نيهاز نمحرلادبع هړابژ

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د طالبانو بيرته ستنيدل

د پیل پوهنتون پریس

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بیرته راستنیدوطالبان

افغانستان له دې وروسته‌امریکایان پاتې شول

حسن عباس

د ییل پوهنتون پریس

د ییل پوهنتون مطبوعاتي
نیو هیون او لندن

(c) ketabton.com: The Digital Library

د چاپ حق © 2023 حسن‌عباس

ټول حقونه خوندي دي. دا کتاب ممکن په بشپړ یا برخه کې په هیڅ ډول (د متحده ایالاتو د کاپي حق قانون 107 او 108 برخې لخوا د کاپي کولو اجازه پرته او د عامه مطبوعاتو لپاره د بیاکتونکو لخوا پرته) د خپرونکو لخوا لیکل شوي اجازې پرته بیا تولید نشي.

په دې کتاب کې د ټولو انځورونو لپاره د کره سرچینې چمتو کولو لپاره ټولې معقولې هڅې شوې دي. هر ډول تېروتنه یا نیمګړتیاوې به په راتلونکو نسخو کې اصلاح شي.

د دې او نورو ییل پوهنتون پریس خپرونو په اړه معلوماتو لپاره، مهرباني وکړئ اړیکه ونیسئ:
د امریکا دفتر:sales.press@yale.edu
yalebooks.co
m اروپا دفتر:sales@yaleup.co.uk
yalebooks.co.u
k

د IDSUK (DataConnection) Ltd لخوا په Minion

د ییل پوهنتون پریس

(c) ketabton.com: The Digital Library

Pro کې ترتیب شوی د TJ Books, Padstow,
Cornwall لخوا په انګلستان کې چاپ شوی

د کانګرس کتابتون‌د کنټرول شمیره: 2023931509

e-ISBN: 978-0-300-27119-5

د دې کتاب لپاره د کټالوګ ریکارډ د برتانوي کتابتون څخه شتون لري.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان د ښځو لپاره

د ییل پوهنتون پریس

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پیل یو هنتون پریس

(c) ketabton.com: The Digital Library

منځپانګې

د انځورونو لیست ix

پيژندنه: تاريخ خپل ځان تکراروي 1

1 د کابل لاره: پټه معامله، نوی طالبان او د کارتونو کور ۲۶

2 له بغاوت څخه‌حکومتداري ته: څوک نن په افغانستان کې څوک دي؟ ۷۲

3 طالبان: سیاستونه، سیاستونه‌او داخلي سیالۍ ۱۰۵

4 ديوبنديت، اسلام او ديني احکام د طالبانو ۱۴۷

5 د طالبانو متحدين او دښمنان: پاکستانیان طالبان او اسلامي دولت په خراسان کې (ISK) ۱۷۷

6 د طالبانو نړيوالي اړيکې ۲۰۸

پايله: د طالبانو راتلونکی ۲۳۷

لومړۍ ضميمه: د کليدي مرستيالانو ليست، رييسان ۲۵۴

رياستونه، واليان او نظامي قوماندانان دوهم ضميمه: د دارالعلوم حقاني فارغين ۲۵۸

په افغانستان کې د لوړ پوړو رسمي پوستونو ساتل

(c) ketabton.com: The Digital Library

منځپانګې

دریمه ضمیمه: د امیر د فرمان متن 260
د ښځو د حقونو په اړه المؤمنین، دسمبر۳، ۲۰۲۱
یادښتونه ۲۶۳
Bibliography غوره کړئ ۲۸۶
اعترافونه ۲۹۲
شاخص ۲۹۴

د پیل پوهنتون پریس

(c) ketabton.com: The Digital Library

انځورګري

پلیټونه

1. د امریکا استازی زلمی خلیلزاد او د طالبانو استازي عبدالغني برادر د ۲۰۲۰ کال د فبرورۍ په ۲۹ په دوحه کې د امریکا او طالبانو تړون لاسلیک کړ. د بهرنیو چارو وزارت عکس د رون پرزیسوچا لخوا.
2. د امریکا د بهرنیو چارو وزیر مایک پومپیو د ۲۰۲۰ کال د سپتمبر په ۱۲ مه په دوحه کې د طالبانو له پلاوي سره وکتل. د بهرنیو چارو وزارت عکس د رون پرزیسوچا لخوا.
3. د طالبانو د پلاوي غړي د افغان حکومت او طالبانو ترمنځ د سولې د خبرو په پرانیست غونډه کې ګډون کوي، دوحه، د سپتمبر په 12، 2020. کریم جعفر / AFP د ګیټي امیجز له لارې.
4. په سپین بولدک کې د پاکستان – افغانستان پوله، سپتمبر ۲۰۲۱. © جیک سیمکین.
5. د طالبانو د بهرنیو چارو وزیر امیر خان متقي د پاکستان د بهرنیو چارو له وزیرې حنا رباني کهر سره وکتل، نومبر ۲۰۲۰. © مطبوعاتي برخه، د پاکستان سفارت کابل.
6. د متحده ایالاتو استازی زلمی خلیلزاد د 2020 کال د نومبر په میاشت کې د خبرو اترو پرمهال د طالبانو پلاوي ته ښه راغلاست وایه. د بهرنیو چارو وزارت عکس د رون پرزیسوچا لخوا.

د ییل پوهنتون پرېس

(c) ketabton.com: The Digital Library

انځورګري

7. د طالبانو هممهاله، کابل، اګست ۲۰۲۱. د امریکا غږ خبرونه.
8. طالب جنګيالي، کابل، اګست2021. د امریکا غږ خبرونه.
9. افغان اتباع د ۲۰۲۱ کال د اګست په ۱۵، د امریکا د C-17 په وسیله له کابل څخه لیږدول کیږي.
10. د طالبانو ویاند ذبیح الله مجاهدد واک ترلاسه کولو وروسته لومړی مطبوعاتي کنفرانس، د اګست په 17، 2021.عکس د هوشنګ هاشمي / AFP لخوا د ګیټ امیجز له لارې.
11. په کندهار کې د رسول الله صلی الله علیه وسلم پر زیارت د طالبانو بیرغ ځوړند دی. © جیک سیمکین.
12. د طالبانو د کورنیو چارو وزیر سراج الدین حقاني د افغان پولیسو د فراغت په مراسمو کې له نویو استخدام شویو سره کتنه کوي، کابل، د ۲۰۲۲ کال د مارچ په ۵ مه. عکس د وکیل کوهسار لخوا
/ AFP د ګیټی عکسونو له لارې.
13. ملا یعقوب، ملا برادر او بشیر نورزی، کابل، د ۲۰۲۲ کال د سپتمبر ۱۹. عکس د وکیل کوهسار/AFP له لارې د ګیټي امیجز له لارې.
14. افغان میرمنې د "هزاره نسل وژنې بندولو" په لاریون کې، کابل، د اکتوبر 1، 2022. عکس د AFP لخوا د ګیټي امیجز له لارې.
15. طالب جنګيالي د نوروز په لومړۍ ورځ، کابل، د ۲۰۲۲ کال د مارچ په ۲۱ مه د کارته سخي په زیارت کې ولاړ دي. عکس د احمد سهیل ارمان / AFP لخوا د ګیټي امیجز له لارې.

نقشې او چارټونه

نقشه 1. افغانستان	xi
نقشه 2. د طالبانو لوړېدل، د می – اګست 2021	۲۸
چارټ 1. په سرپرست حکومت کې د طالبانو مهم مشران	۹۴
چارټ 2. د کابینې نور مهم غړي	۹۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولايتونه	د نفوسو ويش
کابل	4.5 مليون
هرات	1.9 مليون
ننګرهار	1.3 مليون
بلخ	1.9 مليون
غانزي	1.2 مليون
کندهار	1.2 مليون
کندز	۱,۰ مليون
فراه	۱,۰ مليون
تخار	۱,۰ مليون
بدخشان	۱,۰ مليون

اوروزګان

وزيرستان

فراه

پکتيکا

ZAB
OL

سويلو کندهار

زيرستان

هلمند

کندهار

سپين بولدک

نيمروز

چمن

کويټه

0 ۲۰۰ کيلومتره

0 100 ميلونه

نقشه 1. افغانستان

(c) ketabton.com: The Digital Library

نيهاز نمحرلادبع هرابژ
(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

پيژندنه

تاريخ خپل ځان تکراروي

د اګست ۱۵، ۲۰۲۱ــ په کابل کې زورواکي ځنګه سقوط وکړ په دې پورې اړه لري چې تاسو څوک څواکمن ګڼئ. کله چې هغه شيبه راورسيده، په افغانستان کې تر ټولو څواکمن کس چې دوه ځله ټاکل شوی ولسمشر اشرف غني بلل کېده، اوس ځان تر ټولو زيان منونکی وموند. د افغان تفرقې سياست چې هغه يې يوه نه بېلېدونکې برخه وه، کابل يې د کلونو لپاره فلج کړی و. سيمه ييزو زورواکو او د هغوی ملاتړو شبکو په هيواد کې د قانون د حاکميت هر ډول څرک په ماتولو سره په سيستماتيک ډول دولت کمزوری کړی دی. خو اوس دا ټول تاريخ و. د ۲۰۲۱ کال د اګست په لومړيو کې، غني پوه شو چې طالبان د ښار په دروازو کې دي، او هغه هم پوهيده چې په نړۍ کې تر ټولو لوی هدف د ده په شا و. کله چې هغه له خپلو پوځي قوماندانانو څخه د وضعيت په اړه وپوښتل، دوی هغه ته وروستی خبره وکړه چې غوښتل يې واوري: د کابل شاوخوا کليو د محافظتي اقداماتو په توګه معاملې کمې کړې، کله چې طالبانو دوی ته د ليدو لپاره هيڅ مقاومت وړاندې نه کړ. په اغيزمنه توګه، کابل د سقوط په لور روان و.

غني د طالبانو پر وړاندې د پوځي مقاومت په اړه فکر کاوه، خو د هغه د ډېرو فکرونو په خبر، دا فکر هم کوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

لنډه موده وه. د 2020 فبروري د متحده ایالاتو او طالبانو د "سولې" تړون وروسته، د هغه هیلې کمې شوې. له هغه ځایه ، هرڅه ښکته لاړل. د امریکا د بهرنیو چارو وزارت ځانګړي استازي زلمي خلیلزاد چې د امریکا او طالبانو د مشرانو ترمنځ د خبرو مشري یې کوله، څو ځله هڅه وکړه چې غني قانع کړي چې له طالبانو سره کار وکړي. غني څرګنده کړه چې دا د تصور وړ نه ده او دا وړاندیز یې په کلکه رد کړ. غني په کابل کې په خپلو وروستیو ورځو کې په خپل فکر کې ډېر دسیسه کوونکی و. هغه په دې باور وو چې پخوانی ولسمشر حامد کرزی، د هغه سیاسي سیال عبدالله عبدالله او خلیلزاد ټول د ده د لیرې کولو لپاره دسیسې جوړې کړې وې او د طالبانو د یوه مشر ملا عبدالغني برادر په مشرۍ د کابل د نیولو لپاره یې لاره هواره کړه. کله چې هغه په ذهن کې دې نتیجې ته ورسید چې نور نشي کولی د داسې یو پلان مخه ونیسي، هغه د طالبانو د سیال سراج الدین حقاني سره مهم امنیتي معلومات شریک کړل، ترڅو د هغه سره مرسته وکړي چې د نورو طالبانو ډلو په ځانګړې توګه د ملا برادر په وړاندې په کابل کې حرکت وکړي.[1] دا دواړه د غني لاره وه چې له خلیلزاد څخه د هغه د ګوښه کیدو "پلان" لپاره غچ واخلي او همدارنګه د 2014 کال د ولسمشرۍ کمپاین کې د هغه د ملاتړ لپاره د حقاني شبکې څخه د مننه کولو ځنډول څرګندونه. څومره چې کیسه د حیرانتیا وړ وي، دوه افغان داخلي ما ته دا تایید کړه. د افغانستان د استخباراتو پخوانی مشر رحمت الله نبیل هم په ۲۰۱۴ کال کې د غني او حقاني ترمنځ د ټاکنو تفاهم لیک تاییدوي.[2] د پاکستان د استخباراتي ادارې (آی ایس آی)، د پاکستان د استخباراتو مرکزي ادارې (آی ایس آی)، د دې ترتیب ملاتړ کړی و.[3]

تر ۲۰۲۱ کال پورې افغانستان شل کاله په جګړه کې و. په کابل کې حکومت له امریکا څخه د لویو چکونو په اخیستلو دومره عادت شوی چې د افغانستان د بودیجې دوه پر دریمه برخه – که

n

(c) ketabton.com: The Digital Library

پيژندنه

نور نه - د متحده ایالاتو د مستقیم تمویل له لارې راځي. د اروپايي اتحادیې په ګډون نور متحدین اضافي مرستې کوي. افغانستان خپلې پښې نه درلودې چې ودریږي، او بالاخره غني په هیڅ حالت کې نه و چې فکر وکړي چې د افغانستان په اړه په خپلواکه توګه پریکړه وکړي کله چې امریکایانو د 2021 کال تر سپټمبر پورې له دې هیواد څخه د وتلو اراده اعلان کړه، هغه د دې حقیقت منلو څخه هم انکار وکړ. ، او د هغه په ضد کې د متحده ایالاتو له ټیم سره د همکارۍ هیڅ امید مړ شو. په هرصورت، هغه په دې انګیرنه کې سمه وه چې طالبان به هیڅکله له هغه سره کار ونکړي او یا به د کوم ډیموکراتیک جوړښت سره واقعیا همکاري وکړي. دوی څو لسیزې د افغانستان د اساسي قانون تر ټولو ستر دښمن په توګه تیرې کړې، نو اوس به ولې ورسره کار کوي؟ غني د خپلې کابینې له ډېرو غړو سره یوځای د ۱۹۹۰ لسیزې د طالبانو ظلمونه په څرګند ډول یاد کړل. دوی په خپلو سرونو کې د هغه وخت وحشتناکه خاطرې تکرار کړې، کله چې په هیواد کې تعصب او تاوتریخوالی حاکم و، د ښځو او اقلیتونو په وړاندې د ځمکې د قانون سره ظلم. غني په دې باور و، چې له طالبانو سره د واک د وېش په هره احمقانه هڅه کې کار کول به د افغانستان د جمهوریت د اغېزمن پای په معنا وي. هغه د خپل نظر حق درلود، البته، خو سره له دې، هغه باید هغه ژمنې نه وای کړې چې د ساتلو چانس یې لږ دی. له تېښتې لږ وخت مخکې یې د امریکا د بهرنیو چارو وزیر انتوني بلینکن ته په ټیلیفون وویل چې هغه به تر مرګه جګړه وکړي. البته دا باید نه وي.

وروستی شی چې یو څوک یې د ژوند یا مرګ بحران په جریان کې معامله کول غواړي جګړه ده. له بده مرغه د غني لپاره له خپلو دوو نږدې سلاکارانو سره هره ناسته له دې امله اغېزمنه شوه چې له یو بل څخه یې کرکه درلوده. دوی حمدالله محب، د هغه د ملي امنیت مشاور و- یو روښان 38 کلن افغان چې په لویدیځ کې تعلیم یافته دی چې مخکې یې د افغانستان د ملي امنیت سلاکار و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په امریکا کې سفیر، په حقیقت کې د غني تر ټولو وفادار سړی- او امرالله صالح، د ولسمشر کلک مرستیال.د افغانستان په اړه، د پاکستان په اړه د هغه د خورا انتقادي نظرونو او دې نظر سره د زړه پورې تړاو لپاره پیژندل شوی چې طالبان د پاکستان د آی ایس آی توسیع دی.

دغو دواړو کسانو د کابل له واکه د طالبانو تر نسکورېدو مخکې په بدو ورځو کې له غني سره شپه او ورځ تېره کړه. د 2021 کال د اگست په 14، د طالبانو لخوا ښار ته د ننوتلو څخه یوازې یوه ورځ مخکې، غني د دوی دواړو سره د هغه خراب وضعیت په اړه خبرې کولې چې دوی ورسره مخ وو. په تمه ، دوی د بحران سره د مقابلې څرنگوالي په اړه مخالف نظرونه وړاندې کړل. په هرصورت، د خبرو اترو په منځ کې، د دوی اختلاف د دوی لپاره د تاو تریخوالي سرچینه شوه. محب په خپل موبایل کې له خلیل حقاني څخه یو زنگ راغی، چې د حقاني ډلې یو مخکښ غړی دی، چې د طالبانو په لیکه کې ډېر نفوذ لري، په ټینگ خو دوستانه غږ یې مشوره ورکړه: "پریږده او بهر شه."4

کله چې محب دغه لنډې خبرې وکړې، په اندېښمنه توگه یې له غني سره شریکه کړه چې هر څه ختم شول. د یوې شیبې له ځنډ پرته، غني د دې مفکورې په اړه په عادي ډول رد ځواب ورکړ. هغه څرگنده کړه چې امریکایانو ورته ویلي وو چې طالبان به کابل ته نه ورځي او که یو څه بدل شوي وای نو خبرداری به یې ورکړی وای. غني ته ویل شوي وو چې د هغه یو لوړپوړی همکار سلام رحیمي چې څو ورځې له طالبانو سره په مخامخ خبرو کې بوخت و، یوه داسې طرحه جوړه کړې وه چې طالبان به یې په بدل کې د زور له لارې د ښار له نیولو ډډه وکړي. د واک د شریکولو یوه موقته معامله.»5 هغه اوس تمه درلوده چې په قطر کې دا خبرې اترې به د یو ډول مخامخ ژغورنې معاملې ته لاره هواره کړي. که دا ناپوهي او ناپوهي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مقابلې ميکانيزم يا سراسر حماقت و، د هغه ناکامي چې د هر ډول پريکړه کونکي اقدام په ترسره کولو کې - د کابل د خوندي کولو يا د انتخابونو په اړه د ستراتيژۍ په جوړولو کې - به ويجاړونکي وي.

د اګست په ۱۵مه سهار، کابل ته د طالبانو د ننوتو خبرونه وربدل پيل شول، غني په ژور فکر کې اوس محب ته لارښوونه وکړه چې د امريکا له سفير سره اړيکه ونيسي، تر څو هغه څه چې دوی يې اوربدل، تاييد کړي. محب له امريکايانو سره سخت وخت درلود ځکه چې هغه زلمی خليلزاد هغه ته يو ډير هوښيار لوبغاړی بللی و چې په افغانستان کې يې د "وايسرای" کيدو هيله درلوده.[6] هغه وروسته له دې چې د امريکا له خوا له هر ډول دوه اړخيزو مصروفيتونو څخه مخنيوی وشو، په دې وروستيو کې د غني په ځانګړې غوښتنه د خليلزاد له ښبنې وروسته يې ځان بېرته جوړ کړ. محب بل نظر درلود چې چا ته زنګ ووهي. د متحده ايالاتو د سفير پرځای، هغه د CIA سټيشن مشر ته ټيليفون وکړ، د هغه ارزونه خورا نا اميده وه. محب غني ته وويل چې شيان په حقيقت کې ويرونکي دي. د غني نږدې ملګرو په حقيقت کې لا دمخه د بحران د ژوريدو په تمه خپل سامانونه ډک کړي وو.

غني هيڅ لاره نه درلوده چې پوه شي ايا دا واقعيا د کرښې بلې غاړې ته د CIA سټيشن مشر و، مګر محب ټينګار کاوه چې د وتلو وخت دی. امرالله صالح له يوې ورځې راهيسي ورک و. لکه څنګه چې هغه په خپل نظر کې ګړندی و، صالح هم يو زړور سړی و، چې د طالبانو له خوا له ځو ځانمرګو بريدونو څخه ژوندی پاتې شوی او خوندي پاتې شوی. دا به غير عادلانه وي چې هغه ته د تېښتې لپاره يو ډارن ووايـاست ځکه چې ممکن د طالبانو په وړاندې د هغه د بې رحمه مبارزې په پايله کې چې د طالبانو ډيری کورنۍ يې هم په نښه کړې وې، طالبان به هغه شکنجه کړي وي. کله چې په دې پوه شو چې غني يو له لاسه وتلی لامل و، نه شوای کولای په خپله کومه پرېکړه وکړي، کابل يې په بېړه او خاموشۍ پرېښود. ټول موږ پوهېږو چې يو محلي کيب دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مانۍ دروازې ته راغی او لیدل کیده چې هغه ته ننوتل، خولۍ او عینکې یې اغوستي وې. د ټکسي انتخاب په ښکاره ډول د دې لپاره و چې د لیدلو مخه ونیول شي او تر دې دمه هغه د پنجشیر دره ته رسیدلی، چې له کابل څخه شاوخوا 30 کیلومتره لرې، چیرته چې هغه فکر کاوه چې هغه به خوندي وي.7

د صالح په ورکېدو سره محب نور هم قانع شود دوی د ژوند ژغورلو یوازینۍ لار چټکه ویستل وه. یوه داخلي چارواکي بي بي سي ته تایید کړه، "محیب غني ته ویلي چې طالبان په لاره دي او دوی به هغه ونیسي او ووژني."[8] هغه شیبه چې دوی بحث کړی و مګر په سختۍ سره پلان شوی و په وروستي ساعت کې په دوی باندې ټینګار شوی و. حتی د هغه په وړاندې حقیقت د منلو وړ نه و، غني د محب لخوا د دوو چورلکو په لور روان شو چې دوی ته یې انتظار کاوه. که څه هم یو وروستی خنډ و - د محل یو څو څو فشار لرونکي ساتونکي دوی ته انتظار باسي؛ یوه چیغې وهلې لوبه پیل شوه مګر د تیښتې په ګوند کې یو څوک د وروستي ګامونو په اړه فکر کاوه. دوی ته د لارې څخه د وتلو لپاره پیسې ورکړل شوې. دغه چورلکه ازبکستان ته روانه شوه چې د غني دویم سفر متحده عربي اماراتو ته ولاړ. له شاته کتلو پرته د سپکاوی او بیره وتل به خپل ملت ته د ولسمشر غني الوداع وي.

په کابل کې د عبدالرشید دوستم، اسماعیل خان او عطا محمد نور په ګډون د پخوانیو پخوانیو جنګسالارانو څخه، چې د حامد کرزي او اشرف غني نږدې متحدین پاتې شوي، هیڅوک ونه موندل شول. دوی هم خپلې ژمنې - جعلي ژمنې لکه څنګه چې ثابتې شوې - د مرګ تر جګړې پورې پرېښودې. غني د ناسمو پرېکړو له امله وغندل شي، خو د هغه لپاره داسې څه نه دي پاتې چې امر پرې وشي. افغان امنیتي ځواکونه، چې ډیری یې د میاشتو نه بلکې په اونیو کې معاش نه لري، په دې لیکنه کې لیدلي

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیژندنه

دیوال په پیل کې او د احتمالي وینې تویولو څخه وتښتید. غنيډ خپلو خلکو په سترګو کې لږ اعتبار درلود. ټول هغه څه چې په پای کې یې درلودل د باوري کسانو یوه کوچنۍ ډله وه چې ډاډ ترلاسه کوي چې هغه خورا فلټر شوي معلومات ترلاسه کوي. اختلاف جرم ګڼل کېده. لکه څنګه چې ژورنالیست کیتی ګنن په مناسبه توګه لنډیز وکړ: "د غني د واکمنۍ طرز اکثرا د متعصب او مغرور په توګه پیژندل شوی و ، په ندرت سره یې د خپل حکومت مشورې ته پام کاوه او ډیری وختونه یې په عامه توګه هغه څوک چې هغه ننګوي."[۹] یو ښه مشر به واقعیا په دې تیاره ساعت کې بدلون رامینځته کړی وي. یو ښه مشر هغه څه وو چې افغان ولس یې مستحق وو.

د غني د تېښتې د خبر اورېدل د واشنګټن لپاره یوه رښتینې مایوسي وه، خو د حیرانتیا خبره نه وه. په هغه ورځ د سپینې ماڼۍ له یوه چارواکي سره زما په خبرو کې، ما یو په زړه پورې احساس واورېد: "که دا هلکان لاهم د خپل هیواد لپاره جګړې ته چمتو نه وي او په هر لوري کې وتښتي، ایا دوی واقعیا زموږ د ملاتړ وړ دي؟"[10] د اګست په 16، 2021، ولسمشر بایډن په داسې حال کې چې د بشپړ وتلو پریکړه یې دفاع کوله، په خپله عامه وینا کې په دې ټکي ټینګار وکړ:

> امریکایي پوځیان نه شي کولای په یوه جګړه کې ودرېږي او په داسې جګړه کې مړه شي چې افغان ځواکونه د ځان لپاره د جګړې لپاره نه وي. . . .
> موږ یو ټریلیون ډالر مصرف کړل. . . .
> موږ دوی ته هره وسیله راکړه چې دوی ورته اړتیا لري هغه څه چې موږ ورته اړتیا لرو
> دوی نشي کولی د راتلونکي لپاره د جګړې اراده چمتو کړي.[11]

دلته واقعیا یو ټکی شتون لري ، او یو معتبر دی ، مګر بیا هم دا د واشنګټن له آرامۍ څخه دا ویل خورا اسانه دي. امریکا او متحدین یې نه شي کولای چې په افغانستان کې د بې کفایته او فاسدو مشرانو په راایستلو او ځواکمنولو کې خپله لاس وهنه له منځه یوسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنهٔد طالبانو

له بده مرغه حقیقت دا دی چې له ۲۰۰۲ کال راهیسې طالبان په تدریجي ډول په افغانستان کې د یوې سترې ډلې او تر ټولو لوی ملیشې په توګه راڅرګند شول چې هیڅ سیمه بیزه ډله یا منظم ځواک یې د ننګولو وړتیا نه لري. د طالبانو مقاومت چې د هغوی د بیا راژوندي کېدو لامل کېږي په ښه توګه مستند شوی دی.[12] اوسیدلد افغان امنیتي ځواکونو لپاره په منصفانه ډول، د کابل له سقوط څخه را په دې خوا په میاشتو کې د هغوی د تلفاتو شمیر "په حیرانونکې توګه لوړ" بلل شوی.[13] لږ تر لږه دوی د کابل د سیاسي اشرافو په پرتله ښه کار وکړ. دا هم د یادولو وړ ده چې غني په پای کې دومره مغروره شوی و چې خپل ډیری مهم پولیس او نظامي قوماندانان یې له دندو ګوښه کړل فکر یې کاوه چې دوی بې وفا دي، دا یو اقدام دی چې د متحده ایالاتو د کانګرس د څارنې ډلې د 2022 د می د راپور له مخې، د ځانګړي عمومي مفتش لپاره. د افغانستان بیارغونه، یا سیګار، نه یوازې د افغان امنیتي ځواکونو مورال کمزوری کړی، بلکې د جګړې هڅې یې هم ګډوډې کړې دي.[14] دا یو راز دی چې ولې د سیګار راپورونه، ډیری وختونه سخت حقایق خپروي، په واشنګټن کې د لمر وړانګې نشي لیدلی.

د طالبانو د پیچلي تاریخ د درک کولو لپاره، موږ کولی شو ساده کړودا په دریو مرحلو ویشل. په 1994 کې د دې ډلې له پیل او ظهور سره او په 2001 کې د متحده ایالاتو د اردو په لاس کې د دوی له سقوط سره پای ته رسیدو سره ، موږ د طالبانو 1.0 لرو چې د دوی له زیږون څخه د دوی د لومړي دورې واک پورې اړه لري ، او د دویډ 11/9 وروسته حتمي سقوط. دا یو یا دوه تعقیب شوکلونه چې دوی بې کاره وو، په اغیزمنه توګه په دښته کې او په تیښته کې. له هغه وروسته طالبان بیا سره تنظیم شول.د افغانستان – پاکستان پولې – د پاکستان پخوانۍ فدرالي اداره کېدونکي قبایلي – د غرونو په غرونو کې د دوی له اډو څخه کادرونه راوباسي او خپلې موخې یې بدلې کړې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سيمې (فاټا). د ستراتيژۍ جوړول او پلانول د پاکستان په کوټه ښار کې چې د طالبانو د رهبرۍ شورا په کې شتون درلود، روان واوس په آرامۍ سره ځای پرځای شوی و. په دې توګه د دوی دوهم پړاو پيل شو - له 2003 څخه تر 2018 پورې موړ طالبان 2.0 لړو - حرکت په ټول افغانستان کې په يوه ځواکمن بغاوت بدل شو. په نهايت کې ، دا موړ نن ورځې ته رسوي. کله چې د طالبانو مشرانو د 2018-19 په شاوخوا کې له امريکا سره خبرې اترې پيل کړې، طالبان 3.0 د قطر په پلازمينه دوحه کې د عصري غونډو په خونو کې زيږيدلی و. د طالبانو 3.0 زموږ د سترګو په وړاندې د دوی بيا زيږون دی: حتی که دوی په ايډيالوژيک ډول نه وي بدل شوي، افغانستان لري - او دوی د موافقت کولو پرته بله چاره نه لري، که دوی يې خوښوي يا نه. دوی بايد زده کړي چې د اخلاقی پوليسو او د خالصانو په توګه د عمل کولو مخه ونيسي، او خپلې انرژي د اغيزمنو مديرانو او د باور وړ مشرانو په لور واړوي - يو بشپړ نوی بالګيم، په نرمۍ سره. د نوي نسل او واک ته د نوي افشا کيدو سره ، د دوی دنده دا ده چې خپل ځان بيا تصور او بيا تعريف کړي. د طالبانو د 3.0 په توګه د دوی پيژندنه او د دوی د واک موده به د دې له مخې ټاکل کيږي چې ايا دوی کولی شي دا خطرناکه دنده سرته ورسوي - او که دوی دا په دوی کې لري.

له نږدې درې لسيزو راهيسې موږ په افغانستان کې دغه افراطي ډله ليدلې، چې نړۍ ته يې ځان د "طالبانو" په توګه وړاندې کوي، چې د اسلامي مدرسو زده کوونکي دي. حقيقت دا دی چې يوازې لوړپوړي مشران چې لوړ پوړي سياسي دفترونه لري، د رهبري شورا غړي او د سازمان ځينې دويمې درجې مشران د افغانستان او پاکستان په مدرسو کې زده کړې کوي. د طالبانو اکثره پياده عسکر او عادي غړي بزګران، بزګران او د کوچنيو کچو سوداګر دي چې هيڅکله يې د ديني روزنې په څير هيڅ شی نه دی تير کړی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قبیلوي کلتور او توکمیز سیاست لږ تر لږه د دوی د هویت سره د دوی د مذهبي تمایل په څیر تړاو لري.

د دوی د سخت دریځۍ او تعصب او اوس د دوی بریا ته په کتو سره، ډیری عام څارونکي د طالبانو د ډولونو ترمنځ د توپیر په بشپړ ډول درک کولو کې پاتې راغلي. د دوی د سازمان ناڅرګند طبیعت دوی هم پراسرار کړي. په داسې حال کې چې طالبانو ښایي پخوا هم د یووالي او حتی سادګۍ انځور وړاندې کړی وي، خو په تاریخ کې لږ څه دومره تور او سپین دي. حقیقت دا دی چې ډیری شیان، او خلک هم، د خړ رنګ مختلف رنګونه دي. طالبان هم مستثنی نه دي. په داسې حال کې چې د یو عام کتونکي لپاره دا اسانه ده چې دوی د یو متحد وجود په توګه وګوري، دوی هم د خپل یووالي په جوړښت کې درزونه لري، چې د بیا واک له خوند اخیستو راهیسې وده کوي. د بغاوت په پړاو کې، اختلافونه زیات شول، خو د یادولو وړ نه وو، ځکه چې دوی په بشپړه توګه د افغانستان ګډوډ او بې واکه کولو ته وقف شوي وو. د افغانستان د راتلونکي لپاره د دوی په لید کې توپیرونه اوس په ښکاره ډول راڅرګند شوي دي.

د ۲۰۲۱ کال د اګست په میاشت کې د کابل د سقوط تر ټولو مهم عامل دا و چې څنګه طالبانو له امریکا سره د خبرو اترو په میز کې د سختې معاملې له لارې واک ته د بیرته ستنیدو ستراتیژي جوړه کړه، په داسې حال کې چې د هدفي ځانمرګو بریدونو په ګډون د تاوتریخوالي د زیاتولو له لارې پر کابل فشارونه زیات شول. او دا واقعاً په زړه پورې ده، چې څنګه طالبان د دغو دوو عناصرو تر پوښښ لاندې، په پټه توګه د هېواد په ګوټ ګوټ کې له نفوذ لرونکو قومونو او ډلو سره په پټه اړیکه نیسي، چې هغوی قانع کړي- او د اړتیا په صورت کې هغوی ته په زور یا رشوت ورکړي- تر څو له طالبانو سره د سولې معامله غوره کړي. طالبان به له دې وروسته له هر ډول غچ اخیستو ډډه وکړي. طالبان د تسلیمۍ د دلالی کولو په دې هنر ښه پوهیدل چې د تیر وخت څخه یې دا کار کاوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېژندنه

ځواک لکه څنګه چې جیک واټلنګ په سمه توګه وايي، "ډیری خلک، ځکه‌دوی باور نه درلود چې کابل به وکولای شي دوی وژغوري، تسلیم شول.»[۱۵] نور نو، د رسنیو چمکونکي سرلیکونو سره‌په دوحه کې د طالبانو او امریکا په خبرو کې د پرمختګ په اړه، د طالبانو ظرفیت په خپل وزن کې زیات شوی دی. دې له طالبانو سره مرسته وکړه چې په اغیزمنه توګه کابل ته د هغوی د بیرته ستنیدو ناګزیرتیا وړاندې کړي.
طالبانو په تیرو کلونو کې د ټولنیزو رسنیو د پرمختللو وسایلو په کارولو کې مهارت درلود، لکه څنګه چې په دوحه کې د دوی مشر ویاند سهیل شاهین د ۲۰۲۱ کال د اګست په میاشت کې د ټویټر له ۳۵۰ زرو څخه ډیر پلویان درلودل (له هغه وخت راهیسې دا تقریبا دوه چنده شوي دي).[16] همدا راز د افغانستان د اسلامي امارت د ویاند ذبیح الله مجاهد رسمي ټویټر اکاونټ هم له ۷۴۰ زرو څخه زیات پلویان لري.[۱۷] طالبان له ۲۰۰۹ کال څخه په یوټیوب، له ۲۰۱۱ څخه په ټویټر او فیسبوک او له ۲۰۱۶ کال څخه په انسټاګرام کې وو. په زړه پورې خبره دا ده چې طالبانو د خپل بغاوت په کلونو کې یو یا ممکن د عامه اړیکو شرکتونه استخدام کړي وو ترڅو د خپلو کلیدي نظریاتو په خپرولو سره په ټولنیزو رسنیو کې د دوی شتون اسانه کړي. د هشټاګونو په کارولو سره، په پلیټ فارمونو کې د پیغامونو پراخول او د احتمالي ویروس عکسونو او ویډیو کلیپونو رامینځته کولو کې د دوی سره مرسته کول.[۱۸] په 2018 کې، د یوې معتبرې څیړنې له مخې، طالبانو حتی د افغانستان د دفاع وزارت په پرتله په ټویټر کې ډیر پیغامونه خپاره کړل، او په ډیرو ژبو![۱۹] د تطبیق وړ او ځیرک ځواک، طالبانو خپل وروستی کمپاین په ۲۰۲۱ کال کې پیل کړی و چې له ټولو لوریو کابل ته نږدې شو؛ لومړی د خپل ځواک په ساحو کې د دوی شتون پیاوړی کوي - تقریبا د هیواد یو پر دریمه برخه - او بیا د دې مرکزونو شاوخوا ولسوالۍ نیول. دوهم پړاو په شمالي سیمو کې د ولسوالیو نیول وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بيرته راستنيدنه‌د طالبانو

چې د هرچا لپاره حيرانتيا وه او د غني حکومت لپاره يې ډېر خجالت کاوه. دريم پړاو په ستراتيژيک ډول د ايران، پاکستان او تاجکستان سره د پولو کنټرول په غاړه واخيست. په ټوله کې دوی د واليتي مرکزونو د نيولو څخه ډډه وکړه ترڅو په دې ځايونو کې د افغان ځواکونو سره د مستقيمي لويې نښتې مخه ونيسي.[20] له بلې خوا، طالبانو په ډېرو ځايونو کې د سيمه ايزو مشرانو سره همکاري وکړه ترڅو افغان امنيتي ځواکونه قانع کړي چې د وينې تويدنې څخه مخنيوي لپاره خپلې پوستې تسليم او يا پرېږدي. طالبانو دولتي امنيتي مامورينو ته ۱۵۰ ډالر وړانديز کړی وو (اکثره يې له مياشتو معاشونو پرته) چې تسليم شي او يوځای شي.[۲۱] دې ټولو نه يوازې له طالبانو سره مرسته وکړه، بلکې داسې انګېرنه يې هم رامنځته کړه، چې افغان ځواکونه لږ تر لږه مقاومت نه کوي- يا حتی د طالبانو له ليکو سره يوځای کېږي.[22] دې کار د طالبانو د شاوخوا 60,000 څخه تر 65,000 پياده عسکرو مورال لوړ کړ. دا شمېرې هغه مهال هم زياتې شوې کله چې بريا په نېږدې ښکاري، ځکه چې د جنوب او ختيځ څخه ډېری پښتانه اوس په لالچ سره د جګړې د غنيمت په تمه دي. د اګست په لومړيو کې، طالبانو په پوره ډاډ احساس وکړ چې د واليتي مرکزونو په لور حرکت وکړي او په برياليتوب سره يې په شمال کې مهم ښارونه – جلال آباد، کندز او مزارشريف – نيول په نښه کړل. د ۴۲۱ ولسواليو له نيمايي څخه زياتې اوس د طالبانو په ولکه کې دي. دوی اوس په ساده ډول نه ودريدلي.

اکثره غربي کتونکو او شنونکو (زما په شمول) فکر کاوه چې لږ ترلږه کابل به سقوط ونه کړي، داسې انګيرل چې ټول افغان امنيتي ځواکونه به د دفاع لپاره سره راټول شي. بيا معلومه نه ده چې طالبانو څنګه د کابل په شاوخوا کې خپلې شتمنۍ او مواد مخکې له مخکې ځای پر ځای کړي وو، د کابل په مهمو ادارو کې يې خپل استخباراتي کارمندان په برياليتوب سره ځای پر ځای کړي وو او منظمې تذکرې يې ترلاسه کړې وې. د حقاني څخه جاسوسان

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېژندنه

دغې ډلې د کابل د هوايي ډګر د امنيه قوماندانۍ په ګډون ګڼو وزارتونو او مهمو امنيتي ارګانونو ته نفوذ کړی و.[23] په کابل کې بېلابېل شخصي کاروبارونه او نړيوالو مرستندويه ادارو هم د طالبانو جاسوسان درلودل. په ښکاره ډول، طالبانو د واک ته د رسيدو لاره په ډېر دقت سره جوړه کړې وه. دا يو د پام وړ عمليات وو او په ښکاره ډول د دوی د بيرته راستنيدو مخالف هرڅوک حيران کړل.

اوسني حالت ته په کتو، د ۲۰۲۱ کال د اګست په ۱۵ مه د واک د واګې په اخيستو کې د طالبانو تر ټولو سخته ننګونه دا وه چې څنګه له يوې ياغي ډلې څخه يوې سياسي ډلې ته چې حکومت پرمخ وړي، انتقال شي. دغه سازمان د ذهنيت بدلون ته اړتيا لري او که څه هم دوی مخکې په افغانستان کې حکومت کاوه، اوس د دې احساس سره مبارزه کوي چې افغانستان بدل شوی، که څه هم نه دی. او دا به ناسمه وي چې ګومان وشي چې طالبان د اړيکو له طريقو، په ځانګړې توګه د ټولنيزو رسنيو، د عصري بنسټونو سره د افغانانو د افشا کولو او ښکيلتيا تر اغيزې پورې په ډېرو ډګرونو کې د بدلون له امله اغيزمن شوي ندي.

د طالبانو لومړنۍ شتمني د اوږدې غورځنګ لپاره اړين وسايل دي. ښه حکومتولي په بشپړه توګه مختلف مهارتونو ته اړتيا لري، او يو مختلف چلند ته اړتيا لري. جنګيالي نه روزل شوي او نه هم ډېری وختونه د مديرانو او عامه کارمندانو په توګه د خدمت کولو عادت لري. دا ډول ليږدونه د وخت ضايع کول او همدارنګه د مشرتابه د درجې ګډوډونکي کيدی شي. کامران بخاري، چې په وسله والو سازمانونو کې تخصص لري، يو ګام مخکې ځي. له ما سره د خبرو په ترڅ کې هغه استدلال وکړ چې: "د واکمنۍ او حکومت کولو ټوله تجربه په احتمالي توګه د طالبانو د فکر ايډيالوژيکي برخه کمزورې کولی شي."[24] د دوی واقعيت د يو سياست د حاکميت سره مستقيم ټکر دی، او تر دې عناصرو پورې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هغه په نظر، د دوی راتلونکی خراب ښکاري. دا لید او د هغې لنډیز د یو ځوان طالب سرتیري په کیسه کې منعکس شوي، چې زه به یې دلته خالد ووایم. ما د هغه سره په تیر کال کې په بیلابیلو موضوعاتو بوخت وو.

په ۲۱ کلنۍ کې خالد یوازې د امریکایي ځواکونو تر واک لاندې خپل هېواد پېژني. هغه په 1990 لسیزه کې د طالبانو د ظالمانه واکمنۍ هیڅ یادونه نه درلوده، د دوی د ظلمونو څخه پرته د خبرو اترو څخه هیڅ خبر نه و. نو، لکه څنګه چې هغه د اګست په 15، 2021 کابل ته داخل شو، خوشحاله او ځواکمن، هغه لاهم ډاډه نه و چې هغه په حقیقت کې څه ته ځي. هغه یوازې دومره پوهیده چې د هغه مشر، چې کیدای شي د هغه څخه ډیر لوی نه وي، مګر په پام کې نیولو سره، په جګړه کې د تیپي کیدو له امله لوړ اعتبار لري، په واکي ټاکي کې یو پیغام ترلاسه کړی و چې دوی د ځایی افغان امنیت څخه نیولی دی. : "ننور لاړ شه - ګړندی." دوی ته ویل شوي چې منزل یې د ولسمشرۍ ماڼۍ وه. خالد، په خپل هونډا موټرسایکل سپور و، پرته له دې چې پوه شي چې هغه چیرته دی، خپل مالک تعقیب کړ.

دا هغه ښار و چې هغه مخکې هم ګارلی و، یو چیرې چې هغه حتی د یوه ځانمرګي بریدګر په جنازه کې هم برخه اخیستې وه. دا هغه ځای و چې د ښار په اړه د هغه پوهه پای ته ورسیده، د دې حقیقت سربیره چې دا د امریکایانو ملکیت و. او البته، دا چې هر هغه څه چې دوی یې لپاره مبارزه کوله دا د ویاړ په توګه بیرته ګټل دي. هغه د نورو ملګرو سره ماڼۍ ته ننوت، د یوه متوقع امنیتي چارواکي لخوا یې ښه راغلاست ووایه چې لا یې هم افغان پوځي جامې اغوستې وې - شاید د طالبانو خواخوږی وي چې د ولسمشرۍ امنیت ته یې ننوتی وي یا هغه څوک چې په سم وخت کې له طالبانو سره د ویرې له امله یوځای شوی و. د دوی په لاس وژل کیږي. د هغه په وړاندې د ماڼۍ د دروازو له لارې یوه نوې نړۍ، او نوې راتلونکې. کله چې هغه ته وویل شول، په ماښام کې، د ځان موندلو لپاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

پيژندنه

په مانۍ کې د خوب لپاره يو ځای، هغه حيران شو. هغه له خپلو دوو ملګرو سره د ودانۍ د سوځولو امر ته په انتظار وو او په دې فکر کې وو چې له کومه ځايه يې پيل کړي! هغه لږ پوه شو چې اوس د هغه نوې دنده د ودانۍ خوندي کول دي. د دوی نوی رول په حقيقت کې د ډيری طالبانو پياده سرتيرو لپاره د حيرانتيا او حيرانتيا په توګه راغلی، ځکه چې دوی د حکومتدارۍ په اړه لږ څه پوهيږي. دوی ټول پوهيدل چې څنګه ويجاړ شي. دوی نه پوهيږي چې څنګه جوړ کړي.

د دې کتاب موخه دا ده چې د طالبانو د ليږد کيسه بيان کړي، د پخوانيو ځان جوړو عالمانو څخه نوې نړۍ ته ځوان، ګرځنده، ټيکنالوژي پوهه، اخلاقي پوليس د نړۍ سره د دوی د شکو په توګه. کله چې دوی په آينه کې ګوري، دوی ځواکمن اتلان ويني چې يو ځواکمن نړيوال ځواک ته يې ماتې ورکړه او خپل ملت يې د ناغوښتل شوي يرغلګرو له ظلم څخه وژغوره. دا کتاب د هغو کسانو په اړه هم دی چې په انعکاس کې نه ليدل کيږي: د هغو کسانو بد حالت چې د دوی د عدم برداشت پاليسي پای ته رسيدلې - عام افغانان، ښځې، ماشومان او اقليتونه. د طالبانو لپاره، دا مهمه نده چې تاسو مسلمان ياست - که تاسو ورسره موافق نه ياست او اطاعت يې کوئ، تاسو بل ياست. او د بل کيدل ممکن د مرګ سزا وي. دا کتاب همدومره د عامو افغانانو په اړه دی لکه څنګه چې د طالبانو په اړه دی – زه غواړم د هغو خلکو ربښتيني حالت په ډاګه کړم چې په غير عادلانه ډول دې برخليک ته سپارل شوي: هغه افغانان چې د لسيزو راهيسې ورته ويل شوي، د نورې نړۍ ترڅنګ. دا چې دوی به په کابل کې د لويديځ او سياستوالو لخوا وژغورل شي - يوازې شل کاله وروسته به په ورته حالت کې واچول شي او پرته له کوم فکر کولو پريښودل شي. د دې کتاب موخه دا ده چې د مذهب مفکوره تر لاسه کړي چې خړوب شوي - او همدارنګه د قباييليزم مفکوره چې د سرپرستۍ سره مخلوط شوي، يو زهرجن دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قومیت او توکمیز دښمنۍ خوراک. په لنډه توګه، د هغو ټولو شیانو ترکیب چې د انسان د نړۍ په لید کې د سخت او تنګ نظر کولو وژونکي ځواک لري. دا هغه انګیزه وه چې دا سطحي مفکوره یې رامینځته کړه چې طالبان د خدای عسکر دي - یو خدای چې د تاوتریخوالي دفاع ته سخته اړتیا لري. دا هغه خلک دي (اکثره نارینه) د جنت لپاره د ټیکټ خوندي کولو لپاره هر څه کولو ته لیواله دي، او دوی به عمل وکړي چې هرڅوک هلته هم واخلي - یا دوی په ځمکه کې خپل دوزخ ته وغندي. د اسلامي مدرسو د زده کړو زوال، په تېره بیا په جنوبي اسیا کې، دغه لویه ستونزه رامنځته کړې ده، چې د مذهبي اصولو له سیاسي کولو سره د فرقه پالنې له پراخېدو سره تړاو لري. یو دلیل دا کیدی شي چې د ټولو عملي موخو لپاره، د طالبانو پخوانۍ ایډیالوژي د "نوي مذهبي حرکت" په کټګورۍ کې راځي.

افغانستان چې د صوفیانو کور دی، څنګه د جبري ایډیالوژیکي بدلون څخه تیر شو، هم په کتاب کې په لنډه توګه څېړل شوی دی. افغانستان یو وخت د تصوف په رڼا او روحانیت کې ډوب و. دا بې له شکه. نه یوازې دا، که څه هم - سیمه ایز شعرونه او ژبې د هیواد له لارې د تصوف له لارې سره تینګ تړلي دي. د پښتو او دري/فارسي ژبو یو شمېر د پام وړ شاعران مشهور تصوف وو، چې شعر یې د انسانیت، زغم، الهي مینې او رحم په شاوخوا کې و. په دې توګه پښتون او افغان هویت هم د عرفان او عرفان (روحاني پوهې) له رڼا څخه ډېر اغېزمن شول. د افغانستان دا صوفیانه دود اوس د یو موجود ګواښ سره مخ دی.

دا کتاب د دیموکراتیک نظم د نصبولو لپاره د بهرنۍ مداخلې د ورتیا د عالي افسانې په اړه هم دی. دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

پيژندنه

درواغجن مفکوره په تيرو څو کلونو کې خپل مړې ساه ته رسيدلې او افغانستان يې وروستی ګوزار وکړ. دا د غلط ځای شوي ايډياليزم په اړه خورا ډير دی لکه څنګه چې دا د ځان فريب په اړه دی چې د خطرناک مقدار پيسو لخوا تمويل کيږي.

جارحانه جيو پوليټيکلپه پراخه سويل لويديز اسيا کې سيالي – د سعودي عربستان – ايران – ترکيې له مثلثي سيالي څخه نيولې د هند او پاکستان تر منځ سيالي – چې پر افغانستان ژوره اغيزه کوي، بله موضوع ده چې په کتاب کې څېړل شوې ده. په طالبانو باندې د نفوذ د زياتولو لپاره د قطر او متحده عربي اماراتو سيالۍ له پخوا څخه پيچلې صحنې ته نوره هم اضافه کړې ده. ايا چين به په نهايت کې د افغانستان په ثبات کې لوی رول ولوبوي دا بله موضوع ده چې د څيړنې وړ ده.

دا له هيچا پټه نه ده چې د هند – پاکستان رقابت او د دوی نيابتي جګړې افغانستان ته په داسې حال کې په راوستلو کې مهم رول لوبولی چې نن ورځ د يو بل انزوا او احتمالاً يو ځل بيا د نړيوال تروريزم په مرکز بدليږي. هند چې له افغانستان سره ګډه پوله نه لري، خو له دغه هېواد سره تاريخي اړيکي لري، غوښتل يې په تېرو دوو لسيزو کې د پراختيايي مرستو له لارې د دې ستونزې د حل يوه برخه وي. دا هم غواړي چې په هيواد کې د پاکستان نفوذ وڅيري ځکه چې د پاکستان لخوا تمويل شوي هند ضد اورپکي په افغانستان کې وده کړې وه کله چې د طالبانو په واک کې وو. د 2001-21 کلونو په اوږدو کې په کابل کې د هند د نفوذ له زياتيدو سره، پاکستان د محاصرې او زيانمنونکي احساس وکړ. هند په کابل کې له خپل نفوذ څخه په استفادې د پاکستان ضد عناصرو له ملاتړ څخه ډډه نه ده کړې. د پاکستان لپاره دا ټول يو موجود ګواښ بلل کېده - لږترلږه، دا هغه څه دي چې د هغه نظامي تاسيسات غواړي چې هرڅوک باور وکړي. له همدې امله د پاکستان لپاره د طالبانو ملاتړ په کار دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ببلابېل هدفونه – د هند پر وړاندې د شا اړولو او وېرولو څخه تر څو ډاډ ترلاسه شي چې افغانستان د پاکستان د شا په توګه کار کوي. دا اندېښنه هم وه چې پښتانه چې د ډيورنډ کرښې له لارې د افغانستان او پاکستان ترمنځ ويشل شوي، ممکن د يو خپلواک دولت د جوړولو خوب تعقيب کړي چې ډېرى وختونه د پښتونستان په نوم يادېږي. دا ډول پيښه به د پاکستان لپاره د شپې خوب وي، نو په طبيعي توګه غواړي چې په هر قيمت يې مخنيوى وکړي.

حتى د امريکا او پاکستان د تروريزم ضد همکارۍ په وروستيو ورځو کې، اسلام آباد د امکان تر حده د طالبانو له هڅولو او حتى ځواکمنولو څخه ډډه نه وه کړې. د طالبانو لپاره د پاکستان ښکاره ملاتړ هيڅکله په حقيقت کې يوه پټه پروژه نه وه – داسې ښکاري چې داسې نه وه. د کلونو په اوږدو کې د مليونونو افغان مهاجرينو کوربه توب او افغانستان ته د زرګونو مدرسو لوستو پاکستانيانو صادرول دا پروژه عملي کړه. په حقيقت کې، د پاکستان پوځ د يوه پخواني مشر په وينا، دا ټول تمرين په افغانستان کې د پاکستان لپاره د ستراتيژيک ژورتيا د رامينځته کولو لپاره چمتو شوى و.[۲۵] پاکستان د دغه ډول ناقصه تصور شوې اجنډا له لارې طالبانو ته په خپل زړه کې د ناورين امنيتي اغيزې ډالۍ کړې. د "پاکستاني طالبانو" او "پنجابي طالبانو" په نومونو ډېرى نوي وسله وال تنظيمونه او وروسته د دوى څانګې - د 2007 او 2014 کلونو ترمنځ په پاکستان کې تباهي رامينځته کړه. 2014 او په سخته توګه له مينځه وړل شوي، که څه هم له مينځه وړل شوي ندي. د افغان طالبانو د بيا راژوندي کيدو سره، هغوى هم د پاکستان – افغانستان په سرحدي سيمو کې د بيرته ستنيدو په حال کې دي. دا واقعيا د وړاندوينې وړ و او زما په شمول د ډېرى لخوا دقيق وړاندوينه شوې وه.[۲۶]

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیژندنه

بله لویه موضوع چې په کتاب کې سپړل شوې د افغانستان او پاکستان دواړو په پښتون میشته سیمو کې ټولنیز او همدارنګه د ډیموګرافیک بدلون دی. له ۲۰۰۱ کال راهیسې د طالبانو سقوط او عروج د پاکستان په پښتنې اکثریت سیمو کې ژورې اغیزې پرېښې دي، هغه سیمې چې د غفار خان په څېر یو روښانفکره زیږیدلی، چې د یو پرمختللی او سیکولر غورځنګ مشري یې کوله چې تر نن ورځې پورې د پاکستان په خیبر کې ژوندی دی. پښتونخوا (KPK) صوبه. خان یو ژور مذهبي سړی و او د هند د افسانوي موهنداس کرم چند ګاندي سره یې کار کاوه او دعا یې کوله پرته له دې چې د هغه د اسلامي ریښو په اړه ناامنه شي. هغه د پښتون هویت بیا تعریف کړی و او په هغه دود کې یې یو پرمختللی عنصر اضافه کړی و چې پخوا یې د مینې، میلمه پالنې او کلتوري غرور لپاره پیژندل شوی و. د طالبانو کولو غمجنه خبره دا ده چې په ټول افغانستان او پاکستان کې د ګڼو پښتنو له خوا د کثرت پالنې د فضا د کمولو لامل شوی دی.

په هر ځای کې د هنر او کلتور له لاسه ورکول د انسانیت لپاره یوه غمیزه ده. دا ټولنیز بدلونونه په مستقیم او تیاره توګه د تکثیریت، موسیقۍ او شعر لپاره د تبخیر ځای لخوا اغیزمن شوي. پرمختللی ادبیات لاهم په سیمه کې تولیدیږي - دا هیڅکله نه ودرول شوي. خو د پاکستان – افغانستان په قبایلي سیمه کې بدلونونه په ځانګړې توګه ژورې ریښې او ویجاړونکي ثابت شول. د افراطي هویت منل – چیرې چې مذهبي اورپکي د نوي نورم په توګه راڅرګندیږي او مشرانو ته د درناوي زاړه کلتوري ارزښتونه او د خبرو اترو له لارې د پخلاینې ټینګار له کړکۍ څخه بهر ایستل شوی دی.

هغه څه چې د پاکستان دولت د دغو تحرکاتو د لیدلو سره سره په درک کولو کې پاتې راغلی، هغه دا دی چې نه شي کیدلی

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

له یو ډول طالبانو سره دوستي او له بل سره دښمنان. دوی د خپلو سترګو په وړاندې نښې نښانې لیدلې مګر د دې منلو مقاومت یې وکړ. په دې بهیر کې یې په لسګونو زره کسان له لاسه ورکړل چې په هغو کې پوځیان، علماء، دیني عالمان او عام خلک شامل وو. داسې ښکاري چې په سختۍ سره کوم درسونه زده شوي.

دا کتاب څېړي چې زاړه طالبان څنګه د نوي نسل لپاره خپل مطابقت ساتي او پوښتنه کوي چې ایا دا واقعیا "نوي" طالبان دي او که نور هم ورته؟ ایا طالبان کولی شي دولت او ټولنه سره متحد کړي او له سیاسي او مذهبي دواړو سیالانو سره به څنګه چلند وکړي؟ د دې تحرکاتو د پوهیدو لپاره، دا اړینه ده چې د طالبانو دننه د مختلفو ډلو او ډلو په اړه روښانه وي. په نهایت کې، نورې افراطي اسلامي ډلې، دواړه ورته نظر لرونکي او سیالان، د طالبانو بیرته راستنیدل څنګه تعبیروي او د دوی له بیا ژوندي کیدو څخه څه پیغام اخلي؟ دوی څنګه غواړي له دوی سره اړیکه ونیسي؟ ایا دوی غواړي له طالبانو سره مرسته وکړي چې له ناکامۍ وژغورل شي؟ ایا طالبان به د دوی مشورو ته غوږ ونیسي او باور وکړي چې د دوی بریا د سیاسي اسلام له بریا سره برابره ده؟

دا مسایل په داسې حال کې څېړل کیږي چې د طالبانو شرایط، چاپېریال او شرایط په مختلفو بڼو بدل شوي دي. د بېلګې په توګه، د نن ورځې د طالبانو د افشا کېدو او د پوهاوي کچه له هغه څه سره سمون نه لري چې د ۱۹۹۰ لسیزې په منځ کې وو. ډیجیټل انقلاب ډیر شیان بدل کړي، او حتی سیمه ایز سیاسي منظره په چټکۍ سره بدلیږي. طالبان د دې ټولو په منځ کې نه شي بدلیدلی.

دا کتاب پورتنیو پوښتنو ته په پاکستان، ایران او خلیجي هېوادونو کې له طالبانو او د هغوی له ډېرو ملګرو سره د مرکو له لارې ځوابونه لټوي. دا په سیمه ایز او همدارنګه د غوره راپور ورکولو څخه ډېره ګټه پورته کوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیژندنه

نړیوالې رسنۍ په ۱۹۹۰ لسیزه کې د طالبانو د وروستي واکمنۍ په پرتله نن ورځ ازاد خبریالان په افغانستان کې ډیر لاس رسی لري.

د نړۍ د نورو هیوادونو په څیر، د طالبانو ډیری مشران، یا لږ تر لږه د دوی کارکونکي په ټولنیزو رسنیو کې شتون لري. دوی په ټویټر، فیسبوک او حتی انسټاګرام کې حسابونه لري، لکه څنګه چې مخکې یادونه وشوه. همدارنګه، د افغان حکومت ډیری پخوانیو چارواکو په افغانستان کې پاتې کیدل غوره کړي، هڅه کوي تشریح کړي چې طالبان څه کوي، او دوی د ټولنیزو رسنیو له لارې خپل نظرونه شریکوي. دا څیرنه د دې ټولو محتویاتو له تحلیل څخه ګټه پورته کوي. په اصل کې، بیا، دا هم د دوی د ځان اټکل شوي عامه داستان له لارې د دوی د پوهیدو هڅه ده. دا د دوی فکر ته یوه کړکۍ وړاندې کوي او ځینې تمایلات د دې منظم تعقیب څخه څرګند دي.

طالبان ښایي د خپلې بریا په غبرګ کې ورغلي وي، خو لا هم دوی ته اوږده لاره په مخ کې ده. د دوی اصلي ازموینه اوس پیل کیږي. لکه څنګه چې موږ د لیدونکو په توګه په لیوالتیا سره ګورو، دوی هم باید د دوی د وړتیا له ډیریدو پوښتنو سره مخ شي. ایا دا کسان چې په دین او وسلو کې روزل شوي، د دې وړتیا لري چې هغه بنسټونه وساتي چې دوی ته په میراث پاتې دي؟ او، له دې څخه ډیر، د لږ تجربې سره، ایا دوی کولی شي په بشپړه توګه نوي جوړ کړي؟ که دوی غواړي چې لرې لاړ شي، دوی به د روزنې څرخ ته اړتیا ولري، د ډاډ لپاره، او د پیل کولو فشار. مګر یوازې که دوی د مرستې ترلاسه کولو ته لیواله وي دوی به یې له بهر څخه ترلاسه کړي. د سیګنالونو په واسطه ځي چې دوی د لیکلو په وخت کې ایښودل شوي (د 2022 په وروستیو کې) ، که څه هم ، داسې برېښي چې دوی غواړي.

په نهایت کې، اصلي مقاله دلته ازمول شوې دا ده چې واک ته د طالبانو بیرته راستنیدل په یو ډول د دې ډلې د بیا راژوندي کیدو تضمین کوي ـ ځکه چې دوی د وخت له بدلونونو څخه خوندي ندي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

طالبانو نه دی کړی‌په ایډیالوژیکي لحاظ ډیر بدلون راغلی خو د ننني طالبان د تیر وخت څخه چې دوی په واک کې وو توپیر لري. دوی په تیرو دوو لسیزو کې د متحده ایالاتو او د هغه د متحدینو سره د مبارزې څخه مهم درسونه زده کړل. لکه څنګه چې د دوحې په خبرو اترو کې د دوی د چلند او فعالیت څخه څرګندیږي، طالبان د دې وړتیا لري چې جوړجاړی وکړي او حتی د دوی ځینې سخت سیاسي نظرونه بدل کړي. زما ځیرنه موندلې چې دوی د افغانستان د حکومت کولو نوي واقعیت سره سمون لري او په ځینو برخو کې، داسې ښکاري چې دوی د دوی په اړه د عامو انګیرنو څخه ماتوي. طالبان ثابت شوي چې عملي دي، خو دوی د هر ډول تګلارې له تعدیل څخه ډډه کوي چې فکر کوي د دوی داخلي یووالي تهدیدوي یا د دوی سیاسي بنسټ کمزوری کوي. په هرصورت، په کابل کې د نسبتاً متعصبو طالبانو او د افغانستان په دوهم لوی ښار، کندهار کې د هغوی د خورا محافظه کاره سیالانو تر منځ د جګړې کرښې، چې د طالبانو معنوي او سیاسي مرکز دی، د پخوا په شان د پالیسۍ د فلج لامل شوی دی. که دغه وېش او رقابت نور هم پسې خراب شي، ښايي د طالبانو لپاره ډېر ویجاړ شي. د ښځو پر زده کړو او کار کولو ظالمانه محدودیتونه ښيي چې تنګ نظري عناصر لا هم پیاوړي دي – یوه ناوړه نښه.

طالبان، البته، د نړیوالو اړیکو نوی احساس لري او په دې توګه بهرنۍ پالیسي د معاصر غورځنګ لپاره د لومړیتوبونو څخه دی، هغه څه چې په 1990 کلونو کې نه لیدل کیږي. طالبان 3.0 هم د بهرني نفوذ لپاره حساس دي - په اصل کې ځکه چې د افغانستان نوې اقتصادي زیربنا نشي کولی په انزوا کې کار وکړي. دوی په سیمه ایزه او نړیواله کچه د ښکیلتیا اړتیا پیژني. دوی غواړي خپل بانکونه د نړیوال بانکي سیستم سره وصل کړي. دوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

پيژندنه

د لوړ سرعت انټرنيټ ته اړتيا لري، او دوی د دولتي سازمانونو ترمنځ ښه ارتباط ته اړتيا لري، او داسې نور. دا ټول به په احتمالي توګه په عصري کولو اغيزه ولري، که دوی يې خوښوي يا نه. که څه هم دوی به دا څنګه اداره کړي - او حتی نور هم، ايا دوی به ځوانانو ته اجازه ورکړي چې دا اداره کړي - بالاخره به د طالبانو راتلونکی تعريف کړي.

کتاب د ښکيلتيا لپاره قوي قضيه رامينځته کوي ، کوم چې په هيڅ معنی د تاييد سره مساوي ندي. په هرصورت، د طالبانو او نړيوالې ټولنې تر منځ د اړيکو مخ په زياتيدونکي بيړنی اړتيا بايد درک شي - که يوازې د عادي افغانانو د ژوند د ښه والي لپاره وي. خبرې اترې، لږ تر لږه، د هغو کسانو لپاره چې د کمزوري وضعيت له امله اغيزمن شوي، د نوي پيل، نوي ژوند ليک لپاره دروازه پرانيزي. موږ بايد اجازه ورنکړو چې له تيرو سره زموږ سختې اړيکې د سبا د نيکمرغی خنډ شي. زما د پروفيسور په توګه، مرحوم راجر فشر، په خپل کتاب کې په روښانه توګه دا بيان کړی: "ننګونه د شخړو له منځه وړل نه بلکې د هغې بدلول دي. دا د دې لپاره ده چې موږ د خپلو اختلافاتو سره د مقابلې طريقه بدله کړو.[27] اجازه راکړئ‌موږ خپل ذهنونه په کافي اندازه خلاصوو ترڅو هغه وضعيت بدل کړو چې موږ ځان په يوه اميد ، احتمال او امکان کې موندلی يو. حتی د ښکيلتيا څخه انکار کول په اتوماتيک ډول دا اړين اړخونه له منځه وړي. او دا به خورمره لوی خيانت وي. له طالبانو سره ښکيلتيا به په ډيره بده توګه د دوی د انا د انفلاسيون لامل شي - او په غوره توګه به هغه ملت او خلکو ته ژوند بيرته راشي چې له اوږدې مودې راهيسې د سولې او سوکالۍ مستحق دي.

دا هم ډېره مهمه ده چې طالبان د يوه مذهبي-سياسي غورځنګ او هم د يوې وسله والې ډلې په توګه زده کړې ته دوام ورکړي. د کټګوری په شرايطو کې، دوی په مينځ کې راځي، که څه هم په سمه توګه نه وي. څلور کتابونه ما ته ډير څه راکړل

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

د ډلې او د هغوی معاصر سیاست او ستراتیژۍ ته بصیرت. لومړی د کارټر مالکاسین په افغانستان کې د امریکا جګړه: یو تاریخ دی، د لومړي لاس حسابونو او مرکو پراساس د پام وړ ونډې، په ځانګړې توګه د دوحې د خبرو اترو د پایلو په اړه. دوهم د کریګ ویټلاک د افغانستان کاغذونه دي، چې د پالیسي غلطۍ په اړه ارزښتناکه شالید وړاندې کوي چې واک ته د طالبانو په راستنیدو کې یې مرسته کړې. دریم هغه کتاب دی چې د افغانستان د نوي قاضي القضات ملا حکیم له خوا لیکل شوی، چې کار یې د ستر مشر هبت الله په معرفي کولو سره نن د طالبانو فکر ته یوه کړکۍ ده.[۲۸] څلورم او وروستی یې د افغان تاریخپوه عبدالحی مطمئن له خوا، چې عنوان یې دی، طالبان: له دننه څخه یو مهم تاریخ دی، چې د عصري طالبانو د تاریخ شننه وړاندې کوي، چې ډېرې تشې ډکوي. برسیره پردې، د افغانستان د تحلیلګرانو شبکې او د متحده ایالاتو د سولې انستیټیوټ (USIP) څخه د پام وړ بصیرت لرونکي راپورونه، په ځانګړې توګه د انډریو واټکینز او اسفندیار میر لخوا لیکل شوي، خورا ګټور وو. په نهایت کې، په خراسان کې د اسلامي دولت (ISK) او پاکستاني طالبانو په اړه راپورونه د امیرا جدون او عبدالسید لخوا د CTC سینټینیل لپاره، یوه غوره څېړنیزه خپرونه چې د پاول کرویکشانک لخوا په ډېره ښه توګه ایډیټ شوې، خورا ښه معلومات او ښه تحلیل وړاندې کړل. هغه کسان چې د کتاب لپاره مرکه شوي په اعترافونو کې مننه کیږي، مګر درې متخصصینو د نن ورځې د طالبانو د متحرکاتو په پوهیدو کې زما سره مرسته وکړه: محمد اسرار مدنی، د دارالعلوم حقانیه پخوانی استاد او د بین الافغاني خبرو اترو مدافع؛ سفیر رابین رافیل، د متحده ایالاتو پخوانی ډیپلومات د غوره والي په توګه؛ او یو افغان طالب داخلي چې غواړي خپل نوم پټ وساتي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیژندنه

د یوې اعلامیې په توګه، زه باید دا شریک کړم چې ما د 1980 او بیا د 1990 لسیزې په وروستیو کې د پاکستان له پښتنو سره ژوند کړی، زده کړې کړې او کار کړی دی. ما د ۲۰۰۱ کال په لومړیو کې د لوړو زده کړو لپاره متحده ایالاتو ته له تللو مخکې په ۱۹۹۷-۹۸ کې د KPK په دوو ولسوالیو (چې بیا د شمال لویدیځ سرحدي ولایت په نوم یادیږي) کې لنډه دنده ترسره کړې. د ټفټس پوهنتون د فلیچر د حقوقو او ډیپلوماسۍ په ښوونځي کې زما د دوکتورا لپاره، ما په 2004 کې زما لومړی لوی کتاب خپور کړ چې سرلیک یې د افراطیت په لور د پاکستان حرکت: الله، اردو، او د تروریزم پر وړاندې د امریکا جګړه، د شوروي ضد "افغان جهاد" په اړه رڼا واچوله. په سیمه کې ټولنیز-سیاسي تحرکات بدل کړل چې د افراطیت د رجحاناتو لامل کیږي. په 2014 کې، د ییل پوهنتون پریس زما اکادمیک څیړنه د طالبانو بیا راژوندي کول: د پاکستان – افغانستان په سرحد کې تاوتریخوالی او افراطیت تر سرلیک لاندې خپره کړه، چیرې چې ما په سیمه کې د افراطیت په رجحاناتو تمرکز کولو خپلې ساحې تجربې، ارزونې او موندنې شریکې کړې. ما د افغانستان په ګډون په جنوبي اسیا کې د امنیت، سیاست او مذهب په اړه د واشنګټن ډي سي په ملي دفاعي پوهنتون او تر دې مخکې د کولمبیا په پوهنتون کې او د هارورډ کینیډي په ښوونځي کې له څه باندې یوې نیمې لسیزې راهیسې څیړنه او تدریس کړی دی. دا وروستی کار زما په پخوانیو څیړنو رامینځته کوي او کیسه اوسني ته راوړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

1

د کابل لاره

پټه معامله، نوي طالبان او د کارتونو کور

کابل ته د طالبانو راتګ د افغانستان د ولسمشر اشرف غني د تېښتي له خبر وروسته د اور په څېر په ټول افغانستان کې خپور شو. که څه هم يو څوک دا په ګوته کوي، حقيقت دا دی چې د 2020 فبروري د متحده اياالتو او طالبانو د سولې تړون طالبان په لويه کچه فعال او پياوړي کړل. دا فصل هغه شرايط څېړي چې د معاملې لامل کيږي او د خبرو اترو په جريان کې د لوبې متحرکات. دغه تړون ته په افغانستان او نورو ځايونو کې هم د طالبانو په ګټه د يوه تړون په سترګه کتل کېدل. د طالبانو مشر ملا هبت الله اخندزاده دغه تړون «د ټول مسلمان او مجاهد ملت يوه ګډه بريا» بللې وه، چې دا يوه مبالغه ده.[1] تر اوسه طالبانو د کابل د نيولو نيت نه درلود. دا د بين الافغاني خبرو ناکامي هم وه چې د امريکا او طالبانو تر هوکړې وروسته د غني حکومت او طالبانو تر منځ خبرې اترې – چې واک ته د طالبانو د راتګ لپاره يې لاره هواره کړه. طالبان به ډېر ژر د افغانستان د برخليک د يوازيني حکم کوونکي په توګه راڅرګند شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سړکـکابل ته

یو عامل چې د بغاوت په وروستي پړاو کې یې له طالبانو سره تر بل هر څه زیاته مرسته کړې وه له زندانونو څخه د خپلو شاوخوا ۵۰۰۰ جنګیالیو خوشې کول وو چې په هغو کې د څو سوو خطرناکو قانون ماتونکو په ګډون چې په وژنو، اختطافونو او نشه يي توکو کې لاس درلود. قاچاق او حتی تروریزم. په داسې حال کې چې غني د مقاومت هڅه وکړه، د ټرمپ ادارې د طالبانو له خوا د هوکړې له مخې د بندیانو د خوشې کولو د غوښتنې د کلک ملاتړي په توګه کار وکړ. د طالبانو یوه جګپوړي مشر ملا عبدالغني برادر چې په دوحه کې یې د مذاکراتي ټیم مشري هم کوله، د ټیلیفوني خبرو په ترڅ کې له ټرمپ څخه وغوښتل چې مداخله وکړي او د غني په اړه یې شکایت وکړ، چې دې کار ټرمپ دې ته اړ کړ چې غني ته ګواښ وکړي، «که داسې انګیرل کیږي چې د لوی انځور د کوچنیو مسلو لپاره قرباني کیږي نو موږ چمتو یو چې خپلې اړیکې بدلې کړو.[2] غني ومنله. هغه څه چې د طالبانو په ګټه تمام شول هغه دا وو چې د ټرون له مخې یې په خپل وخت شاوخوا ۱۰۰۰ افغان امنیتي پرسونل له زندانه خوشې کړي وو. د طالب بندیانو خلاصون بې له شکه د طالبانو مورال لوړ کړ او د هغو اضافي بشري منابعو له لارې یې مرسته وکړه چې په مهم وخت کې د دوی د مختلفو جګړو لپاره چمتو شوي وو. د بین الافغاني مذاکراتو په مېز کې دواړو خواوو د خپل توان په اندازه یو بل ته ګوزارونه وکړل.[3] زلمی خلیلزاد او نور د هغه ټیم وروستی امریکا غواړي‌وتل به د بین الافغاني مذاکراتو د بریا لپاره مشروط وي، خو ټرمپ پر مهال ویش ټینګار وکړ.[4] بایډن دا لاره نوره هم په کلکه تعقیب کړه.

هغه کسان چې د طالبانو سره مخالف وو اوس په څرګنده توګه ډېر ویریدلي دي، د طالبانو د بیا راژوندي کیدو څرنګوالی د دوی د سترګو په وړاندې ښکاره کیږي، او ډیری یې د طالبانو فشار ته تسلیم شوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

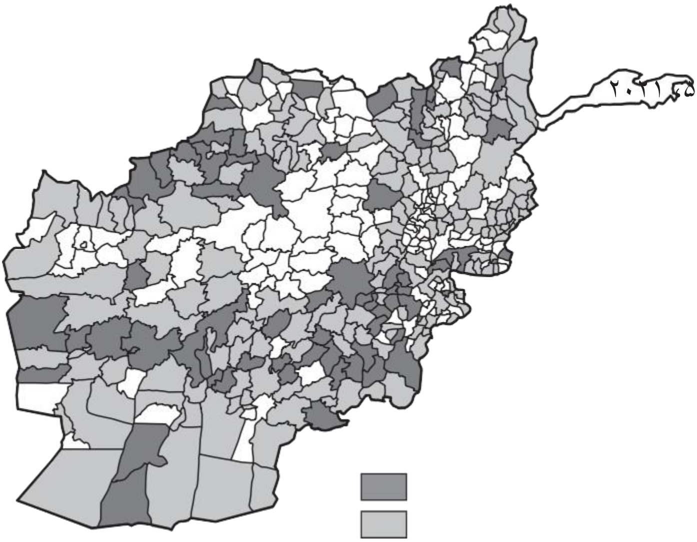

د طالبانو تر کنټرول لاندې

ولسواليو کې نښتې شوې دي

د حکومت تر کنټرول لاندې ولسوالۍ

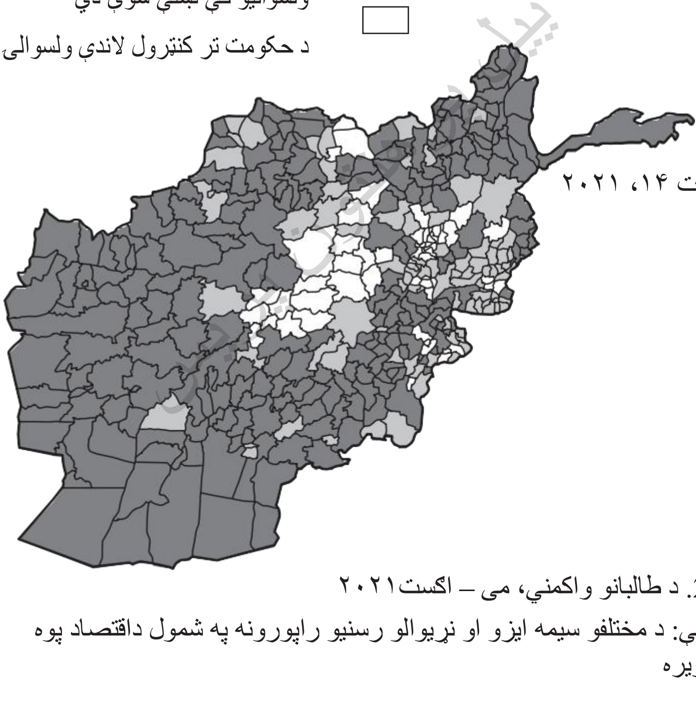

نقشه 2. د طالبانو واکمني، مى – اګست ۲۰۲۱

سرچینې: د مختلفو سيمه ايزو او نړيوالو رسنيو راپورونه په شمول داقتصاد پوه او الجزيره

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اطاعت غوښتنه وکړه. د دوی او د دوی د کورنۍ د غړو ژوند په خطر کې و. په مځکه کې د طالبانو پوځي برياليتوبونه ګړندي او ډېر ويجاړونکي وو، په نتيجه کې حتی په شمال کې چې هيڅکله د دوی مرکز نه و. د دې ټولو رواني اغيزې څرګندې او څرګندې وې. د طالبانو لپاره هڅونه او د دوی د مخالفينو لپاره خپګان.

د طالبانو د مشرتابه انتقال

په 2020 کې د لیرډ پیل کولو په دې آزموينې وخت کې، افغانستان اساسا بې رهبره و. ولسمشر غني په داسې حال کې خپل اعتبار او کنټرول له لاسه ورکړ چې د طالبانو هيڅ مشر په 2013 کې د هغه له پراسرار مړينې راهيسې د طالبانو د تحريک بنسټ ايښودونکي ملا محمد عمر (1960 زيږديز کال) په حقيقت کې د بوټانو د ډکولو توان نه درلود. د افغانستان امير المومنين (له هغه وروسته امير) د طالبانو د لومړي حکومت (۱۹۹۶-۲۰۰۱) پر مهال، ملا عمر د ۲۰۰۱ کال د اکتوبر په مياشت کې د امريکا له يرغل وروسته دغه غورځنګ د بغاوت په توګه را ژوندی کړ او طالبان په بشپړه توګه له کابل څخه وشړل شول. د 2001 په وروستيو کې او د لنډ وخت لپاره، داسې برېښي چې دوی به په بې رحمۍ سره د تاريخ کثافاتو ته وسپارل شي. په داسې سختو شرايطو کې ملا عمر د نړۍ د تر ټولو ځواکمن پوځي ايتلاف په مقابل کې د طالبانو د بيا راژوندي کولو لپاره الهام او الهام اخيستی و. د طالبانو لپاره، دا د ډيوډ او ګولیات وضعيت و - او دوی بريالي ډيوډ وو. د طالبانو لپاره د ملا عمر په شان د يوه نامتو شخصيت له لاسه ورکول ويجاړونکی و. هر عادي حرکت به په بشپړ ډول بې روحه شوی وي، او احتمال لري چې د داسې سختو ننګونو سره مخ کيدو وروسته په بشپړه توګه مړ شي. د طالبانو کيسه

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

په دې معنی کې لیوالتیا کومه عادي کیسه نه ده. د طالبانو په رتبه او دوسیه کې د هغه افسانوي دریځ ته په پام سره، د 2013 کال د اپریل په 23 د کراچۍ په یوه روغتون کې د ملا عمر مړینه د طالبانو د مشرانو لخوا د 2015 کال تر جولای پورې - مخکې له دې چې افغان استخباراتو یې په ډاګه کړي، پټ ساتل شوی و.[5] میلمانه‌مشر د خپل ژوند په اوږدو کې دوه نفوذ لرونکي مرستیالان درلودل - ملا عبدالغني برادر چې د طالبانو د تحریک له څلورو همکارانو څخه یو و او د دفاع پخوانی وزیر ملا عبیدالله اخند. وروستنی په ۲۰۱۰ کال کې د پاکستان په یوه زندان کې د زړه د حملې له امله مړ شو چې په ۲۰۰۷ کال کې له اسامه بن لادن سره د نږدې اړیکو په شک ونیول شو او ملا برادر د امیر د څوکۍ لپاره د مخکښ نوماند په توګه پاتې شو. یوازینۍ ستونزه دا وه چې ملا برادر (۱۹۶۸ زیږدیز کال) اوس له پاکستان سره مینه درلوده. د ملا عمر د لوړ رتبه مرستیال او د پام وړ پوځي قوماندان په توګه د هغه د اعتبار سربیره، هغه د ملا عمر کشر هم و. د ۲۰۰۱ کال په نوامبر کې د طالبانو له رانسکورېدو وروسته نوموړی په عمل کې د یاغیانو عملیاتي قوماندان و. که څه هم هغه دومره عملي و چې په دې پوه شو چې په هیواد کې د متحده ایالاتو قوي نظامي شتون ته په پام سره طالبان کولی شي په ښه توګه په ځمکه کې یو نظامي کړکیچ ترلاسه کړي او هغه د دې لامل شو چې د کابل له حکومت سره د پخلاینې ملاتړی شي. د دې لارې د تعقیب لپاره هغه د هغه وخت د افغان ولسمشر حامد کرزي له ورور ولي کرزي سره په پټه اړیکه درلوده..6 دا هغه څه دي چې د پاکستان د امنیتي ځواکونو له خوا نیول شوی دی

2010. دا کوم عادي عملیات نه وو - لږ تر لږه نه.
په کراچۍ کې د ISI-CIA ګډ عملیات د CIA په غوښتنه پلان شوي وو. د پاکستان استخبارات په پیل کې د هدف د هویت په اړه په تیاره کې وو. په زړه پورې خبره دا ده چې په دې کې دواړه استخباراتي ادارې په ګډه کار کوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

قضیه دا په دردناکه توګه څرګنده شوه کله چې آی ایس آی د سي آی اې چارواکو ته اجازه ورنه کړه چې له برادر څخه تحقیقات وکړي.[7] د پاکستاني استخباراتو له نظره ملا برادر نه غوښتل چې په خپله خوښه کومه پرېکړه وکړي! په پای کې هغه یو "میلمه" و چې د پاکستان له میلمه پالنې او ملاتړ څخه برخمن و. هغه تر ۲۰۱۳ کال پورې په زندان کې پاتې شو او بیا د آی ایس آی «مېلمستون» ته ولېږدول شو. د هغه سزا؟ تر څو د راتلونکو کلونو لپاره د پاکستان د استخباراتو په دومره آرامه توقیف کې پاتې شي. د هغه نږدې پنځوس نږدې ملګري به ورته سپکاوی وکړي.[۸] برادر ډېر هوښیار او نفوذ لرونکی و چې د اوږدې مودې لپاره له عمل څخه لیرې و، مګر د هغه وزرونه په کلکه ټوټه شوي وو - د هغه د الوتنې وړتیا د راتلونکي وخت لپاره محدوده کړه.

په دې توګه، قسمت به په بل نوماند باندې موسکا وکړي - په نسبي توګه ځوان 47 کلن ملا منصور اختر، د طالبانو مشر، چې د 2013 راهیسې د دې غورځنګ د عملیاتي مشر په توګه د طالبانو د ورځني چارو اداره کوله. د هغه دنده تر هغه وخته د پام وړ نه وه، چې د طالبانو په لومړي حکومت کې (1996-2001) په مختلفو رولونو کې - د کندهار د هوایي ډګر د امنیت مدیر، د هوایي چلند او ترانسپورټ د وزیر په توګه، او د نظامي تجهیزاتو ترلاسه کولو لپاره اروپا ته د سفیر په توګه دنده ترسره کوله.[۹] د ملګرو ملتونو د راپورونو له مخې د سوداګریزو ګټو تر څنګ - په عمده توګه د مخدره توکو قاچاق - هغه د کندهار د "سایه" والي په توګه هم دنده ترسره کړې.[10] د 2006 او 2012 ترمنځ دوبۍ (او لږترلږه یو بحرین ته) د هغه پرله پسې سفرونه په پاکستاني پاسپورټ د ولی محمد تخلص په کارولو سره یو څه راز پاتې دی.[11]

ملا منصور د لوړپوړو انتخابونو په منځ کې د مشرانو تر ټولو مشهور نه و. د کرشمې او کلچر نشتوالی

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

د اعتبار له مخې، هغه اساسا د ځواک وړي سړی و چې ډیری یې د هغه د سوداګرۍ هوښیارتیا او په خلیج کې د هغه شبکې لپاره پیژندل شوی و. د هغه په اړه په زړه پورې خبره، د متحده ایالاتو د استخباراتو د پخواني شنونکي په وینا، د هغه "د عطرو د پلورنې مشهور سفرونه دوبۍ ته و، چیرې چې هغه د روسیې فاحشه او شاهي محافظت کې په آرامۍ سره پاتې شو."[12]

هغه البته د پاکستان استخباراتي ادارې ته نږدې و، د هغو کسانو لپاره چې د طالبانو په لوړ پوړو رتبو کې د لوړیدو لپاره یو اړین اعتبار و، په ځانګړې توګه د بغاوت په کلونو کې کله چې په پاکستان کې د دوی پټنځایونه د دوی لپاره د ژوند مهم کرښه وه.[13] د دې ترکیب ماتول سخت وو. ملا منصور په رسمي ډول د طالبانو د رهبرۍ شورا له خوا چې د ۲۰۱۵ کال د جولای په میاشت کې یې د پاکستان په کوېټې ښار کې غونډه وکړه د طالبانو نوی امیر (مشر) وټاکل شو. او دوتنه د هغه منلو ته چمتو وه. د طالبانو یو شمېر جګپوړي مشران د هغه په اړه جدي اندیښنې لري. په قطر کې د طالبانو د سیاسي کمیسون مشر سید محمد طیب اغا وروسته له هغه استعفا وکړه چې د افغانستان پر ځای په پاکستان کې د دا ډول مهمې غونډې پر ترسره کیدو خپل سخت اعتراض ثبت کړ چې په دې ډله کې د سخت اختلاف ځرګندونه کوي.[14] د طالبانو سیاسي کمیسیون د ۲۰۱۲ کال له جنورۍ راهیسې د قطر په دوحه کې فعالیت کاوه، چې له دې بې طرفه ځای څخه په استفادې یې د افغانستان په جګړه کې د ښکیلو خواوو او ټولو خواوو ترمنځ د هوښیارو تماسونو او خبرو اترو لپاره کار کاوه. د طالبانو د مشر په توګه د ملا منصور د مشروعیت د ترلاسه کولو لپاره میاشتې وشوې، او د جګپوړو دیني عالمانو ډیری مداخلې له طالبانو سره یوځای شوې.[۱۵] د خپل ګرفت د ټینګولو په هڅه کې‌د طالبانو په مختلفو ډلو کې چې اوس راځرګند شوي، هغه په چټکۍ سره په ټول افغانستان کې پوځي عملیات پراخ کړل،

پشمول د ټوټاپ او چلیدونکي چریکي تاکتیکونو باندې ټینګار او غیر پښتنو ته د استخدام مرکز پراخول.[16] د افغانستان په شمال کې د طالبانو د سپین بیرغ په رپولو کې د هغه برياد 2015 په سپتمبر کې د کندز ښار د هغه د مشرتابه موقف پیاوړی کړ - دا د افغانستان د ټولو ولایتونو لومړنی مرکز و چې په 14 کلن بغاوت کې د طالبانو لاس ته ورغی.[۱۷] هغه دوه مرستیالان وګومارل، چې په راتلونکي کې به مهم رول ولوبوي: خورا محافظه کار عالم او پخوانی قاضي، ملا هبت الله اخندزاده او سراج الدین حقاني، د حقاني شبکې نفوذي پوځي قوماندان، چې د امریکا د متحده ایالاتو د مشر په توګه مشهوره ده. د ګډو ځواکونو لوی درستیز، اډمیرل مایک مولن، "د پاکستان د استخباراتو د ریښتیني بازو په توګه."[۱۸] په سیاسي لحاظ، دا وود هغه لپاره سمارټ انتخابونه. هبت الله هم هغه څوک و چې په ۲۰۱۳ کال کې یې د یوه فتوا (دیني فرمان) په صادرولو سره د ملا عمر د مړینې د پټ ساتلو اجازه ورکړې وه. دې کار د ملا منصور لپاره دا ممکنه کړه چې په 2015 کې د هغه د اصلي مشرتوب تر منلو پورې د وژل شوي ملا عمر په استازیتوب مشري وکړي.[۱۹]

په هرصورت، تقدیر د هغه لپاره بل څه درلودل. د ملا منصور د کار موده لنډمهاله ثابته شوه ځکه چې ایران ته د هغه دوستانه رسیدنه د وژونکو پایلو سره پراخه ثابته شوه. ملا منصور د ۲۰۱۶ کال د مۍ په ۲۱ مه د پاکستان د بلوچستان ایالت له مرکز کوټې څخه ۱۴۰ کیلومتره لرې په نوشکي ولسوالۍ کې د امریکا د بې پیلوټه الوتکې په برید کې ووژل شو. د پاکستان رسمي غبرګون یو معیاري مطبوعاتي اعالمیه وه چې ویلي یې وو، "د ډرون برید د هغه د حاکمیت سرغړونه وه،" پداسې حال کې چې یوه چارواکي دا هم ویلي چې دا به د امریکا او پاکستان ترمنځ امنیتي او استخباراتي همکارۍ ته زیان ونه رسوي.[20]

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

د امریکا د بې پیلوټه الوتکو د بریدونو په اړه د پاکستان متضاد بیانونه تر هغه وخته معمول وو، خو دلته د اسلام اباد خاموشه غندنه بیا هم د حیرانتیا خبره وه ځکه چې دا په بلوچستان صوبه کې په ښه توګه پیښ شوي. په حقیقت کې، دا برید د طالبانو د "کوېټې شورا" مرکز ته نږدې شوی، د پاکستان په نیمه خود مختاره فدرالي اداره کې قبایلي سیمو (فاټا) کې د پښتنو په قبایلي سیمه کې د منظمو بې پیلوټه الوتکو د بریدونو برعکس، چیرې چې د تحریک طالبان پاکستان مشران (TTP .) او القاعده اکثره په نښه شوي. شیان خراب وو، د یقین لپاره. پاکستان یو څه پټ کړي وو.

د امریکا د متحده ایالاتو د بهرنیو چارو د وزیر جان کیري په وروستیو څرګندونو کې ځینې بصیرت وړاندې شوي. په خبرپاڼه کې ویل شوي، "هغه [منصور] د سولې د خبرو اترو او د پخلاینې د بهیر مستقیم مخالف و."[۲۱] د متحده ایالاتو لخوا تمویل شوي پخلاینې توضیحات-په هغه وخت کې له طالبانو سره د سولې هڅې په پراخه کچه نه پیژندل کیدې، په داسې حال کې چې پاکستان په جلا توګه هڅه کوله چې د طالبانو او افغان حکومت ترمنځ د سولې خبرې پیل کړي. هغه څه چې کیري له ځانه سره ساتلي وو، هغه دا وو چې منصور له ایران څخه د راستنیدو پر مهال وویشتل شو، چیرې چې هغه له اوو اونیو څخه ډیر وخت تیر کړی و او خپله کورنۍ یې هلته میشته کړې وه. پاکستاني استخباراتو په طبعي ډول د منصور په اړه شکمن و، او په دې باور وو چې دوی په هغه باندې خپل ګرفت له لاسه ورکړی دی. بیا هم، دوی د هغه لیدلو لپاره غمجن وو چې هغه بلې نړۍ ته لاړ. په واقعیت کې، یو لوړ پوړی پاکستانی چارواکی چې هغه ښه پیژني او په منظمه توګه یې ورسره اړیکه نیولې وه، بیا هم خپه شوم کله چې ما د 2022 په سپټمبر کې د هغه سره په خبرو اترو کې موضوع مطرح کړه. هغه د هغه په اړه یو څو توضیحات ورکړل چې د دوی په څیر په زړه پوري دي. بصیرت لرونکی نوموړي ویلي، چې د امریکا د استخباراتو د ارزونو پر خلاف، د ده په اند، منصور د کابل له حکومت سره د جوړجاړي لپاره غوره وګڼله او وروسته امریکا هم په دې اړه پښیمانه شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه بهر. په ډېر بصيرت سره، هغه وويل چې امريکا د پاکستان د استخباراتو سره د ډرون په ښنه کولو توضيحات شريکوي. د بېلګې په توګه، لومړی اعتصاب د دې لپاره پلان شوی و چې منصور کوټې ته په لاره د چای او تشناب لپاره په يوه بازار کې ودرېد، خو په هغه ځای کې برید به د هغه شاوخوا لسګونه کسان ووژل. په نهايت کې، هغه يو ساعت وروسته په ښنه شو، کله چې هغه په خپل موټر کې يوازې د موټر چلوونکي او د کورنۍ غړي سره و. د معلوماتو د شريکولو دغه کچه دا په ډاګه کوي چې پاکستان په دې عملياتو کې له امريکا سره همکاري کوله.

د دې خبرو په ترڅ کې مې له دغه چارواکي څخه وپوښتل چې ايا پاکستان ليواله دی چې ولې ملا منصور له کويټې څخه دوبۍ ته په منظم ډول سفر کوي؟ هغه ماته يادونه وکړه چې د منصور اړيکې له دوبۍ سره په 1990 لسيزه کې د طالبانو د لومړي حکومت پورې اړه لري کله چې هغه د هوايي چلند وزير په توګه دنده ترسره کوله. هغه به په منظمه توګه د سيمې څخه د شيخانو کوربه توب کاوه چې په افغانستان کې د مرغانو ښکار وګرځيد، او بالاخره يې د دوبۍ شاهي کورنۍ سره نږدې ملګرتيا جوړه کړه. دوبۍ ته د شخصي جيټ سفرونو په بڼه او د ټولو حاضرينو عيش و آرام د يوه معزز شاهي ميلمه په توګه بيرته راستانه شول!

پورتني کيسه په واشنګټن ډي سي کې د يوه لوړ پوه کس له تعقيبي کيسې سره په ښه توګه غږيږي چې په هغه وخت کې يې د خپلې دندې د يوې برخې په توګه د طالبانو فعاليتونه له نږدې څارل. په دې باور وو چې منصور د سولې په بهير کې يو لوی خنډ و، او په دې وخت کې (۲۰۱۵-۱۶) د امريکايي پوځيانو پر وړاندې تاوتريخوالی خورا لوړ و، امريکا د طالبانو دغه منابع او ښه شبکې مشر له نږدې څاري چې منظم سفرونه کوي. دوبۍ - او يو څه اضافه نه و. نو د امريکا د ملي امنيت سلاکارې سوزان رايس

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تېز او سخت ذهن په توګه شهرت لري، د 2016 د مارچ په وروستيو کې د دوبۍ شيخ ته تليفون وکړ او د کوچني احسان غوښتنه يې وکړه. شيخ به ټيليفون ته ځواب نه ورکاوه، ظاهرا د ګالف لوبه به يې دومره جدي کوله چې د هيڅ خنډ سره مخ نه شو. کله چې په پای کې هغه ځواب ورکړ، خبرې اترې خورا خوندور نه وې، لږ تر لږه وواياست. رايس له شيخ څخه د امريکا غوښتنه څرګنده کړه، چې منصور دې په دوبۍ کې ونيول شي او امريکايي چاراواکو ته دې وسپارل شي، چې په هېواد کې يې انتظار باسي. شيخ مخکې له دې چې هغې ته وويل شي ښښنه وغوښته چې له هغه سره ډېره مرسته نه شي کېدای، ځکه چې منصور لا دمخه په الوتکه کې ايران ته تللی و. کله چې رايس وغوښتل چې الوتکه ودروي، هغه ځواب ورکړ چې دا يوه شخصي الوتکه وه، او له همدې امله نه شي ګرځيدلی. رايس په دوام سره وپوښتل چې ايا د متحده عربي اماراتو جنګي الوتکې استخدام کيدی شي، چې شيخ ځواب ورکړ چې کافي وخت شتون نلري، او دا به په ډيپلوماتيک ډول خورا ستونزمن وي. دا په کافي اندازه روښانه کوي چې د ملا منصور د خونديتوب کچه څومره وه. شخصي شبکې کله ناکله کولی شي په اسانۍ سره له دولت څخه تر دولت پورې اړيکې تيرې کړي.

دا داخلي کيسې ښيي چې دا طالبان چې موږ اکثرا د يو ډول محافظه کار غار اوسيدونکي ګڼو چې د جومات او مدرسې ترمينځ تيريږي په حقيقت کې سياستوال ، پاک او ساده دي. دوی هم خپل الکول او تاديه شوي سفرونه ، ميرمنې او شخصي جټ الوتکې خوښوي. د دوی مذهبي لقبونه يوازې لقبونه دي، او دوی د غږ په پرتله لږ مقدس دي. دوی هغه څه کوي چې دوی يې اعلانوي چې د دوی دښمنان بايد ووژل شي. هلته هيڅ حيرانتيا نشته، که څه هم.

د طالبانو د راتلونکي امير ټاکنه تر ډېره بريده ثابته شوه‌د مشرتابه شورا په پرتله مهم وروسته پوه شو. احتمال شته چې ټاکل شوی مشر به بالاخره په کندهار کې د محکمې له لارې د ملا عمر په نقش قدم کيږدي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سړک کابل ته

په افغانستان کې د متحده ایالاتو او ناتو قوي حضور ته په پام سره، دا په هغه وخت کې تر ټولو غوره فرضیه وه. د لویدیځو پلازمینو څخه په لسګونو ملیارد ډالر لاهم د افغاني بنسټونو د جوړولو په لور روان دي. او له دې سره سره بیا هم په افغانستان کې د امریکا د دولت جوړونې پروژه یوه ناورین ثابته شوه، چې د منلو جرأت یې په هیڅ صورت نه و. د امریکا پالیسي جوړونکو یا خو د افغانستان د بیارغونې لپاره د ځانګړي سرمفتش (سیګار) لخوا په منظم ډول چمتو شوي زیانمنونکي راپورونه نه لوستل، یا د دې جګړې د نه ختمیدونکي ماهیت په پام کې نیولو سره په تمرکز کولو کې ستونزه درلوده. هر څوک له افغانستانه ستړی شوی و، داسې ښکاریده چې له طالبانو پرته هرڅوک.

د یکشنبې په ورځ، د ۲۰۱۶ کال د مې په ۲۲، له وژنې یوه ورځ وروسته، د ملا منصور ملګري په چټکۍ سره کوټې ته نږدې راټول شول چې د هغه د ځای ناستي په لټه کې شي، خو بریالی نه شول. د نیمروز د طالبانو د وخت د پخواني والي ملا رسول په مشرۍ د طالبانو جلا شوې سیالې ډلې دغه بهیر له نږدې څارلی.[22] د بله پلوه د امریکا استخباراتو هم د سراج الدین حقاني د نوي امیر په توګه د ټاکل کیدو په اړه اندیښنه درلوده.[23] په داسې حال کې چې د طالبانو په تحریک کې د حقاني ډلې نفوذ مخ په زیاتیدو دی، د داسې اقدام تمه کول ډیر ژر وو. دا د حیرانتیا خبره نه ده چې د متحده ایالاتو استخباراتو ارزونه چې په افغانستان کې د جګړې په ډګر کې د طالبانو انګیزه او تحرک معلوموي، کم وو، چې په نرمه توګه وواياست.

د ملا هبت الله اخندزاده راپورته کېدل‌د طالبانو نوی مشر

د ملا منصور له وژل کېدو څو ورځې وروسته نوی امیر وټاکل شو‌غوره شوی. دا رول به له ملا پرته بل چا ته نه وي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

هبت الله اخندزاده، یو 55 کلن دیني عالم دی‌د طالبانو د معنوي مرکز کندهار ځخه دی. چا اټکل کاوه چې پنځه کاله وروسته به په افغانستان کې د طالبانو د نوي حکومت ستر قومندان وي؟ هغه د خپلو سخت دریځو فتواګانو لپاره پیژندل شوی، هغه مخکې د طالبانو د لومړي حکومت پر مهال د افغانستان د سترې محکمې د مرستیال په توګه هم دنده ترسره کړې وه.[24] له دې وراندې یې په ګنو صوبایي او پوځي محکمو کې قضایي دندې ترسره کړې، چې له امله یې د دومره لوړ مقام لپاره وړتیا پیدا شوه. د یو داسې غورځنګ لپاره چې د دین اصلي پیژندونکي په توګه ویاړي مګر د دوی په اعلان شوي عقیده کې د پوهانو کمښت - د سني - حنفي - دیوبندي فرقې سره تړاو لري - د هیبت الله د اسلامي قانون/شریعت او دیني شالید پوهه یو ارزښتناکه وړتیا ده. البته، هغه طالبان چې ږیره او مناسب رنګه پګړۍ اغوندي او لاسونه یې په ګلابي مرغیو بوخت ساتلي ترڅو د وفادارو خلکو برخه ولوبوي، یو درجن ډالر دي. هغه څوک چې واقعیا د صحیفې څخه د فصل او آیت نقل کولو وړتیا لري (حتی که موږ د دوی متنازع تفسیرونه له پامه غورځوو) لږ دي. د طالبانو په حلقو کې، هبت الله د "شیخ الحدیث" په نوم هم پیژندل کیږي، یو لقب د هغو کسانو لپاره ځانګړی شوی دی چې د اسلام د پیغمبر په وینا او کړنو پراخه پوهه لري. د افسوس وړ خبره دا ده چې د حدیث هر هغه تفسیر چې هغه یې اخیستی د نړۍ د اکثریت مسلمانانو له تفسیر سره خورا توپیر لري. سره له دې، د طالبانو په منځ کې د هغه وقار د هغه د غوښتل شوي وړتوبونو په شرایطو کې درک کیږي.

د دې شالید سره، هبت الله په حقیقت کې د طالبانو په منځ کې یو لوی دی - د هغه کندهاري ریښې به یوازې په راتلونکو کلونو کې د دوی په منځ کې د هغه موقف ته وده ورکړي. د هغه قد د هغه د 23 کلن زوی عبدالرب په مړینې نور هم پیاوړی شو

(c) ketabton.com: The Digital Library

رحمان – چې د ۲۰۱۷ کال د جولای په میاشت کې یې په هلمند کې د افغان ځواکونو په یوه مرکز کې ځانمرګی برید ترسره کړ – هغه د خپلو ملګرو په منځ کې لا ډېر درناوی ترلاسه کړ.[۲۵]

داسې ښکاري چې د طالبانو نوی لوړپوړی مشر په هره برخه کې د ملا عمر په څېر له ورته ټوکر څخه کټ شوی دی: په خپل مذهبي چلند کې سخت، په خپل چلند کې آرام، او د تبلیغاتو او مینه والو لپاره د ښکاره ناخوښئ سره. هغه د یو سخت انضباطي په توګه شهرت لري، هغه ځانګړتیا چې د یو اصولي مشر په توګه د هغه حیثیت ته وده ورکوي. که چیرې د دې ډول شخصیت کلتور لپاره کوم شی ته اړتیا وي چې ریښه ونیسي، دا په حقیقت کې د یو مشر بې بنسټه احساس دی. په دې توګه، دا شخصیت یوازې د ملا د فزیکي بڼه له لارې پراخ شوی دی - هغه سخته بڼه او اوږده خړ ږیره لري، داخلي سړی د هغه بهرنۍ بڼه سره سمون لري. هغه کسان چې ملا هبت الله په لومړي سر کې پېژني وايي چې هغه د عکس اخیستل نه خوښوي او حتی د ګرځنده تلیفون په کارولو هم نه پوهیږي.[۲۶] که نور څه نه وي، هغه کولی شي لږترلږه د بریښنایی ځارنې په عمر کې یو څه شخصي امنیت وساتي، چیرې چې دا کار ناممکن ښکاري! دا دقیقا دا توضیحات دي چې دا ارقام خورا په زړه پوري کوي - دوی تقریبا په خطرناک ډول په سټیریوټایپونو کې مناسب دي. د دوی د واقعیت لنډیزونه ځیني وختونه حیرانونکي وي.

داسې ښکاري چې ملا هبت الله د ۲۰۰۱ کال په نومبر کې له کابل څخه د طالبانو تر شړلو وروسته تر ډېره د پاکستان کوېټې ته څېرمه اوسېده او د کوټې د شورا اصلي برخه پاتې شوه.[27] د 2013-16 کلونو په اوږدو کې د ملا منصور د مرستیال په توګه دنده ترسره کول هغه په افغانستان کې د یاغیتوب په اړه د مهمو تنظیمي او قوماندې پریکړو په اړه بشپړ معلومات درلودل. خو د هبت الله زړه د جګړې په ډګر کې نه دی - هغه د ستراتیژیک په توګه ډېر کار کوي کله چې دا وي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

د طالبانو د کمپاین مشري کوي. د پردې تر شا مګر تل دومره ښکیل دی، هغه لارښوونه کوي کله چې فلم د هغه په وړاندې پلې کیږي. مخکې له دې چې د امیر په توګه راڅرګند شي، هغه کلونه کلونه کویټې ته نږدې د یوې وړې مدرسې اداره کول، د طالبانو د مشرانو نوي کدرونه چمتو کول. دې مسلک هغه ته اجازه ورکړه چې تمرین وکړي او د یو الهیات پوه په توګه د خپل لومړني مهارت سره اړیکه ونیسي، هغه څه چې هغه یې خوښوي. هغه د خپل مذهبي نړۍ لید کې خورا سخت دی مګر د خبرو اترو او بحث لپاره خلاص دی، حتی په هغه مسلو کې چې هغه قوي نظر لري.[۲۸]

په افغانستان کې د اوږدې مستقیم کنټرول ساتل په داسې حال کې چې په پاکستان کې کویټې ته نږدې اوسېدل په زیاتیدونکې توګه ستونزمن وو، په ځانګړې توګه د یاغیتوب په وروستي او مهم پړاو کې (نږدې 21-2016). هغه په دې توګه په افغانستان کې خپلو پوځي قوماندانانو ته د موثریت لپاره زیاته خپلواکي ورکړه، سره له دې چې د دې خطر موجود و چې د هغه قوماندې په پایله کې ضعیف شي.[۲۹] بیا هم، هغه په ځمکه کې د څه شی په اړه بشپړ خبر و او حتی د ټولو ستونزو سره سره به د افغانستان دننه سفر وکړي، د خپلو قوماندانانو سره مشوره وکړي او لارښوونه وکړي. د 2017 په وروستیو کې هغه د کوټې شورا له ځینو غړو سره هلمند ته سفر وکړ چې د طالبانو ستراتیژي بیا ارزونه وکړي ځکه چې دوی د متحده ایالاتو او افغان ځواکونو له سخت مقاومت سره مخ دي.[۳۰] د هغه هوښیارتیا د ځمکې د واقعیتونو په اړه د هغه د ژور پوهاوي له لارې وښودله چې هغه یې د طالبانو د طرزالعملونو بیاکتنې ته لاره هواره کړه: دوی د شپې له خوا د افغان پوستو په نښه کول پیل کړل، د افغان امنیتي ځواکونو سره د مستقیمې جګړې څخه ډډه کول، په ځانګړې توګه د افغان حکومت په مرکزونو کې، او مهم. په ښارونو کې د ځانمرګو بریدونو او وژنو کمپاینونه زیات شوي.[۳۱]

د ځانمرګي برید پدیده، یوه وژونکې وسله، تر دې دمه د خپل ژوند ښه خپله کړې وه. په زړه پورې، دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرکـکابل ته

هیڅکله هم د طالبانو د دودیزو وسایلو برخه نه وه ځکه چې په افغانستان کې لومړی ځانمرګی برید یوازې په 2003 کې ترسره شو.[۳۲] له هغه ځایه دا د طالبانو په هڅونکي موادو کې شامل شو، چې له عربي سرچینو څخه یې خورا پور اخیستی و. ملا هبت الله د ۲۰۰۸ کال په لومړیو کې ملا عمر ته مشوره ورکړې وه چې دغه ډارونکی تاکتیک دې په پراخه کچه پلی کړي.[۳۳] یوه لسیزه وروسته هغه باید هیڅوک قانع نه کړي، ځکه چې هغه هغه و چې ډزې یې کولې. د تاکتیک دې بدلون یقینا د طالبانو په ګټه کار وکړ او د مشر په توګه یې د هیبت الله شهرت زیات کړ. د هغه د مرستیالانو انتخاب د هغه په پریکړه کولو کې مهم رول لوبولی و. د دوی له لارې هغه ډاډ ترلاسه کړی و چې هغه به د کوم مهم شی څخه بهر نه وي. هغه سراج الدین حقاني، چې تر ټولو وژونکی او غالب پوځي قوماندان و، د امیر د دفتر د مرستیال په توګه ساتلی او د ملا عمر ۲۶ کلن زوی ملا یعقوب (۱۹۹۰) ته یې بلنه ورکړه چې د هغه دویم مرستیال شي. یعقوب د پاکستان په بندري ښار کراچۍ کې په اسلامي مدرسو کې زده کړې کړې وې او د طالبانو په ځوانو غړو کې هم مشهور و. د ملا عمر د زوی په توګه هغه ته خپله یوه ټاکنیزه حوزه برابره کړه. هبت الله او یعقوب ښې اړیکې درلودې، په ځانګړې توګه

په 2013 کې د عمر له مړینې وروسته.

په کراچۍ کې د ملا یعقوب وخت تېرېدل د هغه اعتبار ته ارزښت ور زیات کړ او د هغه پر تکیه یې اغېز وکړ. د کوټې د شورا غړو په 2009-10 کې له کوټې څخه کراچۍ ته کډه کول پیل کړي وو چې په ښه نه شي او ملا عمر پخپله د پاکستان د استخباراتو لخوا په 2011 کې د زړه له حملې وروسته کراچۍ ته کډه شو.[۳۴] هغه هلته په روغتون کې بستر شو، یعقوب د ناروغۍ په اوږدو کې د هغه وفادار ساتونکي په توګه کار کاوه. په حقیقت کې دا یعقوب وو چې د ملا عمر د غیر طبیعي مړینې اوازې یې رد کړې وې او په دې توګه یې د ملاعمر د مړینې خبرونه رد کړي وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

د طالبانو په حلقو کې شهرت.په دې وروستیو کې، یعقوب د طالبانو د سرپرست مشر په توګه د کار کولو چانس ترلاسه کړ کله چې هیبت الله د 2020 په مې کې په کوویډ - 19 اخته شو.[۳۵]

په یو بل مهم پرمختګ کې، ملا هبت الله زیاته کړه‌په 2018 کې د هغه ټیم ته دریم مرستیال - دا ممکن بل څوک نه وي مګر ملا برادر چې د 2018 په اکتوبر کې د متحده ایالاتو د فشار له زیاتیدو وروسته د پاکستان له زندان څخه خوشې شو. د قطر په دوحه کې د طالبانو د سیاسي کمیسیون په مشرۍ د امریکا او طالبانو مستقیمې خبرې په چټکۍ سره پیل شوې او د طالبانو په مرکچي ټیم کې د برادر شاملیدل دغه بهیر ته ډیر اعتبار ورکړ. امریکا په ۲۰۱۲ کال کې له قطر څخه د طالبانو د سیاسي دفتر لپاره د ځای د برابرولو غوښتنه کړې وه او له هغه وخته تر اوسه دوه درجن طالب مشران له خپلو کورنیو سره دوحې ته تللي دي.[۳۶] دا د تصور وړ نه وه چې دا کار د ملا عمر له اجازې پرته شوی وي. په حقیقت کې دا د هغه پخوانی شخصي سکرتر طیب اغا و، چې په دوحه کې د سیاسي دفتر مشري په غاړه درلوده. نه یوازې دا چې ملا عمر په بشپړ ډول په تخت کې و، بلکې هغه په دوحه کې د طالبانو ډلې ته هم دنده وسپارله چې مستقیم راپور ورکړي.[۳۷] هغه یوازې یو شرط درلود: له افغانستان څخه د خپلو ځواکونو د ایستلو لپاره د امریکا څرګند تعهد. دا مسله طالبانو ته دومره بنسټیزه وه چې د هغه ټولو جانشینانو په وفادارۍ سره د خبرو اترو دغه اساسي شرط تعقیب کړ.

د یادولو وړ ده چې د طالبانو په دننه کې د دوحې دفتر ته د ډیرو کسانو له خوا د شک په سترګه کتل کیدل. د ملا عمر او ملا منصور پخوانی سلاکار عبدالحی مطمین په خپل کتاب کې وایی چې طیب اغا د ملا عمر په مشروطه موافقه کې لاسوهنه کړې وه او خپل او د ملا عبدالسلام ضعیف ملګري یې په دوحه کې له هغه سره د یوځای کېدو لپاره غوره کړي وو. هغه هم ادعا وکړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قطر نوښت اساسا د آلمان او متحده ایالاتو د استخباراتو لخوا تمویل شوی و.[۳۸] دا ډول انګیرنې د طالبانو د ساحوي قوماندانانو او د طالبانو د دوحې په دفتر کې د کلونو لپاره د ښکیلو کسانو ترمنځ بې باوري رامنځته کړه.

په دوحه کې د امریکا او طالبانو پټې خبرې اترې (۲۰۱۸-۲۱)

په کابل کې له ډېرو دروغو او ګډوډیو وروسته جوړ شوا او اسلام آباد، د متحده ایالاتو او طالبانو مستقیم مذاکرات په پای کې د ډونالډ ټرمپ د ولسمشرۍ پرمهال (2017-21) پیل شول. د طالبانو پرانیستی لیک چې د ۲۰۱۸ کال د فبرورۍ په ۱۴ د امریکا ولس ته په خطاب کې له امریکا سره د سولې مستقیمو خبرو اترو ته چمتووالی ښودلی و (په دې شرط چې په کابل کې اوسنی رژیم خارج شوی وی) یوه بلنه وه چې له پامه غورځول یې ګران کار دی.[۳۹] په احتیاط سره جوړ شوی 2,800 کلمې لیک چې د متحده ایالاتو او ناټو ځواکونو د لوړ تلفاتو او د هیروینو د تولید د ډېریدو په اړه د متحده ایالاتو او ملګرو ملتونو احصایې په ګوته کوي، هم یو څرګند خبرداری و:

> که چیرې د زور کارولو پالیسي نور سل کاله دوام وکړي، پایله به یې همداسې وي. . . لکه څنګه چې تاسو د ټرمپ د نوې ستراتیژۍ له پیل راهیسې په تیرو شپږو میاشتو کې لیدلي دي.[۴۰]

لیک د یو څو متضاد حقایقو یو پیاوړی ترکیب و،د طنز او ځینې مستقیمې خبرې. دې امریکا ته د دې په اړه چیغې وهلې چې څنګه یې په لسګونو ملیارد ډالري منابع په کابل کې د «غلو او قاتلانو» په لاس ضایع کیږي، چې یو غربي چارواکی یې دې ته وهڅاوه چې په کلکه یې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنهد طالبانو

"زه د دې ویلو څخه کرکه لرم، مګر دوی [طالبانو] په هغه ځای کې ډزې پیل کړې چې یوازې د حقیقت په ویلو سره درد کوي."[۴۱] د لیک وخت سم و، ځکه چې د یو څه ابتدایي ګډوډۍ وروسته، ټرمپ اوس په واشنګټن ډې سي کې د واک ټولو مرکزونو ته دا روښانه کړه چې هغه واقعیا له طالبانو سره د خبرو اترو په برخه کې جدي دی. هغه باوري و چې نور هیڅ کار نه کوي. هغه دومره لرې نه و!

واشنګټن په حقیقت کې ځان په یو څه ګډوډۍ کې موندلی وتر 2018 پورې. رسنۍ او همدارنګه د فکر کولو ټولنې اوس په مکرر ډول پوښتنه کوله: ایا د امریکا پلان کار کوي؟ لوړ پوړو چارواکو، شنونکو او عادي مالیه ورکونکو په ورته ډول بحث کاوه چې ایا د متحده ایالاتو پالیسي چې د افغانستان د بیارغونې او طالبانو ته د ماتې ورکولو لپاره جوړه شوې وه، اغیزمنه او ګټوره وه. هغه حقیقت چې بیا هیڅوک هم منلو ته تیار نه ښکاریدل دا وو چې امریکا له شلو کلونو راهیسې په دې ستونزه کې پیسې لګوي په داسې حال کې چې په کابل کې ډیری سیاستوال او چارواکي د دې پیسو د اداره کولو دنده په غاړه لري په فساد کې ډوب وو. بیا د دې حقیقت څخه انکار وشو چې د ناټو او امریکا شتون د طالبانو د هڅولو یو قوي عامل و. د تاریخ د هر لوستونکي لپاره، دا پټه نه وه چې افغانستان یوازینۍ هغه وخت متحد و کله چې دوی بهرنیان ایستل. که دا د پښتونولي (پښتني عزت) او قبیلوي اخلاقو او یا مذهبي ایډیالوژۍ ته راښکته شوه، هر څه په یو ژور غرور کې ریښې درلودې چې د عزت او خپلواکۍ په ژور احساس پورې تړلې وې. که دا د لوړې یا نیمګړتیا په معنی وي - لکه څنګه چې دا غیر منطقي ښکاري - د دې په نوم هرڅه قرباني کیدی شي. هیڅ شی اړین نه و. حقیقت دا دی چې دا د غیرت استحصالي احساس دی، انتخابي او هم د ځان خدمت کول، او طالبان د دې ریښتیني انعکاس دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کریډیټ ورکولو لپاره چیرې چې ورته اړتیا وي، حتی که یوازې د هغه د "امریکا لومړی" پالیسۍ یا اقتصادي اندیښنو پراساس وي، ټرمپ د افغانستان ننګونې ته زړه نه ښه کوي. هغه نه په ایډیالوژیک ډول د بوش په څیر د تروریزم سره د مبارزې په اړه متمرکز و او نه د اوباما په څیر متمرکز و- هغه په پوځ باندې د سخت فشار راوستلو څخه ډډه وکړه. هغه مخ په وړاندې او روښانه و، مستقیم یې دوی ته وویل چې د دوی ستراتیژي کار نه کوي او یو څه ته اړتیا ده چې په جدي توګه بدلون ومومي. د طالبانو په اړه د متحده ایالاتو د استخباراتو په ارزونو کې د هغه د باور کچه له پیل څخه خورا ټیټه وه او سي آی اې په ځانګړي ډول د هغه په تاثیر کولو کې پاتې راغلی. ټرمپ په ساده ډول چمتو نه و چې په ړوند ډول په افغانستان کې د نه ختمیدونکي ژمنې لاسلیک کړي.

ولسمشر ټرمپ په پیل کې (2017-18) په افغانستان کې یو تیریدونکې دریځ غوره کړی و چې د متحده ایالاتو نظامي قوماندانانو ته یې اجازه ورکړه چې د طالبانو په وړاندې برید وکړي.[۴۲] د پاکستان یوه سخته پالیسي په موازي ډول جوړه شوې وه، په دې هڅه کې چې پاکستان دې ته اړ کړي چې د طالبانو ملاتړ بند کړي. افغان هوایي ځواک ډیر څه تر لاسه کړل جنګي چورلکې، مهمات، او د طالبانو په نښه کولو د هوایي بریدونو شمیر (حقیقي یا معلوم) هم څو چنده زیات شو، خو په دې منځ کې د ملکي تلفاتو شمیر هم لوړ شو.[۴۳] طالبانو ګرمي احساس کړه خو د هغوی د ملاتړ مرکز پاتې شو ثابت د غني حکومت ضعیفه حکومتدارۍ د طالبانو ملاتړو ته لار هڅونه وکړه چې اړخونه بدل کړي. په داسې حال کې چې د ملا هبت الله تر مشرۍ لاندې طالبانو په چټکۍ سره تطابق وکړ او پریکړه یې وکړه چې په ښارونو او ښارونو کې د دولتي چارواکو په هدفي وژنو او ځانمرګو بریدونو باندې ډیر تمرکز وکړي تر څو رسمي اجراات ګډوډ کړي او په کابل کې د ویره یوه نوې څپه رامنځ ته کړي.[۴۴] پالیسي په جوړولو کې بریالۍ شوه په کابل او سپینه ماڼۍ کې نوره مایوسي. داسې نه بریښي چې د طالبانو په وړاندې واقعیا کار وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بيرته راستنيدنه‌د طالبانو

اشرف غني، د افغانستان هغه وخت ولسمشر، غوښتل چې په دې ټولو کې د يو ليدونکي څخه زيات وي او په هوښيارۍ سره د 2018 کال د جون د مياشتې په نيمايي کې د کوچني اختر، د اسلامي رخصتيو په ترڅ کې طالبانو ته د اوربند وړانديز کولو په اړه فکر کوي. پر افغان امنيتي ځواکونو بريدونه، په منظمه توګه پر دولتي چارواکو چاپه وهل او په کابل او شاوخوا سيمو کې ځانمرګو بريدونو، حکومت بې باوره کړی و. د ټولو په حيرانتيا سره، ملا هبت الله په ځواب کې خپلو پياده عسکرو ته لارښوونه وکړه چې د رخصتيو په جريان کې (په عمومي توګه درې ورځې) د کابل له ځواکونو سره له هر ډول جګړې څخه ډډه وکړي. له هغه وروسته چې څه وشول بې ساري وو: عام خلک، پوليس چارواکي او طالبان ټول په خوښۍ سره يو ځای شول، لمونځ يې وکړ، ډوډۍ يې خوړله او په ګډه يې جشنونه کول، پرته له کومې ويرې او ويره. رسنۍ په ځرګنده توګه په دې اړه بې رحمه شوې، د طالبانو انځورونه د ورځپاڼو په سرليکونو او تلويزيوني خبرونو کې خپريدل. د جګړې کرښې په هوا کې ورکې شوې، داسې بريښي، او ناڅاپه د يوې آرامې راتلونکې لپاره هيله وه. سوله له هرڅه وروسته ممکنه وه.

د طالبانو سره د ښکيلتيا لپاره د خلکو په خپله خوښه راغونډيدل، او په آسانۍ سره چې طالبانو د خپلو مخالفينو په ګډون له ټولو او بيلا بيلو سره اړيکه ونيوله، ښه نښه وه. دې کار د غني حکومت تر فشار لاندې راوست ځکه چې له طالبانو څخه د خپلو بنسټيزو غوښتنو په اړه جوړجاړي ته چمتو نه و. کابل له طالبانو غوښتل چې نوی سياسي او اساسي قانون په خپل ځای ومني او په هغه کې دننه عمل وکړي، په داسې حال کې چې امريکايان په افغانستان کې مېشت وو، طالبان د سولې خبرو ته چمتو نه وو. د اوربند له درېيمې ورځې وروسته د طالبانو وياند ذبيح الله مجاهد بس

(c) ketabton.com: The Digital Library

سړک کابل ته

د اوربند د غځولو په اړه د غني اعلان له پامه غورځول شوی او په کلکه يې اعلان کړی چې "زموږ جنګيالي به اوس په ټول هيواد کې د بهرنيو اشغالګرو او د هغوی د داخلي ګوډاګيانو پر ضد خپل عمليات بيا پيلوي،" د دوی نيتونه خورا روښانه دي.[۴۵] د طالبانو لپاره اوربند دوه موخې تر لاسه کړې: په ټول هېواد کې د عامه ښېګڼې رامنځته کول او له ستراتيژيک پلوه په عامه توګه د امريکا پر وړاندې د دې لپاره چې طالبان يو همغږي ځواک وي او مشران يې په واک کې وي. واشنګټن په عميق ډول غوږ نيولی و ځکه چې ټرمپ په بې صبرۍ سره د جوړجاړي لپاره د يوې لارې په لټه کې و - يو داسې تړون چې هغه به په کال کې په افغانستان کې د 27 مليارد ډالرو نظامي لګښتونه سپموي.[۴۶] هغه حتی د سپينې ما Houseۍ کارمندانو ته چيغې وهلې ، "زما معامله چيرې ده؟"[۴۷]

ټرمپ د سولې خبرو لپاره د استازي په ټاکلو کې نور وخت ضايع نه کړ. د ۲۰۱۸ کال په سپتمبر کې، هغه زلمی خليلزاد، چې په افغاني ريښو کې يو مشهور امريکايی دی، د افغانستان د پخلاينې لپاره د امريکا د ځانګړي استازي په توګه په خپل نوي رول کې د سولې تړون تعقيبولو لپاره وټاکه. د واشنګټن په پاليسي حلقو کې د زل په نوم پيژندل شوی، هغه په اکاډيميا او د ډيپلوماسۍ نړۍ کې مخينه درلوده او مخکې يې د بن د تړون د مذاکره کوونکي په توګه دنده ترسره کړې وه، هغه ترتيب چې د سپټمبر د 11 له بريدونو وروسته "نوی" افغانستان رامينځته کړی. هغه له هغه وخت راهيسې د افغانستان په اړه د متحده ايالاتو د پاليسۍ په جوړولو کې ژوره ونډه درلوده، او حتی په جدي توګه يې فکر کاوه چې په افغانستان کې د لوړ رتبه مقام لپاره ځان کانديد کړي. د هغه ارمان څرګند وو. هغه د يو نه ستړي کيدونکي او ځواکمن شخص په توګه پيژندل شوی، هغه پرته له شکه دندې ته چمتو و.

زل ته د نهو مياشتو په لنډه موده کې د طالبانو سره د سولې د تړون د پرې کولو لپاره ښکاره واک او ازاد لاس ورکړل شو. په افغانستان کې له دولت جوړونې سره د امريکا رومانس و

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنهٔد طالبانو

يو خراب پای ته رسيدل. د هغو کسانو لپاره چې د دې میوو څخه خوند اخلي، دا د ناڅاپي او ناڅاپي پای په څير ښکاري، مګر حقيقت دا دی چې د دې خوب تعقيب لپاره دوه لسيزې او لسګونه مليارد ډالر مصرف شوي. دا وخت و چې پرېږده. که په سمه توګه ترسره شي، د پانګې اچونې اغيز به بالاخره يو څه ښکاره شي. بيا هم، دا د هغو کسانو لپاره د شکنجې لاره وه چې د طالبانو په وړاندې يې جګړه کړې او يا يې د افغانستان د بيارغونې په هڅو کې په هر ډول مرسته کړې. د لومړنيو شکونو او خنډونو سره سره، زل خوشحاله و چې د ټولو اړخونو ملاتړ يې ترلاسه کړ - ډيپلوماتان، جنرالان، جاسوسان او همدارنګه سياستوال. له هغه سره د امريکا د بهرنيو چارو وزارت، پنتاګون او سپينې ماڼۍ لوړ پوړو چارواکو د امريکا په خبرو اترو کې مرسته کړې وه. که څه هم لږ شمير په بشپړ ډول په عکس کې وو چې هغه څومره چمتو و - او څواکمن شوی - لاړ شي. زلال د دوحې، کابل، اسلام اباد او واشنګټن ترمنځ تګ راتګ پيل کړ، داسې ښکاريده، چې هڅه يې دا وه، چې ټولو ته دا احساس ورکړي، چې دوی د سولې په هڅو کې برخه لري. په کابل کې د واکمن رژيم پرته، هرڅوک سمدلاسه په ليکه کې راښکته شول. دوحه، چې د امريکا او طالبانو مستقيمې خبرې پکې روانې وې، اوس د پام وړ مرکز و. او د طالبانو مذاکره کوونکی ټيم هم ډير ژر د بار بار الوتنې پوائنټونه (اکثره د قطر ايرويز سره) ترلاسه کول پيل کړل، مګر د Zal په پرتله ډير ورو، څکه چې د دوی لاره ډيره لنډه وه: د دوحې – اسلام آباد بیرته ستنيدونکو الوتنو کې.[۴۸] دا د طالبانو د خبرو لپاره تر ټولو خوندي لاره وه.د طالبانو د شورا او ملا هيبت الله څخه د لارښوونو او لارښوونو د ترلاسه کولو لپاره. امريکايي ټيم په دې کار راضي و څکه چې د طالبانو د لوړ پوړو مشرانو پرته

ښکيلتيا، ټول تمرين ته هيڅ اشاره نه وه.

سره له دې، د امريکايانو لپاره، د طالبانو دننه د ډلو ټپلو په اړه ډيرې انګيرنې او اندېښنې شتون لري

(c) ketabton.com: The Digital Library

او يو احتمالي ټوټه ټوټه کول چې کولی شي د جوړيدو هر ډول امکانات پيچلي کړي.[۴۹] تر ټولو مهمه او حساسه پوښتنه دا وه چې ايا په افغانستان کې ټول ساحوي قوماندانان د کويټې او دوحې ميشتو مشرانو ته وفادار وو. د راپورونو له مخې په کوټه کې د طالبانو مشرانو د افغانستان په خاوره کې له څو قوماندانانو سره د سولې د هوکړې په اړه د دوی د غبرګون په اړه مشوره وکړه او په حيرانتيا سره يې وموندله چې يوازې نيمايي به دا ډول پايلې ومني.[50] پاتې نيم يې غوښتل چې جګړې ته دوام ورکړي. نو تر ټولو مهمه پوښتنه دا نه وه چې آيا د امريکا او طالبانو ترمنځ د سولې تړون ممکن دی، بلکې دا چې ايا طالب مشران کولی شي دا ډول تړون په خپلو صفونو ويلوري.

په دوحه کې هم خبرې اترې اسانه نه وې. طالبان په دې قانع شول چې ګټې دوی او زل لړ ليوالتيا لري چې دوی بل ډول فکر وکړي. هغه په ښکاره له افغانستانه د امريکا وتل بايد د تسليمۍ په سترګه ونه ګوري او د دې لپاره يې د شرايطو يو لست درلود. هغه د دې لپاره څومره سخت چمتو و، هيڅوک نه پوهيدل. له بلې خوا د طالبانو ډله د هر چا په پرتله ښه چمتو او منظمه وه.

د طالبانو د مرکچي ټيم پروفايل خورا ښوونکي دي، د خبرو اترو لپاره د طالبانو ستراتيژۍ او همدارنګه د افغانستان د راتلونکي لپاره د هغه پلانونو ته کتنه کوي. دا تقريباً شل کسيزه ډله، چې ټول يې په حيرانتيا سره، له تجربه لرونکو قوماندانانو څخه ډک وو چې د شوروي او په افغانستان کې د امريکا په مشرۍ د ايتلاف پر وړاندې د جګړې د ډګر تجربه لري.[۵۱] په لومړي پړاو کې په دوحه کې د طالبانو د سياسي دفتر لوړ پوړی غړی شير محمد عباس ستانکزی د طالبانو د مذاکراتي ټيم د اجرايوي مدير او د مشر په توګه د دندې ترسره کولو لپاره غوره شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مذاکره کوونکی په سیاسي علومو کې د ماسټرۍ او په انګلیسي ژبه روانی سره، هغه د جګړې په ډګر کې د ډیپلوماسۍ په برخه کې د خپلو مهارتونو لپاره ډیر پیژندل شوی و. د طالبانو د لومړي حکومت پر مهال (1996-2001)، هغه د بهرنیو چارو وزارت د مرستیال په توګه دنده ترسره کوله او ډیری وخت یې د بهرنیو لیدونکو سره د اړیکو دنده درلوده.[۵۲] په زړه پورې خبره دا ده چې هغه په ۱۹۸۰ لسیزه کې په دهرادون کې د هند له پوځي اکاډمۍ (IMA) څخه فارغ شوی و.[۵۳] که څه هم دا وروستنی وړتیا د هغه لپاره کافي وه چې هغه د پاکستان د استخباراتو په سترګو کې شکمن کړي ځکه چې دوی هیڅکله هم په هغه بشپړ باور نه درلود که څه هم هغه کله ناکله له دوی سره نږدې کار کاوه. د متحده ایالاتو لپاره، هغه په کافي اندازه خپلواک ښکاره شو او دا د خبرو اترو په توګه د هغه اعتبار سره مرسته وکړه.

د 2018 په وروستیو کې د دواړو خواوو تر منځ ډیری لومړنی ناستې د ځمکنیو قواعدو په اړه بحث کولو کې مصرف شوې. طالبانو په بشپړه توګه د افغانستان د راتلونکي نظام په اړه د هر ډول شرطونو له منلو څخه انکار وکړ او ټینګار یې وکړ چې دا د افغانانو لپاره دی (یعني پخپله) پریکړه وکړي او دا یې هم په کلکه څرګنده کړه چې دا به "اسلامي امارت" وي، هر څه چې معنی لري. د امریکا اړخ ډیر ژر پوه شو چې په دې ډول خبرو کې د پښېمانه کیدو هیڅ معنی نشته او دوی به دا روښانه کړي چې د امریکا لپاره له افغانستان څخه د تروریستي ګواښونو رامنځ ته کیدل تر ټولو مهمه اندیښنه ده. خبرې اترې له هغه وخت څخه ډیرې معنی لري.[۵۴]

د 2019 په پیل کې خبرې اترې نورې هم ګرمې شوې. د متحده ایالاتو ټیم لومړی د انعطاف وړ ښودلو لپاره و، په حقیقت کې بنسټیز انعطاف پذیري. په پیل کې، د امریکا موخې دا وې: د طالبانو له خوا د القاعدې پرېښودل، د دښمنۍ ختمول او په افغانستان کې سیاسي جوړجاړی، او د امریکا د استخباراتي شتمنیو اوږدمهاله شتون او په دننه کې د تروریزم ضد ظرفیت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان.[55] د طالبانو لپاره د امریکا بشپړ وتل وواصلي هدف او دوی د خپل حکومت د ماډل د پلي کولو هر ډول اراده درلوده کله چې دا پیښ شي. دوی د هدف وروستۍ برخه زړه ته نږدې ساتلې او هیڅکله یې روښانه نه کړه. بیا هم ټول هغه کسان چې هیڅکله یې د داسې سناریو تمه نه درلوده د طالبانو په اړه د دوی په پوهه کې کمی وو.

طالبانو له افغانستانه د امریکایي ځواکونو پر ژر او بشپړ وتلو ټینګار کړی دی. زل په پیل کې یوازې د طالبانو د ژمنې په بدل کې له افغانستان څخه د ځواکونو په تدریجي وتلو موافقه وکړه چې هیڅ نړیوالې ترهګرې ډلې ته به اجازه ورنکړي چې له افغانستان څخه د متحده ایالاتو او د هغه د متحدینو په وړاندې بریدونه پیل کړي.[56] پر پاکستان هم فشار راوړل شوی چې پر طالبانو له خپل ټول نفوذ څخه په استفادې دې په چټکۍ سره حرکت وکړي. پاکستان خپل وخت واخیست ځکه چې د دوی لپاره د طالبانو تر واک لاندې افغانستان معنی له افغانستان څخه د هند ایستل - د دوی اوږده مطلوب هدف او بنسټیز انګیزه د طالبانو ملاتړ کول دي. د دوی پالیسي ښه کار کوي، نو دوی به ولې په بیړه کې وي؟ زل د پاکستان سره د نژدی کیدو لپاره ډیر کار وکړ او د وخت په تیریدو سره په پاکستان کې د دواړو نظامي او ملکي مشرانو سره ښه اړیکه جوړه کړه. یوه جګپوړي پاکستاني ډیپلومات چې د دوحې خبرې اترې یې له نږدې څارلې، له ما سره یې شریکه کړه چې په داسې حال کې چې د امریکا ټیم په حقیقت کې پاکستان د ترلو دروازو تر شا د خبرو پر مهال د مهمو ټکو په اړه پټ ساتلی و، پاکستان په جلا توګه د طالبانو په منځ کې د خپلو سرچینو څخه منظم او بشپړ معلومات ترلاسه کول. - په خبرو اترو کې پیټی کول.[57]دې له پاکستان سره په ښه ستراتیژۍ کې مرسته وکړه.

د 2019 په جنوري کې ، یو څه پیښ شوي چې غیر متوقع و: د متحده ایالاتو د بهرنیو چارو وزیر مایکل پومپیو

(c) ketabton.com: The Digital Library

بيرته راستنيدنهد طالبانو

زل ته د حيرانتيا وړ ګام "له طالبانو سره د امريکايي ځواکونو د وتلو په اړه خبرې اترې صفر ته رسولو"، د "کابل په مشرۍ" هر ډول خبرې اترې وځنډول، او همدارنګه په افغانستان کې د استخباراتي او د تروريزم ضد ځواکونو د اوږدمهاله شتون پرېښودل.[۵۸] دا ټرمپ و چې دا کورس يې له شک پرته امر کړی و. دا خورا لويه وه ځکه چې دا به نه يوازې د طالبانو لومړنۍ غوښتنې پوره کړي بلکه د هر ډول شرايطو د پلي کولو لپاره به د متحده ايالاتو نفوذ هم کم کړي. دا هم يو خندونکی اعتراف و چې په افغانستان کې د امريکا پروژه پای ته ورسېده. ښايي، زل بايد په تدريجي ډول طالبانو ته دا وړانديز وکړي. هغه ته د خپل حق ورکولو لپاره، زل له کابل سره د سولې او اوربند غوښتنه وکړه، خو عباس ستانکزي د پخوا په څېر دا خبره په کلکه رد کړه. د طالبانو په کمپ کې هغه مهال خوښي رامنځ ته شوه کله چې ستانکزي دا خبر شريک کړ چې امريکا په بشپړه توګه وتلو ته چمتو ده. طالبانو د امريکا انګېزه ښه ولوستله او په څو ورځو کې يې امريکا ته هغه څه وړاندې کړل چې دوی يې په لټه کې وو: "د بهرنی تروريزم د پرېښودلو وړانديز او د تطبيق لپاره هر هغه ميکانيزم پلي کول چې امريکا يې غواړي."[۵۹] دا کومه وړه ژمنه نه وه بلکې دا د واضح انګيرنې پر بنسټ وه چې طالبان به په ښار کې نوی مشر وي. هغه کسان چې په کابل کې واک لري ډېر ژر به بې واکه شي او د امريکا لپاره دا خبره نوره مهمه نه وه. په پای کې د کابل د چارو په سر کې د واشنګټن د صبر کاسه ختمه شوه. د ټرون لاسليک ته لا څه وخت پاتې و چې کابل په دوحه کې په خبرو کې د ګډون بلنه په تمه وه. خو طالبان نه غواړي له کابل سره مستقيمې خبرې وکړي تر څو له امريکا سره تفاهم ته ونه رسيږي. دا د طالبانو مخکينی شرط و او امريکا د ۲۰۱۸ کال په جولای کې ورسره موافقه کړې وه.[60] په دې بهير کې طالبانو لاس درلود

(c) ketabton.com: The Digital Library

سړک کابل ته

له امریکا سره د یوازیني مذاکره کوونکي ملګري په توګه د پېژندګلوۍ څخه ډېر سیاسي ګټه ترلاسه کړه. دوی ورته مشروعیت ته سخته اړتیا درلوده او د دوی د ښه بخت لپاره دا دوی ته د سپینو زرو په تخته کې ورکړل شو. په داسې حال کې چې طالبانو په لنډمهاله توګه په کابل کې له حکومت سره چې دوی تل د واک د شریکولو د خبرو لپاره ناروا بللې، موافقه کړې وه، خو په هوښیارۍ سره یې په داسې حال کې وځنډوله چې د کابل نفوذ د پام وړ کم شوی و.

2019 کال د شیانو په توګه د خبرو اترو لپاره خورا مهم ود کابل د هوساینې لپاره په چټکۍ سره حرکت کاوه، مګر اوس امریکا او طالبان دواړه د تونل په پای کې رڼا لیدلی شي. د طالبانو مذاکره کوونکې ډلې اوس د ملا برادر په مشرۍ د نرمو خبرو له لارې اضافه ګټه درلوده، چې له اوږدې مودې راهیسې په دې باور وو چې د خبرو اترو یوازینۍ لار د خبرو اترو له لارې ده. د هغه منطقي او پخلاینې چلند، په داسې حال کې چې د طالبانو اصلي غوښتنو ته غاړه کېښوده، د خبرو اترو په میز کې د خبرو کچه لوړه کړه. د متحده ایالاتو ټیم اوس ډېر ډاډه شوی چې د طالبانو هغه ټیم چې دوی ورسره خبرې کوي په ریښتیا د طالبانو په لیکو کې د نفوذي عناصرو استازی و. دا د طالبانو د یووالي په اړه د اندېښنو په پام کې نیولو سره مهم و. برادر د طالبانو په رتبه او دوسیه کې دواړو ته د درناوي وړ و او د هغه چا په سترګه ورته کتل کېده چې له پاکستان څخه کافي خپلواک وو.

د طالبانو مذاکره کوونکی ټیم د خپل قد او اعتبار د لوړولو لپاره له څو پراخو پړاوونو څخه تېر شو. تر ټولو په زړه پورې د ګوانتانامو د پنځو پخوانیو بندیانو اضافه کول وو چې په ۲۰۱۴ کال کې د سارجنټ په بدل کې تبادله شول. بو برګډال د امریکا د پوځ غړی دی چې د طالبانو لخوا د جګړې د بندیانو په توګه ساتل شوی و. په دغو کسانو کې د پوځ پخوانی جګپوړی قوماندان ملا فضل مظلوم هم شامل دی چې په ډله ییزو وژنو تورن دی. پخوانی

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بلخ امنیه قوماندان نورالله نوري؛ پخوانی والي او د کورنیو چارو وزیر ملا خیرالله خیرخواه د مخدره موادو په قاچاق او له القاعدې سره په تړاو؛ عبدالحق وثیق، د طالبانو د استخبارا‌تو پخوانی مرستیال؛ او محمد نبي عمري، چې له القاعدې سره په اړیکو او وروسته د حامد کرزي له حکومت سره د طالبانو د جاسوسۍ په تور نیول شوی و.[61] ځینې تورونه مبالغه شوي دي‌حسابونه خو حقیقت دا دی چې دغو کسانو په ګوانتانامو کې له 12-14 کلونو راهیسې په خورا سختو شرایطو کې ژوند کاوه او په طبیعي ډول د دې په اړه ترخه وو. یو بل مهم اضافه د کوټې د شورا رییس امیر خان متقي و، چې د عامو طالبانو لپاره یې د اعتبار یو بل پرت اضافه کړ چې د خبرو اترو خبرونه یې له نږدې تعقیبول.

اوس دوی ټول د امریکایي جنرالانو، ډیپلوماتانو او استخبارا‌تي کارکوونکو سره مخامخ ناست وو. که کله هم د شاهدۍ لپاره کومه ناسته وه، دا د 2019 کال د مارچ په نیمایي کې په دوحه کې ناسته وه. په میز کې ناست طالبان هغه څه نه وو چې ډیری یې تمه درلوده - ځینې یې د ګوانتانامو پخواني بندیان دي چې پورته معرفي شوي، ځینې پخواني زندانیان. د پاکستان په زندانونو کې بندیان او د هغوی په منځ کې هغه کسان هم وو چې په خپل فکر کې اعتدال او انعطاف منونکي وو – او له امریکا سره یې د خبرو د میز فرصت ترلاسه کړی و. نه یوازې دا، مګر ځینې یې د پام وړ اړیکه درلوده - د نظرونو په اړه بحث کولو ته چمتو دي. د میز تر څنګ په افغانستان کې د امریکایي او ناټو ځواکونو قومندان جنرال آسټن ایس میلر ناست و، چې د خبرو پر مهال یې طالبانو ته وویل چې د جنګیالیو په توګه دوی ته درناوی لري او نور یې ټول حیران کړل او ویې ویل: «موږ کولای شو. جنګ ته دوام ورکړئ، یو بل ووژنئ، یا په ګډه، موږ کولی شو داعش ووژنو.[62] دا د ډیرو کتونکو لپاره خورا سخت بدلون و

(c) ketabton.com: The Digital Library

سمدلاسه جذب او تشریح کول، مګر بیا هم د سولې ترون لپاره د امید نښه. د برادر او زلال د یو بل سره ټوکې کول هم په کوټه کې د فضا په ارامولو کې مرسته وکړه.[۶۳] د ۲۰۱۹ کال په نیمايي کې، چې دواړو خواوو د خبرو اترو اوه پړاوونه تېر کړل، لوی اختلافات لا دمخه هوار شوي وو، خو ناڅاپه داسې برېښېده چې طالبانو په ځینو مهمو ټکو کې شاتګ پیل کړی دی. د بېلګې په توګه، د القاعدې په اړه د طالبانو داستان بدل شو؛ ډېر دفاعي کيږي او حتی هڅه کوي دا رد کړي چې ترهګري سازمان د سپټمبر د 11 بریدونو مسولیت درلود. کله چې امریکایي ټیم سخت شاته وغورځاوه، دوی بیا په کلکه ژمنه وکړه چې القاعدې ته به اجازه ورنکړي چې د امریکا او د هغې د متحدینو پر ضد د تروریستي عملیاتو لپاره د افغانستان له خاورې ناوړه ګټه پورته کړي، خو اوس یې له غني سره د جوړجاړي په لاره کې شاته تګ پیل کړی دی. کابل.

ما د خبرو اترو د یوې برخې په جریان کې د غونډې په تالار کې د حاضر شخص سره د خبرو کولو فرصت درلود. هغه وویل چې هغه په لومړي ځل خونې ته لاړ، پرته له دې چې ښه پوه شي چې طالبان څوک دي - د دوی په اړه داسې انګیرل چې دوی د تیري کونکي جنګیالیو په توګه نشي کولی یو جمله یوځای کړي. هغه د دوی د ډسپلین په لیدلو سره په بشپړ ډول حیران شو: دوی هیڅ یو له یو بل سره مخالفت یا مداخله نه کوله، دوی روښانه او لنډ وو، د یو بل نظرونو ته درناوی درلود او خپل دلیلونه یې په روښانه توګه بیان کړل.[۶۴]

په کابل کې، غني په دوحه کې د خبرو اترو د کچې او حتی د پراختیا په اړه بشپړ انځور کې نه و. هغه په زیاتیدونکې توګه له واقعیت سره له تماس څخه بهر شو، ځان یې د باوري کسانو د بې کفایتۍ سره محاصره کړ. هغه د هیواد په متحدولو او د ورته فکر لرونکو سیاسي لوبغاړو سره په ګډه کار کولو کې په بشپړ ډول پاتې راغلی ځکه چې هغه د واک شریکولو څخه کرکه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

د نظامي او پولیسو د مشرانو لپاره د هغه ضعیف انتخاب یوه بله جدي ستونزه وه، او که څه هم هغه په 2017-18 کې د اصالحاتو انستیټیوټ غوره کړ، د 5,000 څخه ډیر عمر لرونکي او نا اهله لوړ پوړو پوځي افسرانو تدریجي تقاعد پلان جوړ کړ، د سقوط د ژغورلو لپاره ډیر ناوخته و. امنیتي بنسټونه[۶۵] نیپالیزم او وړتیا ته په بشپړه توګه بې احترامي افغان تباه کړامنیتي زیربناوې.[۶۶] سربېره پر دې، غني په اصولو کې د امریکا او طالبانو د مستقیمو خبرو اترو په اړه د ظال له تګلارې سره موافق نه و. د ۲۰۱۸ کال د فبرورۍ په لومړیو کې، غني طالبانو ته د غیر مشروط مستقیمو خبرو وړاندیز کړی و، حتی د یوه سیاسي ګوند په توګه یې په رسمیت پېژندلو موافقه هم کړې وه، خو طالبانو په کلکه رد کړه، ځکه دوی د کابل حکومت غیر قانوني او هېواد د اشغال لاندې ګڼي.[۶۷] زل اوس په کابل کې د غني او په پراخه کچه حکومت ته تسلیم شو.هغه څه چې خبرې اترې او په نهایت کې جوړجاړی خورا په زړه پورې کړ هغه ډول عناصر وو چې دا پروسه یې پرمخ وړله: ډراماتیک شخصیت نښتې ، د پالیسۍ بدلونونه ، سختې معاملې او د ذهن حیرانونکي ناستې ، لکه د زل او برادر ترمینځ ، دا ټول وو. د دې لوی معما لازمي ټوټې. په پیل کې، دا یوازې د جګړې پای ته رسولو لپاره خبرې اترې نه وې، بلکې د خلکو د انا د پوره کولو لپاره یوه نا امیده هڅه وه - که څه هم، دا د نورو ټولو څخه ډیر وو. جګړه لکه څنګه چې پیل شوې وه پای ته ورسیده - د یوې داسې مبارزې په توګه چې د سمو متحدینو د موندلو هڅې، د ځواک په کارولو کې ډیر ښکیلتیا، او د افغان جګړې د طریقې په اړه ناپوهي وه. د هوټل خونې او ډله ایزې خبرې چې د موافقتنامې له وزن څخه ډکې وې د هغه څه د شالید په توګه کار کاوه چې د معقول جوړجاړی په لټه کې د ریښتیني هڅې په توګه و.

خو که تاریخ موږ ته څه را زده کړي، هغه دا دي چې دا د سیاست ماهیت دی - د واک لپاره هر اړخیزه سیالي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سړک کابل ته

بې شمیره وختونه، د تاریخ په کتابونو کې په زړه پورې مثالونه شتون لري چیرې چې شخصي اړیکې او د دوی ټول متضاد متحرکات د نړیوال سیاست د نفوذ کولو ځواک لري. دا کیسه چې څنګه د امریکا تر ټولو اوږده جګړه پای ته ورسیده هیڅ استثنا نه ده.

دا له هیچا پټه نه ده چې زلمی خلیلزاد او اشرف غني له یو بل سره بنه نه وو. په هرصورت، دا معامله لومړی ځل نه و چې دوی یوځای کار کاوه - یا جلا، بلکه. په حقیقت کې، دوی د دغو خبرو اترو لپاره د بیا لیدلو دمخه د پنځوسو کلونو لپاره یو بل سره پیژني. د خپلې دندې د توضیحاتو له مخې، زل د ولسمشر غني په پټه کې ساتل کیده، مګر د هغه معلوماتو کچه چې واقعیا یې رسوله د وخت په تیریدو سره د پام وړ کمیدل. دا په دې وخت کې و چې غني خپله وژونکې تېروتنه وکړه، په ساده ډول دا ناشونې ده چې امریکا به په نږدې راتلونکي کې له افغانستان څخه په بشپړه توګه ووځي. تر څو چې امریکا په افغانستان کې شتون درلود، د غني په باور، تر هغه پورې اړوند پاتې شو. زل، له بلې خوا، اجازه راکړئ چې په خپل بلبل کې پاتې شي پداسې حال کې چې د نورو ټولو سره لیدنه کوي ترڅو ډاډ ترلاسه کړي چې امریکا ژر تر ژره بهر شوه.

غني او زل په لومړي ځل د ۱۹۶۵ کال په شاوخوا کې په امریکا کې د محصلینو د تبادلې په پروګرام کې سره ولیدل، وروسته بیا د بیروت په امریکایي پوهنتون کې، چې د منځني ختیځ یو له غوره پوهنتونونو څخه دی، سره وکتل.[۶۸] د ۱۹۷۰ لسیزې په وروستیو کې په افغانستان کې د کړکیچ له رامنځته کېدو سره، دوی دواړه په پای کې متحده ایالاتو ته کډوال شول. د دوی لارې بدلې شوې، مګر یوازې په لنډه توګه: زل د خپل دوکتورا لپاره د شیکاګو پوهنتون ته لاړ کله چې غني د کولمبیا پوهنتون ته د خپل (کلتوري انتروپولوژي مطالعې) لپاره لاړ. وروسته بیا، زل د کولمبیا پوهنتون ته هم لاره وموندله

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

معاون پروفیسور دواړه احساس درلود، لکه څنګه چې کلونه تیریدل، چې د دوی د تصادفي غونډو بنه به هیڅ وخت ژر پای ته ونه رسیږي - او که څه هم دوی سم وو، یقینا نه یې اټکل کولی شو چې دا به څومره ناورین وي.

سره له دې چې په سکالرشپ کې په شالید او ګټو کې د دوی څرګند ورته والی شتون لري ، دواړه نشي کولی ډیر توپیر ولري. غني د سوسیالیست پلوه و، په داسې حال کې چې زل سرمایه دار و، غني متعصب و او زل یې بهر و، غني یو څه سخت او زل انعطاف منونکی و او د یوې سختې ننګونې سره د مخامخ کیدو پر مهال د منځنۍ لارې موندلو ته چمتو و. د نیویارک ټایمز مجیب مشعل په یوه کیسه کې چې د دې زړو اړیکو په اړه په زړه پورې توضیح کوي وایي چې تل "د دوی د کار کولو په څرنګوالي کې بنسټیز ټکر شتون درلود."[٦٩] داسې بریښي چې متحرک په لسیزو کې دوام لري، لکه څنګه چې موږ اوس پوهیږو چې دوی دواړو د خپل هیواد سره مخ شوي بحران ته په ډراماتیک ډول مختلف چلندونه درلودل. غني غوښتل له طالبانو سره د خبرو مشري وکړي، په داسې حال کې چې زل د امریکا او طالبانو تر منځ مستقیم تفاهم تعقیبوي. البته، دواړه په ځان باور درلود چې د ګټونکي چلند لري.

زل، د هغه په وړاندې عادلانه، په ریښتیا سره د طالبانو سره د خبرو اترو مفکوره اداره کړې وه - هغه احتمال لري چې د دې رول لپاره غوره انتخاب وي. په داسې حال کې چې ځینې ځایونه پر هغه د طالبانو د غوښتنو د منلو پړه اچوي، خو داسې نه ښکاري چې طالبان به له کوم بل امریکایي سره په خبرو کې دومره تللي وي. په هرصورت، هغه د هغه دښمن په څیر نه ښکاري چې دوی ورته عادت شوي وو - هغه د دوی په څیر ښکاري.

په داسې حال کې چې د امریکا او طالبانو ډلې لا هم په خبرو او بحثونو بوختې وې، د کابل-طالبانو د خبرو اترو د پیل لپاره چمتووالی نیول شوی و، چې بیا په ناروې کې د «بین الافغاني کنفرانس» په نوم یادیږي. د دې لپاره وخت راغلی و

(c) ketabton.com: The Digital Library

سړک کابل ته

هغه څه چې د ټولې ښکیلتیا یوه مهمه او ستونزمنه برخه ګڼل کیده. له امریکا سره د رسمي معاملې په اړه د دوی ستړګې په کلکه ولاړې وې، په دې پوهیدل چې دا هغه څه دي چې تر ټولو مهم دي، طالبانو په دوحه کې د افغان مدني ټولنې له استازو سره په غیر رسمي او یو څه نیم زړه خبرې پیل کړې. وروسته له غني حکومت سره د نورو رسمي خبرو لپاره. د ډیپلوماسی یا د خبرو اترو د مهارتونو له زده کړې پرته، د طالبانو ګامونه په هوښیاری سره پلان شوي وو.

د ۲۰۱۹ کال د جولای په میاشت کې د طالبانو د مرکچیانو او له څلوېښتو څخه د زیاتو افغانانو د یوې خصوصي ډلې تر منځ په داسې یوه غیر رسمي خبرو کې، چې د ښځو په ګډون د بیلابیلو سکتورونو استازیتوب کوي، د ځینو بې سارې صحنو شاهدان وو.[۷۰] یو څو افغان چارواکو هم درلودهم په دې خبرو کې ګډون وکړ. د لاریون په جریان کې، یوې ښځینه ګډونوال د غزني په یوه ښوونځي کې د تروریستي برید په اړه معلومات ترلاسه کړل چې په ترڅ کې یې د هغې دوه ځوان یتیم ورونه (۷ او ۸ کلن) ټپیان شول، چې په دې وروستیو کې له خپلې انا سره سیمې ته تللي وو چې له تاوتریخوالي څخه لیرې وي. د خپل پلار ژوند یې اخیستی و. هغې د طالبانو لخوا په نښه شوي ښوونځي ته د دوی سره مرسته کړې وه. هغه په طبیعي ډول ویجاړ شوې وه او له ډلې سره یې د غم خبر شریکولو پر مهال اوښکې بهېدې، په خوله یې له طالبانو وپوښتل: "ولې مو وژنئ؟" هغې په بشپړ حیرانتیا سره ولیدل چې د هغې ډیری طالب مذاکره کونکي هم خپه وو. دوی هم ماشومان درلودل! د دې خبرو په پای کې د طالبانو مرکچیانو موافقه وکړه چې په ګډه عامه اعلامیه کې به د ملکي تلفاتو صفر ته د راټیټولو لپاره روښانه ژمنې شاملې کړي. د باور جوړونې دا ګامونه د دواړو خواوو لپاره ګټور وو او زل نور هم په دې باوري شول چې طالبان به بالاخره له طالبانو سره بامعنی مذاکراتو ته داخل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په کابل کې حکومت. دا په هغه وخت کې د معقول تمې په څیر بریښي.

د ۲۰۱۹ کال تر سپټمبر پورې، د ټرون مسوده چمتو شوې وه او شیان دومره مثبت ښکارېدل چې ولسمشر ټرمپ امر وکړ چې په کمپ ډیویډ کې دې له طالبانو سره د ټرون د لاسلیکولو او د رسنیو د ټولو ګډون کوونکو مینه والو ته د چمتووالي امر وکړ.[۷۱] ټاکل شوې وه چې غني هم په دې غونډه کې ګډون وکړي. نه طالبان او نه غني خوشاله شول، بلکې دا د امریکا د کانګرس غړي وو چې ګډوډي یې رامنځ ته کړه او د دې مفکورې د له منځه وړلو لامل شو. دا تفاهم واقعیا پرمختللې مرحلې ته رسیدلی و مګر د لاسلیک کولو او اعلانولو وخت لا نه و رسیدلی. د موافقې د مسودې ځینې جزئیات افشا شوي چې دا په ګوته کوي چې د متحده ایالاتو وتل به په یو نیم کال کې - د مارچ یا اپریل 2021 پورې بشپړ شي. دواړه خواوې لاهم د وړاندیز شوي ټرون د ځینو عناصرو په عامه کولو کې ناخوښه دي.

د امریکا لپاره، د طالبانو توضیحات د خوندیتوب تضمین کوي‌د امریکایي ځواکونو وتل یوه حساسه موضوع وه. نور،طالبان په دې باور دي چې د دوی د ګډ دښمن - خراسان کې اسلامي دولت (ISK) سره په مبارزه کې د متحده ایالاتو او طالبانو همکارۍ موافقه شوې ده، چې د عراق او سوریې د اسلامي دولت (داعش) پورې تړلې ده چې له 2015 راهیسې په افغانستان کې راپورته شوې. کیدای شي د دوی د عامه انځور لپاره ویجاړونکي وي. دا ډول ژمنې او اعلانونه باید محرم پاتې شي، که په کاغذ کې وي یا نه. حتی د پټو اړخونو له افشا کولو پرته، هغه خبرونه چې په رسنیو کې خپاره شول په متحده ایالاتو کې د یو څه سیاسي غبرګون لامل شو. تر ټولو قوي بیان شاید د سناتور لینډسي ګراهام او جنرال (متقاعد) جیک کین څخه راغلی وي، چې دواړو د واشنګټن پوسټ په یوه نظر پوښتنه کې استدلال وکړ چې امریکا باید خپل امنیت طالبانو ته ونه سپاري، په داسې حال کې چې خبرداری یې ورکړ: "که موږ پریږدو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان له مایوسۍ او ستړیا څخه د وتلو لاره هواره کړه‌د بل 11/9 لپاره.[۷۲]

د ټولو پیچلتیاو سره دخیل او خنډونه رامینځته شوي ، شیان یو څه ورو شول. یو اصلي پیچلی فکتور دا و چې څنګه طالبان په ورته وخت کې د سولې خبرې کوي او خلک وژني‌په افغانستان کې دا یا د یوې کوریوګراف شوې ستراتیژۍ یوه برخه وه چې د جګړې په ډګر کې د ځواک په ښودلو سره د میز پر سر د ګټې اخیستنې کچه لوړه کړي، یا دا په ډاګه کوي چې د طالبانو مذاکره کوونکي په بشپړه توګه د هغو ساحوي قوماندانانو په کنټرول کې نه وو چې په ځمکه یې ډزې کولې. پداسې حال کې چې دا شک د امریکایي ټیم په ذهن کې پاتې دی، طالبانو یوازې په سیمه ایز او دوحه کې د خبرو اترو په میز کې ډېر ځای ترلاسه کړ. حقیقت چې ډیری وخت په لویدیځ تحلیلونو کې له پامه غورځول شوی، دا دی چې د طالبانو ساحوي قوماندانانو تر یوې اندازې پورې د پوځي عملیاتو د زیاتیدونکي شمیر په اړه غبرګون ښودلی و، په شمول د افغان او امریکایي ځواکونو لخوا ترسره شوي هوایي بریدونه چې د طالبانو مرکزونه په نښه کوي. د شپې جنجالي عملیات د CIA لخوا تمویل شوي افغان ډلو لخوا رهبري شوي چې د افغان او متحده ایالاتو اردو دواړو څخه په خپلواکه توګه عملیات کوي ممکن د طالبانو فعالیتونو ته د ګډوډولو په پرتله د خلکو د قهر لامل شي.[۷۳]

د کړکیچ یو نوی او پیچلی اړخ پدې معنی دی - په داسې حال کې چې ځان د ISK د وژونکو ځانمرګو بریدونو له لارې څرګند شو. په ځینو مواردو کې دا ستونزمنه وه چې معلومه شي چې په ځینو مواردو کې د تاوتریخوالي تر شا څوک وو، او تر کومه پورې. عامو افغانانو د مړو شمېر له لاسه ورکړی و او په دې نه پوهېدل چې څوک څه کوي، په اصل کې د دوست او دښمن تر منځ د توپیر وړتیا له لاسه ورکوي. هغه درد چې دوی یې احساس کاوه ژور و او نه ختمیدونکی بریښي. دا ټول ژور رواني اغیزه هم درلوده، داده اوسئ چې په راتلونکو وختونو کې ځان په داسې طریقو کې وښایئ چې هیڅوک یې وړاندوینه نشي کولی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بل فکتور - شاید د خبرو اترو د سرعت په ټاکلو کې یو پریکړه کونکی فاکتور - چې په هغه وخت کې د متحده ایالاتو د حکومت له لوړ پوړو څخه بهر خلکو ته ډیر لږ پیژندل شوی و - د ټرمپ لخوا د 2019 په جولای کې خپلو لوړ پوړو همکارانو ته د ټولو متحده ایالاتو د وتلو لپاره نهه میاشتنی التی میټم دی. له افغانستان څخه ځواکونه[۷۴] هغه پیغام چې د سکرتر پومپیو له لارې زل ته استول شوی لوړ او روښانه و. هغه پوهیده چې هغه یو محدود وخت لري ځکه چې د ټرمپ مهال ویش په ښکاره ډول د 2020 کال د نومبر په میاشت کې د ولسمشرۍ ګړندی ټاکنو پورې تړلی و. د "ډیر فشار" او د ایران د عالي نظامي ستراتیژیست قاسم سلیماني له وژنې سره سره د ایران سره د معاملې هیڅ امکان شتون نلري. د شمالي کوریا اتومي لوبې لپاره د ښودلو لپاره هیڅ شی نه وو پرته له دې چې د شمالي کوریا له مشر کیم جونګ اون سره عجیب عکسونه واخیستل شي، ټرمپ یو څه ته اړتیا درلوده ترڅو د هغه ټرون جوړونکي عکس روښانه کړي. دلته قسمت د طالبانو په لوري و.

حتی د ټرمپ د مزاج د بدلون او سیاسي مجبوریتونو له امله د یو څه پورته او ښکته کیدو سره ، لوی مسایل حل شوي او یوازې د متحده ایالاتو د وتلو دقیق مهال ویش او د اوربند توضیحات پاتې دي. دا حقیقت چې ټرمپ په بیړه کې و، له هیچا پټ نه و او طالبان چمتو وو چې له دې معلوماتو پوره ګټه واخلي. د اوربند موافقه، څومره چې د سولې د دې ټرون د یوې برخې په توګه منطقي ښکاري، هغه څه نه وو چې طالبان یې ژمنې ته چمتو شوي وو. د دوی لیوالتیا حتی د دې لامل شوه چې خبرې اترې ودروي (د سپتمبر څخه تر دسمبر 2019 پورې)، او بیا هم دوی ټول وړاندیز وکړ چې د ټرون له اعلان وروسته په تاوتریخوالي کې لندمهاله کمښت و. د بریدونو د درولو په اړه د دوی د نه زړه کیدو تر شا د طالبانو دلیلونو په اړه، د طالبانو یوه مرکچي بصیرت کارټر مالکاسین ته وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

سړککابل ته

> موږ اړتیا لرو چې متحده ایالات د وتلو اعلان وکړي ترڅو خپلو جنګیالیو ته ثابته کړي چې جهاد ګټل شوی. نور نو قرباني د څه لپاره؟ موږ ډېر اندیښمن یو چې جنګیالي به داعش یا نورو ډلو ته لاړ شي.[٧٥]

د متحده ایالاتو ټیم د ښه کلمې په لټه کې و، څکه چې د 2019 په دسمبر کې یې د خبرو اترو بیا پیلولو پریکړه وکړه، او دا یقینا د برادر په مشرۍ د طالبانو مذاکره کونکو سره مرسته وکړه، هغه ته یې اجازه ورکړه چې د کوټې شورا او ملا هبت الله (د طالبانو په مرکز کې) باندې تاثیر وکړي.) چې طالبان باید په دې برخه کې یو څه انعطاف وښيي. دوی د تړون له لاسلیک مخکې د تاوتریخوالي د یوې اونۍ لپاره د کمولو وړاندیز وکړ. د 2020 کال د فبروري په پیل کې ، شیان د سولې تړون لپاره خورا امید لرونکي ښکاري چې په اونیو کې به نهایی شي. دواړه خواوې د تړون له لاسلیک مخکې یا وروسته د یوې اونۍ په اوږدو کې د تاوتریخوالي کمولو مفکورې سره مبارزه کوي. په مثبته توګه، په تاوتریخوالي کې د پام وړ کمښت کله چې د موافقې د پلي کولو وخت راغی، دا ثابته کړه چې طالبان یو همغږي ځواک و چې د هغه څه د ترسره کولو توان لري چې دوی یې ژمن کړي.

د هبت الله-برادر متحرک د طالبانو د داخلي سیاست یوه ډېره نامعلومه برخه پاتې ده. دواړه یو بل ته ډېر درناوی لري مګر د 2001 څخه وروسته د دوی لارې بدلې شوې او د دوی نړۍ لید یې اغیزمن کړ. هبت الله په داسې حال کې چې په پاکستان کې یې د آزادۍ څخه خوند اخیستی ډېر محافظه کار شو، په داسې حال کې چې برادر د پاکستان په توقیف کې په سختو چاپیریال کې ژوند کاوه پداسې حال کې چې د هغه روغتیا د شکر ناروغۍ له امله خرابه شوې وه. برادر خپل وخت په فکر او فکر کولو تیر کړ په داسې حال کې چې هیبت الله یا په افغانستان کې د تاوتریخوالي د کچې د لوړولو په اړه ستراتیژۍ جوړوي یا یې لوستل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بيرته راستنيدنه‌د طالبانو

د هغه د کتابونو انتخاب، د هغه مذهبي شاليد ته په پام سره، تمه نه وه چې د بکس څخه بهر فکر کولو کې ورسره مرسته وکړي. د دې تر څنګ چې هبت الله بايد د غورځنګ محافظه کار عناصر خوشحاله وساتي (څکه چې دوی د غورځنګ ايډيالوژيکي ملا وه) په داسې حال کې چې د ساحوي قوماندانانو په اداره کولو کې يې لاس درلود. برادر، د توقيف تجربې او پراخ افشا کولو سره، ډير عملي شوی و او هغه يو ډير سياستوال و، د شيانو د کار کولو لپاره د جوړجاړي په کولو کې ماهر و. د برادر "صبر او د سولې د اتلولۍ ليوالتيا" په حقيقت کې د طالبانو په کمپ کې په فکر مثبت اغيزه درلوده.[۷۶] د ورځې په پای کې هيبت الله او برادر د طالبانو لپاره يو ښه ټيم جوړ کړ. زل له يوه مرکه کوونکي سره دا خبره شريکه کړه چې برادر سره په خبرو کولو کې اسانه او په کوچنيو مسلو کې انعطاف منونکی ښکاريده، هغه به تل د وخت غوښتنه کوله چې د هيبت الله او شرکت څخه لارښوونه وغواړي کله چې کومه مهمه مسله راپورته شوه.[۷۷]

د بريا په احساس سره، د طالبانو مرستيال سراج الدين حقاني د ۲۰۲۰ کال د فبرورۍ په ۲۰ د نيويارک ټايمز په اداريه پاڼه کې يو نظر ليکلی و، چې په ټولو ځايونو کې ځای لري. FBI، د متحده ايالاتو د بهرنيو چارو وزارت سره د معلوماتو لپاره تر 10 مليون ډالرو پورې انعام وړانديز کوي چې هغه به عدالت ته راولي. په داسې حال کې چې په مناسبه توګه استدلال کوي چې "هرڅوک له جګړې ستړي شوي" او "وژنه او معيوبيت بايد ودرول شي،" هغه په افغانستان کې د راتلونکي حکومت د جوړولو لپاره د اجماع د رامينځته کولو لپاره د لازمو جوړجاړيو لپاره د طالبانو چمتووالي ته اشاره وکړه. د کلمو عمدي انتخاب، لکه ژمني کول "د نورو اړخونو سره د مشورتي ډول کار کولو لپاره په ريښتيني درناوی سره په يوه نوي، ټول شموله موافقه

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه سياسي نظام چې په هغه کې د هر افغان غږ منعکس شوی وي او هيڅ افغان پکې د محروميت احساس نه کوي.» په ښکاره ډول هغو کسانو ته د ډيموکراسۍ پلوی وو چې د طالبانو له ايډيالوژۍ نه خبر وو. د ښځو لپاره د "کار کولو حق" او "د زده کړې حق" ته اشاره په مساوي توګه ځواکمن ښکاري. په جلا جلا توګه د دوحې په خبرو اترو کې د طالبانو مشر شهاب الدين دلاور د ښځو د تعليم او کار د اجازې په اړه واضح ډاډ ورکړی و. کابل حيران شو؛ مګر دوی اوس د پرون سړي وو.

د ۲۰۲۰ کال د فبرورۍ په ۲۹، امريکا او طالبانو بالاخره د دوحې په شېراټون هوټل کې د نړۍ له ګوټ ګوټ څخه د لسګونو ډيپلوماتانو په ګډون په پای کې "افغانستان ته د سولې د راوستلو تړون" لاسليک کړ. د امريکا د بهرنيو چارو وزير مايک پامپيو په داسې حال کې ليدلی چې زل او برادر تړون لاسليک کړ. د کارټر مالکاسين په خبره، ټرمپ د دې پر ځای چې خليلزاد [زل] ته وخت ورکوي چې له طالبانو څخه نور هم وځېږي، «بې پروا» يې د وتلو لپاره فشار راوړ.[۷۸] د تړون په لومړۍ پراګراف کې راغلي چې د سولې جامع تړون " تضمين او د تطبيق ميکانيزمونه وړاندې کوي چې د متحده اياالاتو او د هغې د متحدينو د امنيت په وړاندې د هرې ډلې يا فرد لخوا د افغانستان د خاورې د کارولو مخه ونيسي."[۷۹]داد امريکا تر ټولو مهمه اندېښنه وه. د ۲۰۲۱ م کال تر مې پورې به ټول امريکايي جنګي ځواکونه له افغانستانه ووځي که طالبان القاعده او نورې ترهګرې ډلې رد کړي، له کابل سره خبرو ته کېني او د تاوتريخوالي کمولو هڅه وکړي. طالبانو په خپله برخه کې ژمنه کړې چې پر امريکايي او ناټو ځواکونو به بريدونه نه کوي. له وړاندوينې سره سره، د افغان امنيتي ځواکونو په اړه داسې کومه ژمنه نه ده شوې، چې په بين الافغاني کنفرانس کې پرې خبرې وشي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په تړون کې یو څو پټ احکام هم شامل وو. له دغو څخه یوه یې د طالبانو پر ضد د افغان ځواکونو په هدفي عملیاتو کې د امریکایي ځواکونو د ملاتړ یا فعالولو مخه ونیوله.80 دا په اسانۍ سره د افغان ځواکونو لخوا خیانت بلل کیدی شي، مګر د امریکا لپاره د خپلو پرسونل خوندیتوب لومړی دی. د پوهیدو وړ دی. که څه هم د طالبانو لپاره تر ټولو لویه جایزه د وتلو له ژمنې وروسته دا وه چې د افغانستان په زندانونو کې د خپلو ۵۰۰۰ بندیانو خوشې کول وو. د طالبانو ځینې خورا خطرناک بندیان، چې په تروریستي فعالیتونو کې ښکیل و، د امریکا په بګرام اډه کې ساتل شوي وو- او په تړون کې داسې څه نه وو چې له دې مادې څخه د ګټې اخیستنې وړ نه وي. طالبانو هم د خپلو بندیانو ۱۰۰۰ افغان امنیتي پرسونل خوشي کړي وو.

ختم

حقیقت دا دی چې اعتراف یې اکثراً سخت وي، خو حقیقت دا دی چې طالبان له امریکایانو تېر شول. دولت جوړونه وخت نیسي او امریکا په لسګونو ملیاردونه ډالر پانګونه وکړه، خو د طالبانو د ویرې او پراختیایي پروژو د ګډوډولو لپاره د لګښت وړ اقداماتو د خپلو موخو لپاره ښه کار وکړ. له معاملې وروسته عامو افغانانو د ناګزیرتیا لپاره چمتووالی پیل کړ، ځکه چې دوی ته څرګنده وه چې طالبان به اوس نه ودریږي. د متحده ایالاتو او نړیوالو ځواکونو له انځور څخه لرې کیدو سره، کابل د دې امکان نه درلود چې خپله خاوره وساتي. اوس د طالبانو ستراتیژي دا وه چې د افغانستان پر خلکو دا تاثر ورکړي چې په دې پړاو کې د دوی واک ته تسلیمېدل د هر چا په ګټه ده. په دې توګه څپې پیل شوې - په خاموشۍ او تدریجي ډول، هیڅ کلی نه پاتې شوی. هغه څه چې له طالبانو سره یې د سولې د هوکړې په ترلاسه کولو کې مرسته وکړه، دقیقاً هغه وه

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرک‌کابل ته

همدا ډول په پراخه کچه باور درلود چې افغانان له جګړې وروسته ستړي شوي او د اوسېدو لپاره چمتو دي. د جګړې او تراژيدي له زهرجنو پاتې شونو ډکه افغان خاوره د ځان د بیا راژوندي کولو لپاره نوې انرژي او ژوند ته اړتیا لري. ایا افغانان به په دې نا امیده سناریو کې د هیلو د وړاندې کولو لپاره سره یو ځای شي.

د ملیونونو ډالرو پوښتنه دا وه چې ایا په کابل کې د طالبانو او حکومت تر منځ معنی لرونکي خبرې اترې کیدی شي. غني له طالبانو سره د خبرو اترو په زړه کې نه و او د بندیانو د خلاصون پر سر د اختلافاتو له امله کارونه سمدلاسه ودرېدل. په دې اړه لږ تعقیب شوی، ځکه چې غني یوازې په خپلو شرطونو سوله غواړي. د طالبانو د ګړندیتوب په اړه د هغه ناپوهي به د هغه په خپل تابوت کې میخ وخوري. کابل او غني د همدغو ځنډونو له امله مشروعیت له لاسه ورکړ.

د بین الافغاني خبرو د پیل لپاره د ۲۰۲۰ کال د سپټمبر په نیمایي کې نیټه وټاکل شوه، خو په یوه حیرانونکي اقدام کې طالبانو د ۲۰۲۰ کال د سپټمبر په ۵ مه نیټه په خپل مذاکراتي ټیم کې یو لوی بدلون اعلان کړ. عبدالحکیم اسحاقزی، یو محافظه کار هغه لوړپوړی دیني عالم چې په اصل کې د کندهار دی، چې د ملا هیبت الله غوره‌ونه یې لرل، د شیر عباس ستانکزي پر ځای د خبرو اترو نوی مشر وټاکل شو. برادر، چې د دوحې د سیاسي دفتر مشر دی، د طالبانو د مرکچي پلاوي عمومي مشر پاتې شوی دی. د هیبت الله په څیر، عبدالحکیم د کویټې سره نږدې یوه مدرسه، یوه اسلامي مدرسه (د کچلاک په سیمه کې د دارالعلوم شرعیه په نوم) چلوله او د طالبانو د قاضي په توګه یې دنده ترسره کوله او ترڅنګ یې د دیني احکامو – فتواګانو – د صادرولو لپاره د دیني عالمانو د یوې اغېزمنې شورا مشري کوله. مسایل[٨١] د هغه مدرسه د ۲۰۲۰ کال د جنورۍ په ۱۹مه د داعش د یوه ځانمرګي بریدګر له خوا په نښه شوه چې په ترڅ کې یې خپل زوی او زوی له لاسه ورکړل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنهٔد طالبانو

ډیرې زده کونکي.[۸۲] مهمه دا چې هغه په پاکستان کې د دارالعلوم حقانې څخه فارغ هم و، چې د طالبانو د مشرانو د روزنې ځای و. طالبان اوس چمتو شوي چې له غني او د هغه له ټیم سره سخته لوبه وکړي.

زل غوښتل چې طالبان او کابل د واک د شریکولو لپاره د دوستانه موافقتنامې د موندلو په لور بوځي، خو وخت په تیریدو و. حقیقت دا وو چې طالبان او کابل له ډیرې مودې راهیسې د یو بل په غیږ کې وو، یو بل یې په بې رحمۍ وژل. هیڅ اړخ به دا هیر نکړي. افغانستان د پخلاینې یو کمیسون ته اړتیا لري چې د هغه په څیر په جنوبي افریقا کې د نژادي تبعیض له ختمیدو وروسته د زخمونو په مرهم کولو کې مرسته وکړي. او تر اوسه پورې، د دواړو خواوو هیڅ مشر د افسانوي نیلسن منډیلا قد نه درلود چې په افغانستان کې دا کار وکړي.

غني د دې په منلو کې جدي ستونزه درلوده چې امریکا او متحدین یې خپل ځواکونه وباسي. هغه اساسا په بشپړ ډول فریب شوی و ، او حتی په DC کې یې له خپلو ملګرو څخه وغوښتل چې پوښتنه وکړي چې ایا متحده ایالات واقعیا پریږدي ، کوم چې ډیرى امریکایی چارواکو ځواب ورکړ "هو!" د امریکا تمه دا وه چې طالبان او غني به د دواړو لورو له استازو سره د یوه بې طرفه موقت حکومت پر جوړجاړي موافقه وکړي چې له مخې به یې دواړه لوري د ګډې زمینې په موندلو کې مرسته وکړي. د زل په وینا، غني "له دې څخه کرکه درلوده، ځکه چې دا پدې مانا ده چې هغه باید لاړ شي."[۸۳] پلان خراب شو.

طالبانو اوس په ستراتیژیک ډول د ولایتونو مرکزونه او د ښار مهم مرکزونه محاصره کړي دي. د طالبانو جاسوسان، چې د افغان حکومت په بیروکراسۍ کې یې ژور نفوذ درلود، د طالبانو مشرانو ته حیاتي معلومات ورکول. دا هر څه په داسې حال کې چې امریکایي ځواکونه په افغانستان کې را ټول شوي وو. طالبانو کومه ستونزه نه ده رامنځ ته کړې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژمنه وکړه. د کورونویرس بحران په ورته وخت کې خپل زیان هم اخیستی و او لومړیتوبونه هرچیرې بدلیدل؛ په ټوله نړۍ کې د کورني روغتیا بیړني حالت لومړی شی و چې دولتونه یې په اړه اندیښنه درلوده. د نړیوالو اړیکو کار په ټپه ولاړ دی.

د ۲۰۲۱ کال د اپریل په ۱۴مه ولسمشر بایډن، د واک له اخیستو درې میاشتې وروسته اعلان وکړ چې ټول امریکایي ځواکونه به د همدې کال د سپټمبر تر ۱۱مې له افغانستانه ووځي. د ټولو عملي موخو لپاره، هغه ته دا پالیسي لاربنوونه له ټرمپ څخه په میراث پاتې وه — مګر دا د هغه اداره وه چې د وتلو پلان او پلي کولو مسؤلیت به یې په غاړه وي. د سپټمبر د یوولسمي ټاکنه سمبولیکه وه، په دې مانا چې د تروریستي برید په وړاندې د امریکا غبرګون چې دوه لسیزې مخکې یې امریکا ته صدمه رسولې وه، بشپړ او پای ته ورسېد. د DC په پالیسي حلقو کې، افغانستان اوس د "له لاسه ورکړې لامل" په توګه لیدل کیده، او د امریکا په تاریخ کې تر ټولو اوږده جګړه په حقیقت کې په غیر رسمي توګه پای ته رسیدلې وه کله چې طالبان د کابل دروازې ټکوي. د جولای په 8، 2021، ولسمشر بایډن په داسې حال کې چې په افغانستان کې د ځواکونو د ایستلو په اړه د خپلې پریکړې په اړه څرګندونې کولې، مګر ټولو اعتراف وکړ:

> له 20 کلونو وروسته - یو ټریلیون ډالر د سلګونو زرو افغان ملي اردو په روزنه او تجهیز مصرف شول.امنیتي او دفاعي ځواکونه، 2,448 امریکایان ووژل، 20,722 نور ټپیان شول، او په زرګونو بې شمیره د دوی رواني روغتیا ته د نه لیدل شوي صدمې سره کور ته راستانه شول - زه به د امریکایانو بل نسل په افغانستان کې جګړې ته ونه لیږي پرته له دې چې د بلې پایلې تر لاسه کولو معقول تمه ولري.[۸۴]

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنهد طالبانو

باید له افغانستانه د وتلو هوډ کړی و. حتی د اوباما د مرستیال په توګه، هغه په دې اړه شکمن و چې امریکا په افغانستان کې څه ترسره کولی شي، او د سپینې ماڼۍ د داخلي بحثونو په ترڅ کې یې حتی "اوباما څخه وغوښتل چې د اوړیکې ضد ستراتیژي چې جګړه پراخه کړي رد کړي."[۸۵] هغه په دوامداره توګه د یو باثباته افغانستان د امکاناتو په اړه نا امیده و او د عامه څرګندونو تر څنګ یې هیله نه درلوده چې غني به دا ټول یوځای کړي. د ۲۰۲۲ کال د جنورۍ په میاشت کې د یوه مطبوعاتي کنفرانس په ترڅ کې، هغه د وتلو د خپلې پریکړې دفاع وکړه، او استدلال یې وکړ چې افغانستان د یو قوي دلیل لپاره د امپراتوریو هدیره ده: دا د یووالي لپاره حساس نه دی. .[۸۶]"

حقیقت دا دی چې امریکا ستړې شوې او کابل یوازې د طالبانو سره د مخامخ کیدو په فکر کې مات شوی دی. د امریکې د افغاني خوښې خاوندان چې اشرف غني یې یوه ستره بېلګه وه، ناڅاپه په خپلو پښو د ودرېدو لپاره ډېر کمزوري ښکارېدل. فساد او نفاق د افغان دولت حیاتي مواد خوړلي دي. د بنسټونو جوړولو ته لومړیتوب نه ورکول، د قانون ضعیف حاکمیت او د جنګیالیو او د مخدره توکو په سوداګرو باندې تکیه کول، شیان په بل ډول پای ته نه رسیدلي. د یو ډېر متمرکز او بې حسابه افغان دولت نوې ودانۍ د پایښت وړ نه وه. دا ټول په داسې حال کې چې د نورو نړیوالو بسپنه ورکوونکو سره یوځای یې د افغانستان د ملي بودیجې نږدې ۸۰ سلنه تادیه کوله، د امریکا په څار کې راښکاره شول.

یو وخت داسې و چې امریکا ژمنه کړې وه چې هیڅکله به د بګرام اډه نه پرېږدي- دې په افغانستان کې د تروریزم ضد ظرفیت ساتلو لپاره خوندي پښه برابره کړه، او امریکا ته یې دا توان ورکړ چې په چینایانو باندې نظر وساتي. مګر بالاخره، حتی دا نظر پرېښودل شو. د هغه د بدنامۍ لپاره،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بایډن اداري د امکان تر حده په مؤثره توګه د هغه د وتلو پلان جوړ کړی و. امریکایی رسنۍ په خپله ارزونه کې لږ خیریه وه چې شیان څنګه بدل شول. نامتو ژورنالیست پیټر برګین وایي:

> له افغانستان څخه په بشپړه توګه د وتلو په اړه د بایډن د ناورین پالیسي پریکړه د هغه د ایستلو په برخه کې د بایډن د لاس وهنې یوه پیچلې اداره وه.
> وروسته له دې چې د متحده ایالاتو اردو له افغانستان څخه 124,000 افغانان وباسي، عملیات یې یو "غیر معمولي بریا" وبلله، کوم چې د اور وژنې په څیر د ځان ستاینه کوي چې د هغه اور په مینځلو کې یې مرسته کړې چې هغه یې پیل کړې وه.[٨٧]

د طالبانو راتلونکی لا تر اوسه روښانه نه و، خو غني ډېر وخت ونیو چې په دې پوه شو چې د ده لپاره ټول ختم شوي دي. هغه څه چې طالبانو په ۱۹۹۶ کال کې د کابل له نیولو وروسته د شوروي تر ملاتړ لاندې ولسمشر نجیب الله سره وکړل، هېرول یې ګران کار دی. نجیب الله په وحشیانه ډول ووژل شو او جسد یې په کابل کې د ولسمشرۍ ماڼۍ مخې ته د ترافیکي څراغ سره ځوړند شو. لکه څنګه چې په سریزه کې ویل شوي، غني او ملګرو یې د ورته برخلیک د مخنیوي لپاره د تېښتې پرېکړه وکړه او په کابل کې یې حکومت چې تر دې مهاله تر ولسمشرۍ ماڼۍ او شاوخوا شاوخوا پورې محدود و، یوازې د کارتونو د کور په څېر سقوط وکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

2

له بغاوت څخه تر حکومتوالۍ پورې

نن په افغانستان کې څوک دي؟

د دوه لسیزو وحشیانه بغاوت وروسته، طالبان په بریالیتوب سره د 2021 کال د اګست په 15 کابل ته پرته له کوم خنډ او خنډ څخه ننوتل. په داسې حال کې چې د افغانستان د ولسمشرۍ دفتر ویجاړ شوی، او د کابینې غړي هیڅ ځای نه موندل کیدل، طالبان په حقیقت کې دولتي ودانیو او تاسیساتو ته ننوتل، ډیری یې په موټرسایکلونو کې، پرته له دې چې ډزې وشي. په پیل کې، دوی لویو ښارونو ته د ننوتلو په نقطو کې انتظار کاوه او هڅه یې کوله چې په دوحه کې خپلې ژمنې عملي کړي چې دوی به د بین الافغاني خبرو اترو ریښتینی فرصت ورکړي. حتی د کابل د سقوط په ورځ هم د طالبانو یوه ویاند ټویټ کړی و: «اسلامي امارت خپلو ټولو ځواکونو ته لارښوونه کوي چې د کابل په دروازو کې ودریږي، ښار ته د ننوتو هڅه نه کوي.»[1]

دا نه یوازې د طالبانو بلکې په ټوله نړۍ کې د ډیرو اسلامي اورپکو غورځنګونو لپاره یوه غوره شیبه او یو لوی پړاو و چې په راتلونکو وختونو کې به ترې الهام واخلي. د ډیرو افغانانو لپاره، دا د تصور وړ نه وه، حتی د دې بدبختې ورځې څخه څو میاشتې مخکې. دوی په دې نظر کې یوازې نه وو. حتی د متحده ایالاتو استخباراتو د طالبانو د پرمختګ سرعت په بې ساري ډول کم اټکل کړی و، او تر هغه چې ناوخته وي

(c) ketabton.com: The Digital Library

له بغاوت څخه‌حکومتداري ته

د 2021 کال د جولای په نیمایي کې، دوی د احتمالي خطر ارزونه وکړه‌د کابل د طالبانو نیول کم دي.2 تر هغه وخته، طالبانو ورو، خو خامخا د کابل په لور خبرې اترې کولې، معاملې یې پرې کولې، قومي اتحادونه یې را ژوندي کول، او د اړتیا په صورت کې یې ترهګري راپاروله. غیر متوقع، ناغوښتل او نه منل کیدونکی اوس یو تریخ حقیقت و چې د هرچا په مخ کې یې سترګې پټول.

په کابل کې ګډوډ حکومت په ژوندۍ ټلویزیون کې د نړۍ په سترګو کې ړنګ شو، په داسې حال کې چې دولتي بنسټونه یو په بل پسې ړنګیدل، ویره او ګډوډي یې رامنځ ته کړه. د افغانستان په ګوټ ګوټ کې د والیتي مرکزونه د پام وړ اکثریت یا طالبانو ته تسلیم شوي او یا د خپلو سیمو د دفاع لپاره په جګړه بوخت دي. مهم ښارونه او سیمه ایز مرکزونه لکه د کندهار، هرات، کندز او مزارشریف په شمول د طالبانو تر ولکې لاندې وو کله چې هغوی کابل ته مخه کړه. دا د ډارونکي فلم یوه صحنه وه - شک او وړاندوینه د زغم وړ نه وه.

د متحده ایالاتو د ولسمشر جو بایډن د اګست په 10 د افغانستان مشرانو ته بلنه ورکړه چې متحد شي او "د خپل ملت لپاره مبارزه وکړي".3دا ډیر ناوخته و او د بایډن اداره-istration پدې پوهیدل. د طالبانو له پاره چې له دې کاره لاس واخلي کومه عادي بریا نه وه – دا په بشپړه توګه د پام وړ، په یو ډول د باور وړ نه وه. دوی په پای کې د کلونو لپاره د متحده ایالاتو په مشرۍ د یو ځواکمن نړیوال نظامي ایتلاف لخوا ملاتړ شوي یو منابع لرونکي کابل سره مخ شو. اوس، د امریکا د پوځ له وتلو سره په وروستیو ورځو کې، د طالبانو واکمني خو تضمین شوې وه. بیا هم، په ټول هیواد کې د طالبانو چټک پوځي پرمختګ هغومره حیرانوونکی و لکه څنګه چې د نړیوالو څارونکو لپاره حیرانتیا وه. په ټول هیواد کې په نظامي ډګر کې د طالبانو بریا خبر له هیچا پټ نه وو، خو په سختۍ سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

چا د طالبانو په لاس د کابل د سقوط وړاندوینه وکړه.د طالبانو په کمپ کې، په ټوله کې آرامۍ وه - او د دوی په سپیڅلي هدف باور یوازې پیاوړی شوی و.

په دې کې شک نشته چې کابل د دغه ناڅاپي او ډراماتیک بدلون لپاره چمتو نه و. د غني حکومت په ډېرو کچو کې ناکامه او مبارزه کوله، خو د موټر چلولو په څوکۍ کې د طالبانو سره، د یو دیموکراتیک او عصري افغانستان مفکوره، ښځې د نارینه وو تر څنګ کار کوي، او د ځوانو نجونو ښوونځي ته تلل، دا ټول اوس یو خوب ښکاري. یو خراب شوی خوب. نړۍ د دوی د تلویزیون سکرینونه په حیرانتیا سره ګوري کله چې طالبان د ولسمشرۍ ماڼۍ ته ننوتل، د ګرین زون په کوڅو کې چې په پراخه پیمانه سفارتونه او د نړیوالو سازمانونو دفترونه په کې میشت وو، پرته له کوم مقاومت سره مخ شول. د دغو ودانیو ډېری یې په وروستیو ورځو کې په چټکۍ سره ایستل شوي، ځینې یې څو ساعته مخکې. افغان پوځ او پولیس – روزل شوي او مجهز شوي، او د دوی په ساتنه کې یې په ملیونونو ډالر مصرف کړي دي – د دوی د نشتوالي له امله څرګند وو، حتی د غوسې له امله د دوی لخوا په هوا کې ډزې هم نه وې شوې. چوپتیا یې کاڼه وه.

ډېری امنیتي پرسونل په حقیقت کې ښار ته د طالبانو له تګ څخه مخکې په ملکي جامو کې بدل شوي وو او یا خو تښتېدلي وو او یا د امریکا او یا د ناټو د متحدینو له خوا د وتلو په هیله هوایي ډګر ته ورغلي وو. په عین حال کې، طالب جنګیالیو، په اوږو باندې د ټوپکونو سره، د کابل په اوږدو کې د پوستو په نیولو کې هیڅ وخت ضایع نه کړ. دا یو شی دی چې دوی په تیرو کلونو کې واقعیا ښه ثابت شوي. دوی د لویو لارو او کلیوالي سړکونو په اوږدو کې د تالاشۍ د نصبولو او د پوستو د جوړولو په هنر کې مهارت درلود، چې په ملیونونو ډالر یې ترې واخیستل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له بغاوت څخه‌حکومتداري ته

میاشت د لاریو او مسافرینو څخه.4 دا مهارت اوس په کار وو چې د حکومت حاکمیت – د طالبانو حکومت جوړ کړي.

ډیری افغانان، د بې وسۍ او نا امیدۍ احساس کوي، په داسې حال کې چې اړخونه بدل شوي، د هیواد په تاریخ کې ډیر غیر معمولي نظر نه دی. نا امیده وختونه په حقیقت کې د نا امیدو اقداماتو غوښتنه کوي، او دا اقدامات یوازې د وضعیت شدت او د خلکو په زړونو کې ویره وه. په هرصورت، د ځینو لپاره، دا ډول نا امید اقدامات به د غمجن خیانت معنی ولري. په حقیقت کې، دوی لومړی نه یوازې د خپلو سیاسي مشرانو په برخه کې، بلکې د هیواد د لویدیځو تمویلونکو په برخه کې د خیانت احساس وکړ، چې د کابل تر شا یې له طالبانو سره د معاملې د پرې کولو په سترګه کتل. کله چې دا خبر راورسید چې ولسمشر اشرف غني د طالبانو له خوا د کابل د نیولو په درشل کې په بې شرمۍ سره له هیواده تښتیدلی دی، د پاتې کیدو احساس یې نور هم سخت شو. د ټولو هغو کسانو لپاره چې لا هم د افغانستان د ژغورلو هیلې په زړه کې وې، د دوی لپاره نا امیدي وه. غني په خپلو تکراري ادعاوو ملنډې وهلې چې تر پایه به د افغانانو تر څنګ ولاړ وي. هغه یوازې نه و، که څه هم، د فضل څخه د هغه په زوال کې. په دغه بې شرمانه سفر کې له هغه سره په قومي او سیاسي برخو کې ګڼ شمېر نور افغان مشران هم ملګري وو. دوی لږ تر لږه د پلازمینې کابل د دفاع ستراتیژیک کولو لپاره کافي وخت درلود، یا کولی شي د هغه څه لپاره ودریږي چې دوی تل د جګړې ارزښت لري. د افغانستان پخوانی ولسمشر حامد کرزی او اجراییه رییس عبدالله عبدالله، که څه هم په دې واکمنۍ کې مستثنی ثابت شول.

د عامو افغانانو حالت تر ټولو غمجن و، ځکه چې دوی په ویره کې ځانونه په خپلو کورونو کې بند کړي وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوهیدل چې برخلیک دوی ته څه تمه لري. داسې ښکاریده چې نړۍ د دوی په وړاندې وه، او د دوی مشر په وتښتیدو سره، دوی په بشپړ ډول پرېښودل شوي هیڅ احساس نه درلود. دوی هیڅوک نه درلودل چې وګوري، هیڅوک د دوی سره مرسته نه کوي، د دوی یوازینی شرکت د ناخرګندتیا ترټولو ډارونکی حقیقت و. لکه څنګه چې د اور په څیر د بهرنیانو د وتلو اوازې خپرې شوې، زرګونه کسان د کابل هوایي ډګر په لور د هر څه سره چې دوی یې کولی شي له هیواده وتښتي..5 د صحنې مایوسي د زړه له درده کمه نه وه. نور د نغدو پیسو ایستلو لپاره بانکونو ته ورغلل - دا د ګډوډۍ او ګډوډۍ صحنه وه. که چیرې یو داسې انځور وي چې په ریښتیا سره د نه منلو وړ تراژیدي انځوروي، دا هغه ویرونکي عکسونه دي چې په ټولنیزو رسنیو کې خپاره شوي خلک د الوتنې الوتکې سره تړلي دي، په غمجنه توګه د الوتنې وروسته د دوی مړینې ته راوتلي.6 دا په تاریخ کې یو له هغه شیبو څخه و - چیرې چې داسې و لکه وخت ودریدلی و.

طالبانو د 2020 کال له تړون وروسته له خپل وخت څخه په ستراتیژیک ډول ګټه پورته کړه‌د قبایلو سره د معاملې لپاره زمینه برابرول ترڅو کابل وځپي. د دوی ټوله انرژی د غني د حکومت د ماشینونو په ځپلو کې لګیدلې، چې د جګړې اراده یې له لاسه ورکړې وه. څومره چې د دوی په څیر اختلافي او بې پرې وه، په کابل کې د سیاسي اشخاصو څخه تمه کیده چې د خپلې بقا لپاره ننګونې ته وده ورکړي که بل څه نه وي، مګر داسې نه وه. د جنوبي اسیا یو تجربه کار امریکایي عالم مارون وینبام له ما سره په خبرو کې په بصیرت سره وویل: «طالبان باید درک کړي چې د اختلافاتو په اړه د بحث لپاره نه بلکې د حکومت لوري ته د تسلیمیدو لپاره د خبرو میز ته راغلي دي. خپلو غوښتنو ته.»7

تریخ حقیقت دا دی چې افغان امنیتي ځواکونه د ۲۰۲۰ کال د دوحې له موافقې څخه په سخته توګه کمزوري شوي دي، چې له امله یې یوازې د طالبانو تګ راتګ زیات شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له بغاوت څخهحکومتداري ته

ځواک د متحده ایالاتو لخوا روزل شوي افغان سرتیري چې په پراخه کچه په بهرنیو قراردادیانو او هوایي ملاتړ پورې تړلي وو، اوس د دې بیک اپ له لاسه ورکولو سره ناهیلي او هم ناخبره وو. د دوی د ډیرې لپاره، دا اوس د تسلیمیدو یا یو مشخص مرګ تر منځ انتخاب و. نو دوی ژوند غوره کړ، چې دا هم په دې معنی وه چې طالبان اوس کولای شي خپل لاسونه په غربي پوځي تجهیزاتو او وسلو کیږدي. اداري فساد هم د افغان امنیتي ځواکونو، پوځ او پولیسو ظرفیت له منځه وړی دی. د غني د ملاتړ اډه (چې له پیله یې ډېره لویه نه وه) ورځ په ورځ کمېدله. ډیری اضافي مرسته کونکي عوامل شتون درلود. د بېلګې په توګه، د امریکا پرېکړه چې په دوبي کې د خپلو ځواکونو د وتلو وروستی پړاو وټاکي، په دې پوهېدل ګران دي، چې طالبان ډېر فعال او فعال وي، برعکس په ژمي کې چې سخته هوا د دوی د ازادو عملیاتو وړتیا کموي. په داسې شرایطو کې یوازینی مثبت خبر دا و چې د اګست په لومړۍ نیمایي کې د طالبانو د مهم ښارونو هرات، کندهار او مزارشریف د نیولو په وخت کې د پراخو تاوتریخوالو، قتل عامو، یا د نیول شویو افغان چارواکو اعدام. د طالبانو پیاده سرتیري په دغو ښارونو کې نه راوتلي وو او په ښکاره ډول یې په منظم او څه ډول په احتیاط سره فعالیت کاوه. سره له دې چې کابل ته د راحت احساس نه لرې، طالبانو غوښتل چې د ګډوډۍ او وېرې مخه ونیسي. د اګست په ۱۵مه سهار، د طالبانو یوه ویاند حتی په انلاین ښه یوه بیانیه خپره کړې وه:

> ځکه چې کابل یو لوی ښار دی چې د زیات نفوس لرونکی دی، د اسلامي امارت مجاهدین په زور د ننوتو اراده نه لري او له بل لوري سره د واک د سوله ییز انتقال لپاره خبرې اترې روانې دي..[٨]

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر ماښامه پورې طالب ځواکونه په ولسمشرۍ ماڼۍ کې ناست وو‌په کابل کې ماڼۍ او د دوی انځورونه او د رسنيو لنډيز د نړۍ په ګوټ ګوټ کې د تلويزيون په سکرينونو کې و. ملا برادر که څه هم خوشاله و، د بل هر چا په څير حيران و، کله چې هغه په ويډيو کې وويل: "هغه بريا چې په يوه اونۍ کې يې د هيواد ټول لوی ښارونه وليدل، په غير متوقع ډول ګړندۍ وه او په نړۍ کې يې هيڅ مثال نه درلود. "په داسې حال کې چې دا يې ومنله چې "اصلي ازموينه به اوس پيل شي."[٩] هغه درلوده‌په دې شيبه کې د شخصي ازموينې په اړه لږ نظر چې هغه ورسره مخ و. وروسته له هغه چې له امريکا سره د خبرو اترو برياليتوب ته يې د پام وړ دقت او دقت په لاره واچاوه، د خپلو دښمنو سيالانو په لاس په طالبانو کې خپل نفوذ د لاسه ورکولو په حال کې و.

په داسې حال کې چې د امريکا سفارت تقريباً خالي دی او د سفارتونو او د غربي موسسو د نورو کارکوونکو د ايستلو لپاره ټولې هڅې روانې دي، خوار افغانان اوس ناڅرګند وخت ته تيارېږي. اوس يوازينی ډاډه خبره دا وه چې د طالبانو خوځښت نه ودرېدلی.

په کابل کې دننه: د طالبانو واک

افغان امنيتي ځواکونه نشته‌يا د کابل د دفاع لپاره د امريکا د پوځ ملاتړې واحدونه د طالبانو دوه مخکښ شخصيتونه – سراج الدين حقاني، د جلال الدين حقاني زوی، د شوروي ضد جهاد د کلونو اتل او ملا يعقوب، د طالبانو د بنسټ ايښودونکي ملا عمر زوی – کابل ته راورسېدل. د اګست د 15 په ماښام، خپل ځواکونه د کورنيو چارو او دفاع وزارتونو - د کنټرول دوه مرکزونو ته واستول. هر څوک چې د دې چارې په غاړه واخلي، دا حق به ترلاسه کړي چې ملا هبت الله ته ووايي چې دوی د واک ترټولو غوره مرکزونه خوندي کړي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له بغاوت څخه‌حکومتداري ته

په کابل کې د افغانستان د ولسمشرۍ ماڼۍ او نورو دولتي ودانیو ته په نیږدې کېدو سره، طالبانو په حقیقت کې هېڅوک هم د دغو ځایونو ساتنه نه کوله.

په داسې حال کې چې د طالبانو د مختلفو قوماندانانو ترمنځ سیالۍ د کابل په لور په چټکۍ سره د پوځي کمپاین په چټکتیا کې مرسته وکړه، دا د حقاني شبکې تر قوماندې لاندې ځواکونه وو چې له دې وضعیت څخه یې ډېره ګټه پورته کړه.[10] د سراج تره خلیل حقاني، چې د قومي شخړو د حل لپاره د خپلو مهارتونو او د جرګو په جوړولو کې د منابعو په توګه پیژندل شوی - د قومي مشرانو یوه جرګه - د سختو ستونزو د حل لپاره زمینه ښه چمتو کړې وه.

لکه څنګه چې په کال کې بلواګري روانه وه، د ننګونو ماهیت چې دوی ورسره مخ دي دا ثابته کړه چې طالبان د دښمن سره د مخامخ کیدو په وخت کې یو متحد واحد و. د ناټو او افغان امنیتي ځواکونو د سترګو په وړاندې، دوی یو وو. د پردې تر شا، د دوی په ډلو کې ویشل شوي، سره له دې چې دوی ګډ هدف لري. که څه هم دا ویش څه وو؟ په لومړي سر کې، ډلې د هویت په لیکو کې شتون درلود او په پنځو اصلي کټګوریو ویشل کیدی شي. لومړی، هغه کسان چې د ډلې د "منتقدینو" په توګه لیدل کیږي، د دوی عامه مخ - هغه څوک چې په دوحه کې د خبرو اترو مشري کوي. دوهم، د کوټې شورا – سخت دریځي او زاړه ساتونکي چې د ډلې په اړه د عمومي افکارو په جوړښت کې ځای لري، ایډیالوژیکي دماغ. د طالبانو یوه موازي ډله چې په 2005 کې راڅرګنده شوه — د پېښور شورا چې د افغانستان د ختیځو ولایتونو اداره کوي- د کوټې شورا د سویلي تعصب سره انډول کوي. دریم، هغه کسان چې په ځمکه کې جنګیږي، د ډلې رګونه - ساحوي قوماندانان چې فزیکي ننداره پرمخ وړي. څلورم، د نشه یي توکو له پلورونکو څخه جوړه شوې بدنامې منظمې جنایي ډلې چې د خپل ځان لپاره یې د ګډوډۍ پانګونه کوله

(c) ketabton.com: The Digital Library

مالي ګټه. او وروستی، په بالقوه توګه ترټولو لوی‌د دغې ډلې له عامو کلیوالو ځخه جوړه شوې وه، چې د قومي اتحاد او د ښاریانو او کابل په مخالفت کې یې ځانونه له طالبانو سره د "یوځای کیدو" لپاره پرته له کوم انتخاب پرته وموندل.

مارتین بیک، په دوحه کې د متحده ایالاتو د خبرو اترو د ټیم یو لوړ پوړی چارواکی، د پورتنی طبقې یو مهم عنصر ملاتړ کوي. ماتیو اکینس د هغه په حواله وایي، "په حرکت کې ریښتینی ځواک. . . په دوحه کې د برادر له ډلې سره نه، بلکې د ځمکې پر سر له پوځي قوماندانانو او لوړ پوړو مشرانو سره چې په پاکستان کې پټ دي اوسېدل.» 11

د دې ویش په پام کې نیولو سره، پوښتنه به راپورته شي - څوک به د حکومت مشري وکړي؟ د تخت د لوبې په بشپړ حالت کې، د اوسپنې عرش د پام وړ خالي و ځکه چې بیلابیلې ډلې د دې په اړه توپیر درلود چې څوک یې ترټولو لوی حق لري. لکه څنګه چې شیان د نه پخلاینې وړ ښکاري، د سپټمبر په څلورمه له اسلام آباد ځخه یو ډیر مهم کس الوتنه وکړه. دا بل څوک نه و مګر هغه سړی و چې ډیری تارونه یې راښکاره کړل — د پاکستان د استخباراتي ادارې (آی ایس آی) مشر ډګرجنرال فیض حمید. په افغانستان کې د هغه درې ورځنی پاتې کیدل د کابینې په جوړولو کې مهم رول ولوباوه. یوازې د آی ایس آی د مشر د اوسپنې متې لاندې کولی شي د داخلي اختلافاتو پراخول یو طرفه کړي او شخړې حل کړي، یو څوک به فکر وکړي. هغه د کابل د سرینا هوټل په لابي کې د یوې چټکې مرکې په ترځ کې وویل: "مه اندیښنه مه کوئ، هرڅه به سم شي." 12 یو بدیل لوستل ممکن وي: زه به ډاډ ترلاسه کړم چې زموږ غوره د کابینې مهم ځایونه ترلاسه کوي.دا د پاکستان لپاره یو مهم هدف و ځکه چې د طالبانو ټول ځواک مرکزونه ورسره نه وو. هبت الله او د هغه سړي - د هغه د دوو ځواکمنو مرستیالانو، لکه سراج حقاني او ملا یعقوب سره، چې اوس په غیر رسمي ډول مهم امنیتي وزارتونه اداره کوي - حکومت وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له بغاوت څخه‌حکومتداري ته

ايا فيض حميد په خپل ماموريت کې په بشپړه توګه بريالی شوی او که نه، په سرينا هوټل کې د هغه د چای څښلو عکسونه او ويډيويي کليپونه خپاره شول. د کتونکو لپاره، دې ليدونو په طالبانو باندې د پاکستان د پراخ نفوذ ثبوت وړاندې کړ. د دې غلطۍ په پوهيدو سره، پاکستاني خبري چينلونو ته لارښوونه شوې وه چې دا عکسونه نه ښکاره کوي.[13] مګر دا په څرګنده توګه ډير ناوخته و. تر دې وړاندې د پاکستان د بهرنيو چارو وزارت وياند فيض ته په کابل کې د پاکستان په سفارت کې د پاتې کېدو سپارښتنه کړې وه، چې هلته به ټولې ناستې تنظيمېږي، خو د پاکستان د جاسوسۍ ادارې مشر دا خبره رد کړه. وروسته، د ۲۰۲۱ کال په نومبر کې، کله چې د پاکستان په پارلمان کې د ټولو دروازو تر شا د يو شمېر پاکستاني سياستوالو (بلاول بوټو زرداري په ګډون) له هغه وپوښتل شول چې ولې د طالبانو د نوي حکومت تر جوړېدو مخکې کابل ته سفر وکړ، هغه د خپلو کړنو دفاع وکړه. د ده په خبره، هغه مهال د امريکا او چين د استخباراتو مشرانو هم کابل ته سفر کړی و. يو سياستوال په نرمۍ سره وويل: "شايد دوی هم ليدلي وي، مګر تاسو يوازينی عکس اخيستونکی ياست!"[14]

د طالبانو له مشرانو سره د ملاقاتونو په ترڅ کې چې د راپورونو له مخې فيض د ټول شموله حکومت قضيه جوړه کړې وه، هغه ته په نرمه توګه وويل شول: "موږ به په دې وړانديز غور وکړو، خو د عطا محمد نور په څېر کسان نه شو شاملولی، چې دومره طالبان يې وژلي دي."[۱۵] عطا نورتاجک له ۲۰۰۴ څخه تر ۲۰۱۸ کال پورې د بلخ والي پاتې شوی چې ولسمشر غني له دندې ګوښه کړ. هغه د امريکا يو مهم متحد و. په زړه پورې خبره داده، چې د عطا نور زوی خالد نور، چې د شاهي پوځي اکاډمۍ سنډورسټ څخه فارغ شوی، د ۲۰۲۱ کال د اګست په ۱۵مه سهار وختي له لومړي وزير عمران خان او د پوځ له مشر جنرال قمر جاويد باجوه سره له اوو نورو غير پښتون افغان مشرانو سره ليدلي وو. کې رول ولوبوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

د افغانستان راتلونکی.[16]په تصادفي توګه، ما د خبرو اترو فرصت درلودد 2022 کال د سپتمبر په وروستیو کې په بغداد کې په یوه کنفرانس کې د عطا نور سره، چیرته چې موږ د طالبانو په مشرۍ د افغانستان د راتلونکي په اړه بحثونه کول. نوموړي په خپلو څرګندونو کې د طالبانو د ماتولو تر څنګ په ښکاره توګه د طالبانو د بیرته واک ته د رسېدو ټول پړه د امریکا پر اوږو واچوله. وخت بدل شوی، او همدا ډول عطا هم د افغاني اشرافو د خیانت معیار تعقیب کړی دی.

د واک په دې جګړه کې تر ټولو لوی قرباني ملا برادر و. د امریکا د خوښې او همدارنګه د ډېرو نسبتاً معتدله طالبانو د خوښې وړ انتخاب، په رسمي توګه د افغانستان د نوي مشر په توګه خپل چانس له لاسه ورکړ. هغه د خپل ځای ناستي په توګه د ملا عمر انتخاب و، خو هوښیار ملا منصور کلونه وړاندې له هغه څخه دا فرصت واخیست او اوس نورو کسانو د هغه د ګوښه کولو لپاره دسیسه جوړه کړه. همدا هغه و چې د دوحې د خبرو اترو په مشروعیت کې یې مهم رول ولوباوه او ملا هیبت الله یې قانع کړ چې د کابل د بیرته نیولو لپاره مذاکرات د دوی تر ټولو ښه لار ده. هغه امریکایانو ته دا هیله هم ورکړه چې له طالبانو سره کار وکړي. د ظال تر څنګ، هغه یوه داسې لاره موندلې وه چې د طالبانو د راتلونکي لپاره تر ټولو ښه سناریو وړاندې کوي، خو د غني بې غورۍ د واک د شریکولو او د سولې د هوکړې امکانات له منځه یوړل چې د برادر په مشرۍ منځلاري طالبان به پیاوړي کړي. زل یو تعقیبي پلان په ذهن کې درلود — د هغه په واقعو کې: "ما له راپرځولو وروسته فکر وکړ چې موږ باید له هغه فرصت څخه کار واخلو چې موږ یې د ترهګرو له لیست څخه وایستلو، په تدریجي ډول بسپنه ورکوو، او سفارت بیرته پرانیزو- هغه څه چې موږ یې په بدل کې له دوی څخه غواړو، هغه د ترهګرۍ ضد همکاري، د ښځو حقونه او یو ټول شموله حکومت دی.»[۱۷] خو اوس برادر

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سياسي ځواک لوبې په څنګ کې و ، سترې او انتظار و ، ځکه چې په ځمکه کې وضعيت د هرچا لپاره بدل شوی. امريکايانو ته د نږدې کيدو په سترګه کتل د دې تمه نه وه چې د طالبانو د رتبې او دوسيې په مينځ کې کومه ګټه راوړي يا په بدل شوي شرايطو کې په افغانستان کې کومه سياسي پانګه رامينځته کړي. او بيا د ۲۰۲۱ کال د اګست په ۲۳ مه له ملا برادر سره د CIA د مشر ويليم برنز، چې يو تجربه کار ديپلومات وو، د "پټ" ليدنې خبر ورکړل شو.[۱۸] راپور شوي خبرې د دوحې د تړون له مخې د امريکايي او غربي پرسونل د ويستلو همغږۍ او خونديتوب په اړه وې (او شايد د تړون د پېتو احکامو په اړه ځينې مشخص ټکي). څومره چې دا د متحده ايالاتو لپاره مهم و، دا د برادر سياسي امکاناتو لپاره د مرګ کندې وګرځيد. يوه "پټه" ناسته بايد په حقيقت کې پټه وساتل شوې وای که چيرې دا دومره مهمه وه چې امريکا د برادر راتلونکې له خطر سره مخ کړي. برادر پخپله
بايد ښه پوه شوی وای يا شايد هغه ډېر باوري و.

طالبان 3.0؟

طالبانو د کابل له ناڅاپه سوله ييزې نيونې وروسته په حکومت کې خپله دوهمه دوره د ځينو مثبتو پيغامونو سره پيل کړه. د طالبانو د کلتوري کميسيون غړي، انعام الله سمنګاني، د ۲۰۲۱ کال د اګست په ۱۷ مه په ټول افغانستان کې د حکومتي کارکوونکو لپاره "عمومي بخښنه" اعلان کړه او په حيرانتيا سره يې ښځو ته بلنه ورکړه چې په حکومت کې شامل شي.[۱۹] دا بيان د ويرې په مينځ کې ، چيرې چې ډېرى خلک د هيواد څخه د وتلو لپاره هوايي ډګر ته راوتلي و ، د ډيرى اعصاب آرام کړل - حتى که يوازې لنډمهاله وي.
په داسې حال کې چې سفارتونه رخصت شوي وو او د کابل هوايي ډګر په ګډوډۍ کې ډوب و، د طالبانو ګڼو مخکښنو څراغونو

(c) ketabton.com: The Digital Library

بيرته راستنيدنه‌د طالبانو

له دوحې څخه کابل ته راتګ پيل شو. په داسې شرايطو کې، طالبانو د ۲۰۲۱ کال د اګست د مياشتې په ۱۷ مه نېټه خپل لومړنی رسمي مطبوعاتي کنفرانس په ښه توګه ترسره کړ، چې مشري يې د طالبانو وياند ذبيح الله مجاهد کوله. د پاکستان له دارالعلوم حقانيه فارغ شوی، دغه نسبتاً ۴۴ کلن ځوان وياند د طالبانو د رسنيو د مديرانو په ډله کې دی چې تر ټولو اوږد مهاله يې دنده ترسره کوله او د هغه غږ نړيوالو خبرياالانو ته خورا پيژندل شوی و ځکه چې هغه په منظمه توګه د رسنيو تليفونونو ته ځواب ورکاوه او د طالبانو ټولنيزې رسنۍ يې اداره کولې. حسابونه بيا هم، لږ تر لږه د دې لومړي عامه ظهور دمخه د هغه مخ پيژندل شوی. په حقيقت کې، هغه په خپله دنده کې دومره اغيزمن و چې يو څه ناشونی پاتې و چې ايا دا يو شخص دی يا که د طالبانو د وياندانو يوه ډله ټول د ډيرو خلکو د هويت پټولو لپاره دا يو نوم کاروي. طالبان نه يوازې د خپلو لوړ پوړو شخصيتونو په جوړولو کې ښه وو، بلکې د ياغيتوب پر مهال د امکان تر حده د دوی د خونديتوب په ډاډمنولو کې هم مهارت درلود. له همدې امله د ذبيح الله مجاهد په اړه کوريوګراف شوی اسرار، چې د بي بي سي د تجربه لرونکي خبريال جان سمپسن لخوا "نسبتاً معتدل، خوښ سړی" بلل شوی و.20

د مطبوعاتي کنفرانس څو لنډې اقتباسات د طالبانو د "نوي" فکر او د هغو لومړنيو لارښود اصولو خوند ورکوي چې دوی ورته ژمن دي:

> اسلامي امارت د دې ملت له ازادۍ وروسته له هيچا څخه غچ نه اخلي، له هيچا سره دښمني نه لري، موږ له هيچا څخه ښښنه نه ده کړې.
> ټول هغه کسان چې زموږ په وړاندې جنګېدلي دي. . . .
> زه غواړم نړيوالې ټولنې ته ډاډ ورکړم،د متحده اياالاتو په شمول چې هيڅوک به زيان ونه رسوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

له بغاوت څخه‌حکومتدارۍ ته

په افغانستان کې زه غواړم خپلو ګاونډیو، د سیمې هېوادونو ته داډ ورکړم، چې موږ به اجازه ور نه کړو، چې زموږ خاوره د نړۍ د هیچا او کوم هېواد پر ضد وکارول شي. . . .

موږ غواړو تاسو ته ډاډ درکړو چې هیڅوک به د دوی د معاینې لپاره د دوی دروازه ونه ټکوي، پوښتنه وکړي یا پوښتنه وکړي چې دوی د چا لپاره کار کوي یا تشریح کوي.[۲۱]

داسې ښکاریده چې طالبان په کلکه غواړي چې د خپل نړیوال انځور په رغولو تمرکز وکړي او حتی له خپلو پخوانیو سیاستونو څخه ځان لرې کړي. د دې پوښتنې په ځواب کې چې ایا دوی د ایډیالوژۍ له مخې بدلون موندلی، مجاهد په بصیرت سره وویل:

زموږ ملت یو مسلمان ملت دی، که شل کاله مخکې وو او که اوس. خو کله چې د تجربې، بلوغ او لید خبره راځي، البته، زموږ تر منځ د شل کاله پخوا په پرتله خورا لوی توپیر شتون لري. یو توپیر به وي کله چې دا د هغه عملونو خبره وي چې موږ یې ترسره کوو، دا د یو تکامل، تعریفي [sic] پروسې په څیر و.[22]

دا په حقیقت کې طالبانو ته د ساه اخیستلو لپاره یو څه ځای ورکړ ترڅو خپل کور تنظیم کړي - څومره چې امکان ولري په هغه وخت کې. په کندهار کې د طالبانو لوړپوړي مشر ملا هبت الله اوس د طالبانو له جګپوړو شخصیتونو سره د حکومت د جوړېدو په اړه د تصمیم نیولو په موخه ډېر فعالیت روان و. په عین حال کې، طالبانو ته لومړی ټکان د یوه داخلي دښمن – خراسان اسلامي دولت (ISK) څخه راغی، چې د داعش ترهګرۍ ډلې پورې تړلې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

د ځانمرګي برید په بڼه ۲۰۲۱ کال د اګست په ۲۶ د کابل په هوايي ډګر کې له ۱۷۰ ډېر افغانان او ۱۳ امریکايي پوځیان ووژل شول. ډېری تلفات افغانان وو چې د وتلو په تمه وو. داعش غوښتل چې خپل وژونکي ظرفیت وښيي او همدارنګه د طالبانو پیوستون ګډوډ کړي. طالبانو وروسته ادعا وکړه چې دوی د داعش د داسې برید د پلانولو په اړه استخباراتي معلومات راټول کړي وو او له همدې امله یې په عامه ځایونو کې غونډې ځنډولې وې او خپلو لوړپوړو مشرانو ته یې د راټولېدو سپارښتنه کړې وه.[23] د ویلو ده چې طالبانو څو ورځې وړاندې د پروان له زندان څخه د بګرام په هوايي اډه کې یو ځانمرګی بریدګر خوشې کړی وو. دوی د پلچرخي په هغه ورځ چې د کابل واک یې اخیستی و، د دغه زندان دروازې هم د ښار د لوی محبس پرانستلې وې، د القاعده د لوړ پوړو مشرانو او لږ تر لږه زرو غړو په ګډون یې تر ۱۲۰۰۰ ډېر بندیان ازاد کړل. د نیویارکر د یوه راپور له مخې د ISK.[24] دا یو

ناورین پریکړه.

د ۲۰۲۱ کال د سپتمبر په ۷ مه، ذبیح الله مجاهد یوه ۳۳ کسیزه، په حیرانتیا سره د ټولو نارینه وو، "څارونکي" کابینه اعلان کړه (د چارټونو ۱ او ۲ وګورئ). په ځینو لارو کې، نوی حکومت د ایران ماډل تعقیبوي چې د دوی د ستر مشر په پلوي - په ملا هیبت الله کې د دوی خپل ایت الله خامنه ای موندل. تر څو چې رښتیني حکومت تېنګ نه شي، دوی پریکړه وکړه چې موقت حکومت جوړ کړي. تر یوې اندازې، موخه دا وه چې دا تاثر ورکړي چې طالبان به د اړتیا په صورت کې د هر ډول سیاسي همکارۍ لپاره د ټولو انتخابونو پرانستلو سربیره، د نوي حکومت له معرفي کولو دمخه مشروعیت وغواړي. د ستر مشر د دفتر پرته، بل هر موقف موقتي و. بل مهم مقام د لومړي وزیر و. دا د ټولو ترټولو غیر متوقع لوبغاړو ته ځي — لکه څنګه چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

له بغاوت څخه‌حکومتداري ته

دوی پریکړه وکړه چې د خولی څخه یو نوم وباسي. دا غوره مقام نږدې ۷۰ کلن ملا محمد حسن اخند ته ورکړل شوی و، چې د طالبانو یو له بنسټ ایښودونکو څخه و، چې له ۱۹۹۶ څخه تر ۲۰۰۱ کال پورې یې د بهرنیو چارو وزارت د مرستیال په توګه دنده ترسره کړې وه.[۲۵] د پاکستان په کراچۍ کې له یوې مدرسې فارغ شوی، د طالبانو په لومړي حکومت کې د لومړي وزیر مرستیال هم په لنډ وخت کې لوړ شوی و، خو مقام یې د حقیقي واک پر ځای سمبولیک و. د کندهار د شاه ولیکوټ ولسوالۍ اوسېدونکی دی، د جګړې په ډګر کې د هر ډول ویاړونو په ګټلو سره د خپل علمی حیثیت له امله ډیر مشهور و. تر ټولو مهمه دا چې له هبت الله سره د نږدېوالي سربیره، هغه د رهبري شورا د غړي او وروسته د مشر او مشاور په توګه دنده ترسره کړه، چې اکثره یې د کوټې شورا په نوم یادیږي (د ۲۰۰۲ کال د می په میاشت کې له پیل راهیسې) او دا دواړه عوامل. د دې مهم مقام لپاره د هغه د ټاکل کیدو دلیل تشریح کړئ.[۲۶] هغه د طالبانو په حلقو کې هم ښه شهرت درلود او د طالبانو د غړو په وینا چې ما ورسره خبرې وکړې، هغه ته د داسې چا په سترګه نه کتل کیږي چې د دې مقام د ترلاسه کولو لپاره یې هدف یا له لاسوهنې کار اخیستی وي.[27]

لومړی وزیر اخوند دوه مرستیالان لري چې د هغه لاندې دنده ترسره کوي. د پام وړ، په دوی کې یو هغه سړی و چې د لومړي وزیر د چوکۍ لپاره به لوړ کاندید وي. البته دا ملا برادر و. که وواېو چې هغه "مستحق" و، دا به د پام وړ وي- بالاخره، هغه هغه و چې د خبرو اترو مشري یې کړې وه او د دوی بریالیتوب یې تضمین کړی و - مګر د نورو خندونو په منځ کې چې پورته یې بحث وکړ، هغه د پاکستان د استخباراتو لخوا د خوښې وړ نه و، او دا هغه وخت و. په کابل کې د اجراییه ریاست له مقام څخه د بې کفایتۍ لپاره کافي دلیلونه. دوهم مرستیال ملا عبدالسلام حنفي د طالبانو یو بل جګپوړی غړی دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

هغه مشر چې په دوحه کې د طالبانو د مذاکراتي ټیم د مهم غړي په توګه دنده ترسره کوله. هغه د طالبانو د تحریک له لومړیو کلونو راهیسې له ۱۹۹۶ څخه تر ۲۰۰۱ کال پورې د طالبانو د لومړي حکومت پر مهال د پوهنې د وزارت د مرستیال په توګه دنده ترسره کړې ده. هغه د جوزجان ولایت د ازبک توکم په توګه د هغو لږو غیرپښتنو په ډله کې دی چې کوم مقام یې په غاړه لري. د طالبانو په لیکو کې اهمیت. هغه په خپلو خبرو کې نرم او روښانه، د طالبانو له نسبتاً معتدل عناصرو څخه شمېرل کیږي.[۲۸] هغه د افغانستان او پاکستان په ګڼو دیني مدرسو کې زده کړې وکړې، په شمول په کراچۍ کې د دیوبندي مشهورې مدرسې جامعه دارالعلوم. وروسته یې په کابل پوهنتون کې تدریس وکړ. د ملا برادر په څیر، هغه یو ښه سفري مشر دی، چې په مسکو، بیجینګ او ظاهراً په دوحه کې یې د طالبانو په خبرو کې برخه اخیستې ده.

په نوې کابینه کې، تقریبا په مسخره توګه، یو مهم پوست د امریکا ترټولو مطلوب سړی ـ سراج الدین حقاني (د سراج او خلیفه په نوم پیژندل شوی) ته لاړ. تقریبا یوه افسانه، د کلونو لپاره د متحده ایالاتو ټول استخبارات د هغه په اړه پوهیدل چې د هغه د یو ناڅاپي عکس څخه راغلی. نوموړی د کورنیو چارو د نوي وزیر په توګه ټاکل شوی، چې د کابل د پولیسو او امنیت مسوولیت هم پکې شامل دی. کله چې شیان واقعا سویل ته لاړل او ډیری امنیتي ځواکونو خپلې پوستې پرېښودې، د هغه ځواکونو په چټکۍ سره حرکت وکړ او پوستې یې ونیولې. یو شمېر هغه کسان چې تښتېدلي وو، بېرته خپلو دندو ته ستانه شول چې له طالبانو سره یوځای شي او د حقاني ځواک یې نور هم پیاوړی کړ.

د دفاع د وزیر بله جایزه د ملا عمر زوی یعقوب ته ورسېده، یو څه دا چې هغه د هبت الله مرستیال و او په دې وروستیو کلونو کې یې د طالبانو د پوځي کمپاین مشري کوله. دنده د هغه د اخیستلو وه. هغه دواړه منځلاري او د سعودي د خوښې وړ ګڼل کیږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د طالبانو د پوه انتونیو ګیوستوزي په وینا عربستان هم.[۲۹] دا ترکیب یو څه عجیب ښکاري مګر د دې لپاره وړاندیز شوی توضیح معنی لري: د یعقوب مخکینی (د بغاوت په کلونو کې د طالبانو د اردو مشر په توګه)، ابراهیم صدر له ایران سره نږدې اړیکې درلودې او سعودي عربستان غوښتل چې داډ ترلاسه کړي چې د طالبانو راتلونکی نظامي مشر به وي. داسې تمایل نه لري. دا د طالبانو د جلا شوې ډلې حزب ولایت اسلامي (د اسلامي محافظت ګوند) له ظهور سره سم، د امریکا او طالبانو تر منځ د سولې د هوکړې له اعلان وروسته څرګنده شوه. په دې ډله کې د الصدر ډېر پلویان شامل وو.[۳۰]

د یادونې وړ ده چې سراج او یعقوب دواړو له څه مودې راهیسې په مستقیم ډول امنیتي چارې پر مخ بیولې. طالبانو د اداري موخو لپاره د افغانستان ۳۴ ولایتونه په دوو برخو ویشلي وو، جنوب او جنوب ختیځ. جنوب ختیځ چې ۱۴ ولایتونه لري د ملا یعقوب په لاس کې دي او په جنوب ختیځ کې پاتې ۲۰ ولایتونه شامل دي چې سراج حقاني یې د نظارت او مدیریت مسوولیتونه لري.[۳۱]

د کابینې له ۳۳ څوکیو څخه ۳۰ یې پښتنو ته او یوازې دوه یې تاجک او یو یې ازبک ته تللی، چې دا څرګنده کړه چې د تنوع په اړه د طالبانو مفکوره تقریبا بې معنی وه. نږدې ټول پوستونه د طالبانو د تحریک لوړ پوړو غړو ته تلل او د کابینې وزارتونه تر ډېره حده هغه دندې منعکسوي چې دوی یې په مشرتابه شورا کې درلودل.[۳۲] د عدم توازن په لیدلو سره، حتی د پاکستان لومړي وزیر عمران خان د سپټمبر په 18، 2021 ټویټ وکړ:

په دوشنبه کې د افغانستان د ګاوندیانو له مشرانو او په ځانګړې توګه له اوږده بحث وروسته

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

> د تاجکستان ولسمشر امام علي رحمان، ما پیل کړی دی‌له طالبانو سره د یوه ټول شموله افغان حکومت لپاره خبرې اترې چې تاجک، هزاره او ازبک پکې شامل وي.[۳۳]

طالبانو د ۲۰۲۱ کال د سپټمبر په ۲۱ مه کابینه پراخه کړه، د مرستیالانو نوملړ یې اعلان کړ او بیا یې د اکتوبر په ۴مه د کابینې د پوستونو پر وړاندې دوه درجن نومونه ور اضافه کړل، ورپسې د ۲۰۲۱ کال د نومبر په ۲۳ مه اعلان شو.[۳۴] دغه پراخوالی (په لومړۍ ضمیمه کې بشپړ لیست) کې د پنجشیر او بغلان ولایتونو نومونه هم شامل دي چې د پام وړ تاجک او ازبک نفوس لري، د ټول شمولیت پیغام لیږلو لپاره په نیمه زړه هڅه کې. د ۲۰۲۱ کال د اکتوبر په ۴ د طالبانو د کابینې لومړنۍ غونډه هغه وخت د سپکاوي په برخه کې زیاته کړه چې د طالبانو د مشر ملا هبت الله اخندزاده له خوا د ۳۸ نویو رسمي ګمارنو اعلان وشو چې تقریباً ټول د پښتني توکمونو دیني عالمان وو.[۳۵] د لومړي مرستیال دریېم مرستیال هم اعلان شو – مولوي عبدالکبیر – ښایي د دې مقام اهمیت کم کړي. د ننګرهار پخوانی والي هم د طالبانو د رهبرۍ شورا غړی دی او د ځدرانو له قوم څخه دی، چې د حقاني له قبیلې څخه دی.

په داسې حال کې چې د موقتې کابینې لږ تر لږه ۱۴ غړي د ملګرو ملتونو د امنیت شورا د تروریزم په تور لیست کې دي، په کابینه کې یو شمېر لوړو زده کړو لرونکي غړي هم شامل شوي دي. یو له دوی څخه عبداللطیف نظري دی چې د اقتصاد وزارت مرستیال دی، او مهمه دا چې هغه د هزاره توکم څخه دی او په سیاسي علومو کې پی ایچ ډي لري. په رسنیو کې د خپلې تجربې تر څنګ یې د ډیموکراسۍ، د تابعیت حقونه او مکلفیتونه او څو اړخیزه کتابونه چاپ کړي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نړیوالې اړیکې - د موضوعاتو خورا اغیزمنه لړۍ.[۳۶] یو بل هزاره ډاکټر حسن غیاثي هم د عامې روغتیا وزارت د مرستیال په توګه ټاکل شوی دی. دغه راز د سوداګرۍ وزارت مشري د تاجک وزیر حاجي نورالدین او د هغه دوه مرستیالان محمد بشیر او عظیم سلطان کوي، چې له تاجک نژاد څخه دي. د طالبانو د معیارونو له مخې، دا یقینا یو پرمختګ دی، او لږ تر لږه د منلو وړ دی.

په زړه پورې قضیه د طالبانو د اوسني مالیې وزیر ده چې د هدایت الله بدري په نوم یادیږي - خو تل داسې نه وه. د هغه د اصلي نوم، ګل اغا اسحاقزي تر شا د کیسې په اړه لږ خلک خبر دي. د دې نږدې پټ دوه ګوني هویت لامل دا دی چې د سپټمبر له یوولسمې وروسته اغا په کوټه کې د پاکستاني استخباراتو له لوري وهل او ډبول شوی او د معلوماتو له ورکولو یې ډډه کړې ده. هیڅوک فکر نه کاوه چې هغه به په حقیقت کې ژوندي پاتې شي - نو کله چې یې وکړ، د دې لپاره چې امریکا ته د سپارلو مخه ونیسي خپل نوم یې بدل کړ - نن موږ ته راوړو. اوس که ګل اغا له خپل پخواني تاریخ سره په دې نوي مقام کې وګمارل شي، په دې مانا چې هغه باید له پاکستانه ښنل شوی وای. دا چې څنګه وشول موږ ته ډېر څه وایي: د طالبانو د بهرنیو چارو وزیر امیر خان متقي په شخصي توګه هغه د پاکستان د پوځ پخواني مشر جنرال قمر جاوید باجوه ته د دوستۍ لاس اوږدولو لپاره ورغوښتی و. یوازې د باجوه په خوښه هغه ته دا موقع ورکړه.

د پښتني شالید ترڅنګ، د طالبانو په حکومت کې د ډندې د موندلو یو بل مهم ورتیا له پاکستان سره مستقیم یا غیر مستقیم اړیکه ده، که هغه د کوټې یا پېښور شورا غړیتوب وي یا د دارالعلوم حقاني مدرسې د پخوانیو محصلینو حیثیت. د طالبانو پخوانی نسل تر ډېره دغې مدرسې ته تلل چې د افغانستان له پولې په ۶۰ کیلومترۍ کې موقعیت لري. دا د پاکستان یو دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترټولو پخوانی او خورا بدنام مدرسې. د نورو مدرسو په پرتله د طالبانو ډېر مشران د هغې له تالارونو تېرېدل. د نن ورځې د طالبانو د کابینې لړ تر لړه اته مهم غړي او په سلهاو نظامي قوماندانان او والیان د دې ښوونځي فارغان دي (دوهمه ضمیمه وګورئ). په دې کسانو کې د کورنیو چارو وزیر سراج حقاني، د بهرنیو چارو وزیر امیر خان متقي او د لوړو زده کړو پخوانی وزیر عبدالباقي حقاني هم شامل دي.[۳۷] ډیری پخواني محصلین د حقانی لقب د تخلص په توګه د ویاړ په توګه اخلي او په دې توګه د "حقاني" شبکه لیبل کیږي، دا د غلط تصور برعکس چې حقاني د ځینو پښتنو قوم نوم دی. حتی د پاکستان پخوانی لومړی وزیر عمران خان هم د دې غلط تاثر سره مخ شو کله چې هغه په عامه وینا کې وویل چې حقانیان یوه مشهوره قبیله ده.[۳۸]

حقانیان نن سبا د طالبانو یوه برخه ده. اړیکې د یو اتحاد په توګه پیل شوې، او دوی تر یوې اندازې پورې جلا جلا هویتونه ساتل، مګر په تدریجي ډول د 2001 څخه وروسته د بغاوت په مرحله کې یوځای شول. سراج او د هغه تره خلیل حقاني، چې اوس د کډوالو چارو وزیر دی، د ۲۰۲۱ کال د اګست له میاشتې راهیسې په ټولو مهمو غونډو کې د طالبانو د استازو په توګه مخکښ وو. د ټولو جرګو او پخلاینې غونډو لپاره، خلیل، چې د یو اغیزمن منځګړی په توګه پیژندل کیږي، ډیری وختونه مخکښ تسهیل کونکی وي. عموما داسې انګیرل کیږي چې سراج حقاني د طالبانو په منځ کې د پاکستان ترټولو لوی متحد دی، مګر ډیری داخلي په دې باور دي چې مهم ځای په حقیقت کې د سراج تره خلیل حقاني پورې اړه لري. د بهرنیو چارو وزیر متقي د طالبانو د یوه خورا نفوذ لرونکي استازي په توګه د پاکستان له لوی درستیز سره په لیدنو کې هم ډېر پرمختګونه کړي دي.

د طالبانو په کابینه کې یو بل نفوذ لرونکی او خورا محافظه کار غړی نور محمد ثاقب وزیر دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له بغاوت څخه‌حکومتداري ته

د حج د چارو لپاره. د دارالعلوم حقاني څخه فارغ او پخوانی لوړ پوړی زده کوونکی، هغه د طالبانو په لومړي حکومت کې د قاضي القضات په توګه دنده ترسره کړې او د خپلو زهرجنو فرقه ایزو افکارو له امله مشهور دی. هغه ډیری شیعه ضد فتوا صادره کړه - مذهبي فرمانونه - چې په افغانستان او پاکستان کې د هزاره او نورو شیعه ټولنو په وړاندې د ظلمونو لامل شوي. د هغه یوه پخواني ملګري له ما سره په مرکه کې وویل چې نور ثاقب ته حتی د هغه د عالم حقاني لخوا خبرداری ورکړل شوی و چې د هغه د تکفیري چلند مخه ونیسي - د مسلمانانو شړل یا مرتد اعلان کول. هغه د طالبانو د لومړي حکومت پر مهال د ډېرو جنجالي حقوقي پریکړو مسوول و او که څه هم د هغه نوی دریځ د پام وړ ټیټوالی منعکسوي، خو د کابینې د ځای پر ځای کولو لپاره کافي نفوذ لري.

د ځوان نسل ځینې طالب غړي په اسلام اباد کې له نړیوال اسلامي پوهنتون څخه درسونه لري، چې د تدریس او څېړنیزو معیارونو له مخې نسبتا عصري موسسه ده، چې د سعودي عربستان لخوا تمویل کیږي. یوه دودیزه مدرسه نه ده، دا ولیدل چې ځینې فارغان د طالبانو په کابینه کې د دویمې درجې پوستونه (د وزیرانو په توګه) ترلاسه کوي. یو څوک به داسې انګیرې چې دوی د ښوونځي د پخوانیو دودیزو طالبانو برعکس دي، شاید ډیر خلاص ذهن لرونکي او ښه لوستونکي وي. ډاکټر نعیم وردک، چې د دغه پوهنتون څخه یې پی ایچ ډي کړې ده، د ۲۰۲۰ کال د سپټمبر راهیسې په دوحه کې د طالبانو په سیاسي دفتر کې استازیتوب کوي.

شاید د ټولو څخه خورا په زړه پوري ټاکنه هم خورا غیر متوقع وي ، د هغې شاته په زړه پوري تاریخ سره. که څه هم د طالبانو د اوسني حکومت د یو پر څلورمې پیړۍ څخه د نسلي او ایډیالوژیکي بدلونونو استازیتوب کوي، هغه دا دی. د کرکټ بورډ د مشر مقام به دومره ګرم شو چې لفظي یې غوښتل

(c) ketabton.com: The Digital Library

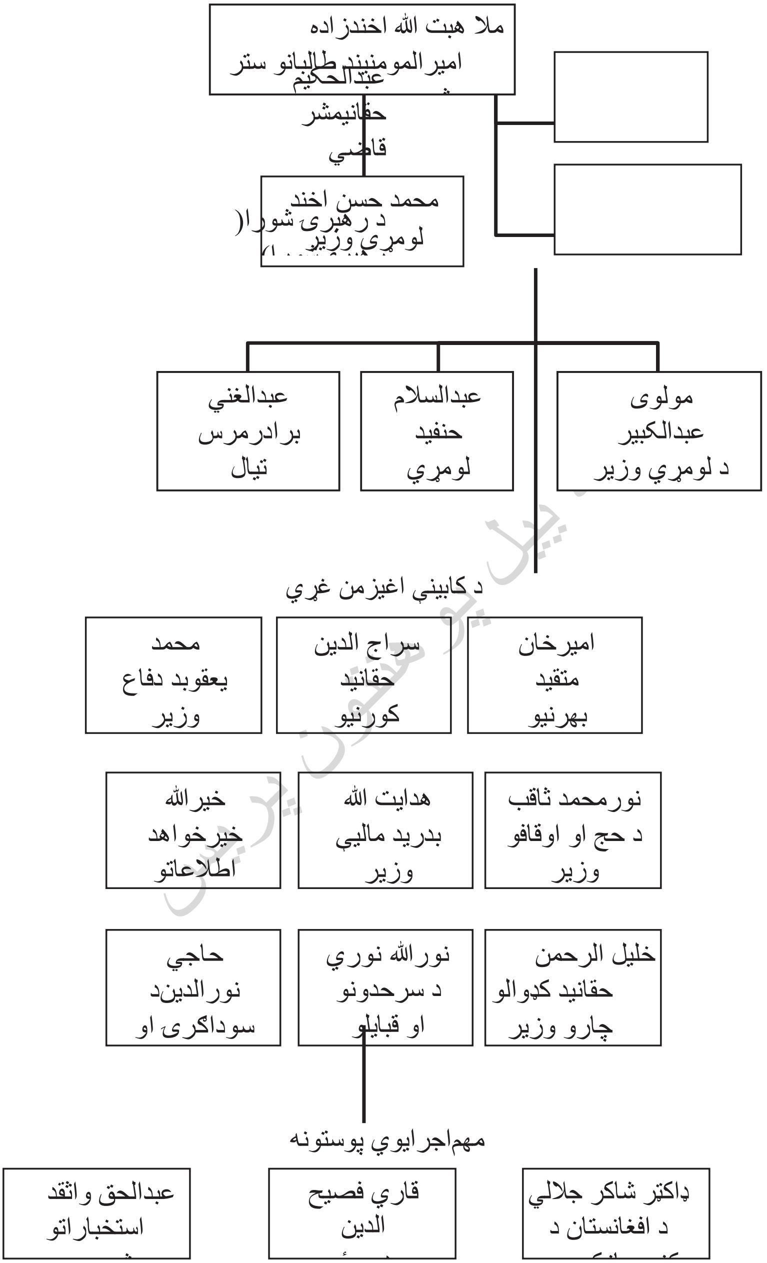

(c) ketabton.com: The Digital Library

چارټ 1. په سرپرست حکومت کې د طالبانو مهم مشران

(c) ketabton.com: The Digital Library

قاري دين محمد حنيفد اقتصاد وزير:
د بدخشان ولايت څخه يو تاجک؛په پېښور کې يې زده کړې کړې

عبدالباقي حقانيد لوړو زده کړو وزير:
هغه د خوست د والي په توګه دنده ترسره کړې‌او پکتيکا ولايتونه د طالبانو د لومړي
حکومت پر مهال، ۱۹۹۶-۲۰۰۱. د هغه پر ځای ندا محمد نديم وټاکل شو.
د ننګرهار ولايت پخوانی امنيه قوماندان، د ۲۰۲۲ کال په اکتوبر کې

نجيب الله حقانيد مخابراتو وزير

محمد خالد،د ارشاد او دعوت وزير

حميدالله اخندزادهد ملکي هوايي چلند او ترانسپورت

وزيرشهاب الدين دلاورد کانونو او پټروليم وزيرمحمد عباس

اخندد طبيعي پېښو سره د مبارزې وزيرحبيب الله اغاد پوهنې

وزير

عبدالمنان عمريد ټولګټو وزير:
د طالبانو د تحريک د بنسټ اينښودونکي محمد عمر وروړمحمد يونس

اخندزادهد کليو د بيارغونې او پراختيا وزيرپراختياعبداللطيف منصورد اوبو

او انرژۍ وزير

محمد اسحاق عاصمد عامې روغتيا وزير

عبدالرحمن راشدد کډوالو او راستنيدونکو چارو وزارت مرستيال

عبدالوليوزيرد کار او ټولنيزو چارو

عبدالمجيد اخندد شهيدانو او معلولينو وزير

نورالدين ترابيد زندانونو وزير

محمد خالد حنفيد فضيلت د ترويج او د ناوړه چلند د مخنيوي وزير

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالحکیمشیرید عدليې وزير
هغه د سعودي عربستان په زندان کې پاتې شو (۱۹-۲۰۱۰)د طالبانو د تمويل لپارهپه انګلستان کې کمپاين چې له 6 مليون څخه ډير سعودي ريال راټول کړي[٣٩]

چارټ 2. د کابينې نور مهم غړي[۴٠]

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

د دې له امله جګړه روانه ده![41] هغه سړي چې یو وخت د سپورټ سره د دوی د لیوالتیا لپاره مشهور وو اوس یې هډوکي ماتوي! تر ټولو په زړه پورې حساب هغه وخت دی چې له پاکستان سره د طالبانو اړیکې د سپټمبر له یوولسمې مخکې تر ټولو ښې وې. یوه شیبه په پاکستاني رسنیو کې د تل لپاره په نښه شوې وه کله چې د پاکستان فوټبال ټیم افغانستان ته د لوبې لپاره سفر کړی و - یوازې نږدې سمدستي شړل شوی و. د دوی جرم شارټونه اغوستل وو! کله چې طالبانو د دوی "نامناسب لباس" ولید، دوی نه یوازې دا چې دوی یې له هیواد څخه ایستل بلکې سرونه یې پرې کړل (د ذلت نښه ګڼل کیږي) - او دا هغه وخت و چې اړیکې ښې ګڼل کیدې! د هغه وخت او اوس تر مینځ سخت توپیر د وخت په تیریدو سره د بدلونونو سره ډیره خبرې کوي. برسېره پر دې، په سیمه کې د کریکټ سپیڅلی ماهیت له پامه غورځول کیدی نشي؛ دا د بیان څخه بهر مینه ده. کله چې د افغانستان د کرېکټ ځواني لوبډلې ستر پرمختګونه پیل کړل، طالبان پوه شول چې دوی نه شي کولی پر دوی برید وکړي او د خلکو رضایت له لاسه ورکړي. د دوی لپاره وخت راغلی چې خلکو ته تسلیم شي، نه په بل ډول.

د مشرتابه یوازینی پوستونه چې میرمنې یې مناسبې ګڼل شوي د روغتیا پاملرنې سکتور کې واقع شوي. ډاکټر ملالۍ فیضي د ۲۰۲۲ کال د فبرورۍ په میاشت کې د ملالۍ زیږنتون د زیږون د روغتون د مشرې ډاکټرې په توګه وټاکل شوه. ډاکټر ارین د ۲۰۲۲ کال د فبرورۍ په میاشت کې په کابل کې د لوړو زده کړو وزارت تر چتر لاندې د شاهرا د تدریسي روغتون (د نسایي ناروغیو لپاره) د رییس په توګه وټاکل شو. او ډاکټر سیمین مشکین مهمند د ۲۰۲۲ کال د اکتوبر په میاشت کې د رابعه بلخي د ولادت روغتون د رییس په توګه وټاکل شو. د طالبانو د معیارونو له مخې دا بې سارې ګمارنې دي، خو حقیقت دا دی چې د روغتیا عمومي

(c) ketabton.com: The Digital Library

له بغاوت څخه‌حکومتداري ته

د روغتیا نړیوال سازمان په وینا په افغانستان کې نظام د سقوط په درشل کې دی. افغانستان لا هم په نړۍ کې د مړینې تر ټولو لوړه کچه لري. سره له دې چې ډیری نړیوالو مرستندویه ادارو خپل عملیات وځنډول (د دسمبر 2022 کې د نادولتي موسسو ښځینه کارکونکو باندې د طالبانو د بندیز په غبرګون)، وضعیت یوازې خرابیږي، او د طالبانو سره د معاملې لپاره د موجوده تګلارو د اغیزمنتیا په اړه پوښتنې هم راپورته کوي.

د کابینې جوړښت ته راستنیدل او هغه کسان چې د طالبانو په نوي حکومت کې شاتونه بولي، ډیری غړي یې تر شا ښه باور لري. په کابینه کې د حقانیانو لویه برخه اخیستې وه، پرته له دې چې په کابینه کې د خپلوۍ یا د طرفدارۍ تورونه ولګول شي. دا د بحث وړ ټکی دی. د Giustozzi په وینا،[۴۲] په کابینه کې د حقانیانو تناسب عادلانه دی، چې د هغوی نفوذ، ځواک او پوځي ونډې منعکسوي. په ټولیز ډول، کندهار، د طالبانو زړه ټاټوبی، چیرته چې ستر مشر اوسیږي، ډیر ځواکمن او حاکم دی.

د کابینې ډیری غړو پخوا د ملا عمر او د هغه له نږدې ملګرو سره کار کاوه. د دوی په منځ کې، ځینو یې وخت په زندانونو کې تیر کړی - د ځایی افغان زندانونو څخه تر ګوانتانامو پورې. نور هغه کسان دي چې د امریکا په پوځي عملیاتو او افغان پوځي کمپاین کې یې د کورنۍ نږدې غړي له لاسه ورکړي او دا غم یې له ځانه سره وړي. داسې کسان هم شته چې له خپلو کورنیو سره پاکستان ته تللي، د پښتنو له قومي اړیکو او په ځینو مواردو کې له پاکستاني استخباراتو سره اړیکې لري، چې په افغانستان کې د خپلو ستراتیژیکو امنیتي ګټو په نظر کې نیولو سره تل د طالبانو هرکلی کوي. او وروستی مګر لږ تر لږه هغه ډله ده چې په شمیر کې ترټولو کوچنۍ ده مګر یوه یې چې په لور یې مرسته کړې

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

طالبان په لویه کچه کابل ته راستنیږي: هغه ډله چې دوحې ته د سیاسي دفتر د جوړولو او بالاخره له امریکا سره د خبرو اترو لپاره تللې. په ځینو لارو کې، دوی نېکمرغه کسان دي، چې د قطر له حکومت سره د خپل سپانسر په توګه معامله کوي، پرته له دې چې په افغانستان کې سمدستي ګټې ولري، او د پاکستان سره د اړیکو د تارونو څخه پاک وي. پرته له کوم قومي یا سیمه ایزو اړیکو، قطریانو یوازې د اوږدې مودې لپاره په نویو اړیکو کې پانګونه کوله، او د طالبانو د دې ډلې لپاره دا د هغو کارونو په ترسره کولو کې چې دوی یې علاقه نه درلوده، د تور میل کیدو څخه د خوندیتوب په معنی وه. په آرامۍ سره د دوحې په خاوره کې. په عین حال کې، هغه کسان چې د پاکستان له لارې تلل، ډیری وختونه به د دروازې په یوه سترګه کې ژوند کوي، د نیمې شپې د ټکولو څخه ډاریږي، او د آی ایس آی په رحم کې پاتې کیږي.

که څه هم د طالبانو د کابینې زیاتره غړي د پاکستان د متحدینو په سترګه کتل کیږي او یا په نسبتاً خپلواکه کندهاري شبکې پورې تړلي دي، خو په کابینه کې یو څو چوکۍ د ایران پلوه عناصرو په لاس کې دي. په دوی کې تر ټولو مهم د کورنیو چارو د وزارت د مرستیال څوکۍ ده، چې په پیل کې له ابراهیم صدر پرته بل چا ته نه وه رسېدلې. په زړه پورې خو دا ده چې په دې وخت کې هغه هم له سراج حقاني سره په رقابت بوخت دی. نن ورځ د طالبانو تر منځ د قوماندې درجه بندي سیستم پیچلی دی، لږ تر لږه ووایو. دا د ډیری قوماندانانو ترکیب دی او د پخوانیو طالب ساتونکو او ځینو نویو سرتیرو سربیره ، په رقابت او سیالۍ کې ډوب دی. د بریښنا شریکول د روښانه عمودی پیرامیډ په پرتله په افقی سیستم کې کار کوي. هغه بې نظمي چې د دې په واسطه رامینځته شوې خورا روښانه ده.

د طالبانو د کابینې د جوړېدو د بهیر د څېړلو لپاره، ما د یوه لوړ پوړي پاکستاني جنرال سره د مرکې کولو فرصت درلود

(c) ketabton.com: The Digital Library

له بغاوت څخه‌حکومتداري ته

د افغانستان په وضعیت کې، چا زما سره ځیني په زړه پورې لیدونه شریک کړل. لومړی یې یادونه وکړه چې پاکستان څنګه هڅه وکړه چې طالبان قانع کړي چې پخواني افغان ولسمشر حامد کرزي او پخواني اجراییه رییس عبدالله عبدالله ته یو سمبولیک دریځ ورکړي، خو طالبانو خپل نظر درلود.

بیا مې ترې خپله زرین پوښتنه وکړه: ایا دا کسان رښتیا هم نوي طالبان دي؟ د هغه ځواب ما حیران نه کړ. هغه وویل، دا د طالبانو نوی نسل دی، چې ډېری یې بهر ته تللي او د پخواني نسل په پرتله ښه تعلیم لري. دوی نه یوازې دا نړیوال نندارتون لري، دوی یې خوښوي. او، دوی نه غواړي زاړه وخت ته لاړ شي - هو، د نړۍ پراخه لید ممکن زوړ وي - مګر دوی نه غواړي له نړۍ څخه جلا شي. اوس چې دوی یې لري، دوی به هغه ښکیلتیا او اړیکه له لاسه ورنکړي چې د دوی لخوا ورته ګران دي. دوی به هڅه وکړي چې دواړه ولري.

که دا سمه وي، نو دا به څنګه د سخت دریځو مشرانو سره لوبه وکړي - چې ډېری یې لوړ پوړي اجرایوي پوستونه او د کابینې وزارتونه لري، اوس مهال یو راز دی، که څه هم دا پوښتنه راپورته کوي: ایا طالبان د هویت بحران لري؟

د نوې کابینې په ټینګیدو سره، طالبان تر ټولو سترې ننګونې سره مخامخ شول. یو ساحوي قوماندان څنګه د حکومت په وزیر بدلیږي؟ هغه کسان چې یو وخت یې د تش په نامه والیانو په توګه دنده ترسره کوله، د ترهګرۍ د رامنځته کولو دنده یې درلوده، اوس د دوی د سوځولو پر ځای د پلونو د جوړولو په معنا دي. د سترګو په رپ کې، دوی باید د هغه څه برعکس چې تل یې کړي زده کړي - د دې پر ځای چې د حکومت سره مقاومت وکړي، دوی باید دا چل کړي.

په کابل کې د دولتي ماشین تر څنګ د ولایتونو والیان هم ډېر مهم دي. د اګست راهیسې

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

په 2021 کې، هیبت الله لړ ترلړه دوه ځله والیان بدل کړل - په تصادفي ډول یې له یوه ولایت څخه بل ته لیږدول. تعبیر دا دی چې هیبت الله نه غواړي چې له دوی څخه هیڅوک د خپلو شخصي ګټو لپاره د سیاسي ملاتړ شبکې رامینځته کړي - بلکه دوی باید په خپلو اداري مسؤلیتونو متمرکز وي.

په زړه پورې خبره دا ده چې له هیبت الله سره په اړیکو کې تر ټولو اغېزمن کس د کندهار والي یوسف وفا دی. په ځینو لارو کې یو څوک هغه د هبت الله پاشا په څیر د عمل کولو سره پرتله کولی شي، د یو داسې شخصیت په توګه چې لوړ سرې ته نږدې وي او غږ یې اوریدل کیږي. د هغه اهمیت له دې حقیقت څخه هم سرچینه اخلي چې هغه په سیمه کې د سرحدي پوستو کنټرول لري او د پیسو له لارې؛ هغه په مستقیمه توګه هبت الله ته پیسې ورکوي.

یو له لومړنیو تصمیمونو څخه چې نوي حکومت یې د افغانستان د بیرغ په اړه نیولی و.[۴۳] دوی هیڅ وخت ضایع نه کړ چې د تور، سور او زرغون افغان ملي بیرغ پر ځای د طالبانو رسمي سپین بیرغ چې شهادت یې اسلامي مسلک دی: د خدای پرته بل خدای نشته او محمد د هغه پیغمبر دی. سپین رنګ د پاکوالي او سولې رنګ دی. په هرصورت، طالبان ځان د خدای لخوا ټاکل شوي اتلانو څخه کم نه ګڼي چې په خپله خاوره کې اصلاحات راولي.

د هبت الله په مشرۍ د رهبرۍ شورا (رهبري شورا) لپاره، ما په یوه مرکه کې وویل، د حکومت نوې دنده تر ټولو سخته ننګونه وه. دوی د انزوا احساس کاوه، لکه څنګه چې د طالبانو د واکمنۍ پر مهال ډېرو لوېدیځو هېوادونو خپل سفارتونه تړلي وو. دوی هغه ایډیال ته ژمن وو چې دوی یې جګړه کوله، مګر دوی پوهیدل چې ډېر کار باید ترسره شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له بغاوت څخه‌حکومتداري ته

د اسلامي امارت د جوړېدو لپاره چې دوی یې لسیزې تیرې کړې وې، تر لاسه کړي. ننګونه دا وه چې ظاهرا په سختۍ سره هیڅوک د حکومتدارۍ د بنه تعریف شوي ماډل او دا څنګه رامینځته کولو په اړه سکریپټ نه پوهیږي. یا شاید دا یو نږدې ساتل شوی راز و! د عادي کتونکو لپاره، ټول هغه څه چې ښکاره وو ګډوډي وه.

د طالبانو د حکومتوالۍ نظریه

د حکومتولۍ لپاره د یوې طریقې د رامنځته کولو لپاره هڅه کول، د طالبانود سترې محکمې نوی ټاکل شوی مشر عبدالحکیم حقاني چې د عبدالحکیم اسحاقزي په نوم هم پیژندل شوی (مخکې معرفي شوی) د ۲۰۲۲ کال د جون په میاشت کې د الامارة الاسلامیه و نطامه یا اسلامي امارت او نظام په نوم یو کتاب خپور کړ.[۴۴] د طالبانو مشر ملا هبت الله د دغه ۳۱۲ مخیز کتاب مخینه لیکلې او علماوو ته یې دېره سپارښتنه کړې ده. دا د طالبانو د نړۍ لید اړین ټکي لنډیز کوي او د دوی د فلسفې او عامه پالیسۍ کړنالرې مهم اړخونه د هغه دیني نظرونو او د امریکا وروسته افغانستان لپاره د دوی لید پراساس بحث کوي. دا کتاب په خپله د پالیسۍ رسمي سند نه دی، خو په یقیني ډول په کندهار کې د طالبانو د مشرتابه حلقو لخوا ملاتړ شوي نظرونه او د پالیسۍ نسخې منعکس کوي.

لکه څنګه چې یو څوک د کتاب مینځپانګې ته ژوره ګوري ، ډیری موضوعات او توضیحات خورا متضاد ښکاري. دا د اسلامي کلتور د ودې په اړتیا باندې د ټینګار سره پیل کیږي لکه څنګه چې د اسلامي ارزښتونو د خورا سختو تعبیرونو له لارې لیدل کیږي.

د پرانیستې ځیرکي استدلال کوي چې د اسلامي امارت مرکزي هدف، د دوی له فتحې او ماتې وروسته او

(c) ketabton.com: The Digital Library

د امریکایانو او د هغوی د متحدینو وتل په افغانستان کې د اسلامي شریعت او حنفي فقهې (د سني اسلام له څلورو مکتبونو څخه یو) پر بنسټ د یوه اسلامي دولت په جوړولو سره په افغانستان کې د خدای حاکمیت پلي کول دي. دلته یو ځل بیا په زړه پورې خبره دا ده چې په دې بیان کې موجودې مفاهیمو ته پام وکړو: په لومړي سر کې دا چې طالبان د ځمکې پر مخ د خپل قانون د پلي کولو لپاره د خدای له خوا غوره شوي دي او د اسلامي شریعت په اړه د دوی پوهه یوازینۍ سمه ده.

د حکومتدارۍ په اړه، مخکې له دې چې د پلي کولو لپاره د حکومت ډولونو توضیحاتو ته پام وکړي، لیکوال د خپل هیواد د بې وزلو لپاره اندیښنه څرګندوي - د واک د ترلاسه کولو لپاره د زیان منونکو ناسمې ګټې اخیستنې ته اشاره کوي. تر دې دمه ډیر ښه.

په کتاب کې د مختلفو مذهبونو او حتی اسلامي فرقو پورې اړوند د عدم برداشت کچه د لیکوال ذهنیت ته لارښوونه کوي. دا د حنفي مکتب پیروان په کلکه هڅوي چې د مکتب له اصلي اصولو څخه لیرې شي، په داسې حال کې چې دا مني چې د نورو فقهي مکتبونو سره تړاو لري کولی شي خپله لاره تعقیب کړي. که څه هم دا د حیرانتیا خبره ده چې لیکوال لږکیو ته ورکړل شوي امتیازات د اسلامي نظام لپاره یو ګواښ ګڼي - ادعا کوي چې دا اقلیتونه په حقیقت کې د طالبانو د حکومت هدف ماتولی شي. ایا هغه دښمنان چې اکثره وخت ضعیف او نیمګړي بلل کیږي په رښتیا دومره خطرناک دي چې ستر، پیاوړي او نه ماتیدونکي طالبان تر پښو لاندې کړي؟ دلته ژبه له وېرې او ناامنۍ ډکه ده.

د دولت مشر ته د امیر المؤمنین په نوم یادیږي - په لفظي معنی د وفادارانو مشر؛ په حقیقت کې هرڅوک باید د هغه اطاعت وکړي، او څوک چې د مرګ د سزا مستحق نه وي. د قاضي په توګه، لیکوال

(c) ketabton.com: The Digital Library

واقعیا دا معنی لري. د دې مشر د ټاکلو څرنګوالی باید د هغه تاریخي نمونې تعقیب شي چې د څلورو سمه لارښوونکو خلافتونو لخوا ترتیب شوي (څوک چې څوارلس پیړۍ دمخه د اسلام د پیغمبر ځای ناستی شو) - کوم چې د لیکوال په وینا، د "بیعت، تسلط، او د جوړښت له لارې و. د هیواد د با نفوذه او نامتو کسانو شورا.» هغه دې ته اشاره نه کوي چې له پیغمبر اکرم وروسته د اسلام څلور واړه خلیفهان د بېلابېلو میکانیزمونو له لارې وټاکل شول. په کتاب کې هیڅ داسې څه نشته چې د هر ډول نمایشي نظام د ملاتړ په توګه وګڼل شي، کوم چې یوازې د دیموکراسۍ د حرامو په ویلو بسنه کوي.

د کتاب یوه مهمه برخه د امیرالمؤمنین د وظیفو په اړه توضیحات ورکوي چې د څلورو سمه لارښوونکو خلفاوو له مثالونو څخه الهام اخیستل شوي. د خلیفه ګانو او د هغوی د تګلارو د مطالعې لپاره له کومو سرچینو او تاریخي اثارو څخه‌کار اخیستل شوی دی، ځکه چې لیکوال په اسانۍ سره دغو مهمو شخصیتونو ته خپل شخصي تعبیرونه منسوبوي. د ښوونیز سیستم په اړه هم بحث کیږي - په ځانګړې توګه، دا څه شی کیدی شي او څه نشي کولی. څرنګه چې "عصري" غیر مذهبي زده کړې په ښکاره ډول په افغانستان کې ډیری ستونزې رامینځته کړي، او اسلام او مسلمانان کمزوري کوي، د هغه دلیل دی چې د زده کړې سیستم باید په طبیعي توګه مذهبي وي. د ټولو شیانو څخه چې دوی کولی شي په خپل هیواد کې د ستونزو لپاره ملامت کړي، د زده کړې انتخاب ریښتیا دی ستومانه

د لیکوال په اند ښځې له مېړمنې او اولادونو له پاللو پرته بله ګټه نه لري؛ نو یقیناً دوی په حکومت کې ځای نه لري! امیرالمومنین ښځه نه شي کیدای، ځکه چې د ځینو پراسرار روایتونو له مخې ویل کیږي چې ښځې باید په سیاست کې ښکیل نه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که نه نو کار به خراب شي. هغه ټينګار کوي چې ښځې د نارينه وو په پرتله له عقلي پلوه کمزورې دي. د هغه د استدلال يوازينۍ ممکنه تفسيرموضوع داسې ښکاري چې ښځې بايد د سترګو څخه ورکې شي ترڅو د هيواد راتلونکي نسلونه په خاموشۍ او پټه توګه لوړ کړي، پداسې حال کې چې نارينه د "کار" په سرته رسولو کې شل کاله تير کړي!

ليکوال د ښځو تعليم ته هم يو څپرکی وقف کړی دی

- يا د هغې نشتوالی. د کتاب له مخې، ښځې د زده کړې له ترلاسه کولو منع نه دي، تر هغه چې دا ځينې معيارونه پوره کړي - څکه چې ښځې څنګه کولی شي پرته له سختو قواعدو سره يو څه ولري؟ دوی بايد په کور کې د کورنۍ د غړو لخوا تدريس شي - له اړتيا پرته خپل کور نه پريږدي، او په بشپړه توګه د نارينه وو تر څنګ زده کړه نه کوي. که دوی بايد د زده کړې لپاره کور پريږدي، نو د دوی ښوونکی هم بايد ښځه وي. د کيميا او فزيک مطالعه د ښځو لپاره په بشپړه توګه غير ضروري ګڼل کيږي، پرته له دې چې کوم توضيحات وړاندې شي.[۴۵] شايد دا "لارښوونه" وه چې طالبان يې د 2022 په اکتوبر کې وهڅول چې د اقتصاد، انجينرۍ، کرنې، جيولوژي او حتی ژورناليزم په شمول د "ډير ستونزمن" مضامينو کې د کالج د داخلې آزموينې د اخيستلو مخه ونيسي.[۴۶]

ملا هبت الله يقينا د دې اختلافي ترون او ليکوال ملا عبدالحکيم له تفسيرونو، په ځانګړې توګه د دولت او ټولنې په ټولو برخو کې په بشپړه او بشپړ ډول د طالبانو د شرعي نسخې په پلي کولو ټينګار کوي. د طالبانو د داستان د ايډيالوژيکي برخې په جوړولو کې د دغو دوو کسانو په کنټرول کې، د طالبانو هر اصلاح غوښتونکي او منځلاري د شاوخوا شيانو د بدلولو لپاره يو ستونزمن کار سره مخ دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

3

طالبان.gov

سیاستونه، سیاستونه او داخلي رقابتونه

د شرایطو توپیر او د بغاوت په کلونو کې مختلفو شبکو ته وفادارۍ په طبیعي توګه د طالبانو ترمنځ سیالي رامنځته کړه. اوس، د واک په دهلیزونو کې، دا د پالیسۍ پریکړو باندې د نفوذ د زیاتولو لپاره په سختو سیالیو بدل شوي. د دغو سیالیو په څرګندېدو سره، طالبان ډېر ژر په دې پوه شول، چې یوازې د دې لپاره چې توپ په جال کې وي، دا مانا نه لري چې لوبه پای ته رسېدلې ده. ممکن یو مهم ګول شوی وي، مګر د ګټلو لپاره، دوی باید ډېر ګولونه وکړي او ښه دفاع وکړي. د طالبانو ډله ایز کار یو ریښتینی امتحان ته اچول شوی دی. دوی یوه ګډه اجنډا او یو لید لري، په ځانګړې توګه په مذهبي لحاظ، مګر دا هم ریښتیا ده چې دوی د بغاوت په وخت کې یو له بل څخه جلا شوي وو، دا د دې معنی لري چې دوی په هغه وخت کې ټول ځای په ځای وو. ځیني یې تر بل هر څه کندهاري ربنو ته وفادار دي، ځیني یې د پاکستان ملاتړي، ځیني یې دوحې پورې تړلي او یو شمېر یې نوي او ځوان جنګیالي دي، چې د ۲۰۰۱ کال د ډسمبر په میاشت کې د طالبانو د لومړي حکومت له نسکورېدو وروسته دغه اختلافات نور هم زور واخیست. د شخصیتونو ټکر او مختلف سیاسي غوره توبونه. له دې ټولو سره سره،

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

که څه هم، دا د پام وړ ده چې دوی لاهم د دې توان لري چې کلا ونیسي. البته، په پالیسي او چلند کې لوی توپیرونه شتون لري، چې ځینې یې د نورو څیړلو ارزښت لري. دا څېرکی د طالبانو د تګلارې د انتخابونو او د هغوی د تحرک په اړه دی.

د طالبانو د تګلارو په اړه لومړنی معلومات د زندانونو له نوي وزیر ملا نورالدین ترابي سره د رسنیو د مرکې له لارې څرګند شول. هغه د خپل سخت محافظه کارۍ او د قوانینو سخت پلي کولو لپاره پیژندل کیږي. په دې تبادله کې، هغه دا په کلکه روښانه کړه چې، "هیڅوک به موږ ته ونه وایي چې زموږ قوانین باید څه وي. موږ به د اسلام پیروي کوو او خپل قانون به په قرآن جوړوو.»[1] هغه د سختو مجازاتو لپاره قضیه جوړه کړه ترڅو د مخنیوي اغیز رامینځته کړي پداسې حال کې چې کابینه مطالعه کوي چې ایا مجازات په عامه توګه ترسره شي یا بل ډول، دا په ګوته کوي چې د طالبانو د پخواني حکومت څخه د پالیسۍ یو څه بدلون د تصور وړ و. په هرصورت، هغه په خبرو کې بل څه وویل چې لږترلږه د بدلونونو په اړه یو هاوی منعکس کوي چې بیرته راګرځول ناممکن وو. هغه د دې خبرې په کولو سره چې نن ورځ طالبان مختلف دي، یادونه وکړه چې دوی به د تلویزیون، ګرځنده تلیفونونو، عکسونو او ویډیوګانو کارولو ته اجازه ورکړي، ځکه چې د هغه په وینا: "دا د خلکو اړتیا ده او موږ ورته جدي یو."[2]

د یو حکومت تر ټولو مهمه دنده د خدمتګار وي او دا هغه میدان دی چې تر اوسه یې په کابل کې دومره خبرې نه دي شوي. په بین المللي فورمونو کې د ځینو پرمختګونو د وړاندې کولو لپاره، طالبان هڅه کوي چې د 100,000 پیاوړې اردو او 140,000 پولیس ځواک رامینځته کولو کریډیټ واخلي او همدارنګه د کجکي بند په ګډون د ډیری لویو زیربنایي پروژو کار بیا پیل کړي. هایدرو برقی

(c) ketabton.com: The Digital Library

نبات.3 دوی ته د دې نوښتونو او زیربناوو ډیری پروژې په میراث پاتې دي، او د دوی دوام به د دوی د اداري وړتیاوو یوه مهمه ازموینه وي. له بده مرغه د طالبانو له واکمنۍ وروسته ډېری تکړه کارپوهان په بېلابېلو وزارتونو کې له افغانستانه ووتل. طالبانو د ټولو هغو کسانو لپاره چې د تېر حکومت لپاره یې کار کړی و، "بخښنه" اعلان کړې وه، خو د دوی لومړنیو څرګندونو د اعتبار له لاسه ورکولو پیل وکړ ځکه چې د دې ژمنې څخه د سرغړونې ډیری مثالونه راپور شوي..4

لومړۍ ازموینه: د ښځو او نجونو د زده کړې مسلې

یو له لومړنیو شیانو څخه چې خلکو د طالبانو د واک له لیدو وروسته یادونه وکړه هغه نیلي برقعې او د طالبانو د لومړي دورې د خندا سترګو سره د میرمنو عکسونه وو. په افغانستان کې د ښځو د نوي نسل په اړه یوه ریښتینې اندیښنه وه چې څه به پیښ شي، چې نسبي ازادي یې تجربه کړې، او تعلیمي او کاري فرصتونه یې ترلاسه کړي، په ځانګړې توګه هغه چې په ښاري چاپیریال کې ژوند کوي. لکه څنګه چې وېره وه، خو له بده مرغه چې تمه کېده، طالبانو ډېر ژر د ښځو د فرضي حجاب، یا د حیا د اغوستو په اړه عامه پالیسي اعلان کړه. دا د مسلو یو بنسټیز لړۍ ته راځي چې دوی تل د عصري کولو او د مخلوط جنسیت ټولنې مفهوم لري. نو دوی په خورا عمدي توګه د قواعدو په اعلانولو سره پیل وکړ: د نارینه او ښځینه تر منځ به په عامه توګه هیڅ ډول اختلاط نه وي، د بلوغت څخه پورته نجونې او د ډیر عمر څخه کمې میرمنې باید حجاب واغوندي — مګر دا حجاب باید یو سخت لباس مراعت کړي. کوډ دا نه ډیر سخت او نه ډیر پتلی کیدی شي. مګر یوازې په څو میاشتو کې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا محدودیتونه نور هم سخت شول. د 2022 کال تر مې پورې، طالبان به وړاندیز وکړي چې د حجاب غوره بڼه به هغه برقه وي، چې د سر څخه تر پښو پورې به یوازې د سترګو لپاره جال وي.[5] د روښانه کیدو لپاره دا بیانات په طبیعت کې مشورتي وو او په کلکه پلي شوي ندي.

لکه څنګه چې د تاریخ غمجنه نمونه ده، کله چې ناورین پیښیږي، ښځې تر ټولو زیات تېپیان کیږي. د افغانستان د ۲۰۲۱ کال د اګست په میاشت کې د طالبانو نیول استثنا نه ده، او د هر هغه چا لپاره چې په تیرو ۳۰ کلونو کې یې پام اړولی وي، د دې بیا پرانستل شویو ټپونو سره د زړه درد خورا ژور دی. له افغانستان څخه د امریکا او ناټو له وتلو څه باندې یو نیم کال وروسته ټولې نړۍ ته څرګنده شوه چې دا جګړه د افغانانو لپاره هېڅکله هم پای ته نه ده رسېدلې او د طالبانو د زور زیاتي په پیلېدو سره د ناورین غمیزه روانه ده.

کله چې طالبانو د ۲۰۲۱ کال د اګسټ له میاشتې وروسته د خپلې بریا په اړه ژمنې پیل کړې، په هر ځای کې یو شان غږونه راپورته شول—دا ډېره ښه وه چې ریښتیا وي. او همداسې وه: د مشرانو زوړ نسل تضمین کړی چې دوی به دومره ژر هیر نشي، او نه به بېرته له جګړې څخه ښکته شي.

د طالبانو له خوا اوریدل یو خوندور حیرانتیا وه چې ښځې به وکولی شي کار ته دوام ورکړي او نجونې کولی شي د 2022 کال د مارچ له 22 څخه ښوونځي ته دوام ورکړي.[6] دا په دوحه کې د خبرو اترو په ترڅ کې شوې ژمنې سره سمون لري. خو که تاریخ موږ ته څه راښیي، هغه دا دي چې موږ د طالبانو په خبرو باور نه شو کولای. لومړی، یو ټکان د 2021 په ډسمبر کې راغی، کله چې طالبانو پریکړه وکړه چې هغه میرمنې چې غواړي اوږد واټن (له 45 میلونو څخه ډیر) سفر وکړي باید د سړک ترانسپورت ته اجازه ورنکړل شي پرته لدې چې نږدې نارینه خپلوان ورسره وي.[7] د ترویج لپاره وزارت

(c) ketabton.com: The Digital Library

فضیلت او د بدیو مخنیوی" همدارنګه د موټرو مالکینو ته لارښوونه وکړه چې هغه میرمنو ته له سواری څخه ډډه وکړي چې سرې جامې نه اغوندي. کلتوري نورمونو او عمومي عملونو ته په پام سره په دویمه قضیه کې هیڅ رسمي پالیسي لارښود ته اړتیا نه وه. طالبان په ښکاره ډول د وخت په تیریدو سره ډیر مداخله کوي. یو د پام وړ استثنا دا وه چې د افغانستان د 34 ولایتونو څخه په لسو کې د نجونو لپاره دولتي ثانوي ښوونځي "یا د محلي طالبانو د ملاتړي مشرتابه یا د والدینو یا ښوونکو د قوي فشار له امله" پرانستل شوي، لکه څنګه چې د افغانستان د تحلیلي شبکې لخوا راپور شوي.[٨]

بیا لوی حیرانتیا راغله ځکه چې د شپږم ټولګي (11 کلنی) او پورته لپاره د انجونو ښوونځي خلاصولو پریکړه بیرته واخیستل شوه.[٩] کله چې د دې پریکړې اعلان کول، په ګوته شوي دلایلو کې د جنډر په جلا کولو کې ستونزې او د بودیجې نشتوالی شامل وو. په لومړني ښوونځي، پنځم ټولګي او تر هغه لاندې نجونې به وکولای شي چې دوام وکړي، خو هغه نجونې چې لویې وې باید په کور کې پاتې شي. دا د 2022 په ډسمبر کې د ډیرو سختو محدودیتونو سره تعقیب شو. د خطرناکو ایډیالوژۍ صدمه او وحشت د دې پریکړو لاندې د افغانانو لپاره لا هم تازه دی. د خلکو تر ټولو ناوړه ویره یو ځل بیا په واقعیت بدله شوه.

په داسې حال کې چې دا به ګومان وي چې د طالبانو یوه لویه سلنه شتون لري چې په حقیقت کې نه غواړي د نجونو د زده کړې مخه ونیسي - دا خورا وحشي انګیرنه نه ده. هغه ګډوډۍ او ګډوډي چې د اعلان څخه وروسته رامینځته شوه ټولو ته اشاره وکړه چې پریکړه لږ تر لږه ښه پلان شوې نه وه. په ښکاره ډول، دلته یوازې یو ذهن کار نه کوي بلکې دوه - د یو بل سره په جګړه کې. د طالبانو په منځ کې د زړو او نویو تر منځ یوه پټه جګړه روانه ده، چې د کمزورۍ، ګډوډۍ او ګډوډۍ استازي دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګډوډي چې د دې نوي حکومت او د هیواد لپاره دوره کوي. ستونزه دا ده چې موږ نه پوهیږو چې څوک به وګټي.

کله چې طالبانو اعلان وکړ چې نجونې به نور نه شي کولای خپلې زده کړې بیا پیل کړي، په پراخه کچه معلومه شوه چې دا په حقیقت کې د یوې سخت دریځې ډلې هیله وه چې په جنوب کې د درېو نفوذ لرونکو دیني عالمانو په ګډون چې په ملا هبت الله باندې نفوذ لري.[10] په دغو کسانو کې لوی څارنوال عبدالحکیم حقاني، د دیني چارو وزیر نور محمد ثاقب (په یوه مخکني فصل کې معرفي شوی) او د محمد خالد حنفي مرستیال د فضیلت د ترویج او مخنیوي وزیر دي.[11] د ایشلي جکسن په وینا "د تماس نه بهر د لرکیو پراخ نفوذ"، ښوونځي ته د نجونو د راستنیدو مخه ونیوله (له 6 څخه تر 12 ټولګي پورې)، د طالبانو د مشرانو په ګډون د افغانانو لوی اکثریت مایوسه کړ.[12] دا هغه سخت دریځي دي چې زیاتره یې په کندهار کې میشت دي چې تعصب ته دوام ورکوي. دغه درې واړه دیني عالمان په کندهار کې له ستر مشر سره په دې موضوع کې د مقابلې لپاره ورغلي وو، چې له امله یې دغه حکم صادر شو. وروسته بیا د طالبانو په لیکو کې هم د دې بدلون په اړه فشارونه راغلل.[13] د هیلو څراغ چې خلکو درلود، لکه څنګه چې ممکن وي، د رسیدو سره سم ورک شو. لا هم د طالبانو تر منځ د افکارو جګړه پای ته نه ده رسېدلې.

د دې ناورین یوه بله تراژیدي د اسلام د ناسمو، خطرناکو او متعصبو ناسمو څرګندونو بیا راڅرګندېدل دي. نه یوازې پخپله د طالبانو لخوا، بلکې په نړیوالو رسنیو کې د ځینو عناصرو لخوا، چې داسې ښکاري، د کلتوري حساسیت او دیني زده کړې دواړو په اړه درس ته اړتیا لري. د دې لپاره چې طالبان په ځانګړي ډول له طالبانو سره څه کوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

TALIBAN.GOV

د "عنعنوي اسلام" په توګه د نجونو د زده کړې محدودیت نه یوازې په بشپړ ډول غلط دی بلکې زیانمنونکی هم دی.

تراژیدي په دې کې هم ده چې طالبان په منظم ډول خپل قومي نورمونه له اسلام سره ګډوي. د حضرت محمد صلی الله علیه وسلم یوه مشهوره وینا ده چې په هغه کې یې ویلي دي: "تعلیم په هر هلک او انجلۍ فرض دی" او بیا یې هم وویل چې حتی که څوک د پوهې لپاره چین ته لاړ شي دا ارزښت لري. تر ټولو لوی شی چې یو مسلمان یې کولی شي د پوهې لټون او ترلاسه کول دي - نه یوازې نارینه مسلمانان، بلکې د اصلي اسلامي فقهاوو له مخې نارینه او ښځینه دواړه. د پیغمبر هیڅ واعظ شتون نلري او نه هم په قرآن کې کوم آیت چې ادعا کوي چې ښځې دې له ښوونځي څخه منع کړي: د تعلیم غوښتنه هیڅکله د جنسیت مشخصاتو سره نه راځي. د حقیقي اسلامي لارښوونو د حقیقت او د طالبانو د عملونو تر منځ توپیر نور نه شي کیدای. ښځې د ټولنې او ټولنې د ژوند څواک دی – له دوی پرته او د نجونو له زده کړې پرته هیڅ ټولنه په ریښتیا هم وده او پرمختګ نشي کولی.

او په دې توګه د زړو او ځوانانو تر منځ جګړې یو ځل بیا په جګړه کې د ښځو د ځای تراژیدي روښانه کړه. دوی د معاملې چپ ، د دوی آزادي قرباني شوي. سخت دریځو دا جګړه غوره کړې وه او ګټلې وه، خو د کابل د ولسمشرۍ په ماڼۍ کې د ځوانانو وینه به ونه رنګه. یوازې میرمنې باید رنځ وړي.

د ښځینه څواکونو په اړه د نه پوره شویو ژمنو دا جال‌موړ باید وپوښتو چې ولې طالبانو په لومړي سر کې دا ډول متضاد ژمنې وکړې. ولې ادعا کیږي چې د نجونو تعلیم ته به اجازه ورکړل شي چې یوازې پریکړه بیرته واخلي؟ ایا دا یو ډول غمجنه هڅه وه چې د نور فشار لامل شي؟ یا دا یوازې د حکومتدارۍ مسله وه؟ دلته دروغ دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مسلې ريښه ـ كه چيرې يو شی وي چې موږ د نوي طالبانو په اړه پوهيږو هغه دا دی: دوه لاسونه شتون لري چې دا خپرونه رهبري کوي، يوازې د بيلابيلو سکريپټونو سره.

په حقيقت کې، د طالبانو د پخوانۍ واکمنۍ په پرتله يو څو شيان بدل شوي دي. حتی د کار ځايونو او ښوونځيو ته د سختو محدوديتونو سره سره، ښځې په سړکونو کې ډير ليدل کيږي او د برقعې (هغه حجاب چې ټول بدن او مخ د سترګو په وړاندې د کوچنۍ پردې سره پوښي) پر ځای د سرونو په اغوستلو (کوم چې افغان ميرمنې په عمومي ډول غوره کوي) اغوستې دي. کټل). د ۲۰۲۱ کال په ډسمبر کې، د طالبانو مشر ملا هبت الله يو مهم فرمان صادر کړ (د دريمې ضميمې وګورئ) چې د ښځو په اجباري ودونو بنديز لګوي، په واضح ډول يې ويلي چې "هيڅوک نشي کولی چې ښځې په زور او فشار سره واده کولو ته مجبور کړي" او په ورته وخت کې محکمو ته لارښوونه کوي چې "درملنه وکړي. ښځې په عادلانه توګه، په ځانګړې توګه کونډې چې د خپلوانو په توګه د ميراث په لټه کې دي.14 دا پريکړې په هيواد کې د ځينو ناوړه قومي دودونو او دودونو څخه سرغړونه کوي او د اعتبار وړ دي.

دوهمه ازموينه: د مسلمانو اقليتونو په اړه پاليسي

ښايي يوه له هغو ډلو څخه چې د طالبانو له خوا تر ټولو زيات په نښه شوي وي- که تر ټولو په نښه شوې ډله نه وي- د هزاره ګانو په نوم اقليت توکميزه ډله ده. د شيعه ګانو يوه لويه ډله ده، دوی د لسيزو راهيسې د طالبانو لخوا د ځورونې او ناوړه چلند ز غم لري. د خالد حسيني جايزه ګټونکی ناول، د پتنګ چلونکی، د طالبانو د واکمنۍ پر مهال د دوو هلکانو د سختو مختلفو تجربو له لارې په افغانستان کې د کړاوونو کيسه په ښکلي ډول بيانوي - يو يې اصلي پښتون او بل يې هزاره دی. هغه څه چې هزاره ګان لري

(c) ketabton.com: The Digital Library

تجربه لرونکي باید له پامه ونه غورځول شي: د طالبانو له خوا د ټولو ظلمونو څخه، هزاره ګانو هر یو تجربه کړی. دوی په ځانګړې توګه نه یوازې د قومي او نژادي دلایلو له امله په نښنه شوي بلکې د شیعه ضد فرقه پالنې له امله هم په نښنه شوي.

د طالبانو له پیل راهیسې په پرله پسې توګه هزاره ګان د بشري حقونو د نه منلو وړ سرغړونو قرباني شوي دي.[۱۵] جوماتونه او مذهبي جلوسونه بمبارول، ټولنیز تبعیض نورمال کول، شکنجه، وژنې او داسې نور - دا ټول په منظمه توګه تجربه شوي. په زړه پورې خبره دا ده چې د ملګرو ملتونو لخوا د هزاره ګانو ډله ایز قبرونه کشف شوي - د طالبانو لخوا د دوی کړاوونه له نسل وژنې څخه کم ندي.[16] نو دا باور کول ګران دي چې نن ورځ طالبان چې په تیرو وختونو کې له دومره سخت نسل وژنې کرکې سره مخ دي، د دې وړتیا لري چې د داسې صدماتو او ترور مخه ونیسي، په ځانګړې توګه د هغې ډلې لپاره چې د دوی ترټولو بد حالت سره مخ دی.

د ډیموکراسۍ لپاره د هزاره ګانو ملاتړ او له طالبانو سره تاریخي مخالفت د دې ډلې او د هغې د ملاتړو لخوا د دوی په وړاندې یو تاوتریخوالی، شدید تعصب رامنځته کړ. دا په دې معنی وه چې نه یوازې له سیستم څخه، بلکې په ټوله کې له ټولنې څخه جلا کول. تبعیضي عقیدې چې د دوی د توکمیز او مذهبي هویت په شاوخوا کې دي، په تیرو څو لسیزو کې په افغاني ټولنه کې د دوی موقف تعریف کړی دی، ځکه چې دوی ځانونه د انکړ په پای کې موندلي دي. نن ورځ تر دې هم بدتر هغه ګواښ دی چې دوی هم د داعش له خوا ورسره مخ دي، چې افراطي ایډیالوژي یې هم په نښنه کوي. هغه بدبختۍ چې د هزاره ګانو پیروي کوي د طالبانو د وحشت په کیسه کې له پامه غورځول کیدی نشي - او نوي طالبان به دوی سره څنګه چلند وکړي دا به د دوی د هویت ریښتیني ازموینه وي. داسې نښې نښانې وې چې طالبان به د شیعه مذهبي غونډو او جلوسونو د خوندیتوب وړاندیز وکړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بيرته راستنيدنه‌د طالبانو

د داعش پر وړاندې او د دوه اړخیزه بې باورۍ سره سره، طالبانو هڅه وکړه چې خپلې ژمنې پوره کړي.[۱۷]

د ځینو راپورونو له مخې، په ځینو ځایونو کې طالبان په زوره هزاره ګان له خپلو پلرنیو ځمکو بې ځایه کوي او پرځای یې د طالبانو وفادارانو ته ورکوي.[۱۸] لکه څنګه چې دا بسنه نه کوي، کله چې هزاره ګان بې ځایه شوي او مرستې ته سخته اړتیا لري، دوی په ډیرو مواردو کې د طالبانو لخوا د هر ډول بشري مرستو له ترلاسه کولو څخه منع شوي دي. ، تر ټولو بدو ته زیان منونکی. د اکتوبر 2021 د الجزیرې مقاله د ستاره محمدي او سجاد عسکري لخوا راپور ورکوي: "په ټول افغانستان کې د طالبانو د ظلمونو یوه روښانه نمونه ترسره کیږي، دا پدې مانا ده چې هزاره ګان ممکن د توکمیز پاکولو سره مخ وي."[۱۹] دا د هزاره ګانو په ژوند کې د کوم ښه والي نښه نه ده.

په یقین سره، بیا، دا هزاره میرمنې دي چې په دوامداره توګه په شا کې د هدف سره ژوند کوي، چې د طالبانو د "خورا مطلوب" دوه مخکښو کټګوریو کې ځای لري. دا مرسته نه کوي چې دوی د پرمختګونو په جوړولو کې د نه منلو وړ بریالي ټریک ریکارډ هم ولري[20]- د دوی بریا یوازې دوی نور هدف ګرځولي دي. د فعالینو او تنظیم کونکو په توګه، هزاره میرمنې په منظمه توګه تښتول شوي، بندیان شوي او وژل شوي، د هغې مبارزې لپاره یې خپل ژوند له لاسه ورکړی چې دوی یې د پای ته رسولو لپاره نه ستړي کیدونکي مبارزه کړې. د هغو تراژیدیو سره سره چې دوی یې ځپلي دي، سره له دې، هزاره خلک په خپل مقاومت کې ژوند کوي - دوی د ورځني اتلان دي، په خپل وجود کې بریالي دي. لکه څنګه چې دوی د ګواښ وروسته ګواښ سره مخ کیږي، د دوی الهام او امید کمیږي، د غم منظره د نجات په هیله بدلوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ۲۰۲۲ کال په نیمایي کې، ما د یوه خیریه موسسې مشري له یوه انسان دوست سره چې په دې وروستیو کې یې د افغانستان بېلابېلو برخو ته سفر کړی و، په تفصیل خبرې وکړې. هغه په سخاوت سره ما سره په ځمکه کې د ژوند د واقعیت په اړه په زړه پوري او مهم لیدونه شریک کړل.[۲۱] دا شیعه مسلمان د منځني ختیځ څخه دی، په خیریه کارونو کې ښکیل دی، او هدف یې دا و د نورو په منځ کې د محرومې هزاره ټولنې د ملاتړ لپاره لارې چارې. د هغه کیسه نن ورځ په افغانستان کې د شیعه ګانو د وضعیت په اړه خورا مهم لید وړاندې کوي، او د عادي ژوند لپاره د لاسرسي وړ لید وړاندې کوي.

افغانستان ته د سفر لپاره د ویزې ترتیب کول پیچلي وو، مګر حتی په پاسپورټ باندې د ټاپه سره هم هغه ډاډه نه و چې ایا دا به واقعیا په افغانستان کې ومنل شي. هغه اندېښمن و ځکه چې هغه لا دمخه په ځمکه کې د خلکو څخه فیډبیک ترلاسه کړی و - چې د شیعه په توګه پېژندل ممکن د هغه په خوندیتوب کې اضافه نه وي. په حقیقت کې، دا خطرناک کیدی شي: ډېری حکومتي بنسټونو دمخه شیعه ګان ایستلي دي، هغه ته ویل شوي. کابل ته د راتګ پر مهال د کډوالۍ او ګمرک له مخې هر څه عادي برېښېده، که څه هم د کډوالۍ په مېز کې د پاسپورټ سکین کولو سړي د وېزې د کتلو زحمت هم ونه کړ او پر ځای یې ترې وپوښتل چې تذکره غواړي که نه، په دې مانا چې کولای شي؟ په اصل کې د هغه سفر د هغه د پاسپورټ ریکارډ څخه پټ کړئ. په هوایي ډګر کې یوه سیمه هم له وسله والو طالبانو سره وه، چې په ښکاره یې ټوله پروسه څارله، ورپسې بې شمېره پوستې بهر وې، چې د هغه ځایي ټیم ورته انتظار کاوه. د هغه په خبره، هره پوسته د طالبانو د ځوانو غړو له خوا محاصره شوې وه، چې په عمل کې یې ماشومان وو، چې د څارګرو په توګه یې کار کاوه.

یو له لومړیو شیانو څخه چې هغه په ځمکه کې د ملګرو لخوا ورته ویل شوی و ، کله چې د هوایی ډګر د مرستندویه افسر یادونه کول وه

(c) ketabton.com: The Digital Library

بيرته راستنيدنه‌د طالبانو

دا چې طالبان د رشوت په وخت کې خورا سخت دي - دوی په منظمه توګه د دې لپاره سترګې پټوي، حتی په حکومتي چارواکو باندې. هغه دا هم وويل، چې په هوايي ډګر کې د بايوميټريک سيسټم په پام کې نيول شوی و، خو د ځينو لاملونو له امله يې کار ونه شو. عمومي تاثر دا و چې د بايوميټريک له لارې راټول شوي ټول معلومات د پاکستان د استخباراتو لپاره دي - آيا دا رينټيا دي يا نه، په هر ډول سيسټم کار نه کوي. بله کيسه چې ده له هوايي ډګر څخه خپل منزل ته په سفر کې اوريدلې وه دا وه چې طالبان اوس په ډيره فعاله توګه د مالياتو د بياکتنې پروسه پرمخ وړي. د دې معنی دا وه چې که تاسو د تير حکومت په جريان کې د اختلاس ځانګړي فيس نه وی ورکړی، اوس تاسو مجبور ياست چې ډيرې پيسې ورکړئ، او ټول ليدونکي بايد خپل حساب ريکارډونه ښکاره کړي.

ښاغلي دا په خپل ځان کې واچوله چې څومره چې کولی شي مشاهده کړي او د حقيقت د نيولو لپاره څومره چې ممکنه وي پوښتنې وکړي. د بېلګې په توګه، کله چې هغه له خپلو سيمه ييزو کوربه توب څخه وپوښتل چې ولې خلک پاکستان ته جنجالي ښکاري، هغه ته وويل شول چې اوس مهال د ډېرو سکرو بيه خورا لوړه شوې ده ځکه چې پاکستان دا ټول اخلي. کله چې هغه د خپلې خيريه شبکې له همکارانو څخه د شيعه ګانو د مبارزې په اړه وپوښتل، د هغه د سازمان يوه سيمه ايز کارمند ورته وويل، "موږ د پخوا په پرتله ډير خوندي احساس کوو." کله چې هغه په حيرانتيا سره غبرګون وښود، سړي دوام ورکړ: "طالبان نور په غرونو کې نه دي - دوی اوس په کوڅو کې دي. دوی سخت خلک دي، خو د رسيدو وړ دي.» لکه څنګه چې رجحان ښيي، د دوی د ځواک نوي پوستونه هم د نوي چلند معنی لري - او په وينا، په جوړولو کې يو نوی شهرت. تر بريا وروسته يو شمېر طالبانو مزار شريف ته ورغلل او د ښار له شيعه ګانو يې وپوښتل چې ولې مقاومت نه کوي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

1. د طالبانو استازی ملابرادر (ښي اړخ ته) او د متحده ایالاتو استازی زلمی خلیلزاد (کیڼ اړخ ته) عکس اخیستل کیږي چې د فبرورۍ 2020 د قطر په دوحه کې د متحده ایالاتو – طالبانو د سولې تړون لاسلیک کوي. یوه شیبه چې هیڅوک فکر نه کاوه ممکن په واقعیت بدل شوی وي - یو تړون نه یوازې لاسلیک کیږي، بلکې په لویه کچه هم لیدل کیږيد طالبانو ملاتړ.

2. په ریښتیا د پام وړ شیبه کې، د متحده ایالاتو د بهرنیو چارو وزیر مایک پومپیو په دوحه کې، د ملا برادر او د طالبانو له پلاوي سره په ۲۰۲۰ کال کې وکتل. هیڅ دا تصور هم نه شو کولی چې له شل کلنې جګړې وروسته دواړه ښنګ په ښنګ ودریږي—خو دادقیقا چیرې چې دوی خپل ځانونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وموندل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

3. د طالبانو غړي په دوحه کې له افغان حکومت سره د سولې د خبرو د پیل په غونډه کې ناست دي. دې ډلې د خپل تفصیلي تیاری، تنظیم، ډسپلین او د خبرو اترو اغیزمن مهارتونو سره هرڅوک حیران کړل. دوی خپل حرکتونه په اغیزمنه توګه ستراتیژیک کړي - نړۍ ته دا ثابتوي چې دوی دېد اټکل څخه ډېر پیچلي.

4. د ۲۰۲۱ کال د سپتمبر په میاشت کې په سپین بولدک کې د پاکستان-افغانستان د پولې د تېرېدو یوه نخښه چې د طالبانو یو ځایی والي یې چپه خوا ته ولاړ دی. د پاکستان د تمې برعکس چې پوله به د طالبانو په کنټرول کې وي،تاو تریخوالی د ډېری ټوپک جګړو وروسته لوړ دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

5. په یوه په زړه پورې اقدام کې، پاکستان خپله د بهرنیو چارو وزیره حنا رباني کهر د ۲۰۲۲ کال په نومبر کې د طالبانو د بهرنیو چارو له وزیر امیرخان متقي سره د لیدو لپاره واستوله. که کوربه له دې انتخاب څخه راضي و او که نه، خو بیا هم ټول مسکا وو. وختونه بدل شوي، یقینا.

6. د امریکا استازی زلمی خلیلزاد د ۲۰۲۰ کال د نومبر په میاشت کې د خبرو اترو پر مهال د طالبانو پلاوي ته ښه راغلاست ووایه. په غړو کې په دوحه کې د طالبانو ویاند سهیل شاهین، د طالبانو مشر عباس ستانکزی او عبدالحکیم اسحاقزی شامل دي، چې وروسته د سترې محکمې د رئیس په توګه راڅرګند شول. یو ځوپه سترګو کې موسکا - یو خوشحاله فضا، ظاهرا.

(c) ketabton.com: The Digital Library

7.د کابل په واټونو کې، د طالبانو غړي د 2021 په اګست کې واک ته د بیرته راستنیدو څخه خوند اخلي، په ناڅاپي ډول په یو هموی کې ناست وو چې یو وخت د متحده ایالاتو پورې تړاو درلود.افغان امنیتي ځواکونه تمویل کړي.

8.د طالبانو ځوان غړي هر چا ته چې مسوول دي یادونه کوي: د ۲۰۲۱ کال د اګست په میاشت کې کابل ته د دوی د بریا له راستنیدو وروسته، طالبانو په کوڅو کې ګزمې پیل کړې، وسلې یې په لاس

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې دي. پيغام ساده و: ښار د دوی وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

9.په کوم کې چې به یو له خورا تاریخي ، یادګاري او زړه راښکونکي عکسونو څخه وي‌له افغانستان څخه د امریکا د وتلو پر مهال، له کابل څخه د امریکا په یوه پوځي الوتکه کې له ۶۰۰ ډېر افغان اتباع په ګډه په یوه ټویټ کې لیدل کیږي. د ناڅرګندتیا، ویره او صدماتو مخونه د امریکا د ګډوډې سخت واقعیت په ګوته کوي‌الوداع

(c) ketabton.com: The Digital Library

10. د طالبانو وياند ذبيح الله مجاهد د ۲۰۲۱ کال د اګست په مياشت کې د طالبانو د واک ته له ستنيدو وروسته په کابل کې په لومړي رسمي خبري کنفرانس کې د کمرې مخې ته موسکا وکړه. دا د هغو ليدونکو لپاره حيرانتيا وه چې د دې ډلې ډاډمن ځوابونه يې اوريدل. دا څرګنده وه چې دوی پوهيدل چې دوی څه کوي.

11. د کندهار په مرکز کې د طالبانو په زړه کې يوه زيارت پروت دی چې يو وخت د حضرت محمد صلی الله عليه وسلم يوه چادري په کې وه. په يوه بې ساري اقدام کې، د ۱۹۹۰ لسيزې په نيمايي کې د طالبانو بنسټ ايښودونکی ملا عمر په بام کې د جامو په اغوستلو مشهور و. نن ورځ، طالبانو ډاډ ترلاسه کړ چې د دوی لوی بيرغ پورته کيري،بنار، لوړ پرواز کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

12. د طالبانو د کورنیو چارو وزیر سراج حقاني، چې د FBI د تر ټولو مطلوبو کسانو په لیست کې پاتې دی، د معلوماتو لپاره د 10 ملیون ډالرو انعام سرهد هغه د نیول کیدو لامل - د واک په فضا کې حرکت کوي ځکه چې هغه د تازه فارغ شوي څخه سلامي ترلاسه کوي‌افغان پولیس استخدام.

13. د دفاع وزیر ملا یعقوب، د ملا عمر زوی، کیڼ اړخ ته ملا برادر او ښي خوا ته بشیر نورزی، د مخدره موادو یو قاچاقبر او د طالبانو یو جګپوړی مشر، کابل، د ۲۰۲۲ کال د سپتمبر په میاشت کې، د امریکا له خوا له نږدې دوه لسیزو راهیسي توقیف شوی دی. نورزی څه موده وړاندې د امریکا لخوا د امریکا په بدل کې خوشې شوی وتبعه مارک فریریچز.

(c) ketabton.com: The Digital Library

14. زړورځواني ښځې د ۲۰۲۲ کال د اکتوبر په میاشت کې د کابل په یوه ښوونځي کې له ځانمرګي برید څخه یوازې یوه ورځ وروسته، د توکمیز اقلیت شیعه هزاره ګانو د نسل وژنې په وړاندې په یوه لاریون کې د خپلو حقونو لپاره شعارونه ورکوي. افغان میرمنو او نجونو په وروستیو کلونو کې د زیاتې زړورتیا په ښودلو سره د لا ځواکمنتیا احساس کړی دی. - ډیری وختونه پهٔ دوی د خوندیتوب لګښت.

15. د طالبانو غړي په کابل کې د شیعه او صوفیانو له زیارت څخه بهر ساتونکي ولاړ دي، چیرته چې نوروز (فارسي نوی کال) د ۲۰۲۲ کال د مارچ په ۲۱، لمانځل کیږي. طالبان دې خوندي کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

TALIBAN.GOV

د دښمن پر ضد" (مطلب د امریکا او ناټو ځواکونه). دوی په ځواب کې وویل چې دوی د جمعې د جوماتونو د خطبو له لارې په نړیواله مداخله نیوکه وکړه. د طالبانو مشر په بشپړه توګه قانع نه برېښي، خو د اوس لپاره یې راضي و. د محرم الحرام د غونډو په حساسه موضوع کې چې اکثره شیعه ګان د وحشي خلیفه یزید بن معاویه په لاس د پیغمبراکرم (ص) د لمسي حسین د غمجنې شهادت د نمانځنې لپاره ترتیب شوي وو، راغلي مخور وویل چې د کابل په کوڅو کې نږدې هر قطب تور بیرغ پورته کوي. د ماتم ورځې د ځینو شیعه سمبولونو عامه ښودلو ته اجازه ورکړل شوې وه لکه دا له ډیرې مداخلې پرته. په هرصورت، نور بدلونونه هم شتون لري چې طالبان یې معرفي کوي، لکه د عاشورا او نوروز رخصتۍ (د مختلفو مسلمانو مذهبونو لخوا لمانځل کیږي) له تقویم څخه لرې کول. برسیره پردې، په مزارشریف کې د عاشورا لوی لاریون ودرول شو، خو د یو په زړه پورې دلیل له امله. طالبانو هلته شیعه ګانو ته ویلي وو چې یو لوی لاریون به د داعش پام ځانته راواړوي، او هغوی ته یې لارښوونه وکړه چې ټولنه په ښار کې په څلورو کوچنیو ډلو وویشي، ترڅو طالبان وکولای شي ښه امنیت تامین کړي - د هغو ورځو په پرتله چې دا ډول جلوسونه یا په بشپړه توګه منع شوي وو. یا پخپله د طالبانو لخوا په نښه شوي! د طالبانو د چلند په اړه یو بل مهم نظر د توکمیز هویت په اړه دی: هزاره ګان د تاجک شیعه ګانو په پرتله ډیر منفي لیدل کیږي.

کله چې خبر شو چې زما مرکه کوونکی څه کوي، طالبانو پوښتنې پیل کړې. لومړی، دوی له هغه څخه د هغه د پیسو د سرچینې په اړه وپوښتل - چې هغه ځواب ورکړ، دا اکثره په لویدیځ کې د مسلمانو ټولنو څخه د بسپنې په توګه راغلي، او د هزاره شیعه ګانو لپاره دي. هغوی ترې وپوښتل

(c) ketabton.com: The Digital Library

سمدلاسه: "د سنيانو په اړه څه؟" چې هغه ځواب ورکړچې د دوی ډيری پيښې په منظم ډول د هرچا لپاره د روژې او نورو مذهبي رخصتيو په جريان کې وړيا خواړه وړاندې کوي، پرته له دې چې فرقې يا مذهبي تړاو ولري.

هغه د خپل سفر د تياريو په ترڅ کې په اروپا کې د ميشتو ايراني ډيپلوماټانو سره د ليدو فرصت درلود. هغه له دوی څخه د طالبانو سره د دوی د فعال ښکيلتيا تر شا د الهام په اړه وپوښتل. دوی ځواب ورکړ چې په حقيقت کې د افغان کډوالو له امله د سني ايرانيانو په منځ کې د طالبانو د جوړولو په اړه اندېښنې زياتې شوې دي او هغه څه چې ايرانيان په دې باور دي چې سعودي د ايراني سنيانو او ځينو سني عربو قومونو چې په ايران کې ژوند کوي تمويل کوي. دا په زړه پورې ده چې يادونه وکړئ چې دا شيان څومره وينې کولی شي.

د نجونو د زده کړې په اړه زما د پوښتنې په ځواب کې، هغه وويل چې په حقيقت کې د نجونو لپاره ډيری خصوصي ښوونځي لاهم فعاليت کوي، مګر په خواشينۍ سره، د ډيرو کورنيو لپاره د خراب مالي وضعيت له امله دا اختيار نه دی. هغه په يوه بل خبر کې دا هم څرګنده کړه چې ډېری افغانان فکر کوي چې داعش يا داعش له طالبانو سره تړلې ډله ده. دا مفکورې خورا مهم او د ويلو وړ دي. انځور پيچلی دی خو ښوونکی هم دی. شايد د هغه د سفر يو له خورا بصيرت اړخونو څخه په پای کې سم راغی. د کابل له هوايي ډګر څخه د وتلو پر مهال يو بينر ليکل شوی و چې "موږ غواړو نړۍ ته ښه اسلام وړاندې کړو." په داسې حال کې چې له دې مېلمه سره د طالبانو چلند ښايي په بشپړه توګه د هرکلي وړ نه وي، خو دښمني يې نه ده ښودلې.

ايا افغانستان په رېښتيا هم يو نوی راتلونکی ويني؟

د اقليتونو سره د چلند په اړه، څوک پوهيږي - مګر د ځينو طالبانو اراده شتون لري چې دا کار وکړي. د دې خبرې يوه نښه د طالبانو د دوحې غبرګون دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ویاند سهیل شاهین نیویارکر مجلې ته ویلي:د زین لی اندرسن:

> زموږ لپاره هزاره شیعه هم مسلمانان دي. موږ باور لرو چې موږ یو یو، لکه په باغ کې ګلونه. هرڅومره چې ګلونه ډیر وي ، ډیر ښکلي. موږ یوه نوې پانه پیل کړه. موږ نه غواړو چې په تیرو وختونو کې ښکیل شو.[22]

دریمه ازموینه: مالي بحران

کابل ته د طالبانو د رسمي ننوتلو وروسته اقتصادي سقوط هیڅوک په خپلو ویجاړونکو پایلو کې نه دي پریښي. د سختې وچکالۍ او د کووید-۱۹ ناروغۍ له امله د کابل له سقوط مخکې اقتصاد هم له ستونزو سره مخ و. د غني حکومت تر سقوط پورې، شاوخوا
د افغانستان د ملي بودیجې ۸۰ سلنه د امریکا، د هغه د شریکانو او نړیوالو سازمانونو له خوا ورکول کیږي. دا ملاتړ په شپه کې ورک شو او له هغې وروسته، د بایډن اداري د متحده ایالاتو په بانکونو کې د افغان حکومت ټولې فنډونه کنګل کړل - لږ څه 7 ملیارد ډالر. انګلستان، آلمان، متحده عربي اماراتو او یو څو نورو ورته تعقیب کړ، اضافي 2 ملیارد ډالرو ته د لاسرسي مخه ونیوله. د افغانستان بانکي سیستم د بهرنیو اسعارو زیرمو ته له لاسرسي پرته فعالیت نه شي کولی. د بانکونو څخه د نغدو پیسو د ایستلو محدودیتونه په چټکۍ سره کم شوي ترڅو د بانکدارۍ د سقوط مخه ونیسي چې د خلکو کړاوونه زیاتوي. د انسان او پانګې الوتنې، او په پراخه کچه داخلي بشري بې ځایه کیدل، اقتصاد نور هم ټکان کړی دی.
پداسې حال کې چې واردات په چټکۍ سره کم شوي، صادرات د 2022 په پای کې دوه چنده شوي په لویه کچه د ډبرو سکرو تولید او پاکستان ته صادراتو له امله. طالبانو د ډبرو سکرو بیې لوړې کړې

(c) ketabton.com: The Digital Library

په 2022 کې په هر ټن کې له 90 څخه تر 200 ډالرو پورې، چې د ګمرکي محصولاتو د چټک زیاتوالي لامل کیږي.[23] د لوړ انفلاسیون او د نړۍ د خوراکي توکو او انرژي بیو لوړیدو سره ، د دې اغیز خورا لږ دی. په دې تیاره صحنه کې یو بل روښانه ځای په ګمرکونو او پوستو کې د فساد د پام وړ کمښت او د قاچاقي لارو له مینځه وړل دي. دوی د کرایې راټولولو غیر رسمي ریکټونه بند کړي چې مخکې د والیتي زورواکانو لخوا چلول کیدل.[24] په حقیقت کې طالبان پخپله د یاغیانو په څیر د فساد لوی چلوونکي وو نو دوی ښه پوهیږي چې څنګه نیمګړتیاوې وتړي او ستونزه حل کړي. د برتانیې په مرسته تمویل شوي څیړنیز پروګرام په وینا، د طالبانو تر مشرۍ لاندې د سوداګرۍ د دې نوې بڼې تر ټولو لوی ګټه اخیستونکی پاکستان دی، په داسې حال کې چې دا د ایران او منځنۍ اسیا لپاره زیانمن ثابت شوی دی (یو څه له ایران څخه د تیلو په وارداتو کې د ډراماتیک کمښت له امله. ازبکستان).[۲۵]

ټولیز اقتصاد د ۲۰۲۱ کال له اګست میاشتې راهیسې ۲۰-۳۰ سلنه راټیټ شوی دی.[۲۶] په سلګونو زره دولتي کارکوونکي لا هم له معاشونو بې برخې دي او د ټولنیزو خدمتونو د سکټور په له منځه تللو سره، عام افغانان د مرستې لپاره هیڅ ځای نه لري. دا په چټکۍ سره د نړۍ د ترټولو بد بشري بحران په توګه راڅرګندیږي، او داسې برېښي چې د خلکو ګڼاوونو ته د پای ټکی نه ښکاري ځکه چې نړیواله ټولنه خپلې مرستې محدودوي. د ملګرو ملتونو د شمیرو له مخې اوس مهال شل ملیونه خلک د خوړو له کمښت سره مخ دي او تمه کیږي چې دا شمیره وده وکړي ځکه چې د روسیې او اوکراین د جګړې په پایله کې نړیوالې سرچینې محدودې دي.[27] د اکانومیسټ په وینا، هغه کورنۍ چې "یو کال دمخه منځنۍ طبقه وې، د ورځې په یوه ډوډۍ ژوند کوي،" او له بده مرغه ځینې یې "د غړو یا ماشومانو پلورلو ته مخه کړې."[۲۸] په ډیری ځایونو کې، د کلیوالو سیمو څخه میرمنې او کوچني ماشومان لري

(c) ketabton.com: The Digital Library

د واليتونو پلازميني ته نږدې لندمهاله کمپونو ته د تګ لپاره، د طالبانو لخوا د ګزمې په اوږدو کې په اوږدو قطارونو کې انتظار کول، په دې هيله چې د کورنۍ لومړني خوراکي توکي لکه لوبيا، غوړي، اوړه او مالګه ترلاسه کړي.

په دې کړښو کې مخونه د بحران شدت څرګندوي: حتی پخوانۍ بډايه کورنۍ په آرامۍ سره انتظار کوي، د بحران څخه نه خلاصيږي. دا مسله يوازې د خوراکي توکو د بيو د لوړيدو په صورت کې لاپسې شدت کوي، چې د ټولو هغو کسانو لپاره چې ورته اړتيا لري د خوراکي توکو پيرل لا هم سختوي. ډير ژر به نور پروګرامونه ودرول شي ځکه چې نړيواله ټولنه د طالبانو سره د "مرستې" له ويرې د پور ورکولو په اړه زړه نازړه ده. د ښځو ضد تګلارې په ځانګړې توګه نړيوال حکومتونه د دې لامل ګرځي چې په دې کار کې ونډه واخلي او په غير دولتي سازمانونو تکيه کوي. که څه هم د بحران شدت له دې څخه ډير څه غوښتنه کوي. پوښتنه دا نه ده چې څوک به يې ومني، مګر که، د لا زياتو انساني کړاوونو د مخنيوي لپاره، څوک به په بشپړه توګه وي. که داسې نه وي، نو دا کمښت به يوازې په ځمکه کې وضعيت نور هم خراب کړي، چيرته چې کم کارمند او کم چمتو شوي روغتونونه د سخت خوارځواکۍ سره مخ ماشومانو څخه ډک دي. يوه زړه بوږنونکې احصايه دا تراژيدي په داسې ډول په ګوته کوي چې يوازې شميرې کولی شي: لږ تر لږه 3.2 مليونه ماشومان يوازې په 2022 کې په افغانستان کې له خوارځواکۍ سره مخ شوي.[۲۹] د تراژيدۍ تر ټولو بد ډول دۍ د مخنيوي وړ - که نړيواله ټولنه د عمل کولو انتخاب وکړي، نو دا بايد نه وي. خو د فلسطيني شاعر محمود درويش په قول:

> جګړه به ختمه شي/ مشران به لاسونه سره يو کړي/ بوډا به د خپل شهيد زوی په انتظار وي/ او دا ماشومان به د خپل اتل پلار په انتظار وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بيرته راستنيدنهد طالبانو

نه پوهيږم چې زموږ وطن چا خرڅ کړ، خو ما وليدل چې قيمت يې چا ورکړ.[۳۰]

يو په زړه پورې پرمختګ چې د افغانستان په اقتصادي پاليسۍ اغيزه کوي د اقتصادي پاليسۍ د مشر په توګه د ملا برادر ټاکل دي. هغه اوس د ماليې وزارت او همدارنګه د عوايدو په ټولو چارو کې نظارت لري. هغه په ځانګړې توګه د اقتصاد په اړه د هغه د پوهې لپاره نه، بلکې دا ځکه چې طالبان پوهيږي چې دوی د هيواد د چلولو لپاره مرستې او مالي ملاتړ ته سخته اړتيا لري. برادر په نړيوال ډګر کې ښه کار کوي - هغه د طالبانو لپاره د غوښتنو لپاره ښه مخ دی. طالبان په دې معنی نه دي. دوی نه غواړي چې هغه يا د هغه اعتدال د دوی د کورني پاليسۍ په انتخابونو کې وينه تويه کړي، مګر دوی به هغه د واک له دهليز څخه ونه غورځوي کله چې هغه ښه ګټه پورته کړي. دوی پوهيږي چې دوی کولی شي د هغه نسبتا ښه شهرت په بهر کې د مالي ملاتړ لپاره وکاروي چې دوی پرته له دې چې پرمخ لاړ نشي.

طالبان هم په فعاله توګه د ټولنيزو رسنيو او يوټيوب له لارې د خپل اقتصادي پرمختګ ځينې برخې بازارموندنه کوي. د افغانستان د بهرنيو چارو وزارت يو له ځوانو وياندويانو څخه عبدالقهار بلخي دی چې په نيوزيلنډ کې لوی شوی او په انګليسي ژبه رواني خبرې کوي. هغه اکثرا د طالبانو د انځور جوړونې په سر کې وي. د غني په حکومت کې يوه پخواني افغان وزير راته وويل چې بلخي د طالبانو د پخواني مشر ملا اختر منصور زوی دی. هغه د خپل ټويټر اکاونټ له لارې کابل ته د سوداګريزو الوتنو پر بيا پيلولو، د سړک جوړونې د ځينو پروژو پر پيل او شاوخوا يو شمېر کسانو ته د استوګنې پر جوړولو ټينګار کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په زرهاو بهرني خبريالان چې د طالبانو د واکمنۍ له پیل راهیسې له هیواد څخه د راپور ورکولو لپاره تللي دي.[۳۱] دا کوچني خو مهم پرمختګونه دي او لږو کسانو تمه درلوده چې طالبان به په دې شیانو تمرکز وکړي.

په هرصورت، اوسني احصایې یو ډیر ننګونکی انځور وړاندې کوي. د افغانستان د مالیې وزارت د معلوماتو له مخې، هره ورځ شاوخوا ۴۰۰ میلیونه افغانۍ (۴,۴ میلیونه ډالر) د مالیې په توګه راټولوي، چې په بالقوه توګه هر کال شاوخوا ۱،۶ میلیارده ډالرو ته رسیږي. د 2022 په مې کې، طالبانو د خپلې لومړنۍ کلنۍ بودیجې ارقام اعلان کړل - 2.6 ملیارد ډالر د 500 ملیون ډالرو اټکل شوي کسر سره - چې د کارپوهانو لخوا د حکومت چلولو لپاره کافي ګڼل کیږي.[۳۲] په سختو شرایطو کې، دا یوه ښه هڅه وه، حتی د اقتصاد پوهان هم هڅول چې د سرلیک سره یوه کیسه خپره کړي: "د طالبانو حکومت د پیسو په راټولولو کې په حیرانتیا سره ښه ثابت شوی."[۳۳] د لومړي وزیر مرستیال عبدالسلام حنفي د بودیجې د جزئیاتو د شریکولو په ترڅ کې په ویاړ سره ادعا وکړه چې "د پوهنې، روغتیا، پراختیا، دفاع او نورو برخو کې د لګښتونو په ګډون ټوله بودیجه به پرته له کومې بهرنۍ مرستې زموږ د ملي عوایدو له سرچینو تمویل شي."[۳۴]بیا هم د ملیونونو امر لپاره‌بې وزلي او مرګ هغه څه دي چې دوی یې مخ ته ګوري، او دا بودیجه نشي کولی شیان بدل کړي. د غني حکومت په کال کې شاوخوا اته ملیارده ډالر سره فعالیت کاوه - او لاهم پاتې راغلی چې کافي اقتصادي وده رامینځته کړي ، یا امنیت او امید لرونکي راتلونکي وړاندې کړي. دا د طالبانو لپاره خورا ستونزمن حالت دی چې اداره شي. نړیوال بانک دا ټول په نظر کې نیسي پداسې حال کې چې استدلال کوي:

اقتصاد اوس د "مرستې بلبل" او د نړیوالې ټولنې له دوام څخه بیا تنظیمیږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بيرته راستنيدنه‌د طالبانو

> د بشردوستانه او د بوديجې څخه بهر د بنسټيزو خدماتو مالتړ تمه کيږي چې د انقباض ځينې منفي اغيزې کمې کړي. بيا هم، دا به کافي نه وي چې اقتصاد بيرته د دوامداره بيا رغونې لارې ته راوړي.[۳۵]

يو ګام چې کولی شي د افغانستان اقتصاد ته يو څه ساه ورکړي هغه څه دي چې د نوبل جايزې ګټونکي جوزف ستيګليتز په ګډون له اويا څخه زياتو اقتصاد پوهانو د 2022 کال د اګست په 10 نيټه په يوه ليک کې د متحده اياالاتو ولسمشر جوبايډن ته په کلکه سپارښتنه کړې: د افغانستان بانک د متحده ايالاتو لخوا کنګل شوې نړيوالې زيرمې بيرته ترلاسه کوي. ليک استدلال وکړ:

> پرته له لاسرسي‌د افغانستان مرکزي بانک د خپلو بهرنيو زيرمو لپاره نشي کولی خپل عادي، اړين فعاليتونه ترسره کړي. د يوه فعال مرکزي بانک پرته، د افغانستان اقتصاد په اټکلي توګه له سقوط سره مخ شوی دی
> له اخلاقي پلوه د غندنې وړ او له سياسي او اقتصادي پلوه بې پروا دی چې په ټول ولس باندې د داسې حکومت د کړنو په خاطر چې دوی يې نه دي غوره کړي، دله ييزه سزا ورکړي.[۳۶]

څومره چې د استدلال کړښه قوي ده، د دې لارې د تعقيب لپاره د متحده اياالتو قانوني او قضايي چوکاټ لخوا ځينې جدي خنډونه شتون لري.[۳۷] د بايډن اداري، په عين وخت کې، د ځينو نړيوالو شريکانو سره په سويس کې يو بنسټ جوړ کړی ترڅو نيمايي پيسې - 3.5 مليارد ډالر - د بريښنا د وارداتو د تادياتو په ګډون د بشري او مهمو افغانانو اړتياوو ته د رسيدو لپاره مرسته وکړي. . دا يو ګام مخکې دی، د يو څه اميد وړانديز کوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

TALIBAN.GOV

د عامو افغانانو او طالبانو لپاره هم يو فرصت دی چې له نړيوالې ټولنې سره مثبتې اړيکې ولري.

د داخلي يووالي ننګونه:

حسد او ماتي

طالبان يوه ټوټه ټوټه ده، لکه څنګه چې ډېری سياسي سخت دريځې ډلې دي. د دوی ويش څومره جدي دی، که څه هم،ژور ليد ته اړتيا لري. دلته قومي، جغرافيايي او قبيلوي ويشونه شتون لري چې موږ يې پوهيږو - مګر د شبکې ويشونه هم شتون لري چې په لوړه کچه خورا جدي کيدی شي. د ماتيدو د هڅولو نقطې ته نه (لږترلږه تر اوسه پورې)، مګر نور ډير سيالي چې په پايله کې شخړې رامينځته کوي. د شخړو په ترڅ کې د ټوپکونو ايستل يوه کوچنی بيلګه ده، د برید په جريان کې دښمن ته يو بل په نښه کول، يو لوی مثال دی.

يو په زړه پوری دی‌او د طالبانو په داخلي حلقه کې د حسد او سيالۍ مخ په زياتيدو، په ځانګړې توګه کابل ته د هغوی له راستنيدو وروسته. د حقانې په برخه کې لږ څه، خو بيا هم سلسله شتون لري. د دوی متحرکات د ايټالوی مافيا يادونه کوي، د سياليو سره د ټولو لوړو پوړونو ته د رسيدو سره. په هرصورت، دا دلته ودريږي - دا ويش نه دي چې د کوچنيتوب او د ماشوم په څير حسد څخه لوی شي. دوی به د جلا کيدو خطر ونلري ځکه چې دوی پوهيږي چې د جلا کيدو په پرتله په ګروپ کې پاتې کيدل ډيره ګټه لري، او په دې توګه زيانمنونکي، پرته له کوم مهم السرسی سره. د اونۍ په جريان کې، دوی ممکن د يو بل د هر حرکت د څارنې لپاره جاسوسان واستوي، مګر کله چې دوشنبه د ګواښ سره مخ شي، دوی بيا متحد کيږي، لاس په لاس سره. د ورځې په پای کې، د دوی د ورورولۍ احساس د پردې په توګه کار کوي - لکه څنګه چې دا ممکن وي - د هر ډول ريښتيني دښمنۍ څخه د ساتنې لپاره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنهد طالبانو

د طالبانو اړیکي له یو بل سره ګرمې او سړې دي، خو د سړې ورځې په تیرېدو سره د ګواښ پر مهال له یو بل سره وتړي او حتی یو بل ته خیرات ورکوي. دا داخلي واک مبارزه لاهم په پراخه کچه مهم دي که څه هم په ځانګړي توګه د 2021 له واک څخه وروسته. کله چې هبت الله په ۲۰۱۶ کال کې د طالبانو د لوړ پوړي مشر په توګه واک ته ورسېد، نو یوه نوې ډله یې جوړه کړه، او د خپل مخکیني مشر ملا منصور ټول ټیم یې له واکه لرې کړ.[۳۸]

هبت الله په حقیقت کې یو ډیر په زړه پورې شخصیت دی، یو عالم دی چې کرشمه نه لري او د دې لپاره هیڅ شی نلري - د ملا عمر څخه ډیر توپیر لري، چې د خپل کرشماتی شخصیت په کلتور مشهور و. د امریکا د استخباراتو یوه چارواکي چې ما ورسره خبرې وکړې، چې افغانستان ښه پیژني، د هیبت الله دریځ له هغه وخت سره پرتله کړ چې د ایران نفوذ لرونکي سیاستوال اکبر هاشمي رفسنجاني (چې وروسته ولسمشر شو) په ۱۹۸۹ کال کې د ایت الله علي خامنه یي د ستر مشر په توګه لاره هواره کړه. د ایت الله روح الله خمیني مړینه). فکر یې کاوه چې د اړتیا په صورت کې د هغه اداره کول او سمبالول اسانه دي - یو څوک چې دوی یې کنترول کولی شي - مګر دا معلومه شوه چې هغه د نوکانو په څیر سخت دی. خامنه اي په چټکۍ سره ځان جوړ کړ او تل خپل سړی و. په همدې ډول، حقانیانو او یعقوب هیبت الله ته ورته کتل او په همدې توګه یې د ۲۰۲۱ کال د اګست په میاشت کې له هغه سره د سرو زرو څوکۍ لپاره د بشپړ ملاتړ وړاندیز وکړ. د هغه د دندې په سرلیک کې د "ستر" کلمه (په لویدیځ رسنیو کې کارول کیږي) د هغه له پامه غورځیدلی نه و.

په تاریخ کې د یعقوب په څیر ډیر داسې سړي شتون لري چې ګومان کوي چې پلار یې په تخت ناست دی، دوی یې لري. د هغه ځواني د هغه ساتلو لپاره کافي ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

د یو څه وخت لپاره یې لرې کړه، مګر سترګې یې د ځای ناستي ځای ته ولاړې. تر دې دمه، کله چې سرپرست لومړي وزیر محمد حسن اخند د کابینې له ډېرو با نفوذه غړو سره په یوه مهمه کوچنۍ غونډه کې، د ملا برادر د ټاکلو لپاره د طالبانو د یوه لوړ پوړي اجرائیوي مشر په توګه (عملاً د هغه د ځای ناستي په توګه) خبره مطرح کړه. په ندرت سره، یعقوب دا نظریه په کلکه رد کړه.[٣٩] که دا هغه نه وي، دا هیڅوک نه شي کیدی. دا خانداني ذهنیت په سیمه کې نوی نه دی، خو د هر چا د حیرانتیا خبره ده، سراج الدین حقاني د یعقوب سره د یو ځل بیا اړیکو سره سره د خپل ملاتړ وړاندیز وکړ. د یوې سرچینې په وینا، د محمد حسن اخند په وړاندې د دوی ودریدل د یوې ناڅاپه شیبې لپاره جوړ شوي. خو وخت به ووایي چې د سراج او یعقوب اوسنی متحرکات به څومره دوام وکړي.

د طالبانو یوه داخلي له ما سره شریکه کړه چې په پیل کې ملا برادر د مشرتابه له اصلي ټیم څخه د پاتې کیدو په اړه په غوسه او مایوسه و او د احتجاج په توګه هغه د حکومت له جوړیدو وروسته د لومړیو دریو څخه تر څلورو میاشتو پورې د کابینې له غونډو څخه لرې پاتې شو.[۴٠] په ټولنیزو رسنیو کې د برادر او خلیل حقاني تر منځ د فزیکي جګړې ځینې اوازې خپرې شوې خو دا مبالغه ده. دوی په حقیقت کې د طالبانو د بریا لپاره د زیاتو کریډیټ مستحق دي او دا د دوی خپلو پلویانو په اړه ګرمې خبرې تبادله کړې چې په بل ځای کې یو له بل سره جنګیدل.[۴١] ملا برادر په حقیقت کې د طالبانو لپاره د ستر اقتصادي ستراتیژیک په توګه د اضافي رول په غاړه اخیستو سره له سیاسي پلوه روغ شوی دی، لکه څنګه چې پورته یادونه وشوه. داسې انګیرل کیږي چې هغه په ډېر دقت سره کار کوي او د اقتصادي پالیسۍ په اړه د هغه پریکړې د ټولو لخوا حتمي ګڼل کیږي. په داسې حال کې چې ډېر لویدیځ مشران کابل ته راغلي دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

د غونډو لپاره په دې باور دي چې هغه د واک په دهلیز کې ډېر نفوذ نه لري، دا یوازې یو څه ریښتیا ده. د هغه د راتلونکي په اړه، یو لوړ پوړی پاکستانی دیپلومات چې په منظمه توګه د طالبانو له مشرانو سره اړیکه لري ماته وویل چې برادر باور لري چې هغه به د طالبانو د لوړ پوړي مشر په توګه د هبت الله ځای ناستی وي. ټول راپورونه ښیي چې هبت الله په حقیقت کې د برادر په پرتله ښه روغتیا لري، نو په راتلونکي کې د برادر د طالبانو د ستر مشر په توګه د راڅرګندیدو چانسونه ګډ دي. حقانیان او پاکستان دواړه امکان نلري چې د داسې پیښې ملاتړ وکړي - مګر د طالبانو په مینځ کې د پاکستان ضد احساساتو ته په پام سره، دا یوازې د برادر لپاره ګټور کیدی شي.

د یعقوب او سراج توپیر ایډیالوژیک نه دی، بلکې سیاسي دی، چې د واک د غصب په خوله کې ډوب شوی دی. د هبت الله تر شا د دوی د ولاړو دلیل، که څه هم دوی د هغه له سخت، سخت مذهبي لید سره اختلاف لري، دا دی چې دا د دوی لپاره په سیاسي لحاظ مناسب دی. هغه د مذهبي ملاتړ اساس لري چې دوی به د خپل بقا لپاره اړتیا ولري. سراج د نورو په پرتله نسبتاً ډېر خلاص دی او د خپلو کابینې له همکارانو سره ښه همغږي کوي. د بېلګې په توګه، سراج غوښتل چې د ژمنې سره سم د نجونو ښوونځي د ۲۰۲۲ کال په مارچ کې پرانستل شي. په هرصورت، د هغه چانس چې په ایډیالوژیکي ټکر کې د اړخونو اخیستلو احتمال صفر ته نږدې دی - هغه به په داسې بحثونو کې خپله پانګه ضایع نکړي، ترڅو د ټولو اړخونو سره تړاو ولري. د واک لپاره د ایډیالوژیکي تکیه قرباني کول دلته روښانه دي - دوی دواړه په خالص سیاسي لیکو کې فعالیت کوي. تر هغه چې دوی د کنټرول په خونه کې وي، د نورو ټولو سره دوزخ ته.

یو بل کس چې په کابل کې د طالبانو د فعالیتونو په اړه معلومات لري ماته په یوه مرکه کې یو څه په زړه پورې خبره وکړه. هغه په دې باور دی چې په داسې حال کې چې دوه نوي تار کښونکي سراج او یعقوب یو له بل سره لاس او ګریوان ښکاري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پردې تر شا د دوی باور په یو بل کم شوی ځکه چې دوی دواړه هیله لري چې د هبت الله بریالي شي. هغه زیاته کړه، دوی حتی د یو بل په جاسوسۍ هم لاس پورې کړی دی. دا نه یوازې د هغوی لیوالتیا، بلکې د طالبانو په کابینه کې د غوښې سیالۍ ډول هم ښیي. د ډلې په هر کونج کې د ځواک سخته مبارزه پروت ده چې کولی شي له وژونکو پایلو څخه ډېر وي - او هر هغه څه چې دوی یې لپاره مبارزه کوي ګواښوي. په همدې حال کې سراج حقاني د خپل وزارت په بېلابېلو څانګو کې په بریالیتوب سره مهم پوستونه غصب کړي دي، لکه پیسې چې په کې دي: مالیه، قاچاق شوي توکي، مخدره مواد او داسې نور.

په داسې حال کې چې دا سیاسي رقابتونه د پیغام رسولو په حال کې دي‌بهرنۍ نړۍ ته یو شان ښکاري. د بېلګې په توګه، یعقوب ملي راډیو (NPR) ته په یوه مرکه کې له امریکا سره د ښو اړیکو هیله څرګنده کړه او حتی په افغانستان کې یې د اساسي قانون د رامنځ ته کېدو اړتیا "اړتیا" وبلله.[۴۲] همدا راز سراج په خبرو کې‌د CNN د کریستیین امانپور سره، اعلان وکړ چې د طالبانو لپاره، امریکا نور دښمن نه دی (حتی که دوی د امریکا د ارادې په اړه اندیښنه ولري)؛ هغه وویل، دوی غواړي له امریکا او نړیوالې ټولنې سره ښې اړیکې ولري، هغه وویل، "د هغو قوانینو او اصولو پر بنسټ چې په نورې نړۍ کې شتون لري."[۴۳] دا د دې څرګندونه کوي چې د طالبانو بهرنۍ تګلاره په کار ده.

انډریو واټکینز، د افغانستان په اړه یو مخکښ کارپوه، په دې باور دی چې د 2021 کال د اګست څخه مخکې هیبت الله په زیاتېدونکي توګه د کمیټې لخوا واک ته ځنډول شوی و، دا د ډلې د دودیز مشورتي پریکړې کولو پروسې سره په مطابقت کې د مشرتابه افقی شبکه پیاوړې کوي.[۴۴] د طالبانو یو مشر چې ما ورسره خبرې وکړې د رهبرۍ شورا تایید کړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لویه کچه یو مهم رول لري او په ډیری مواردو کې د هیبت الله په مشرۍ د شورا په غونډو کې مهم مسایل په بشپړ ډول بحث او بحث کیږي. د شورا غړي کولی شي د اجنډا توکي وړاندیز کړي او هیبت الله اجازه ورکړې چې دا دود د وخت په تیریدو سره پیاوړی شي.[۴۵] په دې وروستیو کې ځینې اداري تعدیلات معرفي شوي، په داسې حال کې چې اوس په کابل کې یوه لویه کابینه شتون لري (چې ډیری غړي یې د شورا غړي هم لري). په ټولنیزو رسنیو کې ځینې راپورونه ښیي، چې شورا په مبالغه او مبالغه ډول په مبالغه کېدو ده.

داسې انګیرل کیږي چې لومړی وزیر حسن اخند ډیر ناروغه دی، چې د احتمالي ځای ناستي په اړه یې خبرې پیل کړي. تر دې دمه تر ټولو مخکښ کاندید عبدالحکیم حقاني ښکاري چې د طالبانو لوړ پوړی ایډیالوژیک دی. که داسې وشي، د دې ډلې محافظه کاره ډلې به یوازې پیاوړې شي، د ځواک انډول به نور هم بدل کړي.

په کابل کې د نن ورځې سیاسي فضا د حیرانتیا وړ ده چې په کابل کې د تیر حکومت له وخت سره ډیر توپیر نلري. بیا داسې ښکاریده چې غني او عبدالله عبدالله موازي حکومتونه چلوي. د یوه داخلي کارکونکي په وینا چې ما ورسره مرکه کړې، نن ورځ د افغانستان ولسمشرۍ ماڼۍ په اصل کې په څلورو نړدې ودانیو کې فعالیت کوي - چیرې چې د یوې برخې کارمندان نشي کولی د بدن له تلاشۍ پرته بلې برخې ته لاړ شي. د ماڼۍ یوه برخه د لومړي وزیر حسن اخند په واک کې ده، بله برخه د ملا برادر او یعقوب په واک کې ده، دریمه برخه د لومړي وزیر مرستیال مولوي کبیر او وروستۍ برخه د سراج حقاني په واک کې ده.

نو په منځ کې ویشل کیږيسخت دریځي او پراګماتیستان

د وعدو او خیانت سره - نن ورځ د طالبانو په ریښه کې پروت دی. عملی پوهان د راتلو ظرفیت لري

(c) ketabton.com: The Digital Library

په سر کې، که د دوی هڅې خپلو سیالانو ته د دې پیغام رسولو لپاره چې د دوی لید یو اړین دی، بریالي کیږي. د دوی د نړیوالو اړیکو کارول او د بهرنیو هیوادونو سره د اړیکو جوړول، او په ټولیزه توګه د هیواد لپاره د هغې وروسته ګټې ممکن د سخت دریځو دریځ کمزوری کړي. نړیواله ټولنه کولی شي دا اعتدال بشکیل او وده ورکړي، او شاید هغه تشې ډکې کړي چې په خطرناک ډول وده کوي. مګر، په عین حال کې، ستونزه دا ده چې د فرقې ایډیالوژیکي اساس د دې ډلې سره د بې وفایي تورونو او په نړیواله کچه د منلو وړ د اعتدال پسند شهرت له امله پیاوړې کیږي. د سخت دریځو سخت حماقت، د همکاری یا "سفر کولو" په اړه د انزوا او لوړې غوره کول به د ټولو لپاره ناوړه پایلې ولري. په اغیزمنه توګه، پرمخ تلل، د دې ډلې پالیسي د دې ډلو ترمنځ په پخلاینې پورې تړلې ده.

د طالبانو په دننه کې د تصمیم نیونې د حقیقي ارګان بې نظمه ماهیت هر هغه څه چې دوی یې لپاره جنګیدلي او په اغیزمنه توګه د ټولو افغانانو معیشت له خطر سره مخامخ کوي. سخت دریځو او خورا محافظه کارانو یو سخت انحصار رامینځته کړی چې د منځلارو کار او ایډیالونو ته زیان رسوي چې دوی بیرته تخت ته راوړي. په واقعیت کې، په پریکړه کولو باندې اغیزه په مختلفو وختونو کې د مختلفو سرچینو څخه راځي، پرته له کوم اصلي جوړښت. استبدادي سخت دریځي د هغو بنسټونو په جوړولو کې لږ لیوالتیا لري چې استازي او حساب ورکوونکي وي. که څه هم ټولې هیلې له لاسه نه ورکوي، لکه څنګه چې په دوحه کې د ډلې پخواني استازي (چې ډیری یې اوس په کابل کې د کابینې غړي دي)، د بیلګې په توګه، احتمال لري چې د نړیوالې پیژندنې او د اړتیا وړ سرچینو د ترلاسه کولو لپاره د ښې حکومتدارۍ لپاره هڅو ته دوام ورکړي. پانګه اچونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

بيرته راستنيدنه د طالبانو

افغانستان همدا اوس د سخت دريځو د کلکې نيواک له امله په دسيسه کې دی چې د مليونونو خلکو لپاره د لومړنيو مرستو، حقونو او معيشت په لټه کې دی. يوازې هغه مهال چې دا داخلي اختلافات حل شي، هغه د داخلي کار او يا هم د بهرنيو خبرو او ملاتړ له لارې، طالبان کولای شي دا ځل ځان بل څه ثابت کړي. که نه نو، دوی همغه دي چې موږ تل دوی پيژنو.

د داخلي اختلافاتو يو بصيرت مثال هغه څه دي چې د 2022 کال د اګست په لومړيو کې پيښ شوي - په کابل کې يو هدفي بريد چې د طالبانو ايډيالوژيک رحيم الله حقاني وواژه. هغه د سلفي ضد مخکښ شخصيت په توګه پيژندل کيده چې د ISK پر ضد يې فتوا صادره کړې وه. په دې اساس، بيا، د هغه د وژنې لومړی شکمن داعش و. خو کله چې ما په کابل کې له يوه خبريال سره چې په دې اړه يې څيړنه کوله خبرې وکړې، هغه زما سره ځينې په زړه پورې معلومات شريک کړل. ځايي خلکو ورته ويلي وو چې که څه هم دا ربښتيا ده چې حقاني د دغو فتواګانو له امله د هدفونو په لېست کې و، خو د بي بي سي په يوه راپور کې ويل شوي، هغه د نجونو د ښوونځيو د بيا پرانستلو لپاره هم غږيز کمپاين کاوه. هغه په کلکه دا خبره کړې وه چې « په شريعت کې هيڅ توجيه نشته چې ووايي د ښځينه زده کړو اجازه نشته. هيڅ توجيه نشته.» ۴۶ زما منبع وويل چې دا په بشپړه توګه ممکنه ده چې هغه په حقيقت کې د طالبانو په ليکو کې د هغه موقف مخالفانو لخوا وژل شوی وي. دا د دوی لپاره يو اسانه بريد و، ځکه چې هرڅوک پوهيدل چې شک به په ISK باندې راشي. نور هم، داعش به په خوښۍ سره مسؤليت ومني ځکه چې دا د دوی داستان سره سمون لري: د ويره رامينځته کول، او طالبان د بې کفايته ښکارندوی کوي. دا بيا د طالبانو د داخلي ويش په اړه د ننګونو ماهيت دی - وحشيانه او خونړۍ کله چې دا راتيټيږي. د سخت دريځو ډلو تعصب ژوندی دی او د حيرانتيا وړ نه دی. يوازې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا ځل د هغه ګواښ په شاوخوا کې چې دوی يې رامينځته کوي د دوی په مينځ کې د ډير خلاص ذهن لرونکي عناصرو ليد هم په نښه کوي.

البته طالبان خپل يووالی او همغږي ډير جدي نيسي. هغه کسان چې د طالبانو تګلارې له دننه څخه ننګوي له هغوی سره په ځانګړې توګه سخت چلند کيږي. د بېلګې په توګه، د طالبانو پخوانی سفير عبدالسلام ضعيف، د بهرنيو چارو پخوانی وزير عبدالوکيل متوکل او د کوټې د شورا مهم غړی اغا جان معتصم ټول د اختلاف د ښودلو له امله له دندو ګوښه او له دندو ګوښه شول.[47] د محلي مقاومت په اړه، طالبان په دې باور دي چې دوی کولی شي په مؤثره توګه د تاجکستان په دوشنبه کې د ملي مقاومت جبهې (NRF) ګواښ کنټرول کړي. د مزارشريف له سيمې څخه واک ته د دوی راتګ لومړنۍ ننګونه په چټکۍ او اغيزمنه توګه حل شوه.

د مشروعيت په لټه کې: هيبت الله په کابل کې خبرې کوي[48]

لکه څنګه چې طالبان د خپلې بريا دوهمې کليزې ته نږدې کيږي او د امريکايانو وتل، دوی د واک د موازي مرکزونو سره په ګډوډۍ کې پاتې دي چې د کنټرول او نفوذ لپاره سيالي کوي. نو د پريکړې کولو پروسه لاهم ګډوډي ده. په هرصورت، دوی په بشپړ ډول د دې حقيقت څخه خبر دي. لکه څنګه چې دوی د دوو لسيزو مبارزې وروسته کابل ته د بيا راتګ لپاره جدي وو، دوی د يو پياوړي حکومت جوړولو لپاره جدي دي چې د نړۍ لخوا پيژندل شوي. په دې اساس، دوی ستراتيژيک کول او د چک ليست بندول پيل کړي ترڅو خپل ليد يو ځل او د تل لپاره ژوند ته راوړي. د 2022 کال د جون په 30، دوی د 3,500 څخه تر 4,000 غړو يوه ډله ايزه غونډه د کابل پوليتخنيک پوهنتون کې جوړه کړه، چې د ديني عالمانو او قومي مشرانو څخه جوړه شوې وه، ټول د طالبانو د پاکولو لپاره راټول شوي وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکومت او خپلې ملي پالیسۍ پیاوړې کوي او خپل حکومت رسمي کوي. هرې ولسوالۍ ته د ولایتي استازو تر څنګ دوه دیني استازي او یو قومي مشر ورلیږل شوی و. موخه یې د یووالي او ثبات ټینګول او په عمده توګه د اقتصادي او ټولنیزو مسلو د اجنډا په اړه بحث کول او د دوی اسلامي حکومت به څنګه حل کړي. د خپلو لویو لیدونکو سربیره، دا کنفرانس د بل دلیل لپاره ځانګړی و: د دې میلمه. د لومړي ځل لپاره د طالبانو مشر ملا هبت الله په کندهار کې خپل عادي استوګنځای پرېښود او کابل ته یې د ځانګړې مراسمو لپاره قدم واهه. سره له دې چې د ستر مشر په توګه او د دراني له مهمې قبیلې سره تړاو لري، هبت الله پخپله د نورزیو له فرعي قبیلې څخه دی، چې پخوا په افغانستان کې د واک په جوړښت کې ډیر لږ استازیتوب شوی و، نو دا د هغه لپاره خورا مهم شی و. حتی د طالبانو د تحریک بنسټ ایښودونکي ملا عمر هم هیڅکله په کابل کې یوې عامه غونډې ته وینا نه ده کړې.

نړۍ په عمومي ډول د دې مفکورې سره عادت شوې ده چې طالبان څوک دي او څنګه کار کوي. د هغه څه برعکس چې ډیری یې باور لري، دوی په حقیقت کې ستراتیژیک او تحلیل کوي - دوی درجه بندي او جوړښتونه لري چې دوی یې تعقیبوي. د هرې بلې ډلې په څیر، دوی یو بل ته غوږ نیسي او د دوی سره د تعقیب په نیت پالنونه جوړوي. نندارتون A—دا غونډه. او، دا د دوی د هدف د پوره کولو لپاره یوازې یو ګام و، چې د داخلي مشروعیت په لټه کې دی او د نړیوالې ټولنې لخوا د منلو وړ دی. که دوی نړیوالې ټولنې ته درناوی ولري یا نه وي، دوی دومره بې باوره ندي چې ورته غیر ضروري وګڼل شي. که هر څه وي، دوی یوازې په دې پوهیږي چې د دوی رژیم ته بهرنۍ تایید څومره اړین دی - یا لږترلږه

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلاص غوړونه نو، دوی جامې اغوندي، هغه رول لوبوي چې لوبولو ته اړتيا لري او ګډې هڅې کوي. په هرصورت، دا د دې معنی نلري چې د دوی داخلي کار په هيڅ ډول د ستاينې وړ دی. دوی په ساده ډول د لوی اقتصادي او بشري بحران سره مخ دي. لکه څنګه چې تمه کيده، دا غونډه د نارينه وو غونډه وه.

په هرصورت، دوی ادعا وکړه چې د ښځو نظرونه په پام کې نيول شوي.همدا رنګه د دوی د درناوي لپاره به د دوی زامن يا ميره وي چې د دوی پيغامونه غونډې ته ورسوي. دا په دې ورځ او عمر کې مسخره ښکاري مګر دوی پدې باور لري. د پام وړ، د نورو مهمو خبرو اترو تر منځ، دوی په افغاني ټولنه کې د ښځو د ځای او د هغوی د راتلونکي په اړه خبرې وکړې. دوی ټينګار وکړ چې ښځې بايد د جامو په اغوستلو کې د جامو قواعد مراعات کړي، او د نارينه خپلوان پرته ټاکلي فاصلې ته سفر نشي کولی. ښايي د نجونو د زده کړې په اړه په نړيواله کچه تر ټولو پيژندل شوې مسله يوازې په لنډه توګه د يو څو تنو ګډون کوونکو له خوا مطرح شوې وه، پرته له کومې اجماع څخه. که مشروعيت هغه څه وي چې دوی يې په لټه کې دي، لومړی هڅه په ډيری لارو کې نيمګړتيا وه.

امير هبة الله اخندزاده په پښتو ژبه (په عربي ژبه د قرآن کريم د ډيرو آيتونو د تلاوت سربيره) له يو ساعت څخه لږ وخت خبرې کولې.[۴۹] هغه دې غونډې ته د جرګې له ويلو ډډه وکړه او پر ځای يې دا د "د علماوو لويه غونډه" وبلله، چې د حکومت په ملاتړ يې ديني اجماع رامنځته کړه. هغه د طالبانو بريا نه يوازې د افغانانو بلکې د نړۍ د لويې اسلامي ټولنې لپاره د وياړ شيبه وبلله. په ټوله نړۍ کې ځينو سخت دريځو او وسله والو اسلامپالو ډلو په حقيقت کې طالبانو ته په افغانستان کې د واک د بيا راتګ مبارکي وويله، خو دا تريخ حقيقت دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

په تسلیمولو کې پاتې راغلی دا دی چې هیڅ یو مسلمان اکثریت هیواد د لیکلو وروستي وخت (جنوري 2023) کې رژیم په رسمیت نه دی پیژندلی.

نوموړي د نجونو د ښوونځیو پرله پسې تړلو یادونه ونه کړه او هغه اقتصادي ستونزو ته یې اشاره ونه کړه، چې هېواد یې پر مخ وړي. په حیرانتیا سره، هغه د ISK په اړه کومه مستقیمه نیوکه نه ده کړې حتی کله چې د ISK ځینو اورپکو هڅه کوله چې دا غونډه په نښه کړي. د هغه لومړنی پیغام دا و چې طالبان به د اسلامي شریعت په تفسیر کې جوړجاړی ونه کړي او دا نظریه به د عملیت پر ځای د طالبانو سیاستونه تعریف او پرمخ وړي. هغه نړیوالې ټولنې ته د اسلامي امارت د مشروعیت د نه پیژندلو په خاطر نصیحت وکړ، خو په افغانستان کې دننه او په جلاوطنۍ کې د سیاسي مخالفینو لپاره یې ډېر مناسب وباله او ټینګار یې وکړ چې د طالبانو عفوه چې مخکې اعلان شوې وه، دوام لري.[50] د اقتصاد په اړه، هغه د نړیوالو او پرمختیایي مرستو په اړه شکمن وباله او په داخلي سرچینو تکیه یې ټینګار وکړ. دا د هغه څه مخالف دی چې د اقتصاد په برخه کې د طالبانو وزیران د پروژې په لټه کې دي. یا هغه ته د موضوع په اړه ښه معلومات نه دي ورکړل شوي یا هغه ډېر پام نه کوي. په هر حال، غونډه د ملا هبت الله په بیعت سره پای ته ورسیده. د هغه د وینا څخه یو څو مستقیم نقلونه د هغه د اوږد مهاله او پراخو اهدافو په اړه مهم بصیرت وړاندې کوي:

طالبان د شریعت په پلي کولو نه پوهیږي خو علما په دې پوهه لري.
هرڅوک باید په دې برخه کې د دوی اطاعت وکړي، نه یوازې د افغانستان علماء
یو اسلامي رژیم به بریالی وي خو مشري به هم په غاړه واخلي‌د نړیوالې مسلمانې ټولنې لپاره مهم رول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اجراییه څانګه باید په ټول هیواد کې شرعي قوانین پلي کړي او خلک باید په خپل ورځني ژوند کې د دې قوانینو اطاعت او پلي کړي. قضایه قوه باید د اسلامي اصولو پر بنسټ عدالت تامین کړي. هیڅ جزا یا مجازات د محکمې له حکم څخه بهر نه اجرا کیږي.

په داسې حال کې چې زه د حکومتدارۍ په اړه ډېره پوهه نه لرم، موږ باید خپل ځان اداره کړو، نه دا چې نور یې پر موږ حکومت وکړي. نور هېوادونه نه غواړي چې موږ خپلواک واوسو او تل یې زموږ په کورنیو چارو کې لاسوهنه کړې ده. اوس د دې وخت دی چې موږ بشپړ کنټرول واخلو.[51]

د طالبانو پراګماتیک عناصر څه دي؟

له خبریال کیتی سره په خبرو کېګینن، چې د افغانستان په اړه یې له دریو لسیزو څخه زیات وخت او تخصص لري، هغې له ما سره د طالبانو د داخلي سیاست په اړه یو لړ په زړه پورې معلومات شریک کړل.[52] بل غربي ژورنالیست نه‌طالبان تر هغې ښه پوهیږي. لکه څنګه چې ګنن ټینګار کوي، "طالبان یو واحد نه دی." په حقیقت کې، دوی مختلف نظرونه او شالیدونه لري چې دوی یې بڼه کړي، لکه څنګه چې د دې کار په اوږدو کې بحث شوی. ګنن استدلال کوي: "طالبان په خپلو لیکو کې ډېر پراګماتیستان لري، مګر په داسې ډول چې لویدیځ نه پوهیږي." ګنن د طالبانو د مشرتابه په حلقه کې د هغو ویشونو په اړه خبرې وکړې چې د دوی پریکړه کولو ته دوام ورکوي. ګنن وایي، د ملا یعقوب، ملا برادر، سراج الدین حقاني او خیرالله خیرخواه په ګډون د دې ډلې عملداران له کندهار څخه د لاربښوونو له لړۍ سره مخ په زیاتیدونکي ناخوښۍ سره مخ دي. بې وفایي د دې ډلې لپاره اختیار نه دی، مګر دوی یوه تګلاره جوړه کړې ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

په الوتنه کې يو ډول: "له کندهار څخه د ځينو فرمانونو له پامه غورځول،" لکه څنگه چې ګانون دا بيانوي. ځينې پريکړې په ساده ډول نه پلي کيږي. هغې ومنله چې "دا د حکومت د چلولو لپاره دوامداره لاره نه ده،" او "د داسې ښکاره مشرتابه ويش سره، طالبان به د ځان لپاره د يوې باثباته راتلونکې جوړولو لپاره مبارزه وکړي." نو داسې نه ده چې طالبان له خپلو نيمګړتياوو خبر نه دي. دوی په ساده ډول نشي کولی د دوی د مشرتابه درجه بندي له مينځه يوسي.

د افغانستان د واقعيت يو بل اړخ چې ګنن يې په زړه پورې خبرې وکړې، د طالبانو او د هغوی د ملاتړو تر منځ ژور نظر دی چې غربي لارې د افغاني کلتور او نورمونو مخالف دي. البته د دې مفکورې تر شا اوږد تاريخ شتون لري. د پيړيو په اوږدو کې د هر لوري څخه د مداخلو او يرغلونو لړۍ دا مفکوره ټينګه کړې ده. دا ډول ذهنيت محتاط چلند ته اړتيا لري. ګنن د افغانستان، افغانانو او طالبانو په اړه د لوېديځ د پرله پسې نه پوهاوي له امله اندېښمن دی. هغه يقينا په دې ارزونه کې يوازې نه ده.

طالبان خامخا د يووالي د ساتلو لپاره مبارزه کوي او د ايډيالوژيکو مسلو هاخوا په ډيرو کچو کې درزونه ليدل کيږي. د طالبانو د کابينې د يوه بانفوذه غړي، ملا نورالدين ترابي په وينا، پنځه مهمې مسلې د طالبانو مشران د شپې په تياره کې ساتي: الف) د هيواد د چلولو لپاره کافي اقتصادي سرچينې له کوم ځای څخه پيدا کيدای شي؟ ب) ايا اکثريت افغانان به د طالبانو نوی حکومت ومني؟ c) ايا نړيواله ټولنه به د طالبانو حکومت په رسميت وپيژني؟ d) څنګه کولی شي وړ کسان چې طالبانو ته وفادار هم وي د حکومت چلولو ته جذب شي؟ e) څنګه کيدای شي د طالبانو ډيری غړي چې د ټاکل کيدو په تمه دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

په مهمو دولتي پوستونو کې ځای پر ځای شي، او هغه کسان به څه ډول غبرګون وښيي چې دوی يې تر لاسه نه کړي؟[۵۳]

ترابي دغه اندېښنې له پاکستاني ژورنالېست حبيب اکرم سره شريکې کړې، چې د ۲۰۲۲ کال په وروستيو کې يې د طالبانو په اړه په يوه معلوماتي کتاب کې خپرې کړې. ترابي ورته وويل، چې طالبان په خپل منځ کې له يووالي نه لرې دي، خو د اختلافاتو جديت ته په کتو سره، داخلي شخړې ډېرې دي. ناشونی هغه د حکومت د چلولو لپاره له پاکستانه د مرستې غوښتلو اختيار هم رد کړ، له دې وېرې چې پاکستان د طالبانو له لارې افغانستان نيولی دی.[۵۴] په حقيقت کې له پاکستان سره اړيکې يوه بله لويه مسله ده چې طالبان سره ويشي. پاکستان د افغانانو په منځ کې ډېر بد شهرت لري، په شمول د ډېری - که ډېری نه وي - طالبان. پاکستان ته د طالبانو د حکومت له لومړنيو رسمي غوښتنو څخه يوه دا وه چې په کابل کې د پرمختګونو د پوښښ لپاره پاکستاني خبريالان ونه لېږي. له اسلام اباد سره خبرو ته د پاکستاني طالبانو د هڅولو په برخه کې د کابل بې کفايته ملاتړ او د پاکستان – افغانستان پر پوله منظمې نښتې او نښتې د دې بې باورۍ انعکاس دی. دا د دې نه انکار نه دی چې پاکستان د بغاوت په کلونو کې له افغان طالبانو سره د پام وړ مرسته کړې - مګر دا هم ريښتيا ده چې تقريبا په ورته وخت کې يې د طالبانو سره په ښه توګه بد چلند کړی.

په نهايت کې، د ټول شموله حکومت په اړه دا بحث هم د طالبانو په فکر کې دی. دا هغه څه دي چې د ماليې د وزير ګل اغا اسحاقزي په مشرۍ د ملا برادر او د "هلمند ډلې" چې د کندهاري طالبانو په نوم هم پيژندل کيږي، تر منځ د ابتدايي شخړې لامل شو. هلمند د لوی کندهار د يوې برخې په توګه ليدل کيږي (که څه هم دا اوس له کندهار سره نږدې جلا ولايت دی). د ماشومتوب په توګه

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

د ملا عمر ملګری او د طالبانو د لومړي حکومت (۱۹۹۶-۲۰۰۱) پر مهال له هغه سره په همدې کور کې اوسېده، اسحاقزی پر ملا هبت الله هم د پام وړ نفوذ لري. دا "هلمند ډله" ادعا کوي چې "حقیقي" طالبان دي او په دې باور دي چې یوازې زاړه ساتونکي او وفادار طالبان په حکومت کې د شاملیدو مستحق دي. برادر د یو پراخ بنسټه حکومت لپاره قضیه جوړه کړه، د تسلیم کولو ننګونې په پام کې نیولو سره چې طالبان ورسره مخ دي. د ډېرو رسنیو له راپورونو سره سم، شخړه لفظي شخړه وه او ملا هبت الله ته یې شکایت وکړ، چې ملا برادر د دواړو لورو د جلا ساتلو لپاره مداخله وکړه.[۵۵]

دا اوازې چې د "هلمند ډلې" تر منځ لا هم جریان لري دا دی چې ملا برادر د هغو لړو کسانو په ډله کې دی چې د 2020 کال د طالبانو او متحده ایالاتو د تړون له دریو پټو ضمیمو سره محرم دي. د نړیوالو تروریستي ډلو په اړه د معلوماتو د شریکولو سربېره، په ضمیمو کې داسې انګیرل کیږي چې د ټول شموله حکومت ماډل او همدارنګه د ګاونډیو سره د طالبانو د اړیکو لارښوونې شاملې دي.[۵۶]

لکه څنګه چې په وروستي فصل کې بحث شوی، د نړدې ګاونډیو او همدارنګه د خلیج هیوادونو سره د طالبانو اړیکې هم د طالبانو ترمنځ د سختو اختلافاتو لامل کیږي. دا باید د حیرانتیا خبره ونلري چې کندهاري طالبان د خپلو اړیکو د جوړولو لپاره د ختیځ او نفوذ لرونکي مسلمان اکثریت هیوادونو ته ډېر تکیه کوي. په داسې حال کې چې ترکیه او قطر په افغانستان کې د اقتصادي ګټو د ترلاسه کولو لپاره خپلې پراخې هڅې سره یو ځای کوي، متحده عربي امارات، ایران او پاکستان هم خپل قوي لابیونه په کار بوخت دي. چین کولی شي نورو ټولو ته مخه کړي مګر د تل په څیر دا خپل کارتونه خپلې سینه ته نږدې ساتي. په دې سیمه ایز څواک کې نسبتا نوی داخل شوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوبه د ازبکستان ده. دا طالبان "د يو حقيقت په توګه ګوري چې بايد وي‌ومنل شي، او افغانستان د منځنۍ اسيا د يوې نه بېلېدونکې برخې په توګه ګوري.[۵۷] دا اندازه کول ګران کار دی، خو ډيری ازبک طالبان په مثبت نظر ګوري. د ۲۰۲۲ کال د جولای په مياشت کې د سمرقند لوی جومات ته د طالبانو د بهرنيو چارو وزير متقي سفر او هلته يې د خلکو تود هرکلي – چې ډېرو ازبکانو يې هڅه کوله له ده سره عکس واخلي – هغه څه وو چې ازبک امنيت يې تمه نه درلوده.[۵۸] هغه څه چې دلته د يادولو وړ دي هغه دا دي چې هر ډول ګټه چې د ازبکستان په څير هيوادونه ترلاسه کولی شي بالاخره د طالبانو مثبت لوري ته د هڅولو لپاره کارول کيدی شي.

د مخه لاره

نړيوال‌ټولنې دا روښانه کړې چې د بشځو حقونو ته بايد لومړيتوب ورکړل شي مخکې له دې چې طالبان هر وخت د مشروع يا د هغه تاييد وړ وګڼل شي چې دوی يې غواړي - پرته له هر اړخيزه، داسې ښکاري چې هيڅ بدلون نه دی راغلی، نو ولې دا ادعا کوي؟ ښه، طالبان يو خوشبينه ډله، او په يقيني ډول ژمن دی. شايد حقيقت دا وي چې دوی به هيڅکله هغه مشروعيت ترلاسه نکړي چې دوی يې احساس کوي چې دوی يې مستحق دي. په هرصورت، دوی د دوی نوم ته د لسيزو بد شهرت لري. د دوی د بدلون لپاره به اساسا د بشپړ هويت ترميم ته اړتيا وي —— او داسې بريښي چې دا حقيقت هره ورځ دوی ته په ويره کې خورا څرګند کيږي. پوښتنه دا ده چې ايا دوی به د پيژندلو په بدل کې هغه قربانۍ ورکړي چې دوی ورته اړتيا لري؟ ايا دوی له خپلو تېرو تېروتنو څه زده کړي؟ ايا د دې چانس شته چې دوی د ډيپلوماسۍ او خبرو اترو ټوله هڅه پريږدي او هيواد يې د اقتصادي بحران ژور ډوب کړي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

هبت الله د کابل پولیتخنیک په غونډه کې په خپله وینا کې داسې نظر څرګند کړ چې طالبان به احتمالاً هغه سیاستونه "دوه چنده" کړي چې دوی د کورني او نړیوال مشروعیت د ترلاسه کولو مخه نیسي. د طالبانو د کابینې ډېرى وزیران له دې تګلارې حیران او ناهیلي هم شول، خو په عام محضر کې یې له ویلو ډډه وکړه. د امریکا لخوا په ټول هیواد کې د بشري او اقتصادي ناورین له امله د دوی په ملیاردونو شتمنۍ کنګل شوې، په کابل کې د طالبانو ځینې مشران په دې پوهیږي چې اوس د دې وخت دی چې تارونه یو څه نرم شي. په مقابل کې هبت الله ټینګار وکړ چې دوی به له هر ډول بهرنۍ نیوکې سره سره خپل ماموریت پرمخ وړي. نو د طالبانو په منځ کې اختلافات ورځ تر بلې په څرګندیدو دي (د بیلګې په توګه د ۲۰۲۳ په فبروري کې د سراج انتقادي وینا). د دوی په منځ کې سخت دریځي، د هبت الله په مشرۍ، غواړي چې خپل بنسټپالنې ته وفادار پاتې شي او د نړیوال انزوا له پایلو سره مخ شي.

په داسې حال کې چې لوېدیځ خپلو غوښتنو ته ژمن دی، طالبان د خپلو انتخابونو بیا ارزونه کوي. دوی شاید هڅه وکړي: دوی د حکومتدارۍ د ښه کولو لپاره کمیټې رامینځته کوي او د خپلوانو او فساد مخنیوی کوي، مختلف نظرونه بحث کوي او حتی مستقیم ووایی چې هغه مسلې چې نړۍ یې په اړه خورا اندیښمنه ده له پامه غورځول کیږي نه بلکه په احتیاط سره بحث کیږي. برسېره پر دې - د دوی د اوسني واقعیت یو له خورا مهم اړخونو څخه - دوی د افغان اتباعو او ګاونډیو هیوادونو دواړو ته ویلو ته دوام ورکوي چې دوی سوله او امنیت غواړي. دوی تسلی ورکوي - که څه هم ډیرى وختونه منافقانه او په خپل منځ کې په تضاد کې - ټینګار کوي چې دوی دلته د جګړې لپاره ندي بلکې د خپل هیواد لپاره د نوي ژوند د رامینځته کولو لپاره راغلي دي چې د افغانانو لخوا د افغانانو لخوا رامینځته شوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

TALIBAN.GOV

په نهایت کې، دوی یوازې د بنچ څخه د وتلو سره قناعت نلري - دوی په لوبه کې دي، او غواړي چې ورته چلند وشي. د دوی کار د 2021 په اګست کې پای ته نه و رسیدلی — دا یوازې پیل شوی و.

هغه خبرې چې ما د متحده ایالاتو له یوه پخواني لوړ پوړي چارواکي سره کړې وې دلته اړوند دي. دا د امریکایي چارواکي او عباس ستانکزي، سلام حنفي (اوس د لومړي وزیر مرستیال)، ملا ضعیف (په اسلام اباد کې د طالبانو پخوانی سفیر) او سهیل شاهین (د دوحې په دفتر کې د طالبانو ویاند) تر منځ د کافي میز د خبرو کیسه ده. هغه وخت چې د دوحې خبرې اترې پیل شوې وې. د متحده ایالاتو چارواکو تاثر دا و چې څلور واړه هلکان سره له دې چې دوی په څمکه کې ښه کار کوي، پو هیدل چې دوی نشي کولی امریکا ته ماتې ورکړي. دا یو خندړ و. خو د طالبانو پراګماتیک عناصرو په دې خبره نه ژړل؛ دوی پو هیدل چې په افغانستان کې د واک شریکولو فورمول کیدای شي چې د ټولو لپاره کار وکړي. چارواکي یادونه وکړه چې د خبرو اترو له لارې د سړي شخصیتونه څنګه روښانه شوي، په ځانګړې توګه ستانکزي څنګه د طنز احساس درلود. هغه یو "بې لاري توغندی" و، چې شاید له همدې امله هغه ته وروسته د پام وړ موقف نه و ورکړل شوی - همدارنګه، د هغه شهرت د یو ادعا شوي شراب څښونکي (په سمه یا غلطه توګه) دوام درلود او د هغه سره هیڅ ډول احسان نه کوي. حنفي چې هم حاضر وو، تقریباً مخالف و: په خپلو څرګندونو کې متعصب، پټلی او ډېر جدي. بیا شاهین و، چې ښه انګریزي خبرې یې کولې، نو د ویاند په توګه یې دنده ترسره کوله.

خبرې اترېپه راتلونکي کې بصیرت وړاندې کړل. امریکایي چارواکي د پوځي اډو په جوړولو کې د امریکا د درنې پانګونې په اړه خبرې وکړې او هغوی ته یې د هغه کار په اړه توضیحات ورکړل چې دوی یې لیواله وو- ټینګار یې وکړ چې کله چې طالبان راغلل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

د ځواک په توګه، دوی باید د جنايي ډلو او د ISK په ګډون د ټولو ډول ډول ستونزو سره معامله وکړي. نو، د متحده ایالاتو چارواکي په فرضي ډول وويل: "په پام کې ونیسئ که څه هم موږ پرېږدو، تاسو اړتیا لرئ چې د امریکا څخه وغواړئ چې د تروریزم ضد مرستې لپاره بیرته راشي، او دا اړې زموږ د ګډ هدف لپاره کارول کیدی شي." تکړه ستانکزي په چټکۍ سره ونیوه او په ځواب کې یې وویل: "آه، تاسو غواړئ په چین باندې نظر ولرئ، ښه، دا به موږ سره مرسته وکړي چې په پاکستان باندې نظر ولرو." هغه په دوام وويل، د پوځي اډو له کارولو سره نه موافق او نه هم اختلاف لري، او ویې ویل کله چې طالبان بیرته راګرځي، موږ به تخنیکي ملاتړ او د پوهنې په برخه کې مرسته وکړو. په ډله کې یو بل موافقه وکړه - "تاسو د روسانو څخه غوره یاست، او موږ غواړو له دې څخه ګټه پورته کړو." طالبان په حقیقت کې د دوه اړخیزو ګټو په مسلو کې ښکیل کیدی شي که چیرې دا ښه تنظیم شي.

د دې ټولو بدلونونو سره، د بایډن اداره په دې اړه سخت فکر کوي چې څنګه په رسمي توګه د طالبانو پیژندلو پرته له طالبانو سره ښکیل شي. حقیقت دا دی چې طالبان د افغانستان اصلي حکومت دی، او د بایډن حکومت په مستقیم ډول له دوی سره په مالي او بشري مسلو خبرې کوي، او ځینې استخباراتي شریکول هم روان دي؛ مګر دا دوی نه پیژني او نه یې مني — او خامخا غواړي په رسمي ډول د دې کولو لپاره وروستی وي. د افغانستان لپاره د امریکا ځانګړي استازي توماس ویسټ چې یو فکري ډیپلومات دی، د دفاع وزیر ملا یعقوب انس حقاني، شهاب الدین دلاور او د کابینې د غړو په ګډون د اقتصادي چارو په اړه له ګڼو طالب چارواکو سره کتلي دي. د دې ښکیلتیا څخه ځینې یې د متحده ایالاتو د بهرنیو چارو وزارت په ویب پاڼه کې راپور شوي.[59] پداسې حال کې چې متحده ایالات په زړه پورې نور انتخابونه په پام کې نیسي، نور یې دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګام پورته کول: ترکان، روسان، پاکستانیان او چینایانپه کابل کې د "سفارتونو" وده. خبرې اترې نه دي بندې شوي، بلکې په تمرکز کې لا زیاتې او پراخې شوې دي. د امریکا او د هغې د متحدینو لپاره، تر ټولو مهمه خبره دا ده چې دا یقیني کړي چې افراطي ډلې لکه داعش او القاعده به وده ونه کړي - او داسې ښکاري چې لږ تر لږه د ځینو بیانونو له لارې، چې طالبان غواړي ژمنې پوره کړي. دوی په دې مسله جوړه کړه. د ۲۰۲۲ کال د جولای په ۳۱مه په کابل کې د سي آی اې د بې پیلوټه الوتکې برید چې د القاعدې مشر ایمن الظواهري یې وواژه او د طالبانو خاموش غبرګون ښیي چې طالبان شرمېدلي دي. د رسنیو راپورونو په ډاګه کړه چې د سراج حقاني تر څنګ یوازې یو څو کسان چې د هغه کوربه و، داسې کومه نښه درلوده چې الظواهري د کابل په لور حرکت کوي، خو ځینې نور دا د تصور وړ نه بولي چې د طالبانو مشرتابه د هغه له شتون څخه خبر نه وو. یو نظر دا دی چې پاکستان له امریکا سره د خپلو خرابو اړیکو د بیا راژوندي کولو لپاره مهم استخباراتي معلومات شریک کړي چې د برید لامل کیږي.60 سره له دې،د امریکا د تروریزم سره د مبارزې چارواکي په دې باور دي چې القاعده "د امریکا له وتلو وروسته په افغانستان کې خپل حضور نه دی جوړ کړی،" او دا ترهګره ډله لا هم "د دې وړتیا نه لري چې له دغه هیواد څخه د متحده ایالاتو پر ضد بریدونه وکړي."۶۱ دا ارزونه ملاتړ کويطالبانو ویلي، چې هېڅ ترهګرې ډلې ته به اجازه ورنه کړي، چې د دوی خاوره وکاروي
په بهر کې د ترهګریزو فعالیتونو لپاره.

د افغانستان د بهرنیو چارو وزیر امیر خان متقي په داسې حال کېد ۲۰۲۲ کال د جولای په میاشت کې په تاشکند کې په یوه نړیوال کنفرانس کې د نوي حکومت د نړیوالو په رسمیت پیژندلو دوسیه جوړه کړه، د خپل حکومت په پرله پسې ژمنو یې غږ وکړ چې د ګاونډیو هیوادونو امنیت ته به اجازه ورنکړي.۶۲ د طالبانو تګلاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنهد طالبانو

تر هغه چې کابل پورې اړه لري په دې برخه کې بدلون نه ښکاري.

په هرصورت، دا هم مهمه ده چې د هبت الله د وینا له لارې د طالبانو د پالیسی اوسنۍ لار تعقیب کړي. په کابل کې د هغه خبرې چې په دې څپرکي کې تر بحث لاندې نیول شوې وې، د هغه د نظریاتو په اړه بصیرت ورکوونکی ثابت شو. هغه اشاره وکړه چې مسلمان هېوادونه باید له بریا وروسته طالبانو ته سترګې په لار وي. په هرصورت، طالبان ځانونه د الهی تحفیل شوي فاتحانو په توګه ګوري، د اسلامي حکومت لپاره یوازینۍ او یوازینۍ نمونه، د دوی د ښکاره تقدیر بڼه. نړیوال لیدونکي، د پوهیدو وړ او تمه کیږي، په تاوان کې دي چې دا څنګه تشریح کړي. په هرصورت، د متحده ایالاتو یوه استخباراتي چارواکي ما ته یو څه بصیرت راکړ او ویې ویل چې موږ ټول هغه څه ویلای شو چې د دې وینا پر بنسټ دا دی چې هیبت الله روغ دی او د هغه مشرتابه د هغه په ارزونې کې ګواښ نه کوي - اساسا، هغه شاوخوا پټ دی.

دا فصل د شواهدو ټوټې وړاندې کړې چې ممکن د یو بل سره په تضاد کې وي،که څه هم زما موخه دا ده چې ټول معتبر معلومات وړاندې کړم چې زه کولی شم د بیلابیلو سرچینو څخه راټول کړم. تر ټولو مهمه دا چې حقیقت دا دی چې طالبان په طبیعي ډول د متضادو خلکو یوه ډله ده چې په پیچلتیا کې ککړ دي. لاندې فصلونه څیړي چې د دې تناقضاتو څخه څه شی رامینځته کیږي او له هغه ځایه چیرته ځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

4

دیوبندیت، اسلام او د طالبانو مذهبي روایات

د اسلامي نړۍ د تاریخ په اوږدو کې، اسلام په مختلفو ټولنو کې په مختلفو بڼو کې څرګند او فعالیت کړی دی. دیني عالمان او پادریان د مختلفو سلطنتونو د واکمنۍ له لارې په مختلفو سیمو کې د لوی نفوذ څخه برخمن دي، په داسې حال کې چې د عرفان یا عرفان (روحاني پوهه) د ډیرو مسلمانو هیوادونو په کلتوري منظرو کې تلپاتې اغیزه کړې. د سویلي اسیا قضیه په ځانګړې توګه په زړه پورې ده، چې دا دوه جریانونه په ټولنه کې ژوره ننوځي، په پیچلي توګه سره یوځای کیږي او کله ناکله، خوړا د اختلاف وړ. تر نن ورځې پورې، په سیمه کې د اسلام شتون خورا پراخ دی، چې په ساده ډول د بیان کولو په پرتله ډیر مخالف دی. له بده مرغه، دا تنوع د لسیزو اوږدې جګړې له خونړیو نښو څخه نه دی پاتې شوی چې په ګډوډۍ او تاوتریخوالی کې ډوب شوی، د پراخې سیمې بشپړتیا تهدیدوي او د مذهب یو ځلي ځلانده میراث د ګډوډۍ او ترهګرۍ سره بدلوي. تر دې هم بده دا ده چې دا شخړه نن ورځ په داسې حال کې روانه ده چې د زغم او سوله ایز ژوند مخه نیسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ریښتیا ویجاړونکي ډول. د دې څو اړخیزه کیسې لاندې د پېچلتیا د ښه پوهېدو لپاره، دا د تاریخي شرایطو څېړنه او تحلیل ارزښت لري چې د نننی افغانستان په جوړولو کې یې مرسته کړې.

ځینو به ویل چې طالبان تر بل هر څه زیات مذهبي سازمان دي. ایا دا سمه ده، که څه هم؟ دوی کولی شي په سمه توګه د یوې سیاسي ډلې یا اورپکو په توګه تشریح شي. فرانسوي پوه اولیور رای وړاندیز کوي چې په داسې حال کې چې طالبان په ځینو مسلو لکه د ښځو په اړه د لاس وهنې لپاره لیواله نه وو، دوی د ځواک د اډې د ساتلو لپاره خورا ګټور وو.[1] د طالبانو کارول، او له دین سره اړیکه له اوږدې مودې راهیسې یوه ژوره پیچلې ده، چې له جنجالونو ډکه ده. البته، یو څوک نشي کولی د دې ډلې په تیر، اوسني یا راتلونکي باندې پوهیدل پیل کړي پرته له دې چې لومړی د مذهبي ایډیالوژۍ اعتراف وکړي چې د دوی فعالیتونو ته وده ورکوي. راځئ چې اوس د دوی د مذهبي ذهنیت لومړني اساس وګورو، مخکې لدې چې دا معلومه کړو چې دا څنګه رامینځته شوی او په پروسه کې څه ننګونې دي. موږ باید لومړی د دې ډلې په اسلامي ریښو پوه شو ترڅو پوه شو چې دوی څنګه خپل فکري روحاني مشروعیت ترلاسه کړ او خپل بنسټ یې جوړ کړ. دا د یوې لویې مسلې برخه ده - په اسلامي نړۍ کې د اسلامي دیني مطالعاتو انحطاط او همدارنګه د اسلامي اصولو سیاسي کول.

طالبان د اسلام د سني فرقې پیروان دي، او په ځانګړې توګه د حنفي فکر، د سني مذهب له څلورو فرعي فرقو څخه یوه ده. په دې منځ کې، دوی په جنوبي اسیا کې د دیوبندي فکر په نامه د یوې سیاسي برانډ سره هم تړاو لري - د نولسمې پیړۍ څخه د سویلي آسیا د سیاست د مذهبي ایډیالوژۍ نسبتا نوی بڼه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پيرېږي.2دا مهمه ده چې د طالبانو تحرک ته وګورو او پوه شو چې د دوی د ايډيالوژۍ څخه پيل کيږي - پدې کې د دوی روح دی. پداسې حال کې چې دې ډلې ته د افراطيت په سترګه کتل کيږي، خلک اکثرا د دوی اسلامي ليبل ته پام نه کوي، دا د دوی د دين سخت تفسير دی چې دوی يې هر څه کوي، لکه هوا چې دوی تنفس کوي. په سيمه او د سويلي آسيا په شرايطو کې په ځانګړې توګه، دا مذهبي بنسټ خورا مهم دی.

ديوبنديز او احياء پرست اسلام[3]

ديوبنديز څه شی دی؟ دا لږ پېژندل شوې نظريه او د هغې پيروان اکثرا زموږ د تلويزيون په سکرينونو کې نه ويل کيږي، مګر دا دوی لږ مهم نه کوي. لومړی، موږ د ديوبنديزم درک نه شو کولی که موږ دا د سويلي آسيا له شرايطو څخه جلا کړو، که نه نو د معما يوه لويه او خورا اړينه برخه ورکه ده. ديوبنديت د يوې مذهبي ايډيالوژۍ په توګه په سويلي آسيا کې رامينځته شوی چيرې چې ډيری پيروان يې متمرکز دي. د اسلامي سياسي فکر دغه کړۍ په ۱۸۶۶ کال کې د هند له پلازمېنې څخه شاوخوا سل ميله لرې په يوه مدرسه کې چې د دارالعلوم ديوبند په نوم يادېږي زېږېدلې ده. د دې مدرسې دوو بنسټګرو څو کاله وړاندې د انګرېزانو پر ضد په ناکام بغاوت کې برخه اخيستې وه.4دې ډلې بې له شکه له هغه وخت راهيسې ډيری بدلونونه تجربه کړي، او بالاخره، لکه څنګه چې دا شوه.په سعودي عربستان او د خليج په سيمه کې په زياتيدونکې توګه په سپانسرانو پورې تړلې، د دې ډلې ډلې هم د ډيرو بنسټپالو فکرونو او چلندونو قرباني شوي.

د استعمار د پښو د نښو داغونه لا تر اوسه د نړۍ په کچه نه دي پټ شوي. نن ورځ د مذهبونو ترمنځ اړيکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

بنسټپالنه او امپرياليستي فعاليت د دې ډول ډلو د منشا او د هغوی د هڅونې په څېرنه کې د يو مهم ارتباط په توګه کار کوي. استعمار په ځانګړې توګه د سويلي آسيا په علماو او ديني فکر باندې ژوره اغيزه درلوده چې بالاخره به د "اسلامي" ټولنيزو - سياسي لوبغاړو لخوا د يوې پيړۍ څخه زيات عمل تعريف کړي. دا مفکوره چې استعمار اسلام فاسد کړی و، د امپرياليزم ضد اسلامي بيارغونې ايډيالوژۍ رامينځته کولو لامل شو چې بالاخره يې د ملتپالنې بڼه واخيستله او بيا يې اسلامپاله، پرمختګ وکړ. دا موږ د بيا ژوندي خوځښتونو زيړون ته رسوي. د وخت له سياسي حالت څخه د ناخوښۍ له امله، دې ډلو د ټولنې د زخمونو د درملنې لپاره مذهب ته مخه کړه، پدې باور چې د دين نوي تعبيرونه درملنه کيدی شي. ديوبنديت د نولسمې پيړۍ په وروستيو کې د برتانوي استعمار سره د هند د مايوسۍ محصول و. شلمې پيړۍ ته په ګړنديتوب او د طالبانو په راڅرګنديدو کې موږ د سياسي، کلتوري او اقتصادي امپرياليزم محصول وينو - شوروي يرغلګر، د سعودي پټروډالران، د پاکستان د مدرسو تعليم او امريکايي وسلې.

په جنوبي اسيا کې دا يو منل شوی حقيقت دی چې اسلام سيمې ته د صوفيانو له لارې راغلی، چې د فقهې له کوم يوه مکتب سره يې تړاو نه درلود، بلکې د عقيدې په اړه يې نرم او صوفيانه چلند درلود.

ديوبنديان د سنيانو يوه فرعي ډله ده، مګر دا د هغې په پرتله خورا پيچلې ده. په سنيزم کې، د سختو سلفيانو څخه تر لږ سخت ديوبنديانو پورې، بريلويانو ته، چې يو صوفي متعصب، نسبتا ډير پرمختللی ګروپ دی، پراخه لړۍ شتون لري. ديوبنديانو په پای کې د بدعت ضد دريځ خپل کړ چې په پايله کې يې له خپلو بريلوي سيالانو سره په ژوره سيالي کې څرګند شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ديني روايتونه‌د طالبانو

دواړه په برتانوي هند کې په مذهبي بنسټونو کې ريښې درلودې. دا تاريخي اړيکه اوس په پراخه کچه منل شوي مفکورې لامل شوې چې ديوبنديان په دې توګه د صوفيانو ضد دي. په حقيقت کې دا ادعا چې ديوبنديان په طبيعي ډول د صوفي ضد دي لږ وزن لري. د پيژندنې لاندې پيچلتيا د هر يو په انفرادي ډول او کله چې د يو بل سره په ټکر کې وي نور معاينه کوي. د بحث ريښه په دې کې ده چې طالبان څنګه ځان وپيژني - او په اصل کې، د دوی د ديوبندي ريښو سره سره، د دوی دريځ اکثرا د دوی په واقعيت کې راځي. په ساده او مستقيمو اصطلاحاتو کې، طالبان حنفي سني دي چې د سلفيت او وهابيت د اغيزو پور اخيستونکي اړخونه لري، د ديوبندي مدرسو ته د سعودي د نفوذ څخه منته - مګر دوی لاهم حنفي دي..5د دوی نظرياتي کرښې‌کله چې دوی د القاعدې په څير د بهرنيو ترهګرو ډلو سره مخ شوي وو، خندا پيل شوه.[6] طالبان، لکه څنګه چې موږ شاهدان يو، هر هغه څه چې دوی يې کولی شي په اسانۍ سره واخلي. دا موږ دې حقيقت ته په ګوته کوي چې د دوی ايډيالوژيکي اساس په مبهم ډول تشريح کيدی شي. دين او کلتور دواړه د دوی تل بدليدونکي هيلې سره سمون لري. يوازينی ريښتينی ثبات د دوی پای هدف دی. پروفيسور باربرا ميټکالف، د دې پوهنتون مخکښ پوه

د ديوبندي مکتب فکر په سمه توګه وايي:

> هغه څه چې شايد د ديوبند ډوله حرکتونو په اړه خورا د پام وړ وي دا دی چې سياست تر کومه حده يو خالي "بکس" دی چې په مناسب او عملي ډول ډک شوی دی پدې پورې اړه لري چې په کوم حالت کې غوره کار کوي.[7]

دلته د يادونې وړ ده چې د طالبانو د افغاني او پاکستاني نښو ترمنځ د پام وړ ديني توپيرونه شته. د پوهانو سره زما د مرکو پر بنسټ

(c) ketabton.com: The Digital Library

بيرته راستنيدنه‌د طالبانو

پاکستان، پاکستاني طالبان نن داسې احساس کوي چې دوی نور د ديوبنديانو له علم او ډسپلين سره نه پيژني. د ديني عملونو له نظره، دوی په ساده ډول هغه څه نه دي چې د ديوبنديانو په توګه له دوی څخه تمه کيده. پاکستاني طالبان بنسټپاله دي چې ډېر خپلواک فکر لري، د دوی مذهبي چلند له قبايلي کلتور سره په تړاو کې ځانګړی دی. که څه هم دوی په ديوبنديانو پورې تړلو مدرسو کې ديني زده کړې ترلاسه کوي، نه د دوی استازيتوب کوي او نه په عملي توګه له دوی سره سمون لري. په دې توګه ديوبنديت اوس د پاکستاني طالبانو لپاره اړين نه دی، مګر بيا هم د افغان طالبانو او د هغوی د تاريخ د پوهيدو لپاره خورا ګټور دی. په اصل کې، طالبان په زياتيدونکې توګه د خپلو بنسټپالو عقيدو سره يو ځای شوي دي - د سلفيت او د ديوبنديانو سخت دريځ د قبايلي او پښتونولي عناصرو سره يوځای کول..8

د يادولو وړ ده چې ديوبنديانو په تاريخي توګه د ډېرو علمياتو مشري کړې – د جنوبي اسيا په فکري خبرو کې د دوی ونډه د پام وړ ده.[9] په هرصورت، غيرنن ورځ دا نظريه او هغه طريقه چې د پاکستان او افغانستان په ځينو برخو کې عملي کيږي، د هغه څه ژور مخالفت څرګندوي چې اسلام په عمومي توګه په سويلي آسيا کې عملي کيږي - په حقيقت کې دا د زغم او تصوف په ميراث باندې يو داغ دی چې د مذهب تعريف يې کړی. په سيمه کې شتون، د يوې ترور او صدمې سره ځای په ځای کوي. په ټولو کچو کې، د طالبانو د کلکې مراعاتولو دغه ماډل هيڅکله عادي نه و، او ښايي له همدې امله دوی له دې سره دومره تړلي دي - د هغه څه د ساتلو لپاره چې دوی لري د يو نا اميد ميکانيزم په توګه.

هو، دوی لا دمخه يو قبايليزم ته غاړه ايښې وه چې محدوديت او ظالم و، مګر مسلې هغه مهال پيل شوې کله چې دوی سقوط وکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د القاعدې د سياسي مبارزې او اورپکی تر زهرجن نفوذ لاندې. په ايران کې شيعه ګانو هم د فرقه ييزو توپيرونو سره سره د اسلامي نظام په رامنځته کولو کې هم نفوذ وکړ. د ۱۹۷۹ کال د ايران انقلاب ډېرو بنسټپالو او سياسي مسلمانو خوځښتونو ته الهام ورکاوه – دا يوه نړۍ ټکان ورکوونکې شېبه وه، حتی د هغو کسانو په منځ کې چې له انقلابيانو سره يې فرقه ييز توپير درلود، وېرېدل. د پاکستان يو مخکښ ديوبندي مفکر او سياستوال ابوالاعلی مودودي حتی د انقلاب نه وروسته ايران ته لاړ چې د ايت الله خميني سره وګوري او د نوي اسلامي نظام ستاينه وکړي.[10] دا د دوی تر منځ يوه ګډه هيله وه، دا د عالمانو د واکمنۍ مفکوره وه. که څه هم ايران د "فقهې د برتري" مفهوم تعقيبوي پداسې حال کې چې يو څه ډيموکراتيک پاتې دی، طالبان د دې ماډل تعقيبولو ته ليوالتيا نه لري.

د ديوبنديز عصري تعبيرونه کيدای شي تيريدونکي او نظامي بنه ولري، لکه څنګه چې د افغان طالبانو لخوا بيلګه شوې - د اسلام د سختې نسخې سره د توکمپالنې قبيلې د ترکيب محصول دی، په ځانګړې توګه کله چې د شوروي په وړاندې د افغان مقاومت جيو پوليټيک سره يوځای کيږي او وروسته بيا امريکايان. هغه مجاهدين يا اسلامي جنګيالي چې امريکا يې ځواکمن او تجهيز کړل، د سعودي عربستان او پاکستان سره يې لاس په کار شو، بالاخره په يوه شيطان بدل شول. له القاعدې نيولې تر طالبانو پورې، افغان "جهاد" د اورپکو ډلو لپاره د ځای او اسانتياوو په برابرولو کې مهم رول ولوباوه. د افغانانو او پاکستانيانو لپاره د وسله وال جهاد مفکورې تر ډيره د ديوبندي مکتب څخه اخستل شوي.

کله چې د 1990 لسيزې په لومړيو کې طالبان راڅرګند شول، دوی په ايډيالوژيک ډول د سعوديانو تر اغيزې لاندې وو، د امريکايانو لخوا وسله وال، او د پاکستان ديوبندي مدرسو لخوا يې زده کړه کوله چې په اسانۍ سره يې خپل نصاب بدل کړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د وخت اړتيا. دوی د ريګن د سپيڅلي جنګياليو ميراث دی، مجاهدين چې د لويديځ سرچينو او سيمه ايزو اسلامپالو الهامونو لخوا محاصره شوي.

په نهايت کې ، که څه هم ، دا به واقعيا بدبخته وي که چيرې يوځل بيا موږ د يو څو افراطي ډلو د توجيه شوي تعبيرونو او کړنو پراساس چې د دوی هويت ادعا کوي د خلکو ټولې ډلې (لکه ديوبنديان) د غلط ليبل کولو په جال کې راګير شو. لکه څنګه چې مخکې په فصل کې يادونه وشوه، ديوبنديز په سويلي آسيا او هاخوا کې د اسلامي مطالعاتو په برخه کې د علمي مرستو ژور او بډايه تاريخ لري. ډېر داسې کسان شته چې د ديوبندي فکر سره اشنا دي او په کلکه د طالبانو پر ضد دي. په حقيقت کې، دوی د خپلو کړنو کلک مخالفين دي. طالبان واحد نه دي: موږ بايد د دوی دننه ډيری فرعي برخې وپيژنو. دا موږ ته اجازه راکوي چې ښه پوه شو چې طالبان څنګه ځان ته ګوري - د دوی سازمان او جوړښتي درجې، او نور، محلي ټولنې دوی ته څنګه ګوري.

په دوديز ډول هغه کسان چې موږ يې د "اسلامپالو" په نوم يادوو، د ديني عالمانو يا عالمانو پر ځای سياسي هڅول شوي لوبغاړي دي. په هرصورت، په سويلي آسيا کې، دا لوبغاړي د دوديزو ديني عالمانو او د هغوی د زده کونکو لخوا لارښوونه کيږي.

په زړه پورې خبره دا ده چې سعودي وهابيزم او ديوبنديت له يو بل څخه ټوټه ټوټه شوي، د دوی تاريخي ريښې د دوی د بنسټ ايښودونکو په لاره کې سره نښلول شوي.11 نن ورځ هم، دوی د خپلو اړوندو ډګرونو کې يو بل سره غبرګيږي. د ديوبنديز د بنسټ ايښودونکو اصلي هدف د برتانوي استعمار د زنځيرونو ماتول وو – دا د مقاومت غورځنګ و چې د مذهبي ملاتړ سيستم يې لاندې و. همدا ډول کله چې روسانو يرغل وکړ، يو ځل بيا

(c) ketabton.com: The Digital Library

د امپرياليستانو پر وړاندې د مجاهدينو مقاومت وپه مذهبي بنسټپالنې ولاړ. ديوبنديت تقريبا په طبيعي ډول د دې کمپاين په لومړي سر کې موقعيت درلود او په پاکستان، سعودي عربستان او امريکا کې يې د خوښې دولت سپانسران وموندل.

د ديوبند تاريخي تناظر

ديوبنديز د ديني احيا کولو هڅې په توګه پيل شوې، د دې مفکورې څخه زيږيدلی چې حاکميت د ديني زده کړو او پرمختګ له لارې ترلاسه کيدی شي، چيرته چې پادريان / علماء د ځمکې مشران دي. په نهايت کې، دا د خپل عاجز پيل څخه هاخوا په يو نړيوال حرکت بدل شو چې له سياسي پلوه ډير هوښيار او سيمه ايز تړاو لري. د دې ډلې کړنې په اصل کې د افغاني ټولنې د بيا اسلامي کولو لپاره د هڅو لړۍ ده. عالمان د ډلې د مغز په توګه عمل کوي، او اسلاميت د ژوند ځواک دی چې د بدن له لارې وينه پمپ کوي. د ريښتيني، اصلي اسلام د بيرته راګرځولو او د انسان د ريښتيني عقيدې څخه د ليرې کيدو په پايله کې د ستونزو د ليدلو په اړه دا بيا ژوندي مفکوره، دا يقيني کوي چې د ستونزې يوازينۍ حل کول ديني عالمان دي - ديني عالمان. دا نظريه دوی ته هغه واک تضمينوي چې دوی يې په شدت سره غواړي. موږ کولی شو د پادريانو د عمومي رواني او ټولنيز اړخونو په اړه خبرو اترو ته ژوره ورسوو - د ټولو عقيدې څخه - دا ډول څرګندوي، مګر دا به يو بل بل کتاب وي.

د دې ډلې د خوځښت اصلي نظر دا و چې اسلام، او په دې توګه د مسلمانانو مذهبي ګډون په هند کې کم شوی، او د دوی ايډيالوژيو او عملونو سره د ګډ موجود اکثريت هندو عقيدې سره د يوځای کولو له امله خپل پاکيت له لاسه ورکړی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

موخه يې دا وه چې دا بیا پاکه کړي، بیرته خپل اصلي واقعیت ته راستانه کړي، او له همدې امله هغه خپلواکه ټولنه رامینځته کړي چې دوی یې په لټه کې دي. دا د دوی د ټولو ستونزو د حل لاره وه. په هرصورت، دوی د ویشلو غورځنګ نه وو. په حقیقت کې، دوی د مسلمانانو-هندو یووالي پلوي وو، چې اصلي دښمن يې برتانوي استعمار وو. د وخت په تېرېدو سره چې په برصغیر کې نوې ایډیالوژۍ را منځته شوې، دیوبندیانو لا زیات سیالي او مخالفین پیدا کړل. د دې ټولو ډلو چلند د نورو د دریځونو او شهرت لخوا اغیزمن شوی. دا سخته ده چې د دې ډلو تر منځ توپیر یوازې فرقوي کرښې یا ایډیالوژیکي توپیرونو ته راکم شي. دا ټول ژور سیاسي او هم په چټکۍ سره بدلون مومي. په هرصورت، دیوبندیانو د ځمکې تر لاسه کولو ته دوام ورکړ او د ښوونځیو او زده کونکو شبکه یې پراخه کړه. په هرصورت، دوی په ټولګي کې محدود پاتې نه شول. ورو ورو خو خامخا دوی بیرته د انګرېزانو پر وړاندې وسله وال مقاومت ته لاره ومونده. حتی کله چې په هغه محاذ کې له زیان سره مخ شول، دوی به د انګریزانو واکمنۍ ته تسلیم نه شي او د دیوبندیز د مذهبي او سیاسي وسلو د پراخولو اوږد او پیچلی سفر پیل کړ. دا د هند – پاکستان د ویش تر وروستۍ سلګۍ پورې نه و چې دیوبندیز یو داخلي اختلاف تجربه کړ، چې یوه ډله یې په خالص فکر کې ژوره شوه او بنسټپالنې ته نږدې شوه. وروسته په ۱۹۸۰ لسیزه کې د پاکستان پوځي دیکتاتور ضیاءالحق دغه صحنه نوره هم بدله کړه او د دیوبندیانو وسله وال یې پیاوړي کړل چې ډېر ژر یې په سیمه کې د اسلامپالنې په سر کې ځای ومونډ.[12] کلونه تیر شول، او دا ډله یوازې نور هځول شوې او تاوتریخوالی وده وکړه، چې مونږ یې نن ورځې ته رهبري کوو. دا په نهایت کې په یوه ویشونکي ایډیالوژۍ بدله شوه، په داخلي توګه، د سني-شیعه فرقه پالنې چلول، او په بهر کې، رامنځته کول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هند تر کنټرول لاندې کشمير کې د هندي امنيتي ځواکونو پر وړاندې د جګړې لپاره د اورپکو د استخدام لپاره د هندو ضد روايتونه.

د شوروي د يرغل په وړاندې د افغانانو مقاومت د ديوبندي مشرانو په لاس کې و، او دا پيښه د دوی لپاره په پای کې د خپل اسلامي دولت د ترلاسه کولو لپاره خورا ښه کتلست و. د سعودي عربستان له خوا د دوی په تمويل او د دوی ايډيالوژيکي بنسټ پياوړي کولو سره، دا به د طالبانو د کيسې پيل وي - هغه ځراغونه چې د ځنګل اور ته ځي.

په ايران کې اسلامي انقلاب په داسې حال کې چې په پاکستان کې د جماعت اسلامي د مودودي په څير د ځينو ديوبندي ډلو لپاره الهام بخښونکی و، د نورو، د وهابي نفوذ لرونکو، ديوبنديانو په منځ کې د شيعه ضد احساسات هم زيات کړل. دا ژور فرقه ايز ذهنيت به د افراطي ډلو ماهيت نور هم بدل کړي، د دوی ويش او عدم برداشت به لوړ کړي. د فرقه پالنې دا کچه به د طالبانو اصلي پيژندونکی شي، چې په افغانستان او پاکستان دواړو کې د شيعه لږکيو په وړاندې بريدونه‌د لسيزو راهيسې دوام لري.

ښايي د ټولنپوهنې له نظره، موږ د ديوبندي مکتب ژوند د سياسي ارمانونو او ناکاميو د پراخولو اوږده سفر په توګه ومنو، يوازې د بيرته راګرځولو، بيا هڅه کولو او بالاخره د ورته برخليک سره مخ شو. د ناکاميو لړۍ يوازې د عقيدې او اورپکی احساس پياوړی او پياوړی کړ، کله چې ترټولو اسانه او ظاهرا وروستی پاتې لاره د واک ترلاسه کولو لپاره تاوتريخوالی ته مخه کول وو. په دې توګه نن ورځ موږ يوه وسله واله ډله لرو چې د حاکميت په لټه کې د خلکو له عاجز اصل څخه لرې دي. نن ورځ، دوی په داسې يوه خاوره کې د يو استبدادي او استبدادي رژيم سره مخ دي چې د هغه څه څخه ناخوښه دي چې دوی يې کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دیوبندي چوکاټ کې د طالبانو ځای پر ځای کول

پروفیسور برنان انګرام په خپل بصیرت لرونکی کتاب Revival from Below: The Deoband Movement and Global Islam کې د دیوبندیز په شاوخوا کې د غیر عادلانه عمومي کولو په اړه بحث کولو کې معتبر ټکي وړاندې کوي.[13] په هرصورت، دا مهمه ده چې یادونه وکړو چې د دیوبندي فکر سره تړلې افراطي ډلې چې په تیرو څو لسیزو کې راڅرګندې شوي په خپلو منشورونو کې یوازې خپل سیاسي اهداف وړاندې کوي پداسې حال کې چې د دیني مسلو په اړه د بحث څخه ډډه کوي. دا د دیوبندي په پراخ غورځنګ کې د دوی شتون او اهمیت نه کموي. په حقیقت کې، د دوی فرقه ایز داستانونه اکثرا د دوی تکیه څرګندوي. د مثال په توګه، په پاکستان کې ترهګرې ډلې لکه جیش محمد (JeM) او لشکر جهنګوي (LeJ) ممکن په عامه توګه ونه وایي چې دوی د دیوبندي مکتب سره تړاو لري مګر د دوی ډیری مشران له مدرسو څخه فارغ شوي دي. د جمعیت علمای اسلام سره چې د دیوبندي فکر محصول دی. دا په مختلفو هیوادونو کې د استخباراتي سازمانونو لخوا د دیوبندي تعصب په توګه پیژندل شوي.[14]

نو هو، په داسې حال کې چې موږ باید د دیوبندیانو او د طالبانو په څیر سخت دریځو ترمنځ توپیر وکړو، دا لاهم مهمه ده چې د دې ډلو د مذهبي عقیدې ریښو ته پام وکړو. د دیوبندیانو اصلي ستونزه د بریلویانو سره وه چې لکه څنګه چې مخکې یادونه وشوه، د تصوف پلوي دي چې د تصوف په خورا پرمختللې پای کې راځي. اصلي ستونزې د داعش په اړه د بحث په وخت کې را منځته کیږي - کله چې دوی صحنې ته راغلل، دوی د طالبانو په اړه د دوی عقیدې په اړه خورا لوی اغیزه درلوده. دلته یوه ډله وه چې په حقیقت کې د دوی څخه بدتره وه - په واقعیت او شهرت کې - په پایله کې دوی دې ته اړ کړل چې ځان منځ ته راولي. په دې توګه دوی منځلاري

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل ځان لږ څه د دې لپاره چې د دوی ترمنځ توپیر رامنځته کړي. لکه څنګه چې یادونه وشوه، دواړو ډلو په لفظي ډول یو بل ته کرکه ښودلې - د داعش سره چې د طالبانو بنسټ ایښودونکي ملا عمر ته سپکاوی کوي، او د دوی تر منځ جګړه په اوسني وخت کې په خراسان کې د اسلامي دولت (ISK) د کړنو له لارې دوام لري. موږ ډېر وخت تېر شو چې دا ډول ټولې ډلې تر یوې چترۍ لاندې سره یو ځای کړو لکه "جهادي" یا اسلامي بنسټپال. حقیقت خورا پیچلی دی. افراطیت او تاوتریخوالی ته د دیوبندیز د تدریجي نزول تر شا ډېری لاملونه شتون لري، لکه څنګه چې تشریح شوي، مګر دا مهمه ده چې یادونه وکړو چې دا یوازې د دیوبندیانو یوه برخه اغیزه کړې، نه ټول. په ورته ډول، ځینې عیسوي ډلې په وروستیو کلونو کې، په ځانګړې توګه، د اورپکو عمل او ایډیالوژۍ په جال کې راوتلي، که څه هم دوی د دوی د کلیسا بشپړ استازیتوب نه کوي.

په نهایت کې، د مذهب په مشرۍ د دولت د جوړولو په هڅه کې، طالبان اوس هڅه کوي چې د افغان ملتپالنې او د ښې راتلونکې لپاره مبارزه د خپل ځان د سخت مذهبي ملتپالنې احساس سره یوځای کړي. جاوید احمد په مناسبه توګه دا د "طالبانیزم" په توګه جوړ کړی - یو مفهوم چې "د دودیز دیوبندیزم څخه لیرې او په اسلامي شریعت کې پوښل شوي د خالصیتي عقایدو یو ډېر مناسب او غیر لیکل شوي مخلوط ته حرکت کوي."[۱۵] که د دوی دنده ناممکنه ښکاري او که نه، موږ باید په یاد ولرو چې طالبان د هغه څه له ایرو څخه راوتلي دي چې مخکې تللي دي - عالمان، جنګیالي، حکومتونه، امپریالیستان، جنګونه. نن ورځ، دوی بیا له ورته ایرو څخه راپورته شوي، یوازې دا ځل داسې ښکاري چې هغه اور چې دوی یې تفریح کوي ډېر روښانه به سوځوي.

د دې لپاره چې طالبان څنګه فکر کوي چې دوی خپل مشروعیت ترلاسه کړی تر ټولو بصیرت لرونکی کیسه په زړه پورې ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

هغه حساب چې د دوی اصلي مشر ملا عمر پکې شامل دی. په1994-95، عمر په کندهار کې یو موزیم ته لاړ چې د حضرت محمد صلی الله علیه وسلم د چادرۍ په درلودلو مشهور و. ځینې خلک په دې باور دي چې دا هغه چادر و چې پیغمبر علیه السلام آسمان ته د پورته کیدو پر مهال اغوستی و چې د معراج په نوم یادیږي چې د خدای لخوا ورته ډالۍ شوی و. دا ډېره ټوټه د ازبکستان په یوه موزیم کې وه، تر دې چې د افغانستان بنسټ ایښودونکی پاچا دراني چې له ۱۷۴۷ تر ۱۷۷۲ پورې یې واکمني کوله، بخارا ته ولاړ او کندهار ته یې راوړه. له هغه وخت راهیسې، یوازې درې کسانو جرات کړی چې بکس خلاص کړي او د ځان لپاره یې وګوري. لومړی درانی و، وروستي پاچا ظاهر شاه – چې په حقیقت کې ډېر وېرېدلی و – بیا د قادریانو مشر، چې د صوفی پلوه سیاسي شخصیت ګیلاني شاه و. او بالاخره خو تر ټولو د پام وړ ملا عمر. هغه څه چې هغه له نورو ښځه توپیر کوي هغه څه دي چې د طالبانو جوهر او د دوی ذهنیت تعریفوي. هغه یوازې د چادرۍ په لمس کولو راضي نه و ـ هغه باید دا هم واغوندي. نه یوازې دا، هغه باید دا په عامه توګه ترسره کړي، د ټولو لیدلو لپاره په بام ولاړ و. او کله چې هرڅوک د دې حقیقت شاهدان وو، او هغه یې د "امیر المومنین" په توګه ادعا وکړه ـ دا د "وفادارانو قوماندان" دی، یو لقب یوازې د سپیڅلو شخصیتونو لپاره ځانګړی شوی ـ د هغه ملاتړي په ریښتیا ورته ورته ګوري. دوی په ریښتیا باور درلود چې هغه یو داسې مشر دی چې د داسې ځواک لپاره ټاکل شوی، د جامو او لقب بشپړ وړ دی. د دوی ښځه هیڅوک د حیرانتیا له امله ساه نه وه اخیستې، او نه یې د هغه د هغه کار په جرئت کې د دوی ژامې راوتلې وې چې نور یې هیڅکله فکر نه کاوه. پرځای یې، دوی هغه په خوشحالۍ سره خوشحاله کړ، د ستاینې ښځه ډک. که چیرې کوم څه وي چې دا نارینه د نړۍ له مسلمانانو ښځه توپیر کوي، دا غبرګون و. دا به د دوی د جګړې پیل وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پداسې حال کې چې د پيغمبر سره مينه د خلکو په ذهنونو کې ځای لري، دا ډول چلند د دې ځخه بهر يو څه دی ـ دا يوازې په دې سره نشي تشريح کيدی. دا رواني پديده اکثرا د داسې ځيرک ډلو په مشرانو کې ليدل کيږي - يو سوځيدلی هيله چې نه يوازې لوی ځواک ولري بلکه د يو ډول اتل، ژغورونکي په توګه پيژندل کيږي. د ملا عمر چادر په عامه توګه د هغه ذهنيت او چلند منعکس کوي چې د هغه د مخکينيو خلکو په پرتله يې ښودلی. دا د هغه د پلويانو لپاره يوه مهمه شيبه وه. د دوی په ذهنيت کې يو روښانه څراغ روښانه شوی و ، دا ښيي چې دوی خپل الهی الهام څومره جدي نيولی. په 1996 کې د ملا عمر د بام له فعاليت څخه يوازې څو مياشتې وروسته، طالبانو د افغانستان واک ونيو.

په افغانستان کې تصوف

هغه څه چې د طالبانو په ذهنيت کې ترازيدي رامنځته کوي‌دا د عقيدې له ميراث سره څومره مخالف دی چې د افغانستان په جوړښت کې خورا ژور ځای لري: يو هيواد او تاريخ چې د تصوف په نرمو سندرو کې ډوب شوی، او د هغه مقدساتو درناوی چې د دوی د نرمۍ لپاره پيژندل کيږي. دا ټول سپيڅلی ځای د طالبانو لخوا سپيڅلی اعلان شوی ، چا چې دمخه د افغانستان د صوفيانو د هر ډول نښو او حرمت د له مينځه وړلو هڅه کړې وه. د دې يادونو يوه مشهوره اثار په مزارشريف کې پروت دی (نوم په لفظي ډول د "صاحب قبر" په توګه ژباړل کيږي). د دې ښار په منځ کې يو ښکلی نيلي جومات پروت دی چې ګمان کيږي د اسلام د څلورم خليفه او د ستر اسلامي اتل امام علي ابن ابي طالب قبر پکې دی. که څه هم دا په پراخه کچه منل شوې چې علي په حقيقت کې د عراق په نجف کې ښخ شوی دی، د پيړيو راهيسې افغانانو دا ځای د محبوب په توګه ساتلی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پټنځای او مقدس ځای. د دې فيروزي رنګونه د تقدس يادونه کوي او تل د آرامۍ سمبول و چې بايد د باور سره راشي. هغه څه چې د دې ځای په اړه خورا مهم دی دا دی چې دا په ريښتيا د هغه هيواد استازی دی چې په هغه کې ولاړ دی. د هغې ارامه منظره او د زيارت کوونکو زيارت کوونکي له ځانه سره داسې رڼا لري چې د ځينو طالبانو په ګډون وهابي الهام لرونکي عناصر ترې د خلاصون غوښتونکي دي. دا زيارت يوازې د شيعه مسلمانانو لپاره ځانګړی ځای نه دی، دا د ټولو مسلمانانو لپاره د سپيڅلي ځای په توګه ولاړ دی. د دې بل ځانګړی اړخ چې په افغانستان کې تر ټولو مهم زيارت دی، د علي د شخصيت ټراو دی. علي، د پيغمبراکرم د تره زوی او زوم، نه يوازې د اصلي تصوف د ځښتن په توګه، بلکې د هغه د ديني حکمت، عادلانه حکومتدارۍ او د حاکميت په وړاندې د زغم لپاره د يو شخصيت په توګه هم ياديږي. د هغه ژوند او استقامت د جهالت او قدرت پر جنون باندې د نرمۍ او پوهې د نهايي بريا نښه وه. دا حقيقت چې د هغه سره تړلی دا زيارت نن ورځ د شاوخوا شاوخوا ويجاړولو وروسته پاتې دی، شايد د اميد او خوشبينۍ نښه وګڼل شي، چې د هغه په څير ذهنونه او زړونه يو ځل بيا د بريا تجربه کوي ـ او دا دی. دوی، نه د دوی مخالفين، چې په سندرو او حافظو کې به په وياړ سره ياد شي.

دا واقعيا د صوفيانه زړه ټاټوبی دی: د تاريخ ځيني لوی صوفيان له دې ځای څخه سرچينه اخلي، په شمول د مشهور شاعر رومي. دلته ټول صوفيان پيدا شوي دي او دا سيمه په خپله خاوره کې د شعر او هنر سندرې په مينه سره د داسې تصوفانو لخوا رامينځته شوي. د افغانستان رګونه له داسې نرمو، خو ځواکمنو، ژواکونو څخه جوړ شوي دي. له همدې امله د پښتو شعر بډايه ميراث دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زغم او مينې روښانه پيغامونه چې اوس په خواشينۍ سره نه يوازې له مينځه وړل شوي بلکه په بشپړ ډول خيانت شوي.16 افغانستان چې د شاعرانو په ټاټوبي مشهور دی، اوس يې ليدلي چې طالبان د هېواد له خوږ ژبې ځخه د خپل هدف د پرمخ بيولو لپاره کار اخلي. منځنی پاتې دی، مګر پيغام دومره په پراخه کچه بدل شوی چې اوس د پيژندلو وړ نه دی. په داسې حال کې چې نن ورځ خلک اکثرا په زړه پورې افغانستان ته "د امپراتوريو هديرې" په توګه اشاره کوي - په يوه خوږ يادښت کې، دا په مينه کې د "د سنتونو کور" په نوم هم پيژندل شوی. او پداسې حال کې چې دا سنتان او د دوی سندرې ښايي همدا اوس د ISK لخوا خاموشه وي، دوی لاهم پاتې دي او د بيا راڅرګنديدو ځواک لري.

دا چې د افغانستان په تاريخ او واقعيت کې د تصوف نفوذ څومره ژور دی، له پامه نه شي غورځول کېدای. د هيواد تاريخ د صوفيانه ليکنو او فکري پرمختګونو په زرګونو او زرګونو پاڼو کې ډوب دی چې يوازې د افغانستان له پولو هاخوا پراخ شوی. دې حکمونو او ليکنو ځمکه د تصوف د زانګو په توګه پياوړې کړه ، چيرې چې پوهه پاچا وه ، او تصوف زړه او روح و. دا هغه صوفيان وو چې په ټولو ډګرونو کې يې ارزښتناک پرمختګونه وکړل او د زغم او ټول شموليت په احساس کې يې وده وکړه - د اسلام روح ته درناوی. په دې حکمونو کې، ښځو صوفيانو سفرونه کول او د نارينه وو تر څنګ به يې په جګړو کې برخه اخيسته. دوی ته درناوی او اوريدل کيده. دوی د زده کونکو او ښوونکو په توګه هڅول شوي او د ټولنې د اړينو برخو په توګه روښانه شوي، هغه همغږي منعکس کوي چې ځمکه او خلک تعريفوي.

يو اورډ او بډايه ليست شتون لري‌افغان صوفيانو چې د امپرياليزم او استعمار په کلکه غندنه کوله، د ظالمانو د استبداد په وړاندې يې لاريون وکړ او د سولې لپاره يې د سولې غوښتنه وکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جګړې بدئ. دا د افغانستان ښکلی تړوکر دی – هغه خلک چې زړورتيا، ښکلا او تکړه لري. دلته اسلام په نورو هېوادونو کې هغسې نه دی پلی شوی. دا د "صوفي سنتو کور" و چې فکري اړيکې يې لرې او پراخې وې.[١٧] د معاصر افغانستان بنسټ اېښودونکی احمدشاه دراني پخپله د نقشبندي صوفيانو له مشهور نظم سره تړاو درلود. صوفيان د افغانستان له بنسټ سره دومره تړلي دي، چې د هېواد تولو مشرانو ورته په ډېر احترام قايل وو. دا هغه څه دي چې طالبان يې تر دې هم زيات په دوديز ډول تر پښو لاندې کوي، د خلکو د تاريخ د حقيقت او واقعيت پر وړاندې يو جنايت دی. دا د صوفيانو په زيارتونو کې د پاچاهانو تاج اېښودل کېده، دا درويشانو وو چې خپل حاکميت ته يې مشروعيت ورکړ.[١٨] هغه څه چې يو وخت د تر تولو روښانه رڼا په توګه سوځېدلي اوس د اور مړ شوي اور ته تيار شوي دي.

د هيواد په زړه کې د اوږدې مودې باورتاريخ دا دی چې هغه څه چې له زړه څخه تيريږي اکثرا د هغه څه څخه غوره وي چې له ذهن څخه تيريږي، لکه څنګه چې ډېری روحاني خلک د سرحدونو او وختونو په اوږدو کې باور لري. د طالبانو د فکر او د افغانستان د تاريخ تر منځ شخړه د ديوبندي د زده کړو شاليد ته په کتو سره درک کوي. پداسې حال کې چې ديوبنديت د خپل تاريخ ډېره برخه په ميراثي توګه قانوني او سياسي وه، طبيعي ده چې د تصوف زړه - انعطاف پذيري د طالبانو لپاره مسله رامينځته کولی شي. د دوی لپاره په ناآرامی سره، د افغانستان تاريخ خالص د خپل صوفي هويت له مخې تعريف شوی دی. دا د خپل تاريخ ډېره برخه کې د تصوف رڼا ژوندئ او تنفس کړې ده - نو د دې په وړاندې د طالبانو جګړه يوازې منطقي ده.

داوود اعظمي په خورا ښه توګه تشريح کوي چې څنګه د شوروي يرغل او د بهرنيو ايډيالوژيو لکه وهابيزم او سلفيت تر راتګ پورې نه و - په ځانګړي ډول د توهين وړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

"نوښت" - چې د تصوف په وړاندې مخالفت پيل شو. له هغه ځايه، دا دښمني يوازې پياوړې شوه، نفرت، ويش او نه زغم ته وده ورکړه - د هغه څه برعکس چې هيواد يې د پيړيو راهيسې منلی و. د 1990 لسيزې په نيمايي کې د طالبانو د ابتدايي واکمنۍ پر مهال، د صوفي زيارتونو زيارتونه، چې د کلتور او عقيدې يوه برخه وه، تر ګواښ لاندې راغله، سره له دې چې صوفيان منحرف پاتې شوي او اجازه يې نه ده ورکړې چې خپل ميراث له لاسه ورکړي. دلته هم اړينه ده چې په دې برخه کې د طالبانو او داعش تر منځ توپير ومنو. په داسې حال کې چې طالبان په ښکاره توګه د خپلو ايډيالوژيو ملاتړي نه دي، د صوفيانو او شيعه لړکيو په وړاندې د دوی چلند د داعش په څير خورا سخت نه دی چې دواړه ډلې يې کافر اعلان کړي. برسيره پردې، دا مهمه ده چې يادونه وکړو چې شيعه او صوفيان يو کوچنی مګر ځواکمن ستون ساتي - د اقليتونو په توګه د دوی دريځ پدې معنی نه دی چې دوی په حقيقت کې دومره کوچني دي، يا دومره کوچني دي چې دوی له پامه غورځول کيدی شي. په حقيقت کې، دوی د افغانستان د جوړښت او تاريخ يوه مهمه برخه ده او د دوی له ځورونې هاخوا په زړه پورې ډول اړونده دي. د داعش او طالبانو تر منځ مذهبي اختلاف به په راتلونکي څپرکي کې تشريح شي، خو په لنډه توګه يادونه کول مهم دي چې د سطحي مشترکاتو سره سره، دوی په مذهبي ډګر کې يو شان نه دي.

طالبان د يوه نوي مذهبي غورځنګ په توګه

د طالبانو د شديد مذهبي تاريخ په ټولو پيچلتياو او ستمونو د پوهيدو لپاره يو بل مهم کليد د دوی د ټولنپوهنې معاينه ده، په ځانګړې توګه د نوي مذهبي خوځښتونو له لارې. ځينې وختونه په نيمګړتيا سره د a په توګه تعريف شوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

"کلت،" اصطلاح په ټولو نويو عقيدو يا کار کونکو باندې پلې کيږيد پراخو مذهبونو په حاشيو کې، ډيری وختونه د کرشماتي يا خورا واکمنو شخصيتونو لخوا رامينځته شوي ترڅو ځانګړي عصري اړتياو ته ځواب ووايی چې د دوديزو مذهبونو لخوا ندي پوره شوي او د عصريت ، کثرتيت او ساينسي نړۍ ليد ته د عکس العمل په توګه.[١٩] نږدې هرڅه چې موږ ګورو له طالبانو سره پيښيږينن ورځ د دې چوکاټ له لارې په سمه توګه تشريح کيدی شي - تر ټولو مهم، د دې غوښتنليک موږ سره مرسته کولی شي په ښه پوهيدو کې نه يوازې دا چې دوی څنګه استخدام کوي، بلکې دوی څنګه په دې کې بريالي دي. رويل ميجر استدلال وکړ چې سلفيزم د اسلام "نوي مذهبي خوځښت" دی.[20] په هرصورت، زه استدلال کوم چې موږ کولی شو طالبان د پيښې د يوې ځانګړې بيلګې په توګه واخلو. تر ټولو د پام وړ، د "نوي مذهبي خوځښتونو" چوکاټ

- هغه حرکتونه چې د بديل روحانيت وړانديز کوي يا دا چې د غالب مذهبي کلتور سره مخ دي - موږ ته فرصت راکوي چې پوه شو چې مذهبي ډلې څنګه د مختلفو ټولنيزو عواملو پر بنسټ وده کوي. د طالبانو په قضيه کې، دا د دې فصل د بنسټ په توګه کار کوي. د دې ماډل په کارولو سره، موږ په بالقوه توګه پوهيږو چې څنګه د طالبانو د راتلونکي وړاندوينه وکړو - که څه هم د نوي مذهبي غورځنګ په توګه نه وي مګر د يو ډير مذهبي هويت لرونکي سياسي حرکت په توګه، دا اړخونه لاهم مطابقت لري.

د مذهب ټولنپوهانو ډيری اجزاو وړانديز کړی چې په نوي مذهبي حرکتونو کې شريک شوي چې د دې په اړه قوي پوهه وړاندې کوي چې په حقيقت کې د دوی بدلون او په دې توګه د دوی راتلونکی. هغه څه چې د دې ډول حرکتونو بريا يا ناکامي تعريفوي په يو څو معيارونو پورې اړه لري چې موږ کولی شو له طالبانو سره په اسانی سره وپيژنو. لومړی د ګروپ په جوړښت کې د ټولنيز - ډيموګرافيک بدلونونو تحليل دی. لکه څنګه چې غړي بدليږي، نو زړه هم بدليږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګروپ د دوی په سياسي اهدافو، مذهبي فکرونو، تګلارو او حکومتدارۍ او داسي نورو باندې اغيز کوي، په ځانګړې توګه لکه څنګه چې د ډلې عمر ډيموګرافيک بدل شوی، او غړي په زياتيدونکې توګه د ځوان نسل سره تړاو لري، د دوی هويت، او په دې توګه ليد او کړنې هم بدلې شوې. . په ورته ډول، لکه څنګه چې د دوی شاوخوا نړۍ پرمختللې او د دوی مشرتابه بدلون موندلی، د دوی وده په مختلفو لورو کې راښکته شوه. په ډيرو نويو مذهبي خوځښتونو کې د دويم نسل راتګ د دې ډلې د بنسټيز ماهيت او راتلونکي په بدلولو کې د پام وړ دی. لکه څنګه چې د غړو تولنيز - ډيموګرافيک بدليږي، ننګونې زياتيږي. طالبان نن د سپټمبر د يوولسمې او د امريکا له يرغل وروسته د ځوانانو لوی شمير لري – هغوی د خپلو مشرانو په پرتله په بله نړۍ کې لوی شوي دي. په دې اساس، دوی د ډلې د بقا لپاره ننګونې رامينځته کوي. په نهايت کې ، لکه څنګه چې موږ اوس د پيژندنې په دې بحران کې ګورو ، غړي کولی شي په احتمالي توګه د ايډيالوژۍ او ژمنو له سره له سره غور پيل کړي. کله چې جګړې ري دريځي سخت له منځه ځي، پوښتنه دا ده چې ايا د نن ورځې ځوانان چې خپل ګرځنده تليفونونه خوښوي او له بهرنۍ نړۍ سره اړيکي غواړي - کله چې دوی د قحط او نړيوال انزوا څخه ستړي شوي - ورو ورو به طالبان ختم کړي؟ موږ پوهيږو.

دوهم، په مشرتابه کې بدلونونه د نوي مذهبي خوځښتونو لپاره لوی ګواښ دی - که هغه په انفرادي، جوړښتونو يا منځګړيتوب شبکې کې وي. د حرکت مخ د پيروانو د باور او لامل ته د وقف د پام وړ برخې په توګه کار کوي. د مشر پرته، غړي د هدف ليد له لاسه ورکوي - دوی نه يوازې هڅونې ته اړتيا لري، بلکې د هغه چا هڅونه چې زړور، وړ واک لري. د ملا عمر له مړينې وروسته، دا تشه هيڅکله ډکه نه شوه - د هغه مذهب

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

شخصیت او حیثیت د بنسټ ایښودونکي په توګه هر هغه څه چې جانشین یې وړاندیز کولی شي. نن ورځ، د ستر مشر په پریکړه تمرکز د دې ډلې انحصار د دوامدارې بقا لپاره په داسې شخصیت باندې نور هم زیاتوي. سربیره پردې، د بریالیتوب مسله چې د مشر له مړینې وروسته رامینځته کیږي ګډوډي او ګډوډي رامینځته کوي او پدې توګه د ډلې د ضعیف کیدو لپاره خلاصیږي. دا په اوسني حالت کې د سراج او یعقوب ترمنځ د سیالۍ له لارې څرګندیږي. په هرصورت، تر هغه وخته چې ستر مشر قوي وي، د قوي ملاتړ سره، د مشرتابه له امله د ډلې د سقوط خطر خورا لږ دی. دا یوازې یوه لاره ده چې له لارې یې نوي مذهبي خوځښتونه له مبارزې سره مخ کیدای شي، په داسې حال کې چې له طالبانو سره نورې لارې هم شته چې د هغو مسلو له امله چې د دوی بقا له خطر سره مخ کوي، تر ډېره د منلو وړ ښکاري.

دا ډول ډلې باید مشروع مشران ولري چې کافي واک ولري او نه یوازې دا چې دا واکونه د مؤثره او مشروع مشرتابه لپاره روښانه نظریاتي توجیهاتو ته اړتیا لري - لکه د ملا عمر د بام فعالیت یا د ملا هیبت الله مذهبي او علمي دریځ. سربیره پردې، دا واک ډیر مشروع ګڼل کیږي او په اغیزمنتیا کې زیاتوالی راځي ځکه چې غړي خپل ځان د ځواک په سیستم کې د ګډون کونکي په توګه درک کوي - د دوی په ځان باور زیاتوي. همدارنګه، ډله باید د دې وړتیا ولري چې یو ډیر الهام لرونکی رضاکار، مذهبي ځواک تولید کړي چې د تبلیغ کولو لپاره هڅول کیږي. دا په ښکاره توګه طالبان په لوی مقدار کې لري. تر دې دمه، د چک لیست توکي په نښه شوي، چې طالبانو د نوي مذهبي غورځنګ د راتلونکي بریالیتوب لپاره ټول اړین عناصر ښودلي. په نهایت کې، که څه هم، او د ډلې د راتلونکي په اړه بحث کې د دلیل سره خورا اړونده

(c) ketabton.com: The Digital Library

نن ورځ، د دې ډلې ورڅتيا ده چې خپل ځوانان په کافي اندازه ټولنيز کړي ترڅو د دوی د نيمګړتيا مخه ونيسي. څرنګه چې نن ورځ د طالبانو ځوان نسل د ډيجيټل دور محصول دی، ټولنيزو رسنيو ته د دوی جذب او په دې توګه نړيوال متقابل عمل د زړو، سخت دريځو، دوديزو غړو انحصار ته سخت ګواښ دی. د شرايطو په نظر کې نيولو سره، د طالبانو د واکمنۍ په لومړۍ دوره کې انټرنيټ بند شوی و، مګر اوس په افغانستان کې 7 مليون انټرنيټ کاروونکي لري (57 سلنه ټويټر، 39 سلنه فيسبوک، او 2 سلنه يوټيوب).[٢١] يوځل بيا، دلته يوه ستونزه ده چې ډله ورسره مخ کيږي کله چې خپل بقا او راتلونکي ته ګوري - ايا دوی به وکولی شي نسلي توپيرونه اداره کړي؟ دا به په راتلونکو لسو کلونو کې څنګه لوبه وکړي؟ دا يو کليدي ټکی دی، که کليدي ټکی نه وي، د دوی د راتلونکي برياليتوب د پوهيدو لپاره.

د پام وړ شتون لريد ډلې په زړه کې د ادراکي اختلاف احساس - يو دومره شديد چې د دوی ټول راتلونکي ته وده ورکړي. په اصل کې؛ د ډلې عقيدې او عملونه سخت وخت سره سمون لري. حتی کله چې دا همغږي ښکاري، داسې شواهد شتون لري چې د اختلاف فضا ته اشاره کوي. سربيره پردې، په ټولنيز چاپيريال کې بدلونونه د نوي مذهبي خوځښتونو لپاره خورا مهم دي. د طالبانو په قضيه کې د نړيوالتوب اهميت بايد له پامه ونه غورځول شي. پداسې حال کې چې دا د ودې او پراختيا لپاره فرصتونه رامينځته کوي، دا د ډلې لپاره يو خنډ دی. د ځوانانو د ډيجيټل ټولنيز کولو وده سره، نور د انزوا کولو آرامۍ کمبل شتون نلري، او پدې توګه پوازې ډلې ته انحصار او وفاداري. هغه سرحدونه چې د دې ډلو انزوا او عقيده ساتي غړي يې د نړۍ د نورو برخو په وړاندې ودروي - دا "موږ د دوی په مقابل کې" کيږي. د

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسله هغه وخت پیل کیږي کله چې دا سرحدونه د ژوند اړتیاو سره مداخله پیل کړي. لکه څنګه چې افغانستان د اقتصادي محدودیتونو او نړیوالو بندیزونو له امله له لوی قحط سره مخ دی، بالاخره به په طالبانو باندې د خلکو باور کم شي او د غړو لومړیتوبونه به بدل شي. دلته د ټولنپوهانو په وینا، د داسې ډلو لپاره د ناکامۍ لومړی مرحله ده. کله چې طالبان په لومړي ځل په ۱۹۹۰ لسیزه کې واک ته ورسېدل، نو ډېر وروسته یې په ۲۰۰۱ کال کې له ننګونو سره مخ شول. دا ځل د شل کلنې بریالۍ یاغیتوب له ترسره کولو وروسته، دوی په دې باوري دي چې بیا به یې څوک ننګوي- لږ تر لږه په دې ډول. یوه لویه پیمانه. دا موږ د سیاسي بدلونونو اضافي فشار ته راوړي، کوم چې کولی شي د ډلو لپاره ګټې یا زیانونه رامنځته کړي. لکه څنګه چې یادونه وشوه، سیمه ایز لوبغاړي دلته د پام وړ اهمیت لري. هغه څه چې پر دوی اغیزه کوي، په ټولو اغیزه کوي - ایا دوی د طالبانو مالي او سیاسي ملاتړ غوره کوي چې خپل معیشت په بشپړ ډول بدل کړي. دلته تر ټولو اړونده پاکستان دی - په تاریخي توګه، د دوی ژوند لیک. نور لوبغاړي لکه ایران او چین هم اوس په ورته ظرفیت کې لوی رول لوبوي.

ټولنپوه براین ولسن تشریح کوي چې څنګه نوي مذهبي حرکتونه "د خلاصون لپاره ډاډمن، چټکې لارې وړاندې کوي." د جنت په اړه د طالبانو لیوالتیا، د نورو مذهبي بنسټپالو ډلو په څیر، او د هغې د ترلاسه کولو لپاره د یوې نمونې په جوړولو کې د دوی بیړنۍ اړتیا، د نجات د ترلاسه کولو لپاره د دې ډول بې رحمه هڅې په توګه بیان کیدی شي.[22] په هرصورت، دا اړخ شاید داعش او القاعدې ته ښه منسوب شي، چې په تیرو څو کلونو کې یې دا نا امیدي په څرګنده توګه ښودلې ده. له بلې خوا، طالبان اوس په خپل ملي حکومتولۍ ډیر تمرکز کوي - که څه هم د نجات مفهوم د دوی د ریښو په پوهیدو کې مرسته کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

افراطيت او وسله وال جهاد په عمومي توګه. هغه څه چې دا ډلې په ګډه سره لري، که څه هم، د دوی د نړيوال مذهبي تعريف شوي هويت احساس دی - يو چې په نړيواله او سيمه ايزه توګه ريښې لري - چې بيا د دې پر بنسټ سياسي عمل ته وده ورکوي. دا په نوي مذهبي خوځښتونو کې ليدل کيږي، او په ځانګړې توګه سلفيزم. البته طالبان په دې مولد کې پوره مناسب دي - د دوی ليد يوازې په ځان پورې محدود نه دی، بلکې ټولې نړۍ ته غزيدلی او يوازې د سياسي حرکت له لارې پوره کيدی شي. مذهبي اصالحات د سياسي او ټولنيزو ستونزو د حل په توګه د نوي مذهبي خوځښت ټولنپوهنه کې يو کلاسيک تړيپ دی - دا هغه څه دي چې د ډلې استخدام، هڅونې او دوامدار بقا تغذيه کوي. د طالبانو انفراديت او د هغو ايډيالوژيو له عنعنوي اړخونو څخه چې دوی يې پور اخلي، او همدارنګه په دې برخه کې د دوی انفراديت د دې تيوري سره مرسته کوي چې دوی د نوي مذهبي حرکت په توګه طبقه بندي کيدی شي. برسېره پردې، د مذهب او هويت تر منځ د اړيکو تحليل د روښانه انځور په ترلاسه کولو کې مرسته کوي چې د دې حرکتونو شخصي جذب څه شی دی. مذهب د ټولنيز او سياسي عمل د وروستي توجيه او مشروعيت په توګه کار کوي، د الهی تصويب شويو صفاتو د نظرونو پر بنسټ. همچنان ، په خپلمنځي کچه ، دا حتمي سرچينه ده چې موږ څنګه د نورو قضاوت کوو. دا د خپل ځان اصلي سرچينه وړاندې کوي چې خلک ځواکمن کوي، او په دې توګه د مذهب مفکوره د بدلون ځواک په توګه غوړوي. دا حرکتونه هويت بيا تعريفوي - دوی پيروان فعالوي، هڅوي او محدودوي. په تحرک کې دوی ځان د يوې ډلې ځواک په توګه ګوري، کوم چې دوی په خپلو کړنو او باور ته ژمنتيا ته هڅوي. په نهايت کې، دا دوی د موږ په مقابل کې د متحرک په رامينځته کولو کې خنډ کوي چې بالاخره جلا کيږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوی. موږ کولی شو په اسانۍ سره معلومه کړو چې طالبان په دې ډګرونو کې څنګه ځای لري. په هرصورت، د دې نسل سره، وروستی خنډ د 1990 لسیزې د پخوانۍ ډلې په څیر ولاړ نه دی.

په نهایت کې، ایا طالبان کافي کیدی شي یا نه‌د نوي مذهبي غورځنګ په توګه طبقه بندي، د مذهب په اړه د مختلفو ټولنیزو نظرونو لیدل د دوی د مطالعې لپاره خورا ګټور کیدی شي، په ځانګړې توګه کله چې موږ ناڅرګنده سیمې ته لاړ شو.

د طالبانو داستان او معاصرمسلمانه نړۍ

د طالبانو بېلابېلې کټګورۍ په پراخه کچه راوتلې دي، له ایډیالوژیک پلوه له زده کړو طالبانو نیولې تر غیر فعالو غړو پورې، له جبري ګډون کوونکو څخه نیولې تر محلي جنګیالیو پورې، د لومړۍ کرښې یاغیانو پورې په بشپړ ډول بې باوره او په پای کې هغه کسان چې یا هم ظالمان غله او یا هم پاک، پاک، "اصلي طالبان" دا کټګوري یو پراخه لړۍ پوښي، البته، مګر موږ ته د طالبانو د جوړښت د پام وړ واقعیت ته د نظر ورکولو په برخه کې خورا ښه دنده ترسره کوي، د دې برعکس چې دوی د یوې لویې ډلې په توګه لیدل کیږي. همدارنګه، د طبقه بندي کولو او د واضح لیبلونو سره تړلو خطرونو په اړه، موږ کولی شو دا ومنو چې هغه سختۍ چې دوی یې پیروي کوي او ملاتړ یې کوي د دودیز دیوبندیز څخه یو بدلون دی، یو لوی عامل دی چې دا وښیي چې څنګه د دوی لیبل کول لکه څنګه چې په اوسني ډګر کې. په کافي اندازه ناسمه ده. د ټولو ډلو سره یو ټکی راځي چې افراطي فرعي فرقو ته وده ورکوي چیرې چې پوښتنې او دلیلونه راپورته کیږي چې ایا د دوی لوی توپیرونه کافي دي چې دوی د پیژندنې لیبل څخه په بشپړ ډول بې برخې کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا زړه راښکونکی دی چې د ډلې په خورا ځان تاکل شوي لیبل کې د ستړیا اعتراف وکړئ. "طالب" په عربي کې زده کونکي یا د پوهې غوښتونکي ته ژباړل کیږي - او بیا هم طالبان په شدت سره کار کوي ترڅو د پوهې هر هغه نښه له مینځه یوسي چې د افغانستان د تاریخ او کلتور په جوړښت کې په زړه پورې ځای لري، پداسې حال کې چې ښځې او نجونې د زده کړې له فرصت څخه بې برخې کوي.

د دې تر څنګ دا هم ډېره مهمه ده، چې طالبانو ته په هغه چاپېریال کې د یوه دیني بنسټ په سترګه وکتل شي، چې دوی یې هڅه کوي. معاصره مسلمانه نړۍ په دوامداره توګه د ټولنیز - مذهبي بدلونونو سره مخ ده ځکه چې تعلیم او رسنۍ پراخیږي او زاړه درجه بندي د اصلاح شوي چلند لخوا بدلیږي. که چیرې د طالبانو په فکر کې کومه لاره پرانیستل شي، لکه څنګه چې دا کتاب وړاندیز کوي، د هغو توپیرونو سره چې دوی یې د 1990 لسیزې په پرتله د خپلو پلرونو په پرتله درلودل او ښودل شوي، په راتلونکي کې ممکن د دوی د معاصر وخت سره یوځای د کار کولو هڅې او اصلاحات شامل وي. نادر تمایلات، او په دې بهیر کې بیا ځان د نورو افراطي ډلو لکه داعش/ISK څخه جلا کوي. د دوی د حکومت کولو نوی حقیقت به یقینا په دې باندې اغیزه ولري چې دوی څنګه خپل دیوکراتیک ماډل پلي کوي، او له همدې امله د دوی د مذهبي ایدیالوژۍ کرښې تر اوسه پورې په هوا کې د دلیل وړ دي - یا لږترلږه د دوی احتمال لري. عصري مسلمان روڼ اندي، چې علما هم پکې شامل دي، پخپله د بدلون سره مخ دي - آیا طالبان به له دې څخه اغیزمن شي؟ که موږ وګورو چې دوی د خپل دودیز انزوا څخه ځانونه لیرې کوي، دا نظر چې دوی د اسلامي نړۍ د رجحاناتو (او په دې توګه هم اغیزه کوي) اغیزه کولی شي - د منفي نه بلکې په مثبت ډول - امید دی چې دا لیرې نه ده. په ټوله اسلامي نړۍ کې د علماوو دود دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو مذهبي جوړولهغه تاسیس چې علما په تاریخ کې د اصلاح کونکو په توګه لیدل کیږي. طالبان شاید دا دود تعقیب کړي خو تر دې دمه یې د خپل واک له لارې د کوم پرمختللو اصلاحاتو د راوستلو ډیر امکانات نه دي ښودلي.

د تاریخي پیچلتیاو په پام کې نیولو پرته د معاصر واقعیتونو په نښه کول چې عصري پیښې رامینځته کوي ګمراه کیدی شي. مذهب او په تاریخ کې د هغه ځای یو ژور مرکب شی دی. په هرصورت، موږ نشو کولی دا مسلې په ټولګي پورې محدود کړو. په مدرسو کې د افراطي زده کوونکو د ناستو او په ناځاپه توګه په سختو تاوتریخوالو او "وسله وال جهاد" کې د ښکیلتیا تصور خورا خطرناک دی. هغه چې د کمولوزم او اسلاموفوبیا جال ته لار هواروي. د یادولو لپاره ترټولو مهم شی د هغه وخت ټولنیز او سیاسي شرایط دي چې دا زده کونکي په ټولګي کې وو. په 1980 لسیزه کې دا له روسانو سره جګړه وه، د یوه بهرني اشغالګر سره جګړه وه- او د امریکا لخوا د مجاهدینو غورځنګ ته په بشپړه توګه اکمالات کول ګران کار دی چې د دوی مقاومت د منلو وړ غبرګون نه و. او له دې ډېر وخت وروسته د امریکا یرغل بیا د یوه بهرني ځواک پر وړاندې د مقاومت دغه مفکوره ترویج کړه. که څه هم یو څوک شاید حیران شي چې که سیاسي حالات بل ډول وای، نو له دې مدرسو به څه راوتلي وای؟ ایا په هرڅه کې به څه راوتلي وي؟ او کېدای شي دا پوښتنه ونشي چې افغانستان به له اسلامپالو او طالبانو پرته څه و، خو که د شوروي او امریکا له خوا یرغل شوی نه وای نو افغانستان به څه ډول وای؟

د پام وړ خبره دا ده چې دا یوازې په مدرسو کې نه وه چیرې چې دا ایډیالوژیو ملاتړ کیده. دا د کډوالو په کمپونو کې هم وو:

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه خلک چې په خورا بې وزلو شرايطو کې ژوند کوي، پرته له کور، په بهرنۍ خاوره کې يوازې د هغه څه يادونه لري چې يو وخت ستړي شوي او ځورول شوي، د ځوابونو په لټه کې دي. داخل کړئ: د مبلغين غږ. طالبان نن ورځ يوازې د ځينو لويو بدو ايډيالوژيو محصول نه دی - بلکې د خلکو درد، نا اميدۍ او د اختيارونو نشتوالی دی. په تيرو شلو کلونو کې د تحليلونو نيمايي برخه د دې حقيقت څخه د ارادې ناپوهۍ له امله خورا دقيقه خالي وه. د دې انساني عنصر څخه انکار کول دا ټول هغه ځای دی چې موږ خپله لاره له لاسه ورکوو. يوازې الهيات ته د هر څه منسوب کول يو ستونزمن مفکوره ده چې ډيری وختونه زموږ په دوره کې منل شوې. مذهب له نړيوالو مسلو سره د تباهۍ د يو لوی لامل په توګه ترلی دی کله چې په حقيقت کې دا خورا پراخه او پيچلی جوړښت دی چې دې اړخ ته په دومره ناپوهۍ او اسانۍ سره راتيت شي. مذهب، سياست او ټولنه په داسې طريقو سره تعامل کوي چې موږ يې د پوهيدو هڅه کوو - دا اکثرا پخپله مذهب دی چې زموږ ټولنيزې ناروغۍ يې درملنه کړې او د نړۍ کړاوونه يې کم کړي دي. کله چې موږ يو لنډ نړيوال ليدلوری په پام کې ونيسو، کوم چې د ځواک د تحرک، امپرياليزم، اقتصادي نابرابرۍ او تبعيض واقعيتونه حسابوي، موږ کولی شو په ښه توګه پوه شو چې دا څنګه دي چې دا ډول ډلې خپل مذهبي شاليد ته د بدلون او پلي کولو په توګه ګوري. د داسې ميراثونو د حل په توګه.

په داسې حال کې چې افغانستان د توکميزو او ښاري او کليوالي توپيرونو له مخې په ويش کې ډوب دی، دا د منلو وړ ده چې خلک مذهبي نظرياتو ته د يو متحد ځواک په توګه وګوري ترڅو دوی له خپګان څخه وژغوري - او په عمل کې، طالبان مجبور کړي. د دوی په فکر کې ډير مناسب او ټول شموله او اړين اصلاحات تعقيب کړي. هيله ده،

(c) ketabton.com: The Digital Library

بيا، د افغانستان د صوفي ميراث پياوړي ميراث هم په داسې حالت کې ډېر پياوړی او اړونده کيدی شي. دا ممکن يو لږ احتمالي سناريو وي، مګر دا د کافي ظرفيت سره يو دی چې په جدي توګه په پام کې ونيول شي، او دا به يوه پايله وي چې د ښه وړ وړ وي.

د پيل يو هنتون پريس

(c) ketabton.com: The Digital Library

5

د طالبانو متحدين او دښمنان

پاکستاني طالبان او اسلامي دولت په خراسان کې (ISK)

په افغانستان کې د طالبانو راتګ لا دمخه د ډیورنډ کرښې له هغې غاړې پاکستان ته راوتلی دی، چیرې چې د دوی هڅول شوې خور تنظیم، پاکستاني طالبان (تحریک طالبان پاکستان – ټي ټي پی) بیا ځان ټینګار کړی دی. کابل ته د طالبانو له راتګ وروسته پاکستان په یوه کال کې په تروریستي فعالیتونو کې ۵۰ سلنه زیاتوالی موندلی دی..1 دا هغه ډله ده چې د ۲۰۱۲ کال په اکتوبر کې یې ملاله یوسفزۍ په ډزو وویشتله، هغه یې له خپل وطن پاکستان څخه وویشتله او وروسته یې په ۲۰۱۴ کال کې د پېښور په ارمي پبلک سکول کې د ښوونځي ۱۴۱ زده کوونکي ووژل. یوه تروریستي ډله چې د افراطیت مختلفې بڼې لري — له شیعه ضد څخه نیولې تر فرقه یي غله د کشمیر متمرکزو اورپکو ته - دا ډله اوس د کلونو کلونو د پاکستان د اردو لخوا د مقابلې او مقابلې وروسته ځان بیا تنظیم او ځای په ځای کوي. پاکستان هڅه وکړه چې دا ډله د خبرو اترو له لارې د افغان طالبانو لخوا تمویل کړي (د ۲۰۲۱ کال له اګست راهیسې) خو لږ ګټه یې نه ده کړې. دې د ۲۰۲۲ کال د نومبر په وروستیو کې په ټول پاکستان کې د خپل ترهګریز کمپاین د بیا پیلولو اعلان وکړ. افغان طالبانو تر اوسه یوازې له پاکستان سره مرسته کړې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

په نیمه زړه د TTP په تعقیب کې، ځکه چې دواړه ډلې د اوږدې مودې لپاره د دوه اړخیزو ګټورو اړیکو څخه برخمن دي. دې کار د افغانستان او پاکستان ترمنځ ترینګلتیا رامنځ ته کړې ده. د پاکستان لومړۍ انګلیسي ورځپاڼې ډان د ۲۰۲۲ کال د نومبر په ۳۰ مه په یوه اداریه کې په مناسب ډول وایي:

> . . . دولت باید پوه شي چې موږ اوس چیرته یود لسیزو د غلطو، امنیتي متمرکزو پالیسیو پایله، په ځانګړې توګه د "ستراتیژیکو ژورتیا" مفهوم چې د افغان طالبانو په دویم راتګ سره، وده کړې ده.
> - او د بیا لیدل شوي خوب خوب یې راپورته کړ.[2]

په ورته وخت کې، په داسې حال کې چې د طالبانو بیرته راستنیدل بې له شکه د سیمې لپاره یو ګډوډ حقیقت دی، دوی ممکن نور په صحنه کې ترټولو بد ځواک نه وي. داعش، په خراسان ولایت کې د اسلامي دولت تر ټولو نوې ترهګره ډله ده چې له افغانستان څخه د لوبې د ډګر په توګه کار اخلي. پرته له دې چې دوی ټول نوي ندي. دوی په لومړي ځل په ۲۰۱۵ کال کې په افغانستان کې خپل ناوړه سر راپورته کړ او وژو ورو یې د خپلو غړو شمېر زیات کړ او په پایله کې یې ترهګریز بریدونه وکړل. د ظالمې ډلې د یوې ځانګې په توګه چې موږ د داعش یا داعش په نوم پیژنو، یوازې د دوی له نوم څخه دا روښانه ده چې دوی یوه خطرناکه ستونزه ده. داعش د ۲۰۲۱ کال په اګست میاشت کې د طالبانو د نیولو پر مهال د کابل پر هوایي ډګر برید وکړ او د نړۍ پام یې ځان ته جلب کړ. په داسې حال کې چې دغې ډلې په تېرو کلونو کې لسګونه ځله په افغانستان او پاکستان کې ملکي وګړي په نښه کړي او سلګونه یې وژلي، خو اصلي هدف یې افغان طالبان دي. - په ځانګړې توګه له هغه وخته چې دوی کابل ته راستانه شول. ښایي یو څوک په سمه توګه حیران وي چې ولې دا داسې ده کله چې موږ ته د داسې ډلو په اړه هر څه ویل کیږي دا معنی لري چې دوی دوه اړخونه دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورته سکه په هرصورت، د طالبانو په دننه کې د ورو بدلونونو سره، دوی د دوی سره د مبارزې لپاره ستراتيژي جوړوي. د انتها او انتها تر منځ جګړه روانه ده، چې د طالبانو نوې دنده نوره هم ستونزمنه کوي، او د افغانانو لپاره سوله نوره هم اوږده کوي.

پاکستاني طالبان

پس منظر

د سپټمبر د يوولسمې له بريدونو سمدستي وروسته، په داسې حال کې چې افغان طالبان په لومړي سر کې په هېواد کې د امريکا د پوځي حضور تر ولکې لاندې وو، د پاکستان په څنګ کې يو بد او خطرناک حقيقت راښکاره شو. د طالبانو او القاعدې ډيری غړي د پاکستان د فدرال تر ادارې لاندې سيمو (فاټا) ته تښتيدلي دي. په هغه وخت کې د يوې نيمه خودمختاره سيمې په توګه فعاليت کاوه، دا سيمه د پاکستان له اصلي جريان څخه جلا شوې وه او د اوږدې مودې راهيسې د سيمه ايزو او بهرنيو مجرمينو او اورپکو لخوا د پټنځای په توګه کارول کيده. دا سيمه د افغان مجاهدينو – ديني جنګياليو – او د ۱۹۸۰ لسيزې په اوږدو کې د لسګونو مسلمانو هيوادونو څخه د جنګياليو لپاره د يوه پليټ فارم او تمځای په توګه کارول کيده چې پر افغانستان د شوروي د يرغل سره مقابله وکړي. د سعودي پيسې، د پاکستان خاوره او مديريت او امريکايي وسلې په ګډه په ۱۹۸۹ کال کې د شورويانو پر وړاندې د خبرو ميزونه پرانستل. مګر د "خدای د سرتيرو" لپاره چې په برياليتوب سره يې افغانستان بيرته ترلاسه کړ، د بريا مزه يو روږدي شو.

په داسې حال کې چې امريکا د نورو مهمو مسايلو لکه د شوروي اتحاد د ړنګيدو او د هغې له پايلو په ځانګړې توګه په ختيځ کې د لاسوهنې لپاره له افغانستانه خپل لاسونه وينځل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اروپا، اوس بې روزګاره او بې کوره جنګیالیو کدرونو د افراطیانو او سپېڅلی جنګیالیو نوی نسل زیږولی. القاعده، طالبان او لشکر طیبه د هغه وخت زامن وو. پاکستان له دوی څخه ځینې یې ګومارلي چې خپل ټوپکونه د هند په لور واړوي، په ځانګړې توګه په جنجالي او ناکراره جمو او کشمیر کې، په داسې حال کې چې نور بیرته خپلو سیمو ته ستانه شوي ترڅو د اوزبکو پیل پیل کړي، لکه د ازبکستان اسلامي غورځنګ او په اندونیزیا کې جماعة اسلامیه، یا په هوښیارۍ سره له افغانستان څخه د تروریستي ډلو په څېر خپلواکې ډلې پیل شوې.3

د شوروي ضد "جهاد" دورې (1980 لسیزې) راهیسې، فاټا د ټولو پټو وسله والو لپاره د مرکز په توګه کار کاوه - هغه څوک چې د پاکستان ملاتړ کوي او همدارنګه د هغه په وړاندې کړکه لري. د سپټمبر د یوولسمې وروسته د ترهګرۍ پر وړاندې جګړې دغه پټنځای ته اوزبکي نور هم جلب کړل. د پاکستان پوځ په 2002-3 کې سیمې ته لاړ ترڅو د قبایلي ډلو لخوا رامینځته شوي مقاومت مخه ونیسي چې په چټکۍ سره په پرمختللو ترهګرو ډلو باندې بدلیږي، مګر دا د حیرانتیا وړ و. اوزبکي جګړې ته چمتو وو او پاکستان په لومړي سر کې یو کمزوری انتخاب وکړ: د سولې خبرې اترې چې یوازې وسله وال یې ځواکمن کړي لکه څنګه چې دوی د پورته کیدو په حال کې وو. قبایلي ادارې، چې په تاریخي ډول د پاکستان د دولت د شریکانو په توګه کار کوي، په دې بهیر کې قرباني ورکړل شوې او یوازې وضعیت یې لا پسې خراب کړ. ما په سیمه کې د ډیرو پښتنو ملګرو څخه اوریدلي دي چې واک د سیمه ایزو قبایلو څخه چې د ملکانو په نوم پیژندل کیږي - اوزبکو ته لیږدول شوی، هغه ورځ چې یو پاکستانی جنرال مستقیم د سولې تړون چې د شکای تړون په نوم یادیږي - د 27 کلن آزاد وسله وال نیک سره لاسلیک کړ. محمد په 2004 کې. سیمه ایز قومي مشران په دې پروسه کې شامل نه وو، چې دا د دوی حیثیت او نفوذ ته زیان رسوي. دوی مخکې په توګه دنده ترسره کوله

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پاکستان د ايالت او سيمه ايزو قبايلو ترمنځ کشن. دې معاملې وسله وال نور هم بډايه کړل (لږترلږه 540,000 ډالر) ځکه چې دوی دا پيسې له جنرال څخه په دې پلمه غوښتلې چې دوی بايد د القاعدې مالي مرستې بيرته ورکړي مخکې لدې چې دوی اړيکې پرې کړي او دوی ته لاربښوونه وکړي چې سيمه پريږدي..4 په دې بهير کې اورپکو د پاکستان له بند څخه د خپلو ډېرو ملګرو د خوشي کولو په اړه خبرې اترې وکړې. د طالبانو او القاعدې دواړو ته نږدې، نيک محمد د هوکړې د مراعت کولو هيڅ نيت نه درلود او يوازې يې په سيمه کې د دې سازمانونو د خيمو د پراخولو لپاره د وخت په ترلاسه کولو اراده درلوده.5 هغه بايد له منځه يوړل شي او دا کار په دوو مياشتو کې د امريکا او پاکستان د بې پيلوټه الوتکې لخوا ترسره شو. که څه هم زيان لا دمخه شوی و.

د کوم درس په زده کولو کې پاتې راتلل، پاکستان د 2004-6 په موده کې په سيمه کې د مختلفو اورپکو ډلو سره د يو څو نورو معاملې کمول غوره کړل، دا فکر يې کاوه چې دوی په عين وخت کې د اورپکو د منظرې په اړه ښه پوهه رامينځته کړې. دوی حتی په سيمه کې يو څو مليشې سپانسر کړې ترڅو د نه پخلاکېدونکي اورپکو سره جګړه وکړي، مګر دې ټولو يوازې د فرانکنستين ډير شيطانان رامينځته کړل. بريګيډير اسد منير، د پاکستان په ISI کې يو ضميره افسر چې دا ډله يې له نږدې څارله، دا په ښه توګه څرګنده کړه:

> له ترهګرو سره د مقابلې لپاره يوه متمرکزه ستراتيژي هيڅکله تعقيب نه شوه. د ۲۰۰۶ کال په سپتمبر کې حکومت د شمالي وزيرستان له طالبانو سره د سولې يو بل تړون لاسليک کړ. د دې معاملې له امله بهرنيو وسله والو په ښکاره فعاليت پيل کړ. د سيمې خلکو ته يوازينی لاره د طالبانو د واکمنۍ منل وو.6

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

پاکستاني طالبانو ته د اسلام آباد د ځان د ماتې ورکولو د پالیسیو په پایله کې ورشئ — تړل شوي، بار شوي او وژونکي. دغه ډله چې د TTP په نوم پیژندل کیږي په 2007 کې د افراطیانو د یوې تاوتریخوالی ډلې په توګه راڅرګنده شوه، چې په ټول پاکستان کې یې تباهي رامنځته کړه. دې ډلې د طالبانو مشر ملا محمد عمر د خپل روحاني مشر په توګه اعلان کړی و او ژمنه یې کړې وه چې د امریکا پر ضد به په جګړه کې د افغان طالبانو ملاتړ کوي. په داسې حال کې چې دا ډله د شوروي ضد "جهاد" پورې تړاو لري لکه څنګه چې مخکې تشریح شوي، د 11/9 او په افغانستان کې له جګړې وروسته د دوی سازمان د خپلو وړتیاوو او وحشت له مخې په تدریجي ډول وده وکړه او پراخه شوه. د 2007 څخه وروسته کلونو کې، د دوی د ځانمرګو بریدونو وحشتناکه لړۍ، او د پاکستان په اردو او حکومت او همدارنګه په ملکي وګړو باندې هدفي بریدونه، په پاکستان کې د ویجاړونکي اورپکۍ راڅرګندېدل په غمجنه توګه وښودل.7

پداسې حال کې چې د دوی اعلان شوي اهداف په هیواد کې د دوی په ځانګړي ډول د اسلامي قانون پلي کول، د "حاکمیت" تاسیس کول، په ځانګړې توګه د پاکستان په قبایلي سیمو کې، او د پاکستاني امنیتي ځواکونو په وړاندې جګړه کول د افغان طالبانو یادونه وه - کوم چې دوی یې ګڼي. - یو ملګری او الهام پیدا کړ - د دوی توپیرونه هم خورا مهم وو. د حقاني شبکه، چې مشري یې جلال الدین حقاني کوله، د پاکستان – افغانستان په قبایلي سیمو کې د ۱۹۸۰ لسیزې په افغان جهاد کې د خپل رول له امله د دواړو ډلو ترمنځ د پله په توګه کار کاوه. په داسې حال کې چې له تاریخي پلوه د پاکستان آی ایس آی ته نږدې او وفاداره وه، د حقاني ډله د پاکستان په قبایلي سیمو کې د خپلې شبکې د دوام لپاره اړتیا لري او TTP د دوی یو له مهمو سیمه ییزو متحدینو څخه و. ویشل شوي وفاداری د دې ډلو سره مرسته وکړه چې په خیانت چاپیریال کې ژوند وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

متحدين او دښمنان د طالبانو

په پاکستان کې د ۲۰۰۷ او ۲۰۱۴ کلونو ترمنځ د ځانمرګو بريدونو او زوروروو تاوتريخوالو منظموالي دا وښوده چې پاکستاني طالبان څومره پياوړي شوي دي. د قبايلي توب او د ډيرو پيسو په واسطه هڅول شوي، دوی د مذهبي، سياسي او ټولنيز-اقتصادي فکتورونو ګډوډ مخلوط له لارې نور هم وده وکړه، د پاکستان په قبايلي سيمو کې واک ترلاسه کړ. غمجنه پايله د زرګونو خلکو بې رحمانه وژنې او په ټول هيواد کې د ويره او کړاو احساس و. پاکستان، په لومړيو پړاوونو کې د تروريزم پر وړاندې د نه منلو وړ کمزورې ستراتيژۍ له کبله، ځان د ناهيلۍ په کندې کې موندلی و- او په هغه کې ځان جوړ شوی و. لکه څنګه چې پوځ د خپل وحشت د پای ته رسولو لپاره نه ستړي کيدونکي مبارزه وکړه، د TTP شبکه په ټول هيواد کې په پراخه کچه وده کړې - په سوات او پنجاب کې د اورپکو سره د اتحاد له امله - چې دا ډول کمپاينونه له لويو ستونزو سره مخ شول.[8] په هيڅ صورت کې دوی ته ماتې ورکول اسانه نه وو - حتی هغه کسان چې په زندان کې وو اکثرا په تيښته بريالي شول او سمدلاسه بيرته خپلو ناوړه بريدونو ته راستانه شول. دې ډلې د بشري حقونو تر ټولو ناوړه سرغړونې ترسره کړې، په ځمکه کې د هغو قربانيانو لپاره دوزخ جوړ کړ چې د دوی په لاره کې راوتلي. د دې لپاره چې مسله نوره هم خرابه کړي، نه يوازې دا چې دوی د ديوکراسۍ د پلي کولو لپاره د مذهبي اسنادو نشتوالی و، بلکې د دوی د داخلي کارونو پلټنو دا ثابته کړه چې دوی د اسلام په اړه لږ څه پوهيږي - دوی يوازې د ځان عبادت کوي. برسيره پر دې، دوی په هيواد کې د سخت فرقه پالنې د پراخولو لپاره بدنام شول.

د غلو يوې ډلې چې شتمني او له واک څخه ناوړه ګټه پورته کوي، د پاکستان د بې پرېتوب له امله رامنځته شوې تشې څخه ګټه پورته کړه- له يوې خوا له TTP سره د معاملې هڅه کوي او له بلې خوا د افغان طالبانو ملاتړ کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنهد طالبانو

دا د دې حقیقت له امله مرسته نه وه شوې چې ډرون بریدونه، چې په هغه کلونو کې یو عادي پیښه وه، د TTP لپاره یو لوی محرک و. دوی یو اخته زخم و چې دمخه ضعیف بدن یې اخیستی و. په داسې حال کې چې پاکستان یوازې په وروستي څل یوازې په دې وتوانید چې د هغې د بندولو لپاره یو څه بند کړي، وروسته له دې چې افغان طالبانو بیرته راستون شو دا پوښتنه راپورته کیږي: ایا پاکستان دویم پړاو ته چمتو دی؟ پاکستاني طالبان، وروسته له دې چې له منځه تللي او منتج شوي، اوس خامخا د بیرته ستنیدو په حال کې دي. په افغانستان کې د دوی د لارښوونکو او اتلانو بریا د دوی د بیا فعالولو او عمل ته د راستنیدو هڅونه وه.

پاکستاني طالبانو بیا په قبایلي سیمو کې خپل ځای نیولی دی‌د پاکستان – افغانستان سرحدي سیمې[۹]

د پاکستان امنیتي ځواکونو په حقیقت کې د دوی د ضرب عضب عملیاتو له لارې چې په جون 2014 کې پیل شوي د TTP د ترهګرۍ واکمني (شاوخوا 2007-15) پای ته ورسوله. [10] په پایله کې، TTP ټوټه ټوټه شوه او د هغې ډیری ژوندي مشران افغانستان ته وتښتیدل. په هرصورت، د هغې ځینې جلا شوي ډلې یا په ISK کې یوځای شوي یا یې د وفادارۍ ژمنه کړې. د ټي ټي پي تر ټولو وژونکي ډله جماعت الاحرار، د ټي ټي پي د طارق ګېدر ډلې سره په همکارۍ، چې په دسمبر ۲۰۱۴ کال کې په پېښور کې د ارمي پبلک سکول په شمول د لویو تروریستي بریدونو مسولیت په غاړه درلود، د پاکستان د ترهګرۍ ضد عملیاتو کې ژوندی پاتې شوی و او خپلو ترهګریزو عملیاتو ته یې دوام ورکړی و. د افغانستان د ننګرهار په سیمه کې له خپلې نوې اډې څخه.[11] دا د پخواني غني حکومت په وړاندې د پاکستان یو له شکایتونو څخه وو:چې دوی په اغیزمنه توګه تعقیب نه کړي‌د TTP هغه ډلې چې په افغانستان کې یې پټنځایونه موندلي وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا په بشپړه توګه ممکنه ده چې د افغانستان استخباراتو غوښتلډ افغان طالبانو د ملاتړ لپاره پاکستان ته په ورته سکه کې ځواب ورکړي. د TTP پخواني وياند، مشهور ترهګر احسان الله احسان په 2017 کې (د پاکستان د پوځ په توقيف کې) څرګنده کړه چې افغان او هندي استخبارات دواړه د پاکستاني طالبانو تمويل او مرسته کوي.[12] د 2020 په پيل کې د استخباراتو له خوندي کور څخه د پراسرار تېښتې وروسته هغه خپل "جبري اعتراف" بيرته واخيست. په هر هغه څه باور کول ګران دي چې دا ډول بې کرداره خلک وايي مګر پيښنه په دې ناپاک ډګر کې د لوبې کولو د فريب او فريب د پرتونو انعکاس دی.

د 2020 کال د فبروري په مياشت کې د متحده اياالاتو - طالبانو د سولې تړون وروسته د ځواکمن کيدو احساس سره، د جماعت الاحرار او حزب الاحرار په ګډون ډيری دغو جلا شويو ډلو پريکړه وکړه چې د 2020 په اګست کې يوځل بيا سره راټول شي او د TTP اوسني مشر نور ولي ته يې د خپل بيعت ژمنه تازه کړه. محسود عرف ابو منصور عاصم. حزب الاحرار، په ځانګړې توګه، د پيښور په سيمه او شاوخوا کې يوه فعاله تروريستي شبکه لري، او د محسود د مشر په توګه بيرته راستنيدل هم د محسود ډيری ناراضه قبيلې دې ته وهڅول چې ټي ټي پي ته راستانه شي. حتی د پنجابي طالبانو امجد فاروقي ډله، چې له القاعدې سره نږدې اړيکې لري، او د عثمان سيف الله ډله، چې د لشکر جهنګوي (LeJ) څخه جلا شوې، هم د TTP پليټ فارم ته راستانه شوه. دا ټولې ډلې د 2007-15 وخت په موده کې په پاکستان کې د ترهګرۍ په واکمنۍ کې ژورې ښکيلې وې. د 2020 کال د نومبر په وروستيو کې د تروريستانو دې بدنامې ډلې سره يو ځای کيدو وروستنی نفوذ لرونکي استاد عليم خان (د ګل بهادر TTP ډلې څخه) او عمر اعظم وو. ټي ټي پي په وياړ سره د دې بيعت ويډيو د خپلې رسنۍ عمر ميډيا له لارې خپره کړه. دا ټول بايد کافي وي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

په پاکستان کې د بیرني خطر زنګ ووهل شو، خو داسې ونه شول.[13] د TTP د پیوستون نمونه د 2021 په اګست کې کابل ته د افغان طالبانو له راستنیدو وروسته نوره هم زور واخیست.

په افغانستان کې د پاکستاني طالبانو د لوی شمیر د شتون په اړه پخوانۍ ارزونې د جولای په 2022 کې ثابتې شوې، د ملګرو ملتونو د امنیت شورا په راپور کې یادونه وشوه چې TTP په افغانستان کې د بهرنیو ترهګرو جنګیالیو ترټولو لویه برخه جوړوي.[14] راپور زیاتوي، چې بېلابېلې ترهګرې ډلې د پخوا په پرتله په افغانستان کې له پراخې ازادۍ برخمنې دي. د TTP ډیری اورپکي اوس بیرته پاکستان ته راوتلي دي، په دې هڅه کې چې د پاکستان او افغانستان ترمنځ د پښتني قبایلي سیمو ځینې برخې بیرته خپل کنټرول ترلاسه کړي. دا سیمه ـــ فاټا ـــ له ۲۰۱۸ کال راهیسې د پاکستان له څلورو صوبو څخه چې له افغانستان سره پر پوله پرته ده، په قانوني توګه په خیبر پښتونخوا (KPK) صوبه کې شامله شوې ده. TTP د ۲۰۲۰ کال د جولای او اکتوبر تر منځ له افغانستان څخه پاکستان ته د پولو په اوږدو کې د سلو څخه د زیاتو بریدونو مسوولیت په غاړه درلود. دا په ډاګه کوي چې د تي تي پي کدرونو د پاکستان لوري ته بیرته ستنیدل پیل کړي دي.

د پاکستان په قبایلي سیمو کې د 2020-23 په اوږدو کې د ترهګرو ډلو لخوا ترسره شوي هدفي وژنو کې د پام وړ زیاتوالی ښیي چې یو څه غلط دی. هغه کسان چې په دې وروستیو کې په نښه شوي قومي مشران (لوړ مشران) دي، د هغه وخت یادونه کوي کله چې TTP په 2007 کې راڅرګند شو او په سلګونو یې له منځه یوړل. شنونکی داود خټک په دې باور دی چې په وزیرستان او باجوړ قبایلي ولسوالیو کې د هدفي وژنو زیاتوالی د تحریک طالبان پاکستان د "سیمه ایزو شخړو په هوارولو کې د لاس وهنې، د خلکو د ساتنې د پیسو په ورکولو او د هغو کسانو په نښه کولو له امله دی چې ګومان کیږي د دوی مخالفین دي."[۱۵] په دې ډول دوی څه باندې یوه لسیزه مخکې په قبایلي سیمو کې ځای پیدا کړ. تي تي پي بریدونه کوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

په جنوبي او شمالي وزيرستان کې امنيتي ځواکونه او په باجوړ او مهمند سيمو کې -- چې د تحريک طالبان پاکستان يو پخوانی مرکز دی -- په ۲۰۲۲-۲۳ کې د پام وړ زياتوالی موندلی. د دې بيا راپورته کيدو يو لامل د 2021 کال د اګست راهيسې د افغانستان له زندانونو څخه د TTP د مشرانو خوشې کول دي چې پکې خورا بدنام مولوي فقير محمد هم شامل دی. دې اقدام د پاکستان په امنيتي ادارو کې هغه مهال ټکانونه وپارول کله چې دوی کابل ته د افغان طالبانو له راستنيدو سمدلاسه وروسته ، د TTP په ختيځ افغانستان کې د موټرو د لوی کاروان له لارې د خپلو غړو د ازادۍ لمانځنه وکړه.[16]

د ۲۰۲۲ کال په وروستيو او د ۲۰۲۳ کال په لومړيو کې په کوټه، پېښور او اسلام اباد کې د ځانمرګو بريدونو بيا راتګ، امنيتي بحران ته نوره بيړنۍ اړتيا زياته کړه. د آی ايس آی پخوانی مشر فيض حميد، چې په پېښور کې يې د قول اردو د قوماندان په توګه هم دنده ترسره کړې (نومبر ۲۰۲۱ – اګست ۲۰۲۲)، له TTP سره د خبرو اترو مشري کړې وه (د افغان طالبانو لخوا يې ملاتړ شوی) چې وړانديز يې وکړد اوږدې مودې اوربند سره د موافقې په بدل کې TTP ته پاکستان ته د بيرته راستنيدو لپاره خوندي لاره.[۱۷] د ۲۰۲۲ کال په نيمايي کې د TTP په سلګونو وسله وال بيرته پاکستان ته راستانه شول او په لسګونو د دې ترتيب له مخې د پاکستان له زندانونو څخه خوشې شول، خو د پخوا په څير، TTP دا د يو فرصت په توګه کارولې ترڅو د راتلونکي تروريزم کمپاين لپاره چمتووالی ونيسي. دا يو ډير خراب تصور شوی "سوله" ومعامله د ۲۰۲۲ کال د دسمبر په وروستيو کې په بنو کې د ترهګرۍ ضد مرکز محاصره (د شمالي وزيرستان سره پوله) د تحريک طالبان پاکستان د ۳۳ بنديانو له خوا چې امنيتي چاروکو ته يې واک ورکړی وو، يوه قضيه ده. د پوځ له خوا تر محاصره کيدو وروسته ترهګرو هڅه وکړه چې افغانستان ته د خوندي تګ په غوښتنه د خبرو اترو يوه لاره پيدا کړي. که څه هم د اردو کوماندو يونټ د سختې جګړې وروسته ترهګر له منځه يوړل (چې په هغې کې يې خپل درې ښه روزل شوي سرتيري له لاسه ورکړل)، تي تي پي څرګنده کړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

خطرناکه اراده د تي تي پي د ورانکارۍ مختلف ریکټونه اوس په خیبر پښتونخوا صوبه کې هم ډېر فعال دي.

د یو جدي ګواښ په توګه د TTP د بیا راپورته کیدو تر شا یو لوی لامل، په هرصورت، د فاټا په اصلي جریان کې د راوستلو لپاره د اسلام آباد نیمګړتیاوې دي، لکه څنګه چې د 2018 فاټا اصلاحاتو بل، چې یو لوی اساسي نوښت دی تصور شوی. فاټا د دې ځنډول شوي مګر د ستاینې وړ قانوني اقدام له لارې په خیبرپښتونخوا صوبه کې ضم شوی و چې د کاغذ پر مخ یې د سرحدي سیمو حکومت کولو د استعماري دورې سخت قوانین لغوه کړل. په هرصورت، د دې پروسې د اسانتیا لپاره اړین قانوني، اداري او مالي اقدامات شتون نلري، یا په جدي توګه نه شتون لري، چې په پایله کې د خلکو ناخوښۍ زیاتیږي.[۱۸] یو مناسب مثال د وروستي زیاتوالی دی‌د پښتون ژغورنې غورځنګ (PTM) چې مشري یې منظور پښتین کوي، یو انقلابي خو غیر متشدد احتجاجي غورځنګ دی چې په سیمه کې د امنیتي ځواکونو له خوا د بې عدالتي وژنو د پای ته رسولو او د هغو پوځي پوستو د له منځه وړلو غوښتنه کوي چې د خلکو ازاد تګ راتګ محدودوي. . پي ټي ایم د پښتنو د حقونو غوښتنه کوي او زیاتوي چې په تېرو دوو لسیزو کې د عامو پښتنو ژوند په لویه کچه ګډوډ شوی او دوی د طالبانو او امنیتي ځواکونو دواړو قرباني دي. TTP د خلکو د خواخوږۍ ترلاسه کولو لپاره په امنیتي ځواکونو ورته نیوکې کارولې، مګر PTM په عدم تشدد باندې ټینګار کوي، دا د اورپکو سازمانونو څخه توپیر کوي.

د PTM ریښتیني مګر پارونکي شعارونه چې د پاکستان د اردو رول غندي، په هرصورت، د پاکستان حکومتي چارواکو په عامه توګه دا د یو ګواښ په توګه وړاندې کړ. پي ټي ایم باید د اسلام آباد لخوا په قبایلي سیمو کې د افراطي او افراطي ایډیالوژیو په وړاندې د یو متحد په توګه تود هرکلی شوی وای.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو د چاروواکو لنډ لید د داسې تفاهم په وړاندې د خنډ په توګه کار کوي. له پېښوره تر کراچۍ پورې په پښتني ټولنو کې د PTM شهرت زیات شو، سره له دې چې د پوځ له خوا د دې ډلې د لاس ته راوړلو د مخنیوي هڅې وشوې. د PTM یو څو مخکښو څراغونو دا پارلمان ته لاره پیدا کړه، مګر دا دوی د "هند د اجنټانو" یا "د دولت د دښمنانو" په توګه د ښودلو مخه ونه نیوله، هغه تورونه چې بدبختانه او بې بنسټه دي.[۱۹] په حقیقت کې، د پاکستان امنیتي ځواکونو په ځمکه کې د PTM سره د مقابلې لپاره جنایتکار او افراطي عناصر استخدام کړل، لکه څنګه چې د علي وزیر لخوا چې اوس مهال د پاکستان د ملي اسمبلۍ یو ټاکل شوی غړی او د غورځنګ شریک بنسټ ایښودونکی دی، د زنداني شوي لخوا تشریح شوی:

> دا د افسوس خبره ده چې هغه ادارې چې د پاکستان د ځمکنۍ بشپړتیا د ساتنې او له خطرناکو ګواښونو څخه یې د ساتنې مسولیت لري، د پاکستان زنده باد غورځنګ (اردو د ژوندی وي پاکستان غورځنګ) په لاره اچولو ته لاس اچوي. دا خبره پخواني طالبان کوي
> قوماندانانو خپلو غونډو ته وینا وکړه. موږ داسې نښې هم لرو چې زموږ د سوله ییز کمپاین د "مقابلې" لپاره د فرقه یي ترهګرو او نورو توکمپالو د راټولولو هڅې روانې دي.[20]

د افغان طالبانو په وړاندې د پاکستان د تګلارې تمایل‌او د TTP لپاره اغیزې

دلته وړاندې شوي رجحانات په اسلام آباد، واشنګټن ډي سي، لندن او خلیج کې د ډېرو ډیپلوماتانو او امنیتي چارواکو سره زما د خبرو اترو د تشریحاتو پراساس دي چې ډېری یې په 2022 کې ترسره شوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

د طالبانو د کابل د نیولو په لومړیو ورځو کې د پاکستان د آی ایس آی پخواني مشر ډګرجنرال فیض حمید د طالبانو له اعلی سرقوماندان څخه غوښتنه کړې وه چې عبدالله عبدالله او حامد کرزي دواړو ته د ځینو لوړ پوړو پوستونو وړاندیز وکړي، که څه هم دوی واک نه لري. د دې لپاره چې د طالبانو نړیوال انځور جوړ کړي او ټول شموله وګڼل شي. طالبانو بل لوري ته کتل. سره له دې، دوی دواړو ته درناوی وکړ او حتی عبدالله ته یې اجازه ورکړه چې بهر ته سفر وکړي - هغه وروسته له ژمنې سره سم بیرته راستون شو. په زړه پورې خبره دا ده چې کرزي ته (د ۲۰۲۲ کال د ډسمبر تر لومړیو پورې) دغه امتیاز نه دی ورکړل شوی او هغه په کابل کې د افغانستان د واک د څوکۍ څنګ ته په خپل شاهي ماڼۍ کې ژوند کوي.

سراج حقاني، د طالبانو د کورنیو چارو وزیر، په ښکاره توګه د پاکستان د امنیتي تاسیساتو تل د خوښې وړ دی. هغه په اصل کې هغه بوټان ډک کړل چې یو وخت د ګلبدین حکمتیار لخوا اغوستل شوي وو، د روسانو په وړاندې د 1980 په افغان جهاد کې. هغه د لویدیځ څخه د پاکستان له لارې د ډیرو وسلو ترلاسه کونکی و. له بلې خوا، حکمتیار په ۲۰۱۶ کال کې له اشرف غني سره د سولې له هوکړې وروسته کابل ته راستون شو او له طالبانو سره د مخالفو اړیکو په لرلو مشهور و. هغه نن هم په کابل کې ژوند کوي.

بېرته سراج حقاني ته وګرځه، یو لوړ پوړی پاکستانی‌هغه پوځي چارواکی چې ما ورسره په ښکاره خبرې وکړې هغه په ریښتیا د یو تکړه سیاستوال په سترګه ګوري چې د درناوي وړ دی! ما ته د هغه د غوره ژبني مهارتونو او ښایسته اخلاقو په اړه هم معلومات ورکړل شول. د هغه د پېژندګلوۍ هڅې په یقیني ډول څرګندې دي - په هرصورت، هغه څه چې دلته په زړه پورې دي هغه دا دي چې د سراج پښتو ژبه په حقیقت کې په پراخه توګه نه ویل کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یا په افغان پښتني بیلټ کې پوه شوي. له دې سره سره، د هغه شهرت د حقاني په مرکزونو پورې محدود دی، که څه هم د کورنیو چارو د وزیر په توګه د هغه رول د خپلې شبکې په پراخولو کې مرسته کوي. ما ته دا هم ویل شوي وو چې ډیری اروپایان او مهم غربي لیدونکي چې د سراج حقاني (اکثره د آی ایس آی لخوا تنظیم شوي) سره لیدونکي لري د هغه ستاینه کوي. په ښکاره ډول، د آی ایس آی ستراتیژي د مبالغې په کارولو کې درنه ده. په هرصورت، یو حقیقت د یادولو وړ دی او په ډیرو مرکو کې بیا تکرار شوی، دا دی چې سراج حقاني د طالبانو یو له خورا متعصبو مشرانو څخه ګڼل کیږي. نوموړی د کابینې له هغو لږو وزیرانو څخه دی چې په خپل وزارت کې د کار کوونکو او په ځانګړې توګه د سرحدي ځواکونو د غړو د ښې روزنې لپاره لیواله دي. سراج دغه غوښتنه له ډېرو بهرنیو دیپلوماتانو او چارواکو سره کړې چې له ده سره یې لیدلي دي. د خپل پلار په څیر، هغه د خلیج له مشرانو او همدارنګه د خپلې ډلې له پخوانیو ګټوونکي سعودي عربستان سره د اړیکو جوړولو ته دوام ورکوي. هغه خپلې ټولې هڅې د پاکستان په ټوکرۍ کې نه ساتي. لویه پوښتنه دا ده چې د القاعدې مشر ایمن الظواهري په کابل کې د حقاني خوندي کور ته د تګ په اړه د هغه حکمت دی. لکه مخکې مو چې یادونه وکړه، ښایي پاکستان د الظواهري د ځای ناستي په اړه خبرې وکړي. الظواهري تل د پاکستاني امنیتي ځواکونو پر ضد غږېدلی او پر پاکستان یې نیوکې د هغه د داستان یوه عادي ځانګړتیا وه.

طالبان د سیمه ایز مشروعیت په اړه دومره اندیښمن دي لکه د نړیوالو پیژندلو په اړه، مګر د لویې جرګې (لوی قومي مشورتي ارګان) د رابللو په فکر کې ډاریدل. لکه څنګه چې موږ پوهیږو، دوی د دې پرځای بله لاره غوره کړه - د مذهبي مشرانو یوه غونډه چې دوی یې ملاتړ او تصویب په اړه ډیر ډاډه وو. د دواړو حکومتونو لپاره د "موقتي" کلمې په مکرر ډول کارول

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د دې کارکونکو په قصدي توګه – د وخت په ترلاسه کولو کې د داسې میکانیزم کوریوګراف کول و چې طالبانو ته مشروعیت ورکړي. لویه جرګه کولی شي داسې یو پلیټ فارم وړاندې کړي، مګر د لیکلو په وخت کې (جنوري 2023) ملا هیبت الله او په کندهار کې د هغه ملګري لاهم قانع نه دي چې دا اړینه ده.

د پام وړ خبره دا ده چې د طالبانو لپاره لومړیتوب د داعش سره د مبارزې لپاره د ترهګرۍ ضد وړتیا ترلاسه کول دي. کله چې وپوښتل شول چې څه ډول وړتیا، ما ته وویل شول، "ډرون، سیګنال استخبارات او نور لوړ تخنیکي تجهیزات." پاکستان د طالبانو په استازیتوب لابی کوي چې حتی له امریکا څخه هم دغه ډول ملاتړ ترلاسه کړي. ما د دې پوښتنې په اړه چې ولې چین دا ډول مرستې نه وړاندې کوي یو هوښیار ځواب ترلاسه کړ.

د دې ټولو په منځ کې، افغان طالبان اوس په زیاتیدونکې توګه د پاکستان له پوځ او استخباراتو سره د نږدې اړیکو په توګه د خپل شهرت په اړه هوښیار شوي دي - او دوی پوهیږي چې دا اړیکې په افغانستان کې په ځانګړي ډول مشهور ندي. په پایله کې، کله چې طالبانو د پاکستان له پوځي او استخباراتي مشرانو څخه وغوښتل چې په عامه توګه له دوی څخه فاصله وساتي، بیا هم د حیرانتیا خبره شوه. اسلام اباد په پیل کې څرګنده نه وه چې دا د طالبانو ډیپلوماسۍ وه که منافقت. اړیکې حتی هغه وخت خرابې شوې کله چې کابل په افغانستان کې د پاکستاني طالبانو په تعقیبولو کې خپله ناتواني څرګنده کړه لکه څنګه چې پاکستان غواړي. د یو څو یادښتونو وروسته چې غوږ.ونه یې کاڼه شول، پاکستان پریکړه وکړه چې د 2022 په اپریل کې شیان په خپل لاس کې واخلي او خپل هوایي ځواک ته یې امر وکړ چې په افغانستان کې د TTP هدفونه په نښه کړي. دا یوه ناکامه شوه ځکه چې کمزوري استخبارات د 20 ماشومانو په ګډون د 45 افغانانو د وژل کیدو لامل شول.[٢١] د طالبانوویاند ذبیح الله مجاهد د خپل ټویټر اکاونټ ته په کودتا کې هیڅ وخت ضایع نه کړ (اوس مهال یې له 750,000 څخه ډیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

پلويانو) پر پاکستان غږ وکړ، چې په داسې مسايلو کې دې د افغانانو د صبر ازموينه نه کوي او بيا دې ورته تېروتنه نه تکراروي، کنه بدې پايلې به ولري.[22] د پاکستانډ بهرنيو چارو وزارت غبرګون وښود، کابل ته يې د پاکستان او افغانستان د سرحدي سيمو د خوندي کولو په اړه د خبرداري يادونه وکړه او په غير مستقيم ډول يې د خپلو اقداماتو دفاع وکړه او ويې ويل: "ترهګر د افغانستان خاوره د پاکستان دننه د فعاليتونو لپاره په معافيت سره کاروي."[23] هغه دليل چې افغان طالبان د TTP په وړاندې د قوي ګام اخيستو څخه ډډه کوي د دوی د نظر له امله دی چې د TTP کدرونه اوس مهال په افغانستان کې پټ دي په اسانۍ سره د ISK په ليکو کې د يو ځای کيدو په صورت کې چې افغان طالبان ليدل کيږي د دوی د مينځلو په لور روان دي. د TTP ناراضه غړو، بالاخره، په پيل کې د ISK بنسټ جوړ کړ. د USIP پوه اسفنديار مير نور هغه عوامل په ګوته کوي چې د اړيکو ريښې جوړوي:

> د حقاني کورنۍ او تحريک طالبان پاکستان او د طالبانو د ځينو جنوبي مشرانو او د TTP د سياسي مشرتابه تر منځ قوي خپلمنځي، د جګړې په وخت کې اړيکې شتون لري. دلته په پراخه کچه توکميز دوستي شتون لري چې د قبايلي اړيکو او د پاکستاني دولت د کرکې په شاوخوا کې رامينځته شوی - لړترلړه د طالبانو په رتبه او دوسيه کې.[24]

پاکستان، د خپلې پخوانۍ تګلارې په بدلولو سره، په سيستماتيک ډول له غير طالب افغان مشرانو سره خبرې پيل کړې. دې له ډېرو سره مرسته کړې وه چې له کابل څخه په خوندي توګه ووځي او د اوس لپاره له ډېرو سره په پاکستان کې د اوسېدو په برخه کې مرسته کوي. پاکستان ترکيې ته د ډېرو لوړپوړو چارواکو چې په تېرو حکومتونو کې يې دنده ترسره کړې، د لېږدولو بندوبست هم کړی دی. دوی باور لري چې دا د تيرې تېروتنې د سمولو يوه لاره ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې هند ته يې اجازه ورکړې وه چې په کابل کې خپل نفوذ پراخ کړي. د پاکستان یوه جګپوړي چارواکي وويل، د افغانستان د پخواني مرستيال امرالله صالح (د پاکستان په وړاندې د هغه د سخت دريځ له امله پيژندل شوی) سربيره، آی ايس آی د افغانستان له ټولو سترو سياسي لوبغاړو سره چې اوس په جلاوطنۍ کې دي، تماس لري. هغه وويل چې دوی حتی له صالح سره خبرو ته چمتو دي. داسې ښکاري چې د پاکستان ستراتيژي دا ده چې طالبان تر فشار لاندې وساتي، ترڅو دوی په ليکه کې وساتي.

لکه څنګه چې مخکې په کتاب کې بحث وشو، د طالبانو بېلابېلې ډلې واقعاً د يو بل سره د يوځای کېدو لپاره مبارزه کوي. د پاکستان استخبارات په دې باور دي چې هغه سخت دريځي چې دوی يې "دود پرست" بولي لا هم په دې ډله کې تر ټولو پياوړي دي، خو ځوان نسل په سيمه او نړۍ کې د لا زياتو ارتباطاتو سره د ښه ژوند لپاره ډېر انګيزه او هيله لري. د اوس لپاره، پاکستان نه غواړي چې د منو کارت خپه کړي او غواړي چې د طالبانو لوړ پوړي مشران خپل ايډيالوژيکي اهداف تعقيب کړي. دوی اکثرا دوی ته د مالي سرچينو د راجلبولو لپاره ستراتيژيکې مشورې ورکوي مګر د مذهب او حتی د جنجالي مسلو لکه د نجونو د زده کړې په اړه بحث کولو څخه ډډه کوي. په هرصورت، د پاکستان د جګپوړو ديني عالمانو يوه ډله چې مشري يې د يو مشهور ديوبندي عالم مفتي تقي عثماني په غاړه وه، د ۲۰۲۲ کال د جولای په مياشت کې د طالبانو له مشرانو سره د ليدو لپاره افغانستان ته سفر وکړ. طالبانو له هغوی سره مېلمه پالنه وکړه او د اسلامي ارزښتونو په لا اغېزمنه توګه د خپراوي په برخه کې يې له هغوی څخه د ملاتړ غوښتنه وکړه. راغلي پلاوي له طالبانو سره د اسلام په تبليغ کې د ګډون بلنه نه درلوده. دوی ته په سختۍ سره د خپلو افکارو د شريکولو فرصت ورکړل شو ځکه چې طالبان اټکل کولی شي چې دوی د ځينو ناغوښتل شويو وړانديزونو د وړاندې کولو لپاره راغلي دي. تقي عثماني څو مياشتې وړاندې د طالبانو مشر ملا هيبت الله ته يو ليک ليکلی و

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخکې له دې‌له رسنيو سره شريکه شوې وه، چې په ډېر احتياط سره د نجونو د زده کړې پر اړتيا ټينګار کوي:

> د نجونو زده کړه اوس مهال يوه مهمه مسله ده‌د اسلامي امارت دښمن د تبليغاتي وسيلې په توګه کار اخيستی دی. موږ د اسلامي امارت هغه عاقلانه او د زړه له تله اقداماتو قدر کوو چې تر اوسه يې کړي دي. خو موږ په دې نظر يو چې د نجونو د زده کړې لپاره د شريعت سره سم مناسب ترتيبات ضروري دي.[۲۵]

دغه پلاوي د ټي ټي پي له غړو سره هم وکتل، چا چې په بنسټيزه توګه هغوی ته د ناممکنو غوښتنو يو لېست په سپارلو سره ودراوه، چې په کې د فاټا د پاکستان په مرکزي سيوري کې د انضمام په ګډون شامل دي.[۲۶] د ټي ټي پي زړورتيا ښيي چې افغان طالبانو احتمالاً دوی ته ويلي چې دوی به د دوی تر څنګ ولاړ وي، که څه هم وي.

د پاکستان د سيمه ايزو سيالانو په اړه چې هڅه کوي له طالبانو سره ښکيل شي، يو پاکستاني جنرال ادعا وکړه چې "قطر هغه څه نشي کولی چې پاکستان يې کولی شي." دوی البته له امريکا او اروپايانو غواړي چې له طالبانو سره يوازې د پاکستان له لارې خبرې وکړي. د ايران په اړه هغه استدلال وکړ چې پر طالبانو د ايران نفوذ محدود دی او دوی اوس هم په غير طالب افغانانو پانګونه کوي. هغه زياته کړه، ايران د افغانستان لپاره نوی ځانګړی استازی ټاکلی، چې نوم يې حسن کاظمي قومي دی، چې په سوريه کې د افغان هزاره ګانو/ شيعه ګانو په ګډون د فاطميون لوا ترڅنګ جنګېدلی او له هغوی سره ښې اړيکې لري. هغه زياته کړه چې ايرانيان په دې وروستيو کې هڅه کوي چې د پاکستان له استخباراتو سره دوستي وکړي، خو آی ايس آی له هند سره د ايران د اړيکو له امله شکمنه ده. هغه دا هم شريکه کړه چې دوی په بشپړ ډول په عکس کې دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بيرته راستنيدنهد طالبانو

هند ځنګه هڅه وکړه چې د ایران د IRCG (نړیوال انقلابي ګارډ قول اردو) له لارې د سراج حقاني کشر ورور انس حقاني ته لاسرسی ومومي.

پاکستان په دې باور دی چې ټي ټي پي د دې حقیقت له امله خپل غاښونه ګړندي کړي چې د امریکا لخوا د افغان امنیتي ځواکونو لپاره پاتې شوي وسلې په ځانګړي توګه د شپې لید تجهیزاتو په برخه کې لاس لري. برسېره پر دې، د TTP د سپکاوي وړتیاوې د پام وړ وده کړې - د پاکستان لپاره یو لوی تروریزم ګواښ دی. د پاکستان د پوځ لومړی ځواب دا دی چې د امکان تر حده په افغانستان کې په ازاد بازار کې موجود پوځي تجهیزات واخلي، ترڅو ډاډ ترلاسه شي چې د ISK او TTP په څیر ډلې به ورته لاسرسی ونلري.

یو بل چاروکي چې ما ورسره خبرې وکړې بیا یې وویل چې لویدیځ باید پوه شي چې دوی باید د هغو شیانو په اړه خپلې هیلې کمې کړي چې دوی یې په منظمه توګه له طالبانو سره راوړي، لکه ټول شموله، بشري حقونه او د ښځو حقونه. په همغه ځواک چې هغه یې ګومارلی و، ما شاته د نجونو د زده کړې لپاره یوه قضیه جوړه کړه، او څرګنده یې کړه چې دا د ښه نظر او اساسي بشري حق په توګه د طالبانو لپاره د PR او د باور جوړونې یو ښه فرصت دی. هغه بې باوره او یو څه حیران ښکاریده، استدلال یې وکړ چې طالبان لومړی ثبات او کنټرول ته اړتیا لري.

له یوه تجربه کاره پاکستاني ډیپلومات سره د خبرو پر مهال،اوس هم له طالبانو سره ښکیل یم، ما وپوښتل چې ایا موږ شاهدان یو؟"نوي طالبان" د هغه ځواب په منفي کې و، ساتل‌دا چې نن ورځ د طالبانو د کابینې ډیری وزیرانو هم د 1990 لسیزې په زړې کابینه کې دنده ترسره کوله او د دوی ایډیالوژیکي لید نه دی بدل شوی - مګر د عمر په تیریدو سره دوی لږ هوښیار او حتی لږ سخت دي. "کلونه جګړه او ستړیا لري

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوی ډېر عملي کړي، "هغه لاړ. هغه په دوحه او متحده اماراتو کې له ډېرو سره له ليدو وروسته وويل: "د دوی ماشومان تعليم يافته دي، له لويديځ سره اشنا دي - او په دوی باندې خورا لوی تاثير لري." هغه ټينګار وکړ: "دوی خپل درسونه زده کړل." هغه په ډاګه کړه، د هغه په وينا، د طالبانو ځوان افراطي، په پرتله، د دوی ساحوي قوماندانانو ته ډېر وفادار دي، او دا د لوړ رتبه رتبه لپاره خورا ويره ده. وروستی ټکی هغه زما لپاره نوی و کله چې ما د 2022 په نيمايي کې له هغه سره خبرې وکړې. ما دا خبره د غني د کابينې د يوه پخواني غړي په ګډون له ډېرو نورو افغانانو سره مطرح کړه چې طالبان ښه پېژني او هغه له دې ارزونې سره په کلکه موافقه وکړه. که ريښتيا وي، نو کيدای شي د طالبانو له زاړه نسل څخه د ځوان نسل په پرتله، په ځانګړې توګه د هغو کسانو څخه چې د جګړې په ډګر کې يې په فعاله توګه برخه اخيستې، ډيرې هيلې ولري.

په دې ټولو کې، د لوبې تر ټولو سخت حقيقت دا دی چې له وېش څخه ۷۵ کاله وروسته، د هند او پاکستان رقابت د سويلي اسيا د امنيت له تحرک سره مخ دی. که څه هم پاکستان د خپلې خوښې په سر کې ترلاسه کولو او هند له افغانستان څخه د ايستلو په برخه کې بريالی شو، دوی احساس کوي چې ننګونه د دوی لپاره پای ته نه ده رسيدلې. پاکستان په بشپړه توګه په دې باور دی چې هند په افغانستان کې د پاکستان د نفوذ د محدودولو او د بلوڅو ياغيانو په څير د پاکستان ضد ډلو ته د مرستې د ورکولو لپاره د تير حکومت د واکمنۍ پرمهال کابل ته د خپل لاس رسي څخه کار اخيستی و. په دې پس منظر کې، دا له لوی حيرانتيا څخه کم نه دی چې پاکستان له هند سره د طالبانو ډيپلوماتيکې اړيکې لاسليک کړې. د افغانستان د بهرنيو چارو وزير متقي مخکې له دې چې د پاکستان د پوځ له مشر باجوه سره وګوري، له هند څخه د خپلو ډيپلوماټانو او تخنيکي ځواکونو د بېرته ليږلو غوښتنه وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کارکوونکي‌په افغانستان کې د هند سفارت ته. د پوهیدو وړ ده، لکه څنګه چې نږدې هر بل سیمه ایز هیواد په کابل کې شتون لري، او هند به هیڅکله نه غواړي چې په دې برخه کې بهرنی وي. له دې سره سره، دا له پاکستان پرته نه شو کېدلی- او پاکستان دا کار څکه وکړ چې ښایي په افغانستان کې د طالبانو لپاره د ځینو مرستو امکانات پرانیزي. پاکستان هم د طالبانو په څېر د هېواد د چلولو لپاره د مالي ملاتړ په برخه کې نا امید دی. د هند استخباراتي خدماتو، RAW، د 2021-22 په اوږدو کې د حقاني ډلې ته د لاسرسي لپاره اضافي وخت کار کاوه ترڅو ځینې دروازې خلاصې کړي. د طالبانو ځینې مشران لکه عباس ستانکزی چې د طالبانو د بهرنیو چارو وزارت مرستیال دی، په دې باور دی چې پاکستان د هند لپاره نرم دریځ لري.

اسلامي دولت په خراسان کې

پس منظر

داعش هغه وخت نړۍ حیرانه کړه کله چې دوی په 2014 کال کې د عراق او سوریې ځینې برخې په وحشي توګه ویجاړې کړې، د عصري ترهګرو لخوا ترسره شوي ترټولو ناوړه تاوتریخوالی ترسره کړ. پداسې حال کې چې دوی په ځواک کې یو څه کم شوي دي، له بده مرغه دوی په پراخه سیمه کې ژوند کوي، د خپل وحشي میراث او سخت نفرت، د کرکې د سونګ بنسټ پالنې په لور روان دي. د دوی د مخ په زیاتیدونکي ایډیالوژیکي پراختیا او د تجربه لرونکو اورپکو اډې (د طالبانو په ګډون د مختلفو سیمه ایزو اورپکو ډلو څخه راټولول) سره، ISK په افغانستان کې ډېر وژونکي کیږي، چې طالبان یې په پرتله معتدل ښکاري. د امریکا د وتلو پر مهال د کابل پر هوایي ډګر د داعش برید یوازې امریکایان په نښه نه کړل؛ دا هم پر طالبانو برید وو. د دوی غوسه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

طالبان او په دې توګه د برید انګیزه د اختلاف له څو مرکزي نقطو څخه سرچینه اخلي.

لومړی، د صوفیانو او شیعه ګانو (او نورو لږکیو) په وړاندې د ISK خورا نه زغمونکی چلند پدې معنی دی چې د تاریخي پلوه پسمانده خلکو ته د طالبانو وروستي نرم چلند ته د ایډیالوژۍ سره د خیانت په سترګه کتل کیږي. د مثال په توګه، د عاشورا په ورځ، د پیغمبر د لمسي امام حسین د شهادت د لمانځلو مذهبي رخصتي هر کال د مسلمانانو، په ځانګړې توګه شیعه او صوفیانو لخوا لمانځل کیږي، طالبانو (په 2021 او 2022 کې) د هر ډول افراطیت په مخنیوي سره د شیعه ضد خپل شهرت مات کړ. د لږکیو په هدف اقدام. عاشورا د اوږدې مودې راهیسې د افراطیانو لپاره هدف و چې د فرقه ایز نفرت لخوا هڅول شوي، او 2022 هیڅ استثنا نه وه. په هرصورت، هغه تاوتریخوالی چې رامنځ ته شوی د طالبانو لخوا نه دی پیل شوی، بلکې داعش، چې په وروستیو کلونو کې یې د شیعه ګانو په ګاونډ او جوماتونو باندې د ډیری بریدونو مسؤلیت په غاړه اخیستی دی. د بشري حقونو د څار سازمان په وینا، د 2021 کال د اګست او 2022 تر سپتمبر پورې، د هزاره ګانو په نښه کولو لپاره 13 لوی تر هګریز بریدونه د 700 څخه زیات د مړینې لامل شوي.[27] په افغانستان کې د بشري حقونو په برخه کې د ملګرو ملتونو ځانګړی استازی ریچارډ بینیټ وایي:

> بریدونه په ځانګړې توګه د هزاره، شیعه ګانو غړي په نښه کوي او صوفي ټولنې په زیاتیدونکې توګه د نظام په لور روان دي په طبیعت کې atic او د سازماني پالیسی عناصر منعکس کوي ، پدې توګه د انسانیت پرورړاندې د جرمونو نښه نښه کوي.[۲۸]

د داعش لپاره، د طالبانو ګومانډ لږکیو په وړاندې نرمښت دوی له عقیدې څخه ګمراه کوي، د نامکمل عقیدې مجرم دي. دوی د دوی د برید کولو هڅو ته د الهی لاربښوونو په توګه ګوري

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پاکولو هڅه دا وه چې افغانستان او لویه سیمه د دوی د خلافت تر چتر لاندې جوړه کړي.

د مذهبي تفسیر مسلو هاخوا، که څه هم، دوی د غوره کولو لپاره نور هڅوکي لري. د متحده ایالاتو سره د طالبانو معامله د ISK په نظر کې د دوی د هویت له مخې د مشروع کولو ځواک په توګه عمل کوي ـ له وروستي دښمن سره کار کول یو جدي نه دی. خوشبختانه د دوی لپاره ، دوی د جلا شوي ورته فکر لرونکي لوبغاړو پراخه شبکه لري چې په کلکه د ورته لارې په لټه کې دي. د هغو افراطیانو لپاره چې لسیزې یې خپل ژوند د لویدیځ ضد سخت تاوتریخوالی ته وقف کړی ـ هغه څوک چې یو وخت د TTP، القاعدې او طالبانو سره تړاو لري ـ ISK یو نوی کور او ژوند لیک وړاندې کوي.

لکه څنګه چې د دوی د بمونو او وینو تویولو له لارې سیاسي منظرې ته لاره پیدا کړې، داعش د سیمې د وروستي وحشي په توګه طالبان له واکه ګوښه کړل. دوی د یو ډیر جدي ګواښ استازیتوب کوي او د دوامداره سیمه ایزې بې ثباتۍ او د پاکستان او افغانستان د تروریزم ضد سیاستونو سره د مخ په وړاندې تګ لاره له خنډونو ډکه ده.

د ISK پیدایښت او وده

د ډلې د منشاء په اړه یو څو اساسي حقایق د لارښوونې وړ دي. په خراسان کې د اسلامي دولت د بنسټ ډبره د ۲۰۱۴ کال په اکتوبر کې کېښودل شوه کله چې د فاټا د اورکزو ایجنسۍ د TTP یو قوماندان حافظ سعید خان چې د افغان طالبانو لپاره یې کار کاوه، له داعش سره بیعت وکړ.[۲۹] کله چې د ISK تاسیس په رسمي توګه اعلان شو څو میاشتې وروسته، د 2015 په جنوري کې، حافظ سعید خان د هغه د لومړي مشر (امیر) په توګه وټاکل شو. د استخدام لومړۍ څپې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پاکستاني طالبانو له ناراضه عناصرو څخه جوړ شوی و ځکه چې نوي مشر د دې ډلې شبکې ډیټابیس ته لاسرسی درلود.[30] د استخدام دویمه طبقه اکثره د پاکستان د پنجاب صوبې څخه غیر پښتانه وو، چې په عمده توګه د ورک شوي اوریکو ډلو غړي وو چې په کشمیر او د شیعه ضد فرقه ایزو ترهګرو لکه لشکر طیبه باندې متمرکز وو. دا د پنجابي طالبانو په نوم هم د خپلو ریښو د اسانه پیژندلو په خاطر پیژندل شوي.[31] د القاعدې نهه پخواني غړي هم له دې ډلې سره یوځای شوي دي.[32] په ورته وخت کې د استخدام یو کمپاین د ازبکستان اسلامي غورځنګ او د ترکستان اسلامي ګوند غړي په نښه کول، چې د اویغور وسله واله ډله وه، چې داعش ته یې د افغانستان ګاونډ په اړه نوې تخصص او پراخه جغرافیه وړاندې کړه.[33]دا تګلاره، په وینامشهور کارپوه عبدالصید، د مختلفو قومونو وسله وال د عملي او ایډیالوژیکي دلایلو لپاره د بیعت کولو لپاره جذب کړل.[34]

د ډلې لومړنۍ اډه په سویل کې د کوچنیو مرکزونو یوه جوړه وه‌ننګرهار د اچین ولسوالۍ په دره کې د خپل اصلي مرکز سره. کله چې افغان او متحده ایالاتو امنیتي ځواکونو په دې ډله کې د پام وړ وده پیل کړه ISK نشي کولی د خپل لومړني ودې بنه وساتي. د 2016 څخه تر 2019 پورې، د پوهاند امیرا جدون په وینا، "د دولت په مشرۍ عملیاتو په افغانستان او پاکستان کې په ګډه د سل زرو څخه ډیر د دې ډلې پورې تړلي غړي نیولي، وژلي او یا یې تسلیمولو ته اړ ایستلي، په شمول د سلګونو لوړ پوړو او ټیټ پوړو مشرتابه." د پام وړ حد ته د ډلې بې ثباته کول.[35]د ISK ژوندي پاتې کدرونه سیمې ته لاړل‌ګاونډي کنړ ولایت او ښاري مرکزونه ټیټ دي. په زړه پورې خبره دا ده چې کونړ هم په افغانستان کې د تحریک طالبان پاکستان د قوماندې مرکز و. کمزوري ISK بیا راژوندي کول پیل کړل

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنهد طالبانو

پخپله په 2020-21 کې، د امریکا-طالبانو له خبرونو وروستهپه دوحه کې خبرې اترې دا د هغو معلوماتو له لارې منعکس کیږي چې پخپله خبرې کوي: د 2020 له جون څخه، په افغانستان کې د داعش بریدونه په تدریجي ډول د 2021 په میاشت کې په میاشت کې زیاتیدل پیل شوي، د 2020 په جون کې یوازې له دریو بریدونو څخه د 2021 په جون کې 41 ته رسیدلي.[۳۶]

په افغانستان کې د ISK ستراتیژي

په دې کې شک نشته چې نن ورځ طالبان مخامخ ديپه افغانستان کې جدي سیالي، برعکس په کابل کې د دوی د پخواني حکومت دوره. ISK، نوی ګډوډ کونکی وسله وال ځواک، په ځینو لارو کې د طالبانو یا حتی القاعدې په پرتله ډیر تیریدونکی او هوښیار ښکاري. د طالبانو په خلاف، چې په لومړي سر کې یې د هیواد له کلیوالي سویلي او ختیځو ولایتونو څخه پښتانه استخدام کړي، ISK د جګړې په ډګر کې د تجربه لرونکو اوړپکو له یوې ستړې ډلې څخه په ځانګړې توګه د ناخوښو طالب عناصرو او د افغان امنیتي ځواکونو د ګوښه کیدو څخه ګټه پورته کوي چې په غلط لوري روان دي. طالبان د داعش د ایډیالوژیکي پراختیا په توګه، ISK د افغان او پاکستاني طالبانو له خورا سخت دریځو کدرونو څخه په ځانګړې توګه هغه کسان چې وهابي او سلفي تمایل لري. په منځنۍ اسیا کې د ISK نوي استخدام کمپاین هم په وروستیو میاشتو کې چټک شوی دی. د هغې سیمه ایز او نړیوال شبکې ته په پام سره - لږترلږه په ایډیالوژیکي ساحه کې - دا د نوي ایتلافونو جوړولو او د تروریستي فعالیتونو ستراتیژیک کولو لپاره کافي ځای لري. داعش هم د ځینو کټونکو لخوا نن ورځ د نوي طالبانو او د یوې یاغي ډلې په توګه ښودل کیږي. دا پرتله کول ممکن ډیر مناسب نه وي ځکه چې ISK یوه قوي توکمیزه حوزه نلري.

د یادولو وړ ده، چې واک ته د طالبانو له راستنېدو وروسته په لومړیو پنځو میاشتو کې داعش وسله والې ډلې د دغې پېښې مسوولیت په غاړه واخیست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په افغانستان کې 127 بریدونه شوي، چې نږدې 80 سلنه یې طالبان په نښه کړي، په ځانګړې توګه د هغوی نوې پوستې، امنیتي کاروانونه او د طالبانو پرسونل سربیره هغه کسان چې د داعش پر ضد یې خبرې کړي دي.[۳۷] په ټولیز ډول، د اګست 2021 څخه تر اګست پورې2022، د طالبانو د واکمنۍ لومړی کال، داعش په ټول افغانستان کې د 262 بریدونو ادعا وکړه. دا خطرناک رجحان د ۲۰۲۲ کال د مې په لومړیو کې په واشنګټن ډي سي کې د پاکستان د آی ایس آی د مشر لیفټیننټ جنرال ندیم انجم او د سي آی اې د مشر ویلیم برنز ترمنځ د خبرو اترو د اجنډا یوه مهمه موضوع وه. په پاکستاني پلاوي کې د آی ایس آی پخوانی مشر فیض حمید هم شامل دی. برنز دوی ته وویل چې د ودې په دې سرعت سره به داعش د ۲۰۲۳ کال تر نیمایي پورې د افغانستان ۲۰ سلنه خاوره تر خپل کنټرول لاندې راولي. په ځواب کې، انجم د ISK د لوړ پوړو مشرتابه په نښه کولو په اړتیا ټینګار وکړ او د دې لپاره یې امریکا ته سپارښتنه وکړه چې د افغان طالبانو سره اړونده استخباراتي معلومات شریک کړي. دواړه خواوې هم په زړه پورې نتیجې ته رسېدلي – که د خبرو د پاکستاني نسخې په اړه باور وشي: افغان طالبان نور د امریکا او د افغانستان د ګاونډیو هېوادونو ملي امنیت ته لومړنی ګواښ نه دی.[۳۸]

د افغانستان د کورنیو چارو پخوانی وزیر او یو باعزته افغان-امریکایي پوه پوهاند علي جلالي ما دوه نورو اړخونو ته خبرداری ورکړ چې په پراخه کچه بحث نه کیږي.[۳۹] لومړی، طالبان احتمالاً داعش ته مبالغه کوي‌د هغه په نظر ګواښ، لکه څنګه چې دا د دوی سره مناسب دی‌د دې بدنامې ډلې سره د مبارزې په نوم خواخوږي او ملاتړ ترلاسه کول. هغه استدلال وکړ، "د طالبانو لپاره، داعش یو نعمت دی." دوهم، طالبان خپل ډیری مخالفین او منتقدین د داعش ترهګر په نوم په نښه کوي او له منځه وړي. دوی په هیڅ صورت کې لومړی نه دي چې دا کار وکړي څکه چې ډیری سویلي آسیا او مینځني ختیځ هیوادونو د "جګړې په جریان کې دا تکلاره غوره کړې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډار "کلونه د اختلاف د مخنيوي او د منتقدينو او دښمنانو د خاموشه کولو لپاره تر ټولو اسانه او موثره لاره دا وه چې هغوی تر هګر اعلان کړي.

د ISK لپاره، په کابل کې د طالبانو د واکمنۍ لومړنی میاشتې خدمت وکړ په افغانستان کې د خپلو استخدام، تمویل راټولولو او د ځمکنیو کنټرول د پیاوړي کولو لپاره د ګډوډ شوي او بوختو طالبانو څخه د ګټې اخیستنې په توګه.[۴۰] د متحده ایالاتو د خزانې وزارت د راپور له مخې، "ISIS-K په ابتدايي توګه د محلي بسپنه، ماليې، غصب او د داعش-کور څخه ځينې مالي ملاتړ له الرې پيسې راټولوي."[۴۱] د غني حکومت د ګډوډۍ د سقوط پر مهال د زندان ماتولو له لارې ځواکمن شوی، داعش په چټکۍ سره خپل صفونه تنظیم کړل. د هغه سخت او تجربه لرونکي لاسونه د پیاده عسکرو په پرتله ښه ستراتیژي کولی شي. دا په زړه پورې ده چې ولې طالبان د داعش د مشهورو بندیانو ځایونه له نږدې نه تعقیبوي. دوی د القاعدې برعکس، چې له طالبانو سره، په ځانګړې توګه د حقاني ډلې سره يې ښې او فعالې اړيکې درلودې، خپل اصلي دښمنان وو.

بله ستراتيژي چې ISK له هغه راهيسې کار کوي‌کابل ته راستانه شوي طالبان د خپل پروفايل د لوړولو لپاره د حکومت په وړاندې لوی بریدونه ترسره کوي، چې په پایله کې يې د نړیوالو او سیمه ایزو سلفي سرچینو څخه ډیرې پیسې جذبوي. په دې وخت کې دا ستونزمنه ده چې ISK څنګه خپله کورنۍ اجنډا د خپلو سیمه ایزو او نړیوالو هیلو سره انډول کړي، مګر احتمال لري چې دا به لومړی په افغانستان کې د خوندي پټنځایونو په جوړولو تمرکز وکړي او بیا به سیمه ایز مرکزونه په نښه کړي. دا کولی شي کشش ومومي: لکه د پاکستان کراچۍ او د هند لوري ته کشمیر. دا کیدای شي د لویدیځ په اهدافو تمرکز وکړي. دا ټول په موازي او په ورته وخت کې تعقیب کیدی شي، مګر اوس مهال

(c) ketabton.com: The Digital Library

ISK په څو لاربښوونو کې د کار کولو لپاره سرچینې او تخصص نلري. لومړی او سمدستي ماموریت به په بشپړ ډول په افغانستان کې دوام ومومي او موخه به یې دا وي چې طالبان په دفاعي حالت کې وساتي.

ISK احتمال لري چې خپله انرژي د طالب مشرانو په نښه کولو او وژلو متمرکزه کړي، په دې توګه د طالبانو ټوله پروژه ګډوډې کړي. د ISK سره د مقابلې لپاره، طالبان باید د خپل ایډیالوژیکي اساس څخه خبر وي، او ممکن د داعش د جذب د کمولو لپاره بیرته خپلو افراطي فعالیتونو ته راستانه شي. په توسعه سره، که د طالبانو مشران په خپل چلند کې ډېر "اعتدال" غړول پیل کړي، دا هغه سخت دریځي جنګیالي دي چې د ISK کدرونو ته به په ماتې ورکولو او تقویه کولو پیل وکړي. دا هغه کړکیچ دی چې نن ورځ طالبان ورسره مخ دي.

د طالبانو کړکیچ او اختیارونه

د افغان طالبانو له یوه مشاور سره په خبرو کې ما پوهیده چې د طالبانو په حلقو کې اوس په ښکاره او منظمه توګه د بحث یوه مهمه پوښتنه دا ده چې د «اسلامي دولت» څرنګوالی څه شی دی. کله چې دوی صحنې ته راغلل، داعش دا پوښتنه په لوړ او تاوتریخوالی سره راپورته کړه او هرڅوک یې دې ته اړ کړل چې فکر وکړي چې یو حکومت چې د "اسلامي دولت" لیبل ادعا کوي څنګه کار کوي. د داسې یو دولت لپاره معیارونه څه دي او تر ټولو مهم، موږ څنګه له یو سره ښکیل شو؟ له دې پرته، د بحث بله مهمه موضوع، هغه وویل، د اسلامي حکومت په دننه کې سلسله ده. دا ډول بحثونه که د هغو کارپوهانو له خوا چې د داعش په فلسفه پوهیږي، نه ترسره کیږي، کېدای شي د طالبانو په لیکو کې د داعش – او د ISK په پراخولو سره د نړۍ لید ته د لا زیات ملاتړ لامل شي. دا د طالبانو د علماوو لپاره یو ډول نوی فکري ننګونه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

هغه ننګونه چې د داعش لخوا طالبانو ته په ایډیالوژیکي لحاظ راپیدا شوې ده نو د پام وړ ده. دا ازمایښت د یوې افسانې له لارې غوره څرګند شوی. په اکوړه کې د مرحوم دیني مشر او د دارالعلوم حقانې د مشر سمیع الحق – چې د طالبانو د پلار په نوم هم پیژندل کیږي – او یونس خالص – چې د مجاهدینو د غورځنګ یو له بنسټ ایښودونکو څخه ګڼل کیږي او هغه ځوک چې طالبان یې هڅولي – ترمنځ خبرې اترې. ختک په دې ډول ووېل: حق ته د وینا پر مهال، خلیس له هغه وپوښتل چې څنګه باید له افراطیانو سره لکه د داعش او/یا پاکستاني طالبانو سره یو ځای چلند وکړي. حق ځواب ورکړ چې دا سړي د "آگ کی شلوار" سره پرتله کړي - چې د "سوځول شوي پتلون" په توګه ژباړل شوي. د هغه څه مطلب دا و، که تاسو یې واغوندئ، دوی تاسو سوځوي - که تاسو یې لرې کړئ، تاسو بربنډ یاست. په اصل کې، تاسو بند پاتې یاست. دا مهمه نه ده چې منځلاري غړي په غوسه دي، هغه څه چې د سختو عناصرو خپګان لامل کیږي. دا د افراطي ډلو د فشار شدت و. د قطبي کېدو جګړه د هیچا لپاره اسانه نه ده او طالبان هم ترې مستثنی نه دي. په همدې حال کې طالبانو په ټول افغانستان کې د سلفي مدرسو (د داعش لپاره د استخدام مرکز په توګه لیدل کیږي) په نښه کول پیل کړي او یو څو نامتو سلفي عالمان (د شیخ ابو عبیدالله متوکل په ګډون) تښتول شوي او له منځه وړل شوي دي، چې حتی په پاکستان کې د مختلفو سلفي ډلو لخوا د لاریونونو لامل شوي. طالبانو په دې کمپاینونو کې یو څه زیاتې کړې دي.

بیا هم، طالبان کولی شي له دې حقیقت څخه باور ترلاسه کړي چې ISK به ونه شي کولی د طالبانو د بغاوت ماډل اوزار کټ څخه پور واخلي ځکه چې دا هغه مهم عناصر نلري چې له طالبانو سره یې مرسته کړې، لکه د پام وړ کلیوالي پښتون توکمیز بنسټ او په ټول هیواد کې د مدرسو پراخې شبکې. د داعش سلفي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایډیالوژي په افغانستان کې محدوده حوزه لري، او د لږکیو ټولنو په پرله پسې توګه په نښه کول به په زیاتیدونکي توګه ډیری افغانان له ځانه ګوښه کړي.

د پاکستاني طالبانو په اړه، اسلام اباد په وار وار هڅه کړې چې له خپل نفوذ څخه په استفادې له افغان طالبانو سره لاس په کار شي، خو افغان طالبانو یوازې په نیمه زړه منله، په عمده توګه دا چې دوی نه شي کولی له هغو پاکستاني طالبانو سره خپلې اړیکې پرې کړي چې کوربه یې وو. دوی له کلونو راهیسې د پاکستان په قبایلي سیمو کې دي او ښایي په راتلونکي کې هم د دوی لپاره ګټور وي. د 2022 په وروستیو کې د اسلام آباد په هڅولو کې، ملا هبت الله په پاکستان کې د TTP تاوتریخوالی "غیر اسلامي" وباله، مګر په ورته وخت کې افغان طالبانو شکایت وکړ چې پاکستان د پاکستان څخه افغانستان ته د داعش اورپکو د تګ راتګ د مخنیوي لپاره کافي کار نه کوي.[۴۲] هلته په پوله کې دا عجیب مثلث متحرک شتون لري، چې کیدای شي سیمه ناامنه وساتي او د پښتو په خیر، مجرمینو او اورپکو ته اجازه ورکړي چې دا سیمه د پټنځای په توګه وکاروي. دا په سیمه کې د سولې د امکاناتو لپاره ناوړه نښه ده.

TTP، د خپل هوښیار مشر نور ولي محسود په مشرۍ هڅه کوي چې ځان د یوې ترهګرې ډلې څخه په بغاوت بدل کړي او یو نوی داستان - په ایډیالوژیکي او سیاسي برخو کې - وړاندیز کیږي. د پاکستان دولت د مشروع کولو له لارې او د فساد او سختو مالي ننګونو (د اقلیم د بدلون د اغیزو له امله زیات شوي) سره د عامو خلکو د نا امیدۍ غږولو له لارې، هڅه کوي چې خپل ځان بیرته راولي. د دې په نښه کولو ښه هم په ورته ډول بدله شوې، اوس د ملکي تلفاتو مخه نیسي، او یوازې په پولیسو او اردو تمرکز کوي. دغه ستراتیژیک بدلون د هیبت الله ټول خلک متاثره کړل، د TTP لاس یې پیاوړی کړ او د سیمه ایز امنیت متحرکات یې نور هم پیچلي کړل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

6

د طالبانو نړیوالې اړیکې

افغانستان د مهمو دهلیزونو په جوړولو کې ستر رول لوبولی شي. موږ غواړو چې د بدخشان ولایت د جیوستراتیژیک موقعیت له لارې له چین سره وصل شو

افغانستان کولی شي د سیمې او بهر د ګاونډیو هیوادونو په اړیکو کې د مثبت رول ولوبوي.

- عبدالسلام حنفي، د طالبانو د لومړي وزیر مرستیال[1]

د 2021 اګست نړیواله ټولنه په یوه طوفان کې راښکته کړه چې هیڅکله یې نه و لیدلی. یو دا چې شاید دوی د وړاندوینې وړ وي ، هو ، مګر په هرصورت یو هغه چې خورا ناڅاپه او خورا ډیر په شدت سره راغلی. له هغه وخت راهیسې، اخلاقي او سیاسي کړکیچ په نړیوال ډګر کې یو تیاره، تیاره سیوري ده. له دوو لسیزو له امریکایي ځواکونو سره تر جګړې وروسته، طالبان په حیرانونکي سرعت واک ته ورسېدل. د جیو پولیټیکل بدلونونو په دې څپو کې چې په افغانستان کې راوتلي، ملتونه ځانونه په یوه دوره کې موندلي دي: د طالبانو د واکمنۍ په ننګولو کې هم زړه نازړه دي او د ملاتړ لپاره یې زړه نازړه دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نړيوالې اړيکې د طالبانو

په داسي حال کې‌نړيوالو قدرتونو په ښکاره توګه د طالبانو خبره ومنله‌په افغانستان کې بريا، دوی له نړيوالې ټولنې سره د طالبانو اړيکې او ښکيلتيا کمه ارزوله. طالبانو ته په دوديز ډول د هيوادونو لخوا د يوې غير منسجمې ډلې په سترګه کتل کيده چې د بيوروکراتيک ملاتړ او د هيواد د چلولو لپاره مالي وسايل نلري. په هرصورت، په دې وروستيو کې د آلمان، چين، روسيې، هند او نورو هيوادونو د بهرنيو چارو وزارتونو سره د دوی رسمي اړيکو چينلونو نړيواله ټولنه حيرانه کړې ده. دا محور، چې دوه لسيزې وړاندې د دوی دريځ ته په پام سره، کله چې د ملا عمر په څېر مشرانو حتی له بهرنيو استازو سره له ليدو ډډه کوله، حيرانوونکی دی.

زه استدلال کوم چې د طالبانو بې سيمه بين المللي ښکيلتيا،کومه نوې يا وروستۍ پديده نه ده. د 2012 راهيسې، دوحې په فعاله توګه په نړيوالو فورمونو کې په مختلفو دوه اړخيزو او څو اړخيزو غونډو کې د ډلې ګټو ته په فعاله توګه کوربه توب کړی. دا په 2015 کې د روسيې د ولسمشر ولاديمير پوتين او په 2014 کې د چين د بهرنيو چارو وزير وانګ يي په څير د نړۍ له مشرانو سره د طالبانو ښکيلتيا ته اشاره کيدی شي.

نو، دا د حيرانتيا خبره نه ده چې د کلونو رسمي خبرو اترو طالبان دې ته چمتو کړي چې له نړيوالې ټولنې سره خپلې اړيکې ښې کړي. د يو نيم کال په اوږدو کې د پراخو ډيپلوماتيکو مصروفيتونو په ترڅ کې طالبانو وښوده چې دوی د پخوا په پرتله د ښه کار کولو وسيله لري.

د طالبانو د کابينې په غړو کې هغه کسان هم شامل دي چې لا هم تروريستان بلل کيږي او د ملګرو ملتونو له خوا پرې بنديزونه لګول شوي دي. دا ډول غړي د القاعدې او نورو نړيوالو وسله والو سازمانونو سره نږدې اړيکې لري، چې د سويلي آسيا او د هغې د ګاونډيو هيوادونو لپاره دوامداره امنيتي ګواښ دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په هرصورت، د 2021 د اګست راهیسې ښکیلتیا د طالبانو په وړاندې د نړیوالې ټولنې ګډ غبرګون په ګوته کوي. د حکومت په بدل کې د یاغي ډلې سره د ښکیلتیا په اړه د دوی شک د دې لامل شوی چې د طالبانو په وړاندې محتاط او محاسبه چلند وشي.

د هغه څه څخه چې موږ تر اوسه لیدلي، طالبان په ښکاره توګه د خلکو ترټولو اسانه ډله نه دهورسره کار وکړه. ښکیلتیاله دې امله د دوی سره ډیری اړخونه لري، په عمده توګه د جیو پولیټیکل پرمختګونو او راتلونکو اړیکو په اړه اړیکه. دلته اړینه ده چې د ښکیلتیا او تایید ترمنځ توپیر ومني. ښکیلتیا یو تاکتیک دی چې د ګوندونو ګټو او کړنو په اړه ژور پوهاوی چمتو کولو کې مرسته کوي. په هرصورت، دا د باورونو دوه اړخیز سمون معنی نلري. له بلې خوا د طالبانو ملاتړ د دوی په افکارو باور او نړیوالې ټولنې ته د هغوی ملاتړ او تبلیغاتو ته اړتیا لري. له دې ډلې سره د هیوادونو د ښکیلتیا په اړه اوسنۍ بحث په غلطه توګه د طالبانو د کړنو په رسمیت پیژندلو او تاییدولو سره په ټکر کې دی. که طالبان د یوه اغېزمن حکومت په توګه پر مخ ولاړ شي او افغان ولس ته چې سخت کړکېچن دي، ښه امکانات وړاندې کړي، نړیواله ټولنه باید په جدي توګه له هغوی سره پر ښکېلتیا غور وکړي- او دې ته باید د هغوی د ملاتړ په سترګه ونه کتل شي. طالبان په دوامداره توګه د بشري حقونو په وړاندې خورا جدي ننګونې رامینځته کوي، مګر یوازې د ورته هڅونو سره د تخلیقي ښکیلتیا له لارې په اغیزمنه توګه اغیزمن کیدی شي.

په داسې حال کې چې روسیې، چین، ترکیې، هند او یو شمېر نورو هېوادونو په دوامداره توګه له طالبانو سره په زیربنایي او پرمختیایي پروژو کې مرسته کړې او بشري مرستې یې هم کړې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او مالي مرستې، دوی لاهم دې ډلې ته د رسمي پیژندلو څخه ډډه کوي. په داسې حال کې چې په فعاله توګه د طالبانو سره ښکیل دي چاروا کي، دوی د دوی د تایید یا مشروعیت په ردولو کې ثابت دي. داسې ښکاري چې دوی د اړیکو درلودلو ته لیواله دي، مګر په دې باندې لیبل لګولو کې ډیر شرم لري. دا به تر کومه وخته دوام وکړي او طالبان به یې تر کومه وخته زغمي، لا څرګنده نه ده.

د طالبانو د پیژندګلوۍ او ارتباط د اړتیا تر شا انګیزه

د طالبانو د پیژندګلوۍ په اړه ښه پوهیدلی شي د دوی اقتصادي، ټولنیز، سیاسي او رواني اړتیاوو ته په کتلو سره. کله چې دوی په رسمي توګه د حکومت په توګه وپیژندل شي، نو د دوی لپاره به ډیری نوې لارې خلاصې شي، د دوی د حکومت کولو دنده به اسانه کړي. پراخه ډیپلوماتیک مصروفیتونه، د ګټورو سوداګریزو معاملو ته ننوتل، او په نړیواله ټولنه کې د شاملیدو ټولنیز منل، او همدارنګه قانوني وسیلو ته السرسی، ټول هغه ګټې دي چې دوی به یې په بالقوه توګه ترلاسه کړي. طالبان په دې پوه دي چې له رسمي مشروعیت پرته به د افغان ولس د ملاتړ د ګټلو لپاره په اغیزمنه توګه هڅې ونه کړي او نه به هم له نورو ملتونو سره د همکارۍ قانوني تړونونه جوړ کړي. د دوی اوسني اقتصادي بحرانونو ته په پام سره، دا پیژندنه به دوی ته اجازه ورکړي چې د نړیوال بانکي موسسو څخه مالي مرستې ترلاسه کړي، کوم چې په دې وخت کې سخته اړتیا ده.

په مختلفو هیوادونو کې د خپل ځان د یو ډیر مثبت، ټول شموله انځور د راښکته کولو لپاره، طالبانو د عصري عصر ترټولو غوره وسیله: ټولنیزې رسنۍ، او په ځانګړې توګه، ټویټر ته مخه کړې. د ۲۰۲۱ کال له اګست میاشتې راهیسې د طالبانو د کابینې هر غړی په میلیونونو رسمي ټویټر اکاونټ لري

(c) ketabton.com: The Digital Library

پيروان د يو پرانيستي، د لاسرسي وړ پليټ فارم په توګه، ټويټر دوی ته اجازه ورکوي چې کورني او نړيوالو ليدونکو ته ښودل شوي معلوماتي چاپيريال حاکم او کنټرول کړي. په پښتو او انګليسي دواړو کې د انځورونو او ټويټونو انتخاب د دوی پرمختګ په ټيکنالوژۍ او رسنيو کې په ګوته کوي؛ دوی د پراخې لويديځې ټولنې سره د خبرو اترو لپاره د ښکيلتيا مختلف چينلونه پوهيږي، او په دې لار کې هڅې کوي.

که څه هم طالبان د ښځو د حقونو او حکومتدارۍ د ساتنې په اړه په خپلو لومړنيو ژمنو عمل نه کوي، خو له نړيوالې ټولنې سره د دوی ډيپلوماتيکې اړيکې له دوی سره کار کولو ته لېوالتيا ښيي. دا ليوالتيا د دوو لويو اندېښنو څخه سرچينه اخلي: امنيت، او اقتصاد. په نهايت کې، هيڅوک نه غواړي چې د طالبانو افغانستان د تروريستانو د روزلو ځای شي، سيمه ايز او نړيوال امنيت ګډوډ کړي. هر هغه څه چې د دوی ګاونډيانو ته اړتيا لري، موږ يې ليدل پيل کوو - دوی به يې وکړي.

د دوی د اړيکو سيستماتيک پراختيا او له قطر څخه بهر د خپلو سياسي دفترونو د پراخولو هڅو طالبانو ته دا اجازه ورکړې چې د نړۍ له ګوټ ګوټ څخه د مشرانو سره اړيکه ونيسي. ورو ورو خو خامخا طالبان دا ثابتوي چې ډيپلوماسۍ نور د دوی هيلې نه دي. په هرصورت، نړيواله ټولنه بايد هير نکړي چې په داسې حال کې چې طالبان د تنظيمي بدلون په حال کې دي، د ايډيالوژيکي بدلون ادعا کول خورا پيچلي دي. په ځمکه کې د دوی کړنې، لکه د نجونو د زده کړې په اړه د دوی مات شوي ژمنې، له بده مرغه - مګر په حيرانتيا سره - د دوی د سخت ايډيالوژۍ اصولو ته ريښتيني دي. پداسې حال کې چې ځينې ايډيالوژيکي بدلونونه يقينا د نوي نسل سره د کار په حال کې دي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

له دوی څخه د بدلون هر ډول تمه کول ناپاک دي - یا لږترلږه د راتلونکي لپاره یو څه. په هرصورت، دا د شک وړ نه ده چې د دې ډلې بنسټ په تاریخي توګه د افراطیت او بشري حقونو ته په ښکاره بې پامۍ ولاړ دی. د دوی هغه انځور چې موږ ټول پېژنو او ویره لرو د دوی د قربانیانو په وینو رنګ شوی. د دې هیرول یا له هغې هاخوا بیا رغول شوي عکس ته تلل به اسانه نه وي —— یا شاید حتی ممکن وي.

چین

د چین کمونست ګوند (سي سي پي) په نړیوال ډګر کې اجنبی نه دی. او د نړۍ د یو خورا پیاوړي لوبغاړي په توګه، دوی په یوه یا بل وخت کې په افغانستان کې ښکیل وو. په هرصورت، د دوی نړدېوالی اسانتیا د دوی رول خورا مهم کوي. د ثبات او امنیت، ځمکنۍ حاکمیت، ملي امنیت، او د خپلو ستراتیژیکو پانګونو د ساتنې په نظرونو کې مصرف شوي چې د ځینو لخوا د پور جال ډیپلوماسۍ په نوم یادیږي، CCP هیڅ اسانه دوست یا دښمن نه دی. د چین یوه ځانګړي استازي په ۲۰۰۰ کال کې په کندهار کې له ملا عمر سره د مخابراتي چینل پرانسته وکړه. شیان بیا بدمرغه شول او لینک مات شو. که څه هم له ۲۰۱۴ کال راهیسې له طالبانو سره د چین تدریجي اړیکې جوړول د یوه بې ثباته افغانستان په اړه د چین د لوړې کچې امنیتي اندېښنو ته اشاره کوي او د چین لپاره د هر ډول تخریب اغیزې څه معنی لري.[2] CCP په دې باور دی چې کنټرول او امنیت په ګډه سره راځي - او د طالبانو په افغانستان کې د کنټرول سره به د دوی امنیت په اسانۍ سره ورکړل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

له ۲۰۱۴ کال راهیسې د طالبانو مشرانو او چینايي چارواکو په څو اړخیزو غونډو کې ګډون کړی دی[3] په دوحه، بیجینګ او کابل کې، چې طالبانو ته یې د نړیوالې ټولنې له خوا د عامه پېژندګلوۍ او اعتراف لپاره لارې پرانیستلې. په 2015 کې، د خپلو امنیتي اندیښنو د حل کولو لپاره، چین حتی د طالبانو او پخواني افغان حکومت ترمنځ د خبرو اترو زمینه برابره کړه ترڅو طالبان د ختیځ ترکستان اسلامي غورځنګ (ETIM) سره د یوځای کیدو مخه ونیسي.[4]

د ولسمشر شي جین پینګ په مشرۍ د سي سي پي ګوند د افغانستان د کورني سیاست او د افغانستان د سولې د راتلونکي په اړه هم عملي بڼه خپله کړه او د منځنۍ اسیا د سیاست په راتلونکي کې یې خپل واک درک کړ. سربیره پردې، د ۲۰۲۱ کال د جون په میاشت کې د چین – پاکستان – افغانستان په څلورمه درې اړخیزه خبرو کې، د چین د بهرنیو چارو وزیر، وانګ یی د سیاست اصلي جریان ته د طالبانو د راتګ ستاینه وکړه.[5] دا د دې څرګندونه کوي چې CCP په 2021 کې په افغانستان کې د طالبانو واک ته د رسیدو لپاره چمتو او ښه چمتووالی لري. سربیره پردې، د اوړي له وروستي واک څخه مخکې، د طالبانو ویاند، سهیل شاهین، په عامه توګه د دواړو هیوادونو ترمنځ د نوې ملګرتیا اعلان وکړ، او ژمنې تبادله شوې.[6]

د دې تمایلاتو په تحلیل سره څرګنده شوه چې چین پوهیده چې د خپلو اقتصادي ګټو او ثبات د تامین لپاره باید له طالبانو سره دوامداره سیاسي اړیکي ولري. په ورته وخت کې، دا د طالبانو د ښه والي څرګندونه هم کوي چې چین ته اجازه ورکوي چې د ډیرو اختلافاتو په پام کې نیولو سره له دوی سره اړیکې او اړیکې جوړې کړي.

په افغانستان کې د چین ګټې شفافې دي‌سیال: د واخان دهلیز له لارې د اویغور اورپکی او بېلتونپالنې له ګواښ سره د مبارزې لپاره – د خاورې یوه برخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان سره د سنکیانګ نښلول – او په پرمختیايي پروژو کې د هغې اقتصادي پانګونې خوندي کول. د چین تر ټولو لویه ویره په سینکیانګ ولایت کې د اویغور مسلمانانو له لړکیو څخه د کورني ثبات لپاره کوم احتمالي ګواښ دی چې حکومت یې په نسل وژنې تورن دی..7

د چین اقتصادي ګټو ته په کتو، په منځنۍ اسیا کې د افغانستان جیوستراتیژیک موقعیت، د مس عینک د مسو کان د ۳ تریلیون ډالرو په ارزښت منرالونه او د اورګاډي پټلۍ او د بریښنا بندونه چې د یو کمربند او یوې لارې د نوښت له لارې جوړ شوي، په سیمه کې د چین پراخو ګټو ته خدمت کوي.[8] د مس عینک د مسو کان، چې د نړۍ د مسو دویم ستر کان بلل کیږي، د چین تاریخي تاریخ اوس له طالبانو سره د اړیکو له لارې له سره ورغول شي. چین هم غواړي چې افغانستان د چین – پاکستان اقتصادي دهلیز (CPEC) کې شامل کړي، کوم چې د شانګهای د همکارۍ سازمان (SCO) د عملیاتي برخې لپاره د روزنې ځای کیدی شي.

له بلې خوا، په افغانستان کې د چین په ښکیلتیا کې د طالبانو ګټې څو اړخیزې دي. د یو ناکام دولت په توګه چې له اقتصادي او بشري ناورینونو او نړیوال انزوا سره مخ دی، د طالبانو د تسلیمۍ، مشروعیت او اقتصادي مرستې غوښتنه یې تر ټولو عاجل لومړیتوب دی.

یو همغږي او فعال سیاسي اقتصاد د افغانستان لپاره اړین دی چې ځان د یو کاري هیواد په توګه رامینځته کړي او په نړیواله ټولنه کې وپیژني. د لویدیځ له بې ساري بندیزونو او پر اوکراین د روسیې له یرغل سره، طالبان په زیاتیدونکې توګه د افغانستان د بیارغونې لپاره چین ته سترګې په لار دي. د 2021 کال د جولای راهیسې، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سي سي پي او طالبانو تر منځ د ډیپلوماتیکو انرژیو تبادله د پام وړ ده. د لویدیځ له خوا د تشې د ډکولو لپاره د چین د چمتووالي په اړه د خلکو د ازادۍ د پوځ د لوړپوړي ډګروال ژو بو له څرګندونو څخه، له طالبانو سره د بهرنیو چارو د وزیر وانګ یي له دوه اړخیزو ناستو او د چین د پانګونې د هڅونې په اړه – دلته وده کونکي اړیکې په ښکاره ډول دوه اړخیزې دي.[٩]

نو دا د حیرانتیا خبره نه ده چې چین نه یوازې خپل سفارت پرانیستی دی بلکې د طالبانو د نوي دریځ هرکلی یې هم کړی دی. سربیره پردې، دې د ملګرو ملتونو د امنیت شورا څخه وغوښتل چې د افغانستان بسپنې غیر کنګل کړي او دوی ته په لومړي سر کې د 31 ملیون ډالرو بشري مرستې چمتو کولو کې یو ګام نور هم لاړ.[10] دغو ستراتیژیکو اقداماتو له چین سره مرسته وکړه چې دا داستان رامینځته کړي چې هغه بریالی کیدی شي چیرې چې متحده ایالات ناکام شوي وي. دا د متحده ایالاتو د پریښودو هیوادونو په اړه خپله وړاندوینه هم روښانه کوي.

طالبان د پخوا په پرتله چین ته د امید په سترګه ګوري. د ۲۰۲۲ کال په اکتوبر میاشت کې د طالبانو ویاند ذبیح الله مجاهد د کابینې یوې غونډې ته په اشارې سره اعلان وکړ چې:

> ټاکل شوې چې د وربښمو لار چې افغانستان له چین سره ونښلوي باید جوړ شي. دغه تاریخي سړک د هیواد په اقتصاد کې ستر رول لوبولی شي. دا یو ښه فرصت دی، موږ ښه امنیت لرو او همدا د سترو اقتصادي پروژو د پیل وخت دی.[11]

بیجینګ په خپله برخه کې لا هم داسې ښکاري چې له طالبانو سره په خپلو اړیکو کې ورو او محتاطانه حرکت کوي. په پاکستان کې د داعش او بلوڅو لخوا د چینایي اتباعو په نښه کول

(c) ketabton.com: The Digital Library

یاغیانو په خپلو سیمه ایزو مصروفیتونو کې ډېر محتاط کړی دی.[12] په وروستیو میاشتو کې په کابل کې چینایي اتباع هم د داعش له خوا په نښه شوي دي. طالبان له چین څخه ډیرې هیلې لري او که چیرې پروژې بې ګټې پاتې شي او سرچینې یې په کار واچول شي، ښایي ژر نا امیده شي. په جنوبي اسیا کې له اوسني سیاسي او اقتصادي کړکېچ او همدا راز په اوکراین کې د روسیې د جګړې له پایلو سره، د چین او طالبانو ترمنځ د دوستانه اړیکو پراختیا لا تر اوسه نه ده ازمویل شوې. او چین ښایي په افغانستان کې د لویو خطرونو له اخیستو ډډه وکړي، د دې پر ځای چې د پاکستان له لارې په دغه هېواد کې خپلې ګټې خوندي کړي.

ایران

بل ګاونډی ګاونډی ایران د افغانستان د پرله پسې کړکیچونو له امله دوهم ډیر اغیزمن شوی هیواد دی. له پاکستان وروسته، ایران د ډیرو افغان کډوالو کوربه دی، او د افغانستان د دویم لوی سوداګریز شریک په توګه کار کوي - او د 572 میل ګډ سرحد سره، دواړه د یو څخه په ډیرو لارو سره تړلي دي، که دوی یې خوښوي یا نه. په ۲۰۲۱ کال کې واک ته د طالبانو له راتګ وروسته، ایران د هغو هېوادونو په ډله کې و چې په کابل کې یې خپل سفارتونه پرانیستي وو او په غیر مستقیم ډول یې له نوي حکومت سره د کار کولو لېوالتیا اعلان کړه. پداسې حال کې چې دا کیدای شي د حیرانتیا په توګه راشي چې دواړه هیوادونه د دوی فرقه ایز هویت سره د ژورې، متضاد تړاو پراساس دي - دا د سیاست طبیعت دی. دوی یو بل ته د خالص جیو پولیټیکل لینز له لارې ګوري، نه فرقه ایزه - او په حقیقت کې، دوی د دې کولو پرته بله چاره نه لري. د هیوادونو ګډ کلتوري، مالي او فزیکي منظرې پدې معنی دي چې ښکیلتیا ناشونې ده - که څه هم د روان حالت سره سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

د خبرو پر مهال ایران تر اوسه د طالبانو د نوي حکومت په رسمیت پېژندلو ډډه کړې ده.

په داسې حال کې چې ایران او افغانستان نن ورځ په ګډه کار کوي، او له کلونو راهیسې دا کار کوي، تل داسې نه وه. د دوی تاریخ ډېر اوږد دی؛ د یادونې وړ ده چې له طالبانو سره اړیکې په ۱۹۹۰ لسیزه کې پیل شوې. په ځانګړې توګه، د ملا عمر په مشرۍ ایران او افغانستان په ۱۹۹۸ کال کې په مزارشریف کې د طالب اورپکو له خوا د ایراني ډیپلوماټانو له وژل کېدو وروسته نږدې له یو بل سره جګړې ته اړ شول. که څه هم، د امریکا له برید وروسته، د صحنې بدلون پیل شو. په پیل کې، ایران د طالبانو په وړاندې د متحده ایالاتو د پوځي اقدام ملاتړی و، مګر د ولسمشر جورج لخوا د "شرې محور" کټګورۍ کې شامل شو.

ډبلیو بوش په ناڅاپي ډول دا پړاو پای ته ورساوه. یوازې یوه لسیزه وروسته، د 2000 لسیزې په نیمایي کې، تهران او طالبانو یو له بل سره خبرې پیل کړې او په ځینو مواردو کې یې همکاري پیل کړه کله چې طالبانو د بغاوت په مرحله کې د ځینو سیمو کنټرول پیل کړ. دا خبرې تر ډېره د خلکو له سترګو پټې وې، ځکه چې تهران په کابل کې د کرزي او غني له حکومتونو سره معقولې اړیکې درلودې. تهران په حقیقت کې په فعاله توګه د طالب یاغیانو ملاتړ کوي، په دې باور وو چې امریکا چې د دوی لوی دښمن دی، په پای کې به له سیمې ووځي او طالبان به کابل ته راستانه شي. په دې توګه یوه نوې اړیکه ټینګه شوه - یو پیچلې، ډاډمن، مګر د دواړو خواوو لپاره ګټور. دا هم په زړه پورې ده چې یادونه وکړو چې دې کار د ځینو طالب مشرانو د کورنیو د تګ پیل په نښه کړ چې ایران ته تلل، دا یو رجحان چې موږ بیا په 2020-21 کې ولیدل. نن ورځ، نه یوازې په کابل کې د ایران سفارت لاهم ولاړ دی (او متحرک)، بلکې طالبان په حقیقت کې په مشهد کې قونسلګري لري (د افغان شیعه حاجیانو د اسانتیا لپاره) او ایراني پلاوي په منظم ډول کابل او مزارشریف ته سفر کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نړیوالې اړیکې د طالبانو

ډیرې اړخونه شتون لري چې نن ورځ ملتونه سره یوځای کوي او د تهران او طالبانو ترمنځ اړیکې پرمخ وړي. د دوی په منځ کې، په ځانګړې توګه، په ایران کې د افغان کډوالو لوی نفوس دی - د مختلفو دلیلونو لپاره د دواړو هیوادونو لپاره د لوی فشار سرچینه ده. په افغانستان کې د اوسني بشري ناورین په زیاتیدو او په ایران کې د مهاجرو له سخت وضعیت سره سره، تهران غواړي د دغې ننګونې د زیاتیدو مخه ونیسي. په واقعیت کې، هر کال، ایران د افراطیت او اقتصادي فشار له ویرې لوی شمیر کډوال بیرته افغانستان ته استوي. په دې اساس، له طالبانو سره خبرې اترې، او د اضافي کډوالو د مخنیوي او د احتمالي امنیتي اندیښنو د پراختیا دامنول، د تهران د کارونو په لیست کې لوړ دي. برسیره پردې، په داسې حال کې چې افغانستان د شیعه ګانو ډیر نفوس لري، دا د دواړو هیوادونو ترمنځ فرقه ییز مشترکات نه دي چې د ایران ګټې هڅوي. په داسې حال کې چې ایران د طالبانو تر مشرۍ لاندې د یو ټول شموله حکومت غوښتنه کړې، د هزاره ګانو ځورول شوي مرستې ته پام نه دی شوی - په حقیقت کې، هزاره ګان او نور افغانان په ایران کې د مهاجرینو په توګه له سخت تعصبي تبعیض سره مخ دي.

نن ورځ، د هر یو هیواد ننګونې په ډیری مواردو کې د ګاونډیو ترمنځ شریکې دي. د بېلګې په توګه د داعش له خوا رامنځته شوی ګواښ د افغانستان لپاره همدومره جدي دی لکه د ایران لپاره. د تهران لپاره چې د داسې ګډ دښمن سره د مبارزې لپاره له طالبانو سره ښکیل نه شي دا به یوه جدي، شاید وژونکې تېروتنه وي- او دوی په دې پوره پوهیږي. له همدې امله، تهران د خپل ملي امنیت د تامینولو لپاره له طالبانو سره د ښکیلتیا لپاره خپله برخه ترسره کړې. سربیره پردې، د اقلیم د بحران په اړه، د سرچینو د شریکولو مسلې او په ځانګړې توګه د اوبو کمښت، بیړني خبرو اترو ته اړتیا لري. لکه څنګه چې د اقلیم بدلون

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

د افغانستان د منابعو بحران مخ په زیاتیدو دی، له ایران سره د اوبو پر سر تاریخي کړکیچ یو ځل بیا د پام وړ دی. په یو بل یادښت کې، د افغانستان له لارې ایران ته د مخدره توکو د قاچاق مسله په پخوانیو باندې لوی بار اچوي - پرته له کوم روښانه حل سره. د لږ تر لږه ویلو لپاره، دواړه هیوادونه د کار کولو لپاره ډیر څه لري.

د پوهیدو وړ ده، تهران خپلو نویو ګاونډیانو ته د رسمي پیژندلو په اړه خپل شکونه لري. په نهایت کې، دا د ګټو انسجام دی چې د دوی ترمنځ توپیرونه له منځه وړي. البته دوی له مسلو سره مخ دي، او طالبان د پام وړ فرقه يي تعصب لري — خو د ډیپلوماتیکو اړیکو د نه لرلو سیاسي عواقب دواړه هېوادونه په رسمیت پېژني. ایران هم په طالبانو باندې د پام وړ نفوذ ته دوام ورکوي، لکه څنګه چې مخکې په څېرکي کې یادونه وشوه، د لوړ پوړو طالب مشرانو د مالي او شخصي ژوند په اړه - بې له شکه ګټه اخیستل کیږي. له طالبانو سره کار کول د ایران د امنیت لپاره هم ناګزیر او اړین دي، خو لا تر اوسه یخ په بشپړه توګه نه دی غوړېدلی. دا چې دواړه به له دې ځایه چیرته ځي روښانه نه ده، مګر یو شی ډاډمن دی: هر څه چې د دوی توپیرونه دي، دوی یو له بل سره تړلي دي.

قطر

طالبان به د دوی تر ټولو د پام وړ - او خورا حیرانتیا له مرستې پرته نن په هغه ځای کې نه و.

- سپانسر او ګټه اخیستونکی: قطر. په اړه ډیری نظرونه شتون لري‌په حقیقت کې دوی په دې موقف کې څنګه موندلي، مګر دوه شیان باید په یاد ولرئ. لومړی، د متحده عربي اماراتو او سعودي عربستان په څېر، قطر - پداسې حال کې چې بډایه او د منابعو بډایه دی - د لید او وقار له مخې نور نړیوال قد نلري. دا ټول د بدلون سره پیل شول، په هرصورت

(c) ketabton.com: The Digital Library

نړیوالې اړیکې د طالبانو

د قطر د ځوان امیر شیخ تمیم بن حمد آل ثاني مور شیخه موزه ته پورته شوه. هغې د خپل میړه شیخ حمد بن خلیفه آل سره مرسته وکړه طاني، د قطر بیا تعریف او اصلاح کول او په فعاله توګه د قطر د عامه ترانسپورټ د عصري کولو هڅو څخه نیولې د لوړو زده کړو سیستم اصالح کولو، د غیر مسلم عامه عبادت ځایونو جوړولو، او د دوحې فورم له لارې د عامه بحثونو سپانسر کولو پورې په فعاله توګه ښکیلتیا ته دوام ورکوي. [13]

د عصري زیربناوو د جوړولو لپاره د منابعو سره، قطر غوښتل چې د سیمه ایزو لوبغاړو سره سیالي وکړي - او دوی دا په خپل طرز ترسره کړل. قطر په لبنان، یمن او سوډان کې د منځګړیتوب تاریخ لري. دا د وخت په تیریدو سره ډیر زړه راښکونکی شو. د اخوان المسلمین د قوي تړاو سره، قطر پریکړه وکړه چې د راتلونکي پانګونې په توګه په طالبانو کې ونډه واخلي. په ۱۹۹۹ کال کې قطر د اسلامي نړۍ یو مشهور ټلویزیون کوربه یوسف القرضاوي ته واستاوه چې د طالبانو له بنسټګر ملا عمر او نورو طالب مشرانو سره خبرې وکړي تر څو په بامیانو کې د بودا د لرغونو مجسمو د ویجاړولو مخه ونیسي. دا هڅه ناکامه شوه، مګر دا بیلګه د سیمه ایزو ننګونو په حل کې د رول لوبولو لپاره د دوی د ودې لیوالتیا په ګوته کوي. [14] دوه لسیزې وروسته به د دوی ستراتیژیک فکر پای ته ورسیږي.

دا موږ عصري دور ته رسوي، کله چې قطر (له 2012 راهیسې) له امریکا سره د طالبانو د سیاسي خبرو اترو کوربه شو، د 2020 د فبرورۍ په معاملې کې پای ته ورسید چې کابل ته د طالبانو بیرته راستنیدل ځواکمن کړل. [۱۵] د پام وړ، همدارنګه، دوی مرسته وکړه د پام وړ په ډله ایزو ویستلو کې چې د 2021 په اګست کې د طالبانو له واک څخه سمدلاسه وروسته ترسره شول، د کابل هوایی ډګر پرانیستی ساتل او د زرګونو افغانانو لیږدول په کوم کې چې یو له لویو انسانانو څخه و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په تاریخ کې تخریب. نن ورځ، دوی د بیرنیو مرستو، او حتی د افغان محصلینو لپاره د بورسونو په بڼه بشري مرستو ته دوام ورکوي.

قطر عموما د طالبانو له اصلي ایډیالوژۍ څخه د لیرې پاتې کیدو په حال کې د مذاکراتو په بریا خوښ و. لکه څنګه چې دوبۍ په نړیواله کچه د خپل عصري او د رخصتۍ د عالي تاسیساتو لپاره مشهور شو، او لکه څنګه چې عمان په اروپا کې د سویس په لیکو کې د پام وړ بې طرفه ځای شو ـ قطر د پوهنتونونو د جوړولو لپاره خپل ځای وړاندیز کړ او خپل نړیوال قد یې په بریالیتوب سره کوربه توب وکړ. په 2022 کې د فیفا نړیوال جام. طالبان یوازې یوه بله پانګه شوه چې تادیه یې وکړه، او شاید د دوی ترټولو مهم جیوستراتیژیک نوښت. حتی د 2015 په پیل کې، د قطر مشرانو نړدې ډاډه و چې طالبان به بالاخره کابل ته راستانه شي.[16] په هرصورت، د طالبانو کوربه توب له خطرونو پرته نه و. دا په یقین سره سیمه ایزو سیالیو کې اضافه شوي. د مثال په توګه متحده عرب امارات په ریښتیا په غوسه وو، ځکه چې دوی د طالبانو د کټلو په لټه کې وو او دوی ته یې د خبرو اترو لپاره د ځای وړاندیز کړی و. په حقیقت کې، دوی حتی د قطر هڅې کمزورې کړې چې امریکا ته شکایت کوي چې ابوظبۍ باید د دې هدف لپاره د امریکا لومړی انتخاب وي ـ او په امریکا کې د دې سفیر حتی په رسنیو کې د حماس په شمول د اسلامي افراطي ډلو سره د قطر نږدې والی وغندلو. طالبان او اخوان المسلمین.[۱۷] د دې ټولو سره سره، او د رول لوبولو په پام کې نیولو پرته

د منځګړیتوب او په اصل کې د طالبانو لپاره د هغه ټرون د ترلاسه کولو لپاره لاره هواره کړه چې دوی یې کړي، دوی لا تر اوسه په رسمي توګه د طالبانو نوی حکومت په رسمیت نه دی پیژندلی. قطر خوښ دی چې په خپله خاوره کې د طالبانو دایمي سیاسي دفتر فعالیت کوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دوی د سياسي پناه په توګه، بيا هم په عامه توګه د خپل نوي رول منلو څخه ډډه کوي. په دې صورت کې د امريکا سره د قطر نږدې اتحاد له پامه نه غورځول کيدی: دا په منځني ختيځ کې د متحده ايالاتو ترټولو لوی نظامي اډه ده. ښايي د طالبانو د حکومت په رسميت پېژندلو مخکې به د واشنګټن ډې سي له لوري د شنه څراغ انتظار وي، خو له دې ورهاخوا، قطر له طالبانو سره په فعاله توګه ښکېل دی، په داسې حال کې چې له لوېديځ څخه غواړي چې له کابل سره خپلې اړيکې ګړندی کړي تر څو افغانستان له ګډوډۍ او افراطيت څخه وژغوري.[۱۸] د دې د دوامداره مهم رول ثبوت د 2022 په اکتوبر کې د CIA مرستيال ډيويډ کوهن او د طالبانو د استخباراتو مشر عبدالحق وثيق تر منځ د يوې مهمې غونډې کوربه توب دی چې د ترهګرۍ ضد رواني همکارۍ په ځانګړي توګه د ISK په وړاندې خبرې وکړي.[۱۹]

روسيه

دا په ګوته کول چې تاريخي ګډوډي له کوم ځايه پيل شوې هيڅکله اسانه يا په بشپړ ډول دقيق نه ده، مګر د افغانستان په قضيه کې دا لرې نه ده چې ووايو دا په 1980 لسيزه کې د شوروي اتحاد له يرغل سره پيل شو. خو تر دې وړاندې شوروي اتحاد په حقيقت کې لومړنی هېواد و چې په ۱۹۱۹ کې يې په افغانستان کې ډيپلوماتيک ماموريت پيل کړ.[20] شپږ لسيزې په چټکۍ سره مخ په وړاندې لاړ، او ناکام يرغل د دوی د اړيکو مخ په پراخه توګه بدل کړ، يو طوفان يې رامينځته کړ چې نن ورځ هم روان دی. لکه څنګه چې تاريخ پيل شو، کريملين بالاخره د افغانستان په اړه خپله پاليسي بدله کړه او د 2000 لسيزې په اوږدو کې يې د طالبانو په وړاندې په جګړه ايزو عملياتو کې د متحده ايالاتو ملاتړ ته پراختيا ورکړه.

په هرصورت،د 2015 وروسته، د روسيې د افغانستان محاسبه او ستراتيژۍ پام وړ بدل شوی. د کرملين او طالبانو دوه اړخيزه هيله چې د داعش او په منځنۍ اسيا کې د هغې د مخ پر ودې افراطي نفوذ سره مبارزه وکړي دوی د دې لامل شول چې لاسونه سره يو کړي او کار وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوځای د امریکا ضد ګډو احساساتو پر بنسټ، روسیې په مختلفو نړیوالو فورمونو کې له طالبانو سره د اړیکو فعاله چینلونه جوړ کړل، داسې ښکاریده چې یوه پاکه تړته جوړه شوې وه.

روسیه چې د چین، هند او د منځنی اسیا له نورو هېوادونو سره په ګډه د شانګهای د همکارۍ سازمان فعال غړی دی، په افغانستان کې د ترهګرو ډلو د اغېزو د له منځه وړلو لپاره له دغه پلیټ فارم څخه کار اخیستی دی. دا د دې لامل شو چې شانګهای سازمان په 2005 کې د افغانستان د تماس ډله (ACG) جوړه کړه ترڅو د مخدره توکو او جرمونو د خپریدو په وړاندې مبارزه کې له افغانستان سره مرسته وکړي.[۲۱] شانګهای همکارۍ سازمان د افغان حکومت او طالبانو ترمنځ د خبرو اترو په اسانه کولو کې هم مهم رول لوبولی، په ځانګړې توګه په ۲۰۱۶ کال کې د ناټو ځواکونو د وتلو پر مهال.

په حقیقت کې د ۲۰۱۷ کال په مارچ میاشت کې د افغانستان لپاره د ولسمشر پوتین ځانګړي استازي ضمیر کابلوف د طالبانو د تحریک ستاینه وکړه او له افغانستانه یې د امریکایي ځواکونو د وتلو غوښتنه وکړه.[22] د 2018 په پیل کې، کرملین طالبانو ته په مسکو کې د سولې د څو پړاوونو لپاره بلنه ورکړه،[23] چې له چارواکو سره یې مرسته وکړه چې د طالبانو په اصلي ګټو پوه شي. دې کار طالبانو ته دا فرصت هم ورکړ چې یو څه نړیوال افشا کړي او خپل داستان او اړیکې په ښه رڼا کې بیا تنظیم کړي.

روسیې له ۲۰۱۷ څخه تر ۲۰۱۹ کال پورې د مسکو د سولې د سیمه ییزو مشورتي او غیر رسمي بین الافغاني خبرو کوربه توب هم کړی او طالبانو ته یې په منظم ډول د ګډون بلنه ورکړې او کوربه توب یې کړی.[24] په ښکاره ډول، دغو مصروفیتونو طالبان په تاکتیکي او ستراتیژیک دواړو برخو کې د سیاسي مشرانو د ماهیت درک کولو لپاره چمتو کړل.

له همدې امله، دا خوندي ده چې پایله یې وکړو چې روسیه ښه چمتو شوې وه‌د طالبانو تر واک لاندې افغانستان لپاره. د هغې په جوړولو پیل وکړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

نړیوالې اړیکې د طالبانو

پلونه او اړیکې یوه لسیزه مخکې په روسیه باندې د افغانستان د بې ثباتۍ د اغیزو د کمولو لپاره. د واک تر اخیستو مخکې، د طالبانو پلاوی هم د ۲۰۲۱ کال په جولای کې مسکو ته بلل شوی و، څو ډاډ ترلاسه کړي چې په منځنۍ اسیا کې به د تاوتریخوالي د زیاتېدو لامل د روسیې لپاره ننګونې نه وي.[۲۵]

د طالبانو په وړاندې د روسیې د چلند د چلوونکو د پوهېدو لپاره، د روسیې لویه امنیتي اندیښنه باید ومنل شي: په منځنۍ اسیا کې سیمه ییزه بې ثباتي، او د تریاکو اکمالات، یعنې د مخدره موادو قاچاق. افغانستان له اوږدې مودې راهیسې د تریاکو ستر تولیدونکی او عرضه کوونکی هېواد دی، چې د روسیې د کورنیو سیاستونو او ملي امنیت لپاره یې زیانونه اړولي دي.[۲۶] په سیمه کې د مخدره توکو د خپرېدو سره مبارزه د روسیې لپاره خورا مهم دی. په همدې ډول، د منظمو افراطي ډلو ګواښ چې منځنۍ اسیا په نښه کوي، په روسیه کې به هم پراخې اغیزې ولري. په همدې اساس، روسانو د یوه بې ثباته افغانستان سره د تړلو خطرونو د کمولو لپاره د ستراتیژیو په پلي کولو پیل وکړ.

د ۲۰۲۱ کال په اګست میاشت کې د امریکا په ملاتړ د افغان حکومت له نسکورېدو سره، روسیې د خپل لویدیځ ضد دریځ او هغه اطمینان چې د امریکا د دولت جوړونې د هڅو له ناکامۍ څخه یې ترلاسه کړی و، په عامه توګه له شریکولو څخه ډډه وکړه.[27] دې کار روسیې ته فرصت ورکړ چې د خپلو امنیتي اړتیاوو د خوندي کولو لپاره له طالبانو سره خپلې اړیکې زیاتې کړي.

له هغه وخت راهیسې، روسي چارواکو، د بهرنیو چارو وزیر سرګي لاوروف او د طالبانو استازو د بشري مرستو، بشري حقونو او د افغانستان د راتلونکي اقتصادي بیارغونې په اړه د دوه اړخیزو او څو اړخیزو غونډو اته دورې ترسره کړې دي. پوتین د افغانستان د داخلي امنیت د ټینګښت لپاره حتی د نړیوالو تروریستي سازمانونو له لیست څخه د طالبانو د ایستلو وړاندیز هم کړی دی.[۲۸]

(c) ketabton.com: The Digital Library

بيرته راستنيدنه‌د طالبانو

د افغانستان په اړه د مسکو عملي او نرم چلند د نوي واقعيت د منلو ښنه ده. د تروريستي سازمانونو له لست څخه د طالبانو د ايستلو لپاره د بشري او مالي مرستو له برابرولو څخه، مسکو دا مني چې دوی نه له پامه غورځول کيدی شي او نه هم منزوي کيدلی شي. سربېره پر دې، روسي چارواکو هم په کابل کې خپل سفارت د طالبانو په واکمنۍ کې د خپل متقابل اعتماد او باور ښکارندويي کوله.[۲۹] په ټوله کې، روسيه د طالبانو او د هغوی راتلونکي ته خوشبينه ښکاري، هغوی د يو ځواکمن ځواک او سالم فکر لرونکي خلک بولي.[۳۰] په هرصورت، د روسيې اصلي او دايمي ګټې خوندي دېد دوی خپلې اقتصادي او امنيتي ګټې به تل لومړی وي.

طالبان، چې له روسيې سره يې له تاريخي اړيکو هم هاخوا حرکت کړی، د مسکو له ښکېلتيا سره يې لېوالتيا تازه کړې ده. طالبان روسيې ته د کرنې او انرژۍ په پروژو کې د پانګونې اقتصادي ګټې او همدارنګه د يو کمربند او يوې لارې نوښت برابروي چې په سيمه کې د اکمالاتو لړۍ ښه کوي. د روسيې د LPG (د مايع پطروليم ګاز) صادرات په افغانستان کې د ګازو د پروسس فابريکه او د ټرانس-افغان اورګاډي له لارې صادريږي.[۳۱] په سيمه کې د روسيې د نفوذ لپاره د لوی بنسټ په توګه کار کوي. د دغو پروژو د ښه پرمخ بيولو لپاره سيمه ايز امنيت اړين دی.

په اوکراين باندې د روسيې له يرغل سره، د پوتين ناوړه کړنې طالبان د روسيې د باوري شريک په اړه يو څه محتاط کوي، په دې توګه په سيمه کې د دوی نفوذ محدودوي. په زړه پورې خبره دا ده چې طالبانو روسيې ته سپارښتنه کړې چې د يوه سوله ييز حل لپاره کار وکړي او پر اوکراين خپل يرغل پای ته ورسوي. اوس مهال روسيه په افغانستان کې د پانګونې لپاره هيڅ منابع نه لري

(c) ketabton.com: The Digital Library

اقتصادي وده. په جيوپوليټيک چاپيريال کې د دې متحرک بدلون سره، د طالبانو او روسيې د ښکيلتيا ماهيت به بدل شي ځکه چې طالبان د روسيې د ارادې په اړه انديښمن کيږي.

لکه څنګه چې تاريخ موږ ته يادونه کوي، دا هغه مجاهدين وو، چې لږ يا لږ وروسته طالبان شول، چې روسيه يې (د شمالي ټلوالې په مرسته) وشړله او په زرګونو شوروي خلک يې ووژل. ځينې حتی استدلال کوي چې دا د شوروي سوسياليستي جمهوريتونو د ماتولو ټکي څخه وو. يقينا دا د تاريخ له لاسه يو حقيقت نه دی، په ځانګړې توګه د پوتين په څېر مشر ته. روسيه، سره له دې چې په خپله دسيسه کې ښکېله ده، تر هر څه زيات ښايي دا ډاډ ترلاسه کړي چې نوی افغانستان بيا د امريکا تر نفوذ لاندې نه راځي. د سترو قدرتونو تر منځ سيالي او سيالي هيڅکله نه ختميږي.

هند

د 2021 تر اګست پورې، هند او طالبانو له يو بل سره دښمني اړيکې درلودې، چې په 1999 کې د هند د هوايي شرکت د الوتکې IC-814 د تښتولو له امله رامينځته شوې.[۳۲] د ۱۹۹۰ لسيزې په اوږدو کې د افغانستان او په ځانګړې توګه د طالبانو په وړاندې د هند چلند د ايران او روسيې د ګټو له مخې جوړ شو. درې اړخيزې اړيکې د طالبانو پر وړاندې د جګړې لپاره د شمالي ټلوالې ملاتړ برابر کړ. له ۲۰۰۱ کال وروسته، هند په پرله پسې توګه له کرزي او بيا د غني له حکومت سره مرسته وکړه چې د افغانستان د هغه وخت شخړې ته سوله ييز حل لاره پيدا کړي.

د دې د "ګاونډی لومړی" پاليسي تعقيب،[۳۳] د هند حکومت د افغانستان د بيارغونې په دوره کې په جنوبي اسيا کې يو له سترو سيمه ييزو مرسته کوونکو څخه و

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

په 2000 کې. نوي ډېلي د 2002-21 کلونو په اوږدو کې د پراختیا او زیربناوو پروژو له لارې د افغانستان په اقتصاد کې نږدې 5 ملیارد ډالر پانګونه کړې.[۳۴] د سلما بند په نامه د ۳۰۰ میلیونه ډالرو په ارزښت د افغان-هند د دوستۍ د بند له جوړېدو څخه نیولې بیا په ۲۰۱۵ کال کې د افغانستان د پارلمان ودانۍ ته د ۹۰ میلیونو ډالرو په ارزښت او د کوویډ-۱۹ ناروغۍ پر مهال د دې سخاوتمندانه بشري مرستو له لارې، هند ځان د یو باوري ګاونډي په توګه ثابت کړ. افغانستان.

د هند لومړي وزیر نریندرا مودي هم په افغانستان کې د ډیموکراسۍ د ستاینې په توګه دغه ملاتړ څرګند کړ.[۳۵]په داسې حال کې چې هند "د افغانانو په مشرۍ، د افغانانو په مالکیت او د افغانانو تر کنټرول لاندې پروسې" لپاره ریښتې لري.[۳۶]نوي ډېلي او طالبان یو باور لريکسر، لکه څنګه چې هند د 2020 د دوحې له تړون او د مسکو د سولې خبرو اترو څخه خارج شوی و.[۳۷]

د 2021 اګست راهیسې، د هند حکومت اخلاقي او سیاسي کړکیچ سره مخ دی څو اړخیزه ده. د هند مستقیم امنیت‌د دوی په سرحدونو کې د خلکو اندیښنې د افغانستان په پرتله د پاکستان او چین څخه ډېرې دي. په هرصورت، افغانستان د طالبانو د واکمنۍ په لومړۍ دوره کې د پاکستان د جیش محمد (JeM) په څېر د ترهګرو ډلو په پناه ځای بدل شو. دې سناریو ته هر ډول راستنیدل د هند لپاره خورا خطرناک کیدی شي ، چې وروستی هدف یې د خپل ځمکني حاکمیت ساتنه او د تروریستي سازمانونو سره مبارزه ده ، لکه د هند برصغیر کې القاعدې (AQIS) - چې ممکن د کشمیر هندي اړخ په نښه کړي.[۳۸] له همدې امله،هند نه غواړي چې طالبان د هند ضد احساساتو ته وده ورکړي ترڅو په هیواد کې د ترهګرۍ ګواښ راکم کړي.

د هند شک هم د حقانی شبکې له امله دی چې د پاکستان له استخباراتی ادارو سره یې ژورې اړیکې لرې. د حقاني شبکې له دې وړاندې هم څو ځلې عملیات کړي دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

نړیوالې اړیکې د طالبانو

په افغانستان کې د هند د ګټو پر ضد بریدونه، په ۲۰۰۸ کال کې په کابل او په ۲۰۱۴ کال کې په هرات کې د هند پر ډیپلوماتیکو ماموریتونو د بریدونو په ګډون.[۳۹]

هند هم د خپلو اقتصادي ګټو لپاره په سیمه کې د افغانستان ستراتیژیک موقعیت مني. د 218 کیلومتره زرنج – دلارام لویې لارې په اوږدو کې د سوداګرۍ صادراتو او وارداتو سره د هغې پخوانۍ پانګونه او له ازبکستان څخه د 202 کیلومتره بریښنا لیږد لینونو کېښودل په سیمه کې د اقتصادي نفوذ ساتلو لپاره خورا مهم دي.[۴۰]

د روسیې او چین برعکس هند له افغانستان سره خپلې دیپلوماتیکې اړیکې پرې کړې او د واک د نیولو پر مهال یې خپل سفارتونه وتړل. له متحده ایالاتو سره یې ستراتیژیکې ملګرتیا او د پخواني غني حکومت سره نږدې اړیکې د هغې د لومړنۍ ډیپلوماتیکې نه شتون لوی لاملونه وو. په هرصورت، هند اوس په جدي توګه خپل دریځ بیا ارزوي او د "توازن عمل" په لور حرکت کوي ترڅو له طالبانو سره ښکیل شي او د افغانستان په ثبات کې مرسته وکړي.

د طالبانو سره د روسیې او چین د ډېر لیوالتیا سره، او د خپل او هند ترمنځ د حقیقي کنټرول په کرښه (LAC) کې د چین مخ په زیاتیدونکې یرغلیز دریځ سره، هند د 2022 په جون کې د طالبانو سره د اړیکو لومړنۍ رسمي دوه اړخیزه کرښه پرانیستله.[۴۱] د یوه کال په اوږدو کې د خبرو اترو د پیل لپاره اوږده لاره له طالبانو سره د هر ډول ښکیلتیا په اړه د نوي ډیلي د سخت اندیښنې نښه ده.

د طالبانو هیله‌ساده دی - نړیوال مشروعیت او پیژندنه. د هیواد د بیارغونې او ژوندي کولو لپاره لویه بهرنۍ پانګه اچونه اړینه ده. طالبان په دې پوهېږي چې له افغانستان سره د هند اقتصادي اړیکې په افغانستان کې رواني دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

تېر کولی شي په راتلونکي کې د اوږدې مودې پانګونې لپاره لاره هواره کړي، د مشروعیت لپاره د دوی په لټون کې مرسته وکړي. په جنوبي اسیا او هند- پاسیفیک کې د هند د زیاتېدونکي اهمیت سره، د طالبانو لپاره اړینه ده چې په دوی کې یو پیاوړی ګاونډی ولري.

په کابل کې د هند سفارت د واک د اخیستو پر مهال بې اغیزې نه و، چې د هند له حکومت سره د بیا خبرو لپاره د طالبانو کلک هوډ په ډاګه کوي. همدا راز طالبانو هم پر پاکستان فشار راوړی چې د هند غنم د پاکستان له لارې افغانستان ته د تګ اجازه ورکړي. په کابل کې د هند لپاره د خپل سفارت د پرانستلو لپاره د طالبانو پرله پسې غوښتنې هم د دوی له نظره د اړیکو د عادي کولو لپاره بیړنۍ اړتیا په ګوته کوي.[۴۲]

په داسې حال کې چې طالبانو په پرله پسې ډول هڅه کړې چې د هند د باور وړ وګرځي‌د امنیتي اندېښنو سره سره، نوی ډیلي محتاط او په کلکه خبر دی چې د طالبانو چلند کېدی شي بدلون ومومي کله چې دوی د کنټرول احساس وکړي. د طالبانو او پاکستان نږدېوالی یو حقیقت دی چې هند یې څوروي.

پوښتنه دا ده چې آیا هند رښتیا هم طالبانو ته مشروعیت ورکول غواړي او که داسې وي نو څنګه؟ په سیمه کې د خپل نفوذ د زیاتولو لپاره د چین له نویو هڅو سره، نوی ډیلي په روښانه توګه پوهیږي چې باید له طالبانو سره د خپلو اړیکو له جوړولو څخه ډډه وکړي. دا به هند ته اجازه ورکړي چې د ځمکې پر مخ د واقعیتونو په اړه ښه پوه شي، او دا توان ورکوي چې له طالبانو سره خپل ښکیلتیا ستراتیژیک کړي. د دې لپاره چې هند په افغانستان کې حیاتي ونډه ولري، په هیواد کې دننه ډیپلوماتیک شتون مهم دی. همدا احساس وو چې د ۲۰۲۲ کال د اګست په میاشت کې افغانستان ته د هند د یوې کوچنۍ ډیپلوماتیکې ډلې د راستنیدو لامل شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نړیوالې اړیکې د طالبانو

"دا د خبرو کولو لپاره یو پرانیستی قمار دی، په ځینو لارو کې تاسو بیرته په لوبې کې یاست."[۴۳]

ترکیه

ترکیه له افغانستان سره د عثماني امپراتورۍ له وخته د پام وړ تاریخ لري. د 1900 لسیزې له پیل راهیسې، دواړو هیوادونو خپل دوه اړخیز تجارت ته د پام وړ اهمیت منسوب کړی او د ملت جوړونې لپاره یې ډیپلوماتیکې اړیکې جوړې کړې. ترکیې له افغانستان سره د خپل لومړني اساسي قانون په مسوده کې د پوځي، تعلیمي او مالي مرستو په برابرولو کې له افغانستان سره خپله «هر وخت دوستي» ثابته کړې ده.

ترکیه چې په ناټو کې تر ټولو لوی مسلمان اکثریت لرونکی هیواد دی (بوازینی بل یې البانیا دی) په ۲۰۰۰ لسیزه کې د افغانستان د بیارغونې په دوره کې د افغانستان په سیاست کې د برخه اخیستو وړتیا درلوده. د افغانستان د کورنیو چارو او دیپلوماتیکو مصروفیتونو په اړه یې بې پرېتوب د افغان حکومت او طالبانو ترمنځ د خبرو اترو په لاره اچولو کې مرسته کړې وه. دې په 2003 کې د نړیوالو سوله ساتو ځواکونو (ایساف) قومانده هم په غاړه درلوده[۴۴] او په افغانستان کې د ترکیې د همکارۍ او همغږۍ ادارې (TIKA) دفتر تاسیس کړ.[۴۵] په افغانستان کې د ترکي ژبې اقلیت هم په دغه هیواد کې د ترکیې کلتوري ښکیلتیا ګړندۍ کړه. دې ټولو عواملو د ترکیې د افغانستان سره د وروړګلوۍ اړیکې جوړې کړې. طالبان لا هم په افغانستان کې د ترکیې د اهدافو په اړه شکمن وو.

ترکیې د پوځ د برابرولو وړاندیز وکړاو د ۲۰۲۱ کال د جون په میاشت کې د کابل په هوایي ډګر کې امنیتي مرستې د نړیوالې ټولنې لپاره د حیرانتیا په توګه راغلې.[۴۶] که څه هم ناکامه، محور

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

ښيي چې ترکیه چمتو وه چې طالبان د افغانستان د اصلي واکمن په توګه په رسمیت وپېژني. ترکیه په دې باور وه چې په افغانستان کې د امریکا د سترګو او غوږونو دغه ستراتیژیک اقدام کولای شي د دوه اړخیزو اړیکو په ښه کولو کې مرسته وکړي، په داسې حال کې چې امریکا پر ترکیې د روسیې د S-400 توغندیو د اخیستو او له دې هېواده د سرغړونې له امله بندیزونه ولګول. د بندیزونو قانون (CAATSA) له لارې د امریکا د مخالفینو سره مقابله د دوی په اړیکو کې د پام وړ خرابوالی لامل شوی.[۴۷] ترکیه هم د قطر ترڅنګ د کابل د هوایي ډګر د ګډو عملیاتو له لارې د اوږد مهاله جیو پولیټیکل ګټې اخیستنې په لټه کې ده، چې په دې توګه د قطر او طالبانو له اړیکي څخه ګټه پورته کړي. په هرصورت، دا په دې جګړه کې د متحده عربي اماراتو له سختې سیالۍ سره مخ دی چې ډېری بدلونونه او بدلونونه یې اخیستي دي.

په هرصورت،د نورو سیمه ایزو قدرتونو په څیر، د افغانستان په اړه د ترکیې پالیسي تر ټولو غوره ده. له طالبانو څخه د «اشغال د ختمولو» غوښتنه[۴۸]په اړه خوشبینه اوسئ‌له ډلې سره همکاري،[۴۹] ترکیې د اوبو ازمايښت کړی دی. په خپلو ډیپلوماتیکو مصروفیتونو کې په هوښیارۍ سره، په افغانستان کې د نوي واکمن ځواک د ملاتړ لپاره پرانیستې خبرې اترې روانې دي. د انقرې په پالیسیو کې ناڅاپه بدلون او په افغانستان کې د بدلون منل د ډیپلوماتیکو، اقتصادي او بشري ګټو له مخې جوړېږي. له طالبانو سره د ترکیې ښکیلتیا په افغانستان او منځنۍ اسیا کې د یوه مهم سیمه ییز نفوذ په لور روانه ده.

د نورو په څیر، ترکیه په معامله کې ځینې امنیتي اندېښنې لري‌که څه هم له افغانستان څخه ترهګري او افراطیت له منځه ځي، خو اقتصادي ګټې یې لومړیتوب لري. پدې کې د ترکیې د صنعتکارانو او سوداګرو د ټولنې (MUSIAD) لخوا په هیواد کې خصوصي پانګونه شامله ده.[50] او د افغان – ترک سوداګریزه ټولنه.[۵۱] دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

همکارۍ د بریښنا، انرژۍ او ګازو په برخو کې په پراختیايي پروژو کې د پانګونې لپاره قوي شراکتونه رامینځته کوي. د ترکیې له خوا په کابل کې د کجکي د بریښنا د تولید د دستګاه د جوړولو له پیله مخکې هم انقرې په افغانستان کې پانګونې ته لېوالتیا ښودلې وه.[۵۲] ستراتیژیک لاپیس لازولي‌ترانزیتي دهلیز چې له افغانستان څخه ترکیې ته د منځنۍ اسیا د نورو هیوادونو له لارې تیریږي، په منځنۍ اسیا کې به د پام وړ سوداګرۍ او ترانزیټ ته وده ورکړي.[۵۳] دا به طالبانو ته فرصت ورکړي چې له نورو هیوادونو سره قوي دوه اړخیزې اړیکې جوړې کړي‌او د دوی د امنیتي اندیښنو د حل لپاره خپل مشروع هڅې وښيي. طالبان د اقتصادي بیارغونې لپاره له ترکیې څخه د پانګونې تمه لري، چې ښايي د سیمې نور هېوادونه هم ورته کار ته متوجه شي. په هرصورت، هر هیواد غواړي چې د افغانستان د معدني زیرمو څخه اقتصادي ګټه پورته کړي. په خواشینۍ سره، حتی د بشردوستانه مرستو غزول - د انساني همدردۍ - باید د سوداګرۍ په توګه راشي.

ترکیې انقرې ته د طالبانو د پلاوي په بلنه، له دیني بنسټونو او علماوو سره د کتنو د زمینې برابرولو او حتی د کابل له زلزلې وروسته د بشري مرستو په برابرولو سره د نرم ځواک ډیپلوماسۍ څخه په کلکه استفاده کړې ده. ترکیې په کابل کې د خپلو اوسنیو عملیاتو ترڅنګ، په لویو ښارونو لکه مزارشریف کې خپل قونسلګري خدمات بیا پرانیستي دي.[۵۴] د همکارۍ او رامینځته کولو قوي اراده ښودلو لپاره‌د کراس شبکې تعلیمي ادارې. سربېره پر دې، د طالبانو (اوس پخواني) د پوهنې وزیر عبدالباقي حقاني د ۲۰۲۲ کال په مارچ میاشت کې د ترکیې له سفیر سره د دیني او عصري علومو د نصاب د جوړولو په موخه وکتل.[۵۵] ټول‌دا مثالونه د ترکیې سره د اړیکو جوړولو لپاره د طالبانو د پام وړ هڅې په ګوته کوي - دوی له دې حقیقت څخه ناخبره نه دي چې ترکیه د دوی لپاره د ننوتلو مهم ټکی کیدی شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نړيوال مشروعيت ترلاسه کول. د ناټو د لوی مسلمان غړي په توګه، د طالبانو سره د ترکيې سياسي ښکيلتيا د دې واک لري چې د ناټو د نورو غړو چلند بدل کړي.

پداسې حال کې چې دا هيله خوشبينه ده، ترکيه به هوښيار وي چې له طالبانو سره د خپل ښکيلتيا په اړه په ريښتينې توګه فکر وکړي ځکه چې دا د خپل کورني امنيت لپاره ريښتينې ستونزې رامينځته کوي. ترکيه لا دمخه په نړۍ کې د کډوالو ترټولو لوی نفوس کوربه کوي - لکه څنګه چې دا غمجنه ده، د ډيرو منلو منل د دې اقتصاد، کورني ثبات او په بالقوه توګه، ملي امنيت ته يو اصلي ننګونه ده. حکومت لا دمخه له طالبانو سره د ښکيلتيا له امله د کورنيو خلکو لخوا له ډيرو نيوکو سره مخ دی.[۵۶] د سوريې د کډوالو د خطرونو په اړه د وروستيو غمجنو يادونو او د دوی د خلکو چلند ته په پام سره، شايد ترکيه د ډيرو پناه غوښتونکو او کډوالو کوربه توب په پام کې نيولو سره ډير محتاط چلند وکړي.

لکه څنګه چې ترکيه غواړي له خپلو اړيکو ګټه پورته کړي او په منځنۍ اسيا کې خپل ځان پياوړی کړي، په افغانستان کې د هغه لاسوهنه به بې ګټې شي. ولسمشر اردوغان په داسې حال کې چې د افغانستان د يووالي لپاره هر ډول مرستې ته چمتو دی، وويل: «ترکيه د افغانستان د يووالي لپاره هر ډول مرستې ته تياره ده خو په ډير احتياط سره به لاره هواره کړي.»[۵۷]

د طالبانو د بهرنی تګلارې راپورته کېدل

طالبانو خپل ځان په يوه بې سابقه حالت کې اچولی دی - هغه څه چې دوی يې د ويجاړولو هڅه کوله. په داسې حال کې چې د دوی ټول ژوند د داسې خلکو په وړاندې د دوی په هڅو تعريف شوی دی، دوی د سياستوالو بوټان اچولي، د واليانو دنده يې پر غاړه اخيستې ده. هغوی ..لري دوی..لري

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اوږدې مودې لپاره يې دا خوب ليدلی، مګر کله چې بالاخره يو خوب په واقعيت بدل شي، د ويښيدو وخت دی - ايا دوی کولی شي په واک کې د ژوند واقعيت سره معامله وکړي؟ يو غورځنګ چې د عملياتو تاريخي بڼه يې بغاوت وه اوس په ژورو اوبو کې د ډوبيدو ملت بشپړ کنټرول کې دی. افغانستان نن ورځ ماتيدونکي بنسټونه لري، د نړۍ له ځينو بدو بشري بحرانونو سره مخ دی او د بې شميره ننګونو په منځ کې له سخت اقتصادي کړکيچ سره مخ دی. سربېره پر دې، د طالبانو دننه وېش د دې لامل شوی چې د دوی په کړنو او کورنيو پاليسيو کې د همغږۍ نشتوالی د دې ډلې نوې دنده نوره هم سخته کړي. په داسې حال کې چې نړيواله ټولنه په حکومتولۍ کې د لا زياتې شموليت او بشري حقونو ته د درناوي غوښتنه کوي، دا ډول تمې بې ځايه دي. دوی په خپل پليټ کې کافي اندازه لري — د ډيرو وسيلو اضافه کولو لپاره په بالقوه توګه د ډيريدونکي ګډوډي رامينځته کولو لپاره.

د طالبانو د راتلونکي په اړه هر ډول ورانديني جوړول‌په واک کې، د دوی د حکومتدارۍ فعاليت بايد په دوامداره توګه وارزول شي. افغانستان يو رسمي، تاسيس شوي، قانوني اقتصاد ته اړتيا لري - او د دې لپاره امکانات، د دوی اوسني اقتصادي وضعيت ته په کتو سره، تياره ښکاري.

د دې موقعيت ستراتيژيک ماهيت، د خپلو سرچينو څخه د ګټې اخيستنې په زړه پورې غوښتنې سره، د افغانستان برخليک د سيالي کونکو هيوادونو لپاره د غوښتل شوي انعام په توګه مهر کوي. د چين، ايران، ترکيې، قطر، متحده عربي اماراتو، پاکستان، هند او روسيې د ګټو او د منځنۍ اسيا د نورو دولتونو ترڅنګ، د رقابت له امله بې ثباتي کولای شي افغانستان له ستونزو سره مخ کړي. د داعش په شاليد کې، او د نورو اورپکو ډلو د بيا راژوندي کيدو احتمال سره، طالبان نشي کولی د اسانه سفر تمه وکړي.

لکه څنګه چې لويديځ په افغانستان کې خپل انتخابونه وزنوي، ډيری ګاونډي هيوادونه هم د انتظار او ليد په حالت کې دي. په

(c) ketabton.com: The Digital Library

لندمهاله، ډيپلوماټيک ښکيلتيا د دوی د امنيتي ګټو د ساتنې لپاره کليدي دي. دوی يقينا کولی شي دا کار وکړي پداسې حال کې چې د غوره لپاره هيله لري. په داسې حال کې چې ملتونه د طالبانو په رسميت پيژندلو کې خپل وخت تيروي، يو ډله ايز ستراتيژيک موقعيت د طالبانو سره په اغيزمنه توګه د ښکيلتيا ډير احتمال لري.

د پيل پوهنتون پريس

(c) ketabton.com: The Digital Library

پایله

د طالبانو راتلونکی

د مرستو د شرطونو په اړه د لویدیځ ستراتیژي – له طالبانو څخه یې غوښتي چې د مرستو په بدل کې د ښځو د حقونو او نورو مسلو په اړه خپل چلند اعتدال کړي – په ښکاره ډول ناکامه شوې ده. دا د لویدیځ لپاره اړینه ده چې داسې میکانیزمونه رامینځته کړي چې د طالبانو د نیولو لپاره د افغانانو د مجازاتو مخه ونیسي. . .

- حامد حکیمي او ګیرت‌قیمت، چتم هاوس[1]

د طالبانو واقعیت زموږ په وړاندې په هر حال کې پروت دی. مګر اوس، پوښتنه پاتې ده: موږ له دې ځای څخه چیرته ځو، کله چې لاره پرته له کوم څه روښانه وي؟ دوی تر دې دمه تر ټولو سختې ننګونې سره مخ دي چې څنګه په نړیواله کچه غندل شوي یاغیتوب څخه یو پیژندل شوي سیاسي سازمان ته د افغانستان د حکومت کولو مسولیت په غاړه واخلي. له دې هاخوا، دوی باید د دوی په شبکه کې د ټولو مختلف لیدونو ستونزه حل کړي. په ساده او نرمه توګه، که دوی غواړي واک ته دوام ورکړي، دوی باید ډاډ ترلاسه کړي چې د دوی ټول ټیم غړي په ورته پاڼه کې دي. ستونزه د طالبانو د رتبې او دوسیه ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

د لویدیځ ضد، عصري ضد چلند پر بنسټ د ایډیالونو د یوې ټولګې لخوا هڅول شوي. له هغو سره همکاري وکړي‌ډیر عناصر، طالبان باید اوس یو کنسرت وکړي‌د دوی د نړۍ لید بیا تنظیمولو او لومړی یې د داخلي کولو هڅه کوي. او په نهایت کې ، د نوي دولت د مسؤل مدیرانو په توګه ، دوی‌د یو بل مهارت سیټ او چلند ته اړتیا لري له هغه څخه چې دوی ورته عادت شوي دي. د دوی د سیاسي فلسفې دا ډول بیا رغونه به هم دومره ساده نه وي. ایا دوی په دوی کې دا لري، یوازې وخت به ووایي. که دوی وکولای شي په راتلونکو دریو څخه تر پنځو کلونو کې دا لیرډونه ترسره کړي، د دوی پروژه به د اعتبار ترلاسه کولو پیل پیل کړي. ټول هغه څه چې دوی یې باید وکړي یوازې دومره ښه حکومت وکړي چې د تروریزم هڅول ګډوډي کمه کړي، جرمي شبکې غیر فعال کړي او بشري بحرانونه اداره کړي چې د دوی دروازې ټکوي. که دوی وکولای شي له دې کاره لاس واخلي، یا لږ تر لږه په دې برخه کې د ریښتینې هڅو په توګه وګڼل شي، شاید نه یوازې د دوی ګاونډیان بلکې ټوله نړیواله ټولنه به د دوی واقعیت سره سمون پیل کړي. دا په حقیقت کې یو اوږد امر دی مګر ناممکن ندی.

د کتاب په اوږدو کې هغه لومړني مسایل چې طالبان ورسره مخ دي او دوام لري په تفصیل سره څیړل شوي دي. که څه هم د دوی مشرانو په مکرر ډول ښودلې، لکه څنګه چې د دوحې په خبرو اترو کې وه، چې دوی کولی شي له لویدیځ سره جوړجاړی وکړي او ښکیل شي - په ځمکه کې د دوی سړي، پیاده سرتیري، په ځانګړې توګه هغه کسان چې د کلیوالو سیمو څخه دي. ډیر سخت پلورل شی. وروستی شی چې په کابل کې مشران ورته اړتیا لري دا دی چې په ټول هیواد کې د دوی شبکې څخه جلا شي. که دوی د همغږۍ څخه بهر وي، د ډلې احتمال په مختلفو ډلو ویشل کیږي خورا ریښتیني. په هرصورت، دا سمه نده چې دا فرض کړئ چې ټول هغه د کلیوالي سیمو څخه دي، یا ټول

(c) ketabton.com: The Digital Library

پایله

د ټیټ رتبه غړي، د داسې ذهنیت لرونکي دي. له دې سیمو څخه هم ډیر غړي شته چې له افغانستان څخه بهر نړۍ ته د پام وړ توجه لري او د دوی نوم ته تعلیمي اسناد لري چې دا به د توازن په رامینځته کولو کې ډلې ته ګټه ورسوي.

یو بل پیچلی فکتور دا دی چې څنګه په صادقانه توګه د طالبانو وړتیا او اندازه کول دي. زما موندنې، چې په دې اړه له طالبانو سره د خبرو اترو پر بنسټ دي، دا ده چې په سلو کې له 30 څخه تر 40 سلنې پورې - په نظریه کې ایډیالوژیکي دي، پاتې نور یوازې د دوی خپلوان، خواخوږي او ملګري دي چې یا یې د طالبانو په توګه لیدلي یا ورته کتل کیږي. په ټولنیز مفهوم کې که نظامي نه وي. بله ډله چې ګومان کوي د طالبانو نوم اخلي، خو غله او جنایتکاران دي. کوچني محلي جنګسالاران هم باید په دې کې فکتور وي - بالاخره، ډیری یې د پیسو ګټلو فرصت کاروي. دوی به څومره وخت طالبانو ته وفادار پاتې شي، په اقتصادي فرصتونو او د جرم په فرصتونو پورې اړه لري چې دوی به یې ترلاسه کړي.

د طالبانو په منځ کې، حتی نن ورځ، تر ټولو مهم اعتبار د دیني یا ملا دریځ دی. د کتاب په نظر کې نیولو سره، دیني پوهه ستاسو مقام او شهرت ټاکي. حتی که په اختلاف کې وي، د مشر مذهبي اعتبار تر بل هر څه مهم دی، او په نهایت کې د ټرمپ سیاسي اړیکې. په افغانستان کې د ناټو او امریکا ټکلارې ډېرې نیمګړتیاوې درلودې او ډېرې لویې غلطې محاسبې یې وکړې، هو، خو ښایي تر ټولو مرکزي د دوی د نه پوهېدنې له امله راښکته شي چې د طالبانو د لیکو د جوړښت په اړه څه ډول کار کوي. دا، دوی په جګړه کې د # 1 اصول تعقیبولو کې پاتې راغلي: خپل دښمن وپیژنئ! په دوحه کې د امریکا ټیم په دې تمه وو چې ملا برادر به په کابل کې د طالبانو د بیرته راګرځیدو په صورت کې د ملا برادر د ټاکلو لپاره د هغه ځای ته ورسیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

درجه په سمه توګه د هغې سره سمون نه درلود. نړۍ د طالبانو د بريا شاهده وه، خو دا چې څنګه يې اداره کوله، اوس هم له موږ ټولو تښتي.

په هغه خبرو کې چې ما د طالبانو له يوه مهم ايډيالوژيک سره درلوده، هغه په پاکستان کې د طالبانو د مشرانو د وخت په اړه په زړه پورې نظرونه شريک کړل. کله چې ما دا ګومان وکړ چې هبت الله او ځينې نور لوړپوړي مشران په پاکستان کې اوسيږي، نو په حقيقت کې يې تر اغيز لاندې راغلي دي، هغه ماته يو په زړه پورې حقيقت وويل. هغه وويل چې دا مشران د افغانستان په وړو وړو عکسونو کې ژوند کوي چې په ټول هيواد کې د کوچني کيمپونو څخه جوړ شوي، د خيبرپښتونخوا څخه تر پنجابه تر کويټې پورې. دوی هرچيرې چې لاړل په پاکستان کې دننه يو کوچنی افغانستان جوړ کړ - او دا چې د دوی باور په اصل کې يوازې افغانانو ته و، نو دوی حتی د دوی له کمپونو څخه بهر له خلکو سره اړيکه ونيسی. دا په ځانګړې توګه د طالبانو د منځني او لوړ پوړو کارکونکو لپاره قضيه ده چې په پاکستان کې ژوند کوي. دلته خبره دا ده چې د طالبانو هغه داستانونه چې د طالبانو د لوړپوړو مشرانو له خوا تصويب شوي، د طالبانو د کدرونو په منځ کې بې تفاوته او د مختلفو ترتيباتو او چاپيريالونو له امله له ګډوډېدو پرته تدريس او پلي کېدل. هغه چاپيريال چې د طالبانو منځني او لوړ پوړي چارواکي په کې فعاليت کوي، که په افغانستان کې دننه او يا بهر، د امکان تر حده تر کنترول لاندې وي.

په نهايت کې، د "زاړه" طالبانو - چې موږ يې په تيرو دېرشو کلونو کې ليدلي - او د طالبانو نوي نسل تر منځ د واک مبارزه درک کول او وړاندوينه کول، د دې تحليل اساس دی. د دې لپاره چې د خپلو تيرو تېروتنو مخه ونيول شي، موږ بايد په ژوره توګه بيا وڅيړو او د بيا نومول شوي طالبانو واقعيت - د دوی ډيموګرافيک، ارواپوهنه، ميراث او حتی نور هغه عوامل تحليل کړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دوی اوسني حالت ته لاره هواره کړي، د بهرنيو لوبغاړو څخه تر داخلي مسلو پورې. د دې کولو په کولو سره، د کتاب موخه دا ده چې په یوه معنی کې، اوسنی لید نه یوازې د ډیر پام وړ بلکې یو څه خوشبیني هم ځای په ځای کړي. موخه دا ده چې د طالبانو د اوسني نسل روحیه وپیژني او ورسره کار وکړي. برسیره پردې، په سیمه کې د نویو ګواښونو په پیژندلو کې، لکه د ISK په څیر، او د ځواک د راتلونکو جګړو تحلیل، موږ کولی شو د سیمې متحرکات او د هغې امنیت راتلونکی نور هم ونیسو.

راځئ چې د پخوانیو او "نوي" طالبانو تر منځ ځینې کلیدي توپیرونه وڅیړو، ځکه چې د طالبانو معاصر نسخه لیبل کولو لپاره د بلې کلمې نشتوالی. لومړی، له ۱۹۹۶ څخه تر ۱۹۹۹ پورې اصلي ډله په بده مرغه د خپل ځان په دننه کې د یو مترقي واقعیت په ساتلو کې راحته وه، په داسې حال کې چې د نن ورځې طالبان د نړیوالو اړیکو یو ثابت او مخکښ احساس لري. دوی د انزوا پالونکو په توګه د خپل شهرت څخه تیر شوي او د ښکیلتیا په اړه د نړیوال لید سره د خوښې متقابل عمل کونکي کیږي. په ورته مخ کې، پخوانیو د ملګرو ملتونو په څیر د پرمختیایي ادارو سره کار کولو کې خورا لږ دلچسپي درلوده. نن ورځ، د نویو بنسټونو او زیربنا په ځای کې (او کریډیټ باید په کوم ځای کې ورکړل شي: امریکا او د هغې د ناټو متحدینو)، معاصر طالبان په حتماً پوه شوي چې دوی نشي کولی د 1990 لسیزې په څیر د خپلو پخوانیو په څیر پرمخ ولاړ شي. د عصري عصر د ځانګړتیاوو پرته د ژوند کولو لپاره، د تیز رفتار انټرنیټ آسانتیا او نور تول د دوی لپاره حقیقي ندي. نو دوی یې له هغه ځای څخه واخیستل چې دوی یې تر لاسه کولی شي. د بیلګې په توګه، د دوی بریښنا د ازبکستان او تاجکستان لخوا چمتو کیږي - او دوی په دوامداره توګه د دوی سره پرته له کوم خنډ پرته د بریښنا رسولو لپاره خبرې اترې کوي.[2] د طالبانو مشرانڅخه هم غوښتنې شوي دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راستنیدنه‌د طالبانو

دغه دواړه د منځنۍ اسیا هغه چورلکې او الوتکې چې د ۲۰۲۱ کال د اگست په میاشت کې له افغانستان څخه د تېښتې پر مهال د افغان امنیتي ځواکونو د پخوانیو غړو له خوا هلته الوتنې شوې وې بېرته راستانه شوي دي. ویل کیږي چې ۴۶ الوتکې یې د ازبکستان او ۱۸ یې د تاجکستان په واک کې دي. [3] که څه هم د طالبانو د دفاع وزیر ملا یعقوب دواړو هېوادونو ته خبرداری ورکړی چې د طالبانو صبر دې نه ازمویي او غچ اخیستو ته دې مجبور کړي.[4] تر اوسه طالبانو یوازې دیپلوماتیکې لارې تعقیب کړې دي.

د تاجکستان او طالبانو ترمنځ پوله تاوتریخوالی د طالبانو لپاره یوه بله سخته ننگونه ده. دواړه خواوې د یو بل دښمنان ځای پر ځای کوي، او په هر حالت کې د دوی 800 میله پوله څارنه او اداره کول گران دي.[5] دواړه لوري یو بل تورنوي چې د پولې په اوږدو کې د بې ثباتۍ لامل گرځي.

دا ټول د طالبانو له اتکل سره مخ دي چې ولې دوی نه شي کولی له خپل گاونډ څخه لیرې پاتې شي او همدارنگه د دوی اندیښنو او ویره. طالبان 1.0 به په دې فکر کې په وحشت کې ډوب شي، ځکه چې دوی بهرنیان د جاسوس یا منفي نفوذ په توگه ویني. د دوی د کار میوه لیدل دومره لرې حرکت کوي چې په نورو باور کول به د دوی لپاره خورا ناخوښه وي. برسیره پردې، د رسنیو په اړه، پخوانۍ ډله د رسنیو ازادۍ ته د رسیدو په وخت کې خورا محافظه کاره وه. په نوي افغانستان کې د لویدیځو خبریالانو د فعالیت اجازه ورکول یو ستر بدلون دی، ځکه چې اوس هم زیات شمېر نړیوالې او په ځانگړې توگه سیمه ییزې خبري شبکې شته چې خپل پوښښ په کې لري. البته، دلته لویې ستونزې شتون لري، چې د کنټرول زیاتوالي ټینگار کوي، او ښځې د نارینه وو په څیر ورته فرصتونه نلري، او په دولتي رسنیو کې د داستانونو فلټر کولو کې تدریجي زیاتوالی، مگر بالاخره، د رسنیو نړۍ لا هم فعاله ده. دا یو

(c) ketabton.com: The Digital Library

پایله

د نوي وخت محصول چې د طالبانو د پوهې او معلوماتو د کنټرول تر کچې پورې به خورا لوی تاثیر ولري، او دا د ټولنیزو رسنیو له لارې هم پیښیږي - یو څه چې موږ دمخه د دوی د ټویټر او فیسبوک کارولو سره ګورو. د طالبانو د رسنیو آزادۍ د غربي معیارونو سره پرتله کول به خورا غیر عادلانه وي. د منځني ختیځ او منځنۍ اسیا ځینې هیوادونه چې لویدیځ ورسره په خوښۍ سره ورځ په ورځ بوخت وي د پرتله کولو موخو لپاره غوره مثالونه وړاندې کوي.

سربېره پر دې، د ۱۹۹۰ لسیزې طالبانو یوه خطرناکه مذهبي وسله واله اجنډا درلوده چې دواړه سیمه ییز او نړیوال ځایونه یې په نښه کول – په پای کې دوی د افغان مجاهدینو اولادونه وو، چې ډیری یې د نړۍ له بېلابېلو هېوادونو څخه راغلي وو: له اندونیزیا او مالیزیا څخه. له بلې خوا مصر او سوډان ته، او په منځ کې هر ځای. موږ په کافي اندازه پوهیږو چې د القاعدې – طالبانو د اسانتیا واده څنګه تروریزم رامینځته کړ. په داسې حال کې چې طالبان په ځانګړې توګه د حقاني ډله لا هم له القاعدې سره یو څه خواخوږي لري، لکه څنګه چې په کابل کې د القاعدې د مشر ایمن الظواهري په کوربه توب ښکاره شوه، نن د طالبانو نوی نسل پخوانیو نړیوالو مجاهدینو ته لاس رسی نه لري. د دورې شبکه، د افغانانو په توګه د دوی هویت ته ډېره پاملرنه کوي. نشنلیزم اوس د یو نړیوال مذهبي ماموریت څخه ډېر د هویت مهم نښه نښه ده.

برسیره پردې، زاړه طالبان په فرقه پالنې باندې ډېر متمرکز وو، یو څه د القاعدې د نفوذ او د عربو اورپکو له امله چې فرقه یي ویشونه، په ځانګړې توګه د شیعه په مقابل کې سني، مهم وو. هزاره شیعه ګان چې د هیواد د نفوس یو پر پنځمه برخه تشکیلوي، د بیلګې په توګه، د 1990 لسیزې په وروستیو کې د خلکو له خوا له قتل عام سره مخ شول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

طالبان. که څه هم هزاره ګان اوس هم له تبعیض او تاوتریخوالي سره مخ دي، خو نن ورځ طالبانو هڅه کړې چې په کابل او د هېواد په شمالي سیمو کې هزاره شیعه ګانو ته ځان ورسوي..6 ما ته د یوې مرکې په ترڅ کې ویل شوي وو چې د پاکستان شیعه مشر ساجد نقوي پاکستان ته د خپل سفر په ترڅ کې د ملا برادر پیغام ترلاسه کړی و چې په کې یې ټینګار کړی و چې طالبان له هزاره شیعه ګانو سره اړیکې لري.[7] هغه غوښتل دا پیغام د پاکستان شیعه مشرانو ته هم ورسوی – تر څو هغوی ته خبر ورکړی چې په افغانستان کې د فرقه پالنې په اړه اندیښنه ونلری – او د خپلو چینلونو له لارې افغان شیعه ګانو ته هم ورسوی. یو څوک نشي کولی دا ډول پوهاوی د ارزښت په نظر کې ونیسي مګر سره له دې چې د دې ځوریدلي مسلمان او توکمیز اقلیت ډلې سره د همکارۍ او ملاتړ لپاره دا هڅې د پالیسۍ یو مهم بدلون ښیې - یا شاید د جوړولو په حال کې. په افغانستان کې هم ډېرى غیر هزاره شیعه ټولنې شتون لري، چې په عمومي توګه د طالبانو ضد ځواکونو سره یوځای شوي، نو دا په سیاسي شرایطو کې د طالبانو لپاره کومه اسانه پریکړه نه ده.

د دې مذهب په اړه، زاړه طالبان، د دوی د دیوبندي-حنفي ریښو سره، په افغانستان کې واکمن مذهبي ډلې وې، مګر دوی د القاعدې د سلفي روایتونو څخه د قوي مداخلې شاهدان وو. پایله یې د دیوبندیت یوه سخته وسله واله ښه وه چې د اصلي تعلیماتو سره سمون نه درلود، لکه څنګه چې مخکې په کتاب کې بحث شوی. له هغه وخته چې په افغانستان کې د یاغیتوب له پیله، تر ډېره په خپله، که څه هم د مخدره موادو د مافیا او همدارنګه د پاکستان له خوا مرسته او ملاتړ کیږي، خو نن ورځ طالبان په خپل مذهبي فکر کې نسبتاً خپلواک دي. د نولسمې پیړۍ د دیوبندي ریښو ته د ډول ډول بیرته راستنیدل، چې په تاریخي توګه حتی د صوفي ډلو لپاره هم ځای درلود.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پایله

په افغانستان کې، د داعش سره د طالبانو مخ په زیاتیدونکي کړکیچ هم تشریح کوي. اوس دوی له یوې داسې ډلې سره مخامخ دي چې نه یوازې دا چې سخت دریځي ده، بلکې په حقیقت کې – له مذهبي اړخه – په خپل نظر کې د دیوبندي سخت ضد ده. ISK حتی په افغانستان او پاکستان کې د عامه خپرولو لپاره کتابچه هم خپره کړې چې په مستقیم ډول د دیوبندي مکتب ننګوي. دا ویل چې دوی مخالفین دي په بشپړ ډول سم ندي - دوی قسم خوړلي دښمنان دي.

په پای کې، پخواني طالبان په زړه کې یو جنګي خوځښت و. اوسنۍ طالبان په ټول هیواد کې د سیوري حکومتونو له چلولو څخه ګټه پورته کوي، چې ډیری غړي یې په منظم ترتیب کې فعالیت کوي. د افغان طالبانو له یوه غړي سره زما په خبرو کې راته ویل شوي وو چې طالبان د دغو لسګونو وسلو لرونکي اشخاصو له ننګونو سره مخ دي چې ادعا کوي دوی طالبان دي.[8] دوی د دې کار اجازه نه لري خو طالبان د پلي کولو تدابیر نه لري. په هرصورت، دوی په فعاله توګه د ښه حکومت کولو لپاره د ځان په تنظیم کولو بوخت دي او مختلفې ډلې او کدرونه یې ټاکلي چې ځانګړي یونیفورم اغوندي. د طالبانو یوه جګپوړي چارواکي د ۲۰۲۲ کال په اګست میاشت کې ماته وویل چې دوی به ډېر ژر د هغو کسانو نیول پیل کړي چې په کابل کې په پوستو او لویو لارو کې وسلې ګرځوي. دا لړ تر لړه د بنسټیز کولو یوه تدریجي هڅه ده - د طالبانو د پخوانیو تاکتیکونو څخه یو بشپړ توپیر دی. بېلابېل وزارتونه او دولتي دفترونه آبادېږي؛ یو جوړښت په خپل ځای دی او طالبان هڅه کوي چې هغه څه چې په تیرو دوو لسیزو کې جوړ شوي، دوام ورکړي. ښه، د رولونو ډکول اسانه دي - مګر د اداري او اداري جوړښت سره موافقت کول چې دوی ورسره بلد نه دي د دوی لپاره یوه نوې سیمه ده، او یقینا یو داسې ځای دی چې دوی نوي ځای ماتوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورو ورو، موږ د پخوانيو طالبانو د پوستکي د توييدو په حال کې يو او ښايي په هغه څه بدل شي چې مخکې نه وو ليدل شوي.

د طالبانو يوه ملا چې د نوي نسل د منځنيو پوړو طالب مشرانو ډيرى برخه يې ښوولې او روزلي يې راته وويل چې د طالبانو هغه پياده عسکر چې د هغوى لپاره يې جګړه کړې او بالاخره يې جګړه ګټلې ده، لومړيتوب لري چې په دولتي پوستونو کې ځاى پرځاى شي. هغه زياته کړه، د کابينې د پوستونو لپاره، "مرکزي معيار دا و چې د طالبانو اصلي ارزښتونو او ايډيالوژۍ ته د يو چا تقوى او وفاداري څومره ژوره وه."[9] هغه ټينګار وکړ دا چې ځوان نسل خلاص ذهن لري کله چې د ښکيلتيا او تعاملاتو خبره راځي، حتى د هغه چا سره چې دوى ورسره موافق نه دي. په عين حال کې، دوى ډير محافظه کار دي او د قبيلوي فکرونو سره مخ دي. کله چې ما وپوښتل چې څنګه د مختلفو توکمونو او قومي شاليدونو لرونکي طالبان تمه کيږي چې د افغانستان د پرمختګ او ثبات لپاره د ګډ هدف لپاره کار وکړي، هغه اعتراف وکړ چې د نوي مشرانو تر ټولو لويه ننګونه د ښاري او کليوالي ويش سره مخ ده. په داسې حال کې چې ډيرى مشران په افغانستان، پاکستان او قطر کې په ښاري مرکزونو کې د ژوند تجربه لري، د دوى ډيرى پياده سرتيري د کليوالي شاليد څخه راځي - نو د دوى لپاره، د کابل په څير ښاري مرکزونه يوه نوې نړۍ ده. دا هغه نارينه دي چې پرده (پرده) يو اساسي اسلامي دود دى چې هيڅ ډول جوړجاړى نشي کولى او دوى د ښځو په اړه د پلرني نظرياتو تر اغيز لاندې دي. دوى نشي کولى په ښاري ترتيب کې نسبتا ازاده ټولنه ومني، چيرې چې نارينه او ښځينه په ګډه کار کوي. د طالبانو د هغو مشرانو لپاره چې په نړيواله کچه يې باور درلود، دا سخته ده چې خپل کدرونه بيا وروزل شي، حتى که دوى ر ښتيا هم وغواړي- له همدې امله دا د دوى د لويديځ لپاره خورا مهم دى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پایله

او سیمه ایزو خبرو اترو ته د حساسو مسلو په اړه د پالیسي بیاناتو د خپرولو په وخت کې دا ستونزه په یاد ولرئ. دا اعلانونه، په هر حالت کې، ډیری یې د محلي لویدیځ لیدونکو ته لاربښوونه کیږي. په حقیقت کې، په دې ډګر کې د طالبانو معنی لرونکي پرمختګ خورا اوږده لاره ده.

زما سپارښتنه - په دې ښه پوهیدل چې دا به جنجالي وي - له طالبانو سره د ښکیلتیا زیاتول دي. په حقیقت کې، له دوی سره د هغه څه په اړه په خبرو اترو کې ښکیلتیا چې نړیواله ټولنه ورته اړتیا لري ترڅو دوی په رسمي توګه وپیژندل شي شاید په هغه ګډوډ واقعیت کې چې موږ یې اوس لرو یوازینۍ لار ده. زما استدلال دا دی چې د دوی سره هر ډول مؤثره، دوامداره او معنی لرونکي ښکیلتیا د دوی په منځ کې د نسبتا عملي او اعتدال عناصرو د پیاوړې کولو حقیقي ظرفیت لري. ښکیلتیا نه کول د سخت دریځو د نظر ملاتړ کوي چې نړۍ د دوی پروړاندې ده - او په پایله کې به دوی په سازمان کې نور هم وده وکړي. د طالبانو پخوانی نسل، د ملا عمر ملګري، په راتلونکو پنځو کلونو کې د وتلو په حال کې دي. نوي طالبان، د ټولنیزو رسنیو او نړۍ ته د دوی ډیجیټل لاسرسي له مخې، هغه څوک دي چې په افغانستان کې به حرکت کوونکي او ټکان ورکوونکي وي. موږ کولی شو دوی ته اجازه ورکړو چې په تیاره کې شاوخوا حرکت وکړي، یا دوی ته د وتلو لاره وړاندې کړي. په افغانستان کې د لسګونو ملیارد ډالرو پانګونې یوه زیربنا جوړه کړه چې اوس د طالبانو په واک کې دي، او موږ نشو کولی له پامه غورځوو. دوی به ښکیلتیا، غوره مهارتونو، او د ظرفیت لوړولو ته اړتیا ولري ترڅو دا وکاروي او حکومت پرمخ بوځي. دا به حتماً دوی دې ته اړ کړي چې په افغانستان کې د بېلا بېلو نظریو او توکمونو له خلکو سره ښکیل شي- او دا ممکن د یو متنوع حکومت لامل شي. د دې کړنې په اوږدو کې د لویدیځ "غوښتنې" په کانه غوږونو کېدې، مګر طالبان به وي

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې د حکومتدارۍ له عملي ننګونو سره مخ شي نو مجبور دي چې دا په پام کې ونیسي - او دا پیښیږي. دا یو خوشبین اټکل دی، که څه هم، زه باید اعتراف وکړم.

طالبانو ته د یو څه مشروعیت ورانديز د هغوی د نیمګړتیاوو د منلو سره برابر نه دی – چې ډیری یې شتون لري. د یادولو وړ ده چې د نړۍ په کچه یو زیات شمیر هیوادونه شتون لري چې د بشري حقونو ناوړه ریکارډونه د نړیوالې ټولنې لخوا پیژندل شوي. څه شی د افغانستان لپاره د پام وړ ګرځي؟ او ایا دا دومره خراب دی چې فرض کړئ - امید کول - چې دوی کولی شي د ښه لپاره بدل شي؟ که هر څه وي، د افغانانو په خاطر، چې په دې ټولو کې دومره ناوړه چلند شوی، ایا موږ د دوی د یو څه رڼا کولو هڅه هم نه کوو؟

د امریکا له یوه پخواني لوړ پوړي چارواکي سره د خبرو پر مهال چې د افغانستان کړکېچ له نږدې څاري او د افغانستان په ګډون له جنوبي اسیا سره په ډیپلوماتیکو اړیکو کې ښکېل و، د ارزونې په سر کې مې ټکان وخوړ: ''موږ افغانانو ته په زړه پورې ډول وښوده موږ د افغانستان په اړه هیڅ شی نه ورکوو. طالبان زموږ په خبر نه دي، نه د پالیسیو او ارزښتونو له مخې، خو موږ هم پوهیږو چې د ښځو د حقونو او اخلاقو په اړه زموږ د لیکچرونو په اوریدو ناروغه دي. دوی موږ ته وایي هو - موږ تاسو ته د هغه څه په اړه درس نه ورکوو چې موږ فکر کوو تاسو غلط کوئ. زموږ داستان یوازې د دوی لپاره څورونکی او بې ګټې دی.[10] دې کس بیا هم د افغانستان د مشروع حکومت په توګه د طالبانو په رسمیت پیژندلو وړاندیز نه دی کړی — او په دې باور وو چې د بایډن له ادارې څخه دا تمه کول ناممکن دي چې دا لاره غوره کړي. په ټوله نړۍ کې د سیاسي قطبي کولو او افراطیت رجحاناتو ته په پام سره، دا د نړیوالې ټولنې او په ځانګړې توګه د لویدیځ لپاره خورا منافقانه ده چې له طالبانو څخه تمه لري چې د اصلاحاتو اجنډا تعقیب کړي چې دوی ورته د اجنبي په سترګه ګوري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پایله

سربېره پردې، راځئ چې د دې ټولو ګړندي پلانونو سره د یوې شیبې لپاره ودرېږو او دا ومنو چې موږ د افغانستان په اړه د متحده ایالاتو له اوسنۍ تګلارې سره هیڅ ځای نه څو. موږ طالبانو ته د "کارو لیست" په ورکولو سره هیڅ شی نه ترلاسه کوو چې دوی ورسره موافق نه وي - دا باید یادونه ونه کړو چې دوی حتی په عامه توګه د متحده ایالاتو چاروا کو سره لیدل کیدی نشي. د نړیوالو ګټو د ترویج او ساتنې لپاره، په افغانستان کې د ثبات د ټینګښت او د دې لپاره چې دا هېواد بیا د ترهګرۍ په مرکز بدل نه شي، تر ټولو ښه لاره د اخلاقي لیکو په لغوه کولو پیل کول دي. بیا د جوړښتي ښکیلتیا سره پرمخ بوځي چې په کابل او کندهار دواړو کې د طالبانو له مشرانو سره مستقیم تماس لري. ملا برادر او عباس ستانکزی لکه څومره چې مهارت لري، نن د افغانستان د پالیسي تصمیم نیونکي نه دي. هبت الله او سراج حقاني تر اوسه پورې له دوی سره مستقیم تماس نه لري، په ځانګړې توګه هیبت الله.

د دوی د ضعف او سختو داخلي رقابتونو سره سره، د طالبانو واک په سټرېرنګ ویل کې ډېر ژر د ماتیدو په حال کې نه دی. دوی به اوس او د تل لپاره ځان ته یوازې د دوی د وروستي بریا د لینز له لارې وګوري - دوی عالي ډیویډ دي چې په شیطاني ګولیات باندې بریالي شو ، او له همدې امله د ځان دا احساس به د تل لپاره د دوی په حافظه کې پاتې وي. دوی د هغه څه ترلاسه کولو لپاره اوږد انتظار وکړ چې اوس یې لري، او دوی به اجازه ورنکړي چې هیڅ څوک یا هیڅ شی - په ځانګړې توګه د دوی خپل توپیرونه یا متحرکات - د دې په لاره کې خنډ نشي. د دوی د یووالي ظاهري وړاندوینه او د هبت الله د امرونو تعقیب - د داخلي اختلافاتو د ډېریدو سره سره - د دوی ځواک ، د دوی پټه وسله ده. د دوی ژمنتیا، او د دوی د توپیرونو څخه د سترګې پټولو وړتیا - پرته له دې چې په شخصي توګه څومره ناخوښه وي - د دوی لپاره، څه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوی ډیر ځانګړي. نو که د هغه لوړپوړي مشر خبرې واورئ چې په کندهار کې د یو څو سخت دریځو دیني عالمانو لارښونه کوي، د دوی په خوله کې بد خوند پاتې شي، دوی به یې په خوښۍ سره ومني ځکه چې دوی د دې لامل شوي چې کابل ته راستون شي - او دوی نه کوي. غواړم دا بیا خالي کړم. که څه هم تریخ حقیقت دا دی چې هغه مقاومت چې دوی اوس د سیالانو لکه ISK سره مخ دي د دوی د ژوند ملاتړ هم دی. دا یوازې دوی پیاوړې کوي، پدې پوهیدل چې داسې خلک شتون لري چې د دوی واک ته د دیني او سیاسي ننګونو سره مخ کوي - دا دوی ټول د دې څخه ډیر لري، او محافظت کوي. دا د دوی د لا نظامي کولو لپاره وژونکي ظرفیت لري او په راتلونکي کې د تاوتریخوالي نوې څپې ته وده ورکوي.

د پرمختګ لپاره، موږ باید سخت حقایق ومنو. د دوحې مذاکراتو وښودله چې له طالبانو سره ښکېلتیا ممکنه ده، چې هغوی نه یوازې د منطقي خبرو وړتیا ولري، بلکې په ورکولو او اخیستلو هم باور لري. څو لسیزې وړاندې د ملا عمر عکس ته غاړه ایښودل یوازې په دې مانا دي چې په هغه انکار کې پاتې کیدل چې زموږ په وړاندې یو نوی حقیقت دی. طالبان اوس له ملګرو ملتونو سره لاس او ګریوان دي، د پیسو غوښتنه کوي او له یوې خوا له چین او هند څخه نیولې تر اروپایي ټولنې او له بلې خوا له امریکا سره د همکارۍ په لټه کې دي. دوی په ښکاره ډول هڅه کوي. البته، هغه کسان چې په کندهار کې دي، د نړیوال نظم له حقیقت څخه بې خبره دي، او سراج حقاني د ایمن الظواهري په پټه کوربه توب په داسې حال کې نیول شوی، چې په پټه یې خپل پتلونونه ښکته کړي وو. ډیری یې په کابل کې د زده کړې په حالت کې دي. دوی نیول کیږي، او د طالبانو په مشرتابه کې هغه کسان چې اوس هم په دوحه کې ځای پر ځای دي اړتیا لري چې له خپلو کورنیو سره بیرته کابل ته راشي او د لیږد په بهیر کې مرسته وکړي. لویدیځ، په خپله برخه کې، اړتیا لري چې واقعیت ومني او د خپل غم وروستي پړاو ته لاړ شي: منل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پایله

په پایله کې، طالبان اوږده لاره په مخ کې لريډ دوی څخه، د دوی د خپل سختۍ او تعصب له امله، تر بل هر څه ډېر. د دوی په پراخه شبکه کې تغیرات د دوی حرکت ته خورا مهم ننګونه رامینځته کوي. دا یوازې د وخت خبره ده چې د واک سیاست د دوی په یووالي اغیزه وکړي. که دا لاندې راشي، دا ممکن د دوی کریپټونایټ وي. سربیره پردې، د ISK لخوا رامینځته شوي خطرونه هره ورځ وده کوي. ګواښ په حقیقت کې خورا جدي دی، مګر شتون نلري. دوی به په خپل ظاهري لید کې یو بد نظر پاتې شي، چیرته چې دوی کولی شي ترهګري رامینځته کړي او د خپل ټول توان سره سم طالبان خپه کړي. هلته تاوتریخوالی، او د پاکستان او پاکستاني طالبانو سره د پېچلو اړیکو اضافه فشار، د سیمه ایز امنیت په برخه کې د دوی لپاره په زړه پورې، مګر فشارناک، راتلونکی جوړوي. د پاکستاني استخباراتو د ښه نیت له لاسه ورکول د دوی لپاره وژونکي کیدی شي، مګر د دوی د ملاتړ (او د پاکستان د پراکسي په توګه د دوی عکس) د ساتلو هڅه کول د افغانستان قومي تحرک ته په پام سره له سیاسي پلوه بې ثباته کیدی شي.

په نهایت کې، تر ټولو مهم عامل: د طالبانو نوی نسل — یا د طالبانو نسل Z— چې لا دمخه د طالبانو اکثریت کدرونه جوړوي، احتمال لري چې د طالبانو په پالیسي جوړونه کې خورا لوی نفوذ ولري. د نړیوالو خوځښتونو په اړه د دوی پوهاوی، د ټیکنالوژۍ پوه طبیعت او خوبونه چې د مذهبي عقیدې په پرتله د لویې نړۍ لخوا ډېر اغیزمن شوي، بې له شکه د ډلې طبیعت بدلوي لکه څنګه چې موږ پوهیږو. د مذهب په اړه، د عقیدې په برخه کې د لویو ویشونو سره سره، د افغانستان د بډایه عقیدې تاریخي میراثونه لاهم ولاړ دي. طالبان به په نهایت کې اصلاح ته اړ شي، د دوی مذهبي شمولیت او ځای په ځای کولو کې وده وکړي که دوی غواړي د عامو خلکو لخوا جدي ونیول شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغان ولس. دد طالبانو بریا یقینا په ټوله نړۍ کې نورې ډلې الهام بخښلې دي او دوی ټول له نږدې څاري. که طالبان غواړي چې د یوه باثباته او خپلواک افغانستان په جوړولو کې بریالي شي، نو باید له سخت دریځې، توجیه او د ظالمو وسیلو په استفادې سره خپلې لارې بېلې کړي.

پیسې د نړۍ په ګوټ ګوټ کې ګرځي — د طالبانو مالي مدیریت به د دوی په بریا یا ناکامۍ کې لوی رول ولوبوي. که دوی خلکو ته ووایي چې اندیښنه مه کوئ، دوی باید دوی ته دلایل ورکړي چې د نه کولو لپاره - خلک یو څه ثبوت ته اړتیا لري چې دوی د خوندیتوب احساس کولی شي. که دوی د عامو افغانانو سره د پای ته رسولو په برخه کې مرسته ونکړي، عامه لاریونونه به ناګزیر شي او ځمکه به نوره هم ولړزوي. تر ټولو ښه سناریو دا ده چې طالبان په سمه توګه د هغه نسبي سولې پر بنسټ ولاړ دي چې په افغانستان کې د تیرو کلونو په پرتله منځ ته راغلي دي او د دوی منځ کې منځلاري سر ته رسیږي. د دوی څخه ځیني به په پای کې د اصلاحاتو لپاره فشار راوړي، په شمول په دیني ډګر کې، که نه نو، د دوی ځواک به لندمهاله وي، لکه څنګه چې ټول منځلاري پوهیږي. له بلې خوا تر ټولو بده صحنه دا ده چې د هبت الله او قاضي القضات حکیم په څېرو کې چې موږ یې نښې نښانې لیدلي دي، د سختۍ دوام دی. او که د دوی داخلي اختلافات د تاوتریخوالي او ویشلو لامل شي، نو دا احتمال په خطرناکه توګه واقع کیږي، په ځانګړې توګه که طالبان د خپل وخت څخه غوره ګټه پورته کولو کې ځنډ وکړي. طالبانو به اکثره ویل: تاسو ساعتونه لرئ خو وخت لرو. ټول هغه څه چې موږ یې اوس کولی شو دا وګورو چې دوی د هغه وخت سره څه کوي چې دوی لري او امید لري ، د انسانیت لپاره ، چې ترټولو غوره قضیه سناریو بریا ترلاسه کوي.

په نهایت کې، شاید که هغه کسان چې د افغانستان د برخلیک په ټاکلو کې یې دنده ترسره کوله، ډیر رحم او نور

(c) ketabton.com: The Digital Library

پایله

فکر کول، شیان به نن ورځ توپیر ولري. له بده مرغه، داسې نه ده. خو د لیکلو لپاره نورې پاڼې هم شته، تقدیر لا هم پاتې دی. یوازې وخت به وو ایي چې د نوي برخلیک جوړونکي به په خپلو قلمونو څه وکړي - یو څوک یوازې دا امید کولی شي چې دوی به د سولې او شعر په ژبه لیکي، نه د پرونیو لاسونو د کفر، شخړو او غمونو. شاید مسله په زړه کې زموږ ناپاک خوشبیني وه. آیا بهرنی مداخلې په خطرناکه توګه د استعماري هڅو په یادولو سره اغیزمنې ثابتې شوې؟ که په قطعي ډول د ویلو لپاره څه وي، هغه دا دي چې افغان ولس د ښه والي مستحق و، او دا هیله له لاسه نه ورکوي. موږ باید بیا فکر وکړو چې نن ورځ طالبان څه او څوک دي. د یادولو وړ ده چې د ټوپک او هدیرې څخه د یوې احتمالي او سولې په لور د عینکو لیږدول د افغانستان د خلکو یو سوړ ارمان او له اوږده انتظار څخه تیر شوی حق دی. د شاعرانو، عرفان او سرودونو په خاوره کې سوله ناشونې نه ده او نه هم ناشونې ده.

ډیجیټل پوهنتون پریس

(c) ketabton.com: The Digital Library

ضمیمه I

د کلیدي مرستیالانو، د ریاستونو د رئیسانو، والیانو او نظامي قوماندانانو لیست

شیرمحمد عباس ستانکزی، د بهرنیو چارو وزارت مرستیال ذبیح الله مجاهد، د اطلاعاتو او فرهنګ وزارت مرستیال

خپرونه

د دفاع وزارت مرستیال ملا محمد فاضل مظلوم اخند

مولوي محمد قاسم فرید، د دفاع وزارت مرستیال (پالیسي او پلان)

د کورنیو چارو وزارت مرستیال ابراهیم صدر

د کورنیو چارو وزارت (پوهنې او پرسونل) مرستیال مولوي نور جلال

د کرنې وزارت مرستیال سردار اعظم حقاني

عبدالله خان، د کورنیو چارو وزارت له نشه یي توکو سره د مبارزې معین

د کورنیو چارو وزارت (پالیسي او ستراتیژۍ) مرستیال مولوي شمس الدین منصور

محمد بشیر، د سوداګرۍ وزارت مرستیال عظیم سلطان، د سوداګرۍ وزارت مرستیال

د شهیدانو او معلولینو وزارت مرستیال شیخ مولوی عبدالحکیم

د پوهنې وزارت مرستیال مولوي سعید احمد شهید خېل

(c) ketabton.com: The Digital Library

ضميمهزه

د کليو د بيارغونې او پراختيا وزارت مرستيال مولوي عبدالرحمن حليم
د اطلاعاتو او کلتور وزارت مالي او اداري مرستيال مولوي عتيق الله عزيزي
د اطلاعاتو او کلتور وزارت د ځوانانو چارو مرستيال ملا فيض الله اخند
د اطلاعاتو او کلتور وزارت مرستيال ملا سعدالدين اخند
د ماليې وزارت مرستيال ملا ناصر اخند
مولوي عارف الله عارف، د انرژۍ او اوبو وزارت مرستيال
مجيب الرحمن، د انرژۍ او اوبو وزارت مرستيال مولوي سيف الدين طيب، د
مخابراتو وزارت مرستيال حاجي ملا محمد عيسی اخند
منرالونه او پټروليم
د طبيعي پېښو پر وړاندې د مبارزې وزارت مرستيال مولوي شرف الدين
د طبيعي پېښو پر وړاندې د مبارزې وزارت دويم مرستيال عنايت الله شجاع
حقاني
مولوي حمدالله زاهد، د تدارکاتو رئيس شيخ عبدالرحيم، د تدارکاتو
مرستيال
د ملي امنيت رياست مرستيال ملا رحمت الله نجيب
تاجمير جواد، مرستيالد استخباراتو مشر
مولوي محمدد زندانونو رييس يوسف مستري، د زندانونو مرستيال ملا حبيب
الله فضلي
مولوی کرامت الله اخندزاده سر د دد
اداري اصلاحاتو او ملکي خدمتونو کميسيون د سرحدونو او قبايلو چارو
وزارت مرستيال مولوي احمد طه
چارې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ضمیمه‌زه

انجینر نجیب الله، د اټومي انرژۍ د اداري رئیس مولوي فتح الله منصور، د کندهار د هوايي ډګر رئیس محمد اسماعیل، د نظامي ځواکونو اجراییه رییس محکمه

د سره صلیب مرستیال مولوي عصمت الله عاصم، د سره صلیب مرستیال مولوي رحیم الله محمود

په کندهار کې د البدر قول اردو

په هلمند کې د عظیم قول اردو مرستیال مولوي عبدالصمد

د دیني احکامو د صادرولو د دفتر رئیس نور الله منیر

عبدالقیوم ذاکر، په پنجشیر کې د پخواني حکومت سره د مخالفو ځواکونو سره د مقابلې لپاره نظامي قوماندان (مخکې، په لنډ وخت کې د دفاع وزارت د مرستیال په توګه دنده ترسره کوله لکه څنګه چې د 2021 په سپټمبر کې اعلان شوی)

د کلیو د بیارغونې او پراختیا وزارت مرستیال مفتي سعید احمد مستقیم

د لوړو زده کړو وزارت مالي او اداري مرستیال مولوي حسیب الله حامد

د عامې روغتیا وزارت مرستیال ډاکټر حسن غیاثي، د اقتصاد وزارت مرستیال عبداللطیف نظري

عبدالباري عمر، د خوراکي توکو او درملو اداري رییس عطاء الله عمري، د دفاع وزارت پخوانی مرستیال

نوولوژي او لوژستیک، اوس د اګست 2022 راهیسې د کرنې وزیر په توګه دنده ترسره کوي

علم ګل حقانی، د پاسپورت ریاست مشر مولوی مخدوم عبدالسلام سعادت، مرستیال وزیر

د کار او ټولنیزو چارو

شیخ سید رسول‌د تفتیش عالي اداري رییس امیرخان حقاني، د ۲۰۹ اتل قول اردو قومندان

(c) ketabton.com: The Digital Library

ضمیمه‌زه

ملا برى ګل اخند د ۲۰۵ اتل قول اردو د ۲۰۵ قول اردو درستیزوال
مل پاسوال عبدالرزاق اخند د الفاروق ۲۰۷ قول اردو درستیزوال
د ۲۰۳ تندر قول اردو درستیزوال مولوي حزب الله
حاجي مالي خان (د سراج الدين حقاني تره) د لوګر والي
عبدالغني فايق، د بدخشان والي قدرت الله ابو حمزه، د بلخ والي اسحاق اخندزاده، د غزني والي.
مولوي عبدالاحد طالب، د هلمند والي نور اسلامجر، د هرات والي.
نثار احمد نصرت، د کندوز والي داوود مزمل، د ننګرهار والي
مولوي قاسم خالد، د کنړ والي.
محمد اسماعيل ترکمن، د تخار والي حفيظ الله پهلوان، د فارياب والي
بختيار معاذ، د بغلان والي.
قاري احسان الله بريال، د کابل والي محمد يوسف وفا، د کندهار والي

سرچيني: د طالبانو دولتي ويب پاڼې او رسمي‌اعلانونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ضميمه II

د دارالعلوم حقانيه فارغين په افغانستان کې لوړ رتبه مقامونه لري

امير خان متقي، د بهرنيو چارو وزير عبدالحکيم اخندزاده، لوی څارنوال

د افغانستان د مرکزي بانک مرستيال عبدالقدير حقاني

د خوست والي محمد نبي عمري، د پکتيکا والي عبدالله مختار

په سياسي چارو کې د لومړي وزير مرستيال مولوي عبدالکبير

شهاب الدين دلاور، د کانونو او پټروليم وزير او په بهر کې د افغانانو سره د اړيکو د کميسيون مشر

عبدالباقي حقاني، د لوړو زده کړو پخوانی وزير

د ارشاد، حج او اوقافو وزير نور محمد ثاقب حقاني

د مخابراتو وزير نجيب الله حقاني

عبداللطيف منصور حقاني، د اوبو او انرژۍ وزير عبدالسلام حنفي صاحب، د لومړي وزير مرستيال

د کورنيو چارو وزارت مرستيال نور جلال حقاني

د کرنې وزارت مرستيال سردار اعظم حقاني

(c) ketabton.com: The Digital Library

ضميمه II

د سرحدونو او قبايلو چارو وزارت مرستيال احمد طه حقاني
د افغانستان د طبيعي پېښو پر وړاندې د مبارزې د ادارې مرستيال عنايت الله شجاع حقاني
علم ګل حقاني، د پاسپورت رئيس عبدالحکيم شري، د عدليې وزير

سرچينه: د دارالعلوم حقانې رسمي

د پیل پوهنتون پریس

(c) ketabton.com: The Digital Library

ضميمه III

د "ښځو د حقونو په اړه د اميرالمومنين فرمان" متن، د دسمبر 3، 2021

د الله په نوم چې ډېر زيات مهربان او ډېر مهربان دی‌ساينت

د اسلامي امارت مشرتابه ټولو اړوندو ارګانونو، علماوو کرامو او قومي مشرانو ته لارښوونه کوي چې د ښځو د حقونو د تامين لپاره جدي اقدام وکړي.

1. د نکاح/نکاح په وخت کې د بالغې ښځې رضايت اړين دی (که څه هم دواړه بايد مساوي وي او د فتنې خطر نه وي).
   هيڅوک نشي کولای چې ښځې په زور او جبر سره واده ته اړ کړي.
2. ښځه مال نه دی، بلکې يوه پاکه او ازاده انسانه ده، چې هيڅوک يې د سولې او يا د دښمنۍ د ختمولو په بدل کې نه شي ورکولای.
3. د مېړه له مړينې وروسته چې "شرعي عدت" (څلور مياشتې او لس شپې يا حمل) تېرېږي، هېڅوک نشي کولی چې له کونډې سره د خپلوانو په ګډون په زور واده وکړي. يوه کونډه

(c) ketabton.com: The Digital Library

حق لري چې واده وکړي او يا خپله راتلونکې وټاکي. (که څه هم د مساوات اصول او د فتنې مخنيوی بايد په پام کې ونيول شي.)

4. دا د کونډې شرعي حق دی چې د خپل نوي ميړه څخه "مهر" ترلاسه کړي.
5. کونډه د خپل ميړه، اولاد، پلار او نورو خپلوانو په ملکيتونو کې د ميراث حق او ثابته برخه لري. هيڅوک نشي کولی يوه کونډه له حقه محرومه کړي.
6. هغه کسان چې څو ودونه لري (له يوې څخه زياتې ميرمنې) مکلف دي چې د شريعت له مخې ټولو ښځو ته حقوق ورکړي او د دوی ترمنځ عدالت وساتي.

د دغه فرمان د سم تطبيق لپاره اړوندو ارګانونو ته لارښوونه کيږي چې لاندې کړنې ترسره کړي:

1. د ارشاد، حج او اوقافو وزارت ته لارښوونه شوې، چې علماوو ته دې د خپلو مکتوبونو او تبليغاتو له لارې د ښځو د حقونو په اړه خلکو ته پوهاوی ورکړي، چې له ښځو سره ظلم او د هغوی د حقونو نه ورکول د الله تعالی د ناراضۍ او د هغه د عذاب او غضب لامل کيږي.
2. داطلاعاتو اوفرهنګ وزارت ته لارښوونه شوې چې دښځو دحقوقو په اړوند مقالې په ليکلې او غږيزو وسيلو کې خپرې کړي او دغه راز ليکوالان او فعالان دې وهڅوي چې دښځو دحقوقو په باب ګټورې مقالې خپرې کړي ترڅو دښځو دشرعي حقوقو په باب د علماو او خلکو پام ځانته راواړوي . تر څو د روان ظلم مخه ونيول شي.
3. ستره محکمه بايد ټولو محکمو ته لارښوونه وکړي چې په ځانګړې توګه د ښځو د حقونو لپاره غوښتنليکونه وڅيړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ضميمه III

د کونډو حقونه او د هغوی مظلوميت په سمه او اصولي ډول تر څو ښځې له ظلم څخه د خلاصون او د خپلو شرعي حقوقو د ترلاسه کولو څخه نا اميده نه شي.

4. ولسوالان او ولسوالان باید د دغه فرمان په تطبيق کې له نوموړو شويو وزارتونو او سترې محکمې سره هر اړخيزه همکاري وکړي.

د اسلامي امارت د رهبری دفتر

۱۴۴۳/۰۴/۲۸ هجري قمري

1400/08/12 هجري شمسي

2021/12/03 گریگوریان

سرچينه:https://www.alemarahenglish.af/special-decree
د اميرالمومنين له خوا د ښځو د حقوقو په اړه صادر شوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

یادښتونه

پیژندنه: تاریخ خپل ځان تکراروي

1. د افغانستان د کورنیو چارو له یوه پخواني وزیر سره چې د ۲۰۲۲ کال د سپتمبر په میاشت کې د ولسمشر کرزي او ولسمشر غني دواړو نږدې همکار پاتې شوی و مرکه وکړه. "د طالبانو دوه بېلابېلې ډلې له دوو بېلابېلو لورو سره نږدې شوې وې،" او "د دوی تر منځ د یوې پراخې جګړې امکان چې د پنځه میلیونو ښارګوټي ویجاړ او خلکو ته به یې زیانونه واړول خورا لوی وو." د جزیاتو لپاره، وګورئ: https://www.bbc.com/news/world-asia-59807737
2. حسیبه اتکپال وایي:«د غني ټیم تماس درلودد ۲۰۱۴ کال په ټولټاکنو کې له حقاني شبکې سره: نبیل،» طلوع نیوز، د ۲۰۱۹ کال د سپتمبر ۵، په: https://tolonews.com/ د افغانستان/غني-ډلې-د-حقاني-شبکه-2014-ټاکنو-نبیل-سره-تماس درلود
3. د آی ایس آی له یوه پخواني جګړپوري پوځي افسر سره چې مستقیما یې مرکه کړې وه هغه استدلال وکړ چې دا د پاکستان یوه هڅه وه چې له کابل سره اړیکې ښې کړي او په راتلونکي کې د پاکستان او افغانستان د ښو اړیکو لپاره د امریکا د خوښې وړ نوماند (د دوی په نظر) ملاتړ وکړي.
4. مرکه د یوه څیړونکي لخوا د 2021 کال د اګست په میاشت کې د 2022 کال د جولای په میاشت کې د ولسمشرۍ په ماڼۍ کې د یوه افغان چارواکي سره ترسره شوه.
5. محمد مدي، احمد خالد او سید عبدالله نظامي، " ګډوډۍ او ګډوډي: د افغان حکومت جنون وروستي ساعتونه،" د بي بي سي نیوز، د سپتمبر په ۸، ۲۰۲۱ کې:https://www.bbc.com/news/world-asia-58477131
6. د جینیفر هینسلر او کایلي اتوډ په حواله راغلي، "لوړ افغان چارواکي تور لګوي د

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغان حکومت د "مشروعیت" کولو لپاره د متحده ایالاتو استازی،" CNN، د مارچ 14، 2019 په کې:
https://www.cnn.com/2019/03/14/politics/mohib-khalilzad-afghanistan- قطار/index.html

7. مادی او نور، " ګډوډي او ګډوډي: د افغان حکومت جنون وروستي ساعتونه."
8. Ibid.
9. کیتی ګنن، "افغان ولسمشر جلاوطنی ته له تګ مخکې جلا شوی و،" AP خبرونه د ۲۰۲۱ کال د اګست ۱۵مه: https://apnews.com/article/race-and-ethnicity- 2901e54d6268341d3caf936fef6313db

(c) ketabton.com: The Digital Library

یادښتونه‌تر 7-18 مخ پورې

10. مرکه، واشنګټن ډي سي، د اګست ۱۵مه،۲۰۲۱.
11. د ولسمشر بایډن د وینا متن، د اګست په 16، 2021 کې:-https://www.whitehouse. gov/briefing-room/speeches-remarks/2021/08/16/remarks-by-president- بایډن پر افغانستان/
12. حسن عباس وګورئ، د طالبانو بیا ژوندی کول: د پاکستان – افغانستان په سرحد کې تاوتریخوالی او افراطیت، د ییل پوهنتون پریس، 2015.
13. رویټرز، د ۲۰۲۱ کال د جون په ۷مه:https://www.reuters.com/world/asia-pacific/afghan- سرتیري-ځپل شوي-په ټکان ورکوونکي-لوړ تلفات-تاوتریخوالی-2021-06-07/
14. سوسنه جورج، "د امریکا د څار اداره د افغان امنیتي ځواکونو د سقوط جزئیات ورکړي"د واشنګټن پوسټد ۲۰۲۲ کال د می ۱۸مه:-https://www.washingtonpost.com/ world/2022/05/18/us-watchdog-تفصیلات- سقوط-افغان-امنیتي-ځواکونه/
15. په نتاشا ترک، ابیګیل نګ او امندا ماکیاس کې حواله شوي، "" استخباراتد لوړ نظم ناکامي - څنګه افغانستان دومره ژر د طالبانو لاس ته ولوېد،" CNBC، د اګست په 16، 2021 کې: https://www.cnbc.com/2021/08/16/ څنګه-افغانستان-د-طالبانو-ته-څومره-چټکی.html
16. سهیل شاهین وګورئټویټر حساب: https://twitter.com/suhailshaheen1
17. د ذبیح الله مجاهد ټویټر اکاونټ وګورئ: https://twitter.com/zabehulah_ m33
18. کریګ ټیمبرګ او کریستیانو لیما، "د نن ورځې طالبان د ټولنیزو رسنیو پیچلي کړنې کاروي چې‌په ندرت سره د مقرراتو څخه سرغړونه کوي، "واشنګټن پوسټ، اګست 18،په 2021 کې: https://www.washingtonpost.com/technology/2021/08/18/tali ban-ټولنیز-میډیا-بریا/
19. کاترین توربیک، "څرنګه چې طالبان په لویدیځ کې د مشروعیت د ترلاسه کولو لپاره ټولنیز رسنی کاروي، په کور کې ګډوډي کري،" ABC نیوز، د اګست 19، 2021، په: https://abcnews.go.com/Technology/taliban-social-media-seek-legitimacy-west-sow-chaos/story?id=79500632
20. کلیټن توماس، "افغانستان: شالید او د متحده ایالاتو پالیسي: په لنډه توګه،" د کانګرس تحقیقاتي خدمت، د اګست په 26، 2022 کې تازه شوی، مخ. 2-3، په: https://crsreports.congress.gov/product/pdf/R/R45122
21. سوسنه جورج، "د افغانستان پوځي سقوط: غیر قانونيمعاملې او ډله ایزې لیرې کول، "واشنګټن پوسټ، د اګست په 15، 2021 کې: https://www.washingtonpost. com/world/2021/08/15/afghanistan-military-collapse-taliban/
22. ډیوډ زوچینو وګورئ، "نښت او فتح: د طالبانو ستراتیژي چې افغانستان یې نیولی،" نیویارک ټایمز، د اګست په 18، 2021 کې: https://www. nytimes.com/2021/08/18/world/asia/taliban-victory-strategy-

(c) ketabton.com: The Digital Library

afghanistan. html

23. یاروسلاو تروفیموف او مارګیریتا ستانکاتی، "د طالبانو پټو فعالانو کابل او نور افغان ښارونه له دننه څخه ونیول،" وال سټریټ ژورنال، د نومبر په 28، 2021 کې: https://www.wsj.com/articles/taliban-covert-opera -نیول شوي-د-کابل-نور-افغان-ښار-څخه-د-11638095401 څخه

24. د کامران بخاري سره تلیفوني مرکه، جولای ۲۰۲۲.

25. د جزیاتو لپاره، وګورئ حسن عباس، د پاکستان اټومي بم: د دفاع کیسه،مخنیوی او انحراف، د اکسفورډ پوهنتون پریس، 2018، 172-174 مخونه.

26. حسن عباس، "په پاکستان کې د افراطیت او ترهګرۍ رجحانات" CTC Sentinel, vol. 14، نه. 2 (فبروري 2021): 53-44، په: https://ctc.usma.edu/extremism- او-د-ترهګرۍ-چلند-په-پاکستان-کې-بدلون-متحرک-او-نوي-ننګونې/

(c) ketabton.com: The Digital Library

یادښتونه23-32 مخ ته

27. راجر فشر او ویلیم ایل اوري، هو ته رسیدل: خبرې اترې د ورکولو پرته تړون، پینګوین، دوهم چاپ، 1991.
28. عبدالحکیم حقاني، الاماره الاسلامیهو نظامه[اسلامي امارت او د هغه نظام]، مکتبه دارالعلوم الشریعة، ۲۰۲۲.

1 د کابل لاره: پټه معامله، نوي طالبان او یود کارتونو کور

1. د ایاز ګل په حواله، "امریکا او طالبانو د افغان سولې تاریخي تړون لاسلیک کړ،" VOA، د فبروري په 29، 2020 کې:https://www.voanews.com/a/south-central-asia_us- د طالبانو-نښان-تاریخي-افغان-سوله-موافقه/html.6185026
2. د ستیو کول او ادم انټوس په حواله، "په افغانستان کې د متحده ایالاتو د ډیپلوماتیکو ناکامۍ پټ تاریخ،" نیویارکر، د دسمبر په 20، 2021 کې: https://www.newyorker.com/magazine/2021/12/20/the-secret-history-of- په-افغانستان کې-د-امریکا-ډیپلوماتیک-ناکامۍ
3. د لومړنیو ننګونو په اړه د جزیاتو لپاره، د کړکیچ نړیواله ډله وګورئ، د سولې په اړه د طالبانو د نظریاتو راټولول، راپور شمیره 11، د اګست 11، 2020، په دې ځای کې: https://www.crisisgroup.org/asia/south-asia/afghanistan/311-taking-stock-د طالبانو نظر - سوله
4. ماتیو ایکینز، "د کابل د سقوط دننه،" نیویارک ټایمزد ۲۰۲۱ کال د دسمبر ۱۰مه:-https://www.nytimes.com/2021/12/10/magazine/fall-of-kabul-afghanistan.html
5. طاهر خان، "د طالبانو مشر ملا عمر په 2013 کې د کراچۍ په یوه روغتون کې مړ شو، افغانستان،" ایکسپریس ټریبیون (پاکستان)، د جولای په 19، 2015 کې: https://tribune.com.pk/story/928571/afghan-taliban-leader-mullah-omar- مړ دی
6. د جزیاتو لپاره، کیټ کلارک وګورئ، "د ملا برادر خوشې کول: د څه لپاره مذاکرات؟" د افغانستان د تحلیلګرانو شبکه، د ۲۰۱۳ کال د سپتمبر ۲۱، په: https://www.afghanistan-analysts.org/en/reports/war-and-peace/the- د-ملا-برادر-خوشې-د-مذاکراتو-راتلونکې-څه-کوي/
7. مارک مازیټي او جین پرلیز، "سي آی اې او پاکستان په ګډه کار کوي، مګر دا کار په احتیاط سره کوي،" نیویارک ټایمز، د فبروري په 25، 2010 کې: https://www.nytimes.com/2010/02/25/world/asia/25intel.html?ref=todayspaper
8. "ISI د ملا عمر د مړینې خبر پټ کړی: د پنټاګون پخوانی چارواکی،" اکنامک ټایمز (اندیا)، د اګست په 16، 2015 کې:https://economictimes.indiatimes.com/ خبرونه/نړیوال/نړیوال خبرونه/د-ملاعمر-مړینې-د-پیژندنې-پټې خبرونه pentagon-official/articleshow/48500725.cms?from=mdr
9. سمیع یوسفزی، "نوی مشر د طالبانو په منځ کې معتدله څېره ده؟" CBS نیوز، د سپتمبر 10، 2015، په: https://www.cbsnews.com/news/taliban-

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشر-ملا اختر-منصور-اروپا-افغانستان-د سولې خبرې/

10. وګورئ "د امنیت شورا د 1988 بندیزونو کمیټه د بندیزونو په لیست کې یو نوم تعدیل کوي،" د ملګرو ملتونو مطبوعاتي اعالمیه، د دسمبر 23، 2016، په کې:https://www.un.org/press/en/2016/sc12656.doc.htm

11. اویس جعفر، "د افغان طالبانو مشر په مکرر ډول دوبۍ ته سفر کاوه" خبرونه‌د ۲۰۱۶ کال د می ۲۳مه: https://www.thenews.com.pk/latest/122118-افغان- د طالبانو- مشر-ملا منصور-په مکرر ډول-دوبۍ ته سفر کوي

12. مرکه په واشنګټن ډي سي کې، اګست ۲۰۲۲.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يادښتونه32-40 مخ ته

13. عبدالباسط "د ملا اختر منصور په مشرۍ د افغان طالبانو راتلونکې"د تروريزم سره د مبارزې رجحانات او تحليلونه, vol. 7، نه. 10 (نومبر 2015): 13-9.
14. حقيقت د رحيم الله يوسفزي په ليکنه کې راغلی دی: «بې اتفاقۍد ماتې په پرتله، خبرونه، د اګست 9، 2015، په: https://www.thenews.com.pk/tns/detail/ 559174-طالبان-بې اتفاقي-بلکې ماتې
15. د جزياتو لپاره، د رحيم الله يوسفزی "د طالبانو د اختلافاتو د حل لپاره د منځګړيتوب هڅې" وګورئ، خبرونه، د اګست په 6، 2015 کې:https://www.thenews.com.pk/ چاپ/55083-د-طالبانو-د-منځګړيتوب-د-حل کولو-پر-هڅه-کوښښ
16. باسط، "د ملا اختر منصور په مشرۍ د افغان طالبانو راتلونکی،" مخ. 10.
17. جوزف ګولډستين، "د طالبانو نوی مشر د توطيې او د جګړې په ډګر کې د بريا سره خپل واک پياوړی کوي،" نيويارک ټايمز، د اکتوبر 4، 2015.
18. د ملا منصور د پيژندګلوۍ او د هغه د مرستيالانو د انتخاب لپاره، ايم الياس خان وګورئ، "پروفايل: د طالبانو مشر ملا اختر منصور،" د بي بي سي نيوز، د می په ۲۲، ۲۰۱۶ کې: https://www.bbc.com/news/world-asia-34405035. د اډميرل مولن د اقتباس لپاره، وګورئ "د متحده ايالاتو ايډمرل: 'حقاني د پاکستان د آی ايس آی ريښتينی لاس دی،'" د بي بي سي نيوز، د سپټمبر 22، 2011 په: https://www.bbc.com/news/av/ world-us-canada-15026909
19. عبدالحی مطمين، ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان،افغان خپرندويه ټولنه (کابل)، ۲۰۱۷، مخ. ۳۳۸.
20. د جزياتو لپاره، نيک رابرټسن او جيمي کرافورډ وګورئ، "اوباما: د طالبانو د مشر مړينه د 'ملی ډبره' نښه ده،" CNN، د می 23، 2016، په کې: https://www.cnn. com/2016/05/21/politics/us-conducted-airstrike-against-taliban-leader- mullah-mansour/index.html
21. د جون بون او سن اينجل راسموسن په حواله، "په پاکستان کې د امريکا د بې پيلوټه الوتکې بريد د طالبانو مشر ملا منصور وواژه،" ګارډين، د می په 22، 2016 کې: https://www.theguardian.com/world/2016/may/21/us-airstrike-taliban-مشر-ملا اختر-منصور
22. "د افغان طالبانو جلا شوې ډلې ملا رسول د مشر په توګه ونوماوه،" بي بي سي نيوز، د ۲۰۱۵ کال د نومبر په ۴مه:-https://www.bbc.com/news/world-asia-34719314
23. رابرټسن او کرافورډ، "اوباما: د طالبانو د مشر مړينه د يو مهم پړاو نښه ده."
24. پروفايل: د طالبانو نوی مشر مولويهبت الله اخندزاده" د بي بي سي خبريال,د ۲۰۱۶ کال د می ۲۶مه:-https://www.bbc.com/news/world-asia-36377008
25. "هيبت الله اخندزاده: د طالبانو سيوري لاندې ستر مشر چې زوی يې ځانمرګی بريدګر و،" رويټرز، د سپتمبر په ۷، ۲۰۲۱ کې:https://www.reuters.com/ نړۍ/هيبت الله-اخندزاده-سيوري-طالبان-

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوی-مشر-د چا- زوی یې ځان وژنه-۲۰۲۱-۰۹-۰۷/
26. د جزیاتو لپاره، شیرینه قاضي وګوري، "د طالبانو نوی مشر ملا هیبت الله څوک دی‌اخونزاده؟" الجزیره، د می ۲۶، ۲۰۱۶، په: https://www.aljazeera.com/ news/2016/5/26/د-طالب-نوی-مشر-ملا-هبت الله-اخونزاده-څوک دی
27. "پیژندنه: د طالبانو نوی مشر مولوي هبت الله اخندزاده،" د بي بي سي خبر.
28. د قانون پلي کونکو چارواکو سره خبرې اترې چې د پاکستان په کوټه کې یې دنده ترسره کوله او د هغه فعالیتونه یې تعقیب کړل.
29. کارټر ملکاسیان، په افغانستان کې د امریکا جګړه: تاریخ، د اکسفورډ پوهنتون پریس، ۲۰۲۱ مخ. ۴۰۵.
30. Ibid.، مخ. ۴۰۸.
31. Ibid.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یادښتونه 41-49 مخ ته

32. د یوې مفصلې ارزونې لپاره، اتل احمدزی وګورئ، "د ژوند کولو لپاره مړینه: د 'مرګ سره مینه' کیسه چې د طالبانو د ځان وژونکو بریدونو چلوي،" د تروریزم په اړه لید، ټوک. 15، نه. 1 (فبروري 2021): 38-17.
33. ملکاسیان، په افغانستان کې د امریکا جګړه، مخ. ۴۱۷.
34. ضیاء الرحمن، د کراچۍ – افغانستان لینک افشا کول، د ناروې د سولې جوړونې د سرچینو مرکز راپور، دسمبر 2013 کې: https://www.files.ethz.ch/isn/175236/62255901a49df8d77e0e33b4611a4270.pdf;هم وګورئجیف سټین، "راپور: د پاکستان جاسوسی ادارې ملا عمر روغتون ته رسولی،" واشنګټن پوسټ، د جنوري په 18، 2011 کې: http://voices.washingtonpost. com/spy-talk/2011/01/mullah_omar_treated_for_heart.html
35. لین اوډونیل او میرویس خان، "د طالبانو مشرتابه د سولې د خبرو په څنده کې په ګډوډۍ کې دی،" فارن پالیسي، د می په 29، 2020 کې:https://foreignpolicy.com/ 2020/05/29/د طالبانو-مشرتوب-بې نظمۍ-کورونا-کویډ-د سولې خبرې/
36. داود اعظمي، "قطر څنګه د طالبانو کور به توب وکړ،" د بي بي سي نیوز، د جون 22،په 2013 کې:-https://www.bbc.com/news/world-asia 23007401
37. نظر محمد مطمین، د طالبانو له مشرانو سره شپږ ورځې، د ډنمارک خپرندویه ټولنه (کابل)، ۲۰۱۹ مخ. 173، لکه څنګه چې په ملکاسیان کې په تفصیل سره تشریح شوي، په افغانستان کې د امریکا جګړه، مخونه 307-309.
38. عبدالحی مطمین، طالبان: له دننه څخه یو نازک تاریخ، د الیکس لخوا ایډیټ شوی‌سټریک وان لینشوتین، سبا امتیاز اوفیلکس کوهن، لومړی مسوده خپرونه، ۲۰۱۹، مخونه ۲۶۱_۲۶۳.
39. میمفیس بارکر او جولین بورګر وګورئ، "طالبانو یو لیک خپور کړ چې په کې یې له امریکا څخه د افغان سولې د خبرو د پیل غوښتنه کړې ده،" ګارډین، د فبروري په ۱۴، ۲۰۱۸ کې: https:// www.theguardian.com/world/2018/feb/14/taliban-publish-letter-calling- US-Start-Afghan-د سولې خبرې
40. Ibid. د ټرمپ ستراتیژۍ په هغه وخت کې د متحده ایالاتو نظامي قوماندانانو ته ډیر واک ورانديز وکړ چې د طالبانو قوي مرکزونه په نښه کولو لپاره نظامي ځواک وکاروي.
41. Ibid.
42. ډینیل بایمن او سټیون سایمن وګورئ، "په افغانستان کې د ټرمپ زیاتوالی،" بهرنیو چارو، سپتمبر 2017، دلته:https://www.foreignaffairs.com/articles/ افغانستان/2017-09-18/ټرمپ-سرج-افغانستان
43. کیون پونیا وګورئ، "په افغانستان کې د ټرمپ د هوایي جګړې لګښت حساب کول،" د بي بي سي خبرونهد ۲۰۱۸ کال د جون ۷ مه:https://www.bbc.com/news/world-asia-44282098
44. ملکاسیان، په افغانستان کې د امریکا جګړه، مخونه 408-410.
45. شیرینه قاضي: "افغانستان: طالبان د اختر له اوربند سره سم جګړه بیا

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیلوي"الجزیرهد ۲۰۱۸ کال د جون ۱۸مه:https://www.aljazeera.com/news/2018/6/18/ په افغانستان کې-طالبانو-د جګړې بیا پیل-د اختر-اوربند-پای ته ورسېد
46. ملکاسیان، په افغانستان کې د امریکا جګړه، مخونه 424-425.
47. Ibid.
48. مجیب مشعل او تیمور شاه، "طالبان وړاندیز کوي چې له امریکا سره تر معاملې مخکې په افغانستان کې تاوتریخوالی کم کړي،" نیویارک ټایمز، د جنوري په ۱۶، ۲۰۲۰ کې: https://www.nytimes.com/2020/01/16/world/asia/afghanistan-taliban-تړون.html
49. د مثال په توګه، د اندریو واټکینز "د طالبانو ټوټه کېدل: ستاسو د تصور یوه انځور؟" وګورئ. د راکز پر جګړه، د ۲۰۱۹ کال د سپټمبر ۴مه: https://warontherocks.com/2019/09/taliban-fragmentation-a-figment-of-your-تخیل/
50. ملکاسیان، په افغانستان کې د امریکا جګړه، مخ. ۴۲۷.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یادښتونه49-61 مخ ته

51. سوسنه جورج، "سیاسي سیاستوال، عالمان او د شوروي د دورې جنګیالي: د طالبانو ټیم د سولې خبرې اترې کوي،" واشنګټن پوسټ، د سپټمبر په 20، 2020 کې:https://www.washingtonpost.com/world/asia_pacific/afghan-taliban- peace-talks/2020/09/30/a5333540-f859-11ea-85f7-5941188a98cd_story.html
52. د شېرمحمد عباس ستانکزي پېژندنه، وګورئ:.http://www.afghan-bios.info/index.php?option=com_afghanbios&id=2486&task=vie&w&total=39 پیل = 34 او توکي = 2
53. سمرین سرور، "شیر محمد څوک دی؟عباس ستانکزی، د طالبانو مشر چې په دهرادون کې یې په IMA کې روزنه کړې ده، "د چاپ، د اګست په ۲۹، ۲۰۲۱ کې:-https:// theprint.in/world/who-is-sher-mohammad-abbas-stanikzai-the-taliban -مشر-چې-روزل شوی-په دهرادون کې-په-ایما-کې/724264/
54. له یوه امریکایي چارواکي سره مرکه چې د خبرو اترو سره اشنا ده،واشنګټن ډي سي، د جون ۱۳مه، ۲۰۲۲.
55. ملکاسیان، په افغانستان کې د امریکا جګړه، مخ. ۴۲۶.
56. مشعل او شاه، "طالبانو وړاندیز وکړله امریکا سره تر هوکړې مخکې په افغانستان کې تاوتریخوالی کم کړو
57. مرکه په اسلام اباد کې، سپټمبر ۲۰۲۲.
58. ملکاسیان، په افغانستان کې د امریکا جګړه، مخ. ۴۳۱.
59. Ibid.
60. کریګ ویټ لاک، د افغانستان کاغذونه: د جګړې پټ تاریخ، سایمن‌او شستر، 2021، مخ. ۲۷۲.
61. مجیب مشعل، "یو وخت په ګوانتانامو کې زنداني وو، اوس پنځه طالبان د سولې په خبرو کې له امریکا سره مخامخ دي،" نیویارک ټایمز، د مارچ په ۲۶، ۲۰۱۹ کې:-https://www.nytimes.com/ 2019/03/26/world/asia/taliban-guantanamo-afghanistan-peace-talks.html
62. Ibid.
63. ملکاسیان، په افغانستان کې د امریکا جګړه، مخ. ۴۳۵.
64. مرکه، لندن، اکتوبر ۲۰۲۰.
65. ملکاسیان، په افغانستان کې د امریکا جګړه، مخ. 409.
66. د جزیاتو لپاره، جوناتن شروډن وګورئ،"د افغانستان د امنیتي ځواکونو له سقوط څخه درسونه،" CTC Sentinel، vol. 14، نه. 8 (اکتوبر 2021): 45-61، په:-https:// ctc.westpoint.edu/lessons-from-the-collapse-of-afghanistans-security-forces/
67. ایاز ګل، "طالبانو د سیاسي پخلاینې لپاره د غني غوښتنه رد کړه،" VOA، د اپریل په 16، 2018 کې:-https://www.voanews.com/a/taliban-rejects-ghani-call- for-political-reconciliation/4349927.html
68. مجیب مشعل، "ولسمشر، سفیر او طالب: درې ژوندونه د جګړې له لارې جوړ شوي او په بهر کې زده کړې کوي،" نیویارک ټایمز، د فبروري په 16، 2019 کې:https://

(c) ketabton.com: The Digital Library

www.nytimes.com/2019/02/16/world/asia/afghanistan-ghani-khalilzad- stanekzai.html
69. Ibid.
70. د غونډې جزئيات په لوک موګلسن کې ذکر شوي،نيويارکر، د ۲۰۱۹ کال د اکتوبر په ۲۱مه: https://www.newyorker.com/magazine/2019/10/28/the-shattered-afghan-dream-of-peace
71. ويټ لاک، د افغانستان کاغذونه، مخ. ۲۷۲.
72. ليندسي ګراهام او جيک کيين، "موږ نشو کولی خپل امنيت هيچا ته په ځانګړې توګه طالبانو ته وسپارو،" واشنګټن پوسټ، د اګست په 28، 2019 کې: https://www.washingtonpost.com/opinions/2019/08/28/afghan-war-must-شرطونه-زموږ-پای-not-talibans/?noredirect=on
73. موګلسن، "مات شوی افغانډ سولې خوب."

(c) ketabton.com: The Digital Library

یادښتونه 62-75 مخونو ته

74. ملکاسیان، په افغانستان کې د امریکا جګړه، مخ. ۴۳۷.
75. Ibid.، مخ. ۴۴۰.
۷۶. Ibid.، مخ. ۴۴۶.
77. د DC میشته د سویلي آسیا د کارپوه سره مرکه چې د خبرو اترو په اړه یې د 2022 په جولای کې له خلیلزاد سره څو ځله مرکه کړې.
78. ملکاسیان، په افغانستان کې د امریکا جګړه، مخ. ۴۵۸.
79. د امریکا د بهرنیو چارو وزارت په ویب پاڼه کې د تړون د بشپړ متن لپاره، وګورئ:-https://www.state.gov/wp-content/uploads/2020/02/Agreement- افغانستان ته-د-سولې-د راوستلو لپاره-pdf.02.29.20
80. سټیو کول او ادم اینټوس، "په پاکستان کې د متحده ایالاتو د ډیپلوماتیکو ناکامۍ پټ تاریخ،" نیویارکر، د دسمبر په 10، 2021 کې:.https://www.newyorker.com/magazine/2021/12/20/the-secret-history-of-the-us- ډیپلوماتیک-ناکامۍ-په افغانستان کې
81. فرود بیزان: طالبانو ولې د بین الافغاني خبرو لپاره یو سخت دریځه مرکچي وټاکه؟ د ازادۍ اروپا راډیو، د ۲۰۲۰ کال د سپتمبر ۱۰مه: https://www.rferl.org/a/why-did-the-taliban-appoint-a-hard-line-chief-negotiator-د افغانستان د خبرو اترو لپاره/html.30832252
82. شهزاده ذوالفقار، "طالبان بمقابله اسلامي دولت،" دخبرونهد ۲۰۲۰ کال د جنوري ۱۹مه:-https://www.thenews.com.pk/tns/detail/599989-taliban-vs-islamic-state
83. په ایکنز کې راغلي دي: "د کابل د سقوط دننه."
84. "په افغانستان کې د متحده ایالاتو د ځواکونو د وتلو په اړه د ولسمشر بایډن څرګندونې،" سپینه ماڼۍ، د جولای په 8، 2021 کې:https://www.whitehouse.gov/ د لنډې کوټې/واقعي-تبصرې/08/07/2021/د ولسمشر لخوا- بایډن-په-افغانستان-کې-د-امریکا-ځواکونو-ځواکونه/
85. ویټ لاک، د افغانستان کاغذونه، مخ. ۲۷۴.
86. "په مطبوعاتي کنفرانس کې د ولسمشر بایډن څرګندونې،" سپینه ماڼۍ، د جنوري په 19، 2022 کې:-https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/ 2022/01/19/د-ولسمشر-بایډن-په-مطبوعاتي کنفرانس-کې-6/ تبصرې
87. پیټر برګن، "نظر: له افغانستان څخه د بایډن د وتلو پریکړه نوره هم خرابه ښکاري یو کال وروسته، "CNN، د اګست په 12، 2022 کې: https://www.cnn.com/2022/08/ 09/نظرونه/افغانستان-د-یو کال وروسته-برګن؛ د غني حکومت د کړنو په اړه: وګورئ: "د افغانستان د هیواد راپور 2022،" BTI، په کې:-https://bti-project.org/en/reports/country-report/AFG

2 له بغاوت څخه تر حکومتوالۍ پورې: نن په افغانستان کې څوک دي

1. د عایشه تنظیم او ایاز ګل په حواله، "راپورونه: طالبان کابل ته ننوتي،" VOA،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اګست په 15، 2021 کې: https://www.voanews.com/a/us-afghanistan- troop-withdrawal_reports-taliban-enter-kabul/6209594.html

2. جیم سکیوټو، زاکري کوهن او کایلي اتوډ، "د افغانستان په اړه د متحده ایالاتو استخباراتي ارزونې په هیواد کې د طالبانو د نیولو د 'چټک سرعت' خبرداری ورکوي،" CNN، د جولای 16، 2021، په:https://www.cnn.com/2021/07/16/politics/us-intel-kabul-طالبان/index.html

3. رویټرز، د اګست په 10، 2021 کې د "بایډن په وینا افغان مشران باید د خپل ملت لپاره جګړه وکړي" لکه څنګه چې د طالبانو لاسته راوړنې:https://www.reuters.com/world/asia-pacific/د طالبانو-کنټرول-د-افغان-شمال-اوسیدونکي-د وزن-اختیارونه-2021-08-10/

4. د جزیاتو لپاره، ډیوډ زوچینو او فهیم عابد وګورئ، "د افغانستان په لویو لارو کې، حتی پولیس د طالبانو د مالیې راټولونکو څخه ویره لري،" نیویارک ټایمز، د نومبر 1،

(c) ketabton.com: The Digital Library

یادښتونه75-85 مخونو ته

په 2020 کې: https://www.nytimes.com/2020/11/01/world/asia/afghanistan- taliban-bribery.html

5. د طالبانو د نیولو او په پایله کې د ګډوډۍ د انځورونو لړۍ، "کابل د طالبانو له نیولو یوه ورځ وروسته" وګورئ، الجزیره، د اګست په 16، 2021 کې:-https://www. aljazeera.com/gallery/2021/8/16/in-pictures-kabul-the-day-after-the- د طالبانو نیول

6. رویټرز، د ۲۰۲۱ کال د اګسټ ۱۶مه: «د کابل په هوایي ډګر کې د ویرونکي صحنې په داسې حال کې چې افغانان هڅه کوي له طالبانو وتښتي» -https://www.reuters.com/world/asia-pacific/frantic صحنې- کابل-هوايي ډګر-افغان-د-تېښتي-طالبان-2021-08-16/

7. د حسن عباس په حواله، "په پاکستان کې سیاسي تمایلات او د کابل-طالبانو له خبرو اترو څخه څه تمه لري: د جنوبي اسیا له پوه ډاکټر مارون وینبام سره خبرې،" د ستراتیژیکو مطالعاتو لپاره د ختیځ سویلي آسیا مرکز ته نږدې د مرکې لړۍ، اکتوبر 2020 کې:-https://nesa-center.org/political-trends-in- د-کابل-طالبانو-مذاکراتو-له-پاکستان-او-څه-توقع-کوي- خبرې اترې-سره-د-جنوبي-آسیا-پوهان-ډاکټر-مارون-وینبام/

8. حمزه محمد او رامي اللهوم، "طالبان د غني له تېښتې وروسته د افغانستان ولسمشرۍ ماڼۍ ته ننوتي،" الجزیره، د اګست په ۱۵، ۲۰۲۱ کې:-https://www. aljazeera.com/news/2021/8/15/taliban-continues-advances-captures-key- د جلال اباد ښار

9. Ibid.

10. آیکنز، "د کابل د سقوط دننه."

11. Ibid.

12. نوید صدیقي: "" اندېښنه مه کوئ، هرڅه به سم شي" د آی ایس آی مشر د کابل لیدنه،" ډان، د سپتمبر په ۴، ۲۰۲۱ کې: https://www.dawn.com/news/ 1644463

13. حبیب اکرم، هم، طالبان او افغانستان، AKS خپرونه، 2022، مخونه 229-230.

14. Ibid.، مخ. ۲۳۴.

۱۵. Ibid.، مخ. ۲۳۳.

16. Ibid.

17. د جون لی انډرسن په حواله، "طالبان د قدرت له واقعیتونو سره مخامخ دي،" نیویارکر، د فبروري په ۲۸، ۲۰۲۲ کې: https://www.newyorker. com/magazine/2022/02/28/the-taliban-confront-the-realities-of-power- افغانستان

18. جان هډسن، "د CIA مشر ویلیم برنز په کابل کې د طالبانو له مشر عبدالغني برادر سره پټه ناسته وکړه،" واشنګټن پوسټ، د اګست په 24، 2021 کې: https://www.washingtonpost.com/national-security/burns-afghanistan- baradar-biden/2021/08/24/c96bee5c-04ba-11ec-ba15-9c4f59a60478_story.html

19. الجزیره، د اګست په ۱۷مه، "طالبانو 'بخښنه اعلان کړه،' ښځو ته رسېږي."په

(c) ketabton.com: The Digital Library

2021 کې: -https://www.aljazeera.com/news/2021/8/17/taliban
announces- بخښنه-غوښتنه-ښځو-د-دولت-دولت-یوځای کېدل

20. د جورج رایټ په حواله، "افغانستان: د طالبانو پراسرار ویاند په پای کې خپل مخ ښکاره کوي،" د بي بي سي نیوز، د اګست په 17، 2021 کې:https://www.bbc. com/news/world-asia-58250607

21. "په کابل کې د طالبانو د لومړي خبري کنفرانس نقل،" الجزیره، اګست‌په 17، 2021 کې:
-https://www.aljazeera.com/news/2021/8/17/transcript-of
طالبان-لومړی-پریس-کنفرانس-کابل

22. .Ibid

(c) ketabton.com: The Digital Library

یادښتونه۸۶-۹۲ مخ ته

23. احمد الهامي، پیټریشیا زینجرل او مایکل مارتینا، "د کابل بریدونو سخت مخالف اسلامي دولت بیرته د متحده ایالاتو لیدونو ته ورساوه،" الجزیره، د اګست په 26، 2021 کې:-https://www.reuters.com/world/islamic-state- claims-responsibility- د کابل پر هوایي ډګر برید-۲۰۲۱-۰۸-۲۶/
24. انډرسن، "طالبانډ قدرت له واقعیتونو سره مخامخ شئ.»
25. لیز دوکټ وګورئ، "سخت دریځي د طالبانو په نوي حکومت کې کلیدي پوستونه ترلاسه کوي،" د بي بي سي نیوز، د سپتمبر 7، 2021، په دې ځای کې: https://www.bbc.com/news/world- asia-58479750
26. "پروفایل: محمد حسن اخند، د طالبانو د حکومت مشر،" الجزیره، د ۲۰۲۱ کال د سپتمبر ۷مه:https://www.aljazeera.com/news/2021/9/7/پروفایل-محمد-حسن-اخوند-د-طالبانو-دولت-مشر
27. له محمد اسرار مدني سره مرکه، د ۲۰۲۱ کال د ډسمبر په میاشت کې. دا هم وګورئ: "حقیقت باکس: محمد حسن اخند: د طالبانو پخوانی مشر د افغانستان سرپرست صدراعظم شو،" رویترز، د سپتمبر په ۷، ۲۰۲۱ کې: https://www.reuters com/world/محمد-حسن-اخوند-تجربه-طالبان-مشر-شوی- سرپرست-افغان-07-09-2021-pm/
28. پلوبي مونسي، "د طالبانو پټ معتدل،" OZY، ورځنی خوراک، د سپتمبر 11، 2019، وګورئ:-https://www.ozy.com/news-and-politics/is-the- man-چا-د-نجونو-تعلیم-د-طالبانو-اعتدال/96449/
29. د فرود بیزان په حواله، "د طالبانو د نوي نظامي مشر ملا یعقوب راڅرګندېدل،" د ازادۍ اروپا راډیو، د اګست په 27، 2020 کې:https://www.rferl.org/a/د-ملا-یعقوب-د-د-طالبانو-نوي-پوځي-مشر/30805362.html
30. Ibid.
31. عبدالصید، "طالبان څنګه تنظیم شوي،" VOA، د سپتمبر په 5، 2021 کې: https://www.voanews.com/a/us-afghanistan-troop-withdrawal_analysis- how-are-taliban-organized/6219266.html
32. اندریو واټیکنز، "د طالبانو د سرپرست حکومت په اړه پنځه پوښتنې،" USIP، د سپتمبر په 9، 2021 کې: https://www.usip.org/publications/2021/09/ پنځه پوښتنې-طالبان-ځارګر-حکومت
33. وګورئhttps://twitter.com/ImranKhanPTI/status/1439158625243648002
34. د لومړي ځل لپاره د کابینې پراخوالیوګورئ "طالبانو د مرستیالانو نومونه، د ټولو نارینه کابینې دوه چنده کم کړي، الجزیره، د سپتمبر 21، 2021، په دې ځای کې:-https://www. aljazeera.com/news/2021/9/21/taliban- name-deputy-ministers-double- ټول نارینه کابینه؛د جزیاتو لپارهد 23 نومبر 2021 د دوهم تمدید په اړه، وګورئ: "طالبانو لنډمهاله کابینه پراخه کړه، 27 نوي غړي یې نومول شوي،" WION، د نومبر 23، 2021، په: https://www.wionews.com/south-asia/ د طالبانو-پراخه-موقته-کابینه-27-نوي-غړي-نومونه-431429
35. "د افغانستان د سرپرستو طالبانو کابینې لومړۍ غونډه وکړه،" د آزادۍ اروپا

(c) ketabton.com: The Digital Library

راډیو – ازادی راډیو، د اکتوبر په ۴، ۲۰۲۱ کې: https://gandhara.rferl.org/a/ afghanistan-tailiban-first-cabinet-meeting/31492503.html

36. د ډاکټر عبداللطیف نظري ژوندلیک په دې ځای کې: http://www.afghan-bios.info/index.php?option=com_afghanbios&id=5145&task=view&total=8start=536 &Itmid=2&09

37. ضیا الرحمن: "د افغانستان نوي طالب مشران چیرته ښوونځي ته تلل"نیویارک ټایمز،د ۲۰۲۱ کال د نومبر ۲۵مه: https://www.nytimes.com/2021/11/25/world/asia/pakistan-taliban-afghanistan-madrasa.html

38. "حقیقت چیک: لومړی وزیر عمران غلط دی. حقاني په افغانستان کې کومه قبیله نه ده
د جمعې ورځد ۲۰۲۱ کال د سپتمبر ۱۵مه: https://www.thefridaytimes.com/

(c) ketabton.com: The Digital Library

یادښتونه92-108 مخ ته

fac/15/09/2021تي-چیک-پی ایم-عمران-غلط-حقاني-دی-په قوم-کې-نه دی- افغانستان/
39. د عبدالحکیم شریري پروفایل دلته وګورئ:-https://moj.gov.af/en/brief-biography-جلالتمآب-شیخ-الحدیث-مولوی-عبدالحکیم-شریک-عدالت- وزیر
40. د جزیاتو لپاره، شفیق احمد وګورئ، "څوک د طالبانو په موقت حکومت کې،" AA، د سپتمبر 9، 2021، په دې ځای کې: https://www.aa.com.tr/en/asia-pacific/ څوک-څوک-طالبان-موقت حکومت/2360424;د لنډو پروفایلونو لپاره، وګورئ: https://www.aa.com.tr/en/asia-pacific/key-leaders-of-taliban-the-students- of-warfare/2338048
41. "د افغانستان د کرکټ بورډ مشر له دندې ګوښه شو،" ډان، سپتمبر22، 2021، په:https://www.dawn.com/news/1647685
42. د انتونیو ګیوستوزي د مفصلو نظرونو لپاره، وګورئ "په افغانستان کې شخړه: د سیمه ایز امنیت یوه نوې نقشه او د طالبانو له واک څخه د دولت جوړونې اغیزې،" د IISS پیښې ویډیو، د می 11، 2022، په کې: https://www. iiss.org/events/2022/05/conflict-in-afghanistan
43. د افغان بیرغونو د تاریخ لپاره، الیا چغتۍ او حشمت مصلح وګورئ، "انفوګرافیک: د کلونو په اوږدو کې د افغانستان بیرغونه،" الجزیره، د اګست 19، 2021، په دې ځای کې: https://www.aljazeera.com/news/2021/8/19/infographic-what-د افغانستان-نوی-بیرغ-ښکاري-لکه متقابل عمل
44. د کتاب د عمومي کتنې لپاره د جواد برهاني «اسلامي امارت» ته مراجعه وکړئاو سیستمونه: د طالبانو د دولت منشور ته یوه کتنه، "جون 2022،په: https://reporterly.net/latest-stories/the-islamic-emirate-and-systems-an- د-طالبانو-د-دولت-منشور-په اړه-څېړنه-1/
45. "د عبدالحکیم حقاني کتاب ته یوه کتنه، د انستیتوت لپارهختیځ ستراتیژیک مطالعات,ایران، د ۲۰۲۲ کال د اکتوبر ۱۶مه:https://www.iess.ir/en/analysis/3149/
46. احمد مختار، "طالبان ښځې د کالج د داخلې په ازموینو کې په هغو مضامینو کې منع کوي چې 'ډېر ستونزمن' ګڼل کیږي،" CBS نیوز، د اکتوبر 14، 2022، په:-https:// www.cbsnews.com/news/taliban-blocks-women-college-entrance-exams- موضوعات-ډېر ستونزمن/

3 طالبان: سیاستونه، سیاستونه او داخلي رقابتونه

1. د جزیاتو لپاره، "د امنیت لپاره اړین" وګورئ: د طالبانو تجربه لرونکی پلي کونکی وایيډ ګارډین، سپتمبر 24، 2021، به بیا پیل شي: https:// www.theguardian.com/world/2021/sep/24/afghanistan-taliban-enforcer- وایي-ماتول-به-بیا پیل شي
2. Ibid.
3. "د تاشکند غونډه: متقي له نړۍ څخه وغوښتل چې IEA د نوي حکومت په

(c) ketabton.com: The Digital Library

توګه وپیژني،" آریانا نیوز، د جولای 26، 2022، په:https://www.ariananews.af/tashkent-summit- متقي-د-نړۍ-غوښتنه-کوي-د-نوي-حکومت-په توګه-پیژني/

4. سافورا سمیټ، "د افغانستان د حساب په شیبه کې، طالبان رهبري کوي‌د ژمني څخه سخت کریک ډاؤن، "NBC نیوز، د سپتمبر 23، 2021، په: https://www.nbcnews.com/news/world/afghanistan-s-moment-reckoning- د طالبانو-مشر-سخت-ژمنه-کریک ډاؤن-n1279862

5. دیا حدید ته وګوره، «طالبان ښځو ته امر کوي چې له سر څخه تر پښو پورې جامې واغوندي په عامه توګه، "NPR، ټول شیان په پام کې نیول شوي، د می 7، 2022، په: https://www.npr.org/2022/05/07/1097382550/taliban-women-burqa-decree

یادښتونه108-115 مخونو ته

6. "طالبان وايي ټولې افغانې نجونې د مارچ په میاشت کې به بیرته ښوونځي ته راشي، "الجزیره، د جنوري په 17، 2022 کې: https://www.aljazeera.com/news/2022/1/17/taliban- وايي-به-په ټول هېواد کې-د-نجونو-لپاره-ټول-ښوونځي-پرانيزي
7. وګورئ "د نارینه خپلوانو پرته د ښځو لپاره د اوږد واټن سفر نشته: طالبان،" الجزیره، د دسمبر 26، 2021، په کې: https://www.aljazeera.com/news/2021/ 12/26/افغانستان-د-اوږد-لارې-سفر-ښځې-پرته-د-نارینه-سفر- طالبان
8. ایشلي جکسن، "د زړو نجونو پر زده کړو بندیز: د طالبانو محافظه کاران او د ګډوډۍ په لور رهبري،" د افغانستان د تحلیلګرانو شبکه،د ۲۰۲۲ کال د مارچ ۲۹.
9. د جزیاتو لپاره، وګورئ:https://www.nytimes.com/2022/03/23/world/asia/afghanistan-girls-schools-taliban.html
10. له بی سره مرکه،فبروري ۲۰۲۲
11. VOA، د اپریل په 15، 2022 کې، "د نجونو د زده کړې بندیز د طالبانو په منځ کې ژور اختلافات څرګندوي" https://www.voanews.com/a/girls-education-ban-reveals-deep- rifts-within-taliban/6532038.html
12. په فرانسه کې 24، اپریل 15، 2022، "د نجونو د زده کړې بندیز د طالبانو په منځ کې ژور اختلافات څرګندوي" کې حواله شوي:https://www.france24.com/en/live-news/20220415- د نجونو-تعلیم-بندیز-د-طالبانو دننه-ژورې درزونه-څرګندوي
13. د جزیاتو لپاره، فضل من الله قاضیزی او دیا حدید وګورئ، "افغانان چې غواړي ښوونځي ته ستنې شوې تنکي نجونې نوي ملګري لري: په طالبانو پورې تړلي دیني عالمان، "NPR، د می 5، 2022، په: https://www.npr.org/sections/goatsandsoda/2022/05/05/ 1096634192/افغان-څوک-څوک-غواړې-ځواني-نجونې-په-ښوونځي کې-لري-نوي-لري- متحدین-طالبان-ټرون-cl
14. "طالبانو په افغانستان کې د اجباري ودونو د پای ته رسولو فرمان ورکړ، " نیویارک ټایمز، د دسمبر په 3، 2021 کې:-https://www.nytimes.com/2021/12/03/world/ asia/taliban-women-marriage.html
15. د جزیاتو لپاره، وګورئ محمد حسین حسرت، "له یوې پیړۍ څخه زیات د ځورونې: په افغانستان کې د هزاره ګانو په وړاندې د بشري حقونو پراخه سرغړونې،" د فبروري 2019، په دې ځای کې: https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Racism/SR/ زنګ ووهئ/mhhasrat.pdf
16. فرخنده اکبري، "هغه خطرونه چې هزاره ګان د طالبانو تر واکمنۍ لاندې افغانستان سره مخامخ دي،" د افراطیت په اړه د جورج واشنګټن پوهنتون پروګرام، د مارچ په ۷، ۲۰۲۲ کې: https://extremism.gwu.edu/risks-facing-

(c) ketabton.com: The Digital Library

hazaras-taliban-ruled-afghanistan
17. "د بې باورۍ سره سره، افغان شیعه ګان د طالبانو ساتنه غواړي،" VOA،د ۲۰۲۱ کال د نومبر ۱۶مه: -https://www.voanews.com/a/despite mistrust-afghan-shiites- seek-taliban-protection- html.6315097/
18. "افغانستان: طالبان په زوره شيعه لږکي شړلي،" بشري‌د حقوقو څار,د ۲۰۲۱ کال د اکتوبر ۲۲مه: https://www.hrw.org/news/2021/10/22/afghanistan- طالبان- په زوره- شړل- اقلیت- شیعه
19. ستاره محمدي او سجاد عسکري"ولې هزاره خلک په افغانستان کې د نسل وژنې څخه ویره لري،" الجزیره، د اکتوبر په 27، 2021 کې:-https://www.aljazeera. com/opinions/2021/10/27/why-the hazara-people-fear-genocide-in-in- افغانستان
20. زرین تاج وګورئ، "امریکا د افغان میرمنو په وړاندې اخلاقي مکلفیت لري،" میرمن مجله، د دسمبر په 13، 2021 کې:https://msmagazine.com/2021/12/13/ طالبان-متحده ایالات- ښځینه-افغانستان-هزاره/
21. د S، اګست 2022 سره مرکه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یادښتونه119-127 مخونو ته

22. د انډرسن په حواله لیکي: «طالبان د قدرت له واقعیتونو سره مخامخ دي.»
23. شارلټ ګرینفیلډ، "افغانستان د ډبرو سکرو بیه پورته کړه ځکه چې ګاونډي پاکستان ته صادرات وده کوي،" رویټرز، د جولای په 6، 2022 کې:https://www.reuters.com/ مقاله/افغانستان-تنازعي-ډبرو/افغانستان-د-ډبرو-ډبرو-بیې-د صادراتو-په توګه- to-gaonouring-pakistan-boom-idUSL4N2YN2MF
24. د جزیاتو لپاره، ډیویډ مینسفیلډ وګورئ، "د لوبې اصول بدلول: څنګه طالبانو د پولې هاخوا تجارت تنظیم کړ او د افغانستان سیاسي اقتصاد یې لوړ کړ،" XCEPT، د جولای 25، 2022، په دې ځای کې:-https://xcept research.org/publication/ د لوبې-د-قوانین-بدلون-څنګه-د-طالبانو-د-سرحد-سرحد- tد-افغانستان-سیاسي-اقتصاد/
25. Ibid.
26. ویلیم بایرډ، "یو کال وروسته، طالبان ونه توانیدل چې د افغانستان اقتصادي زوال بیرته راولي،" USIP، د اګست په 8، 2022 کې: https://www.usip.org/ خپرونه/2022/08/یو کال وروسته-طالبان-نه توانېدل-پر شا-افغانستان- اقتصادي زوال
27. "افغانستان: نږدې 20 ملیونه له لوږې سره مخ دي،" د ملګرو ملتونو خبرونه، د می 9، 2022 کې: https://news.un.org/en/story/2022/05/1117812
28. "د طالبانو حکومت د پیسو په راټولولو کې په حیرانتیا سره ښه ثابت شوی،" دی اکانومیسټ، د جون په 8، 2022 کې:https://www.economist.com/asia/2022/06/08/ د-طالبانو-حکومت-ثابت شوی-په-حیرانتیا-د-پیسو په راټولولو-کې-ښه
29. بین فارمر او سایمن ټاونسلي، "د منځنۍ طبقې افغانان د لوږې سره مخ دي ځکه چې مرستې پای ته رسیږي،" ټیلیګراف، د جون په 4، 2022 کې: https://www.telegraph. co.uk/global-health/climate-and-people/middle-class-afghans-facing- لوږه-مرسته-چلول/
30. این وینوت کمار، "جګړه ختم به شي . . . خو ما ولیدل چې قیمت یې چا ورکړ: د درویش شعر خپور شو، "فدرال، د مارچ 3، 2022، په: https://thefederal. com/news/the-جګړه-به-پای-خو-دا-څوک-څوک-د-درویشانو-تادیه-شعر-ویرل کیږي/
31. سټیو کول، "د کابل له سقوط یو کال وروسته،" نیویارکر، د اګست ۲۷، ۲۰۲۲،په:-https://www.newyorker.com/news/daily-comment/a-year-after-the-fall- د کابل
32. "د افغانانو لپاره یو ډاډ: طالبان او مالیات،" د آزادۍ اروپا راډیو – ازادي راډیو، د جون په ۱۶، ۲۰۲۲ کې: https://gandhara.rferl.org/a/afghanistan-taliban-taxes-revenue-services/31901313.html
33. "د طالبانو حکومت د پیسو په راټولولو کې په حیرانتیا سره ښه ثابت شوی دی" د اقتصاد پوهد ۲۰۲۲ کال د جون ۸ مه.
34. Ibid.
35. "څېړنه: افغانستان"نړیوال بانکد ۲۰۲۲ کال د اکتوبر ۷مه: https://www.worldbank.org/en/country/afghanistan/overview

(c) ketabton.com: The Digital Library

36. لیک شتون لري: https://static1.squarespace.com/static/1660/62f3e3153ff7460c4ec1e97e/t/5f32f67de5c10461a46e0ce0/150549225 -08-2022 10%2C+اقتصادپوهان%27+خط+افغانستان+.pdf
37. ویلیم بایرډ وګورئ، "د افغانستان د مرکزي بانک د زیرمو د سمدستي بیرته ستنیدو غوښتنې بشپړ انځور له لاسه ورکوي،" USIP، د اګست په 15، 2022 کې:-https://www.usip. org/publications/2022/08/demands-prompt-return-afghan-central-bank- زیرمې - له لاسه - بشپړ انځور
38. په واشنګټن کې له یوه امریکایي چارواکي سره مرکهDC، اګست 2022
39. Ibid.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یادښتونه‌تر 127-144 مخ پورې

40. مرکه‌په اسلام اباد کې، د سپتمبر په ۱۵، ۲۰۲۲.
41. خدای نور ناصر، "افغانستان: د طالبانو مشران د شنډولو په حال کې دي‌په ولسمشرۍ ماڼۍ کې، سرچینې وايي، "BBC، د سپتمبر په 15، 2021 کې:https://www.bbc.com/ news/world-asia-58560923
42. سټیو انسکیپ او فضل الله قاضي زی، "موږ د طالبانو د یوه مشر له کور څخه لیدنه وکړه چې د افغانستان لپاره د هغه لید معاینه کړي،" NPR، د اګست په 5، 2022 کې: https://www.npr.org/2022/08/05/1115388675/taliban-afghanistan-leader- زموږ سره اړیکه
43. د جزیاتو لپاره، وګورئ،"ځانګړي: امان پور د طالبانو له مرستیال سره خبرې کوي،" CNN، د می په 16، 2021 کې: https://www.cnn.com/videos/world/2022/05/16/ امانپور-سراج الدین-حقاني-مرکه-برخه-intl-vpx.cnn-1
44. اندریو واټکینز، "د طالبانو ټوټه ټوټه کول: حقیقت، افسانه او راتلونکی،" USIP، د سولې کار، نه. 160 (مارچ 2020)، په:https://www.usip.org/sites/default/files/ 2020-03/pw_160- طالبان_تقسیم_حقیقت_افسانه_او_راتلونکی-pw.pdf
45. د طالبانو د مشر سره مرکه C، دسمبر 2022.
46. لیو سینډز، "رحیم الله حقاني: افغان دیني عالم په مصنوعي پښه کې د پټ شوي بم په واسطه وژل شوی - راپورونه،" بي بي سي، د اګست په 11، 2022 کې: https://www.bbc.com/ news/world-asia-62508070
47. ابوبکر صدیق، "بې مثاله اختلافات": په طالبانو کې درزونه‌په خلاص کې راشئ، "راډیو د آزادۍ اروپا – رادیو لیبرټي، د جون 2، 2022. https://gandhara.rferl.org/a/taliban-rifts-exposed-afghanistan/31880018. html
48. سیکندر کرماني وګورئ، "د طالبانو مشر پلازمینې کابل ته لومړی سفر کوي،" بي بي سي، د جولای په 1، 2022 کې: https://www.bbc.com/news/world-asia- 62015606;"د طالبانو ستر مشر په کابل کې یوې لویې غونډې ته وینا کوي"جزیرهد ۲۰۲۲ کال د جولای په لومړۍ نېټه:https://www.aljazeera.com/news/2022/7/1/taliban- د ستر مشر خطاب
49. د ملا هبت الله د بشپړې وینا آډیو له انګلیسي فرعي سرلیکونو سره، د جولای په لومړۍ، ۲۰۲۲ کې:https://www.youtube.com/watch?v=Ft5ap4FDE7Y
50. د تفصیلي تحلیل لپاره د فضل امین الله قاضي زي وګورئ، "د اوس لپاره ایډیالوژي ټرمپ‌په افغانستان کې عملیتنوې لاین مجلهد ۲۰۲۲ کال د جولای ۱۳مه:https:// newlinesmag.com/newsletter/for-now-ideology-trumps-pragmatism-in- افغانستان/
51. د وینا د محتوا د مفصل تحلیل او په انګلیسي کې د بشپړ نقل لپاره، وګورئ سارا حکیمي او سي کریستین فیئر، "د طالبانو امیر په افغانستان کې د بریا په اړه،"

(c) ketabton.com: The Digital Library

هډسن انسټيټيوټ، د سپټمبر په 12، 2022 کې:https:// www.hudson.org/research/18180-the-taliban-s-amir-on-the-victory-in- افغانستان

52. د کيتی ګانن سره مرکه، بوسټن، د دسمبر 1، 2022.
53. اکرم، هم، طالبان او افغانستان، مخونه ۲۵۸-۲۵۹.54.
Ibid.، مخ. 260-261.
55. له Z سره مرکه په تاشکند، ازبکستان، دسمبر ۲۰۲۲ کې.
56. Ibid.
57. نوبهور اماموا وايي: "ازبکستان هڅه کوي چې له طالبانو سره له جلاوالي پرته ښکېل شي‌لويديځ، VOA"، د مې 4، 2022، په:-https://www.voanews.com/a/uzbekistan- seeks-to-engage-taliban-without-alienating-west/6557338.html
58. د غونډې د انځورونو لپاره، وګورئ: https://twitter.com/navbahor/status/ 1553167869826957313

(c) ketabton.com: The Digital Library

یادښتونه‌تر 144-154 مخ پورې

59. د مثال په توګه، وګورئ: "د متحده ایالاتو پلاوي د طالبانو له استازو سره لیدنه وکړه،" د جولای په 1، 2022 کې: https://www.state.gov/us-delegation-meeting-with-taliban-استازي-۲/
60. مایکل روبین وګورئ، "ایا پاکستان ایمن الظواهري د پیسو په بدل کې پرېښود؟" 19fortyfive.com، د اګست 2، 2022، په: https://www.aei.org/op-eds/did- ایمن-ظواهري-د نغدو پیسو لپاره-د پاکستان-پرېښودل-
61. د ایریک شمیټ په حواله، "امریکا وایي چې القاعده په افغانستان کې نه ده منظمه شوې،" نیویارک ټایمز، د اګست په 13، 2022 کې:-https://www.nytimes. com/2022/08/13/us/politics/al-qaeda-afghanistan.html
62. د تاشکند غونډه: متقي‌له نړۍ څخه غواړي چې IEA د نوي حکومت په توګه وپېژني،" آریانا نیوز، د جولای په 26، 2022 کې:https://www.ariananews.af/tashkent-summit- متقي-د-نړۍ-غوښتنه-کوي-د-نوي-حکومت-په توګه-پیژني/

4 دیوبندیت، اسلام او د طالبانو مذهبي روایات

1. اولیور رای، "ایا اسلامیت په افغانستان کې راتلونکی لري؟" په ویلیم میلي (ایډ.) کې، بنسټپالنه بیا زیږیدلې ده؟ افغانستان او طالبان، NYU پریس، 1998، مخ. ۲۱۱.
2. د جزیاتو لپاره، باربرا ډي میټکالف وګورئ، په برتانوي هند کې اسلامي احیا: دیوبند،1860-1900، د پرنسټن پوهنتون پریس، 1982.
3. د جزیاتو لپاره، "د دیوبندي مطالعاتو د لوستلو لیست" وګورئ:-https://attahawi. com/2020/04/30/a-reading-list-on-deoband-studies/
4. د دې دوه بنسټ ایښودونکي‌د مکتب فکر محمد قاسم نانوتوي او رشید احمد ګنګوهي دي. د جزیاتو لپاره، کامران بخاري وګورئ، "په جنوبي اسیا کې د دیوبندیز اوږد سیوري،" نیو لاین مجله، د نومبر په 23، 2021 کې:-https://newlinesmag.com/essays/the-long-shadow-of-deobandism- په جنوبي اسیا کې/
5. د حنفي تعریف لپاره وګورئ:https://www.britannica.com/topic/Hanafiyah
6. لورین فریر، «د طالبانو نظریه حیرانوونکي ده‌ریښې د برتانیې تر واکمنۍ لاندې هند کې، "NPR، د سپتمبر په 8، 2021 کې: https://www.npr.org/2021/09/08/ 1034754547/طالبان-نظریه-روټس-دیوبندي-اسلام-هند
7. Barbara D. Metcalf، "دودپاله" اسلامي فعالیت: دیوبند، تبلیغي،او طالبان، د ټولنیزو علومو د څیړنې شورا، د نومبر 1، 2001، په:https://items.ssrc.org/after-septemember-11/traditionalist-islamic-activism-deoband-تبلیغیان او طالبان/
8. د پښتونولي په اړه د جزیاتو لپاره، د لوټز رزاق، "پښتونوالی —— د پښتنو تر منځ قومي ژوند او چلندونه" وګورئ، د افغانستان تحلیلګرانو شبکه، د مارچ په

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۱، ۲۰۱۱ کې: https://www.afghanistan-analysts.org/en/special-رپوټونه/پښتونولي-قبائلي-ژوند-او-د-پښتنو-ترمنځ-چلند/

9. میتکالف، "دوډپاله" اسلامي فعالیت: دیوبند، تبلیغیان او طالبان.

10. د جزیاتو لپاره، سایمن ولفګنګ فوچ وګورئ، "انقلاب ته مستقیم الوتنه: مودودي، الهی حاکمیت،او په ایران کې د 1979 شیبه، "د شاهي آسیا ژورنالټولنه, vol. 32، نه. 2 (2022): 354-333، په: https://www.cambridge.org/اصلي/ژورنالونه/جرنل-of-the-royal-asiatic-society/article/direct-flight-to-انقلاب-مودودي-الهی-حاکمیت-او-1979-لقشه-په ایران/469BE06D4D083FB575608BB909C40EB7

11. بخاري ته وګوره: اوږده سیوري په جنوبي اسیا کې دیوبندیز.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یادښتونه156-182 مخونو ته

12. د بېلګې په توګه، د عمیر جمال، "ضیاء الحق او د پاکستان د عامه پوهنتونونو اسلام کول" وګورئ، دی ډیپلومات، د مارچ په 28، 2017 کې:https://thediplomat.com/2017/03/zia-ulhaq-او-د-اسلام-پاکستان- عامه پوهنتونونه/؛مریم ابو ذهاب، پاکستان: یو کلیډوسکوپ هم وګورئ د اسلامد اکسفورډ پوهنتون پریس، 2020.
13. برانن ډي انګرام، له لاندې څخه بیا ژوندی کول: د دیوبند غورځنګ او نړیوال اسلام، د کالیفورنیا پوهنتون پریس، 2018.
14. د مثال په توګه، "لشکر جهنګوي،" DNI وګورئ:https://www.dni.gov/nctc/ ګروپونه/lj.html
15. جاوید احمد، "د افغانستان لپاره د طالبانو مذهبي لار نقشه،" د منځني ختیځ انسټیټیوټ، د جنوري په 26، 2022 کې: https://www.mei.edu/publications/ طالبان-دیني-روډ میپ-افغانستان
16. داوود اعظمي، "د صوفیانو کور: د افغان صوفیانو رول او ونډه او په پښتو شعر کې د میني او زغم صوفیانه پیغام،" په محمود مسایلي او ریکو سنیلر (ایډز.) کې، مذهبي تروریزم ته د تصوف ځوابونه: تصوف او هاخوا، ګومپیل او سواسینا، 2020، مخ. ۸۵.
17. Ibid.، مخ. 86. 18. Ibid.، مخ. 100.
19. د تعریف لپاره، "نوي مذهبي حرکت"، بریتانیکا، وګورئ:.https://www.britannica.com/topic/new-religious-movement
20. رویل میجر، نړیوال سلفیزم: نوی اسلاممذهبي غورځنګ، د اکسفورډ پوهنتون پریس، 2014.
21. فرخ سلیم، "نوی افغانستان،" خبرونه، د ۲۰۲۱ کال د اګست ۲۲مه: https://www.thenews.com.pk/print/881206-new-afghanistan
22. براین آر ویلسن، د فرقه ایزې ټولنیزې ابعاد: فرقې او نوي مذهبي خوځښتونه، کلینډن پریس، 1990.

5 د طالبانو متحدین او دښمنان: پاکستاني طالبان او اسلامي د خراسان ایالت (ISK)

1. افتخار اے خان، "د افغان طالبانو له بریا وروسته په پاکستان کې ترهګریز بریدونه 51 فیصده زیات شوي،" ډان، د اکتوبر په 20، 2022 کې: https://www.dawn.com/ خبر/۱۷۱۵۹۲۷
2. "د وینې تویولو غږ" ډان، د نومبر په 30، 2022 کې:https://www.dawn.com/news/1723943/a-call-for-bloodsed
3. د جزیاتو لپاره، سټیو کول وګورئ، د شیطان جنګونه: د سي آی اې پټ تاریخ، افغانستان، او بن لادن، د شوروي یرغل څخه تر سپتمبر 10، 2001، پینګوین، 2004.
4. "پاکستان القاعده ډلې ته پیسې ورکوي،پور، د بي بي سي نیوز، د فبروري 9، 2005، په:http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/4249525.stm
5. د جزیاتو لپاره، وګورئ عباس، د طالبانو بیا ژوندی کول: د پاکستان – افغانستان

(c) ketabton.com: The Digital Library

په سرحد کې تاوتریخوالی او افراطیت، 108-116 مخ.

6. اسد منیر، "فاټا څنګه طالبانو وګټله،" ایکسپریس ټریبیون (پاکستان)، د جون په 21، 2010 کې:https://tribune.com.pk/story/22601/how-fata- د طالبانو لخوا وګټل شو

7. د شالید لپاره، حسن عباس وګورئ، "د تحریک طالبان پاکستان پروفایل،" CTC Sentinel, vol. 1، نه. 2 (2008)، په: https://ctc.usma.edu/a-profile-of- تحریک طالبان پاکستان/

(c) ketabton.com: The Digital Library

یادښتونه183-188 مخونو ته

8. وګورئ حسن عباس، "د پنجابي طالبانو د شبکې تعریف،" CTC Sentinel، vol. 2، نه. 4 (2009)، په: https://ctc.westpoint.edu/defining-the-punjabi- د طالبانو شبکه/
9. د دې برخې برخې له حسن عباس څخه اخیستل شوي دي، "په پاکستان کې د افراطیت او ترهګرۍ رجحانات: د بدلون تحرک او نوې ننګوني،" CTC Sentinel، vol. 14، نه. 2 (فبروري 2021): 53-44، په: https://ctc.usma.edu/ افراطیت-او-تروریزم-په پاکستان کې-د-بدلون-متحرک-او- نوې ننګونې/
10. د امریکا د بې پیلوټه الوتکو د کمپاین د پراخو اغیزو په اړه د بحث لپاره، حسن عباس وګورئ، "ایا ډرون بریدونه ترهګر وژني یا دوی رامینځته کوي؟" اتلانتیک، د مارچ ۳۱، ۲۰۱۳.
11. د ملګرو ملتونو د امنیت شورا د داعش او القاعدې د بندیزونو کمیټې په وینا، دا برید د طارق ګدر ډلې (TGG) له خوا له القاعدې سره په ملګرتیا او د جماعت الاحرار، TTP او لشکر طیبه سره په ګډه یا په ګډه ترسره شوی. ای جهنګوی وګورئhttps://www.un.org/ امنیت شورا/منځپانګه/طارق-ګیدار-ګروپ-tgg
12. سید رضا حسن، "هند او افغانستان له پاکستاني طالبانو سره مرسته وکړه، د دې ډلې پخوانی وياند وايي،" رویټرز، د اپریل په 26، 2017 کې:https://www.reuters.com/ مقاله/امریکا-پاکستان-اورپکو/هند-افغانستان-پاکستاني-ته-مرسته-ورکړه- طالبان-ویلي-ډلې-پخوانی-ترجمان-idUSKBN17S1VN
13. "د شمالي وزیرستان د جهادي تنظیمونو د دوو مشهورو مشرانو بیعت،مولوي علیم خان او کمانډر غازي عمر اعظم، د TTP مشر مفتي نور ولي محسود ته، "عمر میډیا ویډیو، د نومبر په 27، 2020. د دې پرمختګ د تفصيلي ارزونې لپاره، عبدالصید وګورئ، "د وزیرستان د وسله والو مشر علیم خان استاد په تحریک کې شامل شو. -ای-طالبان، د ملېشو د رهبرۍ څارونکی، ټوک. 11، نه. 12 (2021)، په:https://jamestown.org/brief/waziristan- وسله وال-مشر-علیم-خان-استاد-تحریک-طالبانو سره یو ځای شو
14. د جزیاتو لپاره، وګورئ: د ملګرو ملتونو امنیت شورا، د تحلیلي ملاتړ او بندیزونو د څارنې ټیم دېرشم راپور، د جولای 15، 2022، https://www.ecoi.net/en/file/local/2075689/N2239429.pdf
15. داود خټک، "چې پاکستاني طالبان: د وروستیو رجحاناتو یوه ارزونه،" نوې امریکا، د اګست په ۳۱مه، ۲۰۲۰ کې:https://www.newamerica.org/ نړیوال-امنیت/بلاګ/whither-pakistani-طالبان-ارزونې-وروستی-رجحانات/
16. په افغانستان کې د TTP د جشنونو په اړه، عبدالصید، "د تحریک طالبان پاکستان تحول او راتلونکي" وګورئ، د نړیوالې سولې لپاره کارنیګي انډوومنټ، د دسمبر په 21، 2021 کې: https://carnegieendowment.org/2021/12/21/ تحریک-طالبان-پاکستان-پب-86051-تقسیم-او-راتلونکی
17. اسماعیل خان"اسلام آباد، ټي ټي پي په غیر معین اوربند موافقه وکړه،" ډان، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

مى په 31، 2022
کې:-https://www.dawn.com/news/1692383/islamabad-ttp
agree-on-ناڅرگند اوربند

18. د ليکوال مرکه، امتياز علي، دسمبر 2020. د خيبرپښتونخوا صوبې سره د انضمام له لارې د فاټا په قانوني حالت کې د بدلون په اړه د جزياتو لپاره، امتياز علي وګورئ، "د پاکستان د فدرالي انتظامي قبايلي سيمو اصلي جريان: د اصلاحاتو نوښتونه او خنډونه" د USIP ځانګړي راپور 421، مارچ 2018 په: //:https
www.usip.org/publications/2018/03/mainstreaming-
pakistans-federally- قبايلي سيمې

(c) ketabton.com: The Digital Library

یادښتونه189-201 مخ ته

19. "ریډیو پاک ادعا کوي چې د ایم این ایز داوړ، وزیر د افغانستان له لارې د هند اجنډا پوره کوي،" ډان، د مارچ 10، 2020، په:https://www.dawn.com/ خبر/1539808

20. د علي وزیر په حواله، "د پښتون ژغورنې غورځنګ څه غواړي؟" ډیپلومات، د اپریل په 27، 2018 کې:https://thediplomat.com/2018/04/what- د-پښتون-تحفظ-تحریک-غواړي/

21. صفي الله پادشاه، کریستینا ګولډبام او احسان الله ټیپو محسود، "د پاکستان په هوايي بریدونو کې د وژل شویو شمیر ۴۵ ته ورسید، افغان چارواکي وايي،" نیویارک ټایمز، د ۲۰۲۲ کال د اپریل په ۱۷مه:/https://www.nytimes.com/2022/04/17 world/asia/afghanistan-airstrikes-pakistan.html

22. Ibid.

23. Ibid.

24. اسفندیار میر، "د پاکستان‌د طالبانو دوه اړخیزه ستونزه،" USIP، د می په 4، 2022 کې: https://www.usip.org/publications/2022/05/pakistans-twin-taliban-problem

25. طاهر خان، "د طالبانو مشر ته په لیک کې، مفتي تقي عثماني د نجونو د ښوونځیو د بیا پرانستلو غوښتنه وکړه،" ډان، د اپریل په 21، 2022 کې: https://www.dawn.com/news/ 1686106

26. شهاب الله یوسفزی، "پاکستاني علما د کابل په غونډو کې د TTP په نرمولو کې پاتې راغلي،" ایکسپریس ټریبیون (پاکستان)، د جولای په 27، 2022 کې:https://tribune.com.pk/ کیسه/2367953/پاکستاني-علماء-ناکامه-د-نرم-ټي ټي پي-په-کابل-غونډه کې

27. "افغانستان: داعش ډله مذهبي اقلیتونه په نښه کوي" د بشري حقونو د څار اداره د ۲۰۲۲ کال د سپتمبر ۶مه:https://www.hrw.org/news/2022/09/06/afghanistan- داعش-ډلې-هدف-مذهبي-اقلیتونو

28. په کابل کې د ملګرو ملتونو کارپوه وايي، "افغانستان د بشري حقونو له جدي ننګونو سره مخ دی،" په کابل کې د OHCHR، د می په 26، 2022 کې:https://www.ohchr.org/en/مطبوعاتي اعلامیې/2022/05/facing- crossroads-say-un-افغانستان-critical-human-rights-challenges

29. عدنان عامر، "په پاکستان کې د اسلامي دولت ناڅرګند برخلیک،" ژباړونکی، د نومبر په 7، 2019 کې:-https://ctc.westpoint.edu/the-revival-of-the pakistani-طالبان/

30. د جزیاتو لپاره، وګورئ عبدالصید او تور هیمینګ،"د پاکستاني طالبانو بیا ژوندی کول،" CTC Sentinel، vol. 14 نه. ۴ (اپریل/می ۲۰۲۱): ۲۸-۳۸، په: -https://ctc.westpoint.edu/the-revival-of-the-pakistani /taliban

31. د جزیاتو لپاره، عباس وګورئ، "د پنجابي طالبانو تعریف‌شبکه."

32. ډان راسلر، "د خراسان د اسلامي دولت د راڅرګندېدو په حال کې،" CTC

(c) ketabton.com: The Digital Library

8 vol. ،Sentinel، نه. 3 (مارچ 2015)، په:https://ctc.usma.edu/situating- د-خراسان-د-اسلامي-دولت-جوړېدل-
33. باربرا کلیمن، "څنګه په افغانستان کې د اسلامي دولت خراسان وده د اویغور اورپکې ته وده ورکوي،" ډیپلومات، د فبروري په 17، 2022 کې: https:// thediplomat.com/2022/02/how-the-rise-of-islamic-state-khorasan-in- afghanistan-feeds-اویغور-ملتوری/
34. سید او هیمینګ، "د پاکستان بیا ژوندي کول‌طالبان.»
35. امیرا جدون، عبدالسید او اندریو ماینز، "د طالبانو په افغانستان کې د اسلامي دولت ګواښ: د اسلامي دولت خراسان د بیا راژوندي کیدو تعقیب،" CTCسینټینیل, vol. 15، نه. 1 (جنوري 2022): 45-33، په:https://ctc.westpoint.edu/ د-اسلامي-دولت-ګواښ-په-طالبانو-افغانستان-کې-د-بیا راژوندي-پیدا کول- د-اسلامي-دولت-خراسان/

(c) ketabton.com: The Digital Library

یادښتونه202-215 مخونو ته

36. Ibid

.

37. Ibid. د 2021-22 ارقامو لپاره، کریستینا ګولډبام وګورئ، "په افغانستان کې د روسیې پر سفارت ځانمرګی برید، د 2 کارمندانو وژل،" نیویارک ټایمز، د سپتمبر 5، 2022، په دې ځای کې:-https://www.nytimes.com/2022/09/05/world/ asia/kabul-russian-embassy-suicide-attack.html
38. مرکه، ابوظبي، جون ۲۰۲۲.
39. مرکه، ټامپا، د جولای ۲۱، ۲۰۲۲.
40. جوشوا وایټ، "د طالبانو په افغانستان کې غیر دولتي ګواښونه،" بروکینګز، د فبروري 1، 2022 کې: -https://www.brookings.edu/blog/order 2022/02/01/from-chaos/د-طالبانو-په-افغانستان-کې-غیر دولتي-خطرونه/amp/
41. "د دفاع وزارت لپاره یادداشت: د تروریستي تمویل او فعالیتونو سره د مبارزې لپاره د خزانې وزارت پروګرامونه چې د عراق او سوریې د اسلامي دولت (ISIS) تمویل ګډوډوي،" د جنوري 4، 2021، په:.https://oig treasury.gov/sites/oig/files/2021-01/OIG-CA-21-012.pdf
42. عمر چیمه او اعزاز سید، "د #افغانستان او #پاکستان ترمنځ د وروستي ښکیلتیا داخلي کیسه،" ټیک ټاک، د دسمبر په 20، 2022 کې:https://youtu.be/RUmoWpyvbJ0

6 د طالبانو نړیوالې اړیکې

1. لاس انجلس ټایمز، د ۲۰۲۲ کال د اکتوبر ۱۲مه، د «طالبانو په وینا افغانستان د لویو پروژو لپاره کافي خوندي دی،»» کې نقل شوی: -https://www.latimes.com/world ملت/کیسه/2022-10-12/طالبان-وایي-افغانستان-خوندي-کافي-لوی- پروژې
2. ګلوبل ټایمز لیکي، فاروق یوسف، "غني د چین د سفر له لارې توازن غواړي."د ۲۰۱۱ کال د نومبر ۳مه،په:https://www.globaltimes.cn/content/889773.shtml
3. "HPC، طالبان او منځګړي په دوحه کې غونډه کوي،" طلوع نیوز، د مۍ 2، 2015 په:-https://tolonews.com/afghanistan/hpc-taliban-and -mediators-set- دوحه
4. حامد شالیزي، "افغانانو چینايي اویغوریان نیولي ترڅو د طالبانو سره د خبرو اترو په برخه کې مرسته وکړي: چارواکي،" رویټرز، د فبروري په 20، 2015 کې:https://www.reuters.com/article/ امریکا-افغانستان-طالبان-چین/افغان-نیول شوي-چینايي-اویغور-ته-مرسته- د طالبانو-مذاکراتو-داوطلبي-چارواکي-idUSKBN0LO18020150220
5. د چین د ولسي جمهوریت د بهرنیو چارو وزارت، "وانګ یی: د چین، افغانستان او پاکستان د بهرنیو چارو وزیران په اتو ټکو توافق ته ورسیدل،" د جون په 4، 2021 کې: https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/gjhdq_6654

(c) ketabton.com: The Digital Library

t2021060/202106/663522_2759/663518_2757/665437_2675/35
html .9168735_4

6. ايمی چيو، "چين په افغانستان کې د بيارغونې لپاره 'ښه راغلاست ملګری' دی: د طالبانو وياند،" ساوت چين مارننګ پوسټ، د جولای په 9، 2021 کې:- https:// www.scmp.com/week-asia/politics/article/3140399/china-welcome-friend-بيارغونه-افغانستان-طالبان

7. جويل ګونتر، "چين د اويغورانو په وړاندې نسل وژنه کړې، د خپلواکې محکمې مقررات،" د بي بي سي نيوز، د دسمبر په 9، 2021 کې: https://www.bbc.com/ news/world-asia-china-59595952

8. فرانز جې مارتي، "د افغانستان د مسو د سترو زيرمو د استخراج پروژه په ټپه ولاړه ده،" د چين ډيالوګ، د اپريل 25، 2018، https://chinadialogue.net/en/

(c) ketabton.com: The Digital Library

یادښتونه215-223 مخ ته

بusiness/10577-پروژه-د استخراج-افغانستان-s-د-د مسو-ډېرو- سټړی کیږي/

9. ژو بو، "په افغانستان کې، چین چمتو دی چې باطل ته لاړ شي،" نیویارک ټایمز، د اګست په 20، 2021 کې: https://www.nytimes.com/2021/08/20/ view/china-afghanistan-taliban.html

10. د چین د ولسي جمهوریت د بهرنیو چارو وزارت د بهرنیو چارو وزارت ویاند وانګ ونبین د ۲۰۲۲ کال د فبرورۍ په ۲۵مه نېټه په رسمي خبري ناسته کې وویل: https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/xwfw_ s2510_665401/2511_665403/202202/t20220225_10/665399 html.645705

11. لاس انجلس ټایمز، د ۲۰۲۲ کال د اکتوبر ۱۲مه، د «طالبانو په وینا افغانستان د لویو پروژو لپاره کافي خوندي دی،» کې نقل شوی:https://www.latimes.com/world-nation/ کیسه/2022-10-12/طالبان-وایي-افغانستان-خوندي-د لویو پروژو لپاره

12. ګل یوسفزۍ وایي:«د چینایي اتباعو په هدف ځانمرګي برید دوه تنه ووژل‌پاکستان، رویټرز، د اګست ۲۰، ۲۰۲۱، په:https://www.reuters.com/world/asia-ارام سمندر/دوه-وژل شوي-ځانمرګي-بمبارونه-په نښه کول-چینایي-ملګري-سویل لویدیز- پاکستان-2021-08-20/; دا هم وګورئ "د کراچۍ په پوهنتون کې د کنفیوشس انسټیټیوټ په یوه وین باندې د ترهګریز برید په اړه د بهرنیو چارو وزارت د ویاند څرګندونې" د اپریل په 27، 2022 کې: https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/xwfw_ s2510_665401/2535_665405/202204/t20220427_1067/665399 html.4272; په پاکستان کې د چینایي پروژو د جنجالي اړخونو په اړه، ایس خان وګورئ ،"ولې د چین پانګونه د پاکستان په بلوچستان ایالت کې غوسه راپاروي،" دویچه ویله، د جولای په 15، 2020 کې:https://www.dw.com/en/why-chinese- پانګونه-د-پاکستان-بلوچستان-صوبه/a-54188705-کې-غصه-غصه ده

13. ډینا هارمن، "بیاکستورۍ: هغه شاهي جوړه چې قطر یې په نقشه کې ځای پر ځای کړ،" کرسچن ساینس مانیټر، د مارچ په 5، 2077 کې: https://www.csmonitor. com/2007/0305/p20s01-wome.html

14. د جزیاتو لپاره، مونیر بوچنکي وګورئ، "په بامیان کې د بودا مجسمو ساتنه او د افغان کلتوري میراثونو دوامداره ساتنه،" په مسانوري ناګاوکا (اډ.) کې، د بامیان د بودا مجسمو راتلونکې، پسرلی، 2020.

15. دانیا اکاډ وګورئ، "څنګه قطر د متحده ایالاتو ــ طالبانو منځګړیتوب شو ــــ او بیا څه پیښیږي ،" Middle East Eye، د سپتمبر 13، 2021، کې:-https://www. Middleeasteye.net/news/qatar-us-taliban how-becam-meadator-thats

16. د 2015 په اګست کې د مرحوم رابرټ ډی کرین سره مرکه چې په هغه وخت کې په دوحه کې میشته وه د قطر حکومت ته مشوره ورکول او په دوحه کې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلامي افکارو او مسلمانو ټولنو د مطالعې مرکز تاسیس کول.

17. ډیوډ ډي کرکپټریک، "د فارس خلیج سیالانو سیالي وکړه‌د طالبانو د کوربه توب لپاره، افشا شوي ایمیلونه ښیي،" نیویارک ټایمز، د جولای په 31، 2017 کې: https://www.nytimes.com/2017/07/31/world/middleeast/uae-qatar-taliban-emails.html

18. انډریو انګلینډ او بنیامین پارکین، "قطر له لویدیځ څخه غوښتي چې په افغانستان کې د کړکیچ د مخنیوي لپاره له طالبانو سره ښکیل شي،" فاینښل ټایمز، د می په 29، 2022 کې: https://www.ft.com/content/0a9f41c3-b3ab-4c2d-81a2-c7b40169683d

19. د جزیاتو لپاره، الیکس مارکوارډټ وګورئ، "لومړی په CNN کې: لوړ پوړو امریکایي چارواکو له طالبانو سره د لومړي ځل لپاره په شخصي توګه لیدنه وکړه وروسته له هغې چې امریکا د جولای په میاشت کې د القاعدې مشر وواژه،" CNN، د اکتوبر 8، 2022 په: https://www.cnn.com/2022/10/08/politics/امریکا-طالبان-مذاکرات-واسیق-قطر

(c) ketabton.com: The Digital Library

یادښتونه223-227 مخونو ته

20. سوزان مکګي، "ولې شوروي اتحاد پر افغانستان یرغل وکړ،" History.comد ۲۰۲۲ کال د مارچ په ۴مه: https://www.history.com/news/1979-soviet-invasion- afghanistanSuz

21. ماریا اومیلیچوا، "د شانګهای د همکارۍ سازمان او افغانستان: پخوانۍ وېرې، د تروریزم ضد همکارۍ په وړاندې زاړه خنډونه،" د نړیوالو سیاسي مطالعاتو لپاره د ایټالیا انستیتیوټ، د اګست په 26، 2021 کې: https:// www.ispionline.it/en/pubblicazione/shanghai-cooperation-organization- او-افغانستان-زاړه-زوړ-ډېرې-زاړه-خنډونه-د ترهګرۍ ضد-همکاري-#31398:~:text=In%202005%2C%20%20SCO%20تاسیس شوی،اجنډا%20 د%20د%20%20SCO غړو لپاره.

22. هینري مایر، "روسیه د بهرنیو ځواکونو د وتلو لپاره د افغان طالبانو د غوښتنې ملاتړ کوي،" بلومبرګ، د مارچ په 31، 2017 کې:https://www.bloomberg.com/news/ مقالې/2017-03-31/روسیه-ملاتړ-افغان-طالبان-غوښتنه-د وتلو- بهرني ځواکونه#xj4y7vzkg

23. ناتن هوج، "په مسکو کې د طالبانو استازي د روسیې د ډیپلوماتیک نفوذ د زیاتیدو نښه کوي،" CNN، د نومبر په 9، 2018 کې: https://www.cnn.com/ 2018/11/09/europe/russia-taliban-talks-intl/index.html

24. شیخ شبیر کولګامي، "د ماسکو بڼه: په سم لوري کې یوه هڅه،" جیوپولیټکس، د نومبر 19، 2018، په:https://thegeopolitics.com/moscow- بڼه-یوه-کوښښ-په سمې لوري/

25. ولادیمیر عیسیچینکوف وویل، ‹‹طالبان مسکو ته د دې لپاره راغلي چې ووایي د دوی بریا له ګوانښ سره مخ نه کړي‌روسیه،" AP نیوز، د جولای 8، 2021، په: https://apnews.com/article/taliban- مسکو-اروپا-روسیه-51327432f145502035282628lc6c4e73

26. مارک ګیلیوټي، "نشه یي توکي او ملتپالنه: د روسیې د مخدره توکو پالیسي او راتلونکې،" بروکینګز، جولای 2016، په:https://www.brookings.edu/wp-content/ uploads/2016/07/galeotti-russia-final.pdf

27. جولیا یامپولسکایا، "ژیرینوفسکي متحده ایالاتو ته مشوره ورکړه چې د نړۍ له ټولو هیوادونو څخه 'دوزخ وباسي'،" Lenta.ru، د اګست په 17، 2021 کې:https:// lenta.ru/news/2021/08/17/predrek/

28. "پوتین وایي روسیه د افراطي ډلو له لیست څخه د طالبانو د ایستلو په اړه فکر کوي،" رویټرز، د اکتوبر په 20، 2021 کې: https://www.reuters.com/world/ اروپا/پوتین-وایي-روسیه-د-طالبانو-له لېست-د-افراطیت-پرېښودو-ګډون کوي- ګروپونه-2021-10-21/

29. "روسیه وایي د سفارت د ایستلو پلان نه لري،" مسکو ټایمز، د اګست په 16، 2021،په: https://www.themoscowtimes.com/2021/08/15/russia-says-no-plan-to-evacuate-کابل- سفارت-a74793

(c) ketabton.com: The Digital Library

30. مسکو ټایمز، د ۲۰۲۱ کال د جولای ۲۳مه: «روسیه طالبان 'منطق' بولي، افغان حکومت یې د خبرو په مخنیوي تورنوي.https://www.themoscowtimes.com/2021/ 07/23/روسیه-د-طالبانو-عقل-بلنه-د-افغان-حکومت-د-بندولو-لپاره-بلنه کوي- خبرې اترې-a74599
31. "د افغانستان د اورګاډي پټلۍ،" RailFreight.com، دلته: /https://www.railfreight. com/tag/trans-afghan-railway-line
32. د بهرنیو چارو وزارت - د هند حکومت، "د هند د هوایي چلند د الوتکې IC-814 د تښتولو په اړه په پارلمان کې د بهرنیو چارو د وزیر لخوا Suo Motu بیان،" د مارچ 1، 2000، په: https://mea.gov.in/in -focus-article.htm?5471/Suo+Motu+Statement+by+د+بهرنیو+وزیر+په+پارلمان+کې+د+هند+ایرلاین+پرواز+د+هند+ایرلاینز+برمته کول

(c) ketabton.com: The Digital Library

يادښتونه 227-230 مخونو ته

33. د بهرنيو چارو وزارت - د هند حکومت، "هند او ګاونډيان،"د 2012 کال د دسمبر 12، په: https://mea.gov.in/india-and-neighbours.htm
34. "هند وايي افغانستان ته يې پرمختيايي پروژې راوړې، نړۍ پوهيږي چې پاکستان څه راوړي،" اکنامک ټايمز، د جون په ۲۴، ۲۰۲۱ کې:-https://economictimes. indiatimes.com/news/defence/india-says-it-brought-development-projects- د-افغانستان-نړۍ-پوهيږي-څه-پاکستان-راوړل شوي/مضمون/from=mdr؟cms.83813171
35. "په زړه پورې شو چې نوی افغان پارلمان اتل بلاک لري: لومړی وزير مودي،" ټايمز آف انديا، د دسمبر په 25، 2015 کې:https://timesofindia.indiatimes.com/ هند/لمسه-هغه-نوي-افغان-پارلمان-لري-د-اتل-بلاک-PM-مودي/ articleshow/50321446.cms
36. "سوله پروسه بايد وي رهبري ملکيت او کنټرول شوی لخوا افغان: هندد طالبانو او افغانستان تر منځ د تاريخي خبرو اترو په اړه، هندوستان ټايمز، د سپتمبر 12، 2020 کې: -https://www.hindustantimes.com/india news/ د سولې بهير-بايد د افغانستان-هند په مشرۍ-د مالکيت او کنټرول لاندې وي. د-طالبانو-او-افغانستان-ترمنځ-تاريخي-مذاکرات-بشپړ-بيان-دلته ولولئ/کيسه-3Ew8ip6HxysvHUBkNDLuzI.html
37. HS Panag، "طالبانو هند د خپل مننه له ليست څخه ايستلی: ډيلي بايد د افغانستان نوي واقعيتونو سره مخ شي،" چاپ، د مارچ 5، 2020، په: https:// theprint.in/opinion/taliban-dropped-india-from-its-thank you-list-delhi- بايد-نوی-افغانستان-حقيقتونو-376000/2/ سره مخامخ شي
38. ونيت خير، "افغانستان: طالبان وايي چې د کشمير د مسلمانانو لپاره به غږ پورته کوي"، د بي بي سي نيوز، د سپتمبر په ۳مه، ۲۰۲۱ کې:https://www.bbc.com/news/ world-asia-India-58419719
39. د بهرنيو چارو وزارت — د هند حکومت، "په کابل کې د هند په سفارت باندې د بمي بريد په اړه د رسمي وياند لخوا بيان، د جولای 7، 2008، دلته: https://mea.gov.in/media-briefings.htm?dtl/ ۳۳۴۰/په+کابل+کې+د+هند+سفارت+پر+بم+بريد+کې+د+رسمي+وياند+بيا ن؛ همدارنګه د بهرنيو چارو وزارت - د هند حکومت وګورئ، "Q. په هرات، افغانستان کې پر قونسلګرۍ د ۱۷۱۳ بريد شميره›› د پارلمان پوښتنې او ځواب، د ۲۰۱۴ کال د جولای ۲۴، په دې ځای کې: https://www.mea.gov.in/rajya-sabha.htm?dtl/23725/Q+NO1713+ ATTACK +په+قونسلګرۍ+کې+هرات+افغانستان
40. د بهرنيو چارو وزارت — د هند حکومت، د بهرنۍ تبليغاتو څانګه، "هند او افغانستان—يوه پراختيايي ملګرتيا،" مخ. 17، په: https://mea.gov.in/Uploads/PublicationDocs/176_india-and-afghanistan- a-development-partnership.pdf
41. سنيهيش اليکس فيليپ، "د LAC په اوږدو کې د چين د فشار تاکتيکونه دوام لري، موخه يې دا ده چې د پوځي تودوخه وساتئ"، چاپ، د جولای 25، 2022، په:https://theprint.in/ دفاع/چين-د فشار-تاکتيک-سره-لکه-

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوامداره-هدف-د-پاتې-د ساتلو لپاره- جوش کول/1054168/؛ او د بهرنيو چارو وزارت - د هند حکومت، "د رسمي وياند لخوا د اوونيزې ميډيا بريفنګ نقل،" د جون په 3، 2022 کې: https://www.mea.gov.in/media-briefings.htm?dtl/35383
/د_اوونيزې_ميډيا_خبرتيا_د_د_رسمي_وياند_له خوا_جون_02_2022
42. سوهاسيني حيدر، "هند په کابل کې خپل سفارت بيا پرانستل،" دی هندو، د جون په ۲۴، ۲۰۲۲
کې:-https://www.thehindu.com/news/national/india-reopens-embassy-in-kabul/article65558557.ece

(c) ketabton.com: The Digital Library

یادښتونه 231-234 مخ ته

43. د انجانا پاسریچا په حواله، "هند افغانستان ته د کوچني ډيپلومات سره راستون شو.ماتیک شتون، "VOA، د جولای 7، 2022، په:https://www.voanews.com/a/india- بیرته-افغانستان ته-سره-small-deplomatic-presence/6648776.html
44. "ترکیه د ایساف قومانده په غاړه اخلي،" نوی بشري، د فبروري 14، 2005، په: https://www.thenewhumanitarian.org/news/2005/02/14/turkey- د ایساف قومانده په غاړه اخلي
45. TIKA، "بهرنۍ دفترونه،" د ترکیې جمهوریت د کلتور او ګرځندوی وزارت - د ترکیې د همکارۍ او همغږۍ اداره، په دې ځای کې:.https://www. tika.gov.tr/en/overseasoffices
46. "اردوغان وايي ترکیه لا هم د کابل د هوايي ډګر د امنیت ساتلو په لټه کې ده."د ۲۰۲۱ کال د اګست ۱۸مه:-https://www.reuters.com/world/asia-pacific/erdogan- وايي-ترکیه-لا هم-هدف-د-کابل-هوايي ډګر-امنیت-/18-08-2021
47. امریکا پر ترکیې د روسیې د وسلو بندیزونه ولګولد بي بي سي خبرونه، دسمبر14، 2020، په:-https://www.bbc.com/news/world-us-canada-55311099
48. "د ترکیې ولسمشر وايي طالبان باید په افغانستان کې 'اشغال' ختم کړي"رویټرز، د ۲۰۲۱ کال د جولای ۱۹مه:-https://www.reuters.com/world/middle-east/turkeys- اردوغان-وايي-طالبان-باید-افغانستان-اشغال پای ته ورسوي-/19-07-2021
49. ترکیه د طالبانو د خرګندونو هرکلی کوي،په افغانستان کې د دوی د نیولو راهیسي، "رویټرز، د اګست په 17، 2021 کې: https://www.reuters.com/world/middle-east/ ترکیه-د-ټولو-افغان-ګوندونو-سره-د-طالبانو-د-پیغامونو-د-بنه راغلاست.17-08-2021/
50. د MÜSİAD کور پاڼه، د صنعتکارانو او سوداګرو خپلواکه ټولنه، په دې کې:https://www.musiad.org.tr/en
51. "په ترکیه کې د افغان سوداګرو ټولنه (AIAD)"، د افغانستان د سوداګرۍ او صنایعو خونه، دلته:https://aiadtr.com/
52. "د کجکي 100 میګاواټه د اوبو د بریښنا پلان د پانګونې پروژه،" 77INSAAT، په: https://www.77insaat.com/projects/commercial/energy-investment- پروژې-2/کجکي-100mw-هایډرو-بریښنا-پلانټ-پانګې اچونې-پروژه/
53. اوګلګوزیل ریجیپووا، "لپیس لازولي دهلیز—— له افغانستان څخه اروپا ته لویه سوداګریزه لار،" سوداګریز ترکمنستان، د می په ۱۷، ۲۰۲۱، په:https:// business.com.tm/post/7064/lapis-lazuli-corridor-major-trade-route-from- له افغانستان څخه تر اروپا
54. نجیب الله لعلزی، "ترکیه به په کابل او مزار شریف کې د ویزې ورکول بیا پیل کړي،" خامه پریس خبري اژانس، د فبروري په 10، 2022 کې:

(c) ketabton.com: The Digital Library

https://www. khaama.com/turkey-to-resume-visa-issuance-in-کابل-او-مزار-ای- شریف-۷۶۷۷۵۷۶۵/

55. هارون يو زيلين، "ترکيه د طالبانو د امارت په رسميت پيژندلو غوښتنه کوي،" د نړدې ختيځ پاليسی لپاره د واشنگټن انستيټيوټ، د مارچ په 17، 2022 کې:-https://www. washingtoninstitute.org/policy-analysis/turkey-calls-recognition-talibans- اسلامي امارتسوزان هم وګوریځفريزر او کيتی گنن، "د لوړ پوړو خبرو اترو لپاره په ترکيه کې د افغان طالبانو پلاوی،" AP News، د اکتوبر په 14، 2021 کې: https://apnews.com/article/afghanistan-recep-tayyip-erdogan-qatar-doha- Europe-union-0c783ad346fc408aa5256fa62134bc7a

56. اکمل داوي: ترکيې زرګونه کسان د طالبانو تر کنټرول لاندې افغانستان ته شړلي دي.VOAد ۲۰۲۲ کال د جون ۱۶مه: https://www.voanews.com/a/turkey-deports- په زرګونو-ته-طالبانو-کنټرول-افغانستان/html.6620683

57. ټام بيټمن، "افغانستان: قطر او ترکيه بهرنۍ نړۍ ته د طالبانو د ژوند ليکه ګرځيدلي،" BBC، د سپتمبر 2، 2021، په:https://www.bbc.com/news/ نړۍ-منځنی ختيځ-58394438

(c) ketabton.com: The Digital Library

یادښتونه237-248 مخ ته

پایله

1. حمید حکیمي او ګیرت قیمت، افغانستان:د طالبانو د واکمنۍ یو کال، "چتم هاوس، د اګست په ۱۵، ۲۰۲۲ کې:/https://www.chathamhouse.org/2022 08/افغانستان-یو کلن-طالب-حکومت
2. جوانا لیلیس وګورئ، "افغانستان ازبکستان ته د بریښنا پورونه ورکوي خو بیا هم د تاجکستان پوروړي دي،" یوریشیانټ، د اګست په 2، 2022 کې:https://eurasianet.org/ افغانستان-اوزبیکستان-ته-د-بریښنا-پوره-پوره-تادیه کوي-خو-تاجکستان-ته-پخوا-پوره کوي
3. کاترین‌پوتز، "طالبان یو ځل بیا په منځنۍ اسیا کې د افغان الوتکو د بیرته ستنیدو غوښتنه کوي،" دیپلومات، د سپتمبر په لومړۍ نیټه، ۲۰۲۲ کې:09 /https://thediplomat.com/2022/طالبان-بیا-غوښتنې-د-افغان-الوتکو-په-مرکزي-آسیا-کې-راګرځول/
4. Ibid.
5. د جزیاتو لپاره، وینی کاورا، "د طالبانو سره د تاجکستان پراختیایي اړیکې 2.0" وګورئ، د منځني ختیځ انستیټیوټ، د دسمبر 1، 2021 کې: https://www.mei.edu/ خپروني/تاجکستان-تقسیم-تړون-طالبان-20
6. د جزیاتو لپاره، وګورئ "طالبان د شیعه هزاره اقلیت سره اړیکه نیسي، د یووالي او ایران اړیکو په لټه کې دي،" وال سټریټ ژورنال، د سپتمبر په 2، 2021 کې:-https://www. wsj.com/articles/taliban-reach-out-to-shiite -hazara-minority-seking- اتحاد او ایران اړیکې-11630599286
7. مرکه، جون ۲۰۲۲.
8. مرکه، فبروري ۲۰۲۲.
9. Ibid.
10. مرکه، واشنګټن ډي سي، د جولای ۱۲، ۲۰۲۲.

ډیل یو هنتون پریس

(c) ketabton.com: The Digital Library

غوره کړئ Bibliography

عباس، حسن، "په پاکستان کې د افراطیت او ترهګرۍ رجحانات: د بدلون تحرک او نوي ننګونې،" CTC Sentinel،vol. 14، نه. 2 (فبروري 2021): 53-44، په:-https://ctc.usma.edu/extremism-and-terrorism-trends-in-pakistan-changing- متحرکات او نوې ننګونې/

——— افراطیت ته د پاکستان تګ: الله، پوځ او د امریکا جګړه‌ترور، ME شارپ، 2004.

——— د طالبانو بیا را ژوندی کول: تاوتریخوالی او افراطیت په پاکستان – افغانستان کې‌سرحدید ییل پوهنتون پریس، 2015.

احمد، جاوید،"د افغانستان لپاره د طالبانو مذهبي لار نقشه،" د منځني ختیځ انستیتیوټ، د جنوري په 26، 2022 کې:https://www.mei.edu/publications/talibans- مذهبي-روډ میپ-افغانستان

احمدزی، اتل، "د ژوند کولو لپاره مړینه: د 'مرګ سره مینه' کیسه چې د طالبانو د ځانمرګو بریدونو چلول،" د تروریزم په اړه لید، توک. 15، نه. 1 (فبروري 2021):17-38.

Aikins، Mathieu، "د کابل د سقوط دننه،" نیویارک ټایمز، د دسمبر 10، 2021، په:-https://www.nytimes.com/2021/12/10/magazine/fall-of-kabul-afghanistan. html

اکبري، فرخنده، "هغه خطرونه چې هزاره ګان د طالبانو په واکمنۍ کې افغانستان سره مخ دي،" د افراطیت په اړه د جورج واشنګټن پوهنتون پروګرام، د مارچ په 7، 2022 کې:-https://extremism.gwu.edu/risks-facing-hazaras-taliban-ruled-afghanistan

علي، امتیاز، "د پاکستان د فدرالي اداري تر کنټرول لاندې قبایلي سیمو اصلي جریان: د اصلاحاتو نوښتونه او د سړکونو خنډونه،" د USIP ځانګړی راپور،

(c) ketabton.com: The Digital Library

مارچ 2018، په https://www.usip.org/publications/2018/03/mainstreaming-کې:-pakistans- د فدرالي تر اداري لاندې قبايلي سيمې
اېکپال، حسيبه، "د غني ټيم د ۲۰۱۴ کال په ټاکنو کې له حقاني شبکې سره تماس درلود: نبيل،" طلوع نيوز، د ۲۰۱۹ کال د سپټمبر ۵، په:https://tolonews.com/ د افغانستان/غني-ډلې-د-حقاني-شبکه-2014-ټاکنو-نبيل-سره-تماس درلود
اعظمي، داود، "د صوفيانو کور: د افغان صوفيانو رول او ونډه او په پښتو شعر کې د مينې او زغم صوفيانه پيغام،" په محمود مسايلي او ريکو سنيلر (ايډز.) کې، مذهبي تروريزم ته د تصوف ځوابونه: تصوف او هاخوا، ګومپيل او سواسينا، 2020، مخونه 85-135.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بائبلګرافي غوره کړئ

بارفیلډ، توماس، افغانستان: یو کلتوري او سیاسي تاریخ، د پرنسټن پوهنتون پریس، 2010.
باسط، عبدل، "د ملا اختر منصور په مشرۍ د افغان طالبانو راتلونکی،" د ترهګرۍ ضد رجحانات او تحلیلونه، ټوک. 7، نه. 10 (نومبر 2015): 13-9.
برګن، پیټر او کاترین ټیډیمن (ایډز)، طالبان: مذاکرات
سرحدونه‌د ترهګرۍ، سیاست او مذهب تر منځ اکسفورډ پوهنتون پریس، 2013.بخاري، کامران،"په جنوبي اسیا کې د دیوبندیز اوږده سیوري،" نوې کرښې مجلهد ۲۰۲۱ کال د نومبر ۲۳مه:-https://newlinesmag.com/essays/the-long-په سویلي آسیا کې د دیوبندیت سیوري/
بیرډ، ویلیم، "د افغانستان د مرکزي بانک د زیرمو د سمدستي بیرته ستنیدو غوښتنې بشپړ انځور له لاسه ورکوي،" USIP، د اګست په 15، 2022 کې:https://www.usip.org/ خپرونې/demands-prompt-/08/2022-return-afghan-central-bank- زیرمي - له لاسه - بشپړ انځور
——— "یو کال وروسته، طالبان ونه توانیدل چې د افغانستان اقتصادي زوال بیرته راګرځوي،" USIP، د اګست په 8، 2022 کې:https://www.usip.org/publications/2022/08/ یو کال وروسته-طالبان-نه توانېدل-د افغانستان-اقتصادي زوال
کلارک، کیټ، "د ملا برادر خوشې کول: د خبرو اترو لپاره نور څه دي؟" د افغانستان د تحلیلګرانو شبکه، د ۲۰۱۳ کال د سپتمبر ۱۳، په: https://www.afghani- stan-analysts.org/en/reports/war-and-peace/the-release-of-mullah-baradar- whats-next-for - مذاکرات/
کول، ستیو، "د کابل له سقوط یو کال وروسته،" نیویارکر، د اګست په ۲۷، ۲۰۲۲ کې:-https://www.newyorker.com/news/daily-comment/a-year-after-the-fall-of- کابل
——— د غلو جنګونه: د سي آی اې، افغانستان او بن لادن پټ تاریخ، له شوروي یرغل څخه تر سپتمبر ۱۰، ۲۰۰۱ پورې، د پینګوین کتابونه، ۲۰۰۴.
کول، ستیو او اډم انټوس، "په افغانستان کې د متحده ایالاتو د ډیپلوماتیکو ناکامۍ پټ تاریخ،" دی نیویارکرد ۲۰۲۱ کال د دسمبر ۲۰مه:.https://www.newyorker.com/magazine/2021/12/20/the-secret-history-of-the-us-deplomatic-failure-in-افغانستان
کریل، جورج، چارلي ولسن‌جګړه: غیر معمولي کیسه چې څومره وحشي‌سړی په کانګرس کې‌او د CIA یو بدمعاش اجنټ زموږ د وخت تاریخ بدل کړ, Grove پریس، 2003.
د اقتصاد پوه, "د طالبانو حکومت د پیسو په راتولولو کې په حیرانتیا سره ښه ثابت شوی دی،" د جون په 8، 2022 کې:https://www.economist.com/asia/2022/06/08/ د-طالبانو-حکومت-ثابت شوی-په-حیرانتیا-د-پیسو په راتولولو-کې-ښه
اډوارډز، ډیویډ. ب.، د طالبانو څخه مخکې: د افغان جهاد نسب، پوهنتون‌د کالیفورنیا پریس، 2002.
کروندګر، بین او سایمن ټاونسلي، "د منځنۍ طبقې افغانان د لوږې سره مخ دي ځکه چې مرستې پای ته رسیږي،" ټیلیګراف، د جون 4، 2022،

(c) ketabton.com: The Digital Library

په:https://www.telegraph.co.uk/global -روغتيا/اقليم-او-خلک/منځنۍ طبقه-افغانان-له-لوږې سره-مخامخ-مرسته-چلونې/ فريزر، سوزان او کيتی گنن، "د لوږ پوړو خبرو اترو لپاره په ترکيه کې د افغان طالبانو پلاوی،" AP نيوز، د اکتوبر 14، 2021، په:https://apnews.com/ مقاله/افغانستان-رجب-طيب-اردوغان-قطر-دوه-اروپايي- اتحاد-
0c783ad346fc408aa5256fa62134bc7a
فوکس، سايمن ډبليو، "انقلاب ته مستقيم الوتنه: مودودي، الهی حاکميت، او په ايران کې د 1979 شيبه،" د شاهي آسيايي ټولنې ژورنال، 32 .vol، نه. 2 (2021): 333-354، په:-https://www.cambridge.org/core/journals/journal
of-شاهي-آسيايي-ټولنه/مضمون/مستقيم-پرواز-انقلاب-مودودي-الهي-

(c) ketabton.com: The Digital Library

بائبلګرافي غوره کړئ

حاکميت-او-د-1979 لحظه-په ايران/ 469BE06D4D083FB575608BB90
9C40EB7

ګنن، کيتی، "افغان ولسمشر جلاوطنۍ ته له تللو مخکې جلا شوی و،" د AP نيوز، د اګست په 15، 2021 کې:-https://apnews.com/article/race-and
ethnicity- 2901e54d6268341d3caf936fef6313db

——— زه د کافر لپاره يم: له سپېڅلي جګړې څخه تر سپېڅلي ترور پورې په افغانستان کې، عامه‌چارې، ۲۰۰۵.

جورج، سوسنه، "د افغانستان پوځي سقوط: غيرقانوني معاملې او ډله ايز دريز- tions,” theواشنګټن پوسټد ۲۰۲۱ کال د اګست ۱۵مه:https://www.washington
post.com/world/2021/08/15/afghanistan-military-collapse-
/taliban

——— “د امريکا څارګره اداره د افغان امنيتي ځواکونو د سقوط جزيات ورکوي،” واشنګټن‌پوسټد ۲۰۲۲ کال د مى ۱۸مه‌په:https://www.washingtonpost.com/world/2022/05/18/ د امريکا-څارونکي-تفصيلات-د سقوط-افغان-امنيتي-ځواکونه/

ګيوستوزي، انتونيو (اډ.)، د نوي طالبانو ډيکوډ کول: د افغانانو څخه بصيرت‌ډګر، د کولمبيا پوهنتون پريس، 2009.

ګراهام، ليندسي او جيک کيين، "موږ نشو کولی خپل امنيت هيچا ته وسپارو -په ځانګړې توګه طالبان، "واشنګټن پوسټ، د اګست په ۲۸، ۲۰۱۹ کې: //:https
www.washingtonpost.com/opinions/2019/08/28/afghan-war-
noredirect=on?/شرايط-نه-طالبان -must-end-our

حکيم، عبد، الامارة الاسلاميه و نظامه [اسلامي امارت اود هغه سيستم)، مکتبه دارالعلوم الشريعه، ۲۰۲۲.

حکيمي، حميد او ګيرت پرائس، "افغانستان: د طالبانو د واکمنۍ يو کال،" چتم هاوس، د اګست په ۱۵، ۲۰۲۲ کې:08 /https://www.chathamhouse.org/2022/افغانستان-يو کلن-طالب-حکومت

هينسلر، جينيفر او کايلي اتوډ، "لوړ افغان چارواکي د متحده ايالاتو سفير تورن کړ افغان حکومت 'غير مشروع کول'، CNN، د مارچ 14، 2019، په:-https://www. cnn.com/2019/03/14/politics/mohib-khalilzad
afghanistan-row/index.html

هارون، ثنا، د عقيدې سرحد: اسلام د هند-افغان سرحد، کولمبيا کې‌د پوهنتون مطبوعات، ۲۰۰۷.

هيومن رايټس واچ، "افغانستان: طالبان په زوره شيعه اقليت شړلي،" هيومن رايټس واچ، د اکتوبر په 22، 2022 کې:/https://www.hrw.org/news/2021
22/10/افغانستان-طالبان-په زوره-د لرکيو-شيعه ويستل

حسين، مجاهد، پنجابي طالبان:په پاکستان کې د افراطيت چلولپنټاګون پريس، ۲۰۱۲.

انګرام، برنونD.، له لاندې څخه احيا: د ديوبند غورځنګ او نړيوال اسلام، د کاليفورنيا پوهنتون پريس، 2018.

د کړکيچ نړيواله ډله، د سولې په اړه د طالبانو د ليدلورى څېرنه، راپور شميره 113،

(c) ketabton.com: The Digital Library

اګست ۱۱، ۲۰۲۰، په: https://www.crisisgroup.org/asia/south-asia/afghanistan/311-taking-stock-talibans-perspectives-peace

جدون، اميرا، عبدالسيد او اندريو ماين، "په افغانستان کې د طالبانو د اسلامي دولت ګواښ: د اسلامي دولت خراسان د بيا راژوندي کيدو تعقيب،" CTC Sentinel، 15 vol.، نه. 1 (جنوري 2022): په 33-45 بجو: https://ctc.westpoint.edu/the-د-طالبانو-افغانستان-د-اسلامي-دولت-ګواښ-د-پېژندني-د-بيا راژوندې-پيدا کول- اسلامي دولت-خراسان/

جمال، عمير، ضياءالحق او د پاکستان د عامه پوهنتونونو "اسلامي کول"، دی ډيپلومات، د مارچ په ۲۸، ۲۰۱۷ کې: https://thediplomat.com/2017/03/ضياءالحق-او-د-پاکستان-د-عوامي-پوهنتونونو-اسلامي کول/

(c) ketabton.com: The Digital Library

بائبلګرافي غوره کړئ

خټک، داود، "پاکستاني طالبان چیرته دي: د وروستیو رجحاناتو ارزونه،"نوې امریکا، د ۲۰۲۰ کال د اګست ۳۱مه:https://www.newamerica.org/international-امنیت/بلاګ/whither-pakistani-طالبان-ارزونې-وروستی-چلندونه/

کرکپټریک، ډیویډ ډي.، "د فارس خلیج سیالانو د طالبانو د کوربه توب لپاره سیالي وکړه، د بریښنالیکونو لیک شو،" یارک ټایمز، د جولای په 31، 2017 کې:/https://www.nytimes.com/2017/world/middleeast/uae-qatar-taliban-emails.html/31/07

مدي، محمد، احمد خالد او سید ای نظامي، " ګډوډي او ګډوډي: د افغان حکومت جنون وروستي ساعتونه،" د بي بي سي خبرونه، د سپټمبر په ۸، ۲۰۲۱ کې:https://www.bbc.com/news/world-asia-58477131

ملکاسیان، کارټر، په افغانستان کې د امریکا جګړه: یو تاریخ، د اکسفورډ پوهنتون پریس، ۲۰۲۱.

مشعل، مجیب، "ولسمشر، سفیر او طالب: درې ژوندونه د جګړې له لارې جوړ شوي او په بهر کې زده کړې کوي،" نیویارک ټایمز، فبروري16، 2019، په:.https://www.nytimes.com/2019/02/16/world/asia/afghanistan-ghani-khalilzad-stanekzai.html

مشعل، مجیب او تیمور شاه، "طالبان وړاندیز کوي چې له امریکا سره تر معاملې مخکې په افغانستان کې تاوتریخوالی کم کړي،" نیویارک ټایمز، د جنوري په ۱۶، ۲۰۲۰ کې: .https://www.nytimes.com/2020/01/16/world/asia/afghanistan-taliban-agreement.html

متین الدین، کمال، د طالبانو پدیده: افغانستان 1994-1997، اکسفورډد پوهنتون مطبوعات، ۱۹۹۹.

میجر، رول، نړیوال سلفیزم: د اسلام نوی مذهبحرکتد اکسفورډ پوهنتونمطبوعات، 2014.

میټکالفباربرا ډي.، په برتانوي هند کې اسلامي بیا رغونه: دیوبند، 1860-1900، پرنسټن پوهنتون پریس، 1982.

——— "عنعنوي اسلامي فعالیت:دیوبند، تبلیغیان او طالبان، ټولنیزد ساینسي څېړنو شوراډ نومبر 1، 2001 په:https://items.ssrc.org/after- سپټمبر-۱۱/رواېتپال-اسلامي-فعالیت-دیوبند-تبلیغ-او-طالبان/

میر، اسفندیار، "د پاکستان د طالبانو دوه اړخیزه ستونزه،" USIP، د مۍ په 4، 2022 کې:-https:// www.usip.org/publications/2022/05/pakistans-twin-taliban-problem

موګلسن، لوک، "د سولې په اړه د افغانانو مات شوی خوب،" نیویارکر، د اکتوبر په ۲۱، ۲۰۱۹ کې:https://www.newyorker.com/magazine/2019/10/28/ د-افغان-د-سولې-له منځه تللي خوب

مطمین، عبدالحمید، ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان، افغان څېرندویه ټولنه (کابل)، ۲۰۱۷.

(c) ketabton.com: The Digital Library

——— طالبان: له دننه څخه یوه نازکه تاریخ، د الیکس ستریک وان لینشوتین، صبا امتیاز او فیلکس کوهن لخوا ایډیټ شوی، د لومړی مسودې خپرونه، ۲۰۱۹.
مطمین، نظر م.، شپږ ورځې له طالب مشرانو سره، دانش خپرندویه ټولنه (کابل)، ۲۰۱۹.
نصر، ولی، د توزیع کیدونکی ملت: د امریکا بهرنۍ پالیسي په اعتکاف کې، لنگر،۲۰۱۳.
اوډونیل، لین او میرویس خان، "د طالبانو مشرتابه د سولې د خبرو په څنډه کې په ګډوډۍ کې دی،" فارن پالیسي، د می په 29، 2020 کې:2020/05/29/https://foreignpolicy.com/ د طالبانو-مشرتوب-بې نظمۍ-کورونا-کوویډ-د سولې خبرې/
قاضي، شیرینه، "افغانستان: طالبانو د اختر د اوربند په پای ته رسیدو سره جګړه بیا پیل کړه،" الجزیره، د جون ۱۸مه، ۲۰۱۸، په:https://www.aljazeera.com/news/2018/6/18/ په افغانستان کې-طالبانو-د جګړې بیا پیل-د اختر-اوربند-پای ته ورسېد
قاضیزی، فضل ایم او دیا حدید، "افغانان چې تنکي ځوانان غواړي ښوونځي ته ستنېدونکي نجونې نوي ملګري لري: د طالبانو سره تړلي دیني عالمان، "NPR، د می په 5، 2022 کې:https://

بائبلګرافي غوره کړئ

newlinesmag.com/newsletter/for-now-ideology-trumps-pragmatism-in- افغانستان/
رحمان، ضیاء الرحمن، "د افغانستان نوي طالب مشران چیرته ښوونځي ته تلل،" نیویارک ټایمز، د نومبر په 25، 2021 کې:-https://www.nytimes.com/2021/ 11/25/world/asia/pakistan-taliban-afghanistan-madrasa.html
رای اولیور، "آیا په افغانستان کې اسلامیت راتلونکی لري؟" په ویلیم میلي (ایډ.) کې، بنسټپالنه بیا زیږیدلې ده؟ افغانستان او طالبان، NYU پریس، 1998، 199-211 مخونه.
سید عبدل: طالبان څنګه تنظیم شوي؟ VOA، د سپتمبر 5، 2021، په:-https://www.voanews.com/a/us-afghanistan-troop-withdrawal_analysis-how-are-taliban-organized/6219266.html
——— "د تحریک طالبان پاکستان تحول او راتلونکی،" کارنیګي انډوومنټ فار انټرنیشنل پیس، د دسمبر په ۲۱، ۲۰۲۱ کې: //:https carnegieendowment.org/2021/12/21/evolution-and-future-of-tehrik-e- طالبان-پاکستان-پب-86051
سید، عبدل او تور هیمینګ، "د پاکستاني طالبانو بیا ژوندی کول،" CTC Sentinel، vol. 14 نه. 4 (مې 2021): 28-38، په:https://ctc.westpoint.edu/the-د پاکستاني طالبانو بیا ژوندي کول/
شروډن، جوناتن، "د افغانستان د امنیتي ځواکونو له سقوط څخه درسونه،" CTC Sentinel, vol. 14، نه. 8 (اکتوبر 2021): 45-61، په:https://ctc.westpoint. د-افغانستان-د-امنیت-ځواکونو-له-نښت-څخه-ښوونه/درسونه/
سکیوټو، جیم، زاکري کوهن او کایلي اتوډ، "د افغانستان په اړه د متحده ایالاتو استخباراتي ارزونې په هیواد کې د طالبانو د نیولو د 'چټک سرعت' خبرداری ورکوي،" CNN، د جولای په 16، 2021 کې:https://www.cnn.com/2021/07/16/politics/us-intel-kabul-طالبان/index.html
ستانکاتي، مارګیریتا او احسان الله امیري، "طالبان د شیعه هزاره اقلیت سره د یووالي او ایران اړیکو په لټه کې دي،" وال سټریټ ژورنال، د سپتمبر 2، 2021.
توماس، کلیټن، "افغانستان: شالید او د متحده ایالاتو پالیسي: په لنډه توګه،" د کانګرس څیړنیز خدمت، د اګست په 26، 2021 کې: https://crsreports.congress. gov/product/pdf/R/R45122
ټیمبرګ، کریګ او کریستیانو لیما، "د نن ورځې طالبان د ټولنیزو رسنیو پیچلي کړنې کاروي چې په ندرت سره له مقرراتو څخه سرغړونه کوي،" واشنګټن پوسټ، د اګست په 18، 2021 کې:https://www.washingtonpost.com/technology/2021/08/18/t aliban- ټولنیز-میډیا-بریا/
تروفیموف، یاروسلاو او مارګیریتا ستانکاتی، "طالبانپلو فعالانو کابل او نور افغان ښارونه له دننه څخه ونیول، "وال سټریټ ژورنال، د نومبر په 28، 2021

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې:-https://www.wsj.com/articles/taliban-covert-operatives-seized-kabul- نور-افغان-ښارونه-له-دننه-11638095401
واټکینز، اندریو، "د طالبانو د سرپرست حکومت په اړه پنځه پوښتنې،" USIP، د سپټمبر په 9، 2021 کې:-https://www.usip.org/publications/2021/09/five- پوښتنې-طالبان-څارونکي-حکومت
——— "د طالبانو ټوټه کېدل: ستاسو د تصور یوه انځور؟" د راکز پر جګړه، د سپټمبر د کال ۲۰۱۹ ۴مه:-https://warontherocks.com/2019/09/taliban- ټوټه ټوټه کول ستاسو د تصور یوه انځور/
——— "د طالبانو ټوټه کېدل:حقیقت، افسانه، او راتلونکی، "USIP، د سولې کار، نه. 160 (مارچ 2020)، په:-https://www.usip.org/sites/default/files/2020-03/ pw_160-طالبان_تخریب_حقیقت_افسانه_او_راتلونکی-pw.pdf

(c) ketabton.com: The Digital Library

بائبلګرافي غوره کړئ

ویټ لاک، کریګ، د افغانستان کاغذونه: د جګړې پټ تاریخ، سایمن اوشوسټر، ۲۰۲۱.
ویلسن، براین آر، د فرقه ایزې ټولنیز ابعاد:فرقې او نوي مذهبيحرکتونه، کلریندن پریس، 1990.
ذهاب، مریم الف، پاکستان: د اسلام کلیدوسکوپ، د اکسفورډ پوهنتون پریس،۲۰۲۰.
زیلین، هارون وائی، "ترکیه د طالبانو د امارت په رسمیت پیژندلو غوښتنه کوي،" د نږدې ختیځ پالیسی لپاره د واشنګټن انسټیټیوټ، د مارچ په 17، 2022 کې:-https://www. washingtoninstitute.org/policy-analysis/turkey-calls-recognition-talibans- اسلامي امارت
زوچینو، ډیویډ، "مات او فتحه: د طالبانو ستراتیژي چې افغانستان یې ونیول،" نیویارک ټایمز، د اګست په 18، 2021 کې: https://www.nytimes.com/2021/08/18/world/asia/taliban-victory-strategy-afghanistan.html

د پیل پوهنتون پریس

(c) ketabton.com: The Digital Library

اعترافونه

دا کتاب د اوږدې مودې لپاره د جوړولو په حال کې و که څه هم د لیکلو موده نسبتا لنډه وه. کله چې د 2021 په اګست کې طالبان په افغانستان کې واک ته راستانه شول، د ییل پوهنتون په مطبوعاتو کې هیدر مککلم له ما څخه وپوښتل چې ایا زه به زما د مخکیني کار د طالبانو بیا رغونه (2014) ته یو نوی قسط ولیکم، لکه څنګه چې د وروستي پرمختګونو په اړه د کتاب غوښتنه وه. ما وویل چې زه به غوره نه کړم چې خپل پخوانی کار تازه کړم مګر شاید زه یو بل کتاب ولیکم - هغې سمدستي موافقه وکړه او ما یو بل تکړه ایډیټر، جوانا ګوډفري ته معرفي کړه، چا چې واقعیا د دې کتاب د مفکورې پراختیا ته لاره هواره کړه او تل شتون درلود. ملاتړ او ارزښتناکه فیډبیک وړاندې کړئ.

په پیل کې ما له خپلو دریو پخوانیو پروفیسورانو سره اړیکه ونیوله - پروفیسوران ریچارډ شولټز او انډریو هیس د ټفټس پوهنتون د فلیچر ښوونځي او پروفیسور جیسیکا سټرن چې اوس په بوسټن پوهنتون کې دي - د دې لپاره چې زما په ذهن کې څه وو او د دې کار لپاره لنډمهاله سرلیک شریک کړم. : نوي طالبان. دا داسې وه چې زه یو ځل بیا زده کوونکی وم، زما مقاله دوی ته وړاندې کړه، او بالاخره، د دوی انتقاد او هڅونې زه دې ته قانع کړم چې هغه کیسه بشپړه کړم چې ما یوه لسیزه دمخه لیکل پیل کړي وو. شولټز ما بیرته د فلیچر ښوونځي ته بلنه ورکړه چې د نړیوالو امنیتي مطالعاتو برنامې په فورم کې د خبرو په ورکولو سره زما مقاله ازموینه وکړم ، کوم چې خورا ګټور ثابت شو ، ځکه چې هلته زده کونکو له ما څخه په زړه پورې پوښتنې وکړې ، ما د دې لامل شو چې د سرلیک او اصلي نظرونو په اړه بیا غور وکړم. د کتاب. زه د خپلو پخوانیو پروفیسورانو څخه مننداوی یم چې ما سره یې د مفکورې په ښه کولو کې مرسته وکړه، او ما هڅولي او احتیاط یې وکړ. د داسې شخصیتونو درلودل څومره برکت دی چې ستاسو د مسلک په اوږدو کې تاسو ته لارښوونه کوي.

زه د خپلې ښکلې میرمن بینش او دریو لونو څخه په زړه پورې مننداوی یم چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تل يې ملاتړي او خورا صبر کوي کله چې زه له يو کتاب څخه بل کتاب ته ځم!
دريم، زه بايد په واشنګټن ډي سي کې د ملي دفاع په پوهنتون کې د ختيځ سويلي آسيا د ستراتيژيکو مطالعاتو مرکز (NESA) له کارمند څخه مننه وکړم، چيرې چې زما همکاران او د مرکز مشران زما د څيړنې هڅو خورا ملاتړ کوي. NESA ماته د نړۍ په کچه د سفر کولو عالي فرصتونه وړاندې کړل، تدريس،

(c) ketabton.com: The Digital Library

اعترافونه

د سیمینارونو څیړنه او تنظیم کول چې ما ته اجازه راکړه چې زده کړه وکړم او له هر ځای څخه ډیری خلکو سره لیدنه وکړم. د NESA انټرنټونو او همدارنګه د سویلي آسیا څخه د فلبرایټ پوهانو زما د څیړنې په مختلفو اړخونو کې مرسته وکړه او زه په ځانګړې توګه د کریسټوفر ملز، ګبریل بلیس، تیوډور بینیټ، میسم عالم او سمران شرما څخه مننه کوم. بیا د فلیچر ښوونځي زده کوونکي (اوس الماس) سیمرن د "طالبانو نړیوالې اړیکې" څېړکي د څیړنې او لیکلو په برخه کې د پام وړ وخت تیر کړ.

زه د ډیرو ژورنالیستانو، پوهانو او متخصصینو څخه هم ډیره مننه کوم چې ما سره د طالبانو د ټولو شیانو په اړه ډیری خبرې اترې وکړې او په مهربانۍ سره یې زما سره خپل بصیرت او حکمت شریک کړ. په دې کې کیټي ګنن، داوود اعظمي، کامران بخاري، اسفندیار میر، هارولډ انګرام، ګریټا هولټز، توماس ویسټ، میتیو ډیرینګ، توماس مارکس، رمیز عباس، کویټا نایر، علي جلالي، عبدالباسط، عمر داودزی، علي مصطفی، سید عدنان بخاري شامل دي. ، حسن احمدیان او رابین رافیل.

په پاکستان کې زه د اسلام اباد د ستراتیژیکو مطالعاتو په انسټیټیوټ کې د سفیر عزیز چودري او په ځانګړې توګه له آمنه خان څخه مننه کوم چې د ۲۰۲۲ کال په سپټمبر کې یې زما لپاره د کتابونو ورکشاپ جوړ کړ، چې هلته مې له ډېرو متقاعدو ډیپلوماټانو، جنرالانو او کارپوهانو سره ګټورې خبرې وکړې چې له ما سره یې ښه مرسته وکړه. د افغانستان په اړه د پاکستان له نظره پوه‌ېدل. نور پاکستانیان چې ما ورسره ارزښتناکه خبرې اترې کړې دي په هغو کې سناتور مشاهد حسین سید، سفیر محمد صادق، میجر جنرال (ر) اسفندیار پټودي، د پولیسو انسپکټر جنرل (ر) سید کلیم امام، محمد اسماعیل خان، قمر چیمه، عامر غوري، میجر جنرل (ر) طارق قدوس او عامر رانا. زه د لندن د ستراتیژیکو مطالعاتو له نړیوال انسټیټیوټ څخه هم مننه کوم چې د ځینو پروګرامونو له لارې یې د سویلي آسیا له کارپوهانو سره زما د څیړنیزو مصروفیتونو زمینه برابره کړه. له ځینو کسانو سره چې ما مرکه کړې، په ځانګړې توګه په افغانستان کې، د پوهیدو وړ امنیتي اندیښنو له امله غواړي چې خپل نوم پټ وساتي. د دوی بصیرت او زړورتیا ډیره ستاینه کیږي.

په پاکستان کې یو ملګری چې په سریزه کې یې هم یادونه شوې ده او له هغه سره مې د طالبانو د نړۍ لید په ډېرو اړخونو خبرې اترې کړې، هغه محمد اسرار مدنی دی. هغه په اکوړه خټک کې د دارالعلوم حقانې پخوانی ښوونکی او په پاکستان کې د افراطیت پر وړاندې د مبارزې یو درناوی کوونکی دی. زه د هغه وخت او لارښود لپاره د هغه مننفوی یم.

په پای کې زه د دې کتاب په اړه زما د څیړنیزې مرستیالې زهرا حسن څخه د زړه له کومې مننه کوم چې د دیوبندي مکتب په باب یې پراخه څیړنه کړې او د تدوین په شمول یې د مختلفو دندو د غوښتنو په پوره کولو کې بې شمیره ساعتونه تیر کړي دي. هغه غوره ملاتړ چې ما د خپل مدیر او د YUP لندن دفتر کې د ملاتړ تیم څخه ترلاسه کړی د ځانګړې یادولو وړ دی. د جوانا ګوډفري مرسته ګټوره وه، او د راچیل لونسډیل، سوفي ریچمونډ، فریزر مارټین او لوسي بوچن په شمول نور هم ټل مهربان او ډیر ملاتړي وو.

ټول څرګند شوي نظرونه یوازې زما خپل دي او زما د کار ګمارونکي نظرونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

يا نظرونه نه بیانوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاخص

يادونه: په ايټالو کې د پاڼې شميرې د کابينې په چارټونو کې ذکر شوي.

بشري بحران121-۵۱۲۵، 2
۲۱۶،۲۲۵
زيربنايي پروژې106-۲۲۶،7
227-8228-۹۲۳۳
نړيوال مالي ملاتړ2-
3،۷،۳۷،۶۹،۷۰،۱۲۰
پښتونولي(د پښتنو کوډعزت)۴۴

عبدالله، عبدالله۱۸۸،۹۹،۷۵،۲ ابو
منصور عاصم (نور ولی
محسود)۱۸۴
فن هلې ځولک۴۵ افغان
پوځ۱۰۶
پوځي تجهيزات۱۹۵،۷۷
افغان مدني ټولنه۵۹ افغان
امنيتي ځواکونه
الوتکې په منځنی اسيا کې پاتې
شوې۲۴۲ فساد او
ضعف۵۵،۸،۶،
7-76
د بنديانو خوشي کول۶۶،۲۷
تسليم کول76،۱۲-7
د متحده ايالاتو روزنه او
ملاتړ۶۹د امريکا او طالبانو
ترون۶۵-۶
افغانستان
اقتصاد120-۱۱۳۶
د انرژی سکتور106-
۲۲۹،۲۲۷،۲۲۶،7
۲۳۳
بيرغ۹۹-۱۰۰
راتلونکي امکانات141-6235-7

(c) ketabton.com: The Digital Library

د راتلونکي لپاره
سپاربښتني247-50
د اوبو سرچینې۲۱۹
د افغانستان د تماس گروپ
)ACG(4-223
اغا، حبیب الله۹۵
اغا، سید محمد طیب۳۲،۴۲
احمد،
جاوید۱۵۹اختر،من
صور، ملا
پس منظر31-2
مرگ33-5
پوځي عملیات32-3
د طالبانو امیر32-3
دوبی ته سفرونه35،۳۱-
6اخند، عبدلمجید۹۵
اخند، محمد عباس، ملا
۹۵
اخند، محمد حسن،
ملا127,۹۴،۸۷-
8،۱۳۰
۱۳۱
اخند، عبیدالله، ملا۳۰ اخندزاده،
حمیدالله، ملا۹۵ اخندزاده، محمد یونس،
ملا۹۵
اخونزاده، هبت
الله،
مرستیالان41-2
د منصور مرستیال۳۳،۳۹
لومړنی مسلک۳۳،۳۸
د اختر اوربند (۲۰۱۸)۷-۴۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

INDEX

برادر، عبدالغني، ملا د لومړي
وزیر مرستیال۸۷،۹۴
د دوحې د سولې د ټیم
مشر۴۲،۵۳ اقتصادي او مالي
مسؤلیتونه122-۳۱۳۱
راتلونکي امکانات۱۲۸
او د هلمند ډله۱۴۰د بغاوت
قوماندان۳۰

عبدالقهار۱۲۳ بانکونه /
بانکداري
افغانډ نړیوال سیستم سره
ښکیلتیا23
د افغانانو لخوا د پیسو ایستل۷۶،۱۲۰
د افغانستان شتمنۍ کنګل
شوې۱۲۰،۱۲۵،۲۱۶

د اجباري واده فرمان۱۱۳د
نجونو زده کړه110-11
نظریه100،۲۳-۱۱۰۴
اسلامي فقه پوه۳۸،۴۰د کابل
پولیتخنیک وینا۱۳۴،
136-۷۱۴۲،۱۴۶
مشرتابه‌ستایل۱۳۰
د نورزي فرعي کلی۱۳۴

شخصیت او سیاست۳۹،۶۳-۴
۱۲۷
او ولایتي اداره۹۹ له برادر سره
اړیکې۶۳-۴ پرله پسې
سیالي۱۲۹،۱۲۸،۱۲۷،
۱۶۸
ستر مشر38-۹۴،۸۶،۸۰،40,
7-126
د امریکا او طالبانو په اړه‌د
سولې تړون۲۶او لویدیځ۲۴۹
اکرم، حبیب۱۳۹
القاعده
د دوحې د سولې د خبرو اترو
عامل۵۵،۵۰
اصل۱۸۰
په پاکستان کې180،۳۴-۱۱۸۵
د بندیانو خوشې کول۵۴،۸۶
له طالبانو سره اړیکې۵۴،۲۴۳
د طالبانو استعفا۵۰،۵۵،۶۵
القاعده په هند برصغیر کې
(AQIS)۲۲۸
د علي ابن ابي طالب قبر161-
2امان پور، کریستین۱۳۰
امیرالمومنین۱۰۲،۱۰۳،۹۴،۲۹امجد
فاروقي ډله۱۸۵
انجم، ندیم۲۰۳
ارین، ډاکټر۹۶
عاصم، محمداسحاق، مولوي۹۵
اتکینز، ماتیو80

بدری، هدایت الله(حاجی ګل اغا
اسحاقزی)۹۱،۹۴
د بګرام هوایي
اډه۶۶،۷۰،۸۶باجوه، قمر،
جنرال۹۱بلخي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پاکستان کې د آی ایس آی
نیول30-1او خلیل
حقاني۱۲۸
د برنز (CIA مشر) سره لیدنه۸۳
معتدل دریځ۱۳۸،۱۲۳
د سولې خبرې اترې27
شخصیت او سیاست۶۳،۳۱-۴
په بهر کې شهرت82-3122-3
۲۳۹-۴۰
او شیعه ټولنه۲۴۴
د طالبانو د بریا په سرعت
حیرانتیا۷۸
د امریکا او طالبانو تړون۱۴۰،۶۵
بریلوی150-۱۱۵۸
بشیر، محمد۹۱
بیک، مارتین80
بینیټ، ریچارډ۱۹۹
Bergdahl، Bowe۵۳
برګن، پیټر ۷۱
بایډن، جو۶۹،۷-۱۲۵،۷۰۷۱
ړنګول‌انتوني3
بخاري، کامران13
بودیجه
نړیوال مالي ملاتړ2-
۱۲۰،۷۰،۶۹،۳۷،۷،3
ملي عواید123-4
برنز، ویلیم۲۰۳،۸۳

د کابینې وزیران او مرستیالان۸۶-۹۸
7-۹۴,۹۵,۱۹۱،254
چین213-16
ځو اړخیزې غونډې213-14
امنیتي اندېښنې۲۱۳
د طالبانو ښکیلتیا210،۱۴۵-11 د
چین – پاکستان اقتصادي دهلیز
)CPEC(۲۱۵
CIA
هوایي بریدونه۶۱
د برادر د نیولو عملیات30-1 د ترهګرۍ
ضد همکاري۲۲۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

INDEX

د طالبانو هدف۵۱
د سولې د خبرو په اړه د طالبانو
لیک42-3طالبانو سیاسي کمیسیون۳۲،
۴۲
د طالبانو سیاسي دفتر42،۹-3طالبان‌د
امریکا د وتلو ځواب
وړاندیز۵۲
د طالبانو تګلاره10-11
د طالبانو ډله48-953-۸۷،۴۵۵-۸د
امریکا د وتلو ترون51-2
۶۵
د امریکا اهداف50-1
د متحده ایالاتو سیاسي او
نظامي تحفظات60-
1
د متحده ایالاتو ټیم۴۷-۸54-5
د امریکایي ځواکونو وتل60،۴۲،۲۷

د کابل سټیشن مشر5
له برادر سره پټ ملاقات۸۳د
ټرمپ ټیټه ارزونه۴۵
د الظواهري ډرون برید۱۴۵
سکاره۱۲۱،۱۲۰
کوهن، ډیوېډ۲۲۳
استعمار149-50154-5
کرونا
وایرس۱۲۰،۶۹
فساد
افغانستان۷۰،۴۴
پوستي74-5
د طالبانو په واک کې
کمښت۱۱۶،120-1
امنیتي ځواکونو۷۷د ترهګرۍ
ضد
د هند امنیتي انډېښنې۲۲۸

او د آلمان او متحده ایالاتو
استخبارات۴۳
د کابل حکومت په شا شو52-3د خلیلزاد
تاکل47-8
د پاکستان لاس وهنه۵۱ د امریکایي
ځواکونو لپاره خوندي لاره60
طالبان اوربند ته زړه نه ښه کوي۶۲-۳

د داعش او القاعدې سره د مبارزې
لپاره۶۰،145،۱۴۴-
2۲۲۳-۶۱۹۲،201
کرکټ۹۶
کریکشنک، پاول24
CTC Sentinel24

داعش د اسلامي دولت په سترګه
ګورې‌د عراق او سوریې
(داعش)
دارالعلوم دیوبند۱۴۹
دارالعلوم حقاني91،۶۸-۲۹۳،2
9-258
دارالعلوم جامعه۸۸
دارالعلوم شرعي۶۷
دلاور، شهاب الدین، مولوی۹۵،۶۵
دیوبندیز
افراطي‌دلې158-9
تاریخي‌شرایط156-8
د ISK تنګونه۲۴۵
اسلامپالنه156،۱۵۵-7
عصري نظامي تفسیرونه152-5
بیرته د نولسمې پیړۍ ریښو
ته244-5
د سویلي آسیا اصلیت149-
51دوحه مذاکرات

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم وګورهد امریکا او
طالبانو د سولې
تړون(فبروري
2020)
دوستم، عبدالرشید6 د
جامو کوډ، د ښځو
لپاره107-8
13۱۳۵،۲۴۶-112
د مخدره توکو قاچاق۳۱،۲۱۹،۲۲۵
درانی، احمد، شاه۱۶۰،۱۶۴
درانی قوم۱۳۴

ختیځ ترکستان
اسلامي‌حرکت۲۱۴
اقتصاد120-1۱۳۶
ښوونیز نظام
نظریه۱۰۴
دیني او عصري
علوم233-4
د ښځو او نجونو زده
کړه108-13
د کالج د ننوتلو
ازموینې۱۰۵لومړنی
ژمنې۶۵،۱۰۸،۱۱۲
اسلامي تعلیمات111-12
د ملا حکیم تفسیر
103-4
اجماع نشته۱۳۳،۱۳۵
د پاکستان نظر۱۹۵،۱۹۶
خصوصي ښوونځي۱۱۹
د ثانوي ښوونځي
محدودیتونه۱۱۰د سراج
حقاني نظر۱۲۹
احسان، احسان الله۱۸۵
بریښنا106-7۱۲۵،۲۳۱،۲۳۹
د انرژۍ سکتور106-7۲۲۶،۲۲۷،۲۲۹،
۲۳۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

INDEX

لندمهاله طبیعت۸۶-۷
شوراغونډي۱۳۰
هم وګورهد کوټې شورا

حکومت
اداري اصلاحات۲۴۵ د کابینې
وزیران او مرستیالان
۸۶-254،۹۸۹۴,۹۵,۱۹۱-7
تعلیمي پس منظر90-1
پراخ شوی لیست90-1

فیسبوک۱۱،۲۰،۱۶۹
فیضي، ملالی۹۶
فصیح الدین، قاري۹۴

فاټا (د وفاق تر انتظام لاندې
قبایلي‌سیمې)8-179،۹۳۴-
81۱۸۶
له افغانستان سره مالي او نړیوالې
مرستې2-۷۰،۶۹،۳۷،۷،3،
۱۲۰
مالي‌بحران120-5
فشر، راجر22
بیرغ۹۹-۱۰۰
بهرنۍ پالیسي140،۱۳۰،۲۲-۱۲۰۹،
۲۴۹
هم وګورهنړیوال‌ټولنه نړیوالې
اړیکې

ګنن، کیټی137،۷-8
جیوپولیټیک۲،۲۱۷،۲۰۸،۱۶
۳۳ غني، اشرف
د طالبانو ناګزیرتوب مني‌واک
اخیستل۱-۲
د اختر اوربند۴۶
په افغانستان کې وروستي
ساعتونه2-7متحده عربي اماراتو ته
الوتنه۷۱،۶د حقاني د ټاکنو تفاهم2
پارونیا۸،۲
د سولې خبرې اترې27
د سولې خبرې اترې له پامه
غورځول55-۶۵۷
شخصیت۵۸
د متحده ایالاتو د وتلو منلو څخه
انکار۶۸ له طالبانو سره له خبرو
انکار۶۷له خلیلزاد سره اړیکې57-8
او طالبان۵۶
ضعف۷۰
غیاثي، حسن، ډاکتر۹۱
نجونې د ښځو او نجونو لپاره تعلیم
ته ګوري
نړیوال کول169-70
حکومتداري ننګونې13-۱۵۹۹،
۶۲۳۸،۲۵۱-۱۰۰،۱۳۹،۲۳۵
حکومتداري‌نظریه100-4

د پیل یو هڅون پرس

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترهګر د ملګرو ملتونو تر بنديزونو
لاندې دي۹۰،209-10
قبيلوي عدم توازن۸۹-
۹۰دولتي کارکوونکي
بخښنه۸۳،۱۰۷،۱۳۶
د طالبانو رشوت12
روزنه۱۹۱
ګراهام، لينډسي60-1 د ګوانتانامو
زندانيان، دوحه
خبرې اترې53-4
ګل بهادر TTP ډله۱۸۵

حکيمي، حامد۲۳۷
حميد،فيض، ډګر جنرال80-
1۱۸۷،۱۹۰،۲۰۳
حنفي، عبدالسلام، ملا۸۷-۸
4۲۰۸-۹۴,۱۲۳،143
حنفي، محمد خالد۹۵,۱۱۱
حنفي مکتب۱۰۲،۱۴۸،۱۵۱
حنيف، قاري دين محمد۹۵ الحق،
سميع206-7
حقاني شبکه
د کابل د نيولو ګټه اخيستونکي۷۹
په کابينه کې۹۶
او دارالعلوم حقانيه مدرسه91-2
د هند شک۲۲۸
د کابل په ادارو کې دننه12-13له
پاکستان سره اړيکهاستخبارات۳۳،
۲۲۸
او پاکستاني طالبان۱۸۲ حقاني،
عبدالباقي233,۹۲،۹۵-4حقاني،
عبدالحکيم (هم
اسحاقزی عبدالحکيم)۲۳،
۸۹۴,۱۱۱-۶۷
اسلامي امارت او نظام يې
4-100
حقاني، انس۱۹۵
حقاني، جلال الدين۱۸۲
حقاني، خليل الرحمن۹۲،۷۹،۴،
۹۴,۱۲۸
حقاني نجيب الله۹۵
حقاني، رحيم الله132-3
حقاني، سراج الدين
ارمان۱۲۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

INDEX

زیربنایي پروژې227-8
228-9
جمو او کشمیر ۱۸۰
او پاکستان16-۱۹۷،۱۷۵1-۸
د طالبانو ښکیلتیا۱۹۷-۸

ایډیالوژۍ مذهبي ایډیالوژي
وګورئهند227-30
د دیوبندیز زیږون155-6
استعمار149-۱۵۶50 د هند هوایي
شرکت تېښتول۲۲۷

د کورنیو چارو
وزیر۷۸،۸۸،۸۹،۹۴,
۱۲۹،۱۳۱
نړیوال ترهګر۸۸،۶۴پوځي
قوماندان او
هبت الله مرستیال۴۱

پوځي قومندان او د منصور
مرستیال۳۳
نیویارک ټایمزد نظر تو ته۶۴-۵
او پاکستان۹۲
شهرت۱۹۱-۲
احتمالي مشر۳۷
عملیت۱۹۱ د غني
ملاتړ2او د امریکا
اړیکې۱۳۰ او
لویدیځ۲۴۹
د هبت الله د ځای ناستي په توګه
د یعقوب سیالي127-
8۱۲۹،۱۶۸
او الظواهري۱۴۵،۱۹۱،۲۵۰هزاره
ټولنه
په لنډمهاله کابینه کې90-1
او د ایران ځانګړی استازی۱۹۵
انعطاف۱۱۵
طالبان بدلیږي چلند۱۱۸،243-
4
د طالبانو او داعش ظلمونه۹۳،
200-15199-14114-113
ښځې۱۱۵
حجاب112،۱۰۹-۱۳۵،۲۴۶13 د
هلمند ډله (کندهاري طالبان)
۱۴۰،۱۴۱
هرات۷۳،۷۷
حزب ولایت اسلامی (ګوندد
اسلامي محافظت)۸۹
هبت اللهملا اخونزاده، هبت الله
وګورئ،
حکمتیار، ګلبدین۱۹۰
حزب الاحرار۱۸۵
بشري بحران121-۲۱۶،۲۱۲۵،
۲۲۵
د اوبو برېښنا106-۲۳۳7

د پیل یو هنتون پرېس

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترکیه۲۳۰-۴
هم وګوره بهرنۍ
پالیسي انټرنیټ۱۶۹
هم وګوره ټولنیز
رسنۍ ایران216-20
افغان کډوال218،۱۱۹-19
د افغانستان اړیکي۱۹۵-۶
د ډیپلوماتانو وژنه۲۱۸

9-11228-210
انسټاګرام20،۱۱
انټر سرویس انټلیجنس
(ISI)(پاکیستان)
د بدري درملنه۹۱
د برادر د نیولو عملیات۲۹-
۳۰بایومټریک
استخبارات۱۱۵ د غني –
حقاني ټاکنې
تفاهم (2014)2 د
طالبانو پر حکومت اغېز
تشکیل80-1
له امریکا سره معلومات شریک
کړل۱۴۵،۳۵د ستانکزي په اړه
شکونه50
له طالبانو سره
اړیکي۹۷ له
امریکا سره
خبرې
کوي۲۰۳
موقت حکومت۸۶-
۷ هم وګوره د
حکومت د نړیوالې
ټولنې مرستې
شرط۲۳۷
ښکیلتیا په مقابل کې
تایید210-11
د طالبانو د رژیم په رسمیت
پیژندل210،۱۴۶،۱۳۶
12-
۲۴۸
د طالبانو ښکیلتیاتاریخ۲۰۹ د
افغاني کلتور او نورمونو په اړه
غربي مفهوم۱۳۸
نړیوال اسلامي پوهنتون
(اسلام آباد)۹۳
د چین نړیوالې
اړیکي213-
16
هند227-30
ایران216-20
قطر220-3
روسیه223-7

(c) ketabton.com: The Digital Library

INDEX

ترهګريز بريدونه او ځانمرګي
بريدونه۶۷،۶۱-85-۸6-6
199،۱۷۸-۲۰۳،۲۰۲200

د حقاني فتوا132-3
د معلوماتو سرچيني23-4
د کابل پر هوايي ډګر بريد85-
۱۹۸6-۹
اصل200-1
ګمارل۲۰۲،۲۰۱
بيا راژوندی کيدل202-6

او پاکستان۱۹۵-۶
د طالبانو ايران پلوه کابينه۹۷-
۸ګډه پوله۲۱۷

د طالبانو بنکيلتيا118-۱۲۰19
د ايران انقلاب۱۵۷،۱۵۳اسحاقزی،
عبدالحکيموګورئحقاني
عبدالحکيم (هم اسحاقزی،
عبدالحکيم)
اسحاقزی، حاجي ګل اغا (اوس
هدايت الله بدری)۱۴۰،۹۱
ISI د انټر سرويس استخباراتو ته
ګوري(ISI) (پاکستان)
داعش (داعش)۱۹۸-158-9،۱۱۹-5-54،
7-206
داعش په خراسان کې اسلامي دولت
ويني(ISK)
اسلام
د علي ابن ابي طالب قبر160-
2عاشور۱۹۹،۱۱۸
څلور خليفه۱۰۲
غلط بيانونه110-12
د محرم غونډې117-18
مراسمو ته د طالبانو چلند
117-18
اسلامي امارت15-۸۴،16-100۵-4
اسلامي حکومت، د طالبانو ماډل
۱۳۶،۱۴۶
اسلامي قانون۱۰۱
د ازبکستان اسلامي
غورځنګ۲۰۱
اسلامي مدرسې۶۷،۴۰،۱۷،۱۶،۹-۸
174،۸۸-5
ديوبندي مدرسې153-4
هم وګورهدارالعلوم حقانيه د عراق
او شام اسلامي دولت (داعش)
(داعش)9-158،۱۱۹-5-54
206،۱۹۸-7
اسلامي دولت په خراسان
کې(ISK) د افغانانو
درک۲۰۷،۱۱۹
د ديوبندي ضد نظر ۲۴۵
افراطيت۲۰۰
تمويل راتولول۲۰۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

هزاره او شیعه ټولنې ته
ګواښ199،۱۱۴-200
طالبانو ته ګواښ204،۲۰۳-6
د امریکا او طالبانو تر منځ د
تروریزم ضد مبارزه
همکاري۱۹۲،۱۴۴،۶۰،
201-2۲۳
اسلامپالنه156،۱۵۵-7

جکسن، ایشلي۱۱۱
جدون، امیره23-4
جیش محمد(JeM)۱۵۸،۲۲۸
جلالي، علي۲۰۳
جلالي، شاکر، ډاکټر۹۴
جماعت الاحرار۱۸۴،۱۸۵
جماعت اسلامي۱۵۷

کبیر، عبدل، مولوی۱۳۱,۹۴،۹۰
کابل
طالبان کمپاین کوي او واک ته
راستنیږي11-13
طالبانو نیول71-274-5
77-8
د کابل هوایي ډګر
بایومتریک۱۱۶
د امریکا له وتلو وروسته ګډوډي74-
6۸۳
ویستل۲۲۱
مهاجرت او پوستې۱۱۶ د داعش
ځانمرګی برید85-۱۹۸6-۹ د
سوداګریزو الوتنو بیا پیلول
۱۲۳
د ترکیي مرسته231-2
د کابل پولیتخنیک پوهنتون
غونډه(۲۰۲۲)۱۴۲-134-7
کابلوف، ضمیر۲۲۴
کجکي بند106-7۲۳۳
کندهار۹۶،۷۷،۷۳،۲۲
کندهاري طالبان (هلمند
ډله)۱۴۰،۱۴۱
کراچی۲۰۵،۱۸۹،۸۸،۸۷،۴۱،۲۹
کرزی، حامد۱۹۰،۹۹،۷۵،۶،۲
کرزی، ولی۳۰
کاظمي قمي، حسن۱۹۵ کیین،
جیک، جنرال (متقاعد)1-60کیري،
جان۳۴334

(c) ketabton.com: The Digital Library

INDEX

18۱۳۳ د ترکيې قونسلګرۍ خدمات۲۳۳
مظلوم، فاضل، ملا53-4 رسنۍ
بهرني خبريالان۱۲۳،۲۴۲
خپلواک خبريالان۲۱
هم وګورهئولنيز رسنۍ

خيرخواه‌خيرالله، ملا۵۴،
۹۴
خالد،محمد، شيخ۹۵
خليلزاد، زلمی
تعقيبي پلان نه دی عملي
شوی82-3او بين الافغاني خبرې
اترې۶۸ د محب نظر5
او پاکستان۵۱
د سولې د استازي ټاکل47-8سولې
خوځښت50،۴۹،۲۷-1
شخصيت۵۸
له غني سره اړيکې57،۲-8
امريکا د عسکرو له وتلو سره موافقه
وکړه51-2د امريکا-طالبانو تړون
لاسليک شو ۶۵
خليس، يونس206-7
خان، غفار۱۸
خان، حافظ سعيد200-1
خان، عمران89-۹۲ 90
خان، اسماعيل6
خټک، داود۱۸۶
د خيبر پښتونخوا (KPK)
صوبه۱۸،۲۴،۱۸۶
کندز۱۲،۳۳،۷۳

Lapis Lazuli ترانزيتي
دهليز۲۳۳لشکر جهنګوي
(LeJ)۱۵۸،۱۸۵
لشکر طيبه۱۸۰

ملکاسيان، کارټر، د امريکا جګړه په
افغانستان کې: يو تاريخ۲۳،
۶۲،۶۵
خوارځواکي۱۲۲
منصور، عبداللطيف، ملا۹۵
منصور، ملا اختر
وګوره‌منصور، ملا
مودودي، ابوالاعلی، مولانا۱۵۳،۱۵۷
مزار شريف
علي بن ابي طالب‌قبر161-2ولي
پوهنتون‌وژنه۲۱۸ د محرم
غونډې117-18او
پکستانی‌استخبارات۱۱۶
د طالبانو کنټرول117،۱۲،۷۶-

د پيل يو هنتون بريښ

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نورزي فرعي کلی۱۳۴
نور، عطا محمد81-2نور،
خالد۸۱

عمر، محمد، ملا
اميرالمومنين((قومندان‌د
وفادارانو") ۱۶۰

محسود، نور ولي (ابو منصور
عاصم)۱۸۵
د مس عینک د مسو کان۲۱۵
ملر، آستین ایس، جنرال54-5
اقليتونه
د طالبانو بدلون‌چلند۱۱۴،
200-18199-117
هم وګورهزاره تولنه؛
صوفيان/تصوف
مير، اسفنديار23
ګرځنده تلیفونونه۱۰۶
اعتدال عملپال82،۷۹-۳۸۸،
143،۱۳۸،۱۳۱،۹۸-
4۱۹۱،۱۹۴،
2۲۵۱-241
مودي، نريندر۲۲۸محمد،
فقير، مولوی۱۸۸محمد،
نيک180-1
محب، حمدالله3-6 مهمند،
سیمین مشکین۹۶معتصم،
اغا جان۱۳۳ متقي، امير
خان۵۴ محمد (صلی الله
عليه وسلم)، جامي
1-160
مجاهد، ذبیح الله۴۶،۱۱-۷۸۴-۵
۸۶،۱۹۳،۲۱۶
مجاهدين153-226،۱۷۹،۱۷۴-7-5
منير، اسد۱۸۱
مطمين، عبدالحی، طالبان: الف‌له
دننه څخه انتقادي
تاريخ42،۲۳-3
متقي، امير خان۱۹۷،۱۴۱،۹۴،۹۲-۸
متوکل، عبدالوکيل۱۳۳

نبيل‌رحمت الله2
نجيب الله، محمد۷۱ملي
مقاومت‌مخکی۱۳۳
ملتپالنه۱۵۹،۲۴۳
ناټو، ترکيه د اړيکو په
توګه۲۳۱،۲۳۴نظري،
عبداللطيف۹۰
نور، عطا محمد6
نوري، نورالله53-
4۹۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

INDEX

بريدونه33-۱۸۱ 41
د امريکا پاليسي۴۵
د الظواهري ډرون بريد۱۴۵ د
پاکستان-افغان پوله183-۴۱۸۶،
۱۹۱،۱۹۳
پاکستاني طالبان (تحريک
طالبان)(TTP)(179-89
د افغانستان او هند د استخباراتو
تمويل۱۸۵

د محمد صلی الله عليه وسلم
چادر160-1
دوحه مذاکرات۴۱
پاکستاني طالبان۱۸۲
د مرګ په اړه محرميت29-
41،۳۳ 30-2د بنسټ ايښودونکي
حيثيت۱۶۸
د طالبانو بيا راپورته
کيدل۲۹ عمري، محمد
نبي۵۵ د ضرب عضب
عمليات۱۸۴
اپين۲۲۵

پاکستان
د ډبرو سکرو
واردات۱۱۷،۱۲۰،۱۲۱
ديوبندی فکر۱۵۸
فاټا (د وفاق تر انتظام لاندې قبايلي
سيمې)8-179،۹۳۴-81
۱۸۶
د فاټا اصلاحاتو بل
(2018)۱۸۸ او هدايت الله
بدری۹۱ او هند16-
۱۷۵۱،۱۹۷-۸استخباراتي
خدمتونه بين الافغاني ګوري
د خدماتو استخبارات
(ISI)(پاکستان)
جيش محمد)JeM(۱۵۸،۲۲۸خيبر
پښتونخوا (KPK)
ولايت۱۸۶،۲۴،۱۸
او غير طالب افغان مشران۱۹۳-
۴
د ضرب عضب عمليات۱۸۴ د
سولې د خبرو اترو تګلاره۵۱له
طالبانو سره اړيکي17-۱۸۱۹له
طالبانو سره موقتي اړيکي
حکومت91-139،۲۹۷-40
۱۹۴-۵
له امريکا سره اړيکي۱۴۵
د شکای تړون (۲۰۰۴)1-180په
ترڅ کې د طالبانو پټنځای
بغاوت8-۹۳۲،۳۷،۴۰،۲۴۰
قومي بنسټونه180-1
د امريکا د بې پيلوټه الوتکو

د پیل یو هنتون پرس

(c) ketabton.com: The Digital Library

مطبوعاتي کنفرانس ګوري، اګست 5-202183
قيمت، ګيرت۲۳۷
په افغانستان کې185-۱۹۲-6-۳
پس منظر179-82
د حميد په منځګړيتوب د اوربند
تړون۱۸۷
له پاکستانه غوښتنې۱۹۵ د
ډلې پياوړې کول184-5
نظريه۱۵۲،۱۸۲،۱۸۳
پر ضد پوځي عمليات۱۸،۱۸۳
اصل۱۸۳
له افغان طالبانو سره اړيکې177-
7۱۹۴،۲۰۷-8۱۸۲،186
بيا راژوندی کيدل۱۸،۱۸۳
بنو کې د ترهګرۍ ضد مرکز
محاصره۱۸۷-۸
سرچينې23-4
ترهګريز بريدونه182-۱۸،۱۷۷
3۱۸۴،
۱۸۶
د امريکا د بې پيلوټه الوتکو
بريدونه۱۸۴منظور پښتين۱۸۸
پښتني سيمې18-19
پښتني شعر او ژبه۱۶۲،164-5
د پښتون ژغورنې غورځنګ
(PTM)188-9
پښتونستان۱۷
پښتانه، په حکومت کې89-۹۷-90
پښتونولي(د پښتنو د عزت اخلاق)۴۴
د سولې خبرې اترې
بين الافغاني خبرې۲۷،۲۶،
58-۹۶۷-۸
مسکو خبرې کوي۲۲۸،۲۲۴
هم وګورهدوحه مذاکرات؛ قومونهد
طالبانو تړون؛ امريکا –
طالباند سولې تړون (فبروري
2020)
پيښور۱۸۹،۱۸۵،۱۸۴،۱۷۷،۹۵،۸
پوليس
افغان پوليس۷۴،۵۵،۴۶،۱۵،۸،
۱۰۶،۸۸،۷۷
پاکيستان،24
د طالبانو اخلاقي پوليس۹،۱۵
سياسي برياليتوب
د لومړي وزير لپاره۱۳۰
د ستر مشر لپاره127-۱۶۸،۱۲۹،8
پومپيو، مايک51-۶۵،۶۲،2
پراګماتيستان د اعتدال پراګماتيستانو

(c) ketabton.com: The Digital Library

INDEX

طالبان نوي‌مذهبي غورځنګ166-
72
د حکومتدارۍ نظريه100-4
هم وګورهديوبنديز; اسلامي مدرسې؛
تصوف/تصوف
رايس، سوسن۳۶

جنوبي اسيا147-9
د طالبانو ابهام151-2

لومړنيښوونځي۱۱۰
د بنديانو خوشې کول
له ګوانتانامو څخه53-4
او ISK203-4
د کابل زندانونه۸۶
د TTP مشران186-7

د امريکا او طالبانو د سولې
تړون۸۶،۶۶،۲۷،
۸ـ۱۸۶
بنديان، پخواني، په موقت
حکومت کې۹۷
د ولايتونو اداره۹۹،۸۹
د طالبانو معامله‌د ځايي قومونو
سره۱،۷۳،۶۶،۱۲،۱۰
پنجابي طالبان۲۰۱،۱۸۵،۱۸

القرضاوي، يوسف۲۲۱
قطر220-3
او د بودا مجسمې۲۲۱
او د طالبانو حکومت۱۴۱،۹۶،
222-3
او امريکا222-3
هم وګورهد دوحې مذاکرات د
کويټې شورا8-۸۷،۷۹،۵۴،۴۹،۹۳۹،
100

رحيمي، سلام4
راشد، عبدالرحمن،مولوی۹۵
رسول، ملا۳۷
کډوال
په ايران کې218،۱۱۹-19
افراطيت۱۷۵
په ترکيه کې۲۳۴
مذهبي نظريه
بدلون امکان نلري(د طالبانو
چلند)212-13
او معاصره اسلامي نړۍ173-6
حنفي مکتب101-۲۱۴۸
تاريخي پيچلتيا174-5 د ديني اعتبار
اهميت
۴۰ـ۳۸،۲۳۹
اسلامي امارت15-۸۴،16-۵
100-1
بيا ژوندي خوځښتونه۱۵۰
نجات170-1

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرکونه، سرکونه او
پوستی74-5
رای، اولیویر۱۴۸
روسیه223-7
زیربنا او د انرژۍ پروژې۲۲۶
امنیتي اندیښني224-5
د طالبانو ښکیلتیا210،۱۴۵-11
6-225
هم وګورهشوروی اتحاد

صدر، ابراهیم۸۹
سلفیزم۲۴۴،۲۰۷،۱۶۶،۱۵۲،۱۵۱،۱۵۰
صالح، امرالله5،۴-۱۹۴،6
سمنګانی، انعام الله۸۳
ثاقب، نورمحمد۹۲-۱۱۱,۳۹۴
سعودي عربستان
د شوروي-افغان
جګړه۱۵۷،۱۵۳او
طالبان88-9
وهابیزم۱۵۴،۱۵۲
سید، عبدل۲۰۱،۲۴
ښوونځي۱۱۹،۱۱۰
هم وګورهتعلیمد ښځو او نجونو
لپاره
فرقه پالنه۱۵۷،۱۱۳،۹۳
شاه، ګیلاني۱۶۰
شاهین، سهیل143،۱۱۹،۱۱-4
۲۱۴
د شکای تړون (۲۰۰۴)1-180 د
شانګهای د همکارۍ سازمان
(SCO)4-223،۲۱۵
شرعي۱۳۷
شیعه ټولنه
د علي ابن ابي طالب
قبر161-2ظلمونه۹۳
د طالبانو د چلند بدلول117-
18 ۲۴۴،۱۹۹
د داعش بریدونه199،۱۱۴-200
د شورا غونډې۱۳۰
هم وګورهد کوټې شورا
ټولنیز رسنۍ۱۹۳،۱۶۸،۱۲۳،۲۰،۱۱،
12-211

(c) ketabton.com: The Digital Library

INDEX

د پوځ او پوځ ترمنځ بې باوري

اخيستل10پنځه کټګورى79-80
نسلي‌توپيرونه۱۹۶-۷
سخت دريځي (دود پرست)۹۳،
110-132،۱۳۱12-۱۹۴،۱۴۲3
هبت الله برادر متحرک۶۳-۴
او د منصور مشروعيت32-3

شوروی اتحاد

يرغل154،۱۵۳-۱۷۹،۱۷۴،۱۵۷5،
226،۲۲۳-7
د متحده ايالاتو ضد احساسات
شريک کړل۲۲۳
هم
وګورهروسيه‌سپور
ت۹۶
ستانکزی، شيرمحمدعباس49-
143،۶۷50-۱۹۸4
ستيګليتز، جوزف124-5
تصوف/تصوف161-5
د علي ابن ابي طالب قبر161-
ISK2 عدم برداشت۱۹۹
تصوف161،۱۵۰-3
شعر او ژبه164،۱۶۲-5له
ديوبنديانو سره دښمني150-1 د
طالبانو مخالفت۱۶۵
او ښځې۱۶۳
سلطان،عزيم۹۱
سنيزم۱۴۸

تاجيکستان
سرحدی تاوتريخوالی۲۴۲
د امنيتي ځواکونو د الوتکو بيرته
ستنيدل۲۴۲
تاجک، په حکومت کې89-۹۱90
طالبان
او افغان مدني ټولنه۵۹ پياده
عسکر14،۱۲،۹-۴۹15،
79-۲۳۸80-۲۴۶۹
حکومتداري ننګونې13-۹۹15،
۲۳۵،۱۳۹،۱۰۰-۲۵۱،۲۳۸۶
"اسلامي دولت" ننګونې206-7د
غړيتوب سلسله۲۳۹،۱۷۲
ټولنيز-ديموګرافيک۱۶۹،۱۶۷
درې پړاوونه۸-
۹د طالبانو ډلې
د پاليسی د فلج لامل کيږي21-2
د امير انتخاب۳۷
توپيرونه‌د زاړه او "نوي" ترمنځ
طالبان۲۴۱
له کابل څخه راپورته کيږي‌واک

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترکستان اسلامي گوند۲۰۱
ترکیه۲۳۰-۴
سوداګریزې ګټې۲۳۳ له
افغانستان سره تاریخي اړیکې
1-230
دوحه دفتر42-3 اعتدال
عمل پوهان (نوی
نسل)82،۷۹-۹۸،۳۸۸،
143،۱۳۸،۱۳۱-241،۱۹۱-2-41
۲۵۱
سیالی او سیالی21-2۷۲-۹
33-6125-۹105
ښاري/کلیوال ویش۲۴۷د
طالبانو بغاوت
د 1990 کلونو ظلمونه14،۳
د بودا مجسمي۲۲۱
تلفات۴۵،۵۹،۶۹
دوام۶۱
د اختر اوربند (۲۰۱۸)۷-۴۶
په پاکستان کې د مشرانو
پټنځایونه8-9
۳۲،۳۷،۴۰،۲۴۰
پوځي بریالیتوبونه27-932-۶۱3
ځانمرګي بریدونه او
وژني40،۳۹،۱۰-۱۴۵1د طالبانو
سیاسي کمیسیون۳۲ طالبانیزم۱۵۹
طارق ګدر ګروپ۱۸۴
مالیه123،۱۱۷-4 تروریزم
طالبان د تروریستي سازمان په
توګه209،۹۰،۶۴-۲۲۵10
هم وګورهتروریزم سره مبارزه د
عراق او سوریې اسلامي
دولت (داعش)(داعش) په
خراسان کې اسلامي دولت
(ISK)؛ پاکستاني طالبان
(تحریک طالبان) (TTP)؛
د طالبانو بغاوت
تجارت12
1-0
قومونه
د کابینې عدم توازن۸۹-۹۰
د طالبانو معامله۷۳،۶۶،۱۲،۱۰،۱
ټرمپ، ډونالډ۶۰،۵۲،۴۷،۴۵،۴۴،۲۷،
۶۲
TTP له پاکستاني طالبانو سره
ګوري(تحریک طالبان)
(TTP)
ترابي، نورالدین، ملا۱۰۶,۹۵،
۱۳۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

INDEX

احکام۶۵
پټ احکام۶۵-۶۸۳،۱۴۰ د ځواکونو
د وتلو تړون51-2
۶۵
د امریکايي ځواکونو د وتلو شرایط

د ځواکونو د وتلو تړون51-2۶۵
د ځواکونو د وتلو خبرې اترې۲۷،
۴۲،۵۱،60
د وتلو وخت۶۲،۶۹،۷۷ د امریکا او
طالبانو د سولې تړون (فبروري ۲۰۲۰)
ګټورطالبانو ته۲۶د دوحې
لاسلیک۶۵
د تړون مسوده (۲۰۱۹)1-60
د بندیانو خوشې کول۶،۸۶،۶۶،۲۷-۸۱۸

بې پرېتوب۲۳۱
کډوال۲۳۴
د طالبانو ښکیلتیا۱۴۵،۱۴۱،۱۴۱،
4-231
د متحده ایالاتو
اړیکې۲۳۲

ټویټر211،۱۹۳،۱۶۸،۱۲۳،۲۰،۱۱-12

متحده عربي امارات (متحده عرب
امارات)۱۲۰،۳۶،
۲۲۲
الدین، حاجي نور۹۴،۹۱
عمر عزام۱۸۵
عمر رسنیو۱۸۵ عمري،
عبدالمنان۹۵
متحده عربي امارات
)UAE(۱۲۰،۳۶،
۲۲۲
د متحده ایالاتو انستیتیوټد
سولې)USIP(23
امریکا
افغانستانپالیسي248-9
د ترهګرۍ ضد همکارۍ۶۰،
145،۱۴۴-201،۱۹۲-6۲۲۳
له افغانستان سره مالي ملاتړ2-
3،۷،۶۹،۷۰،۱۲۰
د افغانستان بانک منجمد
شوی‌شتمنۍ۱۲۵،۱۲۰
پوځي لګښتونه۴۷
د پاکستان
استخباراتشریکول۳۵،
۱۴۵
د افغانستان د بیارغونې لپاره د
امریکا ځانګړی سرمفتش
(سیګار)۳۷،۸
د سولې د خبرو په اړه د طالبانو
لیک42-3له طالبانو سره
اړیکې144،۱۳۰-5
د ترهګرۍ تور لیست۹۰،۶۴
او ترکیه۲۳۲د
امریکا پوځ
هوايي بریدونه۶۱
ډرون بریدونه33-
5۱۴۵،۱۸۱،۱۸۴
د قطر هوايي اډه۲۲۲

د پیل پوهنتون پرېس

(c) ketabton.com: The Digital Library

(دسمبر ۲۰۲۱)2-260
۲۷،۴۲،۶۰،۸۳
هم وګور هدوحه
مذاکراتد عثمان سیف
الله ډله۱۸۵ عثماني،
تقي، مفتي۱۹۴-۵ استاد
علیم خان۱۸۵ اویغور
مسلمانان214-15
ازبکستان
د بریښنا رسول۲۴۱
د امنیتي ځواکونو د الوتکو
بیرته ستنیدل۲۴۲
او طالبان۱۴۳
ازبک، په حکومت کې۸۹،۸۸-۹۰
حجاب109-10112-۲۴۶،13۱۳۵
ویډیوګانې۱۰۶
وهابیزم۱۵۲،۱۵۴
ولي، عبدل۹۵
وانګ یی۲۱۶،۲۱۴،۲۰۹
وردګ، نعیم، ډاکټر۹۳
واثق،
عبدالحق۲۲۳,۵۴،۹۴
د اوبو سرچینې۲۱۹
واټکینز، اندریو۲۴،۱۲۹
وزیر، علي۱۸۹
وینبام، مارون۷۶
لویدیځ، توماس144-5
ویټ لاک، کریګ،
افغانستانکاغذونه23
ښځې
اجباري واده۱۱۳
د هزاره ښځو زیان۱۱۵حجاب108-
10112-13۱۳۵،
۲
۴
۶
نه لید۱۰۳
د تعلیم او کار حق۶۵په
تصوف کې۱۶۳
د طالبانو لومړنی ښکیلتیا۵۹،۸۳
د سفر محدودیتونه108-10۱۳۵
د کوندو میراث۱۱۳
هم وګورهتعلیمد ښځو او نجونو
لپاره
د ښځو حقوق، فرمان

(c) ketabton.com: The Digital Library

INDEX

ملاله یوسفزی۱۷۷
یوتیوب۱۶۹،۱۲۳،۱۱

ځدرانو قوم۹۰
ضعیف، عبدالسلام، ملا42-3
143،۱۳۳-4
زلمی وګوری خلیلزاد، زلمی

ضرب عضب، عملیات۱۸۴
الظواهري، ایمن۲۴۳،۱۹۱،۱۴۵،
۲۵۰
ضیاء الحق، محمد۱۵۸

یعقوب، محمد، ملاارمان۱۲۹
پس منظر41-2
دفاع وزیر۸۸،۷۸-۹۹۴,
۱۳۱
هبت الله مرستیال41-2
او د امنیتي ځواکونو
الوتکې۲۴۲

سراج حقانيد هبت الله د ځای
ناستي په توګه سیالي127-
8،۱۲۹
۱۶۸
او د امریکا اړیکې۱۳۰

د پیل یو هنتون پریس

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library